

THE

SACRED BOOKS OF THE JAINAS.

जैन धर्मनां पवित्र पुस्तको.

Achārāṅga Sūtra

(TEXT WITH GUJARATI TRANSLATION)

BY

PROFESSOR RAJIBHAI DILRAJ

Cutch—Kodiy

And

JAIN SCHOLARS

Morvi—(Kathumar).

AHMEDABAD

JAIN PRINTING PRESS.

1902

. (*All rights reserved.*)

Registered under the Act XXI of 1867.

શ્રી આચારાઙ્ગ સૂત્ર.

(ભાષાન્તર.)

પ્રયોજક અને પ્રવર્તક,
પ્રોફેસર રવજીભાઈ દેવરાજ,
કચ્છ—કોડાય.

તથા

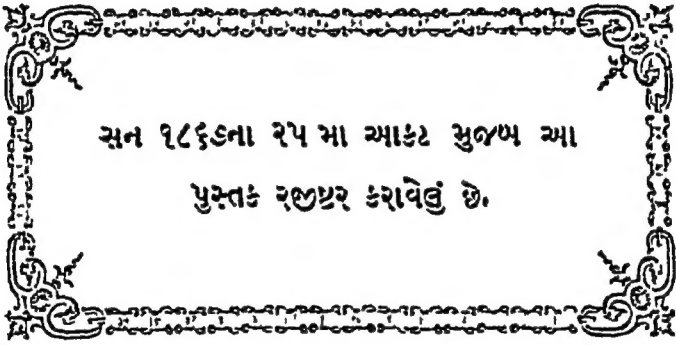
જૈન સ્કૉલર્સ.

મોરબી—(દાણિયાવાડ)

અમદાવાદ.

શ્રી જૈન પ્રિન્ટિંગ પ્રેસમાં શા. જોહાલાલ
દલમુખભાઈએ છાપ્યું.

સવત ૧૯૫૮. સને ૧૯૦૨.

સન ૧૮૬૬ના ૨૫ મા આદર મુજબ આ
પુસ્તક રજીસ્ટર કરાવેલું છે.

અર્પણ.

આચાર શાસ્ત્રે સુવિનિશ્ચિતં યથા જગાદ વીરો જગતે હિતાય યઃ
તથૈવ કિંચિદ્ ગદતઃસપ્ત મે પુનાતુ ધીમાન્ વિનયાર્પિતા ગિરઃ

(ટીકાકાર.)

જે વીર જે રીતે આ ચોકસાઈ ભરેલું આચાર શાસ્ત્ર જગત-જનોના
રૂબરૂ તેમના કલ્યાણ માટે બોલ્યા છે, તેજ મહા બુદ્ધિમાન વીર
તેજ રીતે કંઈક બોલવા ચલાતા સેવકની વિનયપૂર્વક તેવણુ
પ્રતે અર્પણ કરવામા આવતી વાણીને પવિત્ર કરે.

આ પ્રમાણે.

આચારંગ ટીકાકાર શીળાચાર્યે ધણા સાદા પણ
હૃદયભેદક શબ્દોમા પોતાની તમામ કૃતિને શ્રીમાન્
વીર પ્રભુ પ્રતે અર્પણ કરીને તેમની સાક્ષતા માગી છે, અને
તે વાળખી જ છે, કારણ કે જે ઉત્તમ ચીજ આપણને જેના પાસેથી
મળેલી હોય તે ઉત્તમ ચીજ પાછી તેને જ અર્પણ કરવામા આવે તો તેથી
આપણે જાણે ઋણમુક્ત થતા હોઈએ તેમ આપણુ અત કરરણુ કંઈક અપૂર્વ
શક્તિ મેળવીને પ્રત્યક્ષિત થાય છે.

માટે

અમે પણ એજ ઉત્તમ પદ્ધતિ સ્વીકારીને
તેમની જ વાણીને ગુર્જર ભાષામાં અનુવાદિત કરવાનો અમારો આ
અલ્પ પ્રયાસ વિનયનત્ર ચઢને તેજ મહાત્મા શ્રમણ ભગવાન્ શ્રી મહાવીર પ્રભુ
પ્રતે અર્પણ કરીયે છીએ.

(તથાસ્તુ)

ભાવના.

જગતમાં રહેલા તમામ જીવો સુખ પામે, તેમના તમામ દુઃખ દરદર થાઓ,
અને તેઓમાં સત્ય જ્ઞાનનો પ્રકાશ થાઓ, એ અમારી પહેલી ભાવના છે
ધર્મ શાસ્ત્ર અને સાયન્સ (સિદ્ધ પદાર્થ વિજ્ઞાન શાસ્ત્ર) નો બ્યા પરસ્પર વિરોધ
પડતો હોય, તેવા સ્થળે ધર્મ શાસ્ત્રોમાં વપરાયેલી શુભ (સાંક્રિતિક) ભાષા
લક્ષમાં લઈ તેના સમ્યક્ અર્થ કરવા માટે ખરેખરા જુદામાન મહા પુરુષો
આ જૂમડળ પર અવતરે, તેઓ આંધળી શ્રદ્ધાએ ન દોરાતાં ખરૂં સત્ય
શોધીને સત્યને જ કાયમ રાખવા દરેક ધર્મશાસ્ત્રની શુભ વાણીના તે
તે દેશકાળને અનુસરતા ઘટિત અર્થ બતાવીને જનમડળમાં વ્યાપી
રહેલા મિથ્યાત્વ (જૂઠું અને જોમ) નો કુચ્છેદન કરે,—એ
અમારી બીજી ભાવના છે.

ધર્મ વિરોધ દૂર થાઓ. સઘળા ધર્મોમાં દયાનો મહિમા દૃઢમૂળ થાઓ, સઘળા
ધર્મોમાં સત્યનાં મૂળ શોધાઓ, અને એ રીતે સઘળા ધર્મો દયા અને સત્યના
મજબૂત પાયાપર સ્થાપિત થઈ ધર્મીકતા કાયમ થાઓ—એ અમારી ત્રીજી ભાવના છે.
જૂઠા જૂઠા ધર્મોનુયાયિઓમાં અરસપરસ દેખાતો ધર્મદ્વેષ દૂર થાઓ, બ્રાતૃભાવ
સ્થાપિત થાઓ, સલાહ સપ કાયમ રહે, અને દુર્ગુણો દૂર થઈ સદગુણોનો સચાર
થાઓ—એ અમારી ચોથી ભાવના છે.

હુનિયાભરમાં આકસ્મિક નાશ થાઓ, ઉદયમની વૃદ્ધિ થાઓ, વિદ્યાનો વિકાસ થાઓ, સત્યને
પ્રકાશ થાઓ, અને એ રીતે ધર્મનો જય થાઓ—એ અમારી પાંચમી ભાવના છે.
બવિષ્યની પ્રજા આપણા કરતાં આગળ વધે, આપણા કરતાં વધુ જ્ઞાન મેળવે, આપણુ
કરતા વધુ સત્ય શોધન કરે, કિં વહુના, આપણા કરતાં બળ—જુદિ, વિદ્યા—દક્ષા,
વિજ્ઞાન—વૈભવ, સુખ—સપતિ, રંગ—રૂપ, હોસ—હિમ્મત વગેરે તમામ રૂડી જાણનોમાં
આગળ આગળ વધીને આપણાં કરતાં વધુ આયુષ્ય મોગવે, અને આપણા મૂંઝેલાં
અધુરા કામોને પરિપૂર્ણ કરે તથા આપણે સ્વપ્ને પણ નહિ જોયેલી અજાણ
શોધો કરીને જગદ્-વિખ્યાન થાઓ એ અમારી છઠી અથવા છેલ્લી ભાવના છે.

વીર ! વીર ! વીર !

(ભાષાંતરકારના ઉદ્દેશ્ય)

વિજ્ઞાપના.

અથવા

(વાંચનારને ભલામણ—)

વાંચનાર ' હું આજે નારા હસ્તક્રમગમા આવુછું, મને યત્ન પૂર્વક વાંચજો, માર્ગ કહેલાં તત્ત્વને હૃદયમા ધારણ કરજો, હું જોજો વાત કહું તે તે વિવેકથી વિચારજો; એમ કરશો તો તમે જ્ઞાન, ધ્યાન, નીતિ, વિવેક, સદ્ગુણ અને આત્મશાન્તિ પામી શકશો.

તમે જાણતા હોશો કે કેટલાક અજ્ઞાન મનુષ્યો નહિં વાંચવા યોગ્ય પુસ્તકો વાંચીને પોતાનો વખત ખોષ્ટ છે અને અવજો રૂઝે ચડી જાય છે, આ લોકમા અપકીર્તિ પામે છે તેમજ પરલોકમાં નીચી ગતીએ જાય છે.

તમે જે પુસ્તકો ભણ્યા હો અને હજી ભણો છો તે પુસ્તકો માત્ર સસાગ્રનાં છે; પરંતુ આ પુસ્તક તો આ ભવ અને પરભવ બન્નેમા તમારું હિત કરશે. ભગવાનનાં કહેલા વચનોનો એમાં ઉપદેશ કરેલો છે.

તમે કોઈ પ્રકારે આ પુસ્તકની આશાતના કરશો નહિ ' તેને શરૂશો નહિ. અથવા પાડશો નહિ, કે બીજી કોઈ પણ રીતે જમાડશો નહિ. વિવેકથી સઘળું કામ લેજો. વિચારણુ પુરૂષોએ કહ્યું છે કે-વિવેક સાંજ ધર્મ છે.

તમને એક એ પણ ભલામણ છે કે જોઓને વાંચતા નહિ આવડતું હોય અને તેની ઇચ્છા હોય તો આ પુસ્તક અનુક્રમે તેને વાચી શભળાવવું.

તમે જે વાતની ગમ પામે નહિ તે ગ્રંથ પુરૂષ પામેથી સમજ લેજો. સમજવામાં આજણ કે મનમાં શકા કરશો નહિ. તમારા આત્માનુ આથી હિત થાય, તમને જ્ઞાન, શાન્તિ, આનંદ મળે, તમે પરોપકારી, દયાળુ, ક્ષમાવાન વિવેકી અને સુહૃદ્શાળી થાઓ. એવી શુભ પ્રાર્થના અર્હત ભગવાન કરી કરી આ પાઠ પૂર્ણ કરે છું.

“ એક માળા ”

અનુક્રમણિકા.

શ્રુતસ્કંધ પહેલો.

૫૮

અધ્યયન પહેલું. (શસ્ત્ર પરિચા)

પહેલો ઉદ્દેશ—આત્મપદાર્થ વિચાર તથા કર્મગ્રંથેનું વિચાર.	૧
બીજો ઉદ્દેશ—પૃથ્વીકાયની હિસાનો પરિહાર	૩
(દુખના અનુભવ માટે અધગધિરનો દૃષ્ટાંત કલમ ૧૫)	
ત્રીજો ઉદ્દેશ—અધિકાયની હિસાનો પરિહાર.	૬
ચોથો ઉદ્દેશ—અગ્નિકાયની હિસાનો પરિહાર.	૮
પાંચમો ઉદ્દેશ—વનસ્પતિકાયની હિસાનો પરિહાર.	૧૦
(શરીરના સાધર્મ્યથી વનસ્પતિમાં જીવ સ્થાપવાની યુક્તિ—કલમ ૪૪)	
છઠ્ઠો ઉદ્દેશ—ત્રસ જીવોની હિસાનો પરિહાર.	૧૨
(ત્રસ જીવોની હિસાના હેતુઓ—કલમ ૪૪)	
સાતમો ઉદ્દેશ—વાયુ કાયની હિસાનો પરિહાર.	૧૪

અધ્યયન બીજું. (લોક વિજય)

પહેલો ઉદ્દેશ—માતૃપિતા વગેરે લોકને જીતી સંયમ પાળવો.	૧૭
બીજો ઉદ્દેશ—અસ્તિ ટાળી સયમમાં દૃઢ રહેવું.	૧૯
ત્રીજો ઉદ્દેશ—માનને ટાળવું તથા ભોગમાં રક્ત ન થવું.	૨૦
ચોથો ઉદ્દેશ—ભોગોથી રોગો થાય છે.	૨૩
પાંચમો ઉદ્દેશ—વિષય ભોગ ત્યાગીને લોકનિઃશ્રાએ આહારાદિક લઈને વિચરવું.	૨૫
છઠ્ઠો ઉદ્દેશ—સંયમાર્થે લોકને અતુસરતાં છતા તેની મમતા ન કરવી.	૨૮

અધ્યયન ત્રીજું. (શીતોષ્ણીય)

પહેલો ઉદ્દેશ—પરમાર્થે સ્ત્રેષ્ઠો શ્રેણ ?	૩૧
બીજો ઉદ્દેશ—પાપનાં કૃપ તથા હિતોપદેશ.	૩૩
ત્રીજો ઉદ્દેશ—પાપ ન કરવા અને પરીપક્ષ સહેવા એટલાની કઈ સાધુ નથી થતાં.	૩૫
ચોથો ઉદ્દેશ—કપાય છાડવા.	૩૭

અધ્યયન ચોથું. (સમ્યક્ત્વ)

પહેલો ઉદ્દેશ—સત્યવાદ	૩૯
બીજો ઉદ્દેશ—પરમળનું વિચાર પૂર્વક ખાંડન.	૪૦
ત્રીજો ઉદ્દેશ—તપોનુશાન	૪૨
ચોથો ઉદ્દેશ—સયમમાં સચિત્ત રહેવું.	૪૪

અધ્યયન પાંચમું. (લોકસાર)

પેહેલો ઉં-પ્રાણીની દિસા કરનાર, વિપયો માટે આરબમાં પ્રવર્તનર તથા	
વિપયોમા જે આસક્ત હોય તેને મુનિ ન ગણવો.	૪૬
ખીન્ને ઉં-જે દિસાદિક પાપોથી નિવૃત્તો હોય તેજ મુનિ ગણાય.	૪૮
ત્રીન્ને ઉં-જે મુનિ હોય તે કશો પરિગ્રહ ન રૂખે તથા કામ ભોગની ઈચ્છા	
પણ ન કરે	૫૦
ચોથો ઉં-અનળણ અગીતાર્થ અને સૂતાર્યમાં નિશ્ચય વિનાના મુનિને એકસા	
કરવામા ધણા દોષ થાય છે.	૫૨
પાંચમો ઉં-મુનિએ સદ્વચારથી વર્તવું તથા તેના માટે જાણાયનો દર્શાવે.	૫૪
છઠ્ઠો ઉં-કર્મભાગમાં ન જવું તથા રાગ દ્રેષ તજવા.	૫૬

અધ્યયન છઠું. (ધૂત)

પેહેલો ઉં-સ્વજન સખધીઓ છોડીને ધર્મેમાં પડાયણ થવું.	૫૯
ખીન્ને ઉં-કર્મોને આત્માથી દૂર કરવા.	૬૨
ત્રીન્ને ઉં-મુનિએ અધ્વ ઉપકરણ રાખવા અને શરીરને જેમ અને તેમ કસતા રહેવું	૬૪
ચોથો ઉં-મુનિએ મુખ લપટ નહિ થવું.	૬૬
પાંચમો ઉં-મુનિએ સકટોથી નહિ ડરવું તથા ક્રોધ પ્રશસા કે સન્કાર કરે	
તેથી ખુશી ન થવું.	૬૮
(ઉપદેશવા ચોગ્ય આઠ બાબતો કલમ ૩૮૫)	

અધ્યયન સાતમું. (મહા પરિજ્ઞા)

સાત વિદેશ-વિચિત્ર થયા છે.	૭૧
---------------------------	----

અધ્યયન આઠમું. (વિમોક્ષ)

પેહેલો ઉં-કુશીળ પરિત્યાગ.	૭૨
(લોક દ્રુવ છે કે અદ્રુવ ? કક્ષમ ૩૯૬)	
ખીન્ને ઉં-અકલ્પનીય પરિત્યાગ.	૭૪
ત્રીન્ને ઉં-ખોટી શંકાનું નિવારણ-(પરીપહેથી ન ડરવું.)	૭૬
ચોથો ઉં-મુનિએ કારણ યોગે વેદાનસાદિ જાળમરણ પણ કરવા.	૭૮
પાંચમો ઉં-મુનિએ માંદા થતા ભક્તપરિજ્ઞાએ મરણ કરવું.	૭૯
છઠ્ઠો ઉં-ધર્મયુક્ત મુનિએ ઈગિત મરણ કરવું.	૮૧
સાતમો ઉં-પાદપોષગમન મરણ	૮૩
આઠમો ઉં-કાળ પર્યાયથી ત્રણે મરણની વિધિ.	૮૫

અધ્યયન નવમું. (ઉપધાન શુત.)

પેહેલો ઉં-મહાવીરસ્વામિનો વિહાર.	૮૯
ખીન્ને ઉં-મહાવીરસ્વામિની વસતિ.	૯૩
ત્રીન્ને ઉં-વીર પ્રભુએ કેવાં પરીપદ સહ્યાં.	૯૬
ચોથો ઉં-વીર પ્રભુની નપથ્થયા.	૯૮

શ્વતરક ધ બીજો.

(પહેલી સૂત્રિકા.)

અધ્યયન દશમું. (પિઠેપણા)

પહેલો ઉ૦-મુનિએ કયો આહાર લેવો અને કયો નહિ લેવો ૧૦૩

(શૃહસ્થના ધરે પ્રવેશ કરવાની વિધિ.) ૧૦૫

બીજો ઉ૦-મુનિએ અશુદ્ધ આહાર ન લેવો તથા જમણુવારમાં ન જવું. ૧૦૭

ત્રીજો ઉ૦-મુનિએ જમણુવારમાં જવાથી થતા ગેર શાયદા. ૧૧૧

ચોથો ઉ૦-મુનિએ જમણુવારમાં ન જવું. ૧૧૪

પાચમો ઉ૦-મુનિએ કયો આહાર લેવો અને કયો નહિ લેવો ૧૧૬

છઠ્ઠો ઉ૦-કેવો આહાર લેવો તથા કેવો ન લેવો તેના નિયમો. ૧૨૦

સાતમો ઉ૦-કેમ અને કેવો આહાર લેવો તથા કેમ અને કેવો ન લેવો. ૧૨૨

(પાણીનો અધિકાર.) ૧૨૪

આઠમો ઉ૦-પાણી, ૧૧ કુલ, તથા પરચુરણુ આહાર લેવા ન લેવાના નિયમો. ૧૨૬

(કદ કલાદિકનો અધિકાર.) ૧૨૬

નવમો ઉ૦-કયો આહાર લેવો અને કયો ન લેવો. ૧૩૦

દશમો ઉ૦-મુનિએ આહાર પાણી લાવતા શી રીતે વર્તવું. ૧૩૩

અગીઆરમો ઉ૦-મળેલા આહાર માટેની બે શિક્ષાઓ તથા સાત પિઠેપણાઓ અને સાન પાણેપણાઓ. ૧૩૬

અધ્યયન અચ્યારમું (શય્યા.)

પહેલો ઉ૦-વસતિના વિચિત્ર દોષોનું વર્ણન. ૧૪૦

બીજો ઉ૦-મુનિએ શૃહસ્થ સાથે વસતા થતા દોષો તથા નવ જાતની વસતિ. ૧૪૫

ત્રીજો ઉ૦-મુનિએ કયા સ્થળે રહેવું-કયા સ્થળે ન રહેવું. ૧૫૧

(સસ્તારકની ચાર પ્રતિજ્ઞાઓ) ૧૫૫

અધ્યયન બ્યારમું (ઈર્ષ્યા.)

પહેલો ઉ૦-વિહારના નિયમો. ૧૫૯

(મુનિએ વહાણપર ક્યારે ચઢવું ?) ૧૬૨

બીજો ઉ૦-વહાણપર ચડવા તથા પાણીમાથી પસાર થવા વગેરે વિધિ ૧૬૫

ત્રીજો ઉ૦-વિહાર કરવાની વિધિ ૧૬૯

અધ્યયન તેરમું. (ભાષાબત)

પહેલો ઉ૦-ભાષાના સોલ વિભાગ તથા ચાર પ્રકારો. ૧૭૫

બીજો ઉ૦-મુનિએ કેવી રીતે બોલવું ? ૧૭૯

અધ્યયન ચૌદમું (વંચપણા.)

પહેલો ઉ૦-મુનિએ વસ્ત્રો કેવા અને કેમ લેવા ? ૧૮૪

ખીન્ને ઉઠ-વજ્ર સપાથી વધુ આગાઓ.	૧૯૧
અધ્યયન પદરસુ. (પાર્વતણા)	
પેહેલો ઉઠ-પાત્ર કેવાં અને શી રીતે લેવાં ?	૧૯૪
ખીન્ને ઉઠ-પાત્ર વિષે વધુ આગાઓ.	૧૯૮
અધ્યયન સોલસુ. (અવચલ પ્રતિમા.)	
પેહેલો ઉઠ-રહેવાનું મકાન કેવું પસંદ કરવું ?	૨૦૦
ખીન્ને ઉઠ-રહેવાનું મકાન પસંદ કરવાની રીત તથા તે બાબતની સાતપ્રતિજ્ઞાઓ.	૨૦૩

બીજી સૂત્રિકા.

અધ્યયન સતરસુ* (સ્થાન.)	
પેહેલો ઉઠ-ઊભા રહેવા માટે જગા કેવી પસંદ કરવી.	૨૦૬
અધ્યયન અઠારસુ. (નિષીથિકા.)	
પેહેલો ઉઠ-અભ્યાસ કરવા માટે જગા કેવી પસંદ કરવી.	૨૧૧
અધ્યયન ઝોગાણીસસુ* (ઉચ્ચાર પ્રશ્નવચ્ચ)	
પેહેલો ઉઠ-સ્થડિલ માટે કેવી જગા પસંદ કરવી ?	૨૧૨
અધ્યયન વીશસુ. (શબ્દ.)	
પેહેલો ઉઠ-મુનિએ શબ્દમાં મોહિત ન થવું.	૨૧૭
અધ્યયન એકવીશસુ. (રૂપ.)	
પેહેલો ઉઠ-રૂપ જોઈ મોહિત ન થવું.	૨૨૨
અધ્યયન બાવીશસુ. (પરક્રિયા.)	
પેહેલો ઉઠ-ખીજની ક્રિયામાં મુનિએ કેમ વર્તવું ?	૨૨૩
અધ્યયન ત્રેવીશસુ. (અન્યોન્ય ક્રિયા.)	
પેહેલો ઉઠ-મુનિઓએ અરસપરસ થતી ક્રિયામાં કેમ વર્તવું ?	૨૨૭

ત્રીજી સૂત્રિકા.

અધ્યયન ચોવીશસુ. (ભાવના.)	
પેહેલો ઉઠ-મહાવીર પ્રભુનું ચરિત્ર તથા પાંચ મહાવ્રતોની ભાવનાઓ	૨૨૮
(ભાવનાઓ.)	૨૪૧
અધ્યયન પચીશસુ. (વિમુક્તિ.)	
પેહેલો ઉઠ-હિત શિક્ષાના કાળો.	૨૫૦
(સમાપ્તિ.)	૨૫૩

પ્રસ્તાવના.

કાળની ગહન ગળિ છે, પર્વે એક સમય એવો પણ હતો કે જે વખતે પુસ્તક-પા-
નાની જગ્યા પણ બંધ ન પડતી, અમરણ શક્તિનુંજ સામ્રાજ્ય હતું, એક વખત અવણ દરેકું
“ પુન’ પુન.” યાદ લાવનારા મનુષ્યો વિશેષ હતા. આરા મુવલ્ય-યુગને વિશે જ્ઞાની પુરૂષો
વિદ્યમાન હતા, જે કુચ્છ સ્થિતિ સંપાદન કન્યાથી સવન દિગ્વિજય મેળવતા દર્શિદાસની
તવારીખ ઉપરથી જણાય છે કે એવા સમયમા હૈન મર્ગ સંતોષમતાને શિખરે બિરાજતો
હતો. જેમ દિવસને વિશે સૂર્યના, અને રાત્રિને વિશે ચન્દ્રના તેજથી, સર્વત્ર પ્રકાશ થઇ રહે છે
તેમ અરમ-હેરજા તીર્થંકર ત્રી મહાવીર પ્રભુની દેવાતી વખતે અજાનરૂપી અધકાર દૂર
થઇ સર્વત્ર જ્ઞાનરૂપી પ્રકાશ છવસાઈ ગયો હતો. તે ભગવતના નિર્વાણ પછી ધીમે ધીમે
મનુષ્યોની સ્મરણશક્તિ ઘટતી ગઇ, તે એટલે સૂધી કે ‘પૂર્વનુ’ જ્ઞાન જગતી મખત્રા માટે
પુત્રકો લખાવવાની જરૂર પડી. આનુ પરિણામ એ થયું કે પુસ્તકો લખાવાથી મનુષ્યો જે
દેહકાર બનતા ગયા અને તેઓએ સ્મરણશક્તિને તે બાળનમા શ્રમ આપવો બંધ કર્યો.
જે વખતે પુત્રકો લખાયાં તે વખત અમરણ ભગવત શ્રીમદાવીર પ્રભુના નિર્વાણ પછીના
દેહકાલેક સંકા પછીનો હતો.

આ પ્રમાણે સ્મરણશક્તિની ન્યૂનતા-અને દિનપરદિન હાનિ થતી જોઇ તે વખતના
પુરૂષો, જેના આપણે ઘણાજ આખારી છીએ, તેઓએ જે કાંઇ જોયેલું, સાંભળેલું, અનુ-
ભવેલું હતું તે જપ્ત પાતાની જ્ઞાનશક્તિ અને સ્મરણશક્તિ અનુસાર લખાવતું શરૂ કર્યું.
(તે પુરૂષોનું જ્ઞાન આજના જગાના કરતાં ઘણુંજ અદીઆતું હતું) હાલની પેઠે કાગળો
વીગેરે ઉપર નહિ, પણ તાલપત્રોપર ને સૂત્રો લખાયાં હતા તે ઉપકારી પુરૂષોને એવી બીજી
લાગી કે જે આ પ્રમાણે સ્મરણશક્તિ ઘટતી જશે તો જ્ઞાનનો લય ધરાવો સમય નજ-
દીક આવશે અમરણ ભગવત શ્રીમદાવીરસ્વામીના નિર્વાણ પછી ૯૮૦-૯૮૩ વર્ષ એટલે
દરસિસ ૪૫૪-૪૫૭ ની સાલના અરમામાં, આવે આપણે સમયે શ્રીવલ્લભીપુર નગરને
વિશે અમરણ ભગવત શ્રી દેવદિગ્વિજીની દેખરેખ નીચે હૈન સપ્રદાયના વિદ્વાન આચાર્યોએ
એકલા મળી હૈન આગયો લખી લેવાનો નિર્ણય કર્યો. મોટા મોટા શ્રીમતો તે સમયે હૈન
ધર્માનુસારી હોવાથી હૈન આચાર્યો પોતાની ધારણામાં કનોદ પાખ્યા અને પુષ્કળ શ્રમ લઈ
પુત્રકો લખી તેની જૂદી જૂદી પ્રતો જૂદા જૂદા શેરેકાના હૈન બકસરમાં દાખલ કરાવી.

આ સૂત્રો નિષ્પન્નતાની વિદ્વાનોની કસાવેલી કલમથી લખાયેલાં છે એમ પુસ્તકાર કર-
વાને એટલું જ બસ થયે કે આ સૂત્રો વિદ્વાન પુરૂષોના મડળે એકલા મળીને એકત્ર આભિ-
પ્રાયથી લખાવેલાં છે જેથી કોઇ પણ મતમતાંતર કે ક્ષત્રચદ્વનો પક્ષ તેમાં હોય તે ધારતું
જૂલ ભરેલું છે. વળી આ સૂત્રોલખવામાં કોઇ પણ જાનની વિરમતા યાતો (પાછગની પ્રજા-
મા દેખાતી) આર્થપરણયણ દૃષ્ટિ હોવાનું કથુ પણ કારણ નહોતું. જેથી આ સૂત્રો નિષ્પ-
ક્ષપાન શૈલીથી લખાયા છે એમ કનૂય કયો વિના આશનું નથી. કારણ કે તે સર્વ વિદ્વાન
આચાર્યોના મગજમા જે સ્પીકન ખરેખરી યાદ આવી અને સર્વ માન્ય થઇ તેજ સૂત્રોમાં
શુધ્ધા’ હતી.

ગાનીના વાક્યો સક્ષિપ્ત રૂપે હોય છે—તેના દુક શબ્દોમાં ઘણા બાવાર્થ સમાયેલો હોય છે. આપણા આગમો વાચતા આવા વાક્યો સ્થળે સ્થળે નજરે પડે છે, જેથી વાચકવર્ગ પોતાની સ્થૂળ બુદ્ધિને લઇને રહસ્ય સમજી ન શકે તે તો તેના મૂળ લેખકોને કશો દેવ નો નથી. આ વાતની સત્યતાની ખાતરી એટલા ઉપરથીજ થશે કે જૈન આગમો લખાયા પછી કેટલાએક વિદ્વાનોએ તે ઉપર નિર્બુક્તિ, બાબ્બ ચૂર્ણ, ટીકા વીગેરે કરેલા છે તે એવા હેતુથી કે આજના દુર્લ્લભ ખોધી જીવને તે વાક્યો સમજવા મુગ્ધ પડે.

મૂળ જૈન આગમો ૮૪ હતા તેમાંથી બચકર દુષ્કળો તથા રાજ્ય વિપ્લવોના સમયમાં, કેટલાંક, ગામ, નગર, શહેરો વીગેરે ઉત્તર ધર્મ નાશ પામ્યા તે સાથે આપણાં ઘણાં સૂત્રો પણ લય પામ્યાં. તોપણ સુમએ હાલમાં તેમાંના ૩૨ થી ૪૫ અગમો વિદ્યમાન રહ્યા છે.

અર્ચાચીન સમયમાં માગધા—પ્રાકૃત અને સન્કૃતનો અભ્યાસ ઘટતો ગયો અને તેથી સૂત્રોની શૈલી સમજનારાઓની ખોટ પડવા લાગી જે કે સુદ્રણકાની સાહવાથી સગવડના વધતી ગઇ છે પરંતુ દુર્ભાગ્યે તે વાંચી સમજવાનો લાભ લેનારાઓની ખામી છે. સૂત્રોની શૈલી અને તેમાં રહેલા દિવ્ય રહસ્ય સમજવા માટે પ્રાકૃત અને સન્કૃત ગાનીની મુખ્ય જરૂર છે, પરંતુ તેટલું જ્ઞાન ધરાવનારા સુખાગ્યે હાલ એક હજાર જૈનમાંથી એકાદ માત્ર મળે, આવી દયામણી સ્થિતિને લઇને જૈન ફિલોસોફી! ઉત્તમ જ્ઞાન ધટતું ગયું અને હજી પણ ધટતું જાય તેમાં આશ્ચર્ય થવા જેવું નથી એવા બીરક મનગે સુખાગ્યે માજી પ્રેમર મેક્ષમુલ્કના શિષ્યો મિ. હરમન જેકેબી, ડૉક્ટર હર્નલ મિ. ઓલ્ડનબર્ગ, મિ. વેબર ડૉ. હ્યુમન વીગેરે પાશ્ચિમાત્ય વિદ્વાનો—જર્મન ઓરીએન્ટલ સ્કૉલરોએ જૈન ફિલોસોફીનું મહત્ત્વ સમજવા માટે મથન કરી કેટલાક આગમોના ભાષાન્તર અગ્રેજ ભાષામાં પ્રસિદ્ધ કર્યાં, જે જોતા નેઓની વિદ્વાતા એક અચાજ કમ્મલ રાખ્યા વિના ચાલતું નથી. અર્ચાચીન જ્ઞાતાને જૈન ફિલોસોફી સમજવાનો મુખ્ય આધાર આ વિદેશી વિદ્વાનોના ભાષાન્તર ઉપર જ છે, કારણ કે સન્કૃત તેમજ પ્રાકૃત ભાષામાં નિપુણતા ધરાવનારાઓની સખ્યા જીજ્ઞાસાત્રનજીવી સરખી છે. પ્રચલિત-વેદશી ભાષાના સારાં ભાષાન્તરના નેમજ સન્કૃત જ્ઞાતા અભાવે પૂર્વોક્ત પુસ્તકો વાચવા, હાલનો કેળાવેલો વર્ગ દોરાય અને તે ઉપરથી જૈન ફિલોસોફી માટે મતમાંધવા પ્રેરાય એ કોઈ પણ રીતે અનુચિત નથી. હવે પ્રશ્ન એ થાય છે કે એ જર્મન વિદ્વાનોએ જે પુસ્તકો પ્રસિદ્ધ કર્યા છે અને તેમાં જે વિચારો દર્શાવ્યા છે તે જૈન અગમો અનુસાર યથાતથ્ય છે કે નહિ ? આ હવે તપાસવાનું છે.

ધર્મીસન ૧૮૮૪ ની સાલમાં બ્યારે મિ જેકેબીએ આચારંગ તથા કલ્પસૂત્રના ભાષાન્તરો પ્રસિદ્ધ કર્યાં, તે વખતે જૈન ફિલોસોફી માટે નેમજ જૈન ધર્મની પ્રાચીનતા માટેના તેના તથા ખીજા વિદ્વાનોના જે વિચારો હતા તે વિચારો દશ વર્ષ પછી એટલે ધર્મીસન ૧૮૯૫ ની સાલમાં બ્યારે શ્રી સૂત્રકૃત્તિ તથા ઉત્તરાધ્યયન સૂત્રોના ઇંગ્રેજ ભાષાન્તર પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવ્યા તે વખતે ઘણાજ બદલાએલા જોવામાં આવે છે. પ્રથમ ઓરીએન્ટલ સ્કૉલરો—ને વિદ્વાનોએ એવો અભિપ્રાય હતો કે જૈન એ બૌદ્ધની એક શાખા છે, અને બૌદ્ધના મૂળતત્વો અનુકરણ જેને કરેલું છે હાલના કેળવણી ખાતામાં જે પ્રતિદાસો ચાલે છે તેમાં આજ ભાવાધનું શિક્ષણ આપતું હોવાથી આપણા જૈન બાળકોને પણ તેવી શિક્ષા થાય એ સભવિત છે. તે બાબત મિ. જેકેબીએ આચારંગ સૂત્રની પ્રસ્તાવનામાં લખાણથી વિવેચન કરેલું છે. આ વિવેચન તેના પોતાના ખીજા પુસ્તકની પ્રસ્તાવનાના પ્રથમ વાક્યથીજ બદલાએલું આપણી નજરે પડે છે કે—

Ten years have elapsed since the first part of my translation of *Jaina Sutras* appeared. During that ~~decennium~~ many and very important additions to our knowledge of Jainism and its history have been made by a small number of excellent scholars.

જૈન સંતોનાં મારાં ભાષાન્તરો પ્રથમ ભાગ બહાર પડ્યાને આજે ૧૨ વર્ષ થયા છે. જે અરસામા જૈન ક્ષેત્રોસોશી તેમજ ઇતિહાસ સગંધી યોગ્યએક વિદ્વાન સંશોધકોની સહાયતાથી અમારા જ્ઞાનમા ધણો અગત્યનો વધારો થયો છે.

અને જૈનની પ્રાચીનતા સગંધે પણ તેજ વિદ્વાન તેજ પ્રસ્તાવનામાં લખે છે કે,-

It is now admitted by all that Nataputta (Gnatriputra), who is commonly called Mahavira or Vardhamana, was a contemporary of Budha; and that the Niganthas (Nirgranthas) now better known under the name of Jains or Arhats, already existed as an important sect at the time when the Buddhist church was being founded.

અમણુ ભગવત શ્રીમહાવીર પ્રભુને નામે ઝોળખાતા ઝાતપુત્ર-વર્ધમાન સ્વામી જે વખતે બુદ્ધ વિચરતા તે વખતેજ તેના (contemporary) પ્રતિસ્પર્ધી તરીકે વિદ્યમાન હતા અને જે વખતે બૌદ્ધધર્મ હજી સ્થપાતો હતો તે વખતે અહિંતના નામે ઝોળખાતા નિર્ગંથો એક અગત્યના પ્રસિદ્ધ-પથ તરીકે ક્યારેનાએ સ્થાપિત થયેલ માર્ગમાં વિચરતા હતા એમ હવે સર્વ કોઈ કમલ હરે છે.

જૈન ધર્મની પ્રાચીનતા જૈન પુસ્તકો ઉપરથીજ તેમને સાબીત થઈ નથી પરંતુ બૌદ્ધ વગેરે બીજા ધર્મના પુસ્તકો ઉપરથી પણ જૈન ધર્મની પ્રાચીનતાની સાબીતી માટે તે વિદ્વાન કહે છે કે—

I therefore look on this blunder of the Budhists as a proof for the correctness of the Jain tradition, that followers of Parsva actually existed at the time of Mahavira. Before following up this line of inquiry, I have to call attention to another significant blunder of the Budhists they call Nataputta an Aggivesana i. e. Agnivaishyayana, according to the Jains, however he was a Kasyapa, and we may credit them in such particulars about their own Tirthankara.

But Sudharman his chief disciple, who in the Sutras is made the expounder of his creed, was an Agnivaishyayana, and as he played a prominent part in the propagations of the Jain religion, the disciple may often have been confounded by outsiders with the master, so that the Gotra of the former was erroneously assigned to the latter. Thus by a double blunder the Budhists attach the existance of Mahavira's predecessor Parsva and of his chief disciple Sudharman.

શ્રમણ ભગવંત શ્રીમહાવીરના વખતમાં શ્રી પાર્શ્વનાથજીના અનુયાયી-સત્તાનિયા ચોદસપણે વિચરતા, એ જૈનના ઇતિહાસની ખરી સાખીની હોવાથી યુવિષ્ણોક્તોની અ-ગભીર-બૂદ્ધ (જૈન એ યુદ્ધની શાખા છે) ની મને ખાત્રી થાય છે. આ આચાર્યની નવાસનો નિર્ણય કરતા પહેલાં યુધીષ્ઠ ભોક્તોની બીજી દેખીતી-ગભીર મોટી ભૂલ માટે વાંચનારનું ધ્યાન ખેંચવાની જરૂર પડે છે કે 'તેઓ-બૌદ્ધ ભોક્તે જ્ઞાતપુત્ર શ્રીમહાવીરને અગ્નિવૈશ્યાયન ગોત્રી કહે છે બ્યારે જૈનો તેને કાશ્યપ ગોત્રી કહે છે અને પોતાના તીર્થંકરો પ્રત્યે જૈનોના આ મતને માટે અમે તેને બ્યાજખી-ખરા માનીએ છીએ પરંતુ શ્રીમહાવીરના મુખ્ય શિષ્ય શ્રી મુધર્માસ્વામી જે અગ્નિ વૈશ્યાયન ગોત્રી હતા અને જેણે સૂત્રોનાં તત્વનો પ્રકાશ કરેલો છે અને જૈન માર્ગના પ્રચાર પ્રયત્નમાં જેણે મુખ્ય ભાગ લીધો છે, તેથી ગુરુ શિષ્યનાં ગોત્રનો અપરમ્પરસ ખીળઓએ ગુચવાડો કરેલો છે, તેથી કરી શ્રીમહાવીર જે કાશ્યપ ગોત્રી હતા તેને અગ્નિવૈશ્યાયન ગોત્રી ઠરાવ્યા. યુધીષ્ઠ ભોક્તોની આ ખેવડી મોટી ભૂલ છે કે -

૧ શ્રમણ ભગવંત મહાવીરસ્વામી વિચરતા તે વખતે ત્રેવીશમા પ્રભુ શ્રીપાર્શ્વનાથ-જીના અનુયાયી-મતાનીઆ ન હતા તે અને.

૨ શ્રીમહાવીરસ્વામી કાશ્યપ ગોત્રી હતા તેમને અગ્નિવૈશ્યાયન ગોત્રી ઠરાવ્યા (એટલે કે પાર્શ્વનાથ પ્રભુના સત્તાનીઆ વિચરતા (જે જૈનનું પ્રાચીનપણું સાખીત કરે છે) અને શ્રીમહાવીર સ્વામી અગ્નિવૈશ્યાયન ગોત્રી નહિ પણ કાશ્યપ ગોત્રી હતા અગ્નિવૈશ્યાયન ગોત્રી તો તેમના શિષ્ય મુધર્માસ્વામી હતા.

આ સિવાય જૈનની પ્રાચીનતા સંબંધે ખાસ એક બુદ્ધજ પુસ્તક નામે (Mahāvīra and his predecessors) "મહાવીર અને તેના અગ્રગામિ" એ નામનું નિ. જેઠાખીએ પ્રસિદ્ધ કરેલું છે; જેમાં જૈન માર્ગની પ્રાચીનતા સંબંધે પુરાવા સહીત આબેહુલ વર્ણન કરેલું છે તે સીવાય. મિ. હુમ્મરિસ, ડોક્ટર ટ્યુર મિ. ક્લોટ અને ડોક્ટર યુસર જેવા વિદ્વાનોએ પણ જૈન-દ્વિલોસોશીને માટે બુદ્ધજ ઉત્તમ અભિપ્રાય દર્શાવેલા છે. માત્ર તેઓ આવી વાણી-થીજ અટક્યા નથી, પરંતુ દર્શનશાસ્ત્ર આગળ વધી જૈન-પુસ્તકોના ભાષાંતર પ્રસિદ્ધ કરતા જાય છે. સૂત્રોની ભાષા તેઓને વિદેશી હોવા છતાં અથાગ શ્રમ લઈ તેનું સ્વસ્થ સમજવા માટે તેઓ જે મથન કરે છે તે આ દેશના જૈનોને શરમમાં નાખે છે અને જાગૃત થવાને આડ કતારી રીતે ધટકો મારે છે.

ડોક્ટર હોર્નલે ઉપાસકદશાંગ સૂત્રનું જે ભાષાંતર પ્રસિદ્ધ કર્યું છે અને તેમાં જે ધો-રણુ અગ્રીકર કર્યું છે તે દરેક ભાષાંતરકર્તાએ આજના જમાના માટે અનુમત્તું એ ઉત્તમ છે. જૈન સૂત્રોના ભાષાંતર કરતાં પાશ્ચિમીય વિદ્વાનો બ્યાકરણના દોષો ઉપર ખાસ ધ્યાન આપતા જણાયા છે. આમ થવાથી મૂળ આશય છુટમાં સમજવામાં કોઈ પ્રસંગે કદાચ તેઓ પછાત રહેલા જેવામાં આવે તો તેથી તેમની ત્રિદ્વિતા સંબંધે કશી ન્યૂનતા માનવાની નથી કારણ કે અર્વાચીન સમયમાં જૈનના સૂત્રોની જે હસ્તલિખિત પ્રતો છે તેમાં લેખકના હસ્ત દોષથી અથવા તો પરંપરાથી-કાંઈકે ન્યૂનાધિક લખવાથી, શબ્દોની વિભક્તિ અધીપાદી અથ જવાના દોષો લાગવા સંભવ છે અને તેથી ભાષાંતરમાં વખતે ફેર પડી જતા સભવ છે. દક્ષિણ તરીકે ડોક્ટર હોર્નલે પોતાના ઉપાસકદશાંગ સૂત્રના ભાષાંતરમાં છત્રીસમે પાને તેમજ જે જગોએ તે વાક્ય આવે છે તે જગોએ "અહાસુંદે દેવાણુપિયા સા" પદિ-

ધંધું કરેહ ” એ, વાક્યનું ભાષાતર એવી રીતે કરે છે કે May it so please you O beloved of the Devas do not deny me, આ ભાષાતર સાધારણ જૈન વાચકવર્ગને પણ અમાન્ય થઇ પડે, જે કે ડોક્ટર હૉનૅન્ડ પોતાના પુસ્તકની પાઠગતી Criticle notes—પૂરવણીમાં, આ વાક્યના ખરા અર્થ સમજે સમજ્યા પડી જુદા જુદા જાહેન વિદ્વાનોના અભિપ્રાયો તથા વ્યાકરણના પુરાવાઓ ટાકે છે. ડોક્ટર લ્યુમેન એજ વાક્યનો અર્થ આ પ્રમાણે કરે છે કે—Well thou beloved of the Devas do not cause any obstruction આ વાક્યનો શુ ખરા અર્થ હોવો ઘટે છે તેના નિર્ણયપર આવવા માટે નીચેની હકીકત પ્રાસંગિક ગણાશે “ જે વખતે શ્રી ગૌતમસ્વામી વાણિજ્ય ગામ નામના નગરમાં ઉચ્ચ નીચ ને મધ્યમ કુળને વિષે ગોચરી કરવા માટે ઉત્સુક થયા તે વખતે તેણે ઉપલા શબ્દોમાં શ્રમણ ભગવત શ્રીમહાવીર પાસે અરજ કરી છે. એમ અગ્રેજ ભાષાતરનો ભાવાર્થ છે પણ ખરી રીતે તો તે શબ્દો શ્રમણ ભગવત શ્રી મહાવીર પ્રભુના ઉત્તરરૂપે છે કે:—“જેમ તમને સુખ ઉપજે તેમ કરો વિલંબ કરતા ના” વળી ડોક્ટર હૉનૅન્ડ તે પછીના ૭૮ માજ વાક્યમાં કમ્યુઝ કરે છે કે શ્રી ગૌતમ ગણધર ઉપરના શબ્દો સાંભળીને વાણિજ્ય ગામ નગરમાં ગોચરી વીગેરે કાર્યને માટે પ્રવર્ત્યો છે. આ ઉપરથી વાચક વર્ગ કમ્યુઝ કરશે કે, ડોક્ટર હૉનૅન્ડની તે વાક્યને પ્રશ્ન રૂપે ગણવામાં (જે વ્યાખ્યાની રીતે ઉત્તર રૂપજ છે) વિભક્તિના દોષને લીધે ભૂલ થઇ જાય છે, આવીજ રીતે મી. જેટ્ટાખીયા પણ પોતાના આચારાંગ સૂત્રમાં આપણી ભાષા તેને વિદેશી હોવાથી વિપરીત અર્થ થએલો છે. આપણા સૂત્રમાં વતસ્પતિવિગેરેના જે જે જુદા જુદા ખાસ નામો આવે છે તે ખાસ નામો વિષેની તેઓની ઓછી માહેતીથી ભાષાંતરમાં દેખીતા વિપરીત અર્થ થવા પામે એ સ્વાભાવિક છે, જે કે અમે આ તેની વિદ્વાતાની ખામી બતાવતા નથી પણ આપણી ભાષાના શબ્દોનો તેઓનો ઓછો અનુભવજ આનું કારણભૂત છે.

આ રીતે આ આચારાંગ સૂત્રના ઈંગ્રેજ ભાષાંતરમાં કેટલીક જગાએ તેવા વિપરીત અર્થ થવા પામ્યા હાય તો તે પણ ઉપરનાજ કારણોને લધનેજ ગણાય. આપણો જૈન સપ્રદાય આવા ખાસ શબ્દોના અર્થ અગ્રેજ વિદ્વાનોને જણાવવા કોશીશ કરે તો તેઓ પોતાના ભાષાંતરોમાં સુધારો કરે અને જૈન શિલ્પસાંશીને તેઓ વધારે દેદીપ્યમાન કરે. જૈન ધર્મની નખળી સ્થિતિ આવવાનું ખાસ કારણ મતાભિન્નતા છે. જૈન ધર્મના જુદાજુદા સપ્રદાયવાળાઓ પોતાની સત્યતા સાખીત કરવાના પ્રવાહમાં તણાઇ જઇ જુદા જુદા શબ્દોના અર્થ પોતાની મરજી મુજબ કરે છે, જેથી તેની ખરી ખુખી અદસ્ય થાય છે. જૈન ધર્મને ઉચ્ચ સ્થિતિએ લાવવા એકત્ર થઇ યાનની વૃદ્ધિ કરવાની વાત તો એક બાબતુએ રહી, પણ આમ શબ્દોએ ફેરવી માંહો માંહો કલેશ કરી વિવાદ ઉપજાવી જૈનના કાનુનોથી વિપરીત વર્તી જૈન નામને કલકિત કરે છે. અર્વાચીન સમયમાં આવી સ્થિતિમાં કેળવણી વર્ગ ક્યા ક્યાંટાના પુસ્તકો વાચવા તેના ગુચવાડામાં પડે છે અને છેવટે સ્વધર્મનો ત્યાગ કરી પરધર્મ અંગીકાર કરે છે. આવી કદગી સ્થિતિમન મિજતાથી દિન પરદિન વૃદ્ધિ પામે છે અને પરિણામે દુનિયાપર દ્વિવિજ્ય મેળવેલ જૈન ધર્મની પડતીમાં વૃદ્ધિ કરે છે, પરન્તુ તેમાં સુભાગ્યે હાલના વિદેશી વિદ્વાનોએ—ઓરીએન્ટલ રીસર્ચરોએ—જૈન શિલ્પસાંશી પ્રકાશમાં લાવવાને જે સ્તુત્ય પ્રયાસ માડ્યો છે તે જૈન ધર્મની પુનઃપ્રતિષ્ઠા પ્રાપ્ત કરવાની આશાના કિરણરૂપ છે. કારણ કે તેઓનાં ભાષાન્તર કાંઇ પણ રીતે પક્ષપાતી તેમજ મતાભિન્નતાના પોષણરૂપ નથી; પરન્તુ જે સ્વદેશી

વિદ્વાનોએ આવી રીતે ભાષાન્તર કર્યા હોત તો નક્કીતેઓ શબ્દાર્થ કરવામાં પોતાના ખાસ સપ્રદાય તરફ દોરવા હોત

જ્ઞાનીનો માર્ગ સ્વાદ્વાદ છે તેથી તેમાં મનનિવ્રતના હોવી અમભવિત છે તેમજ તે માર્ગને આચરનારા ખરા વિદ્વાનોએ પણ તેવા દ્વંદ્વબદ્ધતા કટાગ્ની જગત્તમ જઈ આત્મ સાધન કરેલું છે એવું જૈન તવારીખ ઉપરથી સાખીન થઈ શકે છે. આનંદધનજી જેવા મહાત્માએ. “ વદ્વરિશજ જિન જંગ મળીજે. ” વીગેરે શબ્દોમાં આ નમીસર ભગવાનની સ્તુતિ કરતાં જ્ઞાનીના સ્વાદ્વાદ માર્ગનેજ અક્ષરજ કમુદ્ર કરેલ છે.

શ્વેતાશ્વરી (દેશવાસી—સ્થાનકવાસી) અને ટિંગશ્વરી સર્વ મતવાદોમાં એકત્ર થઈ જોઈએ જ્ઞાનીના વાક્યોના વિપરીત અર્થ કરવાથી જ્ઞાનાવરણીય કર્મ બધાય છે, તેથી મન ભિન્નતા દૂર કરી સર્વ એકત્ર બેસી અને સ્વધર્મની ધત્તી પાપમાલગીતો ઉદ્ધાર કરે અને પૂર્વ જોમ તે સર્વોત્તમ ગણીતો તેવીજ રીત પુન સર્વોત્તમ ગણાય તેવા એકત્ર થઈને પ્રયાસ કરે એકજ માળાપના જુદા જુદા પુત્રો કુસપી થાય તો તે કુસનો ક્ષય નજીક છે એમ સમજીને આપણા સ્વાદ્વાદ માર્ગમાં ભવિષ્યના શ્રેય માટે સર્વેએ એકત્ર થઈ આવશ્યક છે.

‘ બેની લગાઇમાં ત્રીજો ફાવી જાય ’ એ ન્યાયે આપણા જુદા જુદા સપ્રદાયવાદોમાં લડે છે તેથી ત્રીજા ફાવી જાય છે. વસ્તીપત્રના આંકડાઓ ઉપરથી જણાય છે કે ખ્રિસ્તી ધર્મમાં ભલેલાઓની મંખ્યા જોટલી દશ વર્ષ પહેલાં હતી તે કરતાં હાલ બહુજ વધી ગઈ છે. આવી રીતે હેક્ષા સૈકામાં નીકળેલા નવા સપ્રદાયોની સંખ્યામાં ઘણા માણસો ભળતા જાય છે અને જૈનધર્મીઓ ઘટતા જાય છે.

દેશની પ્રચલિત ભાષામાં આપણાં સંતોના ભાષાન્તર હજી મુઠ્ઠી પ્રસિદ્ધ ન થવાનાં ઘણાં કારણ છે. આપણા લોકોમાં પૂરું ઉત્તેજન નથી બહારવળાઓ પુસ્તકો પડતર રાખી તેમાં સહાવે છે ને ઉઘડીને ખવરાવે છે, પણ ઉપયોગ માટે કોઈને આપતા નથી, તેમજ આમ કરવાથી જ્ઞાનાવરણીય કર્મ બધાય છે તેવું લેશ પણ જ્ઞાન તેમને રહેતું નથી. તે સમજી કારણ તો એ છે કે તેવા વિદ્વાનોની આપણામાં બહુ ખોટ છે. જનનું કોઈ પણ રીતે બહુ જ્ઞાનપણું નથી. પુસ્તક સડી જાય—જગડી જાય તે ભલે પણ જ્ઞાનનો પ્રચાર કરે તો આંધળી શ્રદ્ધવાળા Orthodox જૈનો જેવું સપ્રદાયમાં વિશેષ પ્રાપ્ત્ય છે તેમને પસંદ નથી, આવા ૩૬ વિચારો સ્થળે સ્થળે મદત લાભ આપતાં પુસ્તકાલયો સ્થપાય તોજ દૂર થઈ શકે તેવો સભવ છે ને તેથી કેળવણીના વર્ગને બહુજ લાભ થવા સભવ છે. આવા ઉચ્ચ આશયવાળું મદત લાભ આપતું એક પુસ્તકાલય મોટાથી માં બે વર્ષ થયાં સ્થાપવામાં આવ્યું છે, જેનો લાભ ઘણા લોકો છૂટથી લે છે, આવાં પુસ્તકાલયો જુદે જુદે સ્થળે સ્થપાવ અને તેથી યુવાનવર્ગને વાચવાના સાધનો મળે તો જૈન માર્ગની ઉન્નતિની આશા રાખી શકાય.

જો ધોરણ અંગ્રેજ વિદ્વાનોએ અંગીકાર કરેલું છે તે નિષ્પક્ષપાત ધોરણ અનુસાર આ ભાષાન્તર કરેલું છે. અને તેમાં કોઈ પણ જાતનાં મન મનાતરમાં ન તણાનાં સ્વાદ્વાદ આશય અંગીકાર કરેલો છે. જો કે આવા ભાષાન્તરો સમર્થ વિદ્વાનોની કસાયેલી કસમથી ભૂષિત થયાં હોય તો તે વધારે સારાં થાય પરંતુ અંગ્રેજોએ અમારી અલ્પ શક્તિ અને અધ્યાત્મભવ વડે જોમ બને તેમ નિષ્પક્ષપાત અને શુદ્ધ ભાષાન્તર કરવા પ્રયાસ કરેલો છે.

આ ભાષાતર તેષાર કરતાં જો કે પૂર્ણ કાળજી રાખવામાં આવી છે, છતાં પણ-પૂર્વે બાંધેલા જ્ઞાનાવરણીય કર્મના ઉચ્ચથી, કોઈ પણ દોષ રહેલો દૃષ્ટિગોચર થાય તો તે માટે બીજી આશુત્તિમાં મુધારો થવા સૂચના કરવા સુઘ વાચકવર્ગને સવિનય સપ્રેમ વિનંતિ છે. આવા ભાષાન્તરોથી આચાર વિચારમાનીયી ગતિ લેતા જેનો પોતાની ભૂલો સમજતા થશે એમ અમને ખાતરી છે.

કોઈ પણ પુસ્તકનું ભાષાન્તર કરતી વખતે તેને લગતી ઐતિહાસિક બિનાનો વિચાર કરવો જોઈએ આપણા સૂત્રોને જ્ઞાનીઓએ રચેલાં છે, તેઓ આત્મ પુરૂષો હોવાથી, કાર્યપરત્વે અધિકારી હતા, તેથી હાલના ભાષાન્તરના વાંચકોને તેઓના ઐતિહાસિક વૃત્તાંતો જાણવાની આવશ્યકતા છે પણ જેઓ જૈન કહેવાય છે તેઓ માહેનો ભાગ્યેજ કોઈ આ મહાત્માઓનાં વૃત્તાંતથી અજાન હશે. તેમજ આ ભાષાન્તરના છેવટના ભાગમાં પણ શ્રમણ ભગવત શ્રીમહાવીર તીર્થંકરનું ઐતિહાસિક વૃત્તાત આવી જતું હોવાથી અત્રે જુદું આપવા પ્રયાસ કરેલો નથી. તે જ્ઞાની પુરૂષોના, જ્ઞાન, દર્શન, ચારિત્રનું આબેહુલ વર્ણન કરવું તે પોતાની અક્ષમતાની ક્ષેત્રી કરાવવાની સાથે મૂર્ખ બનવા જેવું છે. આવા જ્ઞાનસપ્ત મહાત્માઓનાં રચેલાં સૂત્રો ઉપર પૂર્વે થયેલા વિદ્વાન્ આચાર્યોએ નિર્મુક્તિ, ભાષ્ય, ચૂલ્લિ, દીક્ષ વીગેરે કરીને તેના સ પૂર્ણ આશય સમજાવવા મથન કરેલું છે તેમાં પણ ઠેકાણે ઠેકાણે “તત્ત્વં કેવલિગમ્ય” એવા શબ્દો દૃષ્ટિગોચર થા’ છે; જે શબ્દો કાંઈ ઓછા અર્થસૂચક નથી.

આપણે આપણી પરંપરાએ સાંભળેલું છે કે જ્ઞાનીના જ્ઞાનનો અનંતમો ભાગ ગણધર મહારાજ સમજી શકે તેનો પણ બહુ થોડો ભાગ આચાર્યજી સમજી શકે વીગેરે. આ ઉપરથી વાચક વર્ગને ખાતરી થશે કે સૂત્રોના ભાષાન્તર કરી તેનું રહસ્ય સમજાવવું એ ઓછું મુશ્કેલ કામ નથી. સૂત્રોમાં ઠમ ઠમ કેટલાએક એવા શબ્દો આવે છે કે તેના શબ્દાર્થ અને ભાવાર્થ તરફ વિચાર કરતાં બધું બેસતો આશય મળી શકતો નથી. તેમાં વનસ્પતિ વીગેરેના કેટલાએક એવા નામો આવે છે કે જાળના જમાનાના વિદ્વાનો-ડાંકરો, રસાયણીઓ અને બોટનિસ્ટો પણ ભાગ્યેજ જાણતા હોય; કેટલાએક એવા શબ્દો આવે છે કે જેના ધણા અર્થ થતા હોય-આવે પ્રસંગે નિષ્પક્ષપાતપણે કયો અર્થ ગોઠવવો તે માટે અમોને જે મુશ્કેલી પડી છે તેના ખ્યાલ માત્ર વિદ્વાન્ વર્ગને કરી શકશે.

જેનોમાં જે જુદા જુદા સપ્રદાય પડેલ છે તેનું કારણ પણ પૂર્વોક્ત શબ્દોના મનગમતા જુદા જુદા અર્થ કરવાનું છે. આવે પ્રસંગે તમામ સપ્રદાયોને અનુકૂળ, તેમજ સૂત્ર શૈલી અનુસાર અર્થ ગોઠવવો તેમાં દ્રવ્ય, ક્ષેત્ર, કાળ, ભાવ અને વિદ્યાન્ વર્ગના અભિપ્રાયોનો આશ્રય લેવો પડ્યો છે.

જે વખતે સૂત્રો લખાયાં અને હાલ જે વખતે આપણે તે વાંચીએ છીએ તેમાં મં. ખ્યાયધ વર્ષોનો આતરો છે, જે દરમ્યાન જમાનો વિદ્યા, કળા, કૌશલ્ય અને હુન્નરમાં બહુ આગળ વધેલો છે અને વર્તમાન વિદેશી વિદ્યાનોની દૃષ્ટીનીક શક્તિ આગળ સૂત્રજ્ઞાનને વિષે પણ પૂર્ણ માહિતી ધરાવનાર પુરૂષોની પુરતી ખોટ છે, તેનું કારણ આપણા રૂઢ વિચારોને વળગી રહેવાની અપણી ટેવ છે. એક કહેવન છે કે “Bo a Roman in Rome” એટલે કે દેશ કાળને માન આપીને વર્તવાથી સ્વધર્મ તેમજ વ્યવહાર પક્ષમાં સુગમતા રહેછે.

આ સૂત્રના ભાષાન્તર સપાઠે “મુગધ સમાચાર” માં જે કડવી દીકાઓ ચચાપત્ર તરીકે પ્રસિદ્ધ થયેલી છે અને જેમાં માત્ર આંધળી શ્રદ્ધાપર દોરાઈ નિષ્પક્ષપાત દૃષ્ટિથી દર

રહી, લખાણ કરવામાં આવ્યું છે, તે અમારી સમજ બહાર હતું એમ કોઈએ ધારવાનું નથી, અમે પોતે પણ ક્યૂંકે દરીએ છીએ કે પવિત્ર સૂત્રના ભાષાન્તર કરવા અને તેમનું સહસ્ય બહાર લાવવું એ બહુજ મુશ્કેલ અને મહાભારત કામ છે, પરંતુ હાલના ઇન્દ્ર, ક્ષેત્ર, કાળ, ભાષાને અનુસરી, કેળાવેલો વર્ગ જેનાપર ભવિષ્યની પ્રજા અને સ્વર્ગના ઉદ્ધતો આધાર છે તેઓ, આવા મૂળ સૂત્રો ભંડારમાં સડતા પડેલાં હોવાથી, સમજવાને, ભાષાના અનુભવપૂર્ણને લીધે, પ્રયત્ન કરતા નથી, તે અટકાવવાની ખાતર “Something is better than nothing” એ ન્યાયને અનુસારે અમે એ આ ભાષાન્તર એક વિદ્વાન સાધુ મુનિરાજની કાળજીભરી દેખરેખ નીચે તૈયાર કરેલું છે. જો કે જ્ઞાનાવરણીય કર્મની બાહ્યતાને લઈને અમે નિર્દોષ હોવાનો દાવો કરી શકતા નથી છતાં અમે એ સર્વ સપ્રદાયવાળાઓને અનુકૂળ પડે તેમ સાદી અને સરળ ભાષામાં ભાષાન્તર કરવા યથાશક્તિ પ્રયત્ન કરેલો છે—જ્યારે સઘળી કોમો ધર્મ જ્ઞાનમાં ઉડી ઉતરતી નહીં પોત પોતાની ભાષામાં પેતાના ધર્મ પુસ્તક પ્રસિદ્ધ કરે છે ત્યારે જૈન સૂત્રો કે જે માગંધી ભાષામાં લખાયેલા છે, તે ભાષા દેશના કોઈ પણ ભાગમાં પ્રચલિત નહીં હોવાથી, તે વાચવા અને સમજવા હાલના દેશો જૈન વર્ગ થમ લે છે તેના આકાંક્ષા અમે બહાર લાવીએ તો પોતાના પગપરજ કુહાડો મારવા જેવું થાય.

આ સૂત્રનું ભાષાન્તર બહુજ સભાગથી કરવામાં આવ્યું છે અને વળી વધારે ખુશી થવા જેવું એ છે કે જૈન સપ્રદાય માંહેનાં એક કરતાં વધારે પક્ષવાળાઓએ સાચે મળીને આ ભાષાન્તર તૈયાર કરેલું હોવાથી તે નિષ્પક્ષપત થાય તેમાં નવાઈ જેવું નથી અને તેથી સર્વે તે રચીકર થવા સમર્થ છે.

આ ભાષાન્તર અમે એ લાંબો વખત થયાં તૈયાર કરેલું પરંતુ ઇન્દ્ર, ક્ષેત્ર, કાળ અને ભાવના સારા સજોગ વચ્ચે આ મહાન પવિત્ર પુસ્તક પ્રસિદ્ધ થાય એવી અમારી ઇચ્છા હતી. છેલ્લાં ત્રણ ચાર વર્ષથી આપણા આર્ય દેશને અનાવૃષ્ટિ અને દુષ્કાળથી બહુ પીડાતું પડે છે તેથી અમે સારા વખતની ગહ જોતા હતા, છતાં કેટલાક મુઠ્ઠા મિત્રોના આગ્રહથી આવા સજોગ વચ્ચે પણ આ પુસ્તક પ્રસિદ્ધ કરવું પડ્યું છે; આ પુસ્તકનો બહોળો ફેલાવો થઈ સદુપયોગ થાય એવું અમે ઇચ્છીએ છીએ.

આ ભાષાન્તર કરવામાં જે વિદ્વાન સાધુ મુનિરાજીએ અમેને નિષ્પક્ષપાત અને નિઃસ્વાર્થ સાહવા આપેલી છે અને જે પોતાનું નામ પ્રસિદ્ધમાં લાવવા ખુશી નથી તેના અમે અમારા જીગરથી ઉપકાર માનીએ છીએ.

આ સૂત્રમાં જે હકીકત આવેલી છે તેનું સક્ષિપ્ત વિવેચન “પ્રવેશ” વિભાગમાં આપવામાં આવનાર છે તે વાંચવાથી ઉદ્દેશ સમજી શકાશે.

આ ભાષાન્તર કરતા બૂઝથી, દૃષ્ટિદોષથી, હસ્તદોષથી કે વિચાર દોષથી જે કંઈ મૂળ સૂત્રકારના અભિપ્રાયથી કાંઈ વિપરીત થયું હોય તેને માટે શ્રી અરિહત, સિદ્ધ, કેવળી, તથા શ્રી ચતુર્વિધ સઘની સાક્ષીએ અમે અંતઃકરણ પૂર્વક માફી માગીએ છીએ,

અશાહ પૂર્ણિમા

}

પ્રો. રવજીભાઈ દેવરાજ,
અને
જૈન સંકેલર્સ.

સમાલોચના.

અમળ ભગવાન શ્રી મહાવીરચારિ પ્રાચીની અર્ચ સાબળીને તેમના શિષ્ય શ્રી મુખર્મચારિએ
“ દ્વાદશાંતી ” એટલે બાર અગત્ય જિનપ્રવચન અથવા નિર્ગમપ્રવચન રચ્યુ બાર અગત્ય
છેલ્લું અગ તે દૃષ્ટિસદ તે ચિત્તિન થતા બાકી નીચે મુજબ અગીયાર અગો રહેલા છે -

૧ આચારાગ	૫ ભગવતી	૯ અનુસંગેપપતિક
૨ મુનકૃત્તાગ.	૬ નાતધર્મકથા	૧૦ પ્રત્યક્ષદર્શન.
૩ આનાગ	૭ ઉપાગકથા	૧૧ નિપાક
૪ અમચારાગ.	૮ અતદૃશ	

આ અગીયાર અગોના સાથી પહેલુ તે અગ તે આચાર અથવા આચારાગ છે.
માટે આ આચારાગ અગ લેનધર્મનું સાથી પહેલુ આપલુ અને મુખ્ય મત છે

એના નામ ઉપરથીજ આપલને માલમ પડી શકે છે કે એના આચારાગી થાન હોયી
લેછે અને તેમજ છે એમા સંધુનો સંધુ આચાર પ્રતિપાદિત થયો છે, અને તેમા
પવિત્ર આચારને જે પાળે તેજ સાધુ કહેવાય એમ મુખ્ય છે

એ મૂલના એ શ્રુતરૂઢ અથવા ભાગ છે પહેલા ભાગનું નામ ભાચાર અને બીજા ભાગનું
નામ ભાચારામ છે. એ મૂલ ઉપર શ્રીમદ્ગાદુરચારિએ “ નિર્બુક્તિ ” કરી છે તેમાં તે-
ઓએ જણાવ્યું છે કે બીજા શ્રુતરૂઢ અથિર મુનિઓનું રમેલ છે. વળી બીજા
શ્રુતરૂઢના નામ કાગથી પણ એમ જણાય છે કે તે ભાચારામ એટલે આચાર
મૂલનો અગ્રભાગ (વધારો) છે. એટલુંજ નહિ, પણ એ બીજા શ્રુતરૂઢ આર
ચૂગિકાના રમે જણાય છે પહેલા માન અધ્યયનની પહેલી ચૂગિકા. તે પછીના માન અધ્ય-
યનની બીજી ચૂગિકા, ત્યાર પછીના એક અધ્યયનની ત્રીજી ચૂગિકા અને તે પછીના છેલ્લા
એક અધ્યયનની ચોથી ચૂગિકા, એમ અનુક્રમે આર ચૂગિકાના રમે બીજા શ્રુતરૂઢ રચાય
છે. વળી પહેલા શ્રુતરૂઢ અને બીજા શ્રુતરૂઢની રચનાપ્રભુથી પણ વિલક્ષણ દેખાય છે.
પહેલામા કુદ્યાર પ્રધાન અને ગદ્યન રચના છે, ત્યારે બીજામા માદી અને ચમ્પ રચના છે.
આ અસંલેખ કાગથી એટલું જોડ્ય થય છે કે પહેલું શ્રુતરૂઢ અસંગા મુખર્મરવા-
મિગે રચ્યુ છે, અને તેના પછી તેના વધારા રમે બીજા અથિર મુનિઓએ બીજા શ્રુત-
રૂઢ રચ્યુ છે. છતા તેપણ શ્રીમદ્ગાદુરચારિથી પૂર્વે રચાયુ હોવાથી અર્ચાચીન નહિ પણ
પ્રાચીન તરીકેજ ગણી શકાય, માટે પૂર્વ પ્રમાણુ જન છે.

આ મૂલ કાગર નીચે મુજબ વ્યાખ્યાઓ છે --

૧ નિર્બુક્તિ-શ્રીમદ્ગાદુરચારિએ કહેલી છે, તે પ્રાકૃત ભાષામાં ગાથામદ છે.

૨ ચૂર્મિ-શ્રીજિનદાસ મદનચર્યાએ કહેલી છે, તે પ્રાકૃતમા વ્યાખ્યાય છે.

૩ દીક્ષ-પ્રથમમા શ્રીમદ્ધર્મચરિએ કહેલી તે કલિન પાંચાથી નિકમ સવલ
૮૩૩ મા નિર્બુક્તિ કુળના શ્રીનીગચાર્યે બીજી દીક્ષ કરી તેથી પહેલી દીક્ષ દુલ્ભ અથને
દાય શ્રીગાચાર્યની દીક્ષ પૂર્વે છે. તે સમજતમા છે, અને તેમાં નિર્બુક્તિ વ્યાખ્યાન પણ
આપેલું છે.

આ ત્રણ મુખ્ય વ્યાખ્યાઓ છે. શિવાય દીકા ઊપરથી દુષ્ટી વ્યાખ્યાનો મગ્ધ કરીને ખરતરગચ્છના ત્રીવિનહ સમુદ્ધિએ દીપિકા નામની વ્યાખ્યા લખી છે તે કંઈ જૂદી વ્યાખ્યા ગણાય નહિ, કેમકે તેમાં કંઈ નવી વ્યાખ્યા કરી નથી, દિવુ દીકામાથીજ સંગ્રહ કરેલ છે.

આ ત્રણ વ્યાખ્યાઓ કામ્ય હોવાથી આ મુદ્દના કેટલાએક અતિ મહત્ત્વ પદોના અર્થ આપણે જાણી શકીએ છીએ, માટે એ મહત્ત્વ પુરૂષોનો આપણે ખરે ઉપકાર માનવા ઘટે છે.

આ રીતે પ્રાકૃત અને સંસ્કૃતમાં વ્યાખ્યાઓ છે તે તે ભાષાના અભ્યાસીથી સમજી શકાય છે, પણ તેવા અભ્યાસીઓ થોડા રહેવાથી સત્ત્વ સોલના સેકમા ત્રીપાર્થ્યસમુદ્ધિ નામના આચાર્યે આ સૂત્ર ઊપર પેહેલવેલા ગુજરાતી ભાષામા આગાવમોધરૂપે વ્યાખ્યા લખી છે, પરંતુ વખતના વહેવા સાથે ભાષાનું રૂપ બદલાતું હોવાથી તે પાંચુ આગે સાત્ત્વરણ વાચનશ્રોતોને વાંચતા કટાણા ભરેલ લાગે છે, અને તેમાથી વાચવાની સાથે તાબડ-તોબ અર્થ સમજી શકાતો નથી,

આ કારણથી અમે ચાલુ દેશકાળને અનુસરી બને-નેટલી સરળ ગુજરાતી ભાષામાં આ ભાષાતર તૈયાર કર્યું છે આ ભાષાતર દીકાકારના આશયને અનુમરીને કરવામા આવ્યું છે, અને તેમાં મૂળ મૂલપાઠના ભાષાંતરની સાથે ખામ સમજી ગખતો જે જે નટરી ઉમેરો કરવામાં આવ્યો છે તે દીકા ઊપરથી લીધેલો છે અને તે જૂદો જમ્માઈ રહે તેટલા ખાતર તેને કૌંસમાં લખવામાં આવ્યું છે. ઉપરાંત નીચે કોઈ કોઈ સ્થળે દીકા ઊપરથી પ્રસંગોપયોગી નોટ પણ આપવામાં આવી છે.

ભાષાંતરની બે રીતો છે. શબ્દે શબ્દને વળગી રહીને કરેલું ભાષાંતર તે શબ્દાર્થપ્રધાન ભાષાંતર કહેવાય, અને વાક્યાર્થને લક્ષ્યમા લઈ કરેલું ભાષાતર વાક્યાર્થ પ્રધાન ભાષાતર કહેવાય. શબ્દાર્થપ્રધાન ભાષાંતરમાં શબ્દાર્થ સ્પષ્ટ રીતે જણાય પછી વાક્યાર્થ એટલે મતલબ સમજવામાં બહુ વિલંબ થયા કરે છે, બ્યારે વાક્યાર્થપ્રધાન ભાષાતરથી વાક્ય વાચવાની સાથેજ વાચનાર મતલબ સમજતો રહે છે; કારણ કે વાક્યાર્થપ્રધાન ભાષાતરમા ચાલુ ભાષાની શૈલી જળવવા ખાતર તથા મતલબને સરળતાથી મળે જિતાવવા ખાતર ભાષાતરની અદર અમુક શબ્દોનો ઘટારો વધારો કરવાની ભાષાતરકારને છૂટ રહે છે. આવા ભાષાંતરને ઇંગ્રેજમા “Free translation” (ફ્રી ટ્રાન્સલેશન) કહે છે.

અમારૂં આ ભાષાંતર વાક્યાર્થપ્રધાન છે, તે તેમ કરવાનો અમારો હેતુ એજ છે કે આ ભાષાતર પ્રાકૃતભાષાને નહિ જાણનાર સામાન્ય વાચકવર્ગને ઉદ્દેશીને કરવામાં આવેલ હોવાથી તેઓને સહેલાઈથી મતલબ સમજવવી જોઈએ. આપણી કોઈએ એમ ધારવું નહિ કે અને મૂળના આગ્રયને કાંઈ પણ મરચુ છે મૂળશયને વળગી રહીનેજ અમે તેને સરલ રીતે પ્રતિપાદન કરવા આ યત્ન કર્યો છે. હાલના તરીકે અમારે જાણવું જોઈએ કે મૂળ પાઠમાં રહેલા અલપક (અભાગ) અલગ અલગ પેન્ડ્રામા લખીને તેના અર્થનાં નંબરમ્મ કલમો પાડવામા આવી છે, તે એટલાજ ખાતર છે કે તેથી અર્થસપ્ત બરોબર સચવાઈ શકે છે અને મૂળ પાઠ સાથે ભાષાંતરનો સંબંધ પાડવામાં તે વિશેષ મદદગાર થાય છે, એટલુંજ નહિ પણ એવી વાચકવર્ગને સ્પષ્ટાર્થજાણી વાચન, પૃચ્છન, પરિવર્તન, ચિંતન, સંભાષણ, તથા પૂર્વોપર અવલોકન કરતા વિશેષ સરળતા રહે છે.

વાક્યાર્થપ્રધાન ભાષાતર કરવાનો અમારો ખીન્ને (ગૌણ) હેતુ એ પણ છે કે કેટલાએક (Orthodox) લોકોની હજીવગણ એવી માનતા છે કે શ્રાવકથી મૂળ પાઠ વાંચી શકાય નહિ. આ રીતે તેઓ એકાત પક્ષ ખેંચે છે, પણ તેમણે જાણવું નેહ્યે છીએ કે જિનારા ગ્રાહ્યમય હોય છે. એકાતવાદજિનારામાં હોતો જ નથી. સાસ્ત્રમાં અમુક વાતનો વિશેષ કરેલ હોય અથવા અમુક વાતની હા પાડેલી હોય છે તેનો અગત્ય અમુક દ્રવ્ય, ક્ષેત્ર, કાળ, ભાવ વગેરે પ્રસંગોને અનુસરીને જ કરાય છે. મહાનિસીય સૂત્રમાં લખ્યું છે કે અમુક ઉપધાન તપ કર્યા શિવાય જે કોઈ નવકાર મત્ર બણે કે બણાવે તો તે અનત સસારી થાય છે—હવે આ વાતને પકડીને શુ આપણે આપણા નાના બાળકોને નમસ્કાર મત્ર બણાવવું બંધ પાડીશું કે ? અક્ષયત જે વખતે સેકડો અને હજીવો બુદ્ધિશાળી પુરૂષો શુદ્ધ સયમ ધારણ કરીને આ ભૂમણપર જગે જગે અપ્રતિબદ્ધપણે વિહાર કરતા થકા રાજા અને રકતી ઊપર સમાન દૃષ્ટિ રાખીને શુદ્ધ ધર્મોપદેશ કરતા હતા ત્યારે જ્ઞાન, દર્શન (સત્ય શ્રદ્ધા), અને ચારિત્ર (સદાચાર) નો ફેલાવો કરવા માટે કમર કસીને તૈયાર રહેતા હતા, તે વખતે શ્રાવકોને સૂત્રો વાંચવાની તો શુ પણ લખાવવાની પણ જરૂર રહેતી ન હતી,—પણ આજનો વખત જૂનો આવ્યો છે અજકાલ બુદ્ધિશાળી પુરૂષો તો ઘણા થોડાજ હોય છે, અને તેવા લોકોમાંથી દીક્ષા લેવા તો થોડાજ તૈયાર થાય છે, દીક્ષા લેનારાઓમાં શુદ્ધ સયમ પાળનારા વળી થોડાજ નીકળે છે, અને તેઓ પણ અપ્રતિબદ્ધપણે દરેક દેશ અને દરેક જગે વિહાર કરતા નથી પણ જ્યાં વધુ માનપાન મળે ત્યાં બરાઈ ખેસે છે, વળી તેવાઓમાં પણ સમાન-દૃષ્ટિ રાખનાર તો કોઈ ભાણેજ જ મળી શકે છે, બાકી મોટા ભાગ તો પોતપોતાનીજ યાદાદ ગાનાર દેખાય છે. વળી વ્યાખ્યાન સભામાં પણ શેઠીઆ લોકોનું માન વિશેષ ઝળવવામાં આવે છે, તેઓ સૌથી વ્યાગળ ખેસવાનો હક ધરાવતા હોય તેમ તેઓ મોડા આવે તોપણ કેટલાક વ્યાખ્યાનકર્તા મુનિઓ તેમના તરફ નજર નાખીને તેમને પોતાની નજીક ખેંચાવે છે. વળી આજકાલના સાધુઓમાંના ઘણા એક તો દેશી ભાષાને પણ શી રીતે શુદ્ધ બોલવી લખવી તે પણ જાણતા નથી, તો પછી તેઓ સભ્ય-જનોપર ભાષાની છટકી તે શી અસર કરી શકે ? આ રીતે વર્તમાન સાધુ વર્ગમાંના અમુક મહાપુરૂષો બાદ કરતા બાકીના મોટા ભાગ ઉપર આવી મખ ટીકા કરવાનો અમારો મુખ્ય હેતુ એટલોજ છે કે વાયકવર્ગને યથાર્થ વસ્તુ દર્શન કરાવીને તેને પૂર્વકાળ તથા વર્તમાન કાળની રિચતિનો સ્પષ્ટ ભેદ બતાવી આપવાનો છે માટે આવા સમયમાં શ્રાવકોની ખાસ ધરણ રહેલી છે કે તેમણે કોઈ પણ રીતે સૂત્રોના અર્થનું જ્ઞાન દુનિયામાં જેમ વધુ ફેલાય તેમ યત્ન કરવો નેહ્યે. સૂત્રોમાં રહેલી પવિત્ર વાતો દુનિયાભરમાં જાહેર કરવાથી આપણે આપણા ભગવાન શ્રી મહાવીરવામિના વિશેષ વિશેષ આગ્રાધક અર્થશુ એ વાતમાં લગારે સશય લાવવા જેવું નથી કેમકે તે ભગવાન જૈનધર્મને જગવરમાં ફેલાવવા ખાતર અને દેશ વિદેશમાં જિનવાણીનો ઉદ્દ્યોગ મચાવવા ખાતર અથાગ મહેનત કરતા હતા એમ તેમના વર્તનપરથી સૌ કોઈ જાણી શકે છે માટે ભગવાનની પવિત્ર વાણીનો દુનિયાભરમાં પ્રગટ થવા ખાતર જૈનના તમામ સૂત્રોના દુનિયામાં ચાલતી જાણવામાં આવેલી ભગવત ૩૩૦૦ ભાષાઓમાં ભાષાતરો કરાવીને હિંદુસ્તાન તો શુ પણ એશિયા, યુરોપ, અફ્રિકા, અમેરિકા, આસ્ટ્રેલિયા, અને પાસિફિક મહાસાગરમાંના તમામ ખેટો સુધીમાં રહેલા દોઢ અબજ માણસોમાંથી જેમને જેમને પોતા પોતાની દિપિ અને ભાષા વાચતા આવડતી હોય તેમને તેમને

કરજ્યાત પરા પાડ્યાં જોઈયે જો આ વખતે ઐહિક-એટક-સપ્તિ-કે કુમારપાળ જેવાઓ-
માનો કોઈ ધર્મ પ્રિય મહારાજા વિષમાન હોય અને તેને સમગ્રવત્તા તરીકે અમયકુમાર,
ઉદયન, વાગ્મદ, વિમળ, વન્નુપાળ અને તેજપાળ જેવા બુદ્ધિમાન અને અવસરન મંત્રિ-
ઓમાંનો એકાદ મંત્રી હયાત હોય અને ખુદ શ્રી મહાવીર પ્રભુ અથવા આયં મુદરિત મૂર
કે હેમાચાર્ય જેવા મહાપુરુષોમાંના એકાદ મહાપુરુષ ઉપદેશ તરીકે બિરાજતા હોય અને તે
સાથે તેના જૈન મહારાજાઓનું આખા જૂમળાપર અધિપત્ય હોય તો ક્ષાત્રી પેઢીના તેઓ
આ કામ હાથ ધરીને પૃથ્વીભરમા તેઓ જૈન વાણીનું ઉદ્દેશ્યણ કરવે. પણ આપણા
કમનશીમે એવા મહાપુરુષો આજ રહેલા નથી, તોપણ હજી આપણાં એટલાં સુધાર્ય
ગણાય કે આપણના હાથે તેમની થોડી ધણી વાણીના પ્રતિપાદક પુસ્તકો મેળવે છે તથા
હૃદયમા તેમના સચ્ચરિતો થોડા ધણા ભાગ સ્મરણમાં રહેલ છે. માટે તેને આપણી શ-
ક્તિના અનુસારે પ્રસારમા લાવવા ખાતર આપણે સદા યત્નવાન રહેવું જોઈયે, આ કારણની
ઉપરિચિતિથી અમે આ પવિત્ર સ્ત્રવનું બાપાનર કરવામા પ્રવૃત્ત થયા છીએ તેમાં અમે નિર્દોષ
જ છીએ, છતાં આવા પરિણામે પ્રવર્તતા પણુ જો દોષપાત્ર થવાનું હોય તો તેવી દોષપાત્ર-
તાને ધિક્કારમાં લાવવા કરતાં અમે અમારા મસ્તકપર ગણવીને વધારી લેવા તૈયાર થ શું.

આટલું પ્રાસંગિક વિચેચન કરી આ લાંબા પેરેગ્રાફની ચરચાતમા પ્રતિનિધાત કરેલા વાંચ્યાર્થ
પ્રધાન બાબાંતર કરવાનો અમારો ખીજો હેતુ શો છે તે જણાવીયે છીએ કે અમારા જૈન
બંધુઓમાંના ધણા બધુઓ જેઓ હજી સુધી રૂઢિબદ્ધ રહીને કઈ પણ નવા ફેરફાર કે
સુધારા વધારા તરફ સખત અણુગમો ધરાવતા રહે છે અને સાંકડા વિચારમાં દોરવાઈને
ઉદાર વિચારવાળાઓ તરફ વફદષ્ટિ રાખે છે, તેવા બંધુઓ “શ્રવકથી સૂત વચાચજ
નહિ” એ જૂની પુરાણી વાનને વળગી રહીને મળ સૂત પાઠ તો વાંચનારજ નથી, બાકી જિજ્ઞા-
સાના માર્ગે અથવા તો અમારી જૂલજૂક મોંઘવા ખાતર બાબાંતર વાંચે તો વાંચે માટે
એવા ફક્ત બાબાંતર વાંચનાર બંધુઓને આવું વાંચ્યાર્થપ્રધાન બાબાંતર વાંચતાં વધુ સહેલું
પડે અને તેઓની નમરજી છતાં એ આવા બાબાંતરથી તેઓના હૃદયમાં જિનવાણીના ઉત્તમ
અર્થોનો પ્રવેશ થાય તો એ પણ એક સફળતા પ્રાપ્ત થઈ ગણાય, આ અમારો ખીજો ઉદ્દેશ છે.

ફેટલાએક તરફથી બાબાંતરની વિરૂદ્ધમાં એવી દલીલ લાવવામાં આવે છે કે પ્રાકૃત
બાબામાં રહેલ નમસ્કાર મંત્ર બોલવાને બદલે સિદ્ધસેન દીવાકર “નમોઽર્ચિમ્હાચાર્યો-
પાદરાયમર્વસાધુમ્નઃ” એમ સરકૃત વક્ષ્ય બોલ્યા તેથી તેમને તેમના ગુરુએ બારે પ્રાયશ્ચિત્ત
આપેલ છે, માટે બાબાંતર ન કરવું જોઈયે આ દલીલ કરતાં તેઓ જે જૂલ કરે છે તે એ
જ છે કે સિદ્ધસનદિવાકર ને પ્રાકૃત બાબા બોલતાં શરમ લાગી તેથી ઐદ્યપૂર્વની આદિ-
માં રહેલ સરકૃત વાક્ય કે જે પ્રાકૃત કરતાં કલકો વધુ કઠિન છે તે બોલ્યા માટે ભગવા-
નની પવિત્ર વાણી બોલવામાં જે શરમ ખાંધી તે હેતુએ બારે પ્રાયશ્ચિત્ત મળ્યું, નહિ તો
અર્થના ખુલાસા માટે તો તમામ દીક્ષકારે સંસ્કૃતમાં ને તે વાક્ય બદલીને તે પર બ્યા-
ખ્યાઓ કરે છે તો શું તેઓ પણ પ્રાયશ્ચિત્ત યોગ્ય ગણાય કે ?

છેવટે અમે એટલુંજ કહીશું કે અને અમાગ આ બાબાંતરનું બાબાંતર નામ નહિ જ-
ખતાં “માળાવબોધ” અથવા “રખો” એવું રૂઢ નામ રાખ્યું હોય તો અમે ક્ષાત્રિયે છીએ
કે વિરૂદ્ધ પત્રવાળા આટલી વિરૂદ્ધતા નહિ બતાવવે. પણ અમે આ જાનાને અનુસરીને

ક્રૂપા નામમાજ નરા મુધારો કર્યો એટલે ત્રિદ પક્ષવાળાજીએકાદ પડ્યા છે છતાં અમે તે-
મનો એક રીતે ઉપકારજ માનીને છીએ કે તેઓએ જાહેરમા હોહા મચાવીને અમાગ આ
ખાતાતરને વધુ પ્રસિદ્ધિમા લાવવાનું પરમાર્થ કામ કર્યું છે.

એક વખત એવો પણ હતો કે જે વખતે બ્રાહ્મણો એવું જણાવતા હતા કે વેદ વા-
ચનાના માટે બ્રાહ્મણુ શિવાય કોઇને અધિકારજ નથી, અને તેમ કહીને તેઓ તે વખતના
બીજા જિજ્ઞાસુઓને વેદનું પદ પણ સભળાવતા ન હતા અને એ રીતે સામાન્ય પ્રજાને
અજ્ઞાનમા રાખી પોને સ્વચ્છદપણે તેમનાપર હુકમ ચલાવતા હતા, પણ એ એક જાતનો
અન્યાયજ હતો અને તેને તોડવા માટે શ્રમજ ભગવાન શ્રીમહાવીરપ્રભુ તથા યૌદ્ધર્મ
સ્થાપક શાક્યસિદ્ધ દેશ પ્રચળિત મગધી અને પાલી ભાષામા જાત નાતો તદ્વાવત રાખ્યા
વગર સર્વ લોકને સરખી રીતે સમજાવવા ખાતર જાહેરમાં મોટી મોટી પર્યવઓની વચ્ચે
અદ્વિતા ધર્મનો ઉપદેશ કરવા લાગ્યા એ વખતે બ્રાહ્મણો ઇદિયજ (Orthodox) હોવાથી
તેમના સામે બહુ બખાર્યા હશે, પણ તેઓના પોકળો બિગ્ગા પાડીને જૈન તથા યૌદ્ધર્મ
આખા હિંદુસ્તાનભરમા એક છેડેથી બીજા છેડા સુધી પ્રસાર પામ્યો. આવો વિજય શા-
થી થયો તેના કારણો શોધીએ તો એક કારણ દેશી ભાષામા જ્ઞાન ફેલાવવું એ પણ સા-
બીજ થાય છે, અને ન્યાયશૈલીએ જોતા જ્ઞાનના દરવાજા તમામ જિજ્ઞાસુઓ માટે ખુલ્લા-
જ હોવા જોઈએ.

વળી એ પણ યદ રાખવાનીવાત છે કે ખુદ કલ્પસૂત્ર માટે પ્રથમ એવી પદ્ધતિ હતી કે
તે ગૃહસ્થોને સાધુઓએ સભળાવેલો નહિ છતાં દેશકાળાનુસારે તે કદિ બદલાઈ અને
આજે દરેક ઠેકાણે દરેક મુને પર્યુપણના બ્યાખ્યાનમા ગૃહસ્થોની મોટી સભા વચ્ચે વાચી
સભળાવે છે માટે દેશકાળનો વિચાર અવશ્ય લેવો ઘટે છે આજનો દેશકાળ એવો છે
કે આજે આપણા સૂત્રો જર્મનીમા પણ વચાવ છે, તો પછી આવા દેશકાળમા એવો આ-
ગ્રહ ખેંચવો કે, “ શ્રાવકોથી સૂત્રો વચાવજ નહિ ” એ કેમ પ્રમાણ થઈ શકે, કેમકે બીજા
ગૃહસ્થો સૂત્રો વાચે તે સાખી જવામાં આવે છે અથવા તો તે બાબતસર કોઈ જૈનમુનિ
અથવા શ્રાવક પોકાર કરતા નથી, પણજો કોઈ જૈન ગૃહસ્થ સૂત્ર હાથમા ધરીને વાચે વિચારે,
તો જાણે તેણે કઈ ભારે ગુન્હો કર્યો હોય તેમ માનીને તેનાપર તરત કટાક્ષ કરવામાં આવે
છે એ શું બ્યાજબી ન્યાય ગણાય કે ?

પૂર્વ કાળના જૈનો કેવા અવસરજ અને ધર્મ પ્રસારના માટે ઉત્સાહી હતા તેના માટે
અમે એક ઐતિહાસિક દષ્ટાંત આપીશું કે સપ્રતિ રાજાએ પોતાના સિપાઈ સુબટોને જૈન-
ના આચારથી વાકેફગાર કરી જૈનસાધુના વેષ પહેરાવી નક્કી સાધુઓ બનાવીને અનાર્થ
દેશમાં મોકલાવી લાંના લોકોને જૈનના આચારથી વાકેફગાર કર્યા અને એ રીતે શ્રીમહા-
વીર પ્રભુના વખતે સાધુઓને વિહાર કરવા માટે જે ક્ષેત્ર-મર્યાદા બાધવામા આવી હતી તે-
મા વધારો કરાવવા મથન કરી આખરે તે કામમાં ફતેહમં થયા છે જો આમ કરવામાં
નહિ આવ્યું હોત અને આજના જૈનોની મારફતે તેઓએ સાંકડી તાજર રાખીને છેદ સૂત્રો-
મા આપેલી મર્યાદા પ્રમાણેના ક્ષેત્રમાંજ સાધુઓને વિચરવાનું કાયમ રખવું હોત તો આ
શુનસત, કચ્છ, કાઠિયાવાડ, તથા દખણ વગેરે સ્થળો કે જે તે મર્યાદાથી વેગળે આવેલા છે
તેઓમા જૈન મુનિઓનો વિહાર બધ રહેવાથી આ જૈનધર્મનો પ્રસાર થતો અટકી પડ્યોજ

હોત અને ત્યારે કુમારપાળ જેવા અદાન રાજાને જૈન ધર્મનો પ્રતિબોધ શી રીતે આપી શકાત એ વાત પણ બહુ વિચારવાની છે.

આ ગ્રંથને અમોને એટલી બધી દલીલા લખવાનું મન થાય છે કે એ બાબતનું અલગ પ્રકરણ થઈ પડે તેમ છે, અને અહીં તો અમે હું કામાં સમ થોચના કરવી શરૂ કરી છે, તેથી તે જો બહુ લખાય તો વાચકવર્ગને કટાળો આવે તે ખાતર અમે આ બાબત હવે હું કામાં પતવીયે છીયે કે આજ કાલ જો એવો નિયમ પાડવામાં આવે કે “જે કોઈ પુરુષ, પછી તે સાધુ હોય, કે શ્રાવક હોય, તેણે સત્ય ભાષા બોલવા મદદગાર થતા અને ખુદ આ આચારંગ સૂત્રની કલમ ૭૬૯ માં વર્ણવેલા બાધરણ સબધી સોલ પ્રકાર જાણ્યા વગર અને પ્રાકૃત ભાષાનું જ્ઞાન મેળવ્યા વગર ચૂન સૂત્રપાઠ વાંચવો નહિ, અને સંસ્કૃત ભાષા જાણ્યા શિવાય તેની ટીકા પણ વાંચવી નહિ” તો આ નિયમ ઘટિતજ ગણાય, કારણ કે અમુક ભાષા શુદ્ધ રીતે શીખ્યા શિવાય તે ભાષાનો અથ વાંચવો એ ખરેખર હામીપાત્ર થવા જેવું છે, અથવા તો એ ખુદ તે ભાષાનું ખૂન કર્યા બરોબર છે, કેમકે જેમ ઇંગ્રેજ ભાષાનો અગ્રણ્ય માણસ ઇંગ્રેજ બુક બિપાડીને વાચવા માટે તો તે શબ્દે શબ્દમાં અશુદ્ધ ઉચ્ચાર કરીને તે ભાષાને એવી બગાડી મેલશે કે તેથી તે કશુંકટુજ થઈ પડવાની, તેમ જોને પ્રાકૃત ભાષા આવડતી ન હોય તે માણસ સાધુ હોઈને પણ પ્રાકૃત ભાષામાં રહેલ સૂત્રપાઠ વાંચે તો તે ઉચ્ચાર કરતાં જગે જગે સ્ખંડના પામશે, એટલુંજ નહિ પણ તે એ સૂત્રના ખરા અર્થને પણ સમજી શકનાર નથી, હું કામાં જે ભાષાનો જે અગ્રણ્ય હશે તે તે ભાષાનો અથ વાચવા માટે તો ખોટા ઉચ્ચાર અને અર્થના ગોટાળા વાળશેજ, માટે જેઓ (સાધુ, સાધ્વી શ્રાવક કે શ્રાવિકા) પ્રાકૃત ભાષા નહિ જાણતા હોય તેમને અમે એજ ભલામણ આપીયે છીયે કે તેમણે આચારંગ સૂત્રનો ચૂનપાઠ નહિ વાચતાં તેમને આવડતી ગુજરાતી ભાષામાં નીચે ટાંકેલું એકલું ભાષાતરજ વાંચતા રહેવું, એમ કરવાથી તેઓ પ્રાકૃત ભાષાના અગ્રણ્યપણથી મૂત્ર પાઠ વાંચતા ખોટા ઉચ્ચાર અને અર્થને બદલે અનર્થ કરીને જ્ઞાનની જે ભયકર આશાતના કરે છે તે કરતા અટકશે.

આ નિયમ યુક્તિયુક્ત અને શાસ્ત્રપ્રતિપાદિત છતાં ખુદ જૈન મુનિઓ તરફથીજ તેનો ભગ થતો દેખાય તો તે બહુ ખેદની વાત છે? જો આ નિયમ બરોબર પાળવામાં આવે તો શ્રાવકોમાથી તો લાખે એકાદ શ્રાવકજ પ્રાકૃત ભાષાનો અભ્યાસી નીકળે માટે તે શ્રાવક ભલે સૂત્ર વાંચે કે વિચારે અથવા તેનો અર્થ પ્રકાશમાં લાવી બોલ્યોને સમજાવે, તેથી કરી હાનિ થનાર નથી. પણ ખુદ હાની કરનાર તો તેઓ છે કે જેઓ સાધુ થયા છતાં પણ પ્રાકૃત ભાષાના અગ્રણ્ય હોઈ પોતાની ખાલી પડિતાઈ બતાવવા ખાતર સભા સમક્ષ આવ્યા ગઈન સૂત્ર વાચવા શરૂ કરીને અર્થના અનર્થ કર્યા કરે છે, છતાં તેઓને કોઈ ખૂંટું નથી, !!

આ કારણસર પ્રાકૃત અને સંસ્કૃત નહિ જાણનાર માણસોને પણ થોડા રીતે જ્ઞાન મળી શકે તેટલા ખાતર આપણા તમામ સૂત્રોના આલુ ગુજરાતી ભાષામાં ભાષાંતરો થવાની ખાસ જરૂર છે, તેને અનુસરીને અમે આ પ્રથમ પગલું ભર્યું છે, અને અમે એટલી આશા રાખીયે છીયે કે આ ભાષાતરજ્યાખ્યાનમા જનાર અને નહિ જનાર એ બન્નેને ઉપયોગી થઈ પડનાર છે, તે એમ કે જેઓ વ્યાખ્યાનમાં જતા હશે તેઓને પણ કંઈ ફક્ત એકવાર સાંભળવાથી

બધુ યાદ રહી જનાર નથી, માટે તેમને આ ભાષાંતર સ્મરણ પોથી તરીકે ઉપયોગી થઈ પડશે, અને જેઓ વ્યાખ્યાનમાં નહિ જઈ શકતા હોય તેમને આ ભાષાતર જ્ઞાન પોથી તરીકે ઉપયોગમાં આવી શકશે.

નિર્યુક્તિકાર શ્રી ભદ્રબાહુ સ્વામિ કહે છે કે -

અગાળં કિ સારો, આચારો તસ્સ કિં હવહ્ સારો ?

અણુભોગત્યો સારો, તસ્સવિય પરુવણા સારો.

આ ગાથાનો ભાવાર્થ એ છે કે ઈશ્વારે અગોમા આચારાગ સાર ભૂત છે, પણ એ આચારાગનો સાર શો ગણાય ? (કેમકે પુસ્તક તો વખતે ભંડારની અદર પડ્યું રહી એમને એમ સડી જાય, એના ઉત્તરમાં કહે છે કે) આચારાગનો સાર એ કે તેનો અનુયોગાર્થ-ખુલાસાપૂર્વક અર્થ પ્રકાશ થાય, અને તેનો પણ આખરે એજ સાર છે કે તેની પ્રપચ્છા ચાલતી રહે (એટલે કે ચાલુ પ્રસાર થયા કરે) આ ઉપરથી સિદ્ધ થાય છે કે સૂત્રની સરળતા અર્થ જાણવાથીજ થાય છે, એટલે કે અર્થથી વાકેફ થયું એજ સારભૂત છે, માટે આવકને સૂત્રોના અર્થ જાણવાની શાસ્ત્રમાં સર્વથા છૂટ આપેલી છે. આવકના વિશેષણોમાં તેમના એવાં વિશેષણો આવે છે કે લઘુદ્વઘ્ન, ગહીયદ્વઘ્ન, ઇચ્છિયદ્વઘ્ન, વિણિચ્છિયદ્વઘ્ન એટલે કે જેઓ અર્થના મેળવનાર, અર્થના પ્રાપ્તક, અર્થના પૂછનાર, અને અર્થનો નિશ્ચય કનનારા હોય તેઓ ખરા આવક કહેવાય નહિ કે આજના જેમ અર્થ જ્ઞાનથી તદ્દન ખે ખખર, અને વાજબી કે ગેરવાજબીનો વિચાર કર્યા વગર પકડ્યું તે પકડ્યું કરીને આશનારા.

અર્થ જ્ઞાન મેળવવાના બે રસ્તા છે-લક્ષ્ય પૂર્વક શ્રવણ અને લક્ષ્ય પૂર્વક વાચન હવે જ્યારે એક વખત એવો પણ હતો કે જ્યારે જૈન સૂત્રોને પુસ્તકો પર લખવાની પણ મનાઈ હતી, અને જૈન મહર્ષિઓ સખ્ત અભ્યાસ કરીને તેમને પોતાને કહાએજ રાખતા હતા, તે વખતે તેમની પાસે શ્રવણ કરવાથીજ આવકો અર્થ જ્ઞાન મેળવી શકતા. પણ તે વખત બદલાઈને ફેર એવો વખત આવ્યો કે જે બાબત ભગવાને ના પાડેલી તેજ બાબત વખતને અનુસરીને ચાલુ કરવી પડી એટલે કે સાધુઓને સૂત્રો લખવાં પડ્યાં, એટલુંજ નહિ પણ તે લખીને આવકોને સોંપવાં પડ્યા કે તમે આ જ્ઞાનના પુસ્તકો સંભાળો, આતુ નામ તે દેશકાળતુ અનુસરણ કહેવાય ફેર વખત બદલાયો અને પ્રાકૃત ભાષાનો પ્રચાર ઓછો પડી સંસ્કૃતનો પ્રચાર કાયમ દેખાયો એટલે એ પ્રાકૃત સૂત્રોપર સંસ્કૃત દીકાઓ રચાઈ અને લખાઈ, એથી સુનિ અથવા આવકમાથી જે કોઈ સંસ્કૃત ભાષા જાણતો તેને સૂત્રોના અર્થ સમજવાની સહેલાઈ થઈ, પણ વખત તો હમેશ બદલાઈ જતો હોવાથી છેવટે એવો પણ વખત આવી લાગ્યો કે ધણા જૈન પુસ્તકો જૈનોના હાથમાંથી અજગા થઈ યુરોપ દેશનાના ગૌર લોકોને હાથે જઈ અડ્યા. તેઓએ તેમને વધાવી લઈ ભારે પરિશ્રમ કરીને વાંચી ઉઠેલી તેમના અર્થ જગ જાહેર કરવા પ્રયત્ન આરંભ્યો છે અને તેમાં તેઓ કૃતેહમદ થતાદેખાય છે. હવે એક તરફ જ્યારે આમ છે ત્યારે બીજી તરફ વખતે શા તમાશો કર્યો છે તે જુવો ! જ્યારે વિદેશી વિદ્વાનો જૈન જ્ઞાનને ફેલાવવાનો યત્ન કરે છે ત્યારે અમારા જૈનબધુઓ આ વખતે ધોરનિકામાં ઊંચે છે, અને જગવ્યા પણ જગતા નથી તેઓ પ્રાકૃત સંસ્કૃત તો દૂર રહો પણ શુભગતીએ પૂરું જાણતા નથી ! અને વખત બદલાતો જાય છે, તમાપર કશો વિચાર ન કરતાં પરપરાને નામે વગર પ્રયોજનની રૂઢિઓ જોરથી પકડી રાખે છે અને

આમ ઉપયોગી પદ્ધતિથી દૂર નાસતા ફરે છે હવે વખત અન્ધારાવાની વાત પૂરી કરીએ કે એટલું જ નહીં પણ વખતે કેટલાક કેન્દ્રો હશે, પહેલા પુનર્કાલ સંખ્યાના નિર્ણય, પછી તે નાડપત્રે પર લખાયાં, ફરે તે કાગલ પર લખાયા, અને હવે મુદ્રિત થવા લાગ્યા છે, અને આ-જકાલ તેઓનાના ધન્ય પુનર્કાલ જે કે હવે કાગલ ઊપર લખવામાં આવે છે, પણ ત્યાં લગી તો વખત અન્ધારાએ એટલે વિજ્ઞાનના જેમ ક્રિયામાં ક્રિયા કાગલો ઊપર છપાતા શરૂ થશે હવે આટલા કેન્દ્રો ને ત્યાં પછી આપણે એવા તાર ખેંચીએ કે ભાઈઓ, દેશકાળને અનુસરીને વર્તુલ એજ ભગવાનની પ્રધાન આજ છે તો તેમાં શું ગેરવાજાની છે માટે હવે વખત એવા આવી લાગ્યો કે ત્યારે આપણા સૂત્રોના ઈંગ્રેજી, જર્મન, વગેરે ભાષાઓમાં ભાષાનગર થતા ચાલુ છે, ત્યારે આપણા જૈન યુવાનોને સૂત્રોના અર્થનું જાન આપવા ખાતર શામાટે ગુજરાતીમાં ભાષાનગર બાહર નહિ પાડવા. અલબત્ત અમે એટલું તો વાજાનીની ગદ્દ કમુદ્ધ કરી ચૂક્યા છીએ કે તે ભાષાનગર ભાષા અને શૈલીના અન્તરુપમાપમેના હાથે તૈયાર કરાવવા નજ નેહમે, પણ જેને સ્વપર સમયનું સાદું જ્ઞાન હોય એવા સમૃદ્ધ-પ્રાકૃત ભાષાના અભિજ્ઞ પુરુષોના હાથે ભાષાનગર તૈયાર કરાવવામાં આવે તો તેથી સાધારણ જૈન બધુઓને આપણા પવિત્ર સૂત્રોમાં શી શી વાતો છે તેની માહિતી મેળવવામાં તે અમૂલ્ય સૂત્રન થઈ પડે

આવી દેશકાળની અસર નીચે અમે એક પ્રયોગ દાખલ અમારી અશ્વમનિના અનુ-સારે રચી તૈયાર કરેલું આ આચારંગ સૂત્રનું ગૂજરાતી ભાષાનગર જૈન મુનિઓ, જૈન વિદ્વાનો અને સામાન્ય જૈન પ્રજાના હૃદય કમળની સામે તેમના હસ્તકમળના રમુ કરીએ છીએ; અને એનો શો ઉપયોગ અથવા પરિણામ પ્રાપ્ત થાય છે તે જોઈને તદ્દનુસાર અમે અમારા પ્રયત્નમાં આગળ વધીશું.

ભાષાતર થવાથી મૂળ સૂત્રની જરૂર ઓછી રહે અથવા તેનું જ્ઞાન ઘટવા પામે એમ કોઈ તરફથી ભય બતાવવામાં આવતું હોય તો તે સમયે અમારે એટલોજ ખુલાસો આપવાનો છે કે જે મૂળમાં અત્રૈલોકિક ચમત્કાર રહેલ છે તો તે ભાષાતરકારા કિચિન્નાવ પણ દૃષ્ટિગમ્ય થવાથી મૂળ તરફ લોકો અતિશય ખેંચાશે અને એ રીતે જેમ શાકુંતલ નાટકના અનેક ભાષાઓમાં અનેક ભાષાનગર થવાથી ખુદ મૂળ પણ વધુ પ્રસિદ્ધિ પામ્યું છે અને વધુ જરૂરનું થઈ પડ્યું છે તેમ અત્રૈલોકિક ચમત્કારવાળા જૈન સૂત્રો પણ ભાષાતરના યોગે ચોર વધુ પ્રિય થયા વિના રહેનાર નથી એ વાત નિઃસંશય છે. માટે જેમ મત્રિઓથી રાજની સત્તા અને પ્રતાપમાં વધારોજ થાય છે, તેમ આ ભાષાતરથી મૂળ સૂત્ર વધુ પ્રકાશમાં આવે એમ અમે અત્ કરણ્ય પૂર્વક ઇચ્છીએ છીએ.

ભાષાતરકાર.

પ્રવેશ.

આ સકળ આગમોમા સારજીત અને આદિજીત શ્રીમાન્ આચારાંગ-સૂત્રના પહેલા શ્રુતસ્કંધમા નવ અધ્યયન છે, તેના નામ આ પ્રમાણે છે —

૧ શસ્ત્ર પરિણા.	૪ સમ્યક્ત્વ	૭ મહા પરિણા.
૨ લોક વિજય	૫ લોકસાર	૮ વિમોક્ષ
૩ શીતોષ્ણીય.	૬ ધૂત	૯ ઉપધાન શ્રુત.

આ નવે અધ્યયનોમા શા શા અર્થાધિકાર રહેલા છે તે સંક્ષેપથી અત્રે જણાવવામાં આવે છે —

૧ શસ્ત્ર પરિણા અધ્યયનમાં આત્માની અમૃતતા, છકાયની પ્રરૂપણા, તેની હિ સાથી થતો કર્મ બધ અને તેથી વિરમવાની જરૂર એ મુખ્યાર્થ છે,

૨ લોક વિજય અધ્યયનમા માતા પિતા વગેરે સ્નેહી લોકનો વિજય, આઠ કર્મ ને રીતે બધાય છે તે રીત, તથા તે શી રીતે છડાય છે તે રીત એ મુખ્યાર્થ છે

૩ શીતોષ્ણીય અધ્યયનમા કપાય જીતી અનુકૂળ-પ્રતિકૂળ ઉપસર્ગ સહેવા એ મુખ્યાર્થ છે.

૪ સમ્યક્ત્વ અધ્યયનમા સમ્યક્ત્વની દૃઢતા કરવી એ મુખ્યાર્થ છે

૫ લોકસાર અધ્યયનમા લોકનો સાર જ્ઞાન દર્શન અને આરિત છે, માટે એ રત્નત્રયમા ચલ કરવો એ મુખ્યાર્થ છે.

૬ ધૂત અધ્યયનમા મુનિએ નિઃસંગ અને અપ્રતિબદ્ધ થવું એ મુખ્યાર્થ છે.

૭ મહાપરિણા અધ્યયનમા સયમ પાળતા સાધુને કદાચિત્ પરીપહો ઉપજે તો તે સમ્યક્ રીતે સહન કરવા એ મુખ્યાર્થ છે.

૮ વિમોક્ષ અધ્યયનમા સર્વ ગુણ-સપન્ન મુનિએ મરવા ટાંકણે સમ્યક્ પ્રકારે અત-ક્રિયા કરવી એ મુખ્યાર્થ છે.

૯ ઉપધાન શ્રુત અધ્યયનમાં જીવરના આઠ અધ્યયનમાં ને અર્થ કહેવામાં આવ્યો છે તે ત્રીમહાવીર પ્રભુએ સમ્યક્ રીતે આચર્યો છે એમ જણાવી સમસ્ત. સાધુઓને સંય-મમા ઉત્સાહિત કર્યા છે એ મુખ્યાર્થ છે

આ રીતે નવ અધ્યયનમાં પરમાર્થ રહેલ છે. આ નવ અધ્યયનના નીચે મુદ્દા ૫ ઉદ્દેશ રહેલા છે —

પહેલાના ૭	ચોથાના ૪	સાતમાના. ૭
બીજાના ૬	પાંચમાના ૬	આઠમાના. ૮
ત્રીજાના ૪	છઠ્ઠાના ૫	નવમાના ૪

દરેક ઉદ્દેશ શી શી બાબતોનો છે તે અનુક્રમણિકા વાંચવાથી માલમ પડશે

હવે જે વિશેષ વાત જણાવવાની છે તે એ છે કે ઊપર જણાવેલા નવ અધ્યયનમાંથી સાતમું મહાપરિણા નામે અધ્યયન કે જેમાં સત ઉદ્દેશ હતા તે વિચિત્ર થયું છે, છતાં તેના સાત ઉદ્દેશમાં શી શી વાત હતી, તે નિયુક્તિકારે સંક્ષેપમાં નીચે મુજબ જણાવી છે.—

૧ પહેલા ઉદ્દેશમાં ગૃહસ્થના સાથે પરિચય ન રાખવો તે સાધ્વીઓ સાથે કુશીળ સેવા નહિ કરવી, એ બે બાબત તથા પરિણાનો ખુલાસો એ મુખ્ય અધિકાર હતા.

૨ બીજા ઉદ્દેશમાં માર્ગ ત્યાગ ન કરવો, શરીર શોભા ન કરવી. મૈથુન ન સેવવું, ગર્ભાધાન—ગર્ભપાત—તથા ગર્ભ—પોષણ ન કરવાં એ મુખ્ય અધિકાર હતા.

૩ ત્રીજા ઉદ્દેશમાં કુલ્લક (હલક) પરિણામ ન રાખવા, આમિષ (માંસ) ભક્ષણ ન કરવું, વગેરે બાબત, તથા ખસ્યુ પિશાબની વિધિ, વસ્ત્ર ધોવા—રંગવાની રીતોનો ત્યાગ, મૈથુન વગેરેનો ત્યાગ, હસ્ત કર્મનો ત્યાગ, સ્ત્રી સાથે પરિચય ન રાખવો, શરીરની પરિકલ્પા ન કરવી, એ મુખ્ય અધિકાર હતા.

ચોથા ઉદ્દેશમાં વસ્ત્ર ધોવાની, તથા રંગવાની, પરકવાની વિધિ, અવગ્રહ ભાગવની વિધિ, કટકાસન (કટાસણ) નો પરિભોગ, કાયાનાર પિંડુ વર્જન, પરિગ્રહ પરિમાણ, તથા સન્નિધિ (સંધરી રાખવા) નો નિષેધ એ મુખ્ય અધિકાર હતા.

પાંચમા ઉદ્દેશમાં ધર્મ ઉપાર્જન કરવાના આઠ પદ, સમુત્થાન (ધર્મ કરવા તત્પર થવું), સ્થાવર કાયની દયા, આકોશ વધ તથા પીડા ઊપગમવીને ત્રસકાયનો સમારભ કરવામાં આવે છે તેનો ત્યાગ, તથા પરતીર્થિકામાં ધરની ચિતાનું વર્જન નથી દેખાતું તે વગેરે મુખ્ય અધિકાર હતા.

છઠ્ઠા ઉદ્દેશમાં સંયમથી શી રીતે પ્રતિધાત (પતન) થાય, દોષની આ સેવનાથી લાગતા અતિચાર, તથા સ્નાન અને સચિત પાણી પીવાનું વર્જન કરવું એ મુખ્ય અધિકાર હતા.

સાતમા ઉદ્દેશમાં શીત પરીપહનું સહન કરવું, કેવે કારણે વસ્ત્ર ધોવાં, તથા નરરી ખપના માટે સ્નાન વગેરે સંધરી રાખવી જોઈએ, અભિસંધિનો ત્યાગ, ઉપદેશના પ્રકાર, સંભે-ખના, ભક્ત પરિણા, તથા અતક્રિયા એ મુખ્ય અધિકાર હતા.

આ રીતે સાધુના ઉપયોગની અનેક બાબતો તથા વિચિત્ર વિજ્ઞાનથી ભરપૂર મહાપરિણા નામનું સાતમું અધ્યયન વિચિત્ર થયું છે, છતાં તેમાંથી સપ્તૈકક તરીકે પ્રખ્યાત સાત અધ્યયન તેના વધારા રૂપે જેઓને બીજા શ્રુતસ્કંધમાં બીજી ચૂગિકા રૂપે લખાયાં છે.

આ રીતે પહેલા શ્રુતસ્કંધની સામાન્ય હકીકત છે.

હવે બીજા શ્રુતસ્કંધ જે ચાર ચૂલિકા રૂપે ગણાય છે તેમાં શી શી વાત છે તે સંક્ષેપમાં જણાવીએ છીએ.

બીજા શ્રુત સ્કંધમાં કુલ્લ સોલ અધ્યયન છે —

૧ પિંડપણ

૯ નિર્ધીધિકા

૨ શ્રાયા

૧૦ ઉચ્ચાગ પ્રશ્નવણ

૩ ઈર્ષા

૧૧ શબ્દ.

૪ ભાષાગ્નન

૧૨ રૂપ.

૫ વર્ત્તમાળા.	૧૩ પરિક્રિયા.
૬ પાત્રૈયણા.	૧૪ અન્યોન્ય ક્રિયા.
૭ અવગ્રહ પ્રતિમા.	૧૫ ભાવના.
૮ સ્થાન.	૧૬ વિમુક્તિ.

આ સોલ અધ્યયન ચાર ચૂંચિકામાં નીચે મુજબ વેહેચાઈલા છે—

પહેલા સાત અધ્યયનની પહેલી ચૂંચિકા, બીજા સાત અધ્યયનની બીજી ચૂંચિકા, પદરમા એક અધ્યયનની ત્રીજી ચૂંચિકા, અને મોળમા એક અધ્યયનની ચોથી ચૂંચિકા. ચોથી ચૂંચિકા માટે એવું કહેવાય છે કે તે ચૂંચિકા શ્રીસૂક્ષ્મસ્વભિની જેન યક્ષા આર્યાએ પ્રાપ્ત કરી છે.

આ સોળ અધ્યયનમા નીચે મુજબ મુખ્ય બિના છે —

પિડેપણા અધ્યયનમા સાધુએ આહાર પાણી કેવા લેવા અને તે શી રીતે ગવેષવાં, તે સંબંધી કાચદાની આશ્ક વિધિ નિષેધ બતાવ્યા છે. અને તેના ૧૧ ઉદ્દેશ છે.

શયા અધ્યયનમા શયા સંબંધી વિધિ નિષેધ આપ્યા છે, અને તેના ૩ ઉદ્દેશ છે.

ઈર્ષ્યા અધ્યયનમા ત્રિહાર કરવા સંબંધી વિધિ નિષેધના નિયમો છે, અને તેના ૩ ઉદ્દેશ છે.

ભાષાગત અધ્યયનમાં મુનિએ કેવી ભાષા બોલવી તે સંબંધી પ્રયત્નાસો છે, તથા વ્યાકરણ સંબંધી સોળ વિભાગ જણાવ્યા છે; અને તેના બે ઉદ્દેશ છે.

વસ્ત્રૈયણામા વસ્ત્ર ગવેષવાની વિધિ છે, અને તેના બે ઉદ્દેશ છે.

પાત્રૈયણામા પાત્ર ગવેષવાની વિધિ છે, અને તેના બે ઉદ્દેશ છે.

અવગ્રહ પ્રતિમા અધ્યયનમા અવગ્રહ માગવાના નિયમ તથા પ્રતિમાઓ બતાવી છે; અને એના પાંચ બે ઉદ્દેશ છે.

આ રીતે પચીસ ઉદ્દેશના સાત અધ્યયનની પહેલી ચૂંચિકા છે.

બીજી ચૂંચિકાના સાત અધ્યયન અડેક ઉદ્દેશવાળા હોવાથી તે દરેક અધ્યયન સપ્તૈકકના ઉપનામથી બોલાય છે,—તેમાના—

સ્થાન સપ્તૈકકમાં કેવા સ્થાનમાં રહેવું તેની વિગત આપી છે.

નિર્ધારિકા સપ્તૈકકમાં સ્વાધ્યાય કરવા માટે કેવું સ્થળ પસંદ કરવું તે બિના દર્શાવી છે.

ઉચ્ચાર શ્રાણુ સપ્તૈકકમાં સ્થગિત બૂમ કેવી પસંદ કરવી તે જણાવેલ છે.

શબ્દ સપ્તૈકકમા વિવિધ શબ્દો કાને પડતાં તેમા મોહિત ન થવું એ શિક્ષા આપી છે.

રૂપ સપ્તૈકકમા વિવિધ રૂપો જોવામા આવતાં તેમા મોહિત ન થવું એ શિક્ષા છે.

પરિક્રિયા સપ્તૈકકમા સાધુના શરીરપર ગૃહસ્થ આવીને કઈ ઉપચાર કરે તે સાધુએ તે ઉપચારને ચહાવું પણ નહિ અને તેને અટકાવવો પણ નહિ એ પદ્ધતિ જણાવી છે.

અન્યોન્ય ક્રિયા સપ્તૈકકમાં એક સાધુના શરીરપર બીજો સાધુ કઈ ઉપચાર ક્રિયા કરે એમ અન્યોન્ય એટલે અરસપરસ જે ક્રિયા કરવામા આવે ત્યાં પણ પરિક્રિયા આશ્ક ચહાવું પણ નહિ અને અટકાવવું પણ નહિ એ બિના જણાવી છે.

આ રીતે સાત સપ્તૈકકથી બીજી ચૂળિકા પૂર્ણ થાયછે ત્યાં સાત સપ્તૈકક તરીકે ઓલાતા અધ્યયનો પહેલાં શ્રુતસ્કંધના મહાપરિણા નામે સાતમા અધ્યયનથી નિર્વ્યૂઠ કરેલા છે, જે કે તે મહાપરિણા અધ્યયન તો વિચ્છિન્ન થયું છે.

ત્રીજી ચૂળિકામા ભાવના નામે એક ઉદ્દેશનું એક અધ્યયન છે, તેમાં વીર પ્રભુનું ચરિત્ર તથા પાંચ મહાવ્રતોની પચીસ ભાવનાઓ આપી છે.

ચોથી ચૂળિકામાં વિમુક્તિ નામે એક ઉદ્દેશનું એક અધ્યયન છે, તે ઉપનનિ છદો-બદ્ધ છે, અને તેમાં યુનિભેં સસાર જાળથી અલગા રહીને શુદ્ધપણે વર્તવા માટે દૃઢતાથી ઓધ આપ્યો છે આ ચૂળિકા શ્રી ચૂળિકામંત્રની બેન યક્ષા આર્યા તરફથી પ્રાપ્ત થઈ છે.

આ રીતે બીજી શ્રુતસ્કંધમાં સોળ અધ્યયન છે, અને તેના ચોવીસ ઉદ્દેશ છે.

એક દરે આખા આચારાંગમા પચીસ અધ્યયન અને પચાસી ઉદ્દેશ છે, જેમાંથી સાત ઉદ્દેશનું સાતમું અધ્યયન વિચ્છિન્ન થયું છે.

પહેલો શ્રુતસ્કંધ ગણધર ગચિત છે અને “ આચાર ” અથવા “ બ્રહ્મચર્ય ” એવા નામે ઓળખાય છે

બીજો શ્રુતસ્કંધ ચૈદ પૂર્વ ધારી સ્થવિર સુનિઓએ રચ્યો છે અને તે “ આચારગ્રંથ ” એવા નામે ઓળખાય છે. આચારગ્રંથ એટલે આચાર નામના પહેલા ભાગનો વધારો.

આચારગ્રંથની ચાર ચૂળિકા ઊપર વર્ણવી છે, તે શિવાય નિર્દીય સૂત્ર તે પાંચમી ચૂળિકાકે છે, પણ તે સૂત્ર છેદ સૂત્રોમાં આવતું હોવાથી તેને અલગ ગણી અહીં ચાર ચૂળિકાજ દર્શાવી છે.

આખા આચારાંગમાં એક દર અઢાર હજાર પદ છે; પણ તેનું સાતમું અધ્યયન વિચ્છેદ જવાથી હવે બાકી કેટલાં રહ્યાં છે તે ચોક્કસ જણાયતું નથી. બાકી ચાલુ સૂત્ર પાંદની અંથ સખ્યા આજકાલ આસરે શ્લોક ૨૫૦૦ ગણાય છે.

આટલી ઉપયુક્ત હકીકત ટાંટીને આ પ્રવેશ પૂરો કરવામાં આવે છે.

ભાષાંતરકાર.

પરિહાર્ય મીમાંસા.

એટલે

શક્તિ સૂત્રની વિચારણા.

(ઉપોદ્ધાત)

આ આચાર્ય સૂત્રના બીજા શ્રુતરૂઢમાં આવેલું “ પિ ડેયણા ” નામે પહેલું અધ્યયન કે જે એકદર પચવીશ અધ્યયનના અતુલ્યમાં દશમું અધ્યયન ગણાય છે, તેમાં કલમ ૫૬૨-૫૬૫-૬૦૭-૬૧૮-૬૩૦ અને ૬૩૧ માં જે સૂત્રપાઠ રહેલ છે, તે સૂત્રપાઠ વાચવાથી જૈનશૈલીના અન્યથા અથવા સામાન્ય બુદ્ધિવાળા વાચનારને કદાચ એવી શંકા ઊઠે કે પ્રાચીન વખતમાં શું જૈન મુનિઓ માસ વગેરે અભક્ત્ય ચીજોને પણ પોતાના આહારમાં વાપરતા હશે? માટે આ શકાના નિવારણ અર્થે યોગ્ય ખુલાસો આપવાની ખાસ જરૂર છે, અને તેટલા ખાતરજ અમે ભાષાંતર કરતા તે તે કલમોના સળધમાં સદરહુ સૂત્રની ટીકામાંથી જેટલો ખુલાસો મેળવી શક્યા છીએ તેટલો ખુલાસો તે તે કલમની સાથે કૌંસમાં તથા નીચે છુટનોટમાં ટાકી બતાવેલ છે, છતાં પણ તે સંબંધે હજી વિશેષ ખુલાસો થવાની જરૂર ઓછી રહેતી નથી, કેમકે એ કલમો ઉપરથી અગ્રેજ ભાષાંતરકર ડૉ. હર્મન જેકોબિ જેવા એવી માન્યતાને પકડી બેઠા છે કે પ્રાચીન જૈનો માંસાહાર કરનાર હોવાજ બેઠયે, એટલુંજ નહિ પણ આ બાબતના સળધે થોડા વખતપર ચર્ચા ઊઠાડવામાં આવેલી તે વખતે કોઈ એકે પોતાને જૈન તરીકે ઓળખાવી “ શ્રમણોપાસક ” નામ ધરીને ડૉ. હર્મન જેકોબિની માન્યતાને ટેકા આપવા ખાતર એ બાબતનો લખાણ ભરેલો આર્ટિકલ મુંબઈ સમાચાર નામના ન્યુસમાં ઝાહેરમાં મેલ્યો હતો. આ ઉપરથી તેને અડન કરવા તે વખતે અનેક ચર્ચાપત્રો છપાયાં હતા, છતાં તેઓના સૌથી ઉપયોગી ખુલાસો આપણા શ્વેતાંબર પક્ષમાં બાબકાલ ઉત્તમ વિદ્વાન તરીકે પકાયલા શ્રીમાન તેમિવિજયજી તથા આનંદસાગરજી મહારાજ એ બેજી જણાએ મળીને સરકૃત ભાષામાં ન્યાયમાં ચાલતી વાદપદ્ધતિને અનુસરીને લખીને તેને “ પરિહાર્યમીમાંસા ” એવું નામ આપીને ડૉ. હર્મન જેકોબિ ઉપર મોકલાવેલ હતો, જો કે આ ખુલાસા ઉપરથી ડૉ. હર્મન જેકોબિ હજીલગણ પોતાની માન્યતામાં ડગેલો નથી, એ વાત ચોક્કસ છે, તોપણ એ ખુલાસો જૈન વર્ગને તો ધણો પ્રિય અને રચિતર થઈ પડવા સાથે સર્વોત્તમ લાગ્યો છે એમાં લગારે શક નથી. માટે આ જગોએ અમે અમારા તરફનો ખુલાસો આપવા કરતા પહેલાં તેજ ખુલાસો રજી કરીને એવી આશા રાખીએ છીએ કે અમારા જૈનબધુઓને તે ખુલાસો વધુ પ્રિય થઈ પડ્યા વિના રહેનાર નથી.

આ ખુલાસો સરકૃતભાષામાં છે એટલે પહેલાં તે આપીને પછી વાચકોની ગિરાસા પૂર્ણ કરવા ખાતર તેનું અમે અમારી અલ્પ મતિના અનુસારે કરેલું શુનરાતી ભાષાંતર આપવામાં આવશે.

જો કે આ પ્રયત્નમાં કુદત કલમ ૬૩૦ મીના સળધમાંજ ખુલાસો આપવામાં આવેલ છે, છતાં તેને અનુસરીને બીજી શકા ભરેલી કલમોના ખુલાસા પણ વાચકવર્ગ પોતાની મેળે મેળવી લેશે એવી ખાતરી છે

ભાષાંતરકર

प्रभ्यान् तावान्मुखा शृगार आने सन्दृष्ट आपाणा व्याङ्ग्य आदे न्यायनाडितम् अभ्यासी
सविम नैन मुनि श्रीमान् तेभिविद्युत्त तथा श्रीमान् आन दसागदत्त महाशब्दे रवेदी.

परिहार्य मीमांसा.

॥ श्रीवीतरागाय नमः ॥

येनाक्षालि सुभयमानसतमोलेपः सुधासोदरेः
सूक्ताम्भोभिरदर्शि दर्शनमनुकोशाकरेणात्माना ॥
स्याद्वादाभिधमन्यपक्षदलनग्रीवं सुसिद्धिप्रदं
ध्यायावो जगतां हितं जिनवरं धर्मप्रदानोद्यतम् । १ ।
हिमांशुकिरणप्रभामदविलामहामोद्यते
यदीययशसि श्रुते न मधुरा सुधा श्लाघ्यते ।
सुभयजनताज्ञतातमसि सूरचर्यापरः
स वृद्धिविजयो जयत्वतुलमुक्तियुक्तो मुनिः । २ ।

अभिजन्मादिकल्याणकपवित्रीकृतपाराणसीक्षेत्रमिध्यात्वतिमिरद्रीकरणसहस्रकिरणायमान-
भयजनविषमगदागदंकारासक्षसिद्धमन्यजनचेतश्चमत्कारकारिर्लंसारपारावारतरणिभूमिपालमाला-
लंकरणचारुचरणारब्धन्दित्रजगदवतसपरमानन्दनिधानसमकामात्रितरणाधरीकृतकल्पद्रुमश्रीमतस्त-
म्भनपार्श्वनायसनायीकृतात् स्तम्भतीर्यात् मुनिनेमिविजयानन्दसागराभ्यां मि० जेकोवीमेक्स-
म्युलरान् प्रति दत्तो धर्मलाभः समुल्लसतुतराम् -विशेषस्तु-सनागतं वः पत्र सुगर्वपुरवास्त-
व्यश्चाद्वलीम-हीरजीनामकं प्रति तद्य मुम्बईसमाचारद्वारा वाचयित्वा ज्ञातवृत्तान्तावावां
तत्प्रत्युत्तरं निविचदयिषू पत्रमिदं लेखितुमुपक्रान्तवन्तौ स्वस्तथाहि —

यत्वाचाराङ्गीयार्थप्रकाशकाङ्गलदेशीयशब्दनिधयद्वग्रन्थप्रपंचे भस्मादावस्थिप्रक्षेपपूर्वकमत्स्य-
मांसभोजनकार्यमितिभवत्कृतद्वितीयश्रुतस्कन्धत्रयमाध्यशेनदशमोद्देशकोयसूत्रतात्पर्यार्थं वर्णनवाच-
नचकितकायानीप्रोपतपत्रोत्तरे भत्स्यशब्दप्रयोगस्य सर्वकोशसदृशनवलेन मीनातिरिक्तार्थतात्पर्य-
विषयकत्वेन वक्तुमशक्यत्वादाचाराङ्गसूत्रस्य जिनकल्पिकमुनिमात्राचारप्रकाशकत्वेनाद्यतनजैनमु-
निव्यवहाराविषयरेऽपि मांसादिभक्षणस्य प्राचीनजिनकल्पिकमुनिव्यवहाराविषयरे व.धकामा-
वान् मांसमीनभक्षणमाचाराङ्गैतत्सूत्रसंमतमिति भवद्भिरभ्यधायि तत्सर्वमसमञ्जसम्

तिक्ता रिष्टा कटुर्मत्स्या चक्राङ्गी शकुलादनी

इति प्रसिद्धकलिकालसर्वज्ञश्रीमद्भैरवचन्द्रकोशदर्शितयाः प्रज्ञापनादिसिद्धान्तकोशप्रतिपा-
दितैरावणपृकीशिलिङ्गन्यादिजीवसमानाभिधाननिरूपितवनस्पतिनिष्ठवाच्यतावत्सर्वकोशमं दर्शन-
प्रतिज्ञाऽनिवारणीयमन्यशब्दवाच्यताया निर्वाचतयोनलब्धेः

एवं मांससूत्रमपि नेयप्रस्य चोपादानं क्वचित्कृत्य उपशमायै सदैवापदेश-
तो बाह्यपरिभोगेन स्वेदादिना ज्ञानायुपकारकत्वात्फलवद्दृष्टं भुजिश्चात्र बा-
ह्यपरिभोगार्थे न.भ्यवहारार्थे पदातिभो.वर्धित छेदसूत्रेष्वाभप्रायो द्रष्टव्यः
एवं गृहस्थामन्त्रणादिविधिपुत्रलसूत्रमपि सुगममित तदेवमादिना छेद-
सूत्राभिप्रायेण ग्रहणे सत्यपि कण्टकादिप्रातःप्रातःविधिरपि सुगमः
इत्याचाराङ्गैतत्सूत्रटीकापाठोक्तपदातिभोगस्यलप्रसिद्धबाह्यपरिभोगरूप भुजिष्वावधानाक-
लनात्

जैनशास्त्रोपलभ्यमानाघतनमुन्याचारप्रतिपालनप्रयत्नाधिकतरप्रयत्नसाध्यकेवलोत्सर्गमार्गा-
बलमियाजिनकल्पिकमुन्याचारसत्त्वेन मांसादिभक्षणसंबलित जिनकल्पिकमुन्याचारविषयकवर्णनस्या-
स्यन्तानुचितत्वात्

जिनकल्पिका इत्थी न दृष्ट

इत्यादिपाठसूचितजिनकल्पानधिकारभिक्षुस्याचारप्रदर्शकाचाराङ्गसूत्रस्य.

से भिक्षु वा भिक्षुणी वा

इत्याद्याजैननालप्रसिद्धजिनकल्पिकविपरिपरिकमुन्याचारीविषयका ज्ञानतिमिरनिवारणस-
न्मार्तण्डमण्डलायमानस्यविपरिपरिककाचारप्रतिपादकसूत्रविषयकार्यदेवानिवासाजायमान जैनगुरु-
विनयप्रयोज्यायोधविलसितावाध.

अथ च तदर्थविषयकशास्त्रयोधे तदर्थविषयकबोधजनकतावाच्यविशेषप्रकारतानिरूपितानु-
पूर्व्यवच्छिन्नविशेष्यताकवाच्छिन्नविषयकज्ञानत्वेन कारणत्वस्य भोजनसमयप्रयुक्तान्धवमानयेति-
द्याकार्ययोधविषयताया अन्तरवाच्यविशेषे वारणाय स्वीकरणीयतया तादृशकारणीभूतज्ञानजनक-
प्रकरणादिना लवणतावाच्यविषयकबोधयन् मांसशब्दतः प्रकरणवशात्स्वयंस्वीकृतफलादिग-
र्भबोधवद्योग्यस्थले तादृशान्यशब्दत्रय्ययोधनिर्वृत्तस्वीकारे दोषाभावस्य प्रसिद्धत्वात्तद्विषयका-
धिकवर्णनप्रपञ्चेनालम्

अपिच सदातनतीर्थकरसंचारादिपवित्रीकृतमहायिदेहक्षेत्रवर्तमानतीर्थकर श्रीसीमन्धरप्रणी-
तदश्वकालिकद्वितीयचूडिकास्थसप्तमगाथायां मुनीनां मघमांसभक्षणं सर्वथा निषिद्धम
सत्य हि

अमममंसासि अमचरीय अभिष्यणं निर्विगर्हगायाय

अर्थस्त्वमघमांसाशी अमघपोऽमांसाशी च न परसंपदद्वयो पुष्टकारणाभावे निर्गतचिकृति-
परिभेगश्चेति जैनसाधुरिति संबध्यते अत्रच परिमाणोचितविकृतिनिषेधे अभीक्ष्णमिति विशेष-
णोपादानवन मघमांसभक्षणनिषेधे तदनुपादानादिना जैनसिद्धान्ते कांदृष्टी मघमांसभक्षण
निषेधग्यवस्थास्ति तत् स्वयमेवोद्यम येन कदाप्येतादृशानार्थाङ्कुरोन्नेदो न अधिष्यतीत्या-
शास्वदे

एवमेव सूत्रकृताङ्गद्वितीय क्षुत्तस्कन्धाद्वितीयाध्ययने मुन्याचारप्रस्तावे द्विचवारिशदोपर-
हिनाहारहारिस्वादि प्रतिपाद्य

अमज्जमंसासिणो

इति पाठेनैव सर्वथा स्फुटतरकृत मघमांसभक्षणनिषेधमाकञ्ज्य मांसाहारिण प्राचीन

मुनय आसन्निति निःशङ्कं वदतां स्वयकृताङ्गलभाषाविवरणपुस्तकीयनवाट्टिराममितपृष्टीयतया
विधमद्यमांसभक्षणनिषेधविस्मरणशालिनां मनो विप्रतीमारमियात्

अपिच विवाहप्रज्ञप्त्यस्य (भगवती) सूत्राष्टमशतकनवमोद्देशके गौतमगणधरपृष्टनैर-
यिकायुःकार्मणशरीरप्रयोगबन्धकारणं भगवता श्रीमहार्चारेण मांसाहारः स्फुटं प्रतिपादितः त-
थाच तत्पाठः—

गेरइयाउयकम्मासरिप्पओगवधेणंभते ॥ पुच्छा ॥ गोयमा, महारमयाए महा-
परिग्गहयाए पच्चिदियवहेणं कुणिमाहारेणं गेरइयाउयकम्मासरिप्पओगगा-
माए कम्मस्सउदयेणं गेरइयाउयकम्मासरिप्पओगवधे ॥

एवमेव स्थानाद्भूतसूत्रस्थचतुः स्थानकाख्यचतुर्याध्ययने मांसभांजनं नरकफलकर्मतयोप-
वर्णितम् तथाच तत्पाठः—

‘ चउहिं ठाणेहिं जीवा गेरइयत्ताए कम्मं पकरेति तज्जहा महारमयाए म-
हापरिग्गहयाए पच्चिदियवहेणं कुणिमाहारेणं ’ इति

कुणिमशब्दस्तु मांसार्थं प्रसिद्ध एव ॥

तथा चोपपातिकसूत्रेपि मांसभक्षणकर्तुञ्जरकावासिरूपवर्णिताः तथाच तत्पाठः
चउहिं ठाणेहिं जीवा गेरइयत्ताए कम्मं पकरेति गेरइयत्ताए कम्मं पकरेता
गेरइप्पसु उववज्जंति तज्जहा महारमयाए महापरिग्गहयाए पच्चिदियवहेणं
कुणिमाहारेणं ॥ इति

प्रवचनसारोद्देशेऽपि मधुमद्यमांसनवनीतान्यभक्ष्यतयोच्छिष्य वर्जनयितया प्रतिपादितानि.
तथा च तत्पाठः—

पंसुवरि चउविगइ, हिम्विसकरगेयसव्वमट्ठीय; रयणीमोयणगं चिय, व-
हुभीयमणंतसंधाण । घोलवढा वायगण, अमुणियनामाणिफुल्लफल्याणि, तु-
च्छलंछलियरसं, वज्जह्वज्जाणिधाव्वासं.

एवं मद्यमांसादिभक्षणनिषेधवचनामृतपरिपिक्तान्तःकरणनरकादिदुर्गन्धगामिमुमुक्षवस्तद्वृत्त
एव मनः समावधत्ते ये तु लालसादासास्तद्भक्षयन्ति तेषामुभयतः कर्मबन्धनं नरकपतनमनेक
श्रवणकटुपरमाधार्मिककृतदुःखोपभोगं चोपवर्णयन्त्युत्तराध्ययनसूत्राणि—

(अ ५)

हिंसे वाले मुसावाइ माइलेपिसुणे सढे । भुंजमाणे सुरं मंरां सेयसेयतिम-
ज्झई ॥ ९ ॥ कायसा वयसा मत्ते चित्ते गिद्धेय इत्थिस्सु । दुहज्जो मलं
संचिणइ सिंसुनागुच्च मट्ठियं ॥ १० ॥

(अ ७)

इत्थीविमयगिद्धेय महारंभ परिग्गहे । भुजमाणे सुरं मंसं परिवूढे
परंदमे ॥ ६ ॥

अयकक्कर मोईय तुंठिल्ले चियलोहिण्ण । आठय नरपुक्खे जहा एमं व-
एलए ॥ ७ ॥

(अ १९)

तत्ताइ तबलोहाइ तबयाइ सीसगाणिय । पाइओ कलकलंताइ भारसंतो-
सुभेरवं ॥ ६९ ॥

तुहं पिचाइ मसाइ खंभाइ सोछगाणिय । साविओमि समंसाइ अगिव-
काइणेगसो ॥ ७० ॥

तुहंपिया सुरासीहू मेरभोय महुणिय । पाइओमि जलंतीओ वसाओ
रुहिराणिय ॥ ७१ ॥

अपिच सूत्रकृताङ्गीयद्वितीयश्रुतस्कन्धपद्याभ्ययनैर्भोजनचत्वारिंशत्तन्मगायाटीकार्या—

मांसस्य हिंसाभूलान्मेध्यमास्पदमलं प्यानस्य रोद्रस्य यद्वाभस्त्रं रुधिराविलं कृमि-
गुहं दुर्गन्धिं पूसाविलं शुकासु वप्रभवं नितान्तमलिनं तद्भिः तदा नि-
न्दितं को भुङ्क्ते नरकाय राक्षससमो मांसं तदात्मद्रुहः ॥ १ ॥ अपिच,
मांसं भक्षयित्वाऽमुत्र यस्य नास्तिमहाप्रयत्नः पूतन्मांसस्य मांसत्वं प्रव-
दन्ति मनीषिणः ॥ २ ॥ तथा योऽस्ति यस्य च तन्मांसं मुभयोः पश्य-
तान्तरम् । एकस्य क्षणिका तृप्तिरन्यः प्रागैर्धियुज्यते । ३ । तदेवं महा-
द्यो मांसादनमिति मत्वा यद्विधेयं तदभ्यस्यति पतत्रेवभूतं मांसादनाभि-
लापरूपं मनन्तःकरणं कुशला निपुणा मांसादित्वविपाकबोदिनस्तन्निवृत्ति-
गुणान्भोज्याश्च न कुर्वन्ति तदभिलाषाद्रात्मनो निवर्तयन्तीत्यर्थे आस्तां ताव-
द्भक्षणं वागम्येषा यया मांसभक्षणेऽदोष इत्यादिका भारत्यभिहितोक्ता
मिथ्या तुशब्दान्ननोपि तदनुमत्यादौ न विधेयमिति तत्तिवृत्तौ चेद्देवान्
पमा श्लाघाऽमुत्र च स्वर्गापवर्गगमनमिति तथाचात श्रुत्वा दुःखपरम्परा
मतिघृणां मानाशिनानां दुर्गतिं ये कुर्वन्ति शुभोदयेन विरमि मांसादनस्या
वरात् सदीर्घायुरदूषितं गदरुजा सभाष्य यास्यन्ति ते मर्त्येऽप्युद्धतभोगध-
र्ममतिषु स्वर्गापवर्गेषु चेत्सा दि.

सूत्रकृताङ्गीयप्रथमपद्याभ्ययनद्वितीयोद्देशके परव्यापादितपिशितभक्षणविषयकदोषाभाववादि-
मतमनुमत्यप्रतिहतत्वकारणकर्मबन्धत्वेनान्योक्तपूक्तोपष्टम्भकपूर्वकं तिरस्कृतं तथाहि.
“यदपि च तै क्वचिदुच्यते यथा परव्यापादितपिशितभक्षणे परहस्ताऽ-
कृष्टाकारदाहाभाववन्न दोष इति ॥ तदप्युन्नत्तप्रलपितवदनार्कणोयं यतः
परव्यापादितपिशितभक्षणेऽनुमतिरप्रतिहताऽन्याश्च कर्मबन्ध इति तथा
चान्यैरप्यभिहितम् अनुमन्ता पिशासिता सहर्ता क्रयप्रियी ॥ संस्कृता
चोपभोक्ता च घाताकृष्टा घातका ॥

एवं स्थानाङ्गसूत्रे दृशस्थानकाव्यदृशमाध्ययने यत्र मांसादि तत्र विनिष्टाध्ययनादि न कार्यमिति प्रतिपादितम् तथाच तत्पाठ.

દસવિહે ઓરાલિષ્ અમઝાઙ્ગ પળત્તે—ઝટ્ટિ^૧, મેમે^૨, ઓણિણ^૩, જસુ-
દમામંતં^૪, મસાળમામંતં^૫, ચંદોવરાણ^૬, મુરોવગણ^૭, પદળે^૮, રાયલુ-
ગાહે^૯, ડવસ્તયસ્પઅંતો ઓગલિણ્સૂરીરે^{૧૦} ॥

एवमादिनानाविधमिद्वान्तवचनवाचनपरिपૂतदृशनो मांसाद्याहारप्रतिषेधमेव सिद्धान्ता-
नुमतं मन्येतेति निर्विवादमेवेति स्वप्रमादमवधार्य तदुत्थजनमनोविमोहनवाचकं कोविदप्रसिद्धं
प्रमादपरिमार्जनप्रथनमनुष्ठीयेतेति शिवम्.

यत्सूरस्य न शतितगोरपि करैर्मोहाभिधानं तमः क्षीणन्तमहमा यदीयकयया निम्न-
लमुन्मूलितम् पापोल्लूकविनोदरोधनिपुणं मणुकिपादोज्ज्वलम् जीयास्तजिनग्रामनं त्रिजगति स्त्री-
तप्रबोधप्रदम्.

પરિહાર્ય મિમાંસાનું ભાષાંતર.

(શ્રી વીતરાગને નમસ્કાર.)

જે હરણા સાગર મહાઆએ અમૃત તુલ્ય વાણી રૂપ પાણીવડે ભવ્ય જનોના મનમાં રહેશે. અજ્ઞાનરૂપી અધિકારને લેપ ધોષ નાખ્યો છે, અને વિરૂદ્ધ પક્ષને તોડવામાં મનમૂત અને ખરેખરી કૃતેહ આપનાર આહાદ નામે માર્ગ બતાવ્યો છે, તે જગતના કિત કર્તા અને ધર્મ પ્રદાન કરવા ઉજાભાવ રહેલ જિનેશ્વર દેવનું ધ્યાન કરીયે છીયે. (૧)

જેમનું ચંદના કિરણોની પ્રભાના ગરને હાસ્યમાં હાવનાર યશ સાંભળવામાં આવતાં (સાંભળનારાઓ) મધુર અમૃતના પણુ વખાણુ કરતાં અટકે છે, એવા ભવ્ય જનોના અજ્ઞાનરૂપી અધિકારને દૂર કરવામાં, સૂર્ય સમાન અને અનુપમ મુક્તિ (નિર્જાભના અથવા શ્રી મુક્તિ વિજયજીનામના ગુરુભાષ) સહિત તે (અમારા ગુરુ) શ્રી શુદ્ધિ વિનયજી મહારાજ નયવાનુ રહે. (૨)

શોભનીય જન્માદિ કલ્યાણુક્રાંતી વારાણુસી (કારી ક્ષેત્ર) ને પવિત્ર કરનાર, વળી મિથ્યાત્વરૂપ અધિકારને દૂર કરવા સૂર્યસમાન, ભવ્યજનોના સખમાં સખ દુઃખ દરે દૂર કરવામાં વૈદ્ય સમાન, નજીકના વખતમાં મોક્ષે પધારનાર ભવ્યજનોના ચિત્તને ચમત્કૃત કરનાર, સંસાર સાગર તરવામાં નૌકાસમાન, રાગઓના લલાટને શોભાવનાર ચરણુ કંમળ વાળા, ત્રણે જગતના ચૂડામણિ સમાન, પરમ આનંદના નિધાન તુલ્ય, સકળ મનોરથ પૂરણુ કરીને કલ્પવૃક્ષને પણુ લજવનાર, એવા શ્રીમાન થભણુ પાર્શ્વનાથ ભગવાન્થી (એટલેકે તેમની મૂર્તિથી) શોભા પામેલા સંભતીર્થ (ખંભાત ખંદર) થી મુનિ નેમિવિનય અને આનંદસાગરે ચળીને મિ. જેઠાણી અને મિ. મેઝમુલર જોગ મોક્ષાવેશે ધર્મ લાભ શુદ્ધિને પામે,

વિગેષ એ કે તમારૂં પત્ર મુખ્ય વાળા શ્રાવક ખીમણ હીરણ કાયાણી પ્રતે આવેલું તે “મુખ્યાઈ સમાચાર” પત્રમા વાચીને તેમની બિના અમારા જાણવામાં આવતાં તેણુ પ્રત્યુત્તર આપના માટે આ પત્ર અમે લખવા તૈયાર થયા છીએ.

આચારંગના તમારા રચેલા ઇંગ્રેજ ભાષાંતરના ખીજ શ્રુતસ્કંધના પહેલા અધ્યયનનાં દ્વિતીયા ઉદ્દેશમા રહેલા સૂત્રનુ તાત્પર્ય જતાવના એવું લખવામાં આવેલું છે કે મુનિએ હાડકાને બસ્મ રચળમા પરદાવીને મત્સ્ય માંસનુ બોળન કર્યું, એ વાત વાંચવાથી ચકિત થએલા ક્રમાણીએ તમને (તે સંજમે યોગ્ય ખુલાસો માગવા) એક પત્ર લખેલ, જેના ઉત્તરમા તમે લખ્યું છે કે બધા કોયો જેતા મત્સ્ય શબ્દ માછલાના અર્થે શિવાય ખીજ અર્થમાં વપરાઈ શકાતો નહિ હોવાથી, તેમજ આચારંગ સૂત્રમાં કેવળ જિનકલ્પિ મુનિનો આચાર જતાવેલો હોવાથી જે કે આજ કાલના જૈન મુનિઓમાં માંસભક્ષણનો વ્યવહાર નથી તોપણ પ્રાચીન જિનકલ્પિક મુનિઓમા માંસ ભક્ષણ કરવાનો વ્યવહાર હોય તો તેમાં કંઈ બાધક (પ્રમાણ) નથી, તેથી આચારંગના એ સૂત્રમાં માંસ મત્સ્યનુ ભક્ષણ સમત કર્યું છે. (આ રીતે તમારા તરફથી જે કાંઈ જણાવવામા આવ્યું છે) તે બધું ગેર વાજબી છે.

કારણ કે કળિકાળ સર્વેનુ શ્રીમાત્ હેમચંદ્રાચાર્યના પ્રસિદ્ધ ક્રોશમાં (અમુક જાતની વનસ્પતિના નીચે મુજબ નામો આપવામાં આવ્યા છે.

તિક્તા રિષ્ટા કટુર્મલ્યા ક્ષ્માંગી શકુલાદની.

(આ છ નામોની અદર ચોથુ નામ મલ્લ્યા. એવું છે) એટલુંજ નહિ પણ મુદ પત્રપણા સૂત્ર વગેરેમાં ઝેરાવળી, વૂકી, શિલાંદિની, વગેરે પ્રાણીઓના નામને મળતા આવતા વનસ્પતિ વાચક નામો આપેલા દેખાય છે, માટે તમે બધા કોશ જોવાની પ્રતિજ્ઞાથી કહેતા હો તો તેજ દિશાએ વગર તકરાર મત્સ્ય શબ્દ વનસ્પતિવાચક સિદ્ધ થતો દેખાય છે.

(કદાચ આ જગેએ એવી દલીલ કરશે કે હૈમક્રોશમાં જે મલ્લ્યા એવું વનસ્પતિ વાચક નામ આપેલું છે તે નો સ્ત્રીલિંગ આકારાંત નામ છે, અને આ તકરારી સૂત્રમાં તો નપુ સકલિંગી આકારાંત મલ્લ્ય શબ્દ વાપરેલ છે, માટે તે કંઈ એ પ્રમાણ આપવાથી વનસ્પતિવાચક સિદ્ધ થઈ શકે નહિ તો આ બાબતનુ ચોગ્ય ઉત્તર આપતાં અમે એટલુંજ કહીશું કે ભલે તકરારી સૂત્રમાં જણાવેલા માંસ મત્સ્ય શબ્દ લોક પ્રસિદ્ધ અર્થ વાચક રહો તો પણ અમારી બીજી યુક્તિ કાયમ છે અને તે એ છે કે આ બાબતમા ટીકાકાર નીચે મુજબ ખુલાસો કરે છે)

“ એમ માસસૂત્ર પશુ જાણી લેવું. માંસ લેતાનું એટલા માટે જણાવવામાં આવ્યું છે કે કોઈક પ્રસંગે લૂતા (વાળક) વગેરેનું દરદ થતા તે શાંત પાડવા ખાતર સાસ વૈદની સલાહથી તેના ઉપર પોટીસ તરીકે બાહેરથી માંસ બાંધીને પ્રસીતા લાવતાં તે દરદની પીડા મટી જવાથી મુનિ સુખે ગાનાદિક શીખી શકે છે એ રીતે બાહેરના વપરાસમાં માંસતો ઉપયોગ સફળ થતો જણાય છે.

સૂત્રમા મુજ ધાતુ વાપરેલ છે. ને બાહેરથી વાપરવાના અર્થમાં લેવી; નહિ કે ખાવાના અર્થમાં; દાખલા તરીકે (રાજા રાજ્ય ભોગવે છે અથવા) સેનાપતિ પાપદશ લસ્કરને મોકલે છે, આ અથો ભોગરવાનો અર્થ કંઈ ખાદ્ય જલ્દ એમ થતો નથી. આમ છે સૂત્રોનો

અભિપ્રાય છે. આ વગેરે છેદ સૂત્રના અભિપ્રાયથી માંસ વગેરે લેનાં પણ તેમાંના કાંટા કે હાડકાં સૂત્રમાં બતાવેલ વિધિ પ્રમાણે પરકનાં જોઈએ. ”

આ રીતે આચારાંગના તકશરી સૂત્રની ટીકામાં જણાવેલો બાહ્ય પરિભોગ રૂપ મુજ્ઞ ધાતુનો અર્થ (અમે ધારિયે છીયે કે) તમો સમજી શક્યા નથી.

વળી જૈન શાસ્ત્રમાં આજના મુનિઓના માટે જે આચાર પ્રતિપાદન કરવામાં આવેલ છે, તે પાળવામાં જે પ્રયત્ન લેવો પડે છે, તેના કરતા અધિકતર પ્રયત્ન લેવાથી સાધી શકાય એવા કેવળ ઉત્સર્ગ માર્ગનો અવલંબન કરનારા જિન કટિક મુનિઓના આચાર તરીકે તમે જે માંસ બક્ષણ સ્થાપિત કરાછો તે ‘તો’ અત્યંત અયુક્ત છે.

કારણ કે (શાસ્ત્રમાં એવું જણાવેલું છે કે) સ્ત્રી જિનકલ્પિ યર્ષ યદે નહિ. અને અહીં આચારાંગમાંના આ સૂત્રમાં તો.—

“ સે મિક્ત્વ વા મિક્ત્વણી વા ”

એવા પાકથી મત્ત શરૂ કરેલ છે, માટે એનાં બિમુશી સ્ત્રી હોવાથી એ સૂત્ર જિન કલ્પિક માટે છે જ નહિ, કિંતુ સ્થવિરકલ્પિક કુનિનઃ માટેજ છે, છતાં તમે આર્ય દેશમાં વસેલા નહિ અને તેથી જૈન ગુરુનો સમાગમ તમને યજ્ઞેષ્ઠ નહિ તેથી જિનકલ્પિકનો આચાર કેવો હોય અથવા સ્થવિર કલ્પિકનો આચાર કેવો હોય તેની તમને ઝાઝી ખબર નહિ હોવાથીજ તમે આવી ભૂન કરો છો.

(હવેટ અમે એટલું કહીયે છીયે કે) શાસ્ત્ર બોધમાં એવો નિયમ છે કે તે તે બોધજનક સામગ્રીની વિશેષતાથી બોધનારની ઈચ્છાને અનુસરતો બોધ થતો દેખાય છે, જેમકે જમતી વેળાએ “ સૈષ્ણ લાવ ” એવું વાક્ય બોલવામાં આવતાં તે ટાંકણું સૈષ્ણ ઘોડો સમજવામાં નથી આવતો કિંતુ ત્યાં તે શબ્દથી લણુનોજ બોધ થાય છે તેમ ઈલાં પણ તેવાજ કારણ રૂપે રહેલા “ મુનિ પોતાના જ્ઞાન ધ્યાન કેમ વધારી શકે ” એવો પ્રકરણમાં માંસ શબ્દથી આપણને કૃષ્ણ વગેરેના ગર્ભનો બોધ થવા વિશેષ સંભવ છે. આ રીતે આવા યોગ્ય સ્થળમાં માંસ શબ્દનો લાઠાણિક અર્થ સ્વીકારવામાં આવતાં કશો દોષ રહેતો નથી. માટે આ વિષયપર અધિક લંબાણ કરવાનું અમે મુક્તતવી સંખીયે છીયે.

(હવે માંસ બક્ષણના નિષેધમાં બીજા વધુ પ્રમાણો ટાંકીયે છીયે.)

જુવો, હમેશાં તીર્થંકરોના સચારથી પવિત્ર રહેતા મહાવિરેલ ક્ષેત્રમાંના વર્તમાન તીર્થંકરે શ્રી સીમધર સ્વામિ પ્રણીત દશ વૈદ્યાણિકની બીજી ચૂંચિકામાં રહેલ સાતમી ગાથામાં મુનિઓને માંસ બક્ષણ કરવાનો સર્વથા નિષેધ કરવામાં આવ્યો છે. તે પાઠ આ રીતે છે. કે—

અમજ્જમંસાસિ અમચ્છરાય અમિક્ત્વર્ગ નિન્વિગર્હ મયા વ

એનો અર્થ એ છે કે જૈન મુનિ દાદ પીનાર અથવા માંસ ખાનાર ન હોય તથા મત્સરી એટલે બીજાની સંપદ જોઈને દોષ કરનારો પણ ન હોય તેમજ વારંવાર એટલે કે મન્થનઃકારણ વખર (દૂધ-દહી-ધી-ગોળ વગેરે) વિકૃતિજનક આહારનો કરનાર પણ ન હોય.

આ સ્થળે પરિભોગ કરવા યોગ્ય વિકૃતિઓ વાપરવાના નિષેધમાં જન તે વારંવાર ન

લેવી એમ કહેતા જમીદાર એવું ક્રિયા વિશેષણ વાપર્યું છે, તેમ મધમાંસના ભક્ષણનો નિષેધ કરતાં કદ તેણે વિશેષણ વાપર્યું નથી. એપરથી જેન સિદ્ધાંતમાં મધમાંસ ભક્ષણના નિષેધની કેવી (સખ) વ્યવસ્થા છે તે પોતે વિચારી લેવું કે જેથી ક્યારે પણ એવા અનર્થા-કુરનો ઉદ્ભવ થવા ન પામે એમ અમે આશા રાખીએ છીએ.

એજ રીતે સૂત્રકૃતાંગ (સ્વયમંગ) સૂત્રના ખીજા શ્રુતસ્કંધના ખીજા અધ્યયનમાં મુનિનો આચાર વર્ણન કરતા તેઓ જેતાલીશ દોષરહિત આહારના આહારી હોય-છત્યાદિ પ્રતિપાદન કરાને કહ્યું છે કે-

અમઞ્જમંસાસિળો.

(એટલે કે તેઓ મધમાંસ ખાઈ ન હોય).

આ પાઠથી સર્વથા ખુલી રીતે મધમાંસ ભક્ષણનો નિષેધ પાડ્યામાં આવેલો છે અને તે તમારા પેતાના દરેલા સૂત્રકૃતાંગના ઇંગ્રેજ ભાષાતરના ૨૭૯ મા પેજમાં રહેલો છે, છતાં તમે તે જૂલી જાહેને “ પ્રાચીન મુનિઓ માંસાહારી હતા ” એમ બેધક કહો છો, મારે તમને અમે ને બાળત સ્મરણ કરાવીએ છીએ.

વળી વિવાહપ્રગ્નિ એટલે કે ભગવતી સૂત્રના આઠમા શતકના નવમા ઉદેશમાં ગૌતમ ગણધરે નૈરયિક આયુ તથા તેવા કાર્મણુ શરીર પ્રયોગ બાંધવાનું કારણ પૂછતાં શ્રીમહાવીર ભગવાને માંસાહારને પણ તેના કારણ તરીકે ખુલી રીતે જણાવેલ છે, તે સબધ આ રીતે છે -

ગૌતમ પૂછે છે કે હે ભગવન, નરક યોગ્ય આયુ તથા કાર્મણુ શરીર પ્રયોગ શી રીતે બંધાય ?

એના ઉત્તરમાં ભગવાન કહે છે કે હે ગૌતમ, મહા ચારંબ, મહાપરિગ્રહ, પંચેન્દ્રિય જીવેનો વધ, અને માંસાહાર એ ચાર કારણોથી જીવ નરકનું આયુષ્ય તથા કાર્મણુ શરીર પ્રયોગ બાંધે છે, અને તેના ઉદયથી નરકમાં જાય છે.

એજ રીતે સ્થાનાંગ સૂત્રના ચોથા ક્ષણામા તથા ઔપપાતિક (ઉવવાષ્ઠ) સૂત્રમાં પણ નરકે જવાના ચાર કારણોમાં ચોથું કારણ માંસ ભક્ષણ જણાવ્યું છે.

પ્રવચન સારોદાર નામના ગ્રંથમાં પણ મધુ, મધ, માંસ, અને માખણ એ ચારને અભક્ષ્ય બતાવીને વર્જવા લાયક જણાવ્યા છે. -તે આ રીતે કે પાંચ ઉંચર, ચાર વિગય (મધુ-મધ-માંસ-માખણ), હિમ, કરા, વિપ, માટી, સત્રી ભોજન, બહુ ખીજ, અનતકાય (કંદમૂળ વગેરે), સંધાનક (તેલના બોડામાં નાખવાથી બગડેલો અચાર), ધોળવડા, વેંગણ, અગ્નિપ્રા કૃણ પૂલ, દુષ્ક કૃણ, અને ચણિત-ન્સ (સડેલી વસ્તુ) એ બાવીશ અભક્ષ્ય હોવાથી વર્જવાં બેઠાં.

આ રીતે મધ માંસાદિ ભક્ષણના નિષેધકે વચનામૃતથી જેમનું અંતઃકરણ સીંચાયલું હોય છે તેવા નરકાદિ દુર્ગતિમાં નહિ જનાર મોક્ષાર્થી જીવો મધ માંસ ભક્ષણ કર્યા વગરનું પેતાના મનનું સમાધાન કરી લે છે. બાકી જેઓ જીભની લાલસાના દાસ થઈને તેનું ભક્ષણ કરે છે, તેઓ જે બાળુથી કર્મ બધ કરીને નરકમાં પડી પરમાત્માર્થિકાના હાથે ભયંકર

હુ ખો ભોગવશે એમ ઉત્તરધ્યયન સૂત્રમા પ્રતિપાદન કર્યું છે,—તેમાંનાં થોડાં પ્રમાણુ નીચે આપીએ છીએ:—

અજ્ઞાની માણસ હિંસા કરે છે, ખોટું બોલે છે, દગા કરે છે, ચાડી યુગલી કરે છે, હુમ્મ્યાઈ કરે છે, દારૂમાસ વાપરે છે, અને પાછા એવા કામેને ફડાં માને છે. એવો માણસ મન વચન અને કાયાથી ઉન્મત્ત બન્યો થકો સ્ત્રીઓમાં ગૃહ રહી માટીમાં આલોટતા હાથીના બચ્ચાની માફક બે બાણુથી કર્મમળ એકઠું કરે છે.

(અધ્ય૦ ૫ મુ. ગા. ૯-૧૦)

સ્ત્રીઓમાં અને ખાવા પીવામાં ફસી પડેલો, મહા આરબ અને મહાપરિગ્રહમાં (મૂંઝાયેલો), માંસ મદિરા વાપરનાર, ખીબ્બો પર જીલ્લમ ગુબરનાર, અપયશ્વર્ધક આહારને ખાનાર, પેટભરૂ, અને ક્રોધથી લાલચોળ બનતો માણસ કસાઈખાનામાં કાપવઠ માટે મચાવેલા બકરાની માફકની માફક નરકે જવાનીજ તૈયારી કરે છે.

(અધ્ય૦ ૬ મુ. ગા. ૬-૭)

માંસ મદિરા વાપરનારને નરકમાં આવી શિક્ષા થાય છે—પરમાધાર્મિકો બોલે છે કે તને માંસ, માંસનાં કટકા, તથા માંસના તળેલા સોટાં પસંદ પડતા હતાં, માટે હવે તેનો બદલો લે—એમ કહીને તેઓ તે નરકમાં પડેલા જીવના શરીરમાંથીજ માંસના કડકાં કાપીને આગમા સેટી લાલચોળ બનાવીને તેને ખવડાવે છે, અથવા તો તાંબાતુ, લોહાતુ, કલાઈતુ, કે સીસાતુ તપાવેલ અને ધગધગતુ રસ જોર વાપરીને પીવડાવે છે, એ વખતે નરકનો જીવ ભયકર ચીસો ખાડે છે. ત્યારે તેને કહેવામાં આવે છે કે તને ભાત ભાતની મદિરા તથા મધ પસંદ પડતા હતા, માટે તેના બદલામાં લે, તારૂં લોહી તપાવીને તને પીવડાવીએ છીએ, એમ કહીને તેમ કરવામા આવે છે.

(અધ્ય૦ ૧૯ મુ. ગા. ૬૯-૭૦-૭૧)

વળી સૂત્રકૃતાંગ (સ્થળગંગ) સૂત્રના ખીબ્બ જીવનરક ધના છૂટા અધ્યયનની ઓગણચાલીશમી ગાથાની દીકામાં નીચે મુજબ ઉત્તમ બોધ આપ્યો છે—

હિંસામૂલ મમેધ્ય માસ્પદ મલ્લં ધ્યાનસ્ય રૌદ્રસ્ય ચદ્ર,
ભીમત્સં દધિરુવિલ્લં કૃમિશૃહં દુર્ગંધિ પૂષાવિલ્લં,
શુક્રાસુવપ્રમર્શં નિત્તાંતમલ્લિન સન્નિઃ સદા નિવૃત્તં
કો મુક્તે નરકાય રાક્ષસસમો માંસં તદાત્મદ્રુહઃ

હિંસાના મૂળ હેતુ ભૂતાં, અપવિત્ર, રૈંડ ધ્યાનના ખાસ સ્થાનકરૂપ, ગ્લાનિજનક, લોહીથી ખરડાયેલા, કીડાથી ભરપૂર, દુર્ગંધિ, પડવાળા, વીર્ય અને લોહીથી ઉત્પન્ન થતાં, અસ્તંત મલિન, અને સારા માણસોએ હમેશા નિવૃત્ત કરેલા, એવા માંસને રાક્ષસ સરખો કહે થઈને તેમાં વસેલા જીવનો દોહી બની જે નરકે જવા ચલાતો હોય તેજ ખાય, ખીબ્બો કોણુ ખાશે ! વળી—

માં સ મક્ષયિતાઽમુત્ર યસ્ય માંસ મિહાકચ્છં
પુતન્માંસસ્ય માંમત્ત્વં પ્રવદંતિ મન્ત્રીપિણઃ

હું અહીં જેનું માંસ ખાઉં છું, તે મને પેહેલા લોકમાં ભક્ષણ કરનાર છે, એ રીતે બુદ્ધિવાનો માંસ શબ્દના એ અક્ષરોનો અર્થ કરે છે. (મા—સ મને તે ખાનાર છે) તથા—

यो त्ति यस्य च तन्मांस, मुमयोः पश्यतांतरं;
एकस्य क्षણिका वृत्ति, रन्यः प्राणैर्वियुज्यत.

જે માંસ ખાય છે, અને જેનું માંસ ખાય છે, એ બેની સ્થિતિમાં જે તફાવત છે તે જુવો; ન્યારે ખાનારને માંસ ખાતાં ક્ષણિક—યોગ વખતની તૃપ્તિ મળે છે, સારે બીજે હમેશના માટે પ્રાણુવિમુક્ત થાય છે.

આ રીતે માંસ ભક્ષણમાં ઘણા દોષ રહેલા છે, એમ જાણીને થુ કરવું તે સ્વતંત્ર ખતાવે છે કે માંસ ભક્ષણથી થતાં ખરાબ વિપાક એને તેથી અલગ રહેતાં થતા શાયદાને જાણનારા નિપુણ પુરૂષો મનથી માંસ ખાવાની અભિલાષા પણ કરેજ નહિ.

માંસ ખાવું તો ફર રહે, પણ “ માંસ ભક્ષણમાં દોષ નથી ” એવું વચને બોલવું પણ હાહાકારનું જાહે છે.

માંસ ભક્ષણથી અગગા રહેતા આ દુનિયામાં આપણી પ્રશંસા થાય છે, અને પેલી દુનિયામા સ્વર્ગ અને મુક્તિ મેળવી શકાય છે. જે માટે એવું કહેવાય છે કે

धृत्वा दुःख परपरा मतिपृणा मांसाशिनो कुर्याति
ये कुर्वन्ति शुभोदयेन विरति मांसादन स्यादरात्
सर्वाधायु रद्विपत्तिं गदरुजा सभाव्य वास्त્યतिने
मर्त्येषु ऋतमोग धर्ममतिषु स्वर्गापवर्गेषु च.

માંસ ખાઉંઓની દુઃખમય અને કર્ણાનનક દુર્ગતિ (દુરવસ્થા તથા નરક પ્રાપ્તિ) થતી સાંભળીને જે ભાગ્યશાળી પુરૂષો હિમ્મત ધરી માંસ ભક્ષણનો ત્યાગ કરે છે, તેઓ નીરાંગી રહીને લાંબુ આયુષ્ય પૂરું કરી વળતા જન્મમાં સુખી ધર્મિષ્ઠ અને બુદ્ધિશાળી કુટુંબમાં અવતરશે અને અનુક્રમે સ્વર્ગ તથા મોક્ષ મેળવશે

વળી સૂત્રકૃતાગ (સૂત્રગણ) સૂત્રના પહેલા અધ્યયનના બીજા હેતુશી રીકામાં એવું લખ્યું છે કે—

“ કેટલાએક એવું કહે છે કે જેમ બીજાની મારફત (અથવા અમુક લથીયાર મારફત) અગ્નિ પકડી મગાવતા આપણે બળી જતા નથી, તેમ બીજાએ જીવને મારીને તૈયાર કરેલા માંસને ખાતાં કોઈ દોષ નથી.

પરંતુ આ તેમની ઘેલાઈ બરેલી વાત સાબળવા લાયક નથી. કારણ કે બીજાએ જીવને મારીને તૈયાર કરેલું માંસ ખાતા પણ તેમા ખાનારની અનુમતિ (મજૂરી) કાયમ કરે છે, અને તેના લીધેજ તેથી કર્મ બધ થાય છે જે માટે લોકમાં પણ એવું કહેવાય છે કે—

अनुमता विश्रयिता, महर्त्ता क्रय विक्रयी
संस्कर्त्ता घोषभोक्ताच, घानक श्राष्ट घातकाः ।

મજૂર રાખનાર, મારનાર, સાચવનાર, ખરીદનાર, વેચનાર, રાંધનાર, ખાનાર, અને મરાવનાર એ આઠે જણુ ધાનક છે.

એજ મુજબ સ્થાનાંગ સૂત્રના દશમા ક્ષણમાં જેનું કહેવામાં આવ્યું છે કે જ્યાં માંસ વગેરે પડેલાં હોય ત્યાં સ્વાધ્યાય (સૂત્ર પાઠ) નહિ કરવો. ત્યાં દશ પ્રકારના ઔદાસિક અસ્ત્રાધ્યાય જણાવ્યા છે તે એ કે—હાડકાં, માંસ, લોહી, અશુચિ (મગમગ), મશાળુ જૂઠિ, ચદ્ર અદ્ય, સૂર્ય અદ્ય, ઉદકાપાત, રાજવિગ્રહ, અને ઉપાશ્રયના અદર પડેલું સૂતકથેવર.

એ વગેરે અનેક પ્રકારના સિદ્ધાંતમાં રહેલાં વચનો વાંચવાથી જેની શ્રદ્ધા પવિત્ર થઇ હશે તે પુરૂષ એવુંજ માનશે કે “માસાદિકંતુ ભક્ષણુ ન કરતુ” એજ વાત સિદ્ધાંતને અનુસરતી છે, એમાં લગારે શક નથી.

માટે તમારે તમારી જૂલ થએલી સમજને તેનાથી બીજાઓ જૂલાવામાં ન પડે એવી રીતે વિદ્વાનોની રીતિને અનુસરીને તે જૂલ સુધારવી જોઇયે.

(સૌનું કલ્યાણ થાઓ.)

સૂર્ય અને ચંદ્રના કિરણોથી પણ જેનો નાશ નહિ થઇ શકે એવું મોહરૂપી અધિકાર જેની વાત માત્રથી જ તત્કાળ નિર્ભૂળ થઇ નાશે છે, એવું જિનશાસન કે જે પાપ રૂપી ધુવડને રમતાં સખ અટકાવ પાડે છે, સારી યુક્તિઓરૂપ કિરણોથી ઉત્તવળ પ્રકાશ કરે છે, અને ત્રણે જગતમાં ઝગહળતો પ્રબોધ આપે છે તે જિનશાસન હમેશાં જપવાન રહે.

(સમાપ્ત.)

શબ્દાર્થ વિવેક.

આપે સંદર્શિત, નવુ વિષયવેલ

મહાપિંચોનાં વાક્યોને સાંધી લેવાં-

નહિ કે તોડવાં. (મતુ)

આ આર્ય લોકોની કૃતિમ પદ્ધતિ છે એને અનુસરીને ભગવાન શ્રી વીર પ્રભુએ શકા ભરેલા પદના પદો કે જે અરમપરસ વિરોધ રૂપે દેખાઈને વિષટભાન થતા હતા તેમના સમ્યક્ અર્થ કરીને આખારે ગણપરને પ્રતિબોધિત કર્યા હતા, એ વાત જૈન દતિદાસમાં પ્રસિદ્ધ છે.

નદિચત્રમાં લખેલું છે કે “સમ્મગ્ગિહિત્ત સમ્મસુયં” “મિચ્છદિહિત્ત મિચ્છસુયં” એટલે કે કોઈ પણ ત્રય કે વાક્ય ને સમ્યક્દૃષ્ટિથી (ગીધી નજરથી) જોવામાં આવે તો સમ્યક્ ક્ષુત થઈ પગમે છે, અને મિથ્યા દૃષ્ટિથી (કલરી નજરથી) જોવામાં આવે તો મિચ્છાશ્રુત થઈ પડે છે, ખુદ આ આચારાગત સત્રમાં પણ કથમ ૩૧૬-૧૭માં એજ વાત કહેવામાં આવી છે

માટે મહાપિંચોના વાક્યોના અર્થ અહિં સામય, શીળમય, અને સિદ્ધપદાર્થવિગ્નાને અનુસરતા કંઠ્યા જોઈએ આનુજ નામ ગૂઢાસયવિગ્નાન અથવા શુભજ્ઞાન પ્રકાશ છે

આ શૈલી માટે મીઠદિભદ્ર મુનિ મહારાજે શાસ્ત્રવાર્તાસમુચ્ચયમાં અનુભોદન આપ્યું છે. માટે અમે પણ એજ શૈલીને અનુસરીને આવી યોડું વિવેચન કરીએ છીએ —

આ પવિત્ર પુસ્તકના ૫૬૭, -૫૬૫-૬૦૭, -૬૧૯-૬૨૯, -૬૩૦-૬૩૧-વીગેરે વાક્યોમાં મારા મત્સ્ય વીગેરે કેટલાક એવા શબ્દો આવે છે કે જેથી મૂળ્ય બુદ્ધિવાળા-કપલક વાચનારાઓને જોનોના પવિત્ર આગમો મનુષ્ય શકા કૃત્યન થાય, આવી શકાઓ માટે તેમને દોષ આપવા વાંચનવીક નથી, આવા સંજોગોમાં કેટલાક જૈન આગમોના અગ્રેજીમાં ભાષાન્તર થવાથી, એક શબ્દના અનેક અર્થ હોઈને પરભાષા જાણવાના અભાવે, વિપર્યયસ્ત અર્થ ગોઠવાવાથી પ્રચલિત શકાઓને પુટિ મળે એમાં કાર્ષ નવાઈ જેવું નથી.

આજ કાલ જૈન આગમોની ભાષાનું જ્ઞાન ધરાવનાર અને તે સપૂર્ણ રીતે સમજી ખીજીઓને સમજાવવાની શક્તિવાળાઓની એટલી જાંધી ખામી છે કે, અર્થાચીન સમયનો ઉછળતો કેળવાયેલા વર્ગ, તે ભાષાના જ્ઞાનને અભાવે, અંગ્રેજી ભાષાન્તરો, જે વ્યાકરણ બળે કરીને જ-નહિ કે સપૂર્ણ રહ્ય-જે શુદ્ધ ગમ્ય છે તે-ધાર્યા વિના-લખાયેલા છે-ને વાચના શકાના પ્રવાહમાં તણાઈ જાય એ જનવા જોગ છે. પરંતુ તે સયે મામાન્ય બુદ્ધિ વડે વિચાર કરતાં દરેક વાંચકે કળૂક કરવું જોઈશે કે ફક્ત એકજ પુસ્તકમાં વાંચેલા અમુક શબ્દોથી તેવી શકાના પ્રવાહમાં તણાવું એ પૂર્ણ વિચારની ખામી દર્શાવનાર છે.

જમિનિના સિદ્ધાન્ત પ્રમાણે દ્રવ્ય કાર્યના ઉત્સર્ગ અને અપવાદ એવા બે રૂત્તા છે તેમાંથી એકજ રૂત્તા ગ્રહણ કરવાથી જમિનિના સિદ્ધાન્ત પ્રરી જાય છે માટે તે બંને રૂત્તા જોને અનુસરી અર્થ સમજવા એ હાલ પુરૂષનું કર્તવ્ય છે જૈન આગમોમાં પણ કહેલું

છે કે—“ જાવતિયા વસગા તાવતિયા હુંતિ અવગાયા ” એટલે જેટલા ઉત્સાહ વચન છે તેટલાંજ અપવાદ વચન છે, જેમ પુરૂષ અને પુરૂષની છાયા સાથે છે તેમ જૈન મુક્તિમાં પણ ઉત્સર્ગ અને અપવાદ બન્ને માર્ગ સાથે છે

આ વખતે અમારે જાણવાનું પડે છે કે આ મહાન પવિત્ર પુસ્તક હતું છતાંનું હવે દરમ્યાન અમારા કેટલાક ઉતાવળા અને માત્ર શ્રદ્ધાળુજ જૈન ભાઈઓ તરફથી જોઈને પેપરોમાં એવી ચર્ચા ઉદ્ભવવામાં આવી હતી કે, મુક્તિ વાચવાનો આવકોને અધિકાર નથી આવી વગર સમજી કહી દરીઆદો અમારા વાચકોમાં આવના આપણો જૈન વર્ગ પોતાના ધર્મ પ્રચારની કળવણીમાં કેટલે મુશ્કેલી પડી છે તેનો અમને ખરો અને અનુભવસિદ્ધ ખ્યાલ આવ્યો, ખ્રીસ્તી લોકો પોતાના ધર્મ પુસ્તકનું ગમે તે ભાષામાં ભાષાન્તર કરાવી દેશોના તમામ ભાગમાં ફેલાવે છે તેમજ અન્ય ધર્મીઓ પણ તેનું અનુકરણ કરી જુદી જુદી ભાષામાં પોતાનાં પુસ્તકો છપાવી ધર્મ પ્રચાર કરે છે ત્યારે આપણે શ્રદ્ધાળુ ! જૈન વર્ગ પોતાનાં પવિત્ર પુસ્તકોના અંગ્રેજીમાં ભાષાન્તર થવાથી, કેટલાંએક વિપરીત ભાવ નજરે જોતાં છતાં તે સહન કરી, પોતાની ભાષામાં પોતાના ભાઈઓ ભાષાન્તર કરે તે બાબતમાં આડ આવે અને રૂઢ વિચારથી ધોક્કા ફેરવે તે જોઈ અમોને ખેદ થાય છે અધિકારીને ગમે તેનું પવિત્ર પુસ્તક વાચવાની છૂટ છે એમ દરેક ધર્મશાસ્ત્ર પાત પોતાના દરમ્યાનોમાં કબૂલ કરે છે. શ્રી ઉપાશક દશાગમાં આવકોને “ સુચ પરિગ્રહ ” કહી ભોલાવેલ છે જેનો શબ્દાર્થ “ સત્ર જ્ઞાનનું પરિચલણ કરેલ છે જેમણે ” આણંદ, કામદેવ વીગેરે આવકો સત્ર જ્ઞાનમાં નિપુણ હતા એમ જૈનોના ઇતિહાસ ઉપરથી જણાય છે, તેમજ શ્રી ભગવતીશમાં તુર્ગીઆ નગરીના આવકો સત્ર જ્ઞાની હતા કારણ કે ગોતમસ્વામી રસને ચાલતા શ્રીપાર્શ્વનાથજીના સત્તાનીઓને તેઓએ પહેલાં પ્રશ્નો સાબળી, અન્યથા પામી, પોતાને આનંદે નહીં શ્રીમહાવીર પ્રભુ પાસેથી તેના ખુલ્લો સાબળી સતોષ પામ્યા આ હકીકત દર્શાવી આપે છે કે તે આવકોનું સત્ર જ્ઞાન કેટલું બધું પ્રશસનીય હતું મુક્તિ ધાર્યા વિના માત્ર શ્રવણ કરીનેજ તેઓ આવું જ્ઞાન મેળવી શકે એ કોઈ પણ રીતે સંભવીત નથી આ ઉપરથી કહેવાનો હેતુ એ છે કે અધિકારી વર્ગ વાંચે તો કોઈ પણ રીતે નુકશાન નથી.

જ્ઞાનીના વાંચાણ રહસ્ય સમજવું અને એક ભાષામાંથી બીજી ભાષામાં સમજાવવું એ બહુજ મુશ્કેલ કામ છે, તોપણ જેમ પૂર્વે થયેલા વિદ્વાન આચાર્યોએ નિર્ધુક્તિ, ચૂંધિ, ભાષ્ય, વૃત્તિ વીગેરે કરેલાં છે તોપણ તેઓ જ્ઞાનીનો આશય પૂર્ણ સમજાવી નહીં શકવાને લીધે કેટલેક સ્થળે પોતે જાન રહ્યા છે છતાં તેમની કહેલી ટીકા, વીગેરે આજ આપણને જેની ઉપયોગી થઈ પડે છે તેમ આ ભાષાન્તર ભવિષ્યની પ્રબળે કાંઈક અંશે પણ ઉપયોગી થાય એવી અમારી ઇચ્છા છે. દરેક જૈને એટલું તો ખાતરીથી સમજવું જોઈએ કે પોતાના પવિત્ર પુસ્તકનું ભાષાન્તર ગમે તે જૈન કરે તોપણ તેમાં પરપરા તથા રૂઢવાચ્ય વિરૂદ્ધ હકીકત બાણી જોઈને તે દાખલ કરેજ નહિ

“ દયા ” એ જૈન લોકોનો મુદ્રાલેખ—Motto—છે આજ પવિત્ર માર્ગને વિશેષતાં ઝીણા જીવને પણ સેહેજ, કલામના થાય ત્યાં જૈની પણ કટનું નથી, એવું જૈનોના આગમેનું પ્રમાણ છે, તો પછી ને માર્ગમાં પ્રવર્તતા સાધુ મુનિગણ પોતાના દેહને અર્થે મત્સ્ય માસવાળા આહાર ગ્રહણ કરે એવી માન્યતા કરવી એ જૈન સિદ્ધાંતોપર પગ મૂકવા જેવું છે,

ને કે અને પ્રાણોના પૂરાવા આપી ખાતરી કરી આપીશું કે અનાર આ લખવું અક્ષરશઃ વ્યાજ્ઞી અને જૈન માર્ગને અનુસરવું છે દયાનીજ લાગણીને માટે જૈન વર્ગ દુનિયાના સર્વ ભાગમાં પ્રસિદ્ધી પામેલો છે. તેના દરેક-આગમ-નિગમ અને ગ્રંથમાં દ્યાને માટે ખાતર કરમાન કરેલું છે આજ પુસ્તકના ૬૮૭ તથા ૮૫૪ માં વાક્યમાં તથા આહાર, પાણી-વસ્ત્ર-પાન વીગેરે લેવાના ન્યા ન્યા અધીકાર આવે છે તેને સઘળે સ્થળે એમ કરમાવેલું છે કે ન્યાં ધર ધણી ધી, તેલ વીગેરેથી પોતાના શરીરને લેપ કરના હોય તેવી જગાએ જવું તથા રહેવું નહિ તેમજ આવા લેપવાળું પાન પણુ ગ્રહણ કરવું નહિ જમણવાર પ્રમુખ મહોત્સવ હોય તે માર્ગે પણુ ન આવવું આવી રીતે તેઓને માટે ન્યાં કાયદો છે તો પછી આવા મત્સ્ય માસ વીગેરેના બોલન ભોગવવાની ઠેરનોને છૂટ છે એવું જૈન આગમોને કલક આપવું એ-ભય ભીરું કર્તવ્ય નથી

જે મામાહારીઓ પોતાના પવિત્ર પુસ્તકોમાં શુ શરમાન છે તે વાંચ્યા, વિચાર્યા, સમજ્યા અને ધાર્યા વિના, શુદ્ધ બુદ્ધિના અભાવે ગૃહ બની, તેવા કાર્યમાં મન્યા રહી બીજાઓને લપટાવવા અને કમાવવા પ્રયત્ન કરે છે, તેઓ પોતાના ધર્મ કાપડાવું ઉત્તર કરે છે. મામાહાર કરવાથી બુદ્ધિ બગડે છે અને વૈદકશાસ્ત્રના અભિપ્રાય પ્રમાણે અણધારેલા રોગોના ભોગ થવું પડે છે જગતમાં સર્વ પ્રાણીઓને જીવું રહાણું અને મરવું અગપામણું છે. જેમ સર્વ જાતને પોત પોતાના પ્રાણ પ્રિય છે તેમ બીજાને હોય એ સ્વાભાવિક છે, શ્રી મહાભારતના અનુશાસન પર્યમા કથું છે કે--

નહિ પ્રાણાન્નિયતરં ત્તેકે કિચન વિચિત્રે ।

તત્સા દયાં નર કુર્યાં ઘયાત્મનિ તથા પરે ॥

અર્થ—જગતમાં પ્રાણી વિશેષ વધારું બીજું કંઈ નથી, માટે મનુષ્યે પોતાની પેઠે બીજા ઉપર દયા ગખવી. તેવીજ રીતે તેના શાન્તિપર્યમા પણ કહેલું છે કે—

અહિંસા સર્વ જીવાના, સર્વદેહ પરિભાષિતા ।

દુર્લભિ મૂલં ધર્મસ્વ, શ્રેય નન્યાદિત વિસ્તર. ॥

યથા મમ ત્રિયાઃ પ્રાણા, લક્ષ તત્ત્વાપિ દેહિન ।

હિતિ મત્વા પ્રયત્નં ત્યાજ્ય પ્રાણિવદો હુયૈ. ॥

અર્થ—સર્વ જીવો પ્રત્યે દયા ગખવી એમ સર્વગ્રાએ કહેલું છે કેમકે અહિંસાજ ધર્મનું મૂળ છે, અને બાકીના મન્યાનિ તો તેના વિનાશક છે જેમ મારા પ્રાણ મને વધારા છે તેમ તે પ્રાણીને પણ તેના પ્રાણ વધારા છે એમ માનીને પ્રયત્ન પૂર્વક પરિતોએ જીવ હિંસાનો સાગ કરેલા આવા સમ્યા બધ સ્ત્રોતો વડે વિદુ ધર્મમાં પવિત્ર મનાતા મી મહા-ભારતમાં પણ પ્રાણિવધની મના કરેલી છે એટલેજ નહિ પણ અનુસ્મૃતિ, શ્રીમદ્ ભાગવત વીગેરે હિંદુઓના અન્ય પવિત્ર પુસ્તકોમાં પણ યજુર્વિ નિષિત્તે પણ કરવામાં આવતા પશુ વધ માટે સખ પ્રતિબધ કરેલો છે. શ્રીમદ્ ભાગવતના ચોથા સ્કંધના ૨૫ માં અધ્યાયના ૭-૮ માં સ્ત્રોતમાં કહેલું છે કે—પ્રાણીન ગર્હાં નામના નન્દએ પોતાની ઇચ્છા પરિપૂર્ણ કરવા સાર વેદને અનુસરીને યજો કરી હવનાં પશુઓને મારેલાં, જોઈ તે પ્રમાણે ન કરવા શ્રી નારદજીએ તે સંજ્ઞાને નીચે પ્રમાણે કહેલું છે.

મો મો પ્રજાપતે રાજન પશુન પચ્ય ત્વયાઽધ્વરે ।

સંજાપિતાન્ જીવસંવાન્ નિર્ઘૃણેન સહસ્રજઃ ॥

પુત્રે સ્વાં સંપ્રતીક્ષંતે સ્મરંતો વંશસં તવ ।

સંપરેત મયઃ કૃતૈઃ હિંદંત્યુલ્લિખત મન્યવઃ ॥

ભાવાર્થ—હે રાજન તેં યજુમાં હજારો પશુઓને માર્યા છે, તે સઘળાં તારી વાટ જોઈ રહ્યાં છે, અને તને વારંવાર સભાળે છે, એટલે કે તું મરી જઈશ કે તુરંતજ તેઓ તને તેવાજ હથિઆરો વડે કાપશે (આ પ્રમાણે કહી નારદજીએ તે રાજાને પશુઓ નહરે બતાવ્યાં તે જોઈ ભયભીત થઈ રાજા બેઠ્યો કે-હવેથી હું તે પ્રમાણે નહિ કરું) આ પ્રમાણે હિન્દુ ધર્મે શાસ્ત્રનાં મોટામાં મોટા પુસ્તક શ્રીમદ્ભાગવતમાં કહેલું છે ને તેનું ઉલ્લેખન કરી યજુ નિમિત્તે તથા બીજી કોઈ પણ પ્રકારની દેવ નિમિત્તે હિંસા કરવી એ કોઈ પણ સમજી માણસને યોગ્ય નથી. આ ઉપરાંત શિવપુરાણ નામનો અથ શ્રીમદ્ભાગવત તથા ભારતના તારણ રૂપે છે તેમાં યજુ અર્થે થતી હિંસા તથા માંસખણણ સંબંધે, તેમજ હરકોઈ પ્રકારની જીવ હિંસા અર્થે, પદે પદે નિષેધ કરેલો છે, તે ટાકવાથી અત્રે વિશેષ લખાણ થવાનો ભય રહે છે. એક હિન્દુ ધર્મને વિષે નહિ પણ પાશ્ચી અંગ્રેજ મુસલમાન વીગેરેનાં ધર્મે પુસ્તકોમાં આ વિષે સખ મનાઈ કરેલી જોવામા આવે છે. જેમાંનાં કેટલાક પુરાવા ટાકવા અત્રે પ્રાસંગિક ગણાશે. શાહનામાંનાં લખેલું છે કે-

એન.

નીસત ઝંદ જુરોને બનવર જુ,

ચનીન અત્તાદીને ઝરુસ્તનેક.

અમારો નરથોસ્તી ધર્મે એવો નેક છે કે પશુઓને મારીને ખાવાં નહિ, અને જનાવરોનો શીકાર કરવો નહિ. પારસીઓના ધર્મે પુસ્તક દંબજોના ૩૨ માં તથા ૩૩ માં હામાં લખેલું છે કે (અવરતા બાબા.)

મજદાબો અકામરોદ ફૂઓ મેબાંશ મરેં દાન મોરુ આરશ

બોલતી જીઓતુમ ॥

અપરીમ મનશ્ચા ન દેન તો મેબોશ્ચા વાશતરાદ અવેશતમ

મનતુ ફૂઅશતે વંશપે - જેશતેમ શરાશંમ જવોયા જવ અંવાનો ॥

જેઓ ગોસ્પદો (ચોપમાં જનાવર) ને અશળી આપવામાં-તેને મારવામાં ખુશી ભરેલી જાહેરી કહે છે અથવા કાપવાને કે ખાવાને હુકમ આપે છે તેઓને હોમબરદે (પારસીઓના પરમેશ્વર) મારવા કહેલું છે. (અથવા તેવા ખુરા લોકોને ફર રાખવા કહેલું છે) જે માણસો નેક ફરમાતોને કબુલ નહિ રાખતાં, ગોસ્પદો (ચોપમાં જનાવર) ની પરવર્શી (ચારા-પાણીથી સભાળ) નું કામ ખુરા (તે જનાવરોને કાપી ખાવાના) વિચારથી કરે છે તેઓ ક્યામતને (પુન્ય પાપના ધનસાફને દીવસે) દહાડે પોતાના હુટકાર માટે અશો મરદો પાસે દાદ માગતા રહેશે અર્થાત્ તેઓને કોઈ દાદ નહિ આપે. આ શીવાય જમીવાદ યત્ના પટ મા ફકરામાં તેમજ નરથોસ્ત નામા વીગેરે તેમનાં ધર્મે પુસ્તકોમાં પશુ હિંસા કરવાની તથા માંસ ખાવાની સખ મનાઈ કરેલી છે, તેઓ પોતાના પરવદીગારને પશુપાલક-પશુ પ્રેમી એવી સત્તાથી હજુ પણ યાદ કરતા આપણે સાંભળીએ છીએ. હુટસ એન્ડ ફેરીનેશીયા નામનાં પુસ્તકમાં લખેલું છે કે પારસીઓના કદીમ (અસલી) ધર્મે ગુરૂઓ પોત પોતાને

બેગક હમેશા જળદળાદીકનોજ રાખના. પ્લેની નામનો પ્રખ્યત તત્વજ્ઞાની પોતાના ૧૧ મા પુસ્તકમાં લખે છે કે જરથોસ્ત અલગજઝ પહાડની ગુફામાં ખુદ્ધતાવાની બદગી અને મોના-નનને સારૂ વીસ વર્ષ સુધી ગુધાયેલો હતો. અને પોતાનું ગુજરાન માત્ર પનીર-ફૂધનો ખોરાક ખાઈને કરતો. વધારે જુના વખતની વાતો ન શોધતાં હાલ તુરતજ મુગધ સમાચારના તા, ૨૫ જુલાઈ સને ૧૯૦૨ ના અંકમાં છપાયેલો એક ફકરો જે ભાઈપા-હાના ખોરાક સંબંધે છે તે વાંચવાની અમે ભલામણ કરીએ છીએ.

અગ્રેજના “ખાઈબલ” ના પ્રકરણ ૨૦ માં કહેલું છે કે “Thou shalt not kill” અર્થ-
તું હત્યા કરતો ના વળી પ્રકરણ ૨૨ માં કહેલું છે કે— (Advice to Moses).

And ye shall be holy men unto me,
Neither shall ye eat any flesh that is torn of beasts
in the fields

અર્થ—અને તું મારી તરફ પવિત્ર રહેજે—વગરના પશુને મારી તેનું કાપણ જાતનું માસ ખાતો નહિ. ખાઈબલના પહેલા જેનીસીસમાં લખેલું છે કે -

The primitive junction of God to man at the creation was —
Behold, I have given you every herb bearing seed, which
is upon the face of all the earth, and every tree in which
is the fruit of a tree yielding seed, to you it shall be for meat
(Gen 1 29)

ભાવાર્થ—પૃથ્વી ઉપર જે ભાઈ પાલો તથા ફળ તને મે આપેલાં છે તેનો તું ખોરાક તરીકે ઉપયોગ કરજે. વળી હોસીયા (Hosea) અધ્યાય ૮ આપત ૧૫માં પણ કહેલું છે કે—

And when ye spread forth your hands, I will hide my eyes
from you Yes, when ye make many prayers, I will not hear.
Your hands are full of blood,

અર્થ—જ્યારે તમે તમારા હાથ (પ્રાર્થના માટે) લાખા કરશે ત્યારે હું (હશ્વર) મારી આખો તમારા તરફથી ખીજ બાજુ ફેરવીશ, અને તમે પ્રાર્થના ઉપર પ્રાર્થના કરશે તોપણ હું ધ્યાન નહિ આપુ કરણ કે તમારા હાથ (પ્રાર્થાને મારવાથી) લોહી લુહાણ છે.

મુસલમાનોના “ આઈને અકબરી ” માં લખેલું છે કે—અકબર બાદશાહ દર શુક્રવારથી ગિવારે, ગ્રહયુતા દીવસે, તીર રોજના જશનને દીવસે અને આખા કરવરદીન-તથા-આવાં-માસમાં ખીલકુલ માસ ખાતો નહિ તેવીજ રીતે આજ પણ કોઈ મુસલમાન “ શાલેક શરીઅત ” માંથી “ ટર્પીટ ” માં પેસે છે તો તુરતજ માસ ખાતું છેડી દે છે વળી સવજ વેરા જેઓ-લોટીઆ વેરા-કહેવાય છે તેઓ ખીલકુલ માસ ખાતા નથી તેથી તેઓ-નગો-સીઆ અથવા નમારીઆ-કહેવાય છે તેઓની વસ્તી વડોદરામાં પણ છે-તેમજ તેમના ધર્મ પુસ્તકમાં ધરમાવેલું છે કે-ફલા તજ અલ્લ ઘુત્તન કુમ મકાયરલ હવવાનાત્ત ॥ અર્થ-તું પશુ-પક્ષીઓની કબર તારા પેટમાં કરીશ નહિ અર્થાત્ તેમને મારીને ખાઈશ નહિ

કુરાને સરીફના મુરા અન આમ-ની આપત ૧૪૨ માં અલ્લા તાલાએ સાફ ફરમાવેલું છે કે—

વ મિનલ અનઆમે હમ લલ્તં વ ફર્શા ।

કુલમિમ્મા રજક કુમુલ્લા હો ॥

અર્થ—અલ્લાએ ચોપગાં જનાવરોમાંથી કેટલાંક માર ઉપાડ્યા માટે પેદા કીધાં છે અને ખાવા માટે જમીનને લગતી વનસ્પતિ તથા અનાજ ઉત્પન્ન કર્યું છે તે તમે ખાઓ-વળી તેજ સરા-અન-આમમાં લખેલું છે કે-તમે ન ખાઓ-લોહી અને હુકરનું માંસ, ધાથી

મારવામાં આવે તેનું માસ અથવા બીજા કોઈ પ્રાણીના મારવાથી મરે તેનું માસ બકરી ધડને દીવસે બકરી ન મારવા વિશે હુશનમાં સુરાહદદની ૩૬ મી આયાતમાં અક્ષા તાક્ષીએ ખુદ ફરમાવેલું છે કે—માસ અગર લોહી મને પહોંચશે નહિ પણ એક પરહેજગારી પહોંચશે. “લહ સુદા દૈન”—ગાયનું માસ રોગ છે. આવાં આવાં અસખ્ય પ્રમાણે સર્વ ધર્મ-માંથી મળી શકે છે પરંતુ લખાણ થવાના બચથીજ અત્રે ન ઠાકતાં વિશેષ ખાતરી માટે—પ્રાણી હિંસા-બોગક નિષેધક નામનું પુસ્તક વાચવા બલામણુટરીએ છીએ, માંસાહાર લેવાથી શારીરિક તેમજ માનસિક નુકશાન સંબંધે પ્રખ્યાત ડૉક્ટરોના અભિપ્રાય તપાસવાની પણ જરૂર છે—

ડૉક્ટર.—ડી-એલ-નીકોલસ-એમ-ડી-

T. L. Nichols M. D. નો એવો અભિપ્રાય છે કે—

“A flesh diet is exciting, feverish, inflammatory, as well as impure and often poisonous. Flesh eaters are especially subject to inflammatory diseases, particularly fevers and dysentery. Flesh eating giving us an unnatural excited life, leads to sensuality, sensuality brings exhaustion, exhaustion demands stimulation; and so the work of destruction goes on”

અર્થ—માંસનો ખોરાક લાગણી ઉત્તેજનાર, દુષ્ટ વિહાર ઉત્પન્ન કરનાર અને ગદો તથા ધણી વખત ઝેરી હોય છે. માંસાહારી લોકોને તાવ, મરો, વીગેરે રોગો વારંવાર થાય છે. પ્રાણી ખોરાક વિહાર ઉત્પન્ન કરે છે તેથી તે ખાનાર વિષય લુબ્ધ અને દુઃગચ્છી બને છે. વળી વિષય લુબ્ધ લોકો જલદીથી કાંવતહીન થઈ જવાથી તેઓને કૃત્રિમ જીવનની જરૂર પડે છે અને આવી રીતે તેઓ વિનાશની નજદીક આવતા જાય છે. એ શિવાય જૈનકાંડિન એમ. ડી. વીગેરે મોટા મોટા ડૉક્ટરો માંસ ભક્ષણથી બહુજ નુકશાન થાય છે એવો અભિપ્રાય ધરાવે છે. ડૉ. એલ્ડ શીલ્ડ નામનો એક યુરોપીઅન ઝગ્ગુ ચાગ માસ પેટેલા હિંદુસ્તાનમાં આવ્યો હતો તે હિંદુ રીત મુજબ બોગક લેતો ને વેચેછેટરીઅન—વનપતીનો ખોરાક લેનાર હતો ખુદ યુરોપમાં પણ ઘણા યુરોપીઅનો માંસ મંદિર માટે પ્રતિજ્ઞ લઈ-વેચેછેટરીઅન—મંડળીમાં મળ્યા છે ને મળે છે. વળી મી જુલાઈઆ વિષય ઉપર એક ખાસ નિબંધ લખેલો છે જે બહુ લાભો ફેલાવી અમે કાબલ કરેલ નથી પરંતુ તેનાં વાંચે વાંચે માંસ ભક્ષણનો નિષેધ કરેલો છે.

આજના જમાનામાં કૉડલીવર-આઈલ ટેરોલ વીગેરે મામમાંથી બનાવેલી ચીજો દવાઓ તરીકે વપરાય છે પરંતુ આજના જમાનામાં તેવી દવાઓથી નવા નવા ઘણા રોગો ઉત્પન્ન થયા છે અને થાય છે વળી યુરોપ જતાં હિંદુઓ જેઓ માંસાહાર કરતા નથી તેઓનું શરીર બહુજ સ્વચ્છ રહે છે, પરંતુ માંસાહાર કરનારો અક્ષણ મૃત્યુ પામ્યાના ઘણા દૃષ્ટાંતો બનેલા છે. વળી વિદ્વાન કવિઓ—અર્ન, વર્ડઝવર્થ, શેલી, અને બુચનન વીગેરે પણ પોતાના ગ્રંથોમાં સપૂર્ણ રીતે માંસ ભક્ષણને નિષેધ છે. મારવામાં આવના પ્રાણીઓના ઉપયોગપણા સંબંધે તથા તેમના તરફથી આપણને મળતા લાભો તરફ વિચારીએ તો તે સંબંધે પુસ્તકોના પુસ્તકો લખી શકાય—હિંદુસ્તાનમાં વાગવા દુષ્ટતા પડવાના કરણોમાં “પ્રાણિ હિંસા અને માંસાહાર” ને મુખ્ય કારણ ભૂત ગણવામાં આવે છે, એવા લખાણ લેખો શ્રી સયાજી વિનય વીગેરે જાહેર પેપરોમાં ઘણી વખત છપાવ્યા વાંચવામાં આવે છે.

જ્યારે આ પ્રમાણે અન્ય મતોમાં પણ માંસાહાર માટે સખ્ત મના કરેલી છે ત્યારે જૈનધર્મ જેનો દયા એજ મુદ્રાલેખ Motto છે, જેનું દયા ઉપરજ મગણ છે. અને જે દુનિયામાં દયાના પ્રતાપથીજ પ્રસિદ્ધિ પામેલા છે, તેવા દયાળુ ધર્મમાં માંસાહાર નિષેધ ન હોવાનું ખેલવું એ પોતાની જામ અપવિત્ર કરના જેવું અને જૈનના સિદ્ધાંતોને અપમાન કરવા જેવું છે આ સ્થળે કોઈ એમ કહેશે કે—આજ પુસ્તકના ૬૧૯-૬૨૯ વીગેરે વાંચોમાં કહેલું છે તે આ

આધારથી કહેલુ છે ? આનો ખુલાસો લખાણથી કરવાની જરૂર છે.

આજ સૂત્રના દશમા અધ્યયનમા તેમજ ઘણી જગોએ એવુ ફરમાવેલુ છે કે જે જગોએ માસ વીગેરે રધાતા હોય-વરાતા હોય તે માર્ગે થઇને પણ સાધુ મુનિરાજે જવું નહિ-સખેધસનરિઆદિ જૈન શાસ્ત્રોમા કહેલુ છે કે -

આમાસુય પક્કાસુય વિપચ્ચમાણાસુ મંસપેસીસુ

સયય ચિય સ્વવાઓ મણિયોય નિગોયજીવાણં ॥

અર્થ-અગ્નિથી નહિ પકવેલા-કાચા તથા પકવેલા-પાકા માસ તથા અગ્નિથી પચતા માંસ-માસના પિડા સદા અતર રહીત જ્યાં સુધી માસ રહે ત્યાં સુધી તેમા નિગોદિયા જીવ ઉપજે છે એમ કહેલુ છે

તેમજ ચૈદ પ્રકારના સમૂહિમ મનુષ્ય ઉત્પન્ન થવાના સ્થાનક શ્રી પદ્મવણા તથા સમવા-યાંગ આદિ સૂત્રોમા કહેલા છે તેમા પ્રાણીઓના લોહી માસાદી લીધેલા, છે શ્રી ઠાણાંગ સૂત્રને દશમે ઠાણુ અદ્દિમસેસોણિણુ અર્થાત્ હાડ, માસ-લોહી વીગેરે અસત્રાય-અપવિત્ર કહી છે જે સ્થાનકમા ત્રસજીવોના કહેવર પડ્યા હોય ત્યાં સાધુને અસત્રાય લાગે શ્રી ઉવ-વાઈ તેમજ ઠાણાંગ સૂત્રમા ચાર પ્રકારે નરકાયુષ્યનો બધ પડે છે જેમાં પંચિદિયવહેણં એટલે પચેદ્રિયનો બધ કરવાથી તેમજ કુગિમાહારેણ એટલે માસનો આહાર કરવાથી. તેમજ માસ મદિગ-મધ-માખણુ વીગેરે જૈન શાસ્ત્રોમા અભક્ષ્ય કહેલા છે. શ્રી દશવૈકા-ળિક સૂત્રમા મદિરાનો નીસો કરનારને મહાપાપી કહેલો છે તેમજ શ્રી ઉપાશક દશાંગ સૂત્રમા જામવાણુ છુદીઆણુવિ હાસ્યા એ શબ્દો સૂચવે છે કે શ્રીરાજગૃહ નગરમા ત્રસ પચેદ્રિયના વધનો બધ કરવાનો શ્રેણીક રાજાએ અમર પડવગડવ્યો છે શ્રી સુયગડાંગ સૂત્રમા માસાહારીને અનાર્થ-મિથ્યા દટ્ટિ કહેલા છે શ્રી ભગવતી સૂત્રમા તાપસના અધી-કારમા મિગલુદ્ધયા એટલે મૃગનુ માસ ખાય તો મૃગ લુપ્થ તાપસ કહેવાય-એટલે જે જાતનું માસ ખાય છે તેમને તેવી સગાથી જોળખવામાં આવે છે, માટે જૈનસાધુએને માસાહારી કહેવા એ પૂર્ણ વિચારની ખામી વાળુ છે શ્રીપ્રશ્નવ્યાકરણના બીજા શ્રુતસ્કંધમા પાચમા સવરહારે મંસ મશ્તુ મશ્કેણો સત્તિકરે એટલે માસ મદિરા મધ દહિમા મન ન કરે આશંકત ન હોય તેમજ સાધુઓ “અમજ્જન મસાસિ” એટલે સાધુઓ મધ-માસના ત્યાગી હોય આ સબધે શ્રીપ્રશ્નવ્યાકરણના સવરહારમા સાધુઓના આચાર પ્રકરણમા ઘણુ વિવેચન કરેલુ છે જે જોવાથી શકાતુ સમાધાન થશે શ્રી નિશીથ આદિ હેદ સૂત્રોમા મધ માસ સબધે એવુ કહેલુ છે કે સાધુ સાધવીએ જે જગોએ માસાદિ રધાતા હોય તે જગોએ અગર તે રસ્તે સાધુએ રહેવુ તેમજ જવુ નહિ શ્રીદશવૈકલિક સૂત્રના પાચમા અધ્યયનના પેહેલા ઉદેશમા વહુ અદ્વિચં વીગેરે પાક છે તેનો અર્થ એવો છે કે-જે કુળને વિશે ઘણા ઠળીઆ હોય તે સીતાકુળ પ્રમુખ, તથા પોગળ વૃક્ષના કુળ, અણિમિસ નામે વૃક્ષના કુળ, જેને ઘણાં કાઠ હોય તે અગથીઆનાં કુળ, ટીમરના કુળ, બીલીના કુળ, શેલડીના કટકા, શામલી વેલાના કુળ અને તુરાની પાખડી સાધુ સાધવીને ન કલ્પે-આ વાક્યમાં અદ્વિચં શબ્દનો અર્થ અસ્થિ એટલે ઠળીઆ કહેલા છે શ્રીપદ્મવણા સૂત્રમા વનસ્પતિના અધિકારમા પર્ગદ્વિજા-વહુ અઠિયા એવા શબ્દો છે તેના અર્થ થોડા કે ઝાઝા હાડકા નહિ પણ હરડે-દાડમ-વી-ગેરે છે શ્રી ભગવતીજી સૂત્રના ૧૫મા શ્લોકમાં શ્રીવીર પ્રભુને જ્યારે લોહીખડવાડો થયો હતો તેની દવા માટે રેવતી ગાથા પાલિને ત્યાં સીંહા અણગારને પાક લેવા માટે મોકલ્યા હતા ત્યાં કવોય સરીરે, કુકુદ મસે એવા પાક છે તેનો અર્થ કપૂતર કે કુકડા માસ નહિ પણ કોળાપાક તથા બીજોરાપાક થાય છે ગુજરાતમા એવી કહેવત છે કે “બાર ગાઉએ બોલી બદલે” એટલે એક ગામમા એક ચીજને જે નામથી જોળખવામાં આવે છે તેને બીજા દેશમા તદ્દન જુદા અને વિચિત્ર નામથી જોળખવામાં આવે છે. માળવા દેશમા જુરા કપૂતરને કોહલ્લા કહે છે-આ નામની વનસ્પતિ પણ કેટલાક દેશોમાં થાય છે એટલે તેના અર્થ વિચારવા અને બધ ગેસતા સમજવામા પૂર્ણ વિચારની આવશ્યકતા છે શ્રીભગ-

વાને સીંહાચ્છાદનને કહેલું કે-મારે માટે જે કોહલાપાક કરેલો છે તે ન લેવો. પરંતુ જે બીજાના ઉપયોગ માટે બીજોગપાક કરેલો છે તે લેવો હવે આ જગોએ કોહલાનો અર્થ જો ભુરાં કબૂતર કરવામાં આવે તો દેખીતી શૂદ્ધ ગણાય જે વાક્ય સમર્થે આ ચર્ચા હોદ્દા છે તેને માટે ટીકાકાર એમ જણાવે છે કે-માસ શબ્દનો ઉત્પત્તિ માર્ગમાં-ગર્ભ અથવા દળ અર્થ સમજવો. પરંતુ કોઈ આપત કાળમાં અન્ન, પાણીના અભાવ હોય અને કોઈ સાધુ રોગીષ્ટ થયો હોય, સવર માર્ગમાં સ્થિર ન રહી શકે તો હોય, ધર્મની હેલના થતી હોય, પોતાની સારી ગિયતિ ઉપર ઉત્તરિના આધાર હોય, અને પોતાના રોગનું નિવારણ કરવા કોઈ મહાન વૈદ્યનો આગ્રહ હોય, તેવે પ્રસંગે બાહ્ય વિલેપન અર્થે જન વાક્ય આદિના તેજ વપરાય છે તે પ્રમાણે અપવાદ માર્ગે વાપરવાનું ટીકાકાર કહે છે આ જગોએ કોઈ એમ પ્રશ્ન કરે કે આજ પુસ્તકના બાપાન્તરમાં ત્યારે મત્સ્ય-માસના અર્થમાં વનસ્પતિ તથા ગર્ભ એવા શબ્દો શામાટે નથી વાપરવામાં આવ્યા? તેનું સમાધાન એ છે કે-પ્રથમ તો આ વાત લાગે વખત થયા ચર્ચાય છે, તેમજ ટીકાકારના બાહ્ય ઉપયોગ અર્થે, અમુક સંજોગોએ વાપરવાના અભિપ્રાયને અનુસરી આ બાબત માસ પૂરવણી દાખલ કરવાની હોવાથી અમે એ પાકમાં હતા તેવા મૂળ શબ્દોનું રાખેલા છે માટે માત્ર તે ઉપરથી જ વાચનારે કશું ધોરણ બાધી ખેસવાનું નથી શાસ્ત્રમાં કહેલું છે કે- શક્તિ મ્મદો વ્યાકરણોપમા ન-કોઠાસવાકચાટ્ટ વ્યવહારસ્તથ અર્થ. વ્યાકરણથી, ઉપમાનથી, કોશથી, આત્ર વાક્યથી અને વ્યવહારથી અર્થ મનાય છે માટે વર્તમાન કાળના જૈન વૃદ્ધ વ્યવહારીઓ જે અર્થ કહે તે માન્ય રાખવો એ ભવ્ય જીવનું કર્તવ્ય છે. મત્સ્ય માંસનો બાહ્ય પશ્ચિમોગને અર્થે પણ પરપરાથી નિષેધ ચાલ્યો આવે છે માટે પરપરા અને વૃદ્ધ વાક્યોને માન આપી અર્થ ગ્રહણ કરવો એ આગ્રિક પુરુષોનું કર્તવ્ય છે-એક શબ્દના અનેક અર્થ થાય છે તે બાળકાલને કુળવાચેલો તેમજ અભણ વર્ગ બધા સારી રીતે સમજે છે. શ્રીમદ્ગવતીજ સૂત્રમાં વનસ્પતિનાં વિચિત્ર નામો આવે છે-અશ્વથી અશ્વકર્ણી, સિંહકર્ણી, મહુડી, ઝૈરાવણી વીગેરે ઘણાં નામો બીજાં તીર્થંત્રોના નામને મળતા આવે છે આ બાબત બહુ ચર્ચાયેલી છે. અને નહર પેપરામાં માસ ભક્ષણ નિષેધ સમર્થે સખ્યા બધ સંજોગ પૂરાવાઓ આવેલા છે, જે બધા અન્ને ટાકતા એક નવું પુસ્તક થાય તેમ છે અમે એ અન્ને મુખ્ય મુખ્ય હકીકતનું માત્ર દાખલ કરેલી છે છતાં કોઈ પણ પ્રકારની અપૂર્ણતા રહેતી હોય તો તે માટે નિદાન વર્ગ અમેને કૃપા કરી સૂચના કરશે તો બીજી આવૃત્તિમાં તેમની સૂચનાઓનું સન્માન કરીશું.

દુકામાં છેવટે અમે એટલું કહીશું કે કલિહાસના શોધકો ખરો કલિહાસ ગોધવા માટે હત્યુક હોવાથી તેઓ તેમને ગમ પડતી ગમે તે શોધ કરો, બાપા શાસ્ત્રીઓ બાપામાં વપરાયલા શબ્દો ઉપરથી ગમે તે નિર્ણય સાધો, વિદેશિ ગ્રોહેસરો મૂળના શબ્દોને પકડીને ગમે તેમ અર્થ કરો, છતાં અમે એક જૈન જ્ઞાની તરીકે અહિંના ના જ પાલણામાં ઉઠ-રેલા અને જન્મથી માંસમંદિગને ધિક્કારનાર હોવાથી જૈન વાણીમાં તો શુ પણ વદના પશુ વપરાયેલા તે તે શબ્દોના હિસામય અર્થ કબૂલ કરનાર નથી અને એ રીતે જગતમાં રહેલા તમામ ધર્મોના સમ્યક અર્થ કરીને તેમના પણ મૂળ ગ્રંથોને સમ્યક જ્ઞાત તરીકે ઓળખાવવા ચલવાનું છીએ-પછી ભલે તે અમને એ બાબતસર લોકો પક્ષપાતી દરાવે-કાણુ કે અલ્પજ્ઞ અમને દયાનો પક્ષપાત છે, છે, તે છે શાસ્ત્રમાં પક્ષપાતની મનાઈ પાડવામાં આવી છે તે સદ્ગુણોના પક્ષપાત માટે નહિ-પણુ દુરુણોના પક્ષપાતમાં નહિ તણુવું એ હોદ્દાથી જ છે. આ અમારો ખાસ અભિપ્રાય છે, અને તેને અનુસરીને અમે દરેક જગોએ અર્થ પરિશોધન કરીને વિરોધનો પરિહાર કરીએ કંગવીએ છીએ-છતાં તેમ કરવાથી જો કેટલાં રીતે ખરા સત્યાર્થની વિરોધના થતી હોય તો અમે તે બાબતથી અલગ રહેવા તૈયાર છીએ. (અર્હ વિસ્તરેણ.)

(સ્વતઃ)

આંચારાજ્ઞ સૂત્રમ્.

પ્રથમઃ શ્રુતસ્કન્ધઃ

શસ્ત્રપરિજ્ઞાનામકં પ્રથમ મધ્યયનમ્

(પ્રથમ ઉદ્દેશઃ)

સુયં મે ભાવસં, તેષાં ભગવત્યા એવમક્ત્રાયં । (૧)

શ્રુતસ્કન્ધ^૧ પેહેલો.

અધ્યયન^૨ પેહેલું.-

શસ્ત્ર પરિજ્ઞા.^૩

અથવા

ભાવ શસ્ત્રોની સમજ.

પેહેલો ઉદ્દેશ.

(આત્મપદાર્થ^૪ વિચાર તથા કર્મબંધ હેતુ^૫ વિચાર.)

(આત્મપદાર્થ વિચાર.)

(સુધર્મસ્વામી^૬ જન્મે^૭ કહેછે) હે દીર્ઘ આયુષ્યવાળા જન્મ, મેં (“શ્રમણુ ભગવાન મહાવીર^૮ પાસેથી) સાબળેલું છે, તે ભગવાન આ પ્રમાણે બોલ્યા હતા (૧)

૧ શ્રુતસ્કન્ધ એટલે સૂત્રનો ભાગ ૨ અધ્યયન એટલે અધ્યાય. ૩ શસ્ત્ર એ ભતતના છે.-દ્રવ્ય શસ્ત્ર અને ભાવ શસ્ત્ર દ્રવ્ય શસ્ત્ર તરવાર વગેરા ભાવ શસ્ત્ર પાપમા પ્રવર્તતા મન વચન અને શરીર અહીં એ ભાવ શસ્ત્ર લેવા, તેની પરિજ્ઞા એટલે સમજ પરિજ્ઞા એ છે-જ્ઞ પરિજ્ઞા, અને પ્રત્યાખ્યાન પરિજ્ઞા, જ્ઞ પરિજ્ઞા એટલે એ ક્રિયાઓ કર્મ બંધની હેતુ છે એવું બરોબર સમજવું. અને પ્રત્યાખ્યાન પરિજ્ઞા એટલે તેવું સમજીને તેઓનો ત્યાગ કરવો ૪ જીવ. ૫ પાપ બાધવાના કારણો ૬ છેલ્લા તીર્થંકર મહાવીર સ્વામીના ઇચ્છારામા ગણુધર ૭ સુધર્મ સ્વામીના શિષ્ય ૮ પરોપકારાર્થ મહાશ્રમ લેનાર. ૯ છેલ્લા તીર્થંકર.

હહ મેગેસિં જો સપ્ણા ભવહ, તંજહા, પુરતિયમાઓ વા દિસાઓ આગઓ અહમંમિ? દિ-
હિણાઓ વા દિસાઓ આગઓ અહમંમિ? પચતિયમાઓ વા દિસાઓ આગઓ અહમંમિ? ઉત્ત-
રાઓ વા દિસાઓ આગઓ અહમંમિ? ઉદ્દાઓ વા દિમાઓ આગઓ અહમંમિ? અહે દિ-
શાઓ વા આગઓ અહમંમિ? અણયરીઓ વા દિમાઓ અણુદિસાઓ વા આગઓ અહમંમિ? ।
પુવમેગેસિં જો જાણ્યં ભવહ, અતિય મે આયા ઉવવાહુ? જાણિય મે આયા ઉવવાહુ? કે અહ-
મંમિ? કે વા હઓ હુઓ હહ પેચા અવિસ્સામિ? (૨)

સે જં પુણ જાણેજ્ઞા સહસમ્મહયાણ, પરવાગરણેણં, અણેમિં અંતિણ વા સોચા, તંજહા,
પુરતિયમાઓ વા દિસાઓ આગઓ અહમંમિ, જાવ અણયરીઓ દિમાઓ અણુદિસાઓ વા આ-
ગઓ અહમંમિ । પુવમેગેસિં જાણ્યં ભવહ, અતિય મે આયા ઉવવાહુ, જો હમાઓ દિસાઓ
અણુદિસાઓ વા અણુસંચરહ, સન્વાઓ દિમાઓ સન્વાઓ અણુદિમાઓ જો આગઓ અણુસંચરહ,
સોહં । સે આયાવાદી, હોગાવાદી, કમ્માવાદી, કિરિયાવાદી । (૩)

અકરિસ્સં ચ હં, કારાવિસ્સં ચ હં, કરભોયાવિ સમણુએ અવિસ્સામિ; પુચાવંતિ સન્વાવંતિ
લોગંસિ કમ્મસમારંભા પરિજાણિયન્વા મવંતિ । (૪)

અપરિણાયકમ્મા સ્વલુ અયં પુરિમે, જો હમાઓ દિમાઓ અણુદિમાઓ વા અણુમચરહ,

આ જગતમાં જેમ કેટલાક છવોને (એવુ) જ્ઞાન નથી હોતુ કે હું કઈ દિશાથી (અરે)
આવેશો છું? પૂર્વથી કે દક્ષિણથી? પશ્ચિમથી કે ઉત્તરથી? ઊપરથી કે નીચેથી? અથવા કોઈ
પણ દિશાથી કે વિદિશાથી? તેજ પ્રમાણે કેટલાક છવોને એવુ જ્ઞાન (પણ) નથી હોતુ કે મારે
આત્મા^૧ પુનર્જન્મ પામનારો છે કે નહિ? હું (અગાઉ) કોણ હતો? અથવા અદ્વિથી
અવીને^૨ (જન્માંતરમાં) હું કોણ થઈશ? (૨)

હવે (જેઓ “ હું કઈ દિશાથી આવ્યો છું ” એવું નથી જાણના તેઓમાંના) કોઈ છવ,
જાતિસ્મરણુ^૩ વગેરે^૪ જ્ઞાનથી, અથવા તીર્થકરના આપેશા ઉત્તરથી અથવા ખીજા કોઈના
પાસેથી સામળીને જાણી શકે કે હું અમુક દિશાથી અથવા વિદિશાથી આવ્યો છું; તેજ પ્રમાણે
કેટલાકએકને એવુ જ્ઞાન હોય છે કે, મારો આત્મા પુનર્જન્મ પામનારો છે, જે આત્મા અમુક
દિશા અથવા વિદિશાથી આવેશો છે. અને જે અમુક દિશા અથવા વિદિશા અથવા સર્વદિશાથી
આવેશો છે તે હું છું આવા જ્ઞાનવાળો જે પુરૂષ હોય તેજ (ખરેખર) આત્મવાદી,^૫ લો-
કવાદી, કર્મવાદી, અને ક્રિયાવાદી [જાણુવો] (૩)

(કર્મ અથ હેતુ વિચાર)

મે કીધું, ૧ મે કર્મવ્યુ, ૨ મે ખીજા કરનારને રૂઠુ માન્યુ, ૩ હું કરું છું, ૪ હું કરાવું છું, ૫
હું ખીજા કરનારને રૂઠુ માનું છું, ૬ હું કરીશ) ૭ હું કરાવીશ, ૮ હું ખીજા કરનારને રૂઠુ માનીશ ૯
(એ નવ ભેદોને મન વચન અને કામથી^૧ ગણીએ તો સત્યાવીશ ભેદ થાય) (એ પ્રમાણે)
એટલાજ (માત્ર) આખા લોકમાં કર્મસમારબ એટલે કર્મ પાધવાના કારણુજ્ઞ ક્રિયાઓના
ભેદો જાણવાના છે. (૪)

એ ક્રિયાઓને નહિ જાણનાર પુરૂષ જ આ દિશાઓ તથા વિદિશાઓ અને સર્વ દિશા-

૧ જીવ ૨ મરીને ૩ જેનાથી ગયા જન્મની વાત યાદ આવે એવુ જ્ઞાન. ૪ વગેરે શબ્દથી
અનુધિ, મન પૂર્વવ અને કેવલ જ્ઞાન ૫ વાદી-માનનાર-આત્મ વાદી-આત્મા માનનાર ૬ શરીર.

સગ્વાઓ દિસાઓ સગ્વાઓ અણુદિસાઓ સાહેતિ, અળેગરુઆઓ જોળીઓ સંધેદ, વિસ્વરૂપે
ફાસે પહિસવેદેદ. (૫)

તત્ય સ્વલુ મગવતા પરિણા પવેદ્યા. (૬)

દમસ્સચેવ જીવિયસ્સ પરિવંદનમાણપૂયળાપ, જાહમરણમોયળાપ, દુક્કપહિધાયહેવં. (૭)

પ્યાવંતિ સગ્વાવંતિ લોગસિ કમ્મસમારંભા પરિજાણિયન્વા ભવંતિ. (૮)

જસ્સેતે લોગંસિ કમ્મસમારંભા પરિણાયા ભવંતિ, સે હુ મુળી ત્તિ વેમિ. (૯)

[દ્વિતીય ઉદ્દેશ :]

અદ્દે^૨ લોપ પરિજુણે દુસ્સંવોદે અવિજાણપ; અસ્સિ^૩ લોપ પન્વદ્દપ તત્ય તત્ય મુદો,
પાસ, આતુરા પરિતાવેંતિ. (૧૦)

૧ ઘવીમિ ૨ આત્તઃ ૩ અસ્મિન્

ઓમાં ભમ્યા કરે છે, અનેક યોનિઓમાં^૧ ઊપજે છે, અને આણુગમના સ્પર્શ વગેરેના દુઃખો
ભોગવે છે. (૫)

(આ પ્રમાણે ભગવાને આપેલું ભાષણ બોલીને હવે પોતે સુધર્મસ્વામી નંખૂને કહે છે)

એ ક્રિયાઓ પેટે ભગવાને “ પરિજ્ઞા ” (એટલે શુદ્ધ સમજ) આપેલી છે. (૬)

(એ ક્રિયાઓમાં માણુઓ,) આ શરીરને વધુ ટકાવવા માટે, કીર્તિ મેળવવા માટે, માન
પામવા માટે, અને ખાન પાન તથા ધનાદિકના માટે (પ્રવર્તે છે.) (૭)

(એ પ્રમાણે) આખા લોકોમાં ઊપર બતાવ્યા તેટલાજ ક્રિયાના ભેદો જાણવાના છે. (૮)

(ઉપસંહાર)

(સમસ્ત વસ્તુના જાણનાર ભગવાન કેવળજ્ઞાનથી સાક્ષાત્ જોઈને કહેછે કે) જેણે એ
ક્રિયાના ભેદો (ઊપરની જણાવેલી બે પરિજ્ઞાઓથી) શુદ્ધ સમજેલા હોય, તેજ, કર્મોને સમ-
જીને તેના કારણોથી દૂર રહેનાર મુનિ જાણવો.)

એ પ્રમાણે (હે નંખૂ એ સધળું હું ભગવાન પાસેથી સાંભળીને તને) કહુંછું. (૯)

બીજો ઉદ્દેશ.

(પૃથ્વીકાયની હિસાનો પરિહાર.)

આ જગતમાના જીવો (વિષય અને ક્રિયાથી) પીડાયેલા છે, બધી રીતે હીન થએલા છે,
અને ઘણી મુશીબતે સમજી શકે તેવા બનેલા છે, (કારણ કે) તેઓ અજ્ઞાણ છે; (અને એવા
જ હોવાથી,) તેઓ અધીરા થઈને ગરીબ પૃથ્વીકાયના જૂદા જૂદા ખપમાં તે પૃથ્વીકાયને સં-
તાપ્યા કરે છે. (૧૦)

સંતિ પાળા પુઢો સિયા । “ છજ્જમાળા પુઢો, પાસ (૧૧)

અળગારા મો તિ યો^૧ પવચમાળા; જમિણં વિરુવરુવેહિ^૨ સત્યેહિં પુઢવિકમ્મસમારંમેળં પુઢવિસત્થં સમારંમમાળા અળ્લે અળેગરુવે પાળે વિહિમહ । (૧૨)

તત્થલ્લુ મગવચા પરિણા પવેહ્યા । ઇનસ્સ ચેવ ઝીવિયસ્સ ણિવંદણ-માળણ-પૂચ-
ળાણ, જાહસરણસોદળાણ, દુક્ખપદિયાચહેવં, સે મયસેવ પુઢવિસત્થં સમારંમમાળા, અળ્લેહિં પુઢ-
વિસત્થં સમારંમમાળેહ, અળ્લેવા પુઢવિસત્થં સમારંમમેળં તમણુજાળાહ । તં સે અહિયાણ, તં સે
અવોહિણ । (૧૩)

સે તં સંદુક્કનાળે આયાળીયં^૨ સમુઢાણ સુચ્છા લ્લુ મગવઓ, અળગારાણં મંતિણ;
હહ મેગોસિં ણાલં મવતિ—પસ લ્લુ ગંયે, પસ લ્લુ મોહે, પસ લ્લુ મારે, પસ લ્લુ ણિ-
રપ । હહ્ચયં^૩ ગઢિય લોપ; જમિણં વિરુવરુવેહિ સત્યેહિં પુઢવિકમ્મસમારંમેળં પુઢવિસત્થં સ-
મારંમમાળે અળ્લે ઘણેગરુવે પાળે વિહિમહ । (૧૪)

સે ઘેમિ—અપ્પેગે અંધ મન્ને,^૪ અપ્પેગે અંધ મન્ને,^૫—અપ્પેગે પાય મન્ને, અપ્પેગે પાય
મન્ને;—અપ્પેગે યુંધ મન્ને, ૨ = અપ્પેગે અંધ મન્ને, ૨ અપ્પેગે જાણુ મન્ને, ૨ અપ્પેગે વઢ

૧ (બૌદ્ધા.) ૨ (જ્ઞાન દર્શન ચારિત્ર રૂપ) આદાનીયં. ૩ ક્વચિત્ ગૃહ્ણ: ૪ આનિદ્યાત
૫ આનિદ્યાત * દ્વિકચિદ્વાત્ સર્વં અચ્છે ક્વચિત્તવચ્ચિપદમપિ વાચ્યમ્

પૃથ્વીમાં જૂદા જૂદા અનેક જીવ છે. એથીજ કરીને, જ્ઞાનીઓ તેની હિસા કરતાં
શરમાય છે. (૧૧)

કેટલાએક^૧ બિભ્રુકો કહે છે કે “અમેજ માત્ર અનગાર એટલે જીવન્મુક્તિ માટે
ધર છોડીને યએલા યતિઓ છીએ ” પણ એ તેમના માત્ર બકવાદજ છે કારણકે તેઓ આ
પૃથ્વીથી થતા કામોમાં પૃથ્વીકાયના જીવોને અનેક હાનિપ્રદાન કરે છે, તથા તે સાથે
વનસ્પતિ વગેરે અનેક જીવોને પણ મારે છે (૧૨)

આ સ્થળે ભગવાને શુદ્ધ સમજ આપી છે કે પ્રાણીઓ, લાચુ જીવવા માટે, કીર્તિ
મેળવવા માટે, માન પામવા માટે, જન્મ જરા તથા મરણથી છુટા થવા માટે, અને દુઃખ મટાડવા
માટે, જાતે પૃથ્વીકાયની હિસા કરે છે, બીજાની કંઈવે છે, બીજાને કરતા ૩૬ માને છે,
પણ એ બધું તેમને અહિં કરનાર અને અજ્ઞાન વધારનાર (ધવાતુ) (૧૩)

સમજી પુરૂષ એ પૃથ્વીકાયની હિસાને અહિં કરનારી જાણના થકા સાક્ષાત્ તીર્થંકર
ભગવાન અથવા તેમના સાધુઓ પાસેથી પોતાને આદરવા લાયક (જ્ઞાન દર્શન અને ચારિત્ર
૩૫) વસ્તુઓ સાબળી કરીને તેમનો અંગીકાર કરે છે. (અને) તેવા પુરૂષો એવું સમજે છે કે
આ (પૃથ્વીકાયનો આદર) તે ખરેખર કર્મબંધનો હેતુ છે, મોહનો હેતુ છે, મરણનો હેતુ છે,
અને નરકનો હેતુ છે, એવું જાતાં જે ઘણા લોકો એ પૃથ્વીકાયના જીવોને તથા તેની સાથના બીજા
અનેક જીવોને અનેક પ્રકારના શસ્ત્રો વડે મારતા રહે છે, તે માત્ર તેઓ ખાવા પીવા તથા કીર્તિ
વગેરે મેળવવામાં મુગ્ધ પડ્યા છે (૧૪)

(હે શિષ્ય, જો તમે મને પૂછશો કે એ પૃથ્વીકાયના જીવો દેખતા નથી, સૂધતા નથી,
સાંભળતા નથી અને આલતા પણ નથી માટે એમને મારતાં તે શી ખીડા થતી હશે, તો

મઘમે, ૨ અપ્પેમે કાટિ મઘમે, ૨ અપ્પેમે જામિ મઘમે, ૨ અપ્પેમે ઝયર મઘમે, ૨ અપ્પેમે પાસ મઘમે, ૨ અપ્પેમે પિટ્ઠિ મઘમે, ૨ અપ્પેમે ઝર મઘમે, ૨ અપ્પેમે હિયય મઘમે, ૨ અપ્પેમે થળ મઘમે, ૨ અપ્પેમે રાંછ મઘમે, ૨ અપ્પેમે ઘાહુ મઘમે ૨ અપ્પેમે હાથ મઘમે, ૨ અપ્પેમે થં-ગુલિ મઘમે, ૨ અપ્પેમે પાદ મઘમે, ૨ અપ્પેમે રાંધિ મઘમે, ૨ અપ્પેમે હણુય મઘમે, ૨ અપ્પેમે હોટ્ટ મઘમે, ૨ અપ્પેમે ઝીદ મઘમે, ૨ અપ્પેમે તાલુ મઘમે, ૨ અપ્પેમે ગલ મઘમે, ૨ અપ્પેમે ગંદ મઘમે, ૨ અપ્પેમે વ્હા મઘમે, ૨ અપ્પેમે જાસ મઘમે, ૨ અપ્પેમે અંછિ મઘમે, ૨ અપ્પેમે અમુદ મઘમે, ૨ અપ્પેમે જિઝાલ મઘમે, ૨ અપ્પેમે સીસ મઘમે; ૨ અપ્પેમે સંપમારપ, અપ્પેમે ઝદ્યપ્પ ! (૧૫)

પૃથ્વ સર્વ્ય સમારંભમાણસ્સ દ્વચેતે આરંભા અપરિણ્યાયા ભવંતિ । પૃથ્વ સર્વ્ય અસમારં-ભમાણસ્સ દ્વચેતે આરંભા પરિણ્યાયા ભવંતિ । (૧૬)

તં પરિણ્યાય મેહાવી નેવ સર્વ્ય પુરવિમત્ત્યં સનારંભેજ્જા, નેપણેહિં પુરવિસત્ત્યં સમારં-ભાવેજ્જા, નેવણે પુરવિસત્ત્યં સમારંભેતે સનણુજાણેજ્જા । જસ્સેતે પુરવિકમ્મસમારંભા પરિ-ણ્યાયા ભવંતિ તે હુ મુણી પરિણ્યાયકમ્મે સિ ઘેમ્મિ । (૧૭)

હું એક દષ્ટાંતથી કહું છું કે જેમ કોઈ એક જન્મથીજ અધ્યાધિર પુરૂષ હોય તેને) જૂદા જૂદા માણસો તેના પગ, ધૂટી, જવા, ઘૂટણ, સાયળ, કંઠ, નાભિ, પેટ, પાંસળી, પૂઠ, છાતી, હૃદય, સ્તન, ખભા, બાહુ, આગળીઓ, નખ, ગણુ, હડપચી, હોઠ, ડાબ, તાણુ, લમણા, કાન, નાક, આખ, જમર, લસાટ, અને માથુ એ ત્રણે અવયવોમા ભાક્ષાની ચળવળો પડેલ ત્યારે તે અધ્યાધિરને જે પ્રમાણે વેદના થાય છે. તેજ પ્રમાણે એકેદ્રિય હોયને પણ મારતાં વે-દના થાય છે.)

(અથવા જેમ એક માણસને કોઈ એકદમ ધા મારી મૃત્તિહત કરે અને પછી મારી ના-ખે ત્યારે તેને મૃત્તિ હોવા છતાં પણ પીડા થાયજ છે તે પ્રમાણે એ પૃથ્વીકાયના હોયને પણ મારતાં વેદના થાય જ છે.) (૧૫)

એ પૃથ્વીકાયની હિસા કરનાર પુરૂષને આરભતું જ્ઞાન અને ત્યાગ નથી હોતા એટલે આરભ લાગ્યા કરે છે, અને તેની હિસા કરનાર પુરૂષને આરભતું જ્ઞાન તથા ત્યાગ હોય છે એટલે આરભ લાગી શકતો નથી. (૧૬)

(માટે) જુદિમાન પુરૂષે એ બધું જાણીને જાતે પૃથ્વીકાયની હિસા કરવી નહિ, બીજા પાસે કશવની નહિ, અને તેના કરનારને રહું માનવું નહિ (એથી રીતે) જે પૃથ્વીકાયની હિસાને અહિત કરનારી સમજને ત્યાગ કરે તેજ સુનિ જાણવો, એમ હું કહું છું. (૧૭)

[તૃતીય ઉદ્દેશ :]

સે વેમિ, સે જહાવિ અળગારે ડગ્ગુકહે, ગિયાયપઢિવળે,^૧ અમાયકુવ્વમાળે, વિયાહિતે^૨ જાણ સદાણ ગિફલંતે તમેવ મણુપાલિજ્ઞા વિગ્ગહિત્તા વિસોતિયં^૩ (પાઠાંતરે પુવ્વસંજોગં) । (૧૯)

પળયા વીરા મહાવીર્હિ^૪ । લોગં ચ આણાણુ અભિમમેલ્લા અકુતોભયં^૫ । (૧૯)

સે વેમિ, જેવ સયં લોગં અવ્માદ્ધક્ષેજ્ઞા,^૬ જેવ અત્તાણ અવ્માદ્ધક્ષેજ્ઞા । જે લોયં અવ્માદ્ધક્ષતિ, સે અત્તાણં અવ્માદ્ધક્ષતિ; જે અત્તાણં અવ્માદ્ધક્ષતિ, સે લોયં અવ્માદ્ધક્ષતિ । (૨૦)

લજ્જમાળા પુઢો, પાસ, અળગારા મો તિ યો પવયમાળા; જમિણં વિરુવરુવેર્હિ મન્યેર્હિ વડ્યકમ્મસમારંમેણં વડ્યસત્થં સમારંભમાળા અળ્લે અળેગરુવે પાળે વિહિમ્મતિ । (૨૧)

તથા લલુ મગલ્લા પરિણ્ણા પવેતિત્તા । ઇમસ્સ ચેવ જીવિયસ્સ પરિવંદનમાળણ પૂયણાણુ જાહમર્ગમોયણાણુ, દુક્કપઢિવાયહેદં, સે સયમેવ વડ્યમયં સમારંભતિ, અળ્લેર્હિ વા વડ્યસત્થં સમારંભાવેતિ, અળ્લે વા વડ્યસત્થં સમારંભતે સમણુજાળાહ; તં સે અહિયાણુ, તં મે

૧ (નિયાગો મોક્ષ નાર્ગ સ્તં પ્રતિપન્નઃ) ૨ વ્યાખ્યાતઃ ૩ વિશ્રોતસિકાં (શંકાં) ૪ મહાવીર્યં ૫ (સંયમં) (અનુપાલયેત્ત્વં દ્વિતીયોપઃ) ૬ (અપલપેત)

ત્રીજો ઉદ્દેશ.

(અપ્કાયની હિંસાનો પરિહાર.)

વળી હે જંપ, હુ તને કહું છું કે દરેક અનગારે એટલે ગૃહન્યાગી મુનિએ સરળ મંચમને અનુસરીને, નિયામ એટલે જ્ઞાન દર્શન અને ચારિત્ર અનીકાર કરીને, કપટને દૂર કરનાં થકા શ્રદ્ધાથી દીક્ષા લઇને તેજ શ્રદ્ધાને શંકાઓ દૂર કરીને પાળ્યા કરવી. (૧૮)

વીર પુરૂષો એ મહામાર્ગમાં આત્મા છે માટે શંકા જેવું કંઈ નથી.

અપ્કાયને (પાણીને) પણ તીર્થકરની આરાથી સજીવ માનીને તેને બચ ન આપવું એટલે કે સયમ પાળવું (૧૯)

હું કહું છું કે (સત્યપુરૂષે) લોક્ષેનો એટલે અપ્કાયના જીવોનો અપલાપ ન કરવો, અને પોતાના આત્માનો પણ અપલાપ ન કરવો જે અપ્કાયના જીવોનો અપલાપ કરે છે તે પોતાના આત્માનો પણ અપલાપ કરે છે. અને જે પોતાના આત્માનો અપલાપ કરે છે તે અપ્કાયના જીવોનો અપલાપ કરે છે. (૨૦)

કેટલાક લાભથી શરમાતા થકા “અમે અનગાર છીએ” એવું બધ્યા કરે છે. જે માટે તેઓ અપ્કાયના જીવોનો અનેક પ્રકારના શસ્ત્રોવડે આરભ કરતા થકા બીજા અનેક જીવોને મારતા રહે છે. (૨૧)

આ પ્રસંગે ભગવાને શુદ્ધ રીતે સમજાવ્યું છે કે અજ્ઞાની જીવો પોતાની આ ચચળ જીવંતી લખાવવા માટે, કીર્તિ મેળવવા માટે, માન મેળવવા માટે, ધનાદિક મેળવવા માટે, જન્મ જરા મરણથી મુક્તિ માટે અને દુઃખ મટાડવા માટે બીજા અપ્કાયની હિંસા કરે છે બીજા પાસેથી કરાવે છે અને કરનારને કહું માને છે. પણ તે બધું તેમને અહિતકારી અને

અયોહિપ્ત । (૨૨)

સે તં સંજ્ઞામાણે આયાળીયં સમુદ્ઘાપ્ત સોચા અગવઓ, અળગારાળં વા અંતિપ્ત; દ્વહ મે-
નેસિં ણાય ભવતિ, એસ ચલુ ગંધે, એસ ચલુ મોદે, એસ ચલુ મારે, એસ ચલુ ણરપ્ત । દ્વ-
ચ્ચત્થં ગદિપ્ત હોપ્ત; જમિણ ચિરુવરુવેહિં સત્થેહિં વદયકમ્મસમારંભેણં વદયસત્થં સમારંભમા-
ના, અળ્લે અળેગરુવે પાળે વિહિંસદ્ધ । (૨૩)

સે યેનિ, સંતિ પાળા વદયનિસ્સિયા જીવા અળેમે । દ્વહ ચલુમો અળગારાળં વદયં જીવા
વિયાહિયા^૧ । સત્થં ચેત્થ અણુવીદ્ધ^૨ પાસ । પુઠ્ઠો સત્થં પવેદિત્વં । (૨૪)

અદુવા અદિચ્છાવાળં । (૨૫)

“ કપ્પતિ ણે કપ્પતિ ણે પાવં, અદુવા ચિમ્મસાપ્ત,^૩ પુઠ્ઠોસત્થાહ વિવદંતિ^૪ ઇત્થવિ તે-
સિ ણો ણિકરણાપ્ત^૫ । (૨૬)

ઇત્થ સત્થં સમારંભમાણસ્સ દ્વચ્ચેત્તે આરંભા અપરિણાયા ભવંતિ । ઇત્થ સત્થં અસમારં-
ભમાણસ્સ દ્વચ્ચેત્તે આરંભા પરિણાયા ભવંતિ । તં પરિણાય મેહાવી ણેચ સત્થં વદયસત્થં સમારં-

૧ વ્યાખ્યાતા. ૨ અનુવિચિત્વ ૩ (હત્થુક્ત્વા હિતિશેષઃ) ૪ વ્યાવર્ચયંતિ (વ્યપરોપયંતિ)
૫ ચિકરણાય (નિશ્ચયાય) (આગમ હિતિશેષઃ)

અગ્નિયં વધારનાર થયાનુ છે. (૨૨)

જેઓ એ આરંભને અહિત કરી સમજે છે તેઓ તીર્થંકર અથવા તેમના સાધુઓ
પાસેથી સાબળીને પોતાને આદરના લાયક વસ્તુઓ (જ્ઞાનર્થન અને આશ્રિત) અંગીકાર કરે છે.
એવા પુરૂષો એવું સમજે છે કે અધ્યાપનો આરંભ એ, અરેખર, કર્મગંધનો હેતુ છે, મરણનો
હેતુ છે, અને નરકનો હેતુ છે. છતાં લોકો કીર્ત્યાદિકના માટે મુઆપને અધ્યાપના છવાને અનેક
શસ્ત્રો વડે આદના થકા તેની સાથેના ખીલ છવાને આર્થ કરે છે. (૨૩)

હવે હું કહું છું કે પાણીના સાથે તેમા ખીલ અનેક પ્રાણિઓ-છવો ગહેલા છે. પણ નિનાગ-
મમા તો, એ પાણી નાતે પણ સહ્ય છે, એમ સાધુઓને જણાવેલું છે. (માટે સાધુઓએ અ-
ચિત્ત પાણી વાપરવું તે અચિત્ત પાણી સ્વભાવે પણ ધાય છે અને શરૂના સંયોગે પણ થાય
છે, તેમા સાધુઓએ શરૂના સંયોગથી અચિત્ત થએલું પાણી વાપરવું) તે શસ્ત્રો અનેક
પ્રકારના કહેલા છે. માટે તે પોતે વિચારી લેવા (૨૪)

વળી સચિત્ત પાણી વાપરતાં અદત્તાનનો દોષ પણ લાગે છે. (કારણ કે સચિત્ત એક
પરપરિગૃહીત વસ્તુ છે અને તે તદતર્જત છવાની રૂબ ન હોવા છતાં વાપર્યાથી અદત્તાન
લાગે) (૨૫)

કેટલાક જોક્ષે છે કે અમારે પીવા માટે અથવા સ્નાનશેભા માટે પાણી વાપરવામાં કશે
દોષ નથી અને એમ કહી તેઓ અનેક પ્રકારે તેની ઠિ સા કરે છે. પણ એ તેમનું જોક્ષ
ટકી શકે તેવું નથી. (કારણ કે તેઓ પાણીને અહ્યવ કહે છે તે અસિદ્ધ વાત છે) (૨૬)

એ પાણીની ઠિ સા કરનારને તેનાથી લાગતા આરંભોની શુદ્ધ સમજ નથી હોતી અને
જેઓ એ પાણીની ઠિ સા નથી કરતા તેમને આરંભ બાબત શુદ્ધ સમજ છે તેથી તેને
કશે આરંભ લાગતો નથી એવું જાણીને શુદ્ધિમાન પુરૂષે જાને પાણીની ઠિ સા ન કરવી,

મેજ્ઞા, જેવડોઈ વદ્યસત્ત્વ સમારંભાવેજ્ઞા, વદ્યસત્ત્વ સમારંભેતેવિ જણે ન મમણ્જાણેજ્ઞા જસેતે વદ્યસત્ત્વસમારંભા પરિણાયા મર્ચંતિ સે હુ મુગી પરિણાદક્રમે ત્તિ વેદિ । (૨૭)

[ચતુર્થ ઉદ્દેશઃ]

સે દેમિ, જેવ સર્વ લોગં અઘ્માદ્વક્તેજ્ઞા, જેવ અત્તાણં અઘ્માદ્વક્તેજ્ઞા । સે લોગં અઘ્માદ્વક્તિ, સે અત્તાણં અઘ્માદ્વક્તિ; સે અત્તાણં અઘ્માદ્વક્તિ, સે લોગં અઘ્માદ્વક્તિ । (૨૮)

તે ટીહલોગ^૧ લગ્યસ્સ લેયથે, સે અપત્યસ્સ લેયથે; સે અપત્યસ્સ લેયથે, સે ટીહલોગકગ્ય-સ્સ લેયથે । (૨૯)

પીરેઈ ગુયં સમિચૂય દિઠ્ઠં મંજતેઈ સયા જતોઈ મયા અપ્પમચેઈ । (૩૦)

સે પમ્પં મુપ્પહિદ્ધ,^૨ ને હુ વંડે પવુચ્ચતિ । તં પરિણાય નેહાવી, દ્ધયાણિ જો, જનહં મુચ્ચમકાસી પમાટેણં । (૩૧)

૧ (દીર્ઘે લોકઃ સ્વલુ વનસ્વતિ કાયંજિય.) ૨ (ગુણાઃ અગ્નિગુણા તેષુત્થિત.)

ખીભવતી ન કરાવતી, અને નેના કરનારને કહું પણ નહિ માનવું. એવી રીતે ખાણી મંબધી આરંભોની જેને માદિતી હોય તેજ આરંભવું સ્વરૂપ બાધુને તેનો ત્યાગ કરનાર મુનિ જાણે એમ હું કહું છું. (૨૭)

ચોથો ઉદ્દેશ.

(અગ્નિકાયની હિંસાનો પરિહાર.)

હું કહું છું કે લોકોને એટલે અગ્નિકાયના છંદોનો અપશ્રાપ ન કરવો અને પોતાના આત્માનો પણ અપશ્રાપ ન કરવો. જે લોકોને અપશ્રાપ કરે છે તે પોતાના આત્માનો અપશ્રાપ કરે છે; અને જે પોતાના આત્માનો અપશ્રાપ કરે છે તે લોકોને અપશ્રાપ કરે છે. (૨૮)

જે પુરૂષ, દીર્ઘલોક અર્થાત્ વનસ્પતિ તેને જાળવાવું શસ્ત્ર જે અગ્નિકાય તેવું સ્વરૂપ બાધુ છે તે સંયમનું સ્વરૂપ બાધુ છે. જે સંયમનું સ્વરૂપ બાધુ છે તે વનસ્પતિના શસ્ત્રરૂપ અગ્નિકાયનો સ્વરૂપ બાધુ છે. (૨૯)

આ વાતને સંયત એટલે પ્રાણનિષ્ઠાદિક પાપથી અલગ રહેનાર અને હવેશાં નિર્લેપ-પણે આત્મિક પાળવામાં ચતુર્વર્ત, અને અપ્રમાદી, એવા પદ્મસ્ત્રી પુરૂષોએ પરીપદાદિતિને હરાવી કેવળજ્ઞાન પામી સાક્ષાત્ દીક્ષી છે. (૩૦)

જે પ્રમાદી થઈને અગ્નિસમારંભમાં વર્ત્યા કરતો હોય તે બુદ્ધમગાર કરેનાય છે. એવું બાધુને બુદ્ધિમાન પુરૂષ વિચારે છે કે જે અગાઉ અગ્નિસમારંભ કર્યો છે તે હવેથી નહિં કરે. (૩૧)

લજ્જમાણા પુઢો, પાસ, અળગારા મો ત્તિ ઇગે પવચમાણા; જમિળં વિરૂવરૂવેહિ સ-
ત્યેહિં અગણિકમ્મસમારંભેળં અગણિસત્યં સમારંભમાણે, અળ્ળે અળેગરૂવે પાળે વિહિં
સતિ । (૩૨)

તત્ત્વ સ્ત્રુ ભગવચા પરિણ્ણા પવેવિચા । હમસ્સ ધેવ જીવિયસ્સ પરિવંદળમાણણપૂયળાં, જાહ્
મરણમોયળાં, દુક્ખપલ્લિવાયહેવં, સે સથમેવ અગણિસત્યં સમારંભતિ, અળ્ળેહિં ધા અગણિ સત્યં
સમારંભમાણે સમણુજાણતિ । તં સે અહિચાણ, તં સે અવોહિણ । (૩૩)

સે તં સંબુજ્જમાણે આયાળીયં સમુદ્ધાણ સોચ્છા ભગવચો, અળગારાળં ધા અંતિણ; હહ મેગેસિં
ળાયં ભવતિ ઇસ સ્ત્રુ ગંથે, ઇસ સ્ત્રુ મોહં, ઇસ સ્ત્રુ મારે, ઇસ સ્ત્રુ ણિરણ । હચ્ચત્યં ગલ્લિણ
હોણ, જમિળં વિરૂવરૂવેહિ સત્યેહિં અગણિકમ્મસમારંભેળં અગણિસત્યં સમારંભ માણે અળ્ળે અ-
ળેગરૂવે પાળે વિહિંસતિ ।” (૩૪)

સે ષેમિ, સંતિ પાળા, પુઢવિણિસ્સિચા, ત્તણિસ્સિચા, પત્તણિસ્સિચા, કટ્ટણિસ્સિચા, ધો-
મચણિસ્સિચા, કચવરણિસ્સિચા । સંતિ સંપાતિમા પાળાં આહચ્ચ^૧ સંપયંતિ ય । અગણિં ચ સ્ત્રુ
પુદ્ધાં ઇગે સંઘાય માવજ્જતિ । જે તત્ત્વ સંઘાય માવજ્જંતિ, સે તત્ત્વ પરિચાવિજ્જંતિ, જે તત્ત્વ પ-
રિચાવિજ્જતિ, સે તત્ત્વ સંઘાયંતિ । (૩૫)

૧ આહત્થ (વપેલ્લ)

કેટલાક શરમાતા થકા બોલે છે કે અમે અનગાર છીએ, પણ એ તેમના ફાગટનો બ-
ધવાદ છે; જે માટે તેઓ અનેક પ્રકારે અગ્નિની તથા તે સાથે બીજા અનેક જીવોની હિંસા
કર્યા કરે છે. (૩૨)

અહીં ભગવાને સ્પષ્ટ રીતે આગ્રહ કરી છે કે, તેઓ આ જીવજાતીની ક્રાંતિ, ખાન, અને
ખાનખાન માટે, જમ જમરણથી છૂટવા માટે તથા હુ ખો યાળવા માટે જાતે અગ્નિની હિંસા
કરેછે, બીજાવતી કરાવે છે અને તેના કરનારને શુદ્ધ માનેછે, પણ તે તેમને અહિંત અને અ-
જ્ઞાન વધારનાર થવાતું. (૩૩)

એવું બાણીને સતપુરૂષો, ભગવાન અથવા તેમના સાધુઓ પાસેથી આદરવા લાયક
વસ્તુઓ સાબળીને આદરેછે અને તેઓ એવું માને છે કે અગ્નિકાયની હિંસા તે, ખરેખર,
કર્મબધની હેતુછે, મોહની હેતુછે, મરણની હેતુછે, અને નર્કની હેતુછે. પણ અબળણ લોકો એ
આત્મવિષે ધણા મુઝાઈ પડ્યા છે. જે માટે તેઓ અનેક પ્રકારે અગ્નિકાયની તથા તે સાથેના
બીજા જીવોની હિંસા કરતા રહે છે. (૩૪)

જેમાટે હું બતાવી આપુછું કે જમીન, તણુખલા, પાન, લીકાં, છાણા અને કચરો એ
સર્વે સાથે ત્રસ જીવો રહેછે તે ત્રસ જીવો તથા બીજા ઝોચિતા અદર આવી પડતા સંપાતિમ
ત્રસ જીવો તે બધા અગ્નિસમારબ કરતા અગ્નિના અદર આવ્યાથી તેમના શરીર સંકેતિયથા
માડેછે, પછી તેઓ મૂર્છા પામી મરણ પામેછે, (૩૫)

પૃથ સત્યં સમારંભમાણસ્સ દ્વચ્ચેતે આરંભા અપરિણાયા ભવંતિ । પૃથ સત્યં અસ-
મારંભમાણસ્સ દ્વચ્ચેતે આરંભા પરિણાયા ભવંતિ । (૩૬)

તં પરિણાય મેહાવી નેવ સત્યં અગણિસત્યં સમારંભેજ્ઞા, નેવજ્ઞેહિં અગણિસત્યં સમારંભ-
વિજ્ઞા, અગણિસત્યં સમારંભંતેવિ અન્ને ન સમણુજાણેજ્ઞા । જસ્સેતે અગણિકમ્મસમારંભા પરિ-
ણાયા ભવંતિ, સે હુ મુણી પરિણાયકમ્મે ત્તિ વેમિ । (૩૭)

[પંચમ ઉદ્દેશઃ]

તં જો ફરિસ્તામિ મત્તા મતિમં, અમયં વિદિત્તા તં જે જો કરણ્ણુસોવરણ્ણુ^૧ પૃથોવરણ્ણુ^૨
પુસ અણગારેત્તિ પવુચ્ચતિ । (૩૮)

જે ગુણે સે આવદે, જે આવદે સે ગુણે । (૩૯)

હંદુ અહં તિરિયં પાર્હણં પાસમાણે રૂવાહં પાસદ્દ, સુણમાણે સદાહં સુણદ્દ, હંદુ અહં તિ-
રિયં પાર્હણં મુચ્છમાણે રૂવેસુ મુચ્છતિ, સદેસુયાવિ ઇન લોગે વિયાહિણ્ણુ । પૃથ અગુત્તે અણા-
ણાણ્ણુ પુણો પુણો ગુણાસાતે વંકસમાયારે પમત્તે અગાર માવસે । (૪૦)

૧ પપ્પ ઉપરતઃ (આરંભાત્ નિવૃત્તઃ) ૨ અગ્ર ઉપરતઃ (નાન્યત્ર)

એ રીતે અગ્નિના મહારાજામાં પાપ રહેલા છે. માટે તે જે ન કરે તેને એ પાપ
ન લાગે (૩૯)

એવું જાણીને બુદ્ધિમાન પુરૂષે જાને અગ્નિની દિશા ન કરવી, ખીન્નવતી ન કરાવવી,
અને તેના કરનારને રૂદ્ર ન માનવું. આવી રીતે જેને અગ્નિકાયળાળત શુદ્ધ માહિતી હોય તેજ
શુદ્ધસમજવાનું મુનિ જાણ્યો એમ હું કહું છું (૩૭)

પાંચમો ઉદ્દેશ.

(વનસ્પતિ કાયની હિંસાનો પરિહાર.)

હે બુદ્ધિમાન શિષ્ય, જે પુરૂષ વનસ્પતિને સજીવ જાણીને મનમાં વિચારે છે કે હું નીક્ષિપ
થઈને વનસ્પતિને આરંભ નહિ કરૂં, અને એ રીતે જે સયમસ્વરૂપ જાણીને વનસ્પતિને
આરંભ નથી કરતા એવા આરંભલાગી જૈનમનમાં આસક્ત હોય તેજ અનગાર કહેવાય. (૩૮)

જે વિપયો છે તે સંસાર છે અને જે સંસાર છે તે વિપયો છે. (૩૯)

માણસો, હંમેશાં અને આડી દિશાઓમાં જોતાથકા રૂપ દેખેછે, સાંભળતા થકા શબ્દ
સાંભળે છે અને શબ્દ તથા રૂપમાં આસક્ત થતા રહેછે. વિપયો એવા છે. તેઓમાં જેઓ મુનિ
થઈને અગુપ્ત એટલે જિન પરહેજગાર રહે છે તે ભગવાનની આજ્ઞાથી બાહર વર્તે છે. તેઓ
વારવાર વિપયોતું આસ્વાદન કરતા થકા અસયમને આચરનાર થઈને પ્રમાદી બની ધરવાસ
માડી લે છે. (૪૦)

લજ્જમાણા પુઠો, પાસ અળગારા મોત્તિ ઇગે પવદમાણા; જમિણં વિરૂવરૂવેહિ સત્યેહિં વળસ્સહ્કમ્મસમારંભેણં વળસ્સહ્સત્યં સમારંભમાણે અળ્ળે અળેગરૂવે પાળે વિહિંસતિ । (૪૧)

તત્થ સ્વલ્લ મગવયા પરિણ્ણા પવેદિતા । હમસ્સ ચેવ જીવિયસ્સ પરિવંદનમાળણપૂયણાપુ-
જાતીમરણમોયણાપુ દુક્કપપ્પિધાયહેવં સે સયમેવ વળસ્સતિસત્યં સમારંભહ, અળ્ળેહિં વા વળસ્સ-
હ્સત્યં સમારંભાવેતિ, અળ્ળે વા વળસ્સહ્સત્યં સમારંભમાણે સમણુજાણતિ; તં સે અહિયાપુ, તં સે અવોહિપુ । (૪૨)

સે સં સંવુજ્જમાણે આયાળીયં સમુટ્ટાપુ સોચ્છા મગવબો, અળગારાળં વા અંતિપુ; હ્રહ મેગેહિં ણાયં ભવતિ-પુસ સ્વલ્લ ગંથે, પુસ સ્વલ્લ મોહે, પુસ સ્વલ્લ મારે, પુસ સ્વલ્લ ણરપુ । હ વ્ચત્યં ગઢિપુ છોપુ; જમિણં વિરૂવરૂવેહિ, સત્યેહિં વળસ્સહ્કમ્મસમારંભેણં વળસ્સહ્સત્યં સમા-
રંભમાણે અળ્ળે અળેગરૂવે પાળે વિહિંસતિ । (૪૩)

સે વેમિ- હમંપિ^૧ જાહ્મમ્મય, પ્યંપિ^૨ જાહ્મમ્મય; હનંપિ બુદ્ધિધમ્મય, પ્યંપિ બુદ્ધિ-
ધમ્મય, હમંપિ ચિત્તમંતયં, પ્યંપિ ચિત્તમંતયં; હમપિ છિન્નં મિલાતિ,^૩ પ્યંપિ છિન્નં મિલાતિ;
હમપિ આહારગં, પ્યંપિ આહારગં; હમંપિ અણિચ્ચયં, પ્યંપિ અણિચ્ચયં; હમંપિ અસાસય, પુ-

૧ કટ (મનુષ્ય શરીર) ૨ પુત્ત (વનસ્પતિ શરીર) ૩ મ્લાતિ (મ્લાનતાંગચ્છતિ)

કેટલાક શરમાતા થકા બોલે છે કે અમે અનગાર છીએ પણ તે તેમનો ફાગટનો બકવાદ છે, કારણ કે તેઓ અનેક પ્રકારના શસ્ત્રોથી વનસ્પતિધાય તથા તેના સાથેના ખીબા અનેક જીવોની હિંસા કરતા રહે છે (૪૧)

અહિ ભગવાને શુદ્ધિરે સમજાવ્યું છે કે આ જીવોની કીર્તિ, માન, તથા ખાનપાનને અર્થે, જન્મ જરામરણથી છુટવામાટે, તથા દુખો ટાળવા માટે જીવો, જાતે વનસ્પતિની હિંસા કરે છે, ખીબાવતી કરાવે છે, અને તેના કરનારને રૂઝું માને છે. પણ તે આરાભ તેમને અહિંત કરતા તથા અજ્ઞાન વધારનાર થવાનું. (૪૨)

એવું જાણીને કેટલાએક સત્યુચ્ચો ભગવાન અથવા તેમના સાધુઓ પાસેથી સ્વરૂપ સાંભળીને આદરના લાયક વસ્તુ આદરે છે. તેવા પુરૂષો એવું સમજે છે કે વનસ્પતિની હિંસાએ ખરેખર કર્મબંધની હેતુ છે, મોહની હેતુ છે, મરણની હેતુ છે, અને નરકની હેતુ છે. તેમ છતાં લોક, પૂનાદિકના અર્થે વિચાર શૂન્ય બનેલા છે, જેમાટે આ વનસ્પતિધાયનો વિવિધ શસ્ત્રોયડે સમારભ કરતા થકા ખીબા અનેક પ્રાણીઓની હિંસા કરતા રહે છે. (૪૩)

હું (જેમ સાબલ્યું છે તેમ) કહ્યું કે વનસ્પતિ સજીવ છે કેમકે જેમ આ આપણું શરીર પેદા થતી ચીજ છે તેમ એ વનસ્પતિ પણ પેદા થતી ચીજ છે, જેમ શરીર વધે છે તેમ એ પણ વધે છે; જેમ શરીરમાં ચિત્ત છે તેમ વનસ્પતિને પણ ચિત્ત છે,^૧ જેમ શરીર કપાયું થકું સડે છે તેમ એ પણ સડે છે, જેમ શરીરને આહાર ખપે છે તેમ એને પણ આહાર ખપે છે; જેમ શરીર અનિશ્ચ છે, તેમ એ પણ અનિશ્ચ છે; જેમ શરીર અશા-

૧ જે માટે ધાવડી વગેરાં ઝાડોના સ્વાપ તથા પ્રયોધ થતા દેખાય છે. કેટલાક ઝાડો પોતાની પા-
ડાથી નિધાનને વીંટી રાખે છે. બકુળનો ઝાડ દોડના કોગલા છાટવાથી રૂળે છે. ઇલાદિ એ બાળતના
પણા દર્શાવે છે

યંપિ અસાસયં; ઇમંપિ ચઔવચદ્વયં, ઇયંપિ ચઔવચદ્વયં; ઇમંપિ વિપારિણામધર્મયં, ઇયંપિ વિપરિણામધર્મયં । (૪૪)

एतत् सत्यं समारंभमाणस्त इच्छेते आरंभा अपरिण्णता भवति । एतत् सत्यं असमारंभमाणस्त इच्छेते आरंभा परिण्णया भवति । तं परिण्णाय मेहावी णेव सयं वणस्सइसत्यं समारंभेज्जा, णेवण्णेहिं वणस्सइसत्यं समारमावेज्जा, णेवण्णे वणस्सइसत्यं समारंभंते समणु-जाणेज्जा । जस्सेते वणस्सइसत्यसमारंभा परिण्णया भवति से इ मुणी परिण्णायकस्से ति वेमि । (४५)

[પપ્પ ઉદ્દેશ:]

સે વેમિ, સંતિ મે ત્તસા પાણા, તંજહા-અંડયા^૧, પોતયા^૨, જરાવયા^૩, રસયા^૪, મં-સેયયા^૫, સંસુચ્છિમા^૬, ઉચ્ચિમયા^૭, ઉવવાતિયા^૮, । ઇસ સંસારેત્તિ ઇચ્છતિ મંવસ્સ અવિ-જાણતો । (૪૬)

શ્વત એટલે પ્રતિજ્ઞા બદલતો છે તેમ એ પણ તેવીજ છે; જેમ શરીર વધે ઘટે છે તેમ એ પણ વધેઘટે છે, અને જેમ શરીર અનેક વિકાર પામેછે તેમ એ વનસ્પતિ પણ અનેક વિકાર પામી શકે છે, માટે વનસ્પતિ સઘળ છે. (૪૪)

એ વનસ્પતિનો સમારંભ કરતાં થકાં અનેક આરભ લાગેછે. જે તેનો સમારભ ન કરે તેને કશો આરભ લાગતો નથી એવું બાણીને ખુદ્ધિમાન પૃથ્વી બને વનસ્પતિની હિ સા ન કરી, બીજાની ન કરાવવી, અને તેના કરનારને રૂડુ નહિ માનવું. આ રીતે જેને વનસ્પતિના સમારભ બાબત શુદ્ધ સમજ હોય તેજ સમારભ બાબતની શુદ્ધ સમજ ધનનાર મુનિ બાણીને એમ હું કહું છું. (૪૫)

છઠ્ઠો ઉદ્દેશ.

(ત્રસ જીવોની હિંસાનો પરિહાર.)

હું કહું છું કે સર્વ સ્થળે પ્રાચે ત્રસ જીવો હોયછે તે આઠ પ્રકારના થાય છે જેવા કે અ-
ઝન,^૧ પોતન,^૨ જસયુન,^૩ રસન,^૪ સસ્વેદન,^૫ સમ્પ્રિયન,^૬ ઉદ્ધિમિ^૭ અને આપયા-
નિક^૮ એ રીતના આઠ વર્ગો મળી સસાર કહેવાયછે. તે સસારમાં અજ્ઞાની બાળજીવ ભમ્યા
કરે છે. (૪૬)

૧ પ બિઓ ૨ હાથી વગેરાઓ ૩ ગાય બેરો વગેરા ૪ કીડાઓ ૫ બૂ માટલુ વગેરા. ૬ કીડી
માખી વગેરા ૭ અંજીટ વગેરા ૮ દેવનારક.

ળિજ્ઞાદ્વિતા પદિલેહિતા પત્તેયં પરિળિજ્ઞાણં, સન્વેસિ પાળાણં,^૧ સન્વેસિં મૂયાણં,^૨ સન્વેસિં જીવાણં,^૩ સન્વેસિં સત્તાણં,^૪ અસાતં અપરિળિજ્ઞાણં મહત્ત્વયં દુક્કલં તિ વેમિ । (૪૭)
તસંતિ પાળા પદિસોદિસાસુય । તત્થ તત્થ પુદો, પાસ, આઝરા^૫ પરિતાવેંતિ । સંતિ પાળા પુદો સિતા । (૪૮)

લજ્ઞમાળા પુદો, પાસ, અળગારા મોત્તિ ઇમે પવયમાળા; જમિણં વિરુવ રુવેહિં સત્થેહિં તસકાય સમારંમેણ તસકાયસત્થંસમારંમમાળા અળ્લે અળેગરુવે પાળે વિહિંસદ્ધ । (૪૯)

તત્થ સ્વલ્લુ ભગવથા પરિળ્લા પવેલિતા । હમસ્સ ચેવ જીવિયસ્સ પરિવંદળમાળણપૂયળાણ, જાઈમરણમેયળાણ, દુક્કલપડિધાયહેવં, સે સયમેવ તસકાયસત્થં સમારંમતિ, અળ્લેહિં વા તસકાયસત્થં સમારંભાવેદ્ધ, અળ્લેવા તસકાય સત્થં સમારંમમાળે સમણુજાણતિ; તં સે અહિંચાણ, તં સે અગેહિણ । (૫૦)

સે ત સંલુજ્ઞમાળે આયાળીયં સમુઘાણ સોચ્ચા ભગવઝો, અળગારાણં વા અંતિણ; હ્હ મેળેસિં ણાયં ભવહ-પ્પસ સ્વલ્લુ ગયે, ઇમ સ્વલ્લુ મોહે, પ્પસ સ્વલ્લુ મારે, પ્પસ સ્વલ્લુ ણરણ । ક્કલ્લ-લ્લયં ગદિણ હોણ; જમિણં વિરુવરુવેહિં તસકાયસમારંમેણ તસકાયસત્થં સમારંમમાળે અળ્લે અળેગરુવે પાળે વિહિંસતિ । (૫૧)

૧ (વિકલ્લેદ્ધિયાઃ) ૨ (વનસ્પતય-) ૩ (પર્વેદ્ધિયાઃ) ૪ (પુર્વેદ્ધિયાઃ) ૫ માં-સાદિગૃહ્થાઃ

હુ વિચારી તપાશીને કહ્યું કે તમામ જનુઓને, તમામ વનસ્પતિને, તમામ પ્રાણિઓને, અને તમામ સ્થાવર જીવોને (પણ) મુખ પ્રિય છે, અને દુઃખ પીડા કરનાર અને ત્રાસ લેખ-ભવનાર છે. (૪૭)

એ ત્રસ પ્રાણિઓ ચારે બાજુથી દુઃખથી ડરતા રહે છે. પણ તેમને આતુર મનુષ્યો જૂના જૂના સ્થાનો ખાતર પરિતાપ આપે છે. પૃથ્વી વગેરેમાં જૂના જૂના ત્રસ જીવો પણ રહે છે (૪૮)

કેટલાએક શરમાતા થકા બોલે છે કે “અમે અનગાર છીએ,” પણ એ તેમનું બોલવું વ્યર્થ છે કારણ કે અનેક પ્રકારના શસ્ત્રોવડે તેઓ ત્રસકાય તથા તેના સખધે રહેલા અનેક જાતના જીવોને મારતા રહે છે, મરાવતા રહે છે, તથા મારનારનું અતુભાવન કરતા રહે છે. (૪૯)

આ સ્થળે ભગવાને સરસ રીતે જણાવેલું છે કે આ જીવોના માટે તથા કીર્ત્ત્વિક માટે કે જન્મમરણથી છટકા માટે અથવા વિદ્યન દૂર કરવા માટે તેઓ જાતે હિંસા કરે છે, કરાવે છે તથા કરનારને રૂઢ માનતા રહે છે પણ અને એ પ્રવૃત્તિ તેમને અહિંસા તથા અજ્ઞાનકર્તા થવાની (૫૦)

એમ જણીને ભગવાન અથવા તેમના મુનિઓ પામેથી તત્ત્વ સામળીને આદ્યણીય વસ્તુને યદ્યપ્પ કરનારા પુરૂષો એવું જાણતા રહે છે કે એ ત્રસકાયની હિંસા ખરેખર કર્મજ-ધની હેતુ છે, મોહની હેતુ છે, મરણની હેતુ છે, તથા નરકની હેતુ છે તેમ છતાં લોકો વિ-પયગૃહ્થ બનેલા છે, જેથી તેઓ વિચિત્ર આરભોથી ત્રસ જીવો તથા તેના સખધે રહેલા સ્થા-વર જીવોની હિંસા કરતા રહે છે. (૫૧)

સે ઘેમિ—અપ્પેગે અચ્ચાપ્^૧ હળંતિ, અપ્પેગે અજિણાપ્ વહંતિ, અપ્પેગે રંસાપ્ વહંતિ, અપ્પેગે સોણિતાપ્ વહંતિ, અપ્પેગે હિયયાપ્ વહંતિ, ઇવં પિત્તાપ્, વમાપ્, પિચ્છાપ્, પુચ્છાપ્, વાલાપ્, સિંગાપ્, વિસાળાપ્, વંતાપ્, ટાઢાપ્, નહાપ્, પ્હાર્ણીપ્, અટ્ટીપ્, અન્ટિમિજાપ્, અટ્ટાપ્, અળાપ્, અપ્પેગે હિંસિસુ મેત્તિ વા વહંતિ, અપ્પેગે હિંસંતિ મેત્તિ વા વહંતિ, અપ્પેગે હિંસિસ્સંતિ મેત્તિ વા વહંતિ । (૫૦)

एथ सत्थं समारंभमाणस्स इच्चेते आरंभा अपरिणायया भवंति । एथ सत्थं असमारंभमाणस्स इच्चेते आरंभा परिणायया भवंति । (५३)

તં પરિણાય મેહાવી ળેવ સયં તત્ત્વકાયસત્થં સમારંભેજ્ઞા, ળેવજ્ઞેહિં તત્ત્વકાયમત્થં સમારંભેજ્ઞા, ળેવજ્ઞે તત્ત્વકાયસત્થં સમારંભંતે સપણુજાળેજ્ઞા, જરુને સે તત્ત્વકાયમત્થમમારંભા પરિણાયયા ભવંતિ સે હુ મુળી પરિણાય કમ્મે સ્તિ ઘેમિ । (૫૪)

[સત્તમ ઉદ્દેશઃ]

પદ્મ પુત્રસ્સ^૨ દુરાંછનાપ્^૩ આયંકટંસી અહિયં—તિ નચ્ચા । જે અજ્ઞત્યં જાણહ, મે વહિયા

૧ અચોયં [શરીરાયં] ૨ (પૂજઃ કંપમાનઃ સચ્ચવાયુ) ૩ (આસેવન પરિહારં)

(ત્રસ છવોની હિંસાના હેતુઓ.)

કેટલાએક લોકો જનવરોના શરીરનો ભોગ આપવા માટે તેને મારે છે. કેટલાએક તેના આમણ માટે મારે છે. કેટલાએક તેના માંસ માટે મારે છે એમ કેટલાએક લોકોના માટે, કેટલાએક હૃદયના માટે, કેટલાએક પિત્ત માટે, વસાઓ માટે, પીછાં માટે, પૃષ્ઠી માટે, વાગ માટે, સંગિય માટે, દાન માટે, દાઢાઓ માટે, નખ માટે, નાડીઓ માટે, દાડકાં માટે, ગચ્છી માટે, એમ અનેક સ્થાનો માટે તેને મારે છે. કેટલાએક નિઃપ્રયોજનને માત્ર ગચ્છન ખાતર છવ દિસા કરે છે. કેટલાએક “આપણને એણે માર્યું હતું” એવું વિચારી તેને મારે છે. કેટલાએક “આપણને એ મારે છે” એમ ધારી તેને મારે છે અને કેટલાએક “આપણને એ મારશે” એમ વિચારી તેને મારે છે. (૫૨)

એ ત્રમકાષ્ઠનો સમારંભ કરતાં અનેક આરભ લાગે છે અને તેતુ રક્ષણ કરતાં કરશે આરંભ લાગતો નથી. (૫૩)

એમ જાણી બુદ્ધિવાન પુરૂષે જાતે ત્રસ છવોની દિસા ન કરવી, બીજાની ન કરવવી, તથા કરનારને અનુમતિ પણ નહિ આપવી. જેણે એ ગીતે ત્રસકાષ્ઠની દિસા અદિત કરતાં જાણી ત્યકત કરી હોય તેજ મુનિ જાણુનો, એમ હું કહું છું. (૫૪)

સાતમો ઉદ્દેશ.

(વાયુકાયની હિંસાનો પરિહાર)

જે હિંસાને અહિત કરનારી જાણી, વાયુકાયની દિસાને હુ.ખ દેનારી પિછાણે છે તે તેની હિંસાનો પરિહાર કરી શકે છે. જે આત્માની અદરની વાતને જાણે છે તે બાહરની

જાણહ; જે વહિયા જાણહ, સે અજ્ઞત્યં જાણહ । પ્યં જુલ-મજ્જેસિ । હહ સંતિગયા દવિયા^૧ જાવકંઘંતિ જીવિહં^૨ । (૫૫)

લજ્જમાણા પુટો, પાસ, “ અળગારા મોત્તિ ” ઇમે પવયમાણા; જમિણં વિરૂવરૂવેહિં સત્યેહિં વાઠકમ્મસમારંભેણં વાઠસત્યં સમારંભમાણે અળ્લે અળેગરૂવે પાળે વિહિંસહ । (૫૬)

તત્ય જલુ ભગવંયા પરિણા પવેહયા । હમસ્સચેવ જીવિયસ્સ પરિવંદણમાણપૂયણાપ, જાહ-મરણમો યણાપ, દુક્કલપદિધાયહેવં, સે સયમેવ વાઠસત્યં સમારંભતિ, અજ્ઞેહિ વાઠસત્યં સમારંભાવેતિ, અજ્ઞે વા વાઠસત્યં સમારંભંતે સમણુજાણતિ; તં સે અહિયાપ, તં સે અવોહિપ । (૫૭)

સે તં સંઘુજ્ઞમાણે આયાળીયં સમુદાપ સોચ્ચા ભગવંઓ, અળગારાણં વા અંતિપ; હહ મે-ગેસિ જાણં ભવતિ-પૂસ જલુ ગંથે, પૂસ જલુ મોહે, પૂસ જલુ મારે, પૂસ જલુ જરપ । હચ્ચ ત્યં ગહિપ્ હોપ, જમિણં વિરૂવરૂવેહિં સત્યેહિં વાઠકમ્મસમારંભેણં વાઠસત્યં સમારંભમાણે અજ્ઞે અળેગરૂવે પાળે વિહિંસતિ (૫૮)

સે વેમિ—સંતિ સંપાહમા પાળા આહચ્ચ સંપવંતિ ય । ફરિસં ચ જલુ પુટ્ટા ઇમે સં-ઘાય જાવજ્ઞંતિ । જે તત્ય સંઘાય જાવજ્ઞંતિ, તે તત્ય પરિયાવિજ્ઞંતિ, જે તત્ય પરિયાવિજ્ઞંતિ સે તત્ય વદ્ધાયંતિ । (૫૯)

૧ (દ્રવઃ સંયમ સ્તદ્વંતઃ) ૨ (વાયુ કાયોપમદેન હૃતિ શ્લેષઃ)

વાત (પણુ) જાણુ છે, ને જે જાહેરની વાત જાણુ છે તે અદરની વાતને (પણુ) જાણુ છે. એ જે વાત સરખી રહેલી છે એમ સમજવું. મારે અહીં જે શાનિમાં મમ સંયમિ પુરૂષો હોય છે તેઓ (વાયુકાયની હિંસાવડે) હવવાને નથી આહતા. (૫૫)

હિંસાથી શરમાતા કેટલાએક બોલે છે કે “અમે અનગાર છીએ,” પણ તે તેમનું બો-લનું વ્યર્થ છે કેમકે જુઓ, તેઓ વિચિત્ર સજ્જોથી વાયુકાય તથા અન્ય અનેક જીવોની હિં-સા કરતા રહે છે (૫૬)

આ સ્થળે ભગવાને સરસ રીતે સમજણ આપેલી છે કે લોકો આ ક્ષણિક જીવંતીના, કીર્તિ, માન, તથા ઉદર નિર્વાહાર્યે, જન્મ મરણથી મુક્ત થવા માટે, તથા હું અને હર કર્યાં માટે જાતે વાયુકાયની હિંસા કરે છે, બીજાવતી, કરાવે છે, અને કરનારને રૂડું માને છે. પણ એ પ્રવૃત્તિ તેને અતે અહિંતાકર્તા તથા અજ્ઞાન વધારનાર થવાની. (૫૭)

એમ જાણીને જેઓ ભગવાન અથવા તેમના મુનિઓ પાસેથી તત્ત્વજ્ઞાન પામી આદ-રણીય વસ્તુ અગીકાર કરે છે તેઓ જાણતા રહે છે કે એ વાયુકાયની હિંસા, કર્મબંધ-મોહ મરણ-તથા નરકની હેતુ છે એમ જાતા લોકો વિષયગ્રસ્થ થઈ તે વાયુકાયને વિવિધ આરંભોથી જાતે મારે છે, બીજા વતી મરાવે છે, અને મારનારને અનુમત કરે છે. (૫૮)

હું કહું છું કે એ વાયુકાયની સાથે પણ સંપત્તિ જીવે છે. તેઓ એકલા થઈ વાયુની અદર પડે છે. અને વાયુની હિંસા કરનાં તે પણ પીડાય છે. (૫૯)

પૃથ્વ સત્યં સમારંભમાણસ્સ હૃચ્ચેતે આરંભા અપરિણાયા ભવંતિ પૃથ્વં સત્યં અસમારંભમાણસ્ય હૃચ્ચેતે આરંભા પરિણાયા ભવંતિ । (૬૦)

તં પરિણાય મેહાવી ણેવ સત્યં વાઠમત્યં સમારંભેજ્જા, ણે વચ્છેહિં વાઠમત્યં સમારંભાવેજ્જા, ણેવત્તે વાઠસત્યં સમારંભેતે સમણુજાણેજ્જા । જસ્સેતે વાઠસત્યસમારંભા પરિણાયા ભવંતિ, સે, હુ મુણી પરિણાયકસ્મેત્તિ વેમિ । (૬૧)

પૃથ્વપિ જાણ સ્વાદીયમાણા, જે આચારે ન રતંતિ, આરંભનાણા વિણયં વચંતિ, હંદોવ-
ળીયા, અજ્ઞોદવળ્લા, આરંભત્ત્વા પક્કરંતિ સંગં । (૬૨)

સે વસુમં સત્ત્વસમણાગમ્યપણાણેણં અપ્પાણેણં અકરણિજ્ઞં પાવંદગ્ગમં ણો અચ્છેમિ । (૬૩)

તં પરિણાય મેહાવી ણેવ સત્યં છજ્જીવણિકાયમત્યં સમારંભેજ્જા, ણેવચ્છેહિં છજ્જીવણિ-
કાયસત્યં સમારંભાવેજ્જા, ણેવત્તે છજ્જીવણિકાયમત્યં સમારંભેતે સમણુજાણેજ્જા । જસ્સેતે
છજ્જીવણિકાય સત્યસમારંભા પરિણાયા ભવંતિ, સે હુ મુણી પરિણાયકસ્મેત્તિ વેમિ । (૬૪)

માટે વાયુકાયની હિસા કરતા અનેક આરભ લાગે છે અને તેની હિસાનો પરિણામ
કરતા કશો આરભ લાગતો નથી. (૬૦)

એમ બાણી બુદ્ધિમાન પુરૂષે જાતે વાયુકાયની હિસા ન કરવી, બીજા પાસેથી ન કરાવવી,
અને કરનારને રૂઢ પણુ નહિ માનવું. એ રીતે જેને વાયુકાય સબધી સમારભની ખરી સમજ
હોય તેજ હિસાપરિહાર કરનાર મુનિ બાણુવો. (૬૧)

ઉપસંહાર.

જેઓ આવા આચાર્યમાં નથી રમતા, અને આરભ કરતા થકા પણ “આમારે સુયમ
છે” એમ ખોલે છે, તથા સ્વેચ્છાચારી થઈ આગંભમાં તક્ષીન થઈ રહે છે તેઓ આકે દંત
પાધે છે. (૬૨)

માટે સુયમી પુરૂષે સર્વ રીતે સમજવાન થઈને ન કરના લાયક પાપ કર્મને કદાપિ નહિ
- ધરિયું. (૬૩)

એમ બાણીને બુદ્ધિમાન પુરૂષે જાતે છકાયની હિસા ન કરવી, બીજાની ન કરાવવી,
અને તેના કરનારને રૂઢ પણુ નહિ માનવા. એ રીતે જેને એ છકાયના આરભની પૂર્ણ
માહિતી હોય તેજ આરભત્યાગી મુનિ બાણુવો. (૬૪)

લોકવિજય નામકં દ્વિતીયમધ્યયનમ્

[પ્રથમ ઉદ્દેશઃ]

જે ગુણે,^૧ તે મૂલદ્રુણે^૨ । જે મૂલદ્રુણે, તે ગુણે । હિતિ તે ગુણદ્વી મહતા પરિચયેણ વસે પમત્તે, તંજહા-માયા મે, વિયા મે, માયા મે, મહણી મે, મજા મે, પુત્તા મે, ધૂયા મે, સુન્હા મે, સહિ-સયળ-સંતંય^૩-સંધુયા મે, વિવિત્તોવગરણ-પરિયટ્ટણ^૪-મોયળચ્છાયણ મે, રૂચ્ચત્યં ગવિણ લોણ વસે પમત્તે । (૬૫)

મહોય રાઓ પરિચયમાણે, કાલાકાલસસુદાઈ, સજોગદ્વી, અટ્ટાલોમી, આલુંપે, સહસા-કારે, વિણિવિટ્ટવિત્તે યત્ય, સત્યે પુણો પુણો^૫ । (૬૬)

અર્પ્યં ચં ચલુ આર્યં રૂઢ મેરોસિં માળવાણે, તંજહા સોયપરિણાણેહિં પરિહાયમાણેહિં, ચક્ષુપરિણાણેહિં પરિહાયમાણેહિં, ઘાણપરિણાણેહિં પરિહાયમાણેહિં, રસણપરિણાણેહિં પરિ-હાયમાણેહિં, ફાસપરિણાણેહિં પરિહાયમાણેહિં, અભિક્ષંતં ચં ચલુ વયં સંપેદાણ, તઓ સે પુગયા મૂઢમાવં જળયતિ । (૬૭)

૧ (ગુણઃ વિપયા.) ૨ (મૂલં સંસારસ્તસ્ય સ્થાનં કારણં) ૩ (સ્વજનસ્યાપિ સ્વજનઃ)

૪ દ્વિગુણત્રિગુણી કરણં પરિવર્તનં ૫ પ્રવર્તત્તે હિતિશેષઃ

અધ્યયન બીજું.

લોકવિજય.

પહેલો ઉદ્દેશ.

(માતપિતા વગેરે લોકને છતી સચમ પાળવો.)

જે વિપયો છે તે સસારના હેતુ છે, અને જે સસારના હેતુ છે તે વિપયો છે. માટે વિપયાર્થી હોય છે તે પ્રમાદી બની બહુ દુઃખ પામતો રહે છે તે એ રીતે દે,—મારી મા, મારો બાપ, મારો ભાઈ, મારી બેન, મારી સ્ત્રી, મારા પુત્રો, મારી પુત્રી, મારા મિત્ર, મારા સગા, મારા સબધિ, મારા જાણીતા, મારા સાધનો, મારી દોલત, મારા ખાનપાન, અને મારાં વસ્ત્ર એવી અનેક પચાતોમા ફસી પડેલા લોકો અરણ્યપર્યંત ગાફલ થઈ આરભ કરતા રહે છે (૬૫)

તથા તેના માટે રાત દિવસ ચિંતા કરતા થકા, કાળ અકાળની કશીપણુ દરકાર નહિ ધરતાં, કુટુંબ પરિવાર તથા ધનમાં લુપ્થ બની, વિષયમાં જિત્ત ધરતા થકા નિર્ભયપણુ લૂટ-ફાટ મચવવા મઠી પડે છે અને અનેક પ્રકારે છકાયની હિંસા કરતા કરે છે. (૬૬)

મરુખ્યતું આપુ ધણું દૂંક છે તેના દરમ્યાન જરા આવતા ઓત્ર, ચક્ષુ, ઘ્રાણુ, રસના અને સ્પર્શદ્રિયતુ જ્ઞાન ધરતુ બંધ છે. વૃક્ષવસ્થા જોઈને તે વખતે તે પ્રાણી દિગ્મૂઢ બની બંધ છે. (૬૭)

જેહિ વા સદ્ધિ સંવસતિ, તેવિણં ઇગયા ણિયગા પુઞ્વં પરિવચંતિ । સો વા તે ણિયમે પચ્છા પરિવણ્જા । ણાલં તે તવ તાણાણ વા, સરણાણ વા । તુમંપિ તેસિ નાલં તાણાણ વા, સરણાણ વા । સે ણ હાસાણ, ણ કિઠ્ઠાણ, ણ રત્તીણ, ણ વિમૂસાણ । (૬૮)

इच्छेवं समुद्रिण अहोविहारण,^१ अंतरं^२ च खलु इमं संप्रदाय, धीरो मुहुत्तमपि णो पमायण । वओ अच्छेह जोज्जणं च । (६९)

જીવિણં ઇહ જે પમત્તા । સે હંતા, છેત્તા, મેત્તા, હુંપિત્તા, વિહુંપિત્તા, વદ્ધેવેત્તા, ઉત્તા-સહ્તા, અકઠં કરિસ્સામિત્તિ મણ્ણમાણે । (૭૦)

જેહિ વા સદ્ધિ સંવસતિ તે વા ણં ઇગયા ણિયગા પુઞ્વિ પોસંતિ, સો વા તે ણિયમે પચ્છા પોસેજ્જા । ણાલં તે તવ તાણાણ વા, સરણાણ વા । તુમંપિ તેસિ નાલં તાણાણ વા, સરણાણ વા । (૭૧)

जवादीयसेसेण^३ वा संणिहिसंणियओ कज्जति इह मेगेसिं असज्जताणं भोयणाण । तओ से णगया रोगसमुप्पाया समुप्यज्जति । (७२)

જેહિ વા સદ્ધિ સંવસતિ તે વા ણં ઇગયા ણિયગા પુઞ્વિ પરિહરંતિ, સો વા તે ણિયમે પચ્છા પરિહરેજ્જા । ણાલં તે તવ તાણાણ વા, સરણાણ વા, તુમંપિ તેસિ નાલં તાણાણ વા, સરણાણ વા । (૭૩)

૧ (यथोक्तसंयमानुष्ठानाय) २ (अवसरं) ३ (उपमुक्तशेषेणेत्यर्थः)

વળી જેની સાથે તે વસે છે તેના વૃદ્ધાવસ્થામાં તેની નિદ્રા કરવા મડે છે, અથવા તે પોતે પોતાના કુટુંબિઓને નિદ્રા મડે છે. માટે હે જીવ, તે કુટુંબ તને બચાવનાર કે આશ્રય દેનાર નથી, અને તુ પણ તેમને બચાવવા કે આશ્રય આપવા સમર્થ નથી. એમ વૃદ્ધાવસ્થામાં હાસ્ય, ક્રીડા, મેળગામ અને શણગાર એ સર્વને પુરૂષ અયોગ્ય બને છે (૬૮)

એમ જાણી બુદ્ધિમાન પુરૂષ આ અવસર પામીને સચમ માટે તરત ઉત્તમાશ્રય થાય છે અને ધડીબર પણ પ્રમાદ કરતો નથી જે માટે વય અને યૌવન ધસારાબધ આશ્વાજન્ય છે. (૬૯)

જેઓ તેમ નથી જાણતા તેઓ અસચમથી જીવવામાં ગાફલ થઈ રહે છે અને તેઓ સર્વથી અધિકતા મેળવવા માટે છકાયને મારતા, કાપતા, ફાડતા, લૂંટતા, હુંડતા, પ્રાણરહિત કરતા તથા ત્રાસ આપતા રહે છે. (૭૦)

(પણુ જો તેનું નશીબ મદ હોય છે તો કશું મળી શકતું નથી) તેથી તેઓ કુટુંબનું પોપણુ કરવાને બદલે પોતે કુટુંબથી પોપાય છે. અથવા (કલ્પ્ય તેઓને કષ્ટ ધન પ્રાપ્તિ થતા) તેઓ કુટુંબનું પોપણુ કરે છે પણ (અતે) તેઓમાંના કોઈ કોઈને બચાવી શકનાર નથી તેમ તે પણ તેમને બચાવી શકનાર નથી. (૭૧)

કેટલાએક અસચયિતઓ બચેલા આહારને બીજા દિવસે ખાવાના માટે રાખી મેલે છે. પણ તેમના શરીરે તેથી કોઈ વેળા અનેક રોગો ઉત્પન્ન થાય છે. (૭૨)

અને ભારે તેના સગાં સ્નેહી બધાલાંબા થઈ બેસે છે કોઈ પણ બચાવી શકતો નથી. તેમ હે અસચયિતઓ તમે પણ તેમનાથી મોડા કે વહેલા લાંબા થઈ બેસનાર છો, ને તેમને બચાવી શકનાર નથી. (૭૩)

.....
 एवं जाणिषु दुक्खं पत्तेयं सायं, अणमिकंतं च खलु वयं सपेहाए, खणं^१ जाणाहि
 पंडिए (७३)

જાવ સોયપણાના અપરિહીના, જાવ ગેત્તપણાના અપરિહીના, જાવ ઘાણપણાના અપ-
 રિહીના, જાવ જીહ્વપણાના અપરિહીના, જાવ ફાસપણાના અપરિહીના, હ્રુચ્ચેતેહિં વિરુદ્ધ-
 રુદ્ધેહિં પદ્ધાણેહિં અપરિહીણેહિં આયદું સમ્મં સમણવાસેજ્ઞાસિત્તિં વેમિ । (૭૫)

[द्वितीय उद्देशः]

ઝરદું આવડે^૨ સે મેહાવી; જાણસિ મુકે । (૭૬)

અણાણાણ પુઢાવિ ઇગે ણિયદંતિ મંદા મોહેણ પાવડા^૩ । (૭૭)

“અપરિગ્રહા અવિસ્સામો” સસુદુણ લદ્દે કામે અભિગાહેંતિ, અણાણાણ મુણિણો, પઢિ-
 હેંહંતિ, ઇત્યં મોહે પુણો પુણો સણ્ણા, ણો હન્નાવ, ણો પારાણ । (૭૮)

વિસુત્તા હુ તે જાણા, જે જાણા પરિગામિણો લોભં અલોભેણ દુગંછમાણે લદ્દે કામે જા-

૧ (અવસર) ૨ આવતેત (નિવર્તેત) ૩ પ્રાવૃત્તા :

એ રીતે દરેક જીવના મુખ દુઃખ જૂદા જૂદા સહેવાના જાણીને તથા હજી પોતાની વય
 કાયમ રહેલી જાણીને હે પડિત આ અવસરને ઓલખ (૭૬)

ત્યાં લગી શ્રાવ, ચક્ષુ, ઘ્રાણ, રસન, તથા સ્પર્શદ્રિયની વિજ્ઞાનશક્તિ મંદ નથી પડી
 તેના દરમ્યાન તુ તાર આત્માર્થ સિદ્ધ કરી લે (૭૫)

પીઠે ઉદ્દેશ.

(અરતિ રાણી સંયમમાં દૃઢ રહેવું)

યુદ્ધિમાન પુરૂષે સયમમા અરતિ થવી દર કરવી. એમ કથાથી ઘણાજ અદ્યકાલે મુક્ત
 થવાય છે (૭૬)

અગ્રાની મૂઠ જીવે પરીસહ કે ઉપસર્ગ આવતાં આગ્રાથી બાહેર થઈ સયમથી ભ્રષ્ટ
 થતા રહે છે. (૭૭)

“અમે અપરિગ્રહીજ છીએ ” એમ બોલી કેટલાએક દીક્ષિત થયા થકા પણ આ-
 ગ્રાથી બાહેર થઈ મુનિના વેપને લજ્જવતા થકા મળતા કામ સેવતા રહે છે તથા તે મેળવ-
 વાના ઉપાયોમાં મગ્યા રહી વારંવાર મોહમાં યુડયા રહે છે તેઓ નથી આ પાર, કે નથી
 પેલે પાર.^૧ (૭૮)

ખરેખર તેજ પુરૂષો વિમુક્ત^૨ જાણવા જોઓ સયમને સદા પાળતા રહે છે. જે પુરૂષ
 નિર્લોભ થઈ લોભને ધિક્કારી કહાડી મળતા કામલોભને ઇચ્છે નહિ, અથવા જે મુળગીજ

૧ એટલે કે નથી મુનિ અને નથી ગૃહસ્થ. ૨ ત્યાગી.

મિગાહૃ, વિળાવિ લોમ નિક્લસ્મ ઇસ અક્ષમે જાણતિ પાસતિ । પદિલેહાપ્ ણાવકલ્લતિ, ઇસ અળગારેત્તિ વુચ્ચતિ । (૭૯)

અહોયરાઓ પરિતપ્પમાણે, કાલાકાલસમુદ્દાહ, સંજોગટ્ટી, અટ્ટાલોમી, આહુમ્પે, સહસા-કારે, વિળિવિટ્ટુત્તે પ્ત્ય, સત્થે પુણો પુણો । (૮૦)

સે આય^૧વલે ૧, સે ણાહ્વલે ૨, સે સયણવલે ૩, સે મિત્તવલે ૪, સે પેચ્ચવલે ૫, સે દેવવલે ૬, સે રાયવલે ૭, સે ચોરવલે ૮, સે અતિહિવલે ૯, સે ક્વિવળવલે ૧૦, સે સમળવલે ૧૧, હ્ચ્ચેતેહિં વિરુવરુવેહિં કજ્જેહિં દંડસમાયાળં સંપેહાપ્ મયા કજ્જતિ । પાવમો-કલોત્તિ મળ્લમાણે । અદુવા આસંસાપ્ । (૮૧)

તં પરિજ્ઞાય મેહાવી, ણેવ સયં ઇપ્પહિં કજ્જેહિં દંડં સમારંમેજ્જા, ણેવ્વળ્ણં ઇપ્પહિં ક-જ્જેહિં દંડં સમારંભાવિજ્જા, ઇપ્પહિં કજ્જેહિં દંડં સમારંભતેવિ અન્ને ણો સમણ્ણાણેજ્જા । (૮૨)

ઇસ મળે આરિપ્પહિં પવેદિપ્ । જહેત્ય કુસલે ણોવલિપ્પિજ્જાસિત્તિ વેમિ । (૮૩)

[તૃતીય ઉદ્દેશ :]

સે અસહ્^૨ ઉચ્ચાગોપ્, અસહ્^૨ ણીયાગોપ્ । ણો હીણે, ણો અતિરિસે, ણો પીહપ્ । હતિ-

૧ આત્મવલાર્ય. ૨ અસકૃત્ (પુનઃ પુનઃ)

લોભને નિર્મૂળ કરી દીક્ષિત થાય તે કર્મરહિત બની સર્વેશ્વ સર્વદર્શી થાય માટે એમ વિચા-રીને જે લોભને ધિચ્છે નહિ તે અનગાર કહેવાય છે. (૭૯)

અજ્ઞાની જીવે રાત દિવસ દુઃખી થતા થકા, કાળ અકાળની દરકાર નહિ ધરતાં, અંતે અને ધનના લોભી બની વગર વિચારે વારવાર અનેક આરભ કરતા રહે છે. (૮૦)

આત્મબળ,^૧ જ્ઞાતિબળ, સ્વભાવબળ, મિત્રબળ, પ્રેમબળ,^૨ દેવબળ, રાજબળ, ચોરબળ,^૩ અતિથિબળ, કૃપણબળ,^૪ તથા અમણબળની પ્રાપ્તિ માટે અથવા પાપક્ષયના માટે અથવા આશ સાથી^૫ લોકો અનેક આરભમા પ્રવર્તે છે. (૮૧)

માટે બુદ્ધિમાન પુરૂષે એ કામો માટે જાતે પણ હિંસા નહિ કરવી, બીજાવતી પણ હિંસા નહિ કરાવવી. અને કરનારને પણ રૂડું નહિ માનવું (૮૨)

એ માર્ગ આર્યોએ (તીર્થકરોએ) બતાવ્યો છે. માટે ચતુર પુરૂષોએ જેમ પોતાના આત્મા કર્મથી ન લીપાય તેમ વર્તવું. (૮૩)

ત્રીજો ઉદ્દેશ.

(માનને રાળવું તથા ભોગમાં રક્ત ન થવું)

જીવ ધણીવાર જીવ્ય ગોત્રમાં^૬ જીવજેલો છે. અને ધણીવાર નીચગોત્રમાં જીવજેલો છે.

૧ શરીર બળ. ૨ ભવાંતર જતાં ચતુ' બળ ૩ ચોરો અને મદદ આપશે તે. ૪ સિદ્ધિશ્ચં બળ અને થશે. ૫ ભવાંતરમા તે વસ્તુ મળવાની ઇચ્છાથી. ૬ જીવ્ય કુળમાં.

સંભાવ કે શોયાવાદી, કે માળાવાદી, કેસિ વા પૂને ગિજ્ઞે^૧ । (૮૪)

તમ્હા પંહિણ્ જો હરિસે, જો કુપ્પે, મૂર્ખહિં જાણ, પઢિલેહ સાતં સમિતે પ્યાણુપસ્સી^૨
તંજહા-અંધત્તં, બહિરત્તં, મૂયત્તં, કાળત્તં, કુંટત્તં, જુજ્જત્તં^૩, વઢહત્તં, સામત્તં, સવરત્તં, સદ-
યમાણં અળેગરુવાઓ જોળીઓ સંધાતિ, વિરુવરુવે ફાસે પઢિસંવેદેહ । (૮૫)

સે અબુજ્ઞમાણે હતોવહતે જાહમરણમણુપરિયટ્તમાણે । (૮૬)

જીવિયં પુઢો પિયં હહ મેરેસિં માળવાળં છેત્તવત્થુમમાયા માળાળં । (૮૭)

આરત્તં, વિરત્તં, મળિંકુંડલં, સહહિરણ્ણેણ હ્થિયાઓ પરિગિજ્ઞ તત્ત્વેવ રત્તા । (૮૮)

“જા હ્થં ત્તપો વા, દમો વા, ણિયમોવા, વિસ્સતિ” સંપુણં બાલે જીવિકામે છાલ-
પ્પમાણે મૂઢે વિપ્પરિયાસ-સુવેતિ । (૮૯)

હળમેવ જાવકંહંતિ, જે જળા ધ્રુવચારિણો; જાતીમરણં પરિભ્રાય, ચરે સંક્રમણે દહે । (૯૦)

જાતિય કાલસ્સનાગમો । (૯૧)

સન્ને પાળા પિયાઢયા, સુહસાયા, દુસ્સપ્પઢિકૂલા, અપ્પિયવહા, પિયજીવિણો, જીવિઢ
કામા । (૯૨)

૧ ગૃહ્યેત. ૨ પત્તદુદર્શી. ૩ કુજ્જત્તં

એમા કશી ન્યૂનતા કે અધિકતા નથી. માટે કોઇ પણ જાતનો ગર્વ નહિ કરવો. આખું સમ-
જતાં કોણ પોતાના ગોત્રનો ગર્વ કરશે અથવા માન ધરશે અથવા ગૃહ થશે. (૮૪)

માટે બુદ્ધિમાન પુરૂષે હર્ષ કે રોષ નહિ કરવો બધા જીવોને મુખ પ્રિય છે એમ જાણી
સમિતિયત થઇ વિચારવું. આ પ્રમાણે જીવ પોતાના પ્રમાદથીજ આંધળાપણું, બહેરાપણું,
સુગાંધણું, હાંપણું, કુબઘાંપણું, વાંકાપણું, કાળાપણું, તથા કાળજાપણું (વગેરે) પામે છે,
અનેક યોનિઓમા જન્મ ધરે છે અને ભયકર દુઃખો વેઠે છે. (૮૫)

અજાણુ જીવ રોગથી ગ્રસ્ત તથા અપયશવત થયો થકો જન્મ મરણમાં ફસતો
રહે છે. (૮૬)

ક્ષેત્ર તથા વસ્તુમાં મન્યાન દરેક પ્રાણિને જીવલુ ધણું પ્રિય લાગે છે. (૮૭)

(તેવા બાળજીવો) રંગબેરંગી વસ્ત્ર, મણિ, આભરણ, હિરણ્ય, અને સ્ત્રીઓ પામીને
તેમાંજ આસક્ત થઇ રહે છે. (૮૮)

એવા સપૂર્ણ બાળ અને મૂઢ બનેલા જીવો વિપરીયાસ પામીને નિર્ભયપણે જીવવા ચહાતા
થકા આ રીતે બકે છે કે, “આ જગતમાં યમ કે નિયમ કશા કામના નથી.” (૮૯)

પણ જે પુરૂષો આચારવત છે તેઓ તેમ જીવવા નથી ચહાતા. તેઓ તો જન્મ મરણ
થતા જાણી સયમ પાળવામાં જ ઉત્તમાલ રહે છે, (૯૦)

મોતનો કંઈ ભરોસો નથી. (૯૧)

બધા જીવો લાંબી આયુષ્યને તથા મુખને ચાહે છે, અને જીવવા માગે છે. મરણ અને
દુઃખ બધાને અપ્રિય લાગે છે (૯૨)

સર્વેસિં જીવિયં પિયં । (૧૩)

તં પરિગિજ્ઞા દુપથં ચતુષ્પથં અમિહુંજિયા જં, સંસંચિયા જં, તિવિધિણ જામિ તત્ત્વ મત્તા મવદ્ અપ્પા વા વહુગા વા, સે તત્ત્વ ગઢિપ્પ ચિટ્ઠદ્ધ, મોયણાપ્પ (૧૪)

તજો સે દુગયા ધિવિદ્ધં પરિસિદ્ધં સંમૂયં મહોવગરણં મવત્તિ । તંપિ સે દુગયા દાયાદા વિમયંતિ, અદત્તાદારા વા સે અવહરંતિ, રાયાણો વા સે વિલુંપતિ, જણસ્સત્તિ વા સે, વિણસ્સત્તિ વા સે, અગારદાદેણ વા સે દક્કદ્ધ (૧૫)

હિતિ સે પરસ્સટ્ટાપ્પ કૂરાદ્ધં કમ્માદ્ધં વાલે પકુબ્બમાણે તેણ દુક્કલેણ મૂદે વિપ્પરિયાસ-મુદેત્તિ । (૧૬)

મુણિણા હુ દુથં પવેદ્ધયં । (૧૭)

અણોહત્તરા^૧ દુત્તે, જય ઓદ્ધં તરિત્તપ્પ । અતીરંગમા દુત્તે, જય તીરં ગમિત્તપ્પ । અપારંગમા દુત્તે, જય પારં ગમિત્તપ્પ । (૧૮)

આયાણિજ્ઞં ચ આયાય, તંમિ ઠાણે^૨ જ ચિટ્ઠદ્ધ, વિત્તયં પપ્પડ્ડત્તેયત્તે, તંમિ ઠાણામિ^૩ ચિટ્ઠદ્ધ । (૧૯)

ઝહેસો^૪ પાસગસ્સ જત્તિય । (૧૦૦)

૧ (ઓઘઃ કર્મરૂપઃ પ્રવાહ સ્તં ન તરંતીત્યનોવત્તરાઃ) ૨ (સંયમરૂપે) ૩ (અસંયમરૂપે)
૪ (આજ્ઞા)

હવવુ બધાને પ્રિય લાગે છે. (૯૩)

હવવુ પ્રિય હોવાથી જ લોકો દ્વિપદ તથા ચતુષ્પદને ગ્રામીને દ્રવ્ય સચય કરના ચક્રા ને કંઈ થોડું કે થણુ ખાવા પીવા માટે ધન એકઠું કરે છે તેમા મન વચન ક્રિયાથી શુદ્ધ થતા રહે છે. (૯૪)

વખતે તેમના પાસે ધણીજ વધતો દ્રવ્ય ભંડોળ એકઠો થઈ જાય છે. પણ અતે તેને ભાયાતો વેદેએ છે. અથવા ચોરો ચોરી જાય છે, યા ગુણ હુટી લે છે, યા વ્યાપાર વગેરેમાં નાશ થાય છે યા અગ્નિનીથી બળી જાય છે. (૯૫)

એમ બીજાઓના માટે તે અજ્ઞાન પ્રાણીઓ દૂર કર્યે કરતા ચક્રા તેનાં દુઃખ જાતે ભોગવતાં વિપર્યાસ^૧ પામે છે. (૯૬)

આ બધું મુનિઓ (વીર પ્રભુઓ) જણાવેલું છે. (૯૭)

પરતીચિંઓ કે પાસત્યાઓ^૨ સસારનો પ્રવાહ તરી શકવાના નથી, તથા તેના તીર કે પારને પામી શકવાના નથી. (૯૮)

જેઓ સયમ લઈ પાછા સયમમાં નથી રહી શકતા તે અજ્ઞાણ હવો અસસ ઉપદેશ પામીને અસયમમાં રહે છે. (૯૯)

તત્ત્વ સમજનારને કંઈ કહેવું જરૂરું નથી. (કારણ કે તે સમજી હોવાથી પોતે સીધે મા-ગે ચાલ્યો જાય છે) (૧૦૦)

ધાલે શુભ ગિહે^૧ કામસમગુણે અસમિતદુક્ષે દુક્ષાણમેવ આવર્તે અણુપરિયદ્વિત્તિ
વેમિ । (૧૦૧)

[ચતુર્થ ઉદ્દેશઃ]

તત્તો સે યગયા રોગસમુપ્પાયા સમુપ્પજ્જતિ । (૧૦૨)

જેહિં વા સદ્ધિં સંવસતિ, તે વા ખં યગયા ગિયગા પુલ્લિં પરિવયંતિ । સો વા તે ગિ-
યગે પચ્છા પરિવયજ્જા । ણાલં તે તવ તાણાપ્પ વા, સરણાપ્પ વા । તુમંપિ તેસિં ણાલં તાણાપ્પ
વા સરણાપ્પ વા । (૧૦૩)

જાણિત્તુ દુક્કલં પત્તેય સાયં । (૧૦૪)

મોગામેવ અણુસોયંતિ-દ્વહ મેગેસિં માણવાળં, તિવિહેણ, જાવિ સે તત્થ મત્તા ભવહ,
અપ્પા વા, વહુગાવા, સે તત્થ ગદિપ્પ ચિટ્ઠતિ ! મોયણાપ્પ । (૧૦૫)

તત્તો સે યગયા વિપ્પરિસિદ્ધં સંભૂયં મહોવગરણં ભવતિ । તંપિ સે યગયા દાયાયા વિ-
ભવંતિ, અદત્તાહારે વા સે હરતિ, રાયાણો વા સે વિહંસંતિ, ગત્સહ વા સે, વિગત્સહ વા
સે, અગારદાહેણ વા સે હજ્જતિ । (૧૦૬)

૧ (સ્નેહઃ (રાગી)

પણુ જે ખાળ હોય છે તે વિપયોમા રક્ત બની તેમને સેવન કરતો થકો દુખો વ-
ધારીને દુખોના જ ચક્રમાં રખડે છે (૧૦૧)

ચોથો ઉદ્દેશ.

(ભોગોથી રોગો થાય છે.)

પછી^૧ તેને કર્મ ઉદય આવતા રોગો જિત્તમ થાય છે, (૧૦૨)

એવે વખતે તેના સ્નેહિઓ તેને અવગણે છે યા તે તેઓને અવગણે છે. કારણુ કે
કોઇ કોઇને રાખનાર નથી (૧૦૩)

દુખ સુખ સર્વ જૂઠા જૂઠા ભોગવે છે. (૧૦૪)

આ જગતમાં કેટલાએક જીવ^૨ મરણુ લગી પણ ભોગનીજ વાંછા ધરતા રહે છે. તેવા-
ઓને જે કંઇ થોડી કે ઘણી ધન પ્રાપ્તિ થાય છે તે ખાવા પીવા માટે તેમાં મન વચન કા-
યાથી ગૃહ થઇ જાય છે (૧૦૫)

કલ્પય ખાહુ ધન મળે છે તો અતે તે ધન ભાયાતો વેચે છે, યા ચોરો ચોરી જાય છે,
યા રાજાઓ લૂટી લેછે, યા વ્યાપારમા નાશ પામે છે, યા અગ્નિથી બળી જાય છે (૧૦૬)

૧ કામભોગથી કર્મજન્ય ધ, કર્મજન્ય ધથી મરણુ, મરણુથી નરક, નરકથી ગર્ભ ને ગર્ભથી રોગ થાય છે.
૨ જેમકે બ્રહ્મદત્ત કેમકે તે મરણુની આણીપર તથા નરકમાં પણ “કુઝમતી કુઝમતી”જ પોકારતો.

इति से परस्स अदाए कूराणि कम्माणि वाले पकुन्वमाणे तेण दुक्खेण मूढे विप्परि-
यासमुवेति । (१०७)

આસં ચ છંદં ચ વિગિંચ ધીરે । (૧૦૮)

તુમ ચેવ તં સહમાહુ^૧ । (૧૦૯)

જે સિયા, તેણ જો સિયા । (૧૧૦)

इणमेव णावदुज्झंति, जे जणा मोहपाउडा । (१११)

થીલોમપન્વહિયુ તે મો વયંતિ “પુયાઈ આયતળાઈ” । (૧૧૨)

સે દુક્ખાણ, મોહાણ, મારાણ, જરગાણ, જરગતિરિક્કણ । (૧૧૩)

સતતં મૂઢે ધર્મં જામિજાણતિ । (૧૧૪)

ઉદાહુ વીરે । અપ્પમાદો મહામોહે । (૧૧૫)

અલં કુસલસ્સ પમાદેણં, નંતિ-મરણં^૨ સપેહાણ, મિદુરધર્મં સપેહાણ । (૧૧૬)

જાલં પાસ । અલં તવેણ્હિ । યયં, પાસ મુળી ? મહદ્ભયં । (૧૧૭)

જાતિવાણ્ણ કંચણં । (૧૧૮)

एस वीरे पसंसिपु-जे ण णिविज्जति आटाणापु^૩ । (११९)

૧ આદૃત્ય (સ્વીકૃત્ય) (અશુભ માદત્સે इतिशेषः) ૨ (શાંતિમરણં ચેતિદ્વિદ્વઃ) ૩ સંયમાય.

એ રીતે તે અજ્ઞાની જીવો ખીજના માટે ફર કર્મ કરતા થકા તેના દુઃખો જાને ભો-
ગવતાં સુખ ધન્યતા દુઃખમાં પડે છે (૧૦૭)

હે ધીર પુરૂષો તમારે વિષયની આશા અને ^૧લાલસથી ફર રહેવું. (૧૦૮)

તમે જાતેજ તે આશારૂપ શલ્ય હૃદયમાં ધરી હાથે કરી દુઃખી થાઓ છો (૧૦૯)

પૈશાચી ભોગોપભોગ મળે છે, તેમ વખતે નહિ પણ મળે. (૧૧૦)

પણ મોહવત પ્રાણિઓ એ સમજી શકતા નથી. (૧૧૧)

સ્ત્રીઓમાં આસક્ત થયા થકા તેઓ બોલેછે કે “એ સ્ત્રીઓજ સુખની સ્થાન છે.”^૧૧૨

પણ ખરૂં જોતાં તો તેઓ દુઃખ, મોહ, મરણ, નરક, અને નિર્યય ગતિની હેતુભૂત
છે. છતાં હમેશાં મૂઢ બનેલા જીવો ધર્મ જાણી શકતા નથી. (૧૧૩)

વીર પ્રભુએ જાણ્યુતાપથી કહ્યુંછે કે સ્ત્રીનો વિશ્વાસ મુનિએ નહિ કરવો. (૧૧૪)

માટે કુશળ પુરૂષે અપ્રમાદથી મોક્ષ અને પ્રમાદથી થતાં મરણ વિચારીને તથા સરીરને
ક્ષણભંગુર જાણીને પ્રમાદ ફર કરવો. (૧૧૫)

વિષયભોગથી કષ્ટ તૃપ્તિ થતી નથી, માટેએ કશા કામના નથી. હે મુનિ, એ કામભોગ-
ગ્રાહી મહા ભયકર છે એમ વિચાર (૧૧૭)

માટે મુનિએ કોઇ જાતને પીડા નહિ કરવી. (૧૧૮)

એવા અપ્રમાદી પરાક્રમી મુની જ વખણાયલા છે, જેઓ સુખમ પાળતાં કશે ખેદ નથી
પામતા. (૧૧૯)

સે મિદલ્ કાલુણે, યાલુણે,^૧ માયણે, સ્લેયણે, સ્વગયણે, વિણયણે, મસમયણે, પરસમયણે, માયણે, પરિગાહ અમમાયમાણે, કાલાણુદાઈ, અપદિત્રે^૨ દુહાઓ^૩ હિત્તા, નિયાઈ । (૧૨૬)

વત્થં પદિગાહં કંઠલં પાયપુદ્ધં ડગ્ગહં ચ કટામણં, પટેસુ દેવ જાણેજા । (૧૨૭)

હઠે આહારે, અળગારે માતં જાણેજા, સે જહેય મગવયા પવેઢયં । (૧૨૮)

સામોત્તિ ન મજ્જેજ્ઞા, અહામોત્તિ ન સોણ્ણજ્ઞા, થદ્ધંપિ હદ્ધં ન ણિહે^૪, પરિગાહામો અપ્પાણં અવત્તલ્લેજ્ઞા, અળગારા નં પાત્તપ્પ પરિહરેજ્ઞા । (૧૨૯)

પ્પસ મન્ગે આરિપ્પિં પપેદિત્તે, જહેત્થ કુસલે ગોવહિલ્પેજ્ઞાસિત્તિ યેમિ । (૧૩૦)

કામા દુરત્તિક્રમા, જીવિયં કુપ્પલેપુનું,^૫ કામકામી લલ્લ અયંપુરિસે, સે સોયતિ, ફરતિ, તિપ્પતિ, પિઠ્ઠતિ, પરિતપ્પતિ । (૧૩૧)

આયત્તપચ્છ લોનવિપત્તી લોગસ્સ અહોમાગં જાણતિ, ડડું માગં જાણતિ, તિરિયમાગં જાણતિ । (૧૩૨)

૧ છાંદસત્વાત દીર્ઘસ્થં ૨ અનિદાનઃ ૩ રાગદ્વેષાભ્યાં ૪ (સ્થાપયેત) ૫ દુ પ્રતિવૃદ્ધીય (દુર્વર્ત્તનીય)

એવો મુનિ કાળ,^૧ બળ,^૨ માત્ર,^૩ ખેડ,^૪ ઠાણ,^૫ વિનય,^૬ અસમય,^૭ પરસમય^૮ અને સ્વાયંત્રો જાણનાર થઈ પરિવ્રજાની મમતા દૂર કરતો થકો યથાકાળ અનુક્રમ કરીને નિરીક્ષ રહી રાગદ્વેષ છેદીને મોક્ષમાર્ગમાં આત્મો જાણે છે (૧૨૬)

વળી વસ્ત્ર, પાત્ર, કબળ, પાદપુચ્છન, વસ્ત્રિ, તથા કટાસન એ સર્વે મુનિએ ગૃહસ્થ પાસેથી શુદ્ધ રીતે યાચી લેવા (૧૨૭)

મુનિએ પરિચિત આહાર લેવો એમ ભગવાને જાણાવ્યું છે. (૧૨૮)

આહાર મળ્યો જાણી ખુશી નાંદ થવું, નાંદ મળ્યો જાણી શોક ન થવો, ધણે આહાર મળતા તે સધરી રાખવો નહિ, ખીજા પરિવ્રજાથી પણ દૂર રહેવું વળી ધર્મોપકરણને પણ પરિવ્રજાએ નહિ દેખતા ધર્મોપકરણને દેખી તેમના પર મમતા નહિ ધરવી (૧૨૯)

એ માર્ગ તીર્થકર દેવોએ ગતાવ્યો છે એમાં પ્રવર્તનાર કુશળ પુરૂષો કર્મથી બધાતા નથી (૧૩૦)

વિષય વાછનાથી દૂર રહેવું થણ વિકટ કામ છે વળી જીવિત પણ વધી શકતું નથી (માટે કોઈ વખતે પણ પ્રમાદ નહિ કરવો) આ જનુ દમ્પત્તિ વિષય વાચ્છામાં ગરકાવ થઈ રહે છે તે વિષયોનો વિયોગ થતાં આવે છે, ઝુરે છે, નિર્મયોદ્ધ યાય છે, પીડાય છે અને અકલાય છે (૧૩૧)

દીર્ઘદર્શી અને દુનિઆના રંગને જાણનાર પુરૂષ લોકના અધ્યાભાગ ધર્મભાગ અને તિર્થભાગને જાણે છે (એટલે કે એમાં શી રીતે જીવ દુરપત્ર થાય ઇત્યાદિ બિના જાણી શકે છે) (૧૩૨)

૧ અવસર ૨ પોતાની શક્તિ ૩ વિશ્વાસ. ૪ અભ્યાસ. ૫ સમય. ૬ જ્ઞાનાદિકનો વિનય ૭ સ્વમત ૮ પરમત ૯ ચિત્તાભિપ્રાય.

મઢિય અણુપરિવ્રજમાણે^૧ સંધિ વિરિત્તા હ્રદ મથિચર્ણે^૨, પૂત વીરે પત્તસિય જે વચ્ચે પઢિમોવય । (૧૩૩)

જહા અતો તહા ચાહિં જહા ચાહિ તહા અંતો । (૧૩૪)

અંતો પૂતિદેહંતરાણિ પાસતિ પુઢોચિ સર્વંતિ^૩ પંદિય પઢિલેહય । (૧૩૫)

સે સત્તિમ પરિણાય મા ચ હુ લાઇપચામી, મા તેલુ તિરિષ્ઠ મપ્પાળ માવાચય^૪ । (૧૩૬)
કાસંકસે^૫ લલુ અયં પુરિસે, વલુમાયી, કહેણ મૂઢે પુણો તં કરેતિ લોમં, વેરં વદ્ધતિ અપ્પણો । (૧૩૭)

જમિણ પરિકલ્પિજહ્મસ્સચેવ પઢિયુરુણયાય ઝમરાયહ્મ^૬ મહાસકુદી અટ-મેતં પેહાપ્પ^૭ । (૧૩૮)

અપરિણાય કદતિ^૮ સે તં જાણહ જમરં ઘેમિ । (૧૩૯)

તે હ્રથ પંદિતે પવયમાણે, સે હંતા, મેત્તા, લુંપિતા, ધિલુપિતા, વઢવઢતા, અણ્ઠં ફરિસ્સા-

૧ (કામામિલાપ નિવૃત્ત્યે ન પ્રભવતીતિયોપ.) ૨ મર્ત્યેષુ (ચો વિપ્સાદીન્ ત્વજતી-
તિશેષો) ૩ શ્રવતિ નવમિ શ્રોતૈઃ) ૪ આપાદયેત ૫ કાર્પકપ. (ફિલ્સૈત્વતાપ્યાદુભ.)
૬ ઝમરાયતે (અમર દ્વાચરતિ) ૭ પ્રેક્ષ્ય-પર્યાલોચ્ય ૮ (અનુભવતિ)

વિપયમા મૂઢ લોકો વારવાર સમારમા બટકયા કરે છે માટે મનુષ્યમા આવસાર આવેલો નાણીને જે વિપયાદિકનો ત્યાગ કરે તે પ્રસાદમી પુરૂપ વખણાયો છે. એવા પુરૂપ, સસારમા બધાઈ ગએલા ખીલન છંવંને પણ અદરના તથા બાહેના બધનોથી છોડાવી શકે છે (૧૩૩)

શરીર જેમ બાહેર અસાર છે તેમ અદર પણ અસાર છે અને જેમ અદર અસાર છે તેમ બાહેર પણ અસાર છે. (૧૩૪)

માટે પડિત પુરૂપ શરીરની અદર રહેલ દુઃખિ વસ્તુઓ તથા શરીરની અંદરની સ્થિતિઓ કે જે હમેશા શરીરની બાહેર મળાદિકને ઝડતા રહે છે તેને નાણી આ શરીરનું યથાર્થરૂપ નાણુતો રહે છે. (૧૩૫)

તેવા સુદ્ધિમાન પુરૂપે બાળકો જેમ મુખમાથી વહેતી લારને પાછા ચૂંચી લે છે તેમ સાર ચૂસનાર નહિ થવું. (અર્થાત્ છાંડેલા ભોગોની પુનઃભિલાષ ન કરવી) તેમજ ગાના-બ્યાસાદિકમા વિમુખ પણ નહિ થવું (૧૩૬)

“આ કીધુ અને આ કરંશુ” એવી ચિતાવાલો પુરૂપ આતિ માયાવી બની તથા કામ કાનથી વ્યાકુળ થઈ વળી પણ એવો લોભ કરે છે કે નંચી પોતાના દુઃખોને વધારે છે (૧૩૭)

જે માટે એવું કહેવાય છે કે તે મહાદુઃખવાળો પુરૂપ આ ક્ષણભરુર શરીરના માટે આરામ કરતો થકો નાણુ અનર અમર હોય એમ વર્તે છે. (માટે મુનિઓ) એવા પુરૂપને દુખી નાણીને (કાય તથા ધનમા મન નહિ ધરવું) (૧૩૮)

મદ છવો દરૂપ નાણુતા ન હોવાથી ઇન્દ્રિય અને શોકના અતેક દુખ ભોગવે છે. માટે હુ જે કામપરિત્યાગ વિષે ઉપદેશ આપુ છું તે ધારી રાખો. (૧૩૯)

પરમાર્થને નહિ સમજનાર છતાં પડિતપણુતો અભિમાન ધારી બકવાદ કરનારા જે પ-

મિત્તિમણ્ણમાણે જલસવિય પં કરેદ્^૧, અહં ઘાલસ્ય સંગેષં, તે ઘા મે કરોતિ ઘાલે^૨, ણ પૂઞ્ઞ અણગારસ્સ જાયતિત્તિં એમિ । (૧૪૦)

[પદ્ય ઉદ્દેશ :]

સે સં સંયુક્તમાણે આયાણીયં સમુદ્દાણં તમ્હા પાવકમ્મં યેવ કુજ્ઞા, ણ કારવે । (૧૪૧)

સિયા તત્થેગયરે વિપ્પરામુસતિ^૩, હસુ અણ્ણવરંમિ કપ્પતિ । (૧૪૨)

સુદ્ધહી લાલપ્પમાણે સપ્પણ દુષ્સેણે સુદે વિપ્પરિયાસ મુવેતિ, સપ્પણ વિપ્પમાણ^૪ પુઞ્ઞે ઘયં પકુલ્લવતિ, જંસિ-મે પાણા પન્વહિયા, પઢિલેહાપ્પ ણો ણિકરણાપ્પ,^૫ પુમ્મ પારિણા પલ્લુલ્લવતિ, કમ્મોવસંતી^૬ । (૧૪૩)

૧ (તસ્યાપિ હનનાદિકાઃ ક્રિયાઃ સ્યુરિતિશ્લેષઃ) ૨ (તસ્યાપ્પલં સંગેતેતિશ્લેષઃ) ૩ સમારંભં કરોતિ ૪ વિવિધૈઃ પ્રમાદૈઃ ૫ નિકરણં પરપીઠોત્પાદનં તસ્મૈ (નોત્કર્મ કુર્યાદ્ ઇતિશ્લેષઃ) ૬ પૂર્વસંતિ મવતીતિ શ્લેષઃ

સ્ત્રીચિંત્તો કામ શમાવવાના ઉપદેશક થઇ વર્તે છે અને જાણે અમે કઇ અપૂર્વ કામ કરશું એમ ડોળ ધરતા થકા તેઓ જીવોને હણનારા, કાપનારા, ફેડનારા, લૂટનારા, ઝુંડનારા, તથા પ્રાણુથી રહિત કરનારા હોય છે. એવા અજાણુ લોકો જેને ઉપદેશ આપે છે તે પણ કર્મથી બધાય છે. માટે એવા જાણોની સોજત નહિ કરવી. એટલું જ નહિ પણ જે તેવાઓની સોજત કરતા હોય તેમની પણ સોજત નહિ કરવી. અને જે ગૃહવાસ છોડી મુનિઓ થએલા છે તેમને તો એવી રીતે જીવધાનથી કામચિદ્ધિત્સા કરવાનો ઉપદેશ કરવો કષ્ટનોજ નથી (માટે તેમની સોજત કરવી) (૧૪૦)

છઠ્ઠો ઉદ્દેશ.

(સયમાર્થે લોકને અનુસરનાં છતાં તેની મમતા નાહ કરવી.)

પૂર્વોક્ત ધિના જાણીને સયમમાં ઉભાથ થએલા મુનિએ જાતે પાપકર્મ ન કરવું, તથા ખીજવની પણ ન કરવું (૧૪૧)

જે કોઇ હાથમાંહેના એક કાપના આરંભમાં પ્રવર્તે તો હોય તોપણ તે હાથમાંહેના ગમે તે કાપતો આરંભ કરનાર ગણાય છે. (એટલે કે જો કાપતો આરંભી ગણાય છે.) (૧૪૨)

મુખાર્થી થઇ દોહધામ કર્તો થકા જીવ પોતાના હાથે કરેલા દુઃખે કરીને મૃદ બની દુઃખી થાય છે, તથા જાતે કરેલા પ્રમાદથી ત્રણ ભંગ કરે છે યા ત્રિચિત્ર દશાઓ ભોગવે છે કે જે દશાઓમાં રહેલા જીવો આતિ દુઃખિત વર્તે છે. આવું જાણીને મુનિએ પરને પીઝકારી કર્મ પશુ કામ નહિ કરવું. પરિણા તે એ કહેવાય. અને આમ થયાથી જ કર્મક્ષય થાય છે. (૧૪૩)

જે મમાદ્યમાર્તે જહાતિ, સે જહાઠમમાઠત, સેહુદિટ્ટપાં મુળી, જસસ ગતિય મમાઠતં। (૧૪૪)
તં પરિશ્રાય મેહાવી વિદિત્તા લોગં, વંતા કોગસગ્ગ, સે મતિમં પરિકમેજ્જતિં ચેમિ। (૧૪૫)
ગારતિં સહસે વીરે, ધીરે ગો સહસે રતિ, જમ્હા અવિમગે વીરે, તમ્હા વીરે ગરજ્જતિં^૧। (૧૪૬)
સહે ફાસે અહિયામમાગે, ગિન્નિવદ^૨ ગંદિ^૩ હહ જીવિયસસ । (૧૪૭)
મુળી મોળં સમાદાય યુગે કમ્મસરીરગં, પંતં^૪ લ્હં^૫ ચમેવંતિ, વીરા સંમત્તદંમિણો । (૧૪૮)
एस ओघंतरे मुणी, तिरो, मुत्ते, विरते, वियाहितेति चेमि । (૧૪૯)
‘दुस्वसु-मुणी अणाणाए तुच्छए गिलाति वत्तए’ । (૧૫૦)
एस^६ धीरे पसंसिए अच्चेइ लोयसंजोयं । (૧૫૧)
एस गाए^७ एवुच्चति जं दुक्खं एवेदितं इह माणवाणं, तस्स दुस्सस्स दुसला परिण
मुदाहरंति । (૧૫૨)
इति कम्म परिणाय सव्वसो^{१०} । (૧૫૩)
जे अण्णદંસી સે અણ્ણારામે, જે અણ્ણારામે સે અણ્ણદંસી । (૧૫૪)

૧ (શ્લોકોયં) ૨ નિર્વિદસ્ય, જુગુપ્સસ્વ ૩ તુષ્ટિ ૪ પ્રાંતં ૫ રક્ષં ૬ મુક્તિગમનાયોગ્યઃ
૭ વસ્તુ ૮ સુવસુમુખિઃ ૯ ન્યાયઃ ૧૦ કથયતીતિશેષઃ

જે મમત્વશુદ્ધિને મૂકે છે તે મમત્વ મૂકે છે, જેને મમત્વ નથી તેજ માર્ગનો નાથુ મુનિ નાથુવો. (૧૪૪)

એમ નાથી ચતુર મુનિએ લોકસ્વરૂપ નાથીને લોકસગ્રાઓ ફર કરી વિવેકવંત થઇ ચિત્તરતુ. (૧૪૫)

પરાક્રમી મુનિ નથી રતિ ધરતો, નથી અરતિ ધરતો. માટે તે શાંત હોય છે. અને તેથીજ તે રાગી નથી થતો. (૧૪૬)

શબ્દાદિ વિષયો ઉપસ્થિત થતાં હે મુનિ, તું તેમાં તારી ખુશી નહિ ધારજે. (૧૪૭)

મુનિએ સયમ ધારીને કર્મોને તથા શરીરને તોડવા મંડુ. પરાક્રમી તત્ત્વદર્શી પુરૂષો દંતક અને લૂપ્ત બોજન કરે છે (૧૪૮)

એવી રીતે વર્તનાર મુનિઓ સંસારના પ્રવાહને તરે છે અને તેઓ સંસારના પારને પામેલા પરિગ્રહથી મુક્ત થએલા અને ત્યાગી કહેવાયા છે (૧૪૯)

તીર્થંકરની આગ્રાને ન માનતા સ્વેચ્છાથી વર્તનારા મુનિ મુક્તિ પામવાને અયોગ્ય થાય છે. તેવા મુનિઓ ગાનાદિકથી અપૂર્ણ હોવાથી બોલવા કરવામાં બહુ અચક્રાય છે. (૧૫૦)

પણ આગ્રાને માનનાર મુનિઓ જેઓ આ દુનિઆની જાનનાથી દૂર થયા છે તેઓ પરાક્રમી હોવાથી વખણાયા છે. (૧૫૧)

(જાનનાથી છુટુ થવું) એ બહુ ઉત્તમ સ્તો છે. (તીર્થંકર દેવે) જે મનુષ્યોના દુઃખોનાં કારણો બતાવ્યા છે તેમનો કુશળ પુરૂષો ગાનપૂર્વક પરિહાર કરે છે તથા ક્ષણે છે. (૧૫૨)

એ રીતે કર્મનું સ્વરૂપ નાથીને સર્વ રીતે ઉપદેશ દેવો. (૧૫૩)

જે પરમાર્થદર્શી છે તે મોક્ષના માર્ગ શિવાય બીજે રમતો નથી. અને જે મોક્ષમાર્ગ શિવાય બીજે રથને નથી રમતો તેજ પરમાર્થદર્શી છે. (૧૫૪)

જહા પુણસ્સ કલ્યતિ તહા નુચ્છસ્સ કલ્યતિ, જહા તુચ્છસ્સ કલ્યતિ તહા પુણસ્સ કલ્યતિ । (૧૫૫)

અવિયં હણે^૧ અણાતિયમાણે^૨ । एवंपि जाण, मेयंति णत्थि । (૧૫૬)

કેવં પુરિસે કંચ ણ^૩ । एस वीरे परमसिण, जे वद्धे पढिमोयण द्ढं अहं तिरियं-
દિસાસુ । (૧૫૭)

સે સન્વતો^૪ સન્વપરિજ્ઞાચારી ણ લિપ્પતિ છળપટેન^૫ વીરે । (૧૫૮)

સે મેઘાવી જે અણુવાયણસ્સ^૬ લેયક્કે^૭ જે ય વંધપમોક્ક મથેસી । (૧૫૯)

કુસલે^૮ પુણ ણો વદ્ધે, ણો મુકે । (૧૬૦)

સે જં ચ આરમે સં ચ ણારમે । અણારદ્ધં ચ ણ આરમે । (૧૬૧)

છળં છળં પરિજ્ઞાય^૯ લોગસન્નં ચ સન્વમો । (૧૬૨)

વદ્ધેસો પાસગસ્સ ણલ્લિ । (૧૬૩)

વાલે પુણ ણિદ્ધે કામસમણુક્કે અસમિતદુક્કલે દુક્કલી દુક્કલાણમેવ આવદં અણુપરિયદાતિસિ
લેમિ । (૧૬૪)

૧ હન્યાત્-રાજાદિઃ । ૨ અનાદિયમાણઃ । ૩ જતઃ ૪ સવંદા ૫ ક્ષણપટેન-હિંમયા ।
૬ અણસ્પર્કમણ વદ્ધાતનં દૂરીકરણં તસ્ય ૭ નિપુણઃ । ૮ કેવલ્લી । ૯ વજ્જેયેન્ કૃત્તિગેય ।

મુનિએ જે રીતે રાગને ઉપદેશ આપવો તેજ રીતે રાંકને પણ આપવો ને જે રીતે રાંકને આપવો તેજ રીતે રાગને આપવો (અર્થાત્ નિરીહપણે બંનેપર સરખો ભાવ રાખવો પણ એવો કંઈ નિયમ નથી કે એકરૂપે ઉપદેશ આપવો, કિંતુ જે જેમ પ્રતિબોધ પામે તેને તેમ સમજાવવું.) (૧૫૫)

(રાગને ઉપદેશ આપતાં તેના અભિપ્રાયને અનુસરીને ઉપદેશ આપવો) નહિ તો કદાચ તે ક્રોધાયમાન થઈ હણવા પણ ઉટે. માટે ધર્મ કથા કરવાની રીતિ બાલ્યા શિવાય ધર્મકથા કરવામાં પણ કદ્યાણુ નથી. (૧૫૬)

(વાસ્તે મુનિએ ઉપદેશ આપતાં) “શ્રોતા પુરૂષ કેવી તરેહનો છે તથા કયા દેવને નમે છે” (હત્યાદિ બાબતો વિચારી ઉપદેશ આપવો.) એવી રીતથી ઉપદેશ આપીને, સારમાં ઉર્ધ્વ અથવા અને તિરસ્વીન દિશાઓમાં બંધાઈ રહેલા જીવોને જે પરાક્રમી પુરૂષો છોડવે છે તે વખણાયા છે. (૧૫૭)

તેવા પરાક્રમી પુરૂષો હમેશાં જ્ઞાનક્રિયાથી વર્તતા થકા હિંસાથી લીપાતા નથી (૧૫૮) જે પુરૂષ કર્મને દૂર કરવામાં કુશળ હોય તથા બધ અને મોક્ષનો તપાસનાર હોય તે ખરેખરો બુદ્ધિમાન બાણવો. (આ વાત જરૂરથી લાગુ પડે છે) (૧૫૯)

કેવળી ભગવાન તો નથી બંધાયલા અને નથી મૂંઝાયલા (૧૬૦)

તેઓ જેમ વર્ત્યા હોય તેમ વર્તવું અને જેમ નહિ વર્ત્યા હોય તેમ નહિ વર્તવું (૧૬૧)

હિંસા તથા લોકસંગ્રામે બાણી કરીને તેનો પરિહાર કરવો. (૧૬૨)

પરમાર્થદર્શી મુનિને કશું ભ્રમ્ય નથી. (૧૬૩)

પણ જે અજ્ઞાની જીવો સ્નેહથી વિષયોને સેવતા રહેછે તેઓ દુઃખોને કશી રીતે પણ ઓછા નહિ કરતાં વધુ દુઃખી થયા થકા દુઃખોનાજ ચક્રમાં ફર્યા કરેછે- (૧૬૪)

શીતોષ્ણીયં નામ તૃતીય મધ્યયનમ્.

[પ્રથમ ઉદ્દેશઃ]

સુપ્તા અમુળી સયા । મુણિણો સયા જાગરંતિ । (૧૬૫)

લોચંસિ જાણ અહિયાય દુક્લં^૧ । (૧૬૬)

સમયં લોગત્ત જાણિત્તા પુથ્ય સત્યોવરણ^૨ । (૧૬૭)

જસ્તિમે સદા ય, રૂવા ય, ગંધા ય, રસા ય, ફાસા ય, અહિમ્મન્નાગયા ભવંતિ, સે આયવં, ણાણવં, વેયવ, ધમ્મવં, વંભવં, પન્નાણેહિ પરિયાણતિ લોચં, મુળી વચ્ચે, ધમ્માવિદુક્તિ, અજુ^૩, આવદસોયસગ-અભિજાણતિ, સીબોસિણચ્ચાદ, સે નિગ્ગથે, અરતિરત્તિમ્હે ફરસયં ણો વેદેતિ, જાગરે, વેરોવરણ, ધીરે એવ દુક્લા પમુચ્ચતિ । (૧૬૮)

જરામચ્ચુવસોવળીપ્ ણે સત્તતં મુદ્દે ધમ્મં ણામિજાણતિ । (૧૬૯)

૧ અજ્ઞાનં ૨ ભવેદિતિભ્રેષ્ઠ । ૩ ક્લુપ.

અધ્યયન ત્રીબ્જી.

શીતોષ્ણીય.*

પેહેલો ઉદ્દેશ.

(પરમાર્થે સૂતેલા કોણ ?)

મુદ્દન્થો સદા સૂતેલા છે. મુનિઓ સદા જાગતા છે (૧૬૫)

દુનિઆમાં અજ્ઞાન એ અહિતકતા છે (૧૬૬)

માટે મુનિઓ દિસાને બાળ લોકોનો આચાર જાણીને જકાયની હિંસાથી દૂર રહેયું. (૧૬૭)

જે પુરુષને શબ્દ, રૂપ, ગંધ, રસ, તથા સ્પર્શ એ બધા મુદ્દર કે અમુદ્દર છતાં સમ-પણે^૧ જણાયા છે તે પુરુષ ચેતન્ય, જ્ઞાન, વેદ^૨, ધર્મ તથા બ્રહ્માનો જાણનાર જાણુનો, અને તે પુરુષ જ્ઞાનજળથી લોકોને જાણી શકે છે અને તેવો જ પુરુષ મુનિ કહેવાય છે. એના ધર્મના જાણુ સરળ મુનિઓ સસાગ્રચક્ર તથા ત્રિપયાભિજ્ઞાપાનો રાગદ્વેષ સાથે સખધ જાણે છે તથા મુખ કે દુષ્ખની કશી આશા નહિ ધરતા તેવા નિઃપરિચીદી મુનિઓ અશ્વિ અને રૂતિ-રૂપ પરીપહને સહન કરતા થકા સયમની મુચ્છેલીઓને નથી સભારતા એવી રીતે તે પરા-ક્રમી મુનિઓ જાગતા રહી વૈર વિરોધને દૂર કરતા થકા દુષ્ખોથી મુક્ત થાય છે. (૧૬૮)

જગ અને મોતના સપાટામાં સપડાયલા અને હમેશા મહાભોલથી મુઠાઈ ગયેલા પુરુષો ધર્મને જાણી શકતા નથી (૧૬૯)

૧ રાગદ્વેષરહિતપણે. ૨ આચારાશાસ્ત્ર. ૩ નિર્વિવેક સુખ

* તા. નામ (વર્ગેન્ની ક્રમકાર ન રાખવી એવા અર્થવાળા અધ્યયનનું 'દૃક' નામ શીતોષ્ણીય આ'યુ છે

પાસિંચ આઠરિણ પાળે, અપ્પમત્તો પરિવ્વણ. (૧૭૦)

મેંતા ઇય, મહ્મં, પાસ. (૧૭૧)

આરંભજં દુક્ખ મિળંતિ ણચ્ચા^૧, માયી પમાદ્દુ પુણનેદ્દ ગમ્મ. ઉવેહમાણે સદ્દરુલેસુ અંજ, મારામિલેંકી મરણા પમુચ્ચતિ. (૧૭૨)

અપ્પમત્તો કામેહિં, ઉવરતો પાવકમ્મેહિં, દીરે આયગુત્તે જે સ્વેયમ્મ. (૧૭૩)

જે પગ્ગવજાતસત્થસ્સ સ્વેયમ્મે, સે ઝસત્થસ્સ સ્વેયમ્મે. જે અમ્મત્થસ્સ સ્વેયમ્મે, સે પગ્ગવ-
જાયસત્થસ્સ સ્વેયમ્મે. (૧૭૪)

અકમ્મસ્સ વવહારો ણ વિજ્ઞાતિ. કમ્મણા ઉવાહી જાયતિ. (૧૭૫)

કમ્મં ચ પાદિલેહાણ, કમ્મમૂલં ચા જં છળં^૨. (૧૭૬)

પાદિલેહિય, સઙ્ગં સમાયાય દોહિં અંતેહિં^૩ અદિસ્સમાણે. (૧૭૭)

તં પરિણાય મેહાવી વિદિત્તા લોગં, વંતા લોગસઙ્ગં, સે મહ્મં પરકમિજ્ઞાસિત્તિવેમિ. (૧૭૮)

૧ જાગૃહીતિ બેપ. ૨ ક્ષણં પ્રાણુપમર્વકારિ કર્મ- ૩ રાગદ્વેષાદ્યાં પરિવ્રજેદિતિ વેપ:

દુષ્ખિત પ્રાણિએને જોઈને મુનિએ સાવધાનતાથી સંયમમા પ્રવર્તવું (૧૭૦)

હે બુદ્ધિમાન મુનિ, એવું જાણીને (એટલે કે ગૃહસ્થોને પરમાર્થે મૂતોલા જોઈ અને એવા મૂતોલાએને અનેક દુઃખો થતા જોઈ) તું તેમ થવા મન નહિ કરીશ (૭૧)

સયમ્માં દુઃખો આરબથી થાય છે એમ જાણી (તું જાગૃત થા.) (કારણ કે) પ્રમાદી અને કપાયવત પ્રાણી વારંવાર ગર્ભમા આવ્યા કરે છે. અને જે પુરૂષ શબ્દાદિક વિષયમા રાગદ્વેષ નહિ ધરતા સરળ થઈ વર્તે છે તે પુરૂષ મોતથી ડરનો થકો મોતના બયથી મુક્ત થાય છે (૭૨)

જે પુરૂષો પરને થતાં દુઃખો જાણે છે તેવા પગલ્લી પુરૂષોએ સયમવંત થઈ વિષયો સાથે નહિ ફસતા પાપકર્મથી દૂર રહેવું (૧૭૩)

જે વિષયોપભોગના અનુદાનને શસ્ત્રરૂપે જાણે છે તે અશસ્ત્રને^૧ જાણે છે અને જે અશસ્ત્રને જાણે છે તે વિષયોપભોગના અનુદાનને શસ્ત્રરૂપે જાણે છે. (૧૭૪)

જે કર્મરહિત મુક્ત જીવો છે તેમને કશો સસારસાથે સમ્બંધ નથી. કર્મથી જ સપ્તગી ઉપાધિઓ થાય છે. (૧૭૫)

કર્મસ્વરૂપ જોઈને તેમને દૂર કરવા તથા હિંસાને કર્મની મૃગહંતુશૂત જાણીને (તેથી દૂર રહેવું.) (૧૭૬)

(કર્મસ્વરૂપ) નિચારી, (કર્મ દૂર કરવાનો) સર્વ (ઉપદેશ) ગ્રહણ કરી (રાગઅને દ્વેષ) એ બેનો પદિહાર કરવો (૧૭૭)

બુદ્ધિમાન મુનિએ રાગાદિકને (અહિતકર્તા) જાણી તેમનો ત્યાગ કરી, તથા લોકને (રાગાદિકથી દુષ્ખિત થએલો) જાણી લોકસન્ના દૂર કરીને સયમમા પગલ્લમવન થવું. (૧૭૮)

દ્વિતીય ઉદ્દેશ.

જાતિંચ ઘુર્લિંચ દ્વિજ્જ^૧ પાસ, મૂલેહિં જાળે પદિલેહ માતં;
તમ્હાં તિવિજ્જો^૨ પરમંતિ જાલ્લા, સંમત્તદંસી જ કરેતિ ફયં । (૧૭૯)
અમ્મુચ પાસં દ્વિજ્જ મરિચ્છપ્પિં આરંભજીધી ઉમયાણુપમ્મસી;
કામેણુ ગિલ્લા જિણ્ણયં^૩ કરેતિ, સંસિચમાણા^૪ ધુણરેતિ ગલ્ભં । (૧૮૦)
અવિ સે હાસમાસજ્જ, હંતા^૫ જંધીતિ^૬ મપ્પતિ;
અલં ચાલસસ સંગેણં, ઘેરં વડ્ડતિ અપ્પણો । (૧૮૧)
તમ્હા-તિવિજ્જં^૭ પરમં-તિ જાલા, આયંકદંસી જ કરેતિ પાયં, (૧૮૨)
અગાંચ મૂલં ચ વિગિચ ધીરે, પલિંહિવિયા^૮ જં જિલ્લમ્મવંસી । (૧૮૩)
પૂસ મરણા પમુચ્છતિ સે, હુ દ્વિજ્જમ્મુ મુણી, લોકંસિ પરમદંસી વિવિત્તજીવી ઉઘસંતે સમિતે
સહિતે સયાજતે કાલકંભી પરિવ્વપ્પ । (૧૮૪)

૧ અય ૨ અતિવિચ ૩ કર્મોપચયં ૪ આપૂયમાણાઃ ૫ હર્યા. ૬ ક્રોધેતિ. ૭ અતિવિ-
દ્વાન્. ૮ હિત્તવા.

બીજો ઉદ્દેશ.

(પાપનાં ફળ તથા હિતોપદેશ.)

હે મુનિ, તુ જન્મના અને જરાના દુઃખ જો. તને જોમ સુખ પ્રિય છે તેમ સર્વ જી-
વોને સુખ પ્રિય છે એમ વિચાર કરી જાણતો થા. માટે તત્તદર્શી ઉત્તમ વિદ્વાને મોક્ષને
જાણતા થકાં પાપ કર્મ નહિ કરું (૧૭૯)

મુનિએ ગૃહસ્થો સાથે સ્નેહ કે લટપટ કરવાની ટેવ નહિ કરવી. કારણ કે ગૃહસ્થ આ-
રંભથી આર્થવિકા કરે છે તથા હજુ આ અને પરસ્પૃષ્ટ એ બન્નેના સુખને આલા કરે છે.
અને જોએ કામભોગમાં આસક્ત થઈ કર્મને વધારે છે તેઓ ને કર્મોથી ભરાતા થકા વા-
રવાર સસારમાં બટક્યા કરશે. (૧૮૦)

વળી કામાસક્ત પુરૂષ હાસ્યવિનોદમાં જીવોને મારીને પાણુ રમતગમત માને છે. માટે
એવા બાળ જીવો સાથે સોળાજ નહિ કરવી કારણ કે તેમ કર્યાથી આતે આપણી ખરાબી
વધવાની. (૧૮૧)

માટે ખરા વિદ્વાન પુરૂષો મોક્ષને જાણી કરીને તથા નરકાદિક દુઃખોને દેખતા થકા
પાપ નથી કરતા. (૧૮૨)

માટે હે ધીર મુનિ, તુ મજ્જકર્મ તથા અગ્રકર્મને જીવથી જૂદા પાડ. કારણ કે કર્મોને
તોડવાથીજ સર્વે પોતાના પવિત્ર આત્મરૂપના જોનાર થાય છે. (૧૮૩)

અને એવા મુનિઓ જ મરણના ભયથી મુક્ત થાય છે. એવા મુનિઓ સસારના દુઃખોથી
બીકીતા થકા લોકમાં રહેલા મોક્ષસ્થળને જોઈને સગદેવ સહિતપણે વર્તના થકા શાત, સમિ-
નિવત, જ્ઞાનવત અને યત્નવત થઈને કાળક્રમે દર્શક થકા થઈ જાય છે (૧૮૪)

ઘટું ચ ચલુ પાવકમ્મં પગ્ગં, સર્વસિ ધિતિ કુલ્લહ, પુલ્લોવરપ્પ મેહાધી સર્વં પાવ-
કમ્મં ક્ષોસતિ । (૧૮૫)

અળેગાચિત્તે ચલુ અયં પુરિસે, સે કેયળં^૧ અરિહદ્દ પૂરિસપ્પ સે અન્નવહાપ્પ, અળ્લપરિયા-
વાપ્પ, અળ્લપરિગ્ગાહાપ્પ, જળવયવહાપ્પ, જળવયપરિયાવાપ્પ, જળવયપરિગ્ગાહાપ્પ । (૧૮૬)

આસેવિત્તા પ્પત્તમદ્દં^૨ હ્વચ્ચેવેગે^૩ સમુટ્ઠિયા, તમ્હા તં વિહયં નો સેવતે ગિસ્સારં પાસિય
પાણી । (૧૮૭)

સવચ્ચાયં ચવળં ળચ્ચા, અળળ્લં ચર માહળે । (૧૮૮)

સે ણ લ્લળે, ળ લ્લળાવપ્પ, લ્લળંતં ળાણુજાણદ્દં । (૧૮૯)

ળિર્લિવ્વદ્દ ળંદિ અરતે પયાસુ^૪, ^૫અળોમવંસી ળિસપ્પો પાવેહિં કમ્મેહિં । (૧૯૦)

કોહાહ્મણં હળિયાય વીરે, લોમસ્સ પાસે ળિરયં મહંતં;

તમ્હાય વીરે વિરતે વહાળો, છિંદિજ્જ સોયં^૫ લહુમૂય ગામી.^૬ (૧૯૧)

ગંયં પરિજ્ઞાય હ્વજ્જ વીરે, સોયં પરિજ્ઞાય ચરિજ્જ વંતે;

વન્મજ્જ^૭ લહું હ્વ માળવેહિં,^૮ ળો પાળિળો પાળ સમારમેજ્જસિ-ત્તિ વેમિ. (૧૯૨)

૧ કેતનં-લોભેચ્છાં. ૨ હૃત્યેવૈકે ૩ સ્ત્રીષુ. ૪ અનવનં-જ્ઞાનાદિ-તદ્વર્તી ॥ ૫ શ્લોક.
૬ લહુમૂતોમોક્ષ સ્તં ગતું શીલ મસ્યેતિ. ૭ વન્મજ્જનં. ૮ માનવેષુ.

ને “ પાપકર્મ અહુ કરેલા છે ” એમ જણાય તો સત્યમાં હિમ્મતવાન થાઓ. એમાં તત્પર
રહેલા બુદ્ધિમાન પુરુષો સર્વે દુષ્ટ કર્મોનો નાશ કરેછે. (૧૮૫)

આ સસારી જીવ અનેક કામોમાં ચિત્તને દોડાવેછે. તે ચાળણી કે દરિયા જેવા લોભને
બરપૂર કરવા મથેછે તેથી તે ખીભાઓને મારવા, હેરાન કરવા, કબજે રાખવા, દેશને રૂબાવવા,
દેશને હેરાન કરવા, અને દેશને કબજે કરવા તૈયાર થાય છે. (૧૮૬)

તેમ કરીને પણ કેટલાએક^૧ અતે સયમમાં કબલાલ થયા માટે હે મુનિઓ તમારે
દીક્ષા લઈ પછી ભોગની વાંચ્છા રાખી ખીભું મૂવાવાદરૂપ પાપ નહિ એવું, અને વિધ્યોને
નિસાર ગણવા. (૧૮૭)

હે મુનિ, જન્મ અને મરણ સર્વને છે, એમ જાણી સયમમાં વર્તી કર. (૧૮૮)

માટે મુનિએ જાતે હિંસા ન કરવી, ખીભવતી ન કરાવવી, તથા તેના કરનારને રૂઢ
નહિ માનવું. (૧૮૯)

સ્ત્રીઓમાં આસક્ત નહિ થતા કામથી થતા મુખને ધિક્કારવું, અને ગાનાદિ ઉત્તમ વસ્તુને
ધરીને પાપ-કર્મથી દૂર રહેવું. (૧૯૦)

પરાક્રમી મુનિએ, ક્રોધ અને તેનું કારણ જે ગર્વ તેને બાજુ નાખવું અને લોભથી
મોહોટા દુઃખથી ભરેલી નરકગતિએ જવાય છે એમ જોવું. માટે તેવા મોક્ષ જવા તત્પર
થએલા મુનિએ હિંસાથી દૂર રહી શોકસતાપ ન કરવા. (૧૯૧)

પરિચ્છેદને અહિતકર્તા જાણી આજેજ તેને છાંડવું. તથા (વિપયવાંચ્છાદૃપ) પ્રવાહને પણ
અહિતકર્તા જાણી ઇદ્રિયો વશ કરી વર્તવું. આ મનુષ્યભવમાં ઊંચે આવેલા થકને પ્રાણિઓની
હિંસા કદાપિ નહિ કરવી. (૧૯૨)

(તૃતીય ઉદ્દેશઃ)

સંધિ લોગસ્સ જાળિત્તા^૧ । (૧૧૩)

આયઓ^૨ બહિયા પાસ, તમ્હા ન હંતા ન ચિઘાયયે । (૧૧૪^૩)

જમિણં અક્કમ્મવિતિગિંછાપ્પ પઢિલેહાપ્પ ન કરેહ પાવં કમ્મં, કિં તત્થ સુણી કારણં
સિયા ? સમયં^૪ તત્થ ઉવેહાપ્પ અપ્પાણં વિપ્પસાયપ્પ । (૧૧૫)

અળળણપરમં નાણી, જો પમાદે કયાહ્વિ; આયગુત્તે સયા ધીરે, જાયામાયાહ્વ^૫
જાવપ્પ । (૧૧૬)

ચિરાગં રૂવેસુ ગચ્છેજ્જા મહતા લુહિપ્પહિં વા । (૧૧૭)

આગતિં ગતિં ચ પરિણ્ણાય દોહિંવિ અંતેહિ અદિત્તસમાણેહિ સે ન છિર્રજ્જદ, ન મિજ્જદ,
ન હર્રજ્જદ, ન હમ્મદ્દ કંચળં^૬ સવ્વલોપ્પ । (૧૧૮)

અવરેણ પુવ્વં ન સરંતિ પુરો, કિમસ્સતીતં કિંવાગમિસ્સં;

આસંતિ પુરો હ્વ માણવાઓ, જમસ્સતીતં તં આગમેસ્સં । (૧૧૯)

૧ ન પ્રમાદઃ શ્રેયાનિતિ શ્લોકઃ ૨ આત્મવદિત્યર્થઃ ૩ નિશ્ચયનયસૂત્રમેતત્. ૪ સમતા-
સમયં વા આગમં-૫ સંયમયાન્નામાન્નયા. ૬ કેનચિદિત્યર્થઃ

ત્રીજો ઉદ્દેશ.

‘ પાપ ન કરવાં અને પરીપણ સહેવા એટલાથી કંઈ સાધુ નથી થવાનું ’

(કિંતુ સાથે સયમ જોઈએ)

અવસર મળેલો જાણીને પ્રમાદ ન કરવો. (૧૮૩)

હે મુનિ પોતાતરફ જેમ જુઓ છે તેમ જીજ્ઞાસુ તરફ જો, માટે તારે કોઈ જાતુને મારવું
નહિ અને મરાવવું પણ નહિ. (૧૮૪)

એક જીજ્ઞાસુ શરમથી કોઈ પાપકર્મ નથી કરતો. તેમા શું તેનું મુનિપણ કારણભૂત
છે ? (અર્થાત્ શું એટલાથી તે મુનિ કહી શકાય ? કિંતુ સમતામાં રહી જો તેમ કરે તો
મુનિ થઈ શકે.) માટે એ સમતાથી મુનિએ પોતાને અનેક પ્રકારે પ્રશાંત કરવું (૧૮૫)

જાનવત મુનિએ સયમમાં પ્રમાદ ન કરવો, કિંતુ હમેશાં આત્માને કબજે રાખી ધીરપણે
સયમ સચવાય તેવી રીતે શરીરને નભાવવું. (૧૮૬)

મોહોટા કે સામાન્ય સધળા રૂપોમાં વિરક્ત રહેવું (૧૮૭)

આગતિ અને ગતિનું સ્વરૂપ જાણીને રાગ અને દ્વેષ જોણે દૂર કર્યાછે તે કોઈથી પણ
નહિ તોડી શકાય, નહિ બાળી શકાય અને નહીં મારી શકાય (૧૮૮)

કેટલાક^૨ ભૂત અને ભવિષ્યકાળના બનાવોને યાદ નથી કરતા, અને આ જીવને શું
શુ થયું અને શું શું થવાનું છે તે નથી વિચારતા. વળી કેટલાએક કહેછે કે જો સુખદુઃખ
આ જીવને થઈ ગયું તેજ પાશું અગાઉ પણ થવાનું. (૧૮૯)

૧ આ નિશ્ચયનયનું મત છે એવહારથી તો પરસ્પરની લગ્નથી પાપકર્મ પરિહારતા પણ
તે મુનિ કહી શકાયછે. ૨ અજ્ઞાની જીવો

ળાતીત-મદું ગય આગમેસ્સં, અદું નિઃશ્ચલં તદાગતાઓ,

૧. વિપ્રતકપ્યે પુતાણુપસ્સી, ણિજ્ઞોસહસા સ્વપ મહેસી । (૨૦૦)

કા અરતી ! કે આળદે ! ઇત્યંપિ અગાહે ચરે;

સચ્ચં હાસં પરિચ્છન્ન, આલીનગુપ્તો પરિચ્છવ । (૨૦૧)

પુરિસા, તુમમેવ તુમં મિત્તં; કિ બહિયા મિત્ત-મિચ્છસિ । (૨૦૨)

જં જાણેજ્ઞા ઉચ્ચાલહ્યં^૧ તંજાણેજ્ઞા વૂરાલહ્યં^૨, જં જાણેજ્ઞા વૂરાલહ્યં તં જાણેજ્ઞા
ઉચ્ચાલહ્યં । (૨૦૩)

પુરિસા, અત્તાણમેવ અભિણિગિજ્ઞ પૂવં દુક્ખા પમોક્ખસિ । (૨૦૪)

પુરિસા, સચ્ચમેવ સમમિજ્ઞાણાહિ; સચ્ચસ્સાણાપ્પ સે ઉવદિપ્પ સે મેહાવી મારં તરતિ, સ-
હિતે બ્રહ્મ માદાય સેયં સમયુપસસતિ । (૨૦૫)

દુહહો^૩, જીવિયસ્સ પરિવંદણ-માણણ-પૂયણાપ્પ^૪; જંસિપ્પો પમોયંતિ । (૨૦૬)

વુક્ખમત્તાપ્પ પુટ્ટો ણો સંસારાપ્પ; પાસિમં, દાધિપ્પ લોપ્પ લોપાલોપપંચાઓ મુચ્ચતિત્તિ
બેમિ । (૨૦૭)

૧ ઉચ્ચાલયિતારં કર્મણાં. ૨ વૂરાલયો મોક્ષ સ્તદ્વંતં. ૩ દ્વામ્યાં રાગદ્વેષામ્યાં હતઃ દ્વિહતઃ
૪ હિંસાદિશુ પ્રવર્તતે હૃતિશેષઃ

પશુ તત્વજ્ઞાની પુરૂષો તેમ નથી કહેતા (તેઓ તો કહે છે કે કર્મપરિણુતિ વિચિત્ર હો-
વાથી કર્માતુસારે સુખદુઃખ થવાના) માટે પવિત્ર આચારવાળા મહર્ષિએ એ પૂર્વોક્ત વાત બ-
ણીને કર્મને ક્ષય કરવાં (૨૦૦)

ચોગિ પુરૂષના મનમાં તે શી રતિ હોય અને રથો આનંદ હોય ? અને કદિ યુનિને
અસયમમાં અરતિ અને સયમમાં આનંદ ઉત્પન્ન થાય તો ત્યાં પણ આમ્રહ રહિતપણે વર્તવું.
વળી સર્વ હાસ્ય મેલી કરીને છટિયો તથા મન વચન અને ક્રિયાને કબજે કરીને કરવું (૨૦૧)

હે પુરૂષ, તું જ તારો મિત્ર છે શામાટે બાહ્ય મિત્રને બુદ્ધિએ ? (૨૦૨)

જે કર્મને નશાડનાર છે તે જ યુક્તિ પામનારો છે અને જે યુક્તિ પામનાર છે તે કર્મને
નશાડનાર છે. (૨૦૩)

હે પુરૂષ, તારા આત્માને જ વિધેયોથી રોકી રાખીને દુઃખોથી છૂટીશ. (૨૦૪)

હે પુરૂષ, તું સત્યનું જ સેવન કર કેમકે સત્યના કર્મનાથી જ પ્રવર્તતાં થકાં બુદ્ધિ-
આનંદ યુનિઓ સસારના પાર પામે છે અને ધર્મ પાળીને કલ્યાણ મેળવે છે (૨૦૫)

રાગદ્વેષથી દેહુપિત થએલો જીવ આ ક્ષણભયર જીવનીના કૃપિતિ અને આનાદિકના
અર્થે હિંસામાં પ્રવૃત્ત થાય છે અને તે કૃત્યાદિકમાં બુદ્ધિ બની રહે છે (પશુ તેથી આત્માનું
કલ્યાણ થવાનું નથી. (૨૦૬)

યુનિએ દુઃખ આવી પડતાં બ્યાકુળ થવું નહિ, અને વિચારવું કે સાધુઓ જ દુનિઆના
ભરેહવાર દેખાવોની જ બાળથી યુક્ત રહે છે. (૨૦૭)

(ચતુર્થ ઉદ્દેશઃ)

સે વંતા^૧ કોઈ ચ, માળંચ, માયં ચ, લોમં ચ પૂર્વં પાસગમ્સ વંતાગં ડવરસતપ્સસ
પલિયંતકરસસ^૨ આયાળં^૩ સગઢન્મિ^૪ । (૨૦૮)

જે પૂર્વં જાણઈ સે સમ્વં જાણઈ, જે સમ્વં જાણઈ સે પૂર્વં જાણઈ । (૨૦૯)

સમ્વતો પમત્તસ અયં, સમ્વતો અપ્પમત્તસ ણત્થિ અયં । (૨૧૦)

જે પૂર્વં જામે સે ચહૂ જામે, જે ચહૂ જામે સે પૂર્વં જામે । (૨૧૧)

દુક્ખં લોયસસ આગિત્તા, વંતા લોગસસ^૫ સંજોગં, જંતિ વીરા મહાજાળં, પેરેણ પરં જંતિ,
। ત્વકંજંતિ જીવિયં । (૨૧૨)

પૂર્વં વિગિંચમાણે પુરો વિગિંચઈ, પુરો વિગિંચમાણે પૂર્વં વિગિંચઈ । (૨૧૩)

સઢ્ઠી આણાપ્ મેહાવી^૬ । (૨૧૪)

લોગં ચ આણાપ્ અમિસમેચ અકુતોભયં^૭ (૨૧૫)

અત્થિ સત્થં પેરેણ પરં^૮, ણત્થિ અસત્થં^૯ પેરેણ પરં । (૨૧૬)

૧ ઘમિતા. ૨ પર્વતકરસસ. ૩ ઘમિતેતિદોષઃ ૪ સ્વકૃતમિત્તુ ૫ પુત્રકલપ્રાદેઃ ૬ કૃદવાઃ
ક્ષપક્રમેણદર્હઃ ૭ વિદ્ય્યાદિતિદોષઃ ૮ તીમાદિતીત્ર્યં ૯ સંયમઃ

ચોથો ઉદ્દેશ.

(કપાય છાંડવા.)

જે પુરૂષ પોતાના કરેલ કર્મોને હટાવીને તેમને દૂર કરી (ખરાખર સંયમ પાળશે) તે
પુરૂષ ક્રોધ માન આપા તથા લોભને તરૂન દૂર કરશે જ. એમ તત્ત્વદર્શી શસ્ત્ર ત્યાગી સસારના
અતકર્તા (ભગવાન શ્રી વીરપ્રભુ)નું દર્શન છે. (૨૦૮)

જે એકને જાણે^૧ તે સર્વને જાણે અને જે સર્વને જાણે તે એકને જાણે. (૨૦૯)

પ્રમાદીને સર્વ ચક્રી ભય રહેલ છે. અપ્રમાદીને કોઈ તરફથી ભય નથી. (૨૧૦)

જે એકને^૨ નમાવે છે તે ધણાને નમાવે છે. જે ધણાને નમાવે છે તે એકને નમાવે છે. (૨૧૧)

લોકના દુ ખ જાણી પુત્ર કલત્રાદિકનો સંબંધ છાંડી પરાક્રમી પુરૂષો ઉત્કૃષ્ટ સયમ લેવા
ઉભાલ ચાલ-છે અને તે ઉત્કૃષ્ટ સંયમથી ઉત્કૃષ્ટ પદ મેળવે છે. તેઓ અસયમથી જીવું
નથી ચલાતા (૨૧૨)

જે એકને ખપાવે છે તે બહુને ખપાવે છે અને જે બહુને ખપાવે છે તે એકને ખપાવે છે (૨૧૩)

શ્રદ્ધાવત અને આશાથી વર્તનાર હોય તે પ્રુદ્ધિમાન છે (અને એવા અપ્રમત્તયતિ ક્ષપક
ત્રેણિને યોગ્ય ગણાય છે.) (૨૧૪)

લોકને તીર્થકરના ઉપદેશથી જાણીને કોઈને પણ ભય ઉપજાવવું નહિ. (૨૧૫)

લોકોના શસ્ત્ર ચડતા ઊતરતા ચાલે પણ અશસ્ત્ર જે સયમ તે એકરૂપ છે. (૨૧૬)

૧ સર્વ પર્યાયોથી ૨ મોહનીયકર્મને

જે કોહદંસી સે માળદંસી, જે માળદંસી સે માયદંસી, જે માયદંસી સે લોમદંસી, જે લોમદંસી સે પેજ્જદંસી, જે પેજ્જદંસી સે દોસદંસી, જે દોસદંસી સે મોહદંસી, જે મોહદંસી સે ગઘ્મદંસી, જે ગઘ્મદંસી સે જમ્મદંસી, જે જમ્મદંસી સે મારદંસી, જે મારદંસી સે ણિરયદંસી, જે ણિરયદંસી સે તિરિયદંસી, જે તિરિયદંસી સે દુક્કદંસી । (૨૧૭)

સે મેહાલી અભિનિવેદ્દજ્ઞા કોહંચ, માળંચ, માયંચ, લોહંચ, પેજ્જં ચ, દોસં ચ, મોહં ચ, ગઘ્મં ચ, જમ્મં ચ, મરણંચ, ણરગં ચ, તિરિયં ચ, દુક્કં ચ એયં પાસગસ્સ દંસણં વઘ-
રયસત્થસ્સ પલિયંતકરસ્સ । (૨૧૮)

આયાણં ણિસિદ્ધા સગઢવિમ । (૨૧૯)

કિમથિ ડવાધી પાસગસ્સ ? ણ વિજ્જતિ ણલ્થિત્તિ, યેમિ । (૨૨૦)

જે કોષને છાંડે તે માનને છાંડે છે, જે માનને છાંડે તે માયાને છાંડે, જે માયાને છાંડે તે લોભને છાંડે, જે લોભને છાંડે તે રાગને છાંડે, જે રાગને છાંડે તે દ્વેષને છાંડે, જે દ્વેષને છાંડે તે મોહને છાંડે, જે મોહને છાંડે તે ગર્ભથી મુક્ત થાય છે, જે ગર્ભથી મુક્ત થાય છે તે જન્મથી મુક્ત થાય છે, જે જન્મથી મુક્ત થાય છે તે મરણથી મુક્ત થાય છે, જે મરણથી મુક્ત થાય છે તે નરકથી મુક્ત થાય છે, જે નરકથી મુક્ત થાય છે તે તિર્યચગતિથી મુક્ત થાય છે, જે તિર્યચગતિથી મુક્ત થાય છે તે દુઃખથી મુક્ત થાય છે- (૨૧૭)

એ રીતે બુદ્ધિશાળી પુરૂષે કોષ, માન, માયા, લોભ, રાગ, દ્વેષ, તથા મોહ દૂર કરીને ગર્ભ, જન્મ, મરણ, નરકગતિ, અને તિર્યચગતિના દુઃખો નિવારવાં એમ તત્ત્વદર્શી શાસ્ત્ર સાગી સંસારના અતર્કતા (ભગવાન વીરપ્રભુ)નું દર્શન છે. (૨૧૮)

માટે મુનિએ કર્મોના મૂળદારણીને બધ કરી પ્રથમ કરેલા કર્મોને અપાવતા રહેવું (૨૧૯)

અને ન્યારે કેવળિપણું પમાય ત્યારે કેવળિને તો કશી ઉપાધિ નથી જ હોતી (૨૨૦)

સમ્યક્ત્વાસ્ત્વ ચતુર્થ મધ્યયનમ્.

(પ્રથમ ઉદ્દેશઃ)

સે યેમિ-જેય અતીતા, જે ય પદ્મપદ્મા, જે ય આગમિસ્તા, અરહંતા મગવંતો, તે સઘ્વેધિ, એવ-માદ્ધક્ષંતિ, એવં માસંતિ, એવં પળ્લવંતિ, એવં પરુવેતિ, -સઘ્વે પાળા, સઘ્વે મૂયા, સઘ્વે જીવા, સઘ્વે સત્તા, ણ હંતઘ્વા, ણ અજ્જાવેયઘ્વા^૧, ણ પરિચતઘ્વા,^૨ ણ પરિતાવેયઘ્વા, ણ ઘદ્ધવેયઘ્વા^૩ । (૨૨૧)

એસ ધમ્મે, સુદ્ધે, ણિતિપ્પ, સાસપ્પ, સમેચ્છ હોયં સ્વેયઘ્મેહિ પવેતિતે, તંજહા, ઇટ્ઠિપ્પસુ વ^૪, અણુટ્ઠિપ્પસુ વા, ઘવરયવંદેસુ વા, અણુવરયવંદેસુ વા, સોવહિપ્પસુ વા, અણોવહિપ્પસુ વા, સંજોગરપ્પસુ વા, અસંજોગરપ્પસુ વા । (૨૨૨)

તથા^૫ ચેયં તદ્ધા ચેયં અસ્સિ^૬ ચેયં પલુચ્છહ । (૨૨૩)

૧ આજ્ઞાપયિતઘ્વાઃ ૨ પરિગ્રાહાઃ ૩ અપદ્મવાયિતઘ્વાઃ । ૪ તદ્ધમેતત્ ૫ અરિમજ્જેષ્ઠ પ્રવચ્ચને હૃત્યર્થઃ

અધ્યયન યોથું.

સમ્યક્ત્વ.

પહેલો ઉદ્દેશ.

(સત્યવાદ)

હું કહું છું કે જે તીર્થંકર ભગવાન થઈ ગયા જે હાલ વર્તે છે અને જે આવતા કાળમાં થશે તે બધા આ રીતે કહે છે મોઢેછે જણાવેછે તથા વર્ણવેછે કે “સર્વ પ્રાણુ,^૧ સર્વભૂત,^૨ સર્વ જીવ,^૩ અને સર્વ સત્યને^૪ હણુવું નહિ, તેમનાપર હકુમત ચલાવવી નહિ, તેમને કબજે કરવા નહિ, તેઓને મારી નાખવા નહિ અને તેઓને હેરાન કરવા નહિ.” (૨૨૧)

આવો પવિત્ર, અને નિત્ય ધર્મ, લોકના દુ અને જાણનાર ભગવાને સાંભળવા તૈયાર થએલાઓને, નહિ થએલાઓને,^૫ મુનિઓને, ગૃહસ્થોને, શાગિઓને, સાગિઓને, મોગિઓને, તથા ચોગિઓને બતાવ્યો છે (૨૨૨)

એ ધર્મ ખરેખરો જ છે અને માત્ર બિનપ્રત્યયનમાં જ વર્ણવેલો છે. (૨૨૩)

૧-૨-૩-૪ અહીં પ્રાણુ, જીવ, જીવ તથા સત્ય એ ચારે શબ્દોનો એક જ અર્થ થાય છે પદાર્થ કે કર્મનો વિચિત્ર પરિણતિ હોવાથી વખતે તેમને પણ ક્રમકાર થાય છે

તં આદ્યતુ ન ગિદ્ધે^૧ ન ગિમિલ્લવપ્, જાગિતુ ધર્મં જહાતહા ॥ (૨૨૭)

દિદેદ્દિં ગિલ્લેયં ગચ્છેજ્જા । (૨૨૫)

ળો લોગસ્સેસળં^૨ ચરે । (૨૨૬)

જસ્સ ણરિય દ્વમા ણાતી,^૩ અન્ના તસ્સ કલ્લો સિયા । (૨૨૭)

દિદ્દં સુર્યં મયં વિજ્ઞાયં જમેયં પરિકહિજ્જહ્ । (૨૨૮)

સમેમાણા^૪ પલ્લેમાણા^૫ પુણોપુણો જાતિં પકપ્પતિ । (૨૨૯)

અહોય રાહોય જયમાણે ધીરે સયા આગયપપ્પાણે । પમત્તે બહિયા પાસ । અપ્પમત્તે સયા પરિકમિજ્જાસિત્તિ ઘેમિ । (૨૩૦)

[દ્વિતીય ઉદ્દેશઃ]

જે આસવા તે પરિસ્સવા । જે પરિસ્સવા તે આસવા । (૨૩૧)

જે અણાસવા તે અપરિસ્સવા । જે અપરિસ્સવા તે અણાસવા । (૨૩૨)

પૂતે પપ્પ સંલુગ્ગમણે લોયં ચ આણાપ્પ અભિસમેચ્ચા પુલ્લો પવેદિતં^૬ । (૨૩૩)

૧ ગોપયેત્ ૨ લોકસ્વૈયણાં. ૩ જ્ઞાતિલોલકૈવળ્યા ૪ જ્ઞાન્મયંતો ગૃહિં કુર્વતઃ ૫ પ્રલીયમાનાઃ
૬ કો ધર્મપ્રતિ નોચચ્છેત્ત્વતિશેષઃ

માટે યથાર્થપણે ધર્મનું સ્વરૂપ જાણીને શ્રદ્ધા કર્યાગાદ આશ્રય નહિ થવું તથા સમજીને લીધેલા ધર્મને કોઈ વખતે છોડી પણ નહિ આપવું. (૨૨૪)

દેખાતા દુનિઆના કાકાકાકાં (અનર્થ ન જતા) વૈરાગ્ય ધરવું. (૨૨૫)

દુનિઆની દેખાદેખી નહિ કરવી (૨૨૬)

જેને દેખાદેખી નથી તેને ખીછ કુમળિ પણ નહિ થશે. અથવા જેને ઊપર બતાવેલા પવિત્ર ધર્મની શ્રદ્ધા નહિ હોય તેને ખીછ શી મુખતિ થશે ? (૨૨૭)

એ બધી બિના જે કદી છે તે દોડેલી પણ છે, સાબળેલી પણ છે, જાણેલી પણ છે અને અનુભવેલી પણ છે. (૨૨૮)

સસારમાં આસક્ત થઈ અંદર ખુશનારા છવો ચિરકાળ સસારમાં ભમે છે. (૨૨૯)

માટે તત્ત્વદર્શી ધીર પુરુષોએ પ્રમાદિઓને ધર્મથી બાહેર રહેલા જોઈ અહર્નિશ ઉજમાલ થઈ સાવધાનપણે વર્તવું (૨૩૦)

બીજો ઉદ્દેશ.

(પરમતત્ત્વ વિચારપૂર્વક ખંડન.)

જે કર્મ બાંધવાના હેતુઓ છે તે કર્મ ખપાવવાના હેતુઓ પણ થઈ શકે છે, ને જે કર્મ ખપાવવાના હેતુઓ છે તે વખતે કર્મ બાંધવાના હેતુ પણ થઈ પડે છે. (૨૩૧)

અથવા તો જેટલા કર્મ ખપાવવાના હેતુઓ છે એટલા જ કર્મ બાંધવાના હેતુઓ છે અને જેટલા કર્મ બાંધવાના હેતુઓ છે તેટલા જ કર્મ ખપાવવાના હેતુઓ છે. (૨૩૨)

આ પદોને પૂરું રીતે સમજનારા તીર્થંકરના કરમાગ્યા પ્રમાણે શ્રદ્ધાને કર્મથી બંધાના જોઈ કોણ ધર્મમા ઉજમાલ નહિ થાય ? (૨૩૩)

અઘાતિ ણાળી હ્રહ માળવાળં સંસારપઢિવજ્ઞાણં સંવુજ્ઞમાણાળં વિજ્ઞાણપત્તાળં; અઘાવિ સંતા અદુવા પમત્તા^૧ ! અહાંસત્ત્વ મિળંતિ બેમિ । (૨૩૪)

ના પાગમો મચ્ચુસુહસ્સ અથિ । હ્ચ્છાપણીયા વંકાણિકેયા કાલમ્મહીભા ણિચ્ચે ણિ-
વિટ્ટા પુલોપુલો જાહં પકપ્પંતિ । (પાઠાંતરં)—હ્થ મોહે પુણો પુણો । (૨૩૫)

હ્રહ મેગેસિં તત્થ તત્થ સંયવો ભવતિ । અહોવચાહ્ણ ફાસે પઢિસંવેદયંતિ । (૨૩૬)
ચિટ્ટં^૨ કૂરેહિં કમ્મેહિં, ચિટ્ટં પરિવિચિટ્ટતિ; અચિટ્ટં કૂરેહિં કમ્મેહિં, ણો ચિટ્ટં પરિવિ-
ચિટ્ટતિ । (૨૩૭)

પ્પો^૩ વયંતિ અદુવાવિ ણાળી, ણાળી વયંતિ અદુવાવિ પ્પો । (૨૩૮)

આવંતી^૪ કેઆવંતી^૫ લોયંસિ સમણાય માહણાય પુલો વિવાદં વદંતિ “સે દિટ્ટં ચ ણે, સુયં ચ ણે, મયં ચ ણે, વિણ્ણાયં ચ ણે, ઠહું અહં તિરિયં દિસાસુ સન્નવતો સુપઢિલેહિયં ચ ણે—સન્ને પાણા, સન્ને ચૂયા, સન્ને જીવા, સન્ને સત્તા, હંતન્ના, અજ્ઞાવેત્તન્ના, પરિચેત્તન્ના, પરિ-
યાવેયન્ના, સ્સવેયન્ના । પુત્થંપિ જાણહ, ણત્થિત્થ ઠોસો । ” અણારિયવચ્છ—મેયં । (૨૩૯)

તત્થ જે તે આરિયા તે एवं વયાસી—“ સે દુદિટ્ટં ચ મે, દુસ્સુયં ચ મે, દુઘ્ખિજ્ઞાયં

૧ યથા પ્રતિબુદ્ધા इतिशेष. ૨ મૃશં ૩ ચતુર્દશપૂર્વવિદાદયઃ ૪ યાવંત. ૫ કેચન

જાની ભગવાન સસારમા રહેલા અને પ્રતિબોધને પામનારા અથવા પુદ્ધિશાળી પુરૂષોને એવી રીતે ધર્મ કહેછે કે જેથી જીવો આત્મધ્યાનથી આકુલ હોવા છતાં અથવા પ્રમાદી હોવા છતાં પણ પ્રતિબોધ પામેછે. આ વાત ખરેખરી છે (૨૩૪)

મૃત્યુના મુખમાં રહેલા પ્રાણીને મૃત્યુ નથી આવવાનો એમ તો બિલકુલ છે જ નહિ. છતાં આશાથી તણાતા અસયમી જીવો મૃત્યુએ પકડી લીધેલા છતાં આરભમાં તહીન રહી વિચિત્ર જન્મ પરપરા વધારે છે અથવા વારવાર પાછા તે જ આશાના પાશમાં સપડાયછે. (૨૩૫)

કેટલાએક જીવોને તો એ નરકાર્દિકના દુઃખો સાથે સોળત જ પડી રહેલી હોયછે; તેથી તેવા કર્મો કરી ત્યાં બેસી જતા દુઃખ ભોગવતા જ રહેછે. (૨૩૬)

અતિ ક્રૂર કર્મોથી જીવો અતિભયકર દુઃખવાળા ઠેકાણે જઈ બેસેછે અને જે અતિક્રૂર કર્મ નથી કરતા તે તેવા ઠેકાણે નથી બેસતા (૨૩૭)

જે શ્રુતકેવળિઓ^૧ કહેછે તે જ કેવળગાની કહે છે. અને જે કેવળગાની કહે છે તે જ શ્રુતકેવળિઓ કહે છે. (૨૩૮)

આ જગતમાં, જે કોઈ અમણો^૨ તથા બ્રાહ્મણો ધર્મ વિરૂદ્ધ બકવાદ કરેછે, જેવો કે, “અમે દીકું, સાલગ્યું, માન્યું, નક્ષીપણે બળ્યું, તથા રૂડી રીતે તપાસી પણ એવું” છે કે સર્વ પ્રાણી, સર્વ જીવ, સર્વ જીવ, તથા સર્વ સત્ત્વ હણુવા, દાખવા, પકડવા, દુઃખી કરવા કે ગર્દન કતલ કરવા એમ કરતા કદ્ય એ દોષ થતો નથી.” તે સઘળો બકવાદ પાપનો વધારનાર છે, જે માટે એ તેમનો બકવાદ તે અનાય લોકોનું જ વચન છે. (૨૩૯)

અને જે આર્ય પુરૂષો છે તે તો એવું જ બોલે છે કે “હે વાદિઓ, તમારું તે બેવું,

૧ અગ્રેયથી દશ પૂર્વ જ્ઞાનના ધરનાર શ્રુતકેવળી કહેવાયછે ૨ બુદ્ધમતના સાધુઓ.

ચમે, ઉદું-અહં-તિરિયંદિસાસુ સન્વતો દુષ્પદિલેહિયં ચ મે; જં પ્રં તુમ્મે એવ માહક્સહ, એવં માસહ, એવં પરુવેહ, એવં પશ્વેહ-“ સન્વે પાળા, સન્વે મૂયા, સન્વે જીવા, સન્વે સત્તા, હંતન્વા, અજ્જાવેયન્વા, પરિચેત્તન્વા, પરિયાવેયન્વા, ઉદ્દવેયન્વા, ઇત્થવિ જાળહ, નત્થિત્થ દો-સો । ” અણારિયવચન-મેયં । (૨૪૦)

વયં પુણ એવ-માહક્કામો, એવં માસામો, એવં પરુવેમો, એવં પશ્વેમો-“ સન્વે પા-ળા, સન્વે મૂયા, સન્વે જીવા, સન્વે સત્તા, ણ હંતન્વા, ણ અજ્જાવેતન્વા, ણ પરિચેત્તન્વા, ણ પરિયાવેયન્વા, ણ ઉદ્દવેયન્વા । ઇત્થંપિ જાળહ, નત્થિત્થ દોસો ” । આરિયવચન-મેયં । (૨૪૧)

પુવ્વં નિકાય^૧ સમયં, પત્તેયં પત્તેયં પુચ્છિસ્સામો । હં મો પાવાદુયા, કિં મે સાર્યં દુક્કલં વદાહુ અસાર્યં ? સમિયાપદિવસેયાવિ એવં વૂયા, -સન્વેસિં, પાળાણં સન્વેસિં મૂયાણં, સ-ન્વેસિં જીવાણં, સન્વેસિં સત્તાણં, અસાર્યં^૨ અપરિણિન્વાણં^૩ મહ્વમયં દુક્કલંતિ વેમિ । (૨૪૨)

(તૃતીય ઉદ્દેશ :)

સવેહેણં^૪ વ્રહિયાયલોયં । સે સન્વલોયસિ જે કેહ વિન્નૂ^૫ । (૨૪૩)

અણુવીહ પાસ, ણિક્ખિત્તદંઢા જે કેહ સત્તા પલિયં^૬ ચયંતિ ણે મુયન્ના^૭ ધમ્મવિ-

૧ નિકાચ્ય વ્યવસ્થાપ્ય ૨ અનભિપ્રેતં ૩ અનિવૃત્તિરૂપં ૪ ઉપેક્ષસ્ત્વેન ૫ તતોપ્યધિકઃ
૬ કર્મ ૭ મૃતાર્ચાઃ નિઃપ્રતિકર્મશરીરા इत्यर्थः

સામણુવું, માનવું, નક્કીપણે જાણવું, તથા રૂડી રીતે તપાસી જોવું એ બધુએ દુષ્ટ છે, જે માટે તમે એવું કહો છો, કે “ સર્વે જીવોને મારવા કરવામાં કશો દોષ નથી, ” પણ એ તમારૂં બોધવું અનાર્થ લોકને જ અનુસરવું છે. (૨૪૦)

અને અમે તો એમ કહીએ છીએ કે “ ક્રોધપિણ જીવને મારવું કે દુષ્ટ જીવજનવવુ નહિ એમ કરવામાં કશો દોષ નથી. ” આ વચન આર્યપુરુષોનું છે (૨૪૧)

દરેક મતવાલાના શાસ્ત્રોમાં શું શું કહેલું છે તે તપાસી કરીને અમે દરેક મતવાલાને સલાહ કરીએ છીએ કે હે પરવાદિઓ, વારૂં તમોને મુખ અપ્રિય છે કે દુઃખ અપ્રિય છે. જો દુઃખ અપ્રિય છે, તો તમારા મુજબ બધા જીવોને દુઃખ મહા ભય કર અને આનંદ છે. (૨૪૨)

ત્રીજો ઉદ્દેશ.

(તથોનુષ્ઠાન)

હે મુનિ આ ધર્મથી બાહેર રહેલા પાખડિલોકની રીતભાતપર તારે કશું લક્ષ્ય નહિ આપવું. અને એમ જે વર્તે છે તે બધા વિદ્વાનોનાં શિરોમણિ જાણવા. (૨૪૩)

તું વિચારી જો કે જેઓ આરબને દુષ્ટનું કારણ જાણી હિંસાના કામ સાગરી શરી-રની પણ કશી દરકાર નહિ કરતા થકા ધર્મના જાણ અને સરલ ઘટ્ટ કર્મોને તોડે છે તે ખ-

દુત્તિ અંજ; આરંભજં દુક્ષમિણંતિ ણચ્ચા । એવમાદુ સંમત્તદંસિણો । (૨૪૪)

તે સઘ્વે પાવાવિયા દુક્ષસ્સ કુસલા પરિણ-મુદાહરંતિ, इति कम्म परिघाय स-
ન્વસો । (૨૪૫)

इह आणाकंखी पंडिह् अणिहे एग-अप्पाणं सपेहाए पुणे सरीरगं । (૨૪૬)

कसेहि अप्पाणं । जरेहि अप्पाणै । (૨૪૭)

जहा जुबाइं कटाइं हव्ववाहो^१ पमत्थति, एवं अत्तसमाहिते अणिहे । (૨૪૮)

विर्गिच कोहं अविकंपमाणे इमं^२ गिरुद्धाज्यं^३ सपेहाए । (૨૪૯)

दुक्खं च जाण अदुवागमिस्सं । पुढो फासाइं च फासे । लोयंच पास विष्फंद-
साण । (૨૫૦)

जे गिब्बुढा, पावेहिं कस्सेहिं अणियाणा ते वियाहिया । (૨૫૧)

तम्हा-तिविज्जो णो पटिसंजलिज्जासित्ति वेमि । (૨૫૨)

૧ અક્ષિઃ ૨ મનુષ્યત્વં ૩ ગહિતાયુષ્કં

રેખરા ઉત્તમ વિદ્વાન છે. એમ યથાર્થદર્શી પુરૂષો કહેછે (૨૪૪)

જે માટે તે બધા વાદિઓ સર્વ રીતે કર્મોનુ સ્વરૂપ બાણી દુ ખની આપતમાં સમન્વતં
બનતા તે દુ ખ કોષને પણ નહિ આપવું બેઠયે એવો કસવ કરશે (૨૪૫)

માટે આ જગતમાં આજ્ઞા પાળવા ચાહનાર પડિત પુરૂષે નિરીહ થઈ આત્માને એકલો
બેઠને શરીરને તપથી શોધવું. (૨૪૬)

હે મુનિ, તું તારા શરીરને તપથી ખૂબ કૃશ તથા જીર્ણ કર (૨૪૭)

જે માટે જેમ જૂતા લાકડાને અક્ષિ જલદી બાળે છે તેમ જે સ્નેહરહિત અને સાવધાન
પુરૂષ હશે તેના કર્મ જલદીથી બળશે. (૨૪૮)

વળી હે મુનિ, મનુષ્યભવનુ આયુષ્ય પૂરૂ થઈ રહેવા આવેલું બાણી હિમ્મત ધરીને
કોષને અલગો કર (૨૪૯)

કોષાદિકથી આવતા કાલે કેવાં દુ ખ થશે તે વિચાર તથા લોક કેવી રીતે એ કોષાદિકથી
ઠળવળે છે તે તપાશ (૨૫૦)

અને જેઓ કપાયોને ઉપશમાવી શાંત બન્યાછે તેઓ પરમશુખી કહેલાછે. (૨૫૧)

માટે ખરા વિદ્વાન પુરૂષે કોષથી કોઈ વખતે બળવું નહિ (૨૫૨)

[ચતુર્થ ઉદ્દેશ :]

આવીલપ્^૧ પવીલપ્ ગિન્વીલપ્, જહિત્તા પુન્નસંજોગં હિચ્ચા^૨ ડવસમં । (૨૫૩)

તમ્હા અવિમ્મણે ધીરે સારપ્^૩ સમિપ્ સહિતે સયા જપ્ । (૨૫૪)

કુરણુચરો મગ્ગો વીરાણં અણિયદ્દગામીણં^૪ । (૨૫૫)

વિગિંચ મંસસોણિયં । ઇસ પુરિસે દવિપ્ ધીરે આયાણિજ્જે વિયાહિપ્, જે ખુણાતિ સ-
સુસ્સયં,^૫ વસિત્તા વંમચેરંમિ । (૨૫૬)

ખેતેહિં^૬ પલિછજેહિં આયાણસોયગાહિપ્ બાલે અન્નોચ્છિન્નવંધણે અળમિહંતસંજોપ્ । ત-
મંસિ^૭ અવિજાણમો આણાપ્ છંમો નાતિ સ્તિ વેમિ । (૨૫૭)

જસસ નતિથિ પુરા પચ્છા, મજ્જે તત્ત્ત કુમો સિયા । (૨૫૮)

સે હુ પદ્ધાણમંતે બુદ્ધે આરંભોવરપ્ । સમ્મ-સેયંતિ પાસહ । જેણ વંધં વંદં ઘોરં પરિ-
તાવં ચ દાહણં । (૨૫૯)

૧ આવીલપ્ ૨ ગત્વા ૩ સ્વારતઃ ૪ મોક્ષગામિણાં । ૫ દારીરં ૬ દ્વિવૈરિત્યયઃ ૭ વ-
ર્તમાનસ્યેતિત્રોપઃ

ચોથો ઉદ્દેશ.

(સયમમાં સંસ્થિત રહેવું)

મુનિએ સધળી સાંસારિક જાળ છાડી ઉપશમ^૧ પૂર્વક શરીરને શરૂઆતમાં સાદા
તપથી દમવું, પછી વધતા તપથી દમવું, અને પ્રાંતે સપૂર્ણરીતે દમવું. (૨૫૩)

અને એટલામાટે પરાક્રમી મુનિએ શાંત મનથી સયમમાં સગવડી સમિતિ^૨ તથા શા-
નાદિ હિતકારક વસ્તુઓને સાથે રાખી હમેશાં પ્રયત્નવંત રહેવું. (૨૫૪)

મુક્તિ મેળવનાર વીરપુરૂષોનો આર્ગ ધણો વિકટ છે. (૨૫૫)

માટે હે મુનિ, તું તારાં માંસ અને લોહી સકલ કારણ કે જે પુરૂષ બ્રહ્મચર્યમાં^૩
હમેશાં રહીને શરીરને તપથી દમે છે તે જ વીરપુરૂષ મુક્તિ મેળવનાર હોવાથી માનનીય
ગણાય છે. (૨૫૬)

જે પુરૂષ શરૂઆતમાં કદાચ ઇન્દ્રિયોને વશ કરી વચ્ચે હોય પણ પાછો મોહના નેસથી
વિપયોમાં આસકત થાયછે, તે આળપુરૂષ કદાચ પણ બંધનથી છૂટે થએલો નથી તથા કદાચ
પણ પ્રપચથી રહિત થએલો નથી. એવા અન્યથા પુરૂષને મોહના અધારામાં વર્તતાં પરમે-
શ્વરની આત્મનો લાભ^૪ થતો નથી. (૨૫૭)

અને એ રીતે જોને પૂર્વભવમાં આત્માની પ્રાપ્તિ નથી અને ભવિષ્યમાં પણ થવાની
નથી તેને આ વર્તમાનભવમાં તે શી રીતે થવાની ? (૨૫૮)

માટે જ્ઞાનવત અને પરમાર્થદર્શી પુરૂષો આરંભથી જ રહેછે. તેમની આ વર્તણૂક ધણી

૧ ક્રમા. ૨ પવિત્રપદ્ધે વર્તવાની રીતિઓ. ૩ કમપરિત્યાગમાં ૪ પ્રાપ્તિ

પર્લિન્દિય બાહિરગં ચ સોયં, ગિઠ્ઠમ્મદંસી દ્વહ મચ્ચિણ્હિ । (૨૬૦)

કમ્મુણો સફલત્તં દદ્ધું તમો ગિજ્ઞાતિ વેયવી । (૨૬૧)

જે સ્કલ મો, વૌરા સમિતા સહિતા સયાજતા સંઘદ્દંસિણો^૧ આતોવરયા અહા તહા લોગ મુવેહમાગા પાર્હિણં પઢીણં દાહિણં ડદ્દીણં હિતિ, સઘંસિ પરિવિચિદ્ધિસુ । (૨૬૨)

સાહિસ્સામો^૨ ણાણં વીરાણં સમિતાણં સહિયાણં સયાજતાણં સંઘદ્દંસીણં આતોવરયાણં અહાતહા લોગ મુવેહમાણાણં । કિમત્થિ ડવાધી ? । પાસગસ્સ ણ વિજ્ઞત્તિ ણત્થિત્તિ મેમિ । (૨૬૩)

૧ નિરંતરદર્શિન. ૨ કયયિપ્પામ:

પ્રક્ષંસનીય છે જે માટે આરંભથી શ્રવને વધ ખંધનાદિ ભય કર દુ ખો તથા અસભ પી-
અઓ ભોગવવી પડેછે. (૨૫૯)

માટે હે મુનિઓ, તમારે ખાહેરના પ્રતિખંધ કાપી કરી મોક્ષ તરફ લક્ષ્ય રાખી આ
દુનિઆમાં આરંભનો સ્વાગ કરી વર્તવું. (૨૬૦)

“ કરેલા કર્મનાં ફળ થવાનાં જ ” એમ જોષને આગમના તત્વને જાણનાર મુનિઓએ
તે કર્મો બાંધવાના હેતુઓથી દૂર રહેવું. (૨૬૧)

જે પુરુષો ખરેખરા પરાક્રમી, સત્પ્રવૃત્તિની રીતિઓથી વર્તનારા, જ્ઞાનાદિ ગુણોમાં રમ-
નારા, હમેશાં ઉદયમવત્ કલ્યાણ તરફ દૃઢ લક્ષ્ય ધરનારા, પાપથી નિવર્તેલા, અને યથાર્થપણે
સોક્ષ્ણે જોનારા હતા તેઓ પૂર્વ પશ્ચિમ દક્ષિણ તથા ઉત્તર એ ચારે દિશાઓમાં રહેતા થકા
સચને જ વળગી રહ્યા હતા. (૨૬૨)

તેવા સત્યરૂપોના અભિપ્રાય હુ તમોને જણાવું છું કે તત્વદર્શી પુરુષને ઉપાધિઓ નથી
રહેતી (૨૬૩)

આવતીનામ્ના પ્રસિદ્ધ.

લોકસારનામકં પંચમ-મધ્યયનમ્

[પ્રથમ સંદેશઃ]

આવંતી કેઆવંતી લોચંસિ વિપ્પરામુસંતિ^૧ અટ્ટાણ અણટ્ટાણ વ્વા । एतेसु चैव विप्रा-
मुसंति^૨ । ગુરુ સે કામા । તમો સે મારસ્સ અંતો । જમો સે મારસ્સ અંતો, તમો સે દૂરે^૩,
એવ સે અંતો^૪, એવ સે દૂરે^૫ । (૨૬૪)

સે પાસતિ ફુસિય^૬ મિવ કુસમ્મે પણુજં ણિવતિતં વાતેરિતં, एवं बालस्स जीविंयं मं-
दस्स અવિજાણમો । (૨૬૫)

કૂરાણિ કમ્માણિ બાલે પકુબ્બમાણે તત્તો દુક્ખેણ મૂઢે વિપ્પરિયાસ-મુવેતિ, मोहेण
गन्धं मरणाह^૭ एति एत्थ मोहे^૮ पुणो पुणो । (૨૬૬)

૧ હિંસાંકુર્વંતીત્યર્થઃ ૨ સમુત્પદ્યંતઇત્યર્થઃ ૩ મોક્ષોપાયાત્ ૪ વિપયસુલ્લસ્ય ૫ વિપયસુ-
લસ્ય ૬ વિંદુમિવ ૭ મરણાદિ ૮ મોહકાર્યે ગર્ભાદિકે.

અધ્યયન પાંચમુ.

લોકસાર.^૧

પહેલો ઉદ્દેશ.

(પ્રાણિની હિસા કરનાદ, વિષયો માટે આરંભમાં પ્રવર્તનાર, તથા વિષ-
યોમાં આસક્ત જે હોય તેને મુનિ ન ગણવો.

જે કોઈ આ જગતમાં સપ્રયોજન અથવા નિષ્પ્રયોજન જીવોની હિસા કરેછે તેઓ પાછા
તેજ જીવોની ગતિઓમાં જઈ ઊપજેછે. એવા અતત્ત્વદર્શી જનોને વિષયસુખો છોડવ ॥ ભારે મુશ્કેલ
પડેછે, માટે તેઓ મરણની પરંપરાથી છૂટી શકતા નથી અને એમ હોવાથી તેઓ મોક્ષના માર્ગથી યા
મુખથી દૂર રહેલા છે તેથી તેઓ નથી વિષયસુખના અદર, અને નથી તેનાથી વેગલા. (૨૬૪)

તત્ત્વદર્શી જનો જુએ છે કે એવા અજ્ઞાનીઓનું આયુષ્ય દર્ભની અણી પર રહેલા વાય-
શથી કંપાયમાન અને જલસીથી પડી જનારા જળબિંદુના માફક અસ્થિર છે. (૨૬૫)

તેમ છતાં તેવા અજ્ઞાનીઓ કૂર પાપ કરતા થકા તે પાપના ફળ ઉદય આવતાં મૂઢ જની
વિપર્યાસ પામે છે અને પાછા- મોહથી ગર્ભ અને મરણાદિ દુઃખમાં રહેતા થકા વારંવાર તે
દુઃખો પામ્યા કરે છે. (૨૬૬)

૧ આ અધ્યયનનું ખીજું નામ આવંતી છે.

સંસયં પરિયાણતો સંસારે પરિચાતે ભવતિ । સંસયં અપરિજાણભો સંસારે અપરિણાતે ભવતિ । (૨૬૭)

જે છેવ, સાગારિયં^૧ ન સે સેવણ । (૨૬૮)

કદુ^૨ एवं અવિજાણભો^૩ વિતિયા મંદસ્સ ચાલયા । (૨૬૯)

લદ્દા^૪ દુરત્થા^૫ પદિલેહાણ આગમેત્તા^૬ આણવેજ્ઞા અણાસેવણયાપુત્તિ વેમિ । (૨૭૦)

પાસદ્દ પુને રુવેસુ ગિદ્દે પરિણિજ્જમાણે^૭ । પુત્થ ફાસે પુણો પુણો આગંતી કેઆગંતી કોયંસિ આરંભજીવી । (૨૭૧)

પુપ્પુ^૮ એવ આરંભજીવી^૯ । પુપ્પવિ^{૧૦} થાલે પરિપચ્ચાણે રસતિ પાવેહિં કમ્મેહિ અ-
સરણં સરણંતિ મળ્લમાણે । (૨૭૨)

હુ મેગેસિ ઇગચરિયા ભવતિ । સે યહુકોદે, યહુમ ગે, યહુમાણ, યહુલોમે, યહુરપ,
યહુનદે, યહુમદે, યહુમંકલ્પે, આસવસકી^{૧૧} પલિને વ્હજ્જે^{૧૨} ઝટ્ટિયવાયં પવચમાણે, “ મા મે

૧ મેધુનં ૨ સેવિત્વા ૩ અવલપતઃ ૪ લઘ્યાન્કામાન્ ૫ યદિદિચ્છત ૬ જ્ઞાત્વા
૭ પરિણીયમાનાન્ વિપયાભિસુખં. ૮ ગૃહસ્થેષુ ૯ પરતીર્થિક પાર્શ્વયાદિવાં દુઃસમાપ્-
ત્યાદિતિશેષ ૧૦ સંયમામ્યુપગમેપિ ૧૧ આશ્રવસત્કી-આશ્રવવાન્ ૧૨ પક્ષિતાવચ્છન્નઃ

ને 'સશયને જાણે છે, તે સસારને પણ જાણે છે ને સશયને નથી જાણતો તેણે
તેણે સસાર પણ જાણ્યું નથી. (૨૬૭)

માટે ને ચતુર હોય તેમણે સ્ત્રીસંગ ન કરેલો (૨૬૮)

ને સ્ત્રીસંગ કરીને ખાણે શુરના પાસે દનકાર જાય છે તે એકના બદલે બે પાપ કરે
છે (૨૬૯)

માટે મળેલાં વિપય સુણોને પણ વિચાર પૂર્વક હુ ખના હેતુ જાણીને તેમના સેવવાથી દૂર
રહેવું (૨૭૦)

જુઓ કેટલાએક વિપયોમાં આસક્ત રહી નરકાદિક ગતિઓમાં તણાયા જાય છે. અને
એવા ને કોઈ આ દુનિયામાં આરામથી જીવનારા છે તે બધા વારંવાર મોહજાગમાં ફરી
પડે છે. (૨૭૧)

વળી કેટલાએક પાર્શ્વસ્થાદિક પાણુ એ ગૃહસ્થોમાં વર્તતા થકા સાવધપ્રવૃત્તિથી પ્રવર્તીને
દુઃખી થાય છે. અને આ સયમ લીધા છતાં પણ તેવા બાળ જીવો વિપયનૃણાથી તણાઈને
અશરણુને શરણુ માનતા થકા પાપમા રમે છે. (૨૭૨)

વળી આ અનુષ્ઠાલોકમાં કેટલાએક એકલા ચર્ધ કરે છે, તેઓ બહુ ક્રોધી, બહુ માની,
બહુ માયાવી, બહુ લોભી, બહુ પાપી, બહુ ઢોંગી, બહુ ધૂર્ત, બહુ દુષ્ટાધ્યવસાગી, હિંસક, અને
કુર્મી હોવા છતાં “ હુ જૂન ધર્મમાટે ઉજમાલ જાણ્યું ” એવો બકવાદ કરતા થકા અને

૧ કારણ કે સંસય એ પ્રવૃત્તિનો અગ ગણાય છે ને માટે અર્થસંસય છતાં પણ પ્રવૃત્તિ
દેખાય છે અર્થ અપદે મોક્ષ નહિ પણ તેના કષાય લેવા

કેદ્ર અદક્ષુ ” અઘ્ઘાણપમાયદોસેણ સતતં. મૂઢે ધમ્મં ણામિજાણતિ । (૨૭૩)

અદા પયા માણવ ? કમ્મકોવિયા^૧, જે અણુવરયા, અવિજ્ઞાણ પલ્લિમોક્ષમાહુ આવદ-
મેવ મણુપરિચરંતિત્તિ ઘેમિ । (૨૭૪)

[દ્વિતીય ઉદ્દેશ :]

આવંતી કેઆવંતી લોચંસિ અણારંમજીવી, ઇતેસુદેવ મગારંમજીવી । (૨૭૫)

પુત્યોવરણ તં જ્ઞોસમાણે “ અયં સંધીતિ ” અદક્ષુ, જે હમસ્સ વિગ્ગાહસ્સ અયં જ્ઞ-
નોત્તિ મચ્છેસંતી । (૨૭૬)

પુસ મગ્ગે આરિણ્ણિ પવેદિતે । ઠઠ્ઠિતો ણો પમાયણ, જાણિતુ દુક્કં પત્તેયં સાયં । (૨૭૭)

પુદોછંડા હ્રહ માણવા । પુદો દુક્કં પવેદિતં । સે અવિહિંસમાણે અણવયમાણે^૨ પુન્રે
ફાસે વિપ્પણોદ્ધણ્ણ । પુસ સમિચાપરિયાણ વિવાહિતે । (૨૭૮)

૭ કર્મણિ અષ્ટપ્રકારે કુશલાઃ ૮ અનપવદન્

“ ૨જે કોઈ મને જાણી જાય ? ” એવી ખીટથી એકલા થઈને રૂના થકા અજ્ઞાન અને
પ્રમાદથી નિરંતર મૂઢ જની ધર્મને કંઈ પણ સમજતા નથી. (૨૭૭)

હે મનુષ્ય, જેઓ પાપાનુદાનથી નહિ નિવર્તતાં અવિદ્યાથી^૧ જ મોક્ષ થશે એમ કહે છે
તેવા દુઃખી જીવો કર્મમાં જ કુશળ છે, નહિ કે ધર્મમાં, અને તેઓ સંસારના ચક્રમાં જ
ફસી કરવાના. (૨૭૪)

ખીજે ઉદ્દેશ.

(જે હિંસાદિઃ પાપોથી નિવર્ત્યો હોય તેજ મુનિ ગણાય.)

આ જગતમાં જે કોઈ નિરાંતરી^૨ થઈ વર્તે છે તેઓ ગૃહસ્થો પાસેથી જ નિર્દુષણ^૩
આહારાદિઃ લઈ અનારંભિપણે રહે છે. (૨૭૫)

માટે હે મુનિ તારે સાવધ પ્રવ્રતિથી^૪ ફર રહી ક્રમોને ખયાવતાં થકાં “ હમણા આ
અવસર છે. ” એમ વિચારી પવિત્ર મંચમ પાળના રહેવું; જે માટે તે જાણ્યું છે કે આ ધ-
રીરનો આ અવસર છે. (૨૭૬)

તીર્થકરદેવે એ માર્ગ ખતાવ્યો છે (અને આ માર્ગ પણ ખતાવ્યો છે) કે બધા જન-
ઓને જૂદું જૂદું મુખ-કુખ થાય છે એમ જાણી દીક્ષા લઈ પ્રમાદ ન કરવો. (૨૭૭)

જેમ માણસોના આશ્રય પણ જૂઠા જૂઠા જ છે તેમ તેમનું કુખ પણ જૂદું જૂદું
જ છે. માટે મુનિએ કથી હિંસા નહિ કરતાં તથા કંઈ પણ મૃપાભાષણ નહિ કરતાં પરી-
પહોને સહન કરવા. એવી રીતે વર્તનારો મુનિ જ રૂઝ આરિત્રવાળો વર્ણવ્યો છે. (૨૭૮)

૧ અજ્ઞાનથી. ૨ અહિંસક. ૩ કૃપણ રહિત. ૪ પાપ શરેણી વર્તણૂકથી

જે અસત્તા પાવેહેં કમ્મેહિં, ડદાહુ^૧ તે આર્યકા કુસંતિ, ઇતિ ડદાહુ^૨ ધીરે;—તે ફાસે પુટ્ટો—હિયાસપ્પ । (૨૭૯)

પુન્નપેતં પચ્છાપેતં મિરઘધમ્મં વિદ્ધંસણધમ્મં અધુવં જાણિતિયં અસાસયં વયાવચ્છદ્યં વિપ્પરિણામધમ્મં । પાસહ્પં એવં સ્વસંધિં । (૨૮૦)

સમુપ્પેહમાણસ્સ પકાયતણરતસ્સ દ્વદ્ધ વિપ્પસુદ્ધસ્સ ગતિય મમ્મે^૩ વિરયસ્સત્તિ વેમિ । (૨૮૧)
આવંતી કેઆવંતી લોગંસિ પરિગાહાવંતી;—સે અપ્પં વા, બહુયં વા, અણં વા, ધૂલં વા, વિચ્છમંતં વા, અવિચ્છમંતં વા, એતે સુ એવ પરિગાહાવંતી । (૨૮૨)

પુન—મેવેગેસિં મહ્વચ્ચમં મવતિ । લોગવિચ્છં ચ ગં ડવેદ્દાપ્પ । (૨૮૩)

પપ્પ સગે અવિજાણતો સે સુપટિલુલ્લં સ્વણીયંતિ ગળ્લા, પુરિસા ! પરમચક્કુ વિપ્પરિક્કમે । એતેસુ એવ વંમચેરંતિ વેમિ । (૨૮૪)

તે સુયં ચ મે, અજ્ઞત્થં ચ મે;—વંધપમોક્તો ચ નુજ્જ અજ્ઞાથેવ । (૨૮૫)

૧ કદાચિત્ ૨ ડદાહુતવાન્ ૩ નરકાદિરૂપ:

જેઓ પાપમા નથી પ્રવર્તતા તેમને કોઈ વખતે મોહોટા રોગ આવી નહીં તેા ધીર તીર્થકરદેવે એમ કહ્યું છે કે તે રોગો સહન કરવા. (૨૭૯)

કારણ કે આ શરીર મોહોહુ કે વેલું પણ તૂટવાનુ યા ફૂટવાનુ, અધુવ,^૧ અનિભ,^૨ અશાશ્વત,^૩ વધતું ઘટતું અને નાશ પામનાર છે જ. હે મુનિઓ, આ શરીરનુ ઊપર પ્રમાણે સ્વરૂપ તથા અવસર વિચારો. (૨૮૦)

જે પુરૂષ ઊપર પ્રમાણે શરીરનુ સ્વરૂપ તથા અવસર વિચારી સર્વથી સરસ યાનાદિક આચતનોમાં^૪ રમતો રહી આ શરીરની દરકાર નથી ધરતો તેવા ત્યાગી પુરૂષને ભટકવાનો રસ્તો નથી. (૨૮૧)

આ દુનિઆમા જે કોઈ પાસે પરિશ્રદ્ધ હોય એવો કે ચોડો અથવા ધણો, નાનો અથવા મોહોટો, સચિત્ત અથવા અચિત્ત, તે બધા કદાચ વ્રતી કહેવાતા હોય તોએ ગૃહસ્થોના જેવાજ પરિશ્રદ્ધિઓ ગણવા. (૨૮૨)

એ પરિશ્રદ્ધિપણું જ કેટલાએકોને નરકાદિક મહાભય આપનારૂં થાય છે, તથા લોકોનો આચાર^૫ પણ તેવો જ ભયજનક થાય છે, એમ વિચારી તેનાથી દૂર રહેવું. (૨૮૩)

એ પરિશ્રદ્ધનો યગ ત્યાગ કરનારો મુનિતે રૂડી રીતે પ્રતિબોધ પામેલો છે તથા તેને રૂડી રીતે યાનાદિ શુભ પ્રાપ્ત થયા છે એમ જાણી હે પુરૂષ, તારે ઉત્તમ દૃષ્ટિ ધરીને વર્તવું. જે માટે નિપરિશ્રદ્ધિ અને ઉત્તમ દૃષ્ટિવંત પુરૂષોમાં જ અલ્પચર્ય હોય છે. (૨૮૪)

મે સાંભળ્યું પણ છે, અને અનુભવ્યું પણ છે કે કમોંથી છૂટવું એ તારા આત્માથી જ થવાનુ છે. (અર્થાત્ જો તું અલ્પચર્યનાં રહીશ તો જ કમોંથી છૂટીશ.) (૨૮૫)

૧ નિયમવિનાશ ૨ ફેરફાર પામવું, ૩ તે તે રૂપે પણ હમેશાં નહિ રહનાર ૪ કાયદા ભક્ષા સ્થળોમા ૫ આહાર, ભય, મૈથુન, તથા પરિશ્રદ્ધિપ ઉત્પન્ન સંજ્ઞાઓ.

પૃથ્વિ ચિરંતે અણનારે દીહરાયં તિતિક્ષણં । (૨૮૬)

પર્મસે બહિયા^૧ પાસ, અપ્પમત્તો પરિવ્રજ । (૨૮૭)

પયં મોણં સમ્મં અણુવાસિજ્ઞાસિત્તિ વેમિ । (૨૮૮)

[તૃતીય ઉદ્દેશઃ]

ભાવંતી ક્રેભાવંતી લોચંસિ અપરિમ્માહાવંતી ઇપ્પસુ^૨ ચેવ અપ્પરિમ્માહાવંતી, સોચ્છા વર્હ મેહાલી, પંઢિયાણ ણિસામિયા । (૨૮૯)

સમિયાપ્પ^૩ ધમ્મે આરિપ્પહિં પવેઢિતે-“ જહેલ્લ મપ્પ સંઘી^૪ ક્કોસિપ્પ^૫ । ઇવ-મ્મણાથ સંઘી દુજ્જોસપ્પ ભવંતિ । તમ્હા વેમિ ણો ણિહણેજ્જ લીરિયં । ” (૨૯૦)

જે પુચ્છુટ્ટાઈ ણો પચ્છાણિવાતી । જે પુચ્છુટ્ટાઈ પચ્છાણિવાતી । જે ણો પુચ્છુટ્ટાઈ ણો પ-
ચ્છાણિવાઈ । સે^૬ ઘિ તારિત્તપ્પ સિયા । જે^૭ પરિણાય લોગ મ્મણેસિતા । ઇયં ણિવાય^૮ કુ-
ણગા પવેદિતં । (૨૯૧)

૧ વહિર્ગર્ભવસ્થિતાન્ । ૨ ત્યક્તેષુ સત્ત્સુ હૃતિ શપઃ ૩ સમતયા ૪ મોક્ષમાર્ગઃ કર્મસંધિર્વા
૫ સેવિતઃ ક્ષયિતોવા ૬ જ્ઞાત્યાદિરપિ । ૭ પાત્રસ્થાદયઃ ૮ જ્ઞાત્વા

માટે પરિશ્રુતી અશ્રગા થએલા મુનિએ છત્રનપર્યંત જે સંકટો આવી પડે તે સ-
હન કરવાં. (૨૯૬)

પ્રમાદીઓને ધર્મથી પરાશ્રુપ થએલા જોઈ મુનિએ અપ્રમત્ત થઈ ફરવું. (૨૯૭)

એમ ફડી રીતે તીર્થંકરભાષિત સયમક્રિયાને મુનિએ પરિપાળન કર્યા કરવી. (૨૯૮)

ત્રીજો ઉદ્દેશ.

(જે મુનિ હોય તે કંચો પરિશ્રુતુ ન રાખે, તથા કામભોગની

ધૃષ્ટિ પાશુ ન કરે.)

જે કોઈ જગતમાં નિ પરિશ્રુતી થાયછે તે બધાએ તીર્થંકરદેવની વાણી સાંભળી વિવે-
કવંત થઈ પડિનેના વચન અવધારી સર્વ પ્રકારે પરિશ્રુત છાંડ્યાં જ નિ પરિશ્રુતી થાયછે. (૨૯૯)

તીર્થંકરદેવે સમતાથી ધર્મ વર્ણુઓછે તે બોધ્યાછે કે “ હે લોકો જે રીતે મે અહીં
કર્મ અપાવ્યાછે તે રીતે બીજા માગેમાં કર્મ અપાવવા મુશ્કેલ છે, માટે હું કહું છું કે મારો
દાખલો લઈ બીજા મુમુક્ષુઓએ પણ પોતાનો પરાક્રમ છુપાવવો નહિ. ” (૨૯૦)

કેટલાએક^૧ પહેલાં પણ ઉજ્જભાલ થઈ દીક્ષા લ્યે છે અને પાછા પણ પતિત નથી
થતા. કેટલાએક^૨ પહેલાં ઉજ્જભલ થઈ દીક્ષા લ્યેછે પણ પાછા પતિત થાયછે. કેટલાક^૩ નથી
પહેલાં ઉજ્જભાલ થતા અને નથી તેથી પાછા પતિત થતા. (શાક્યાદિક તથા સાવધ ક્રિયામાં
પ્રવર્તનારા પાસત્યાઓ^૪) નથી જોડેલા અને નથી પડેલા. આ વાત મુનિએ (વીર પ્રશ્નએ)
જ ફડી રીતે જણાવે જણાવીછે. (૩૦૧)

૧ ગણધરાદિક. ૨ ન દિપેણુ વગેરે. ૩ ગૃહસ્થો. ૪ આરંભ ભરેલી વસ્તુક્રમાં. ૫ આશા-
રહીન થતિઓ.

इह आणकंक्षी पंडिते अणिहे पुग्गावररायं जयमाणे सवा सीलं सपेहाए^१ । (२९२)
 सुणिस्ता भवे^२ अकामे जसंक्षे^३ । (२९३)
 इमेण^४ चेव जुग्गाहि, किं ते जुग्गेण यज्जसो । जुद्धारिहं खलु दुल्लहं । (२९४)
 जहेत्य कुसलेहिं परिभाविवेगे भासिते^५ । युत्ते तु बाले गव्माइसु रज्जति । (२९५)
 भत्तिं^६ चेयं पग्गुच्चति । रुवंति^७ वा छगंसि^८ वा । (२९६)
 से तु एगे संविद्वपहे सुणी अण्णहा लोग-जुवेहमाणे । (२९७)
 इतिकम्मं परिज्जाय सप्पसो, से ण हिसति संजमति णो पगग्गमति । उवेहमाणो पत्तयं
 सायं, । (२९८)
 बन्नादेसी^९ णारमे कंचणं सव्वल्लोए, दग्ग-प्पमुहे विदिमप्पत्तिस्से^{१०} जिन्विज्जाचारी अरप्प
 पयासु । (२९९)

१ સંગ્રેહ્ય તદેવાનુસારભેદ્ । ૨ મનેન્ ૩ સાચાલોભેન્દારાહિતઃ ૪ સ્વશરીરેણ ૫ સ તથેવ
 શ્રદ્ધેય इतिशेषः ६ जिनमते ७ स्तारो गृहः ८ हिंसादौ प्रपत्तये इत्यर्थः ९ वर्णः स्त्रायुकार-
 सुयशइतियावत् तदाकांक्षी । १० विदिकृततीर्णः

તીર્થેકર દેવની આજ્ઞા પાળવા ઇચ્છનારા અતુર મુનિએ નિરીહપરુ સમિના પહેલા તથા
 છેલા પહોરે યતનત થઈ હમેશા શીળને^૧ મોક્ષાગ^૨ વિચારીને તેને પાળવું. (૨૯૨)

શીળને નહિ પાળનારાઓની થતી દુર્દશાઓ સાબડી કામભાગની ઇચ્છા તથા માયાથી
 રહિત થવું. (૨૯૩)

હે મુનિ, આ શરીર સાથે જ તું યુદ્ધ કર, ખીખ બાહેરના યુદ્ધની તને શી જરૂર છે.
 યુદ્ધને યોગ્ય આવું શરીર ફરી મળવું ઘણુ મુશ્કેલ છે. (૨૯૪)

તીર્થેકરેને વિચિત્ર અધ્યવસાયોની જે રીને સમજ આપીછે તે તેજ રીને સ્વીકારવી.
 માટે ધર્મ પામીને તેથી શ્રદ્ધ થએલા પાળ છત્ર ગર્ભાન્ધિ દુષ્પ પામેછે. (૨૯૫)

આ જિનશાસનમાં જ એવું કહેવાય છે કે જે નિપયોમાં શુદ્ધ^૩ થાયછે તે હિ સામાં
 પ્રવર્તે છે. (૨૯૬)

અને મુનિ તો ખરેખરો તેજ જાણુવો કે જે લોકોને મોક્ષમર્ગથી વિમુખ પ્રવ્રત્તિ
 કરતા દેખી તેમને દુષ્પી વિચારતો ચક્રો મેક્ષમર્ગમાં ફરી રીને વાળ્યો જાય (૨૯૭)

માટે કર્મસ્વરૂપ જાણુને શુદ્ધ મુનિઓ “ સ્તેદ્દ જિવતુ મુખ અસગ અસગ છે ” એમ
 વિચારી કોઈ જીવની હિંસા નથી કરતા ત્રિતુ સયમમા વર્તતા સ્ત્રી ધીમાઇથી દૂર રહેજે (૨૯૮)

મુયશના ઇચ્છનાર મુનિએ સર્વ લોકમા કંઈ પણ પાપપ્રવ્રત્તિ ન કરવી. કિંતુ ફક્ત
 મોક્ષ તરફ દષ્ટિ રાખી આકુ અપણ નહિ જોતાં સ્ત્રીઓમા અન્કલ રહી આરભથી
 ઉદ્ધારીન રહેવું. (૨૯૯)

સે વસુમં સઘ્વસમશ્ચાગદપશ્ચાણેણં અપ્યાણેણં અકરણિજ્ઞં પાવં કમ્મં તં ણો અ-
મેસી । (૩૦૦)

જં સમ્મં-તિ પાસહ, તં મોગં-તિ પાસહ । જં મોણં-તિ પાસહ તં સમ્મં-તિ પા-
સહ । (૩૦૧)

ળ દ્યમં સઘ્મં સિદ્ધિલોહિં અદિજ્ઞપ્યાણેહિં^૧ ગુણાસાતેહિં વંકસમાયારેહિં પમત્તેહિં ગારમા-
વસંતેહિં^૨ । (૩૦૨)

મુણી મોણં સમાયાય ધુણે કમ્મ-સરીરગં । પવં લ્હં સેવંતિ વીરા સંમત્તદંસિણો । પ્પસ મોહં-
તરે મુણી તિણ્ણે મુત્તે વિરપ્પ વિયાહિત્તે-ત્તિ વેમિ । (૩૦૩)

(ચતુર્થ ઉદ્દેશઃ)

ગાસાગુનામં દ્વહજ્જમાણસ્સ દુજ્ઞાતં દુપ્પરકલ્લં ભવતિ અવિયત્તસ્સ^૧ ભિક્ષુણો । (૩૦૪)
વયસાવિ પુરો ચોદ્ધવા ડુપ્પંતિ માણલ્લ । ડ્ઝજ્જમાણે^૨ ય ણરં મહતા મોહેણ મુજ્ઞતિ ।
સંયાહા^૩ ન્હવો મુજ્ઞો દુરાત્તિકમા અજાણતો અનાસતો । પ્યં તે મા હોવ । પ્યં કલ્લસ્સ^૪
દંત્તણં । (૩૦૫)

૧ સાર્દ્ધનિજાણેઃ ૨ અગારમાવજ્ઞિઃ । ૩ અવ્યક્તસ્ય ૪ વજ્જતમાનઃ ૫ પીઠાઃ ૬ વર્દ-
ધાનવિમ્બોઃ

એવા સ્વયમી મુનિઓએ સર્વ રીતે પવિત્રબોધ પામીને, નહિ કરવા યોગ્ય પાપકર્મ તરફ
કદાપિ દૃષ્ટિ નહિ આપવી. (૩૦૦)

જે સમ્યક્ત્વ^૧ છે તે મુનિપણું છે ને જે મુનિપણું છે તે સમ્યક્ત્વ છે. (૩૦૧)

એ સમ્યક્ત્વ^૨ યા મુનિપણું હિમ્મતહીન, કાયાહંયાના, વિપયાસકત, આયાવી, પ્રમાદી, અ-
ને ધરમાં રહેનારા ગ્રેવાથી ધરી રાકાયના નહિ. (૩૦૨)

હિંતુ મુનિઓના એટું મુનિપણું ધરીને ધરીરને કશે છે. તેવા સમ્યક્ત્વવંત વીર પુરુષો
લુપ્પુ અને હલકુ ભોજન કરે છે. અને એવા પશુકર્મી અને સાવધાનુષ્ઠાનથી નિવર્તેલા મુનિ-
ઓના સંસારના તરનાર હોવાથી તરીને પાર પામેલા તથા નિ સગ હોવાથી મુક્ત વર્ધુવ્યા છે. (૩૦૩)

ચોથો ઉદ્દેશ

(અભણ, અગીતાર્થ, અને સૂત્રાર્થમાં નિશ્ચયરિતાના મુનિને
એકલા રૂપમાં ઘણા દોષ થાય છે)

સામધર્મહીન^૧ મુનિ એકલો થઈને ગામોગામ કરે તો તેનું તે કચું તથા જડું અસુંદર મણાય
છે. કેટલાએક મનુષ્યો માત્ર વચ્ચેથી સારી ઝીખામણ આપતું નાખુશ થાય છે. એવા અ-
ભિજ્ઞાની પુરુષો અજ્ઞાનોડધી વિવેકવિકલ બની ગચ્છથી જૂદા પડે છે. તેવા અભણ અને
અતલદર્શી પુરુષોને અનેક આવી પડતી પીડાઓ કલેષનીય થાય છે. હે મુનિઓ, એવું
તમારા માટે નહિ બને એવું કુશળ હુરૂપ (વીગ્રહનું) ધ્યેન છે. (૩૦૪)

૧ નિશ્ચય સમ્યક્ત્વ ૨ નય તથા જ્ઞાનની યોગ્યતાથી રહિત. ૩ અજ્ઞાનથી.

તદ્દિદીપ્ત^૧ તમ્સુષીપ તપ્પુરક્કારે તસ્સમી તન્નિવેસણે જયંવિહારી ચિત્તણિવાતી પંચણિ-
જ્ઞાતી પલ્લિવાહિરે^૨ પાસિય પાળે ગચ્છેજ્ઞા । સે અભિક્કમમાણે પદ્ધિકમમાણે સંકુચેમાણે પ-
સારેમાણે વિણિયદ્દમાણે સપલ્લિમજ્જમાણે । (૩૦૬)

પગયા ગુણસમિયસ્સ રીયતો^૩ કાયસંકાસ-મણ્ણુચિન્ના પગતિયા પાળા વહ્યંતિ; હહલોગ
વેયણવેસાવહિય । જં આવદ્દીકચં કમ્મં તં પરિજ્ઞાય^૪ વિવેગ-મેતિ । एवं સે અપ્પમાણં વિવેગં
કિદ્દતિ^૫ વેદવી । (૩૦૭)

સે પમૂયદંસી પમૂયપરિજ્ઞાણે વવસંતે સમિપ્પ સહિતે સયાજપ્પ દદ્દું વિપ્પટ્ઠિવેદોતે^૬ અપ્પા-
જં;—“કિમેસ”^૭ જળો કરિસ્સતિ । એસ સે પરમારામે જાઓ છોગંસિ^૮ હ્થિઓ.” । મુણિણા
હુ પતં પવેદિતં । (૩૦૮)

વન્નાહિજ્જમાણે^૯ ગામધર્મોહિં, અવિ ણિન્વલાસપ્પ,^{૧૦} અવિ ઓમોદરિયં કુસા, અવિ વદ્દું
ઠાણં ઠાપુસા, અવિ ગામાણુગામં વૂહજ્ઞા, અવિ આહારંવોછિદિજ્ઞા, અવિ ચપ્પે^{૧૧} હ્થીસુ મણં । (૬૦૯)

૧ ગુરોર્વૃદ્ધયા ૨ પરિયાસઃ ૩ અવપ્રહાદ્વહિર્વર્ત્તી ૪ રીયમાણત્ય સમ્યગુપાદાનવતઃ ૫ પ્રાય-
શ્ચિત્તં ૬ કીર્તયતિ ૭ વિપ્રતિવેદયતિ ૮ સ્ત્રી જનઃ ૯ વદ્વાધ્યમાનઃ ૧૦ નિર્વેલાશકઃ નિર્વેલ્લમોજી
“ત્યાદિ”તિશેષઃ ૧૧ સ્વજેવ

માટે મુનિએ હમેશ ગુરૂની નજર આગલ રહીને ગુરૂએ યતાવેલી નિ સંગતાથી, ગુરૂના
બહુમાન પૂરક, અને ગુરૂ પરની શ્રદ્ધાથી, ગુરૂસમીપ નિવાસ કરતાં થકાં યતનાપૂર્વક ગુરૂના
અભિપ્રાયને અનુસરીને માર્ગના અવલોકન સાથે છત્રજંગલને ભેતાં થકાં ભૂમડાપર ભમતા
રહેતું એટલુંજ નહિ પણ જતાં, આવતાં, બેસતાં, ઊઠતાં, વળતાં, અને પ્રમાણન કરતાં સર્વદા
ગુરૂની અનુસાર લઈ વર્તતું. (૩૦૬)

કોઇ વખતે એવા સદ્ગુણી મુનિએ રૂડી રીતે વર્તના છતાં તેના શરીરમંડપર્શથી કોઇ
જંગલ મરણ પામે છે તો તેના તેને આ ભવમાં ક્ષય થઈ શકે એટલો કર્મબંધ પડે છે.
અને જો આકુટિથી કાયસંધટનાદિક્ષત્રે કઇ કર્મ બંધાય છે તો તેના માટે થોડા પ્રાયશ્ચિત્ત
આચર્યાથી તે કર્મ ક્ષય થાય છે. એ પ્રાયશ્ચિત્ત અપ્રમાદિપણે આચર્યાથી કર્મક્ષય થાય એમ
આગમના બધા પુરૂષો બોલે છે (૩૦૭)

માટે દીર્ઘદર્શી, બહુચાની, કમાવત, પવિત્ર પ્રશસ્તિવત, સદ્ગુણી, અને સદા ચતુર્વંત
મુનિએ સ્ત્રીઓને દેખી વિચારવું કે એ સ્ત્રીઓ મારું શું કદાચ કરવાની છે? તથા આ
દુનિઆમાં સ્ત્રીઓ જ અતિશય ચિત્તને મુગ્ધાવનારી છે એ બધું મુનિએ (વીરપ્રભુએ)
જણાવ્યું છે (૩૦૮)

વિષયોથી જો મુનિ પીડાય તો તેણે નિર્જેન આહાર કરવો, પેટને અપૂર્ણ રાખવાનું
કરવું, એક જગે ભ્રમા રહી કાયેત્સર્ગ કરવા, આમાંતર જતા રહેવું,^૧ છેવટ તદ્દન આહાર,
પણ છોડી આપવો,^૨ પણ સ્ત્રીઓમા નહિ ફસવું. (૩૦૯)

૧ મરણ શિવાય મુનિને વિહાર નિષિદ્ધ છે. પણ મોઢ કપરામાવવા તે પણ કરવો.
૨ તથા ગમે તે રીતે આત્મઘાત પણ કરવો પણ સ્ત્રીઓમા ન ફસવું

* આ વાત અનુભાસક્તિવત મુનિને માટે સંભવ છે. (ભા. ૬.)

સિયા^૧ વેગે અણુગચ્છંતિ । અસિયા વેગે અણુગચ્છંતિ । અણુગચ્છમાણેહિં અણુગચ્છમાણૌ
કદં ન ગિવિજ્ઞેજ્ઞા । તમેવ સર્વં ણીસંકં, જં જિણેહિં પવેદ્દયં । (૩૧૫)

સદ્વિસ્ત ણં સમણુલ્લસસ સંપવ્વયમાણસસ સમિયં તિ મણ્ણમાણસસ યગયા સમિયા હોતિ,
સમિયં તિ મણ્ણમાણસસ યગયા અસમિયા હોતિ, અસમિયં તિ મણ્ણમાણસસ યગયા સમિયા
હોતિ, અસમિયં-તિ મણ્ણમાણસસ યગયા અસમિયા હોતિ । (૩૧૫)

સમિયં-તિ મણ્ણમાણસસ સમિયા વા, અસમિયા વા, સમિયા હોતિ વવેદ્દાપ્ । (૩૧૬)

અસમિયંતિ મણ્ણમાણસસ સમિયા વા, અસમિયા વા, અસમિયા હોતિ વવેદ્દાપ્ । (૩૧૭)

વવેદ્દમાણો અણુવેદ્દમાણં વૂયા-“વવેદ્દાહિ સમિયાપ્; દ્વચેવં તત્તય સંધીઃ ક્ષોસિતો ભવતિ” । (૩૧૮)

સે વઠિયસસ દિયસસ ગતિં^૨ સમણુપાસહ । યત્યવિ યાઘમાધે અપ્પાણં ણૌ વવવંસેજ્ઞા । (૩૧૯)

તુમંસિ નામ ત વેવ, અં હંતવ્વં તિ મજ્ઞસિ । તુમંસિ નામ તં વેવ, જં અજાવેયવ્વંતિ મજ્ઞસિ ।

૧ સિતા વદ્ધુર શૂદ્ધસા ક્વત્પર્યઃ ૨ પ્રતિષ્ઠાં ગતિયા.

વળી આચાર્યના વાક્યોને વખતે શૂદ્ધરૂપે પણ સમજી શકેછે, અથવા મુનિઓ સમજી
શકેછે, એવે વખતે જે મુનિ પોતાના કર્મોદયથી તે સમજી શકતો નહિ હોય તેને મનમાં
ખેદ ઉત્પન્ન થયા વિના રહેતો નથી. (આવા પ્રસંગે શુરૂએ તેવા શિષ્યને કહેવું કે હે શિષ્ય,
“જે નિનોએ ભાષ્ય છે તે જ નિશંકપણે સત્ય છે,” (એવી તારે શ્રદ્ધા રાખવી) (૩૧૪)

શ્રદ્ધાથી અને સવિશ્વાસિત^૧ છવો કે જેઓ દીક્ષા લેતી વખતે ‘નિર્નભાપિત જ સત્ય
છે” એવું માને છે તેઓમાના કેટલાએક ત્યારબાદ તેવી જ શ્રદ્ધા ટકાવી રાખેછે અને કેટ-
લાએક સંસૃથી બની જાયછે. વળી જેઓને શરૂઆતમાં પાકી શ્રદ્ધા નથી હોતી તેઓમંના
કેટલાએક ઉત્તર કાળમા શુદ્ધ શ્રદ્ધાવત થઈ જાયછે અને કેટલાએક તેવાને તેવા જ રહેછે.
(એ રીતે પરિણામની વિચિત્રતા છે) (૩૧૫)

જે પુરૂષની શ્રદ્ધા પવિત્ર છે તેને સમ્યક્ યા અસમ્યક્ વસ્તુ બન્ને સમ્યક્ વિચારણાથી
સમ્યક્રૂપે પરિણમે છે. (૩૧૬)

અને જે પુરૂષની શ્રદ્ધા અપવિત્ર છે, તેને સમ્યક્ યા અસમ્યક્ વસ્તુ અસમ્યક્વિચાર-
ણાથી અસમ્યક્રૂપે પરિણમે છે. (૩૧૭)

માટે સમ્યક્વિચાર કરનારા પુરૂષે વિચાર નહિ કરનારા પુરૂષને સમ્યક્ વિચાર કરવા
ઐરિત કરવો કે “હે પુરૂષ, તું સમ્યક્ વિચાર કર, જે માટે તેમ કંઈથી જ સંયમમાં કર્મકાય
કરાયછે.” (૩૧૮)

હે મુનિઓ શ્રદ્ધાવત અને શુરૂકુલમાં વસનારા મુનિની પદવી અને ગતિ જુઓ અને
પાસતાઓની પણ પદવી અને ગતિ જુઓ. માટે આળભનાચરિત અસંયમમાં આપણા
આમાને નહિ સ્થાપવું (૩૧૯)

હે પુરૂષ, જેને તુંદલુવાને ઇન્દ્રિયો કહે છે ત્યાં એમ વિચાર કર કે તે તુંજ પોતે છે,
જેના પર હુકુમત ચલાવવા તું પારે છે ત્યાં વિચાર કર કે તે તુંજ પોતે છે, જેમને દુખી

૧ સવિમ્ભ એટલે મુનિ તેમજે શ્રાવિત એટલે સત્યભેદા.

તુમંસિ નામ તં ચેવ, જં પરિતાવેયન્વંતિ મન્નસિ । તુમંસિ નામ તં ચેવ, જં પરિવેતન્વંતિ મન્નસિ ।
 एवं તુમંસિ^૧ નામ તંચેવ, જં રહ્યવેયન્વંતિ મન્નસિ । અંજ^૨ ચેયપદિવુદ્ધૃજીવી^૩ તમ્હા । ણ હંતા, ણ
 વિચાયપ્; અણુસંવેયણ-મન્પાણેજં^૪, જં હંનન્વં ણામિપત્થપ્ । (૩૨૦)

જે આયા સે વિચાયા । જે વિચાયા સે આયા । જેણ વિજાણતિ સે આયા । તં પદુજ પરિ-
 સંઘાયપ્ પ્સ આયાવાદી સમિયાપ્ પરિયાપ્ વિચાહિતે^૫-ન્તિ વેમિ । (૩૨૧)

[પછ ઉદ્દેશ :]

અણાણાપ્ પુરો સોવદ્દાણે^૧ । આણાપ્ પુરો નિરુવદ્દાણે । પૂંતં તે મા હોઝ । પ્યં કુસ-
 ક્લસ દંસણં । (૩૨૨)

તદ્દિટ્પ તમ્મુસીપ્ તપ્પુરહ્કારે તત્સણી તણિવેસણે^૨ અભિમૂય અદક્ખ^૩, અણમિમૂતે
 પમૂ નિરાલબ્બણાપ્; જે મહં અવહિમમે^૪ । (૩૨૩)

૧ ઋજુઃ ૨ પુતત્પ્રતિબોધર્જીવી । ૩ જ્ઞાત્વા ઇતિશેષઃ ૪ તસ્યેતિશેષઃ ૫ સોષમાઃ ૬ ત-
 સ્ત્રિવેશનઃ ગુરુકુલ્લવાસીત્યર્થઃ ૭ તત્ત્વમિતિશેષઃ ૮ મગવદમિપ્રાયવર્ત્તિમનોયેપાંતે

કરના તું ધારે છે ત્યા વિચાર કર કે તે તુંજ પોતે છે, જેને પકડવા આહે છે ત્યાં વિચાર
 કર કે તે તુંજ પોતે છે, અને જેને મારી નાખવા ધારે છે ત્યાં પણ વિચાર કર કે તે
 તુંજ પોતે છે. સત્પુરૂષ જ ખરેખર એવી સમજ ધરતા વર્તે છે. માટે મુનિએ કોઈ પણ
 જાતને હણવું કે મારવું નહિ. કેમકે તેને હણવા કે મારવાથી આપણે પાછું તેવું કંઈ ભો-
 ગવવું પડે છે. એમ જાણીને ક્રોધની પર હણવાનો ઇરાદો નહિ ધરવો. (૩૨૦)

જે આત્મા તેજ જાણનાર છે. જે જાણનાર છે તે જ આત્મા છે કિંવા જે જ્ઞાનવડે
 જાણી શકાય છે તે જ્ઞાન જ આત્મા છે. એ જ્ઞાનને અનુસરીને તદ્દપ આત્મા બોધાય છે.^૧
 એ રીતે જે જ્ઞાન અને આત્માનું એકપણું માને તેજ ખરે આત્મવાદી છે. ને તેવા પુરૂષનું
 જ યથાર્થપણે સયમાનુષ્ઠાન કહેલું છે. (૩૨૧)

છઠો ઉદ્દેશ.

(ઉન્માર્ગમાં ન જવું તથા રાગદ્વેષ તજવા.)

કેટલાએક જિનાનાથી વિપરીત પ્રવૃત્તિમાં ઉચમી વર્તે છે. કેટલાએક જિનાનાનુકૂળ પ્રવૃ-
 ત્તિમાં નિરૂઘમી છે. એ બંને વાત, હે મુનિ, તારે મ થાયો, એમ કુશળ (વીરપ્રભુ) નું દર્શન છે.

માટે જે પુરૂષ હમેશાં ગુરૂની દૃષ્ટિમાં વર્તેતો હોય, ગુરૂ પ્રદર્શિત મુક્તિ સ્વીકારતો હોય,
 ગુરૂનું બહુમાન કરતો હોય, ગુરૂપર શ્રદ્ધા ધરતો હોય, ગુરૂકુળનાસ કરતો હોય, તે પુરૂષ
 ક્રમેને જીતીને તત્ત્વ જોઈ શકે છે. અને એવો મહાપુરૂષ કે જેનું મન લગભગ પણ સર્વજ્ઞ-
 પદેશથી બાહરે જવું નથી તે ક્રોધનાથી પણ પરાજીત ન થતાં નિરાલબ્ધતારૂપ ભાવનાને
 ભાવવા સમર્થ થાય છે. (૩૨૩)

પવાદેણ^૧ પવાય^૨ જાણેજ્ઞા; સહસમ્મદ્યાય,^૩ પરવાગરણેણ, અન્નેસિં, વા અંતિપ્પ
સોષ્ઠા । (૩૨૪)

ગિદેસં^૪ જાતિવત્તેજ્ઞા મેદાવી સુપહિલોહિય સવ્વતો સવ્વયાપ્પ સમ્મમેવ સમમિજા-
ણિયા^૫ । (૩૨૫)

હારામં^૬ પરિજ્ઞાય, અણ્ણિણુત્તો પરિવ્વપ્પ । ગિદ્ધિયુદ્ધી^૭ વીરે આગમેણં સદા પરિ-
ક્કમેજ્ઞા સિં તિં વેમિ । (૩૨૬)

વડ્ડં સોતા^૮ અહં સોતા, તિરિયં સોતા ધિયાહિયા; પુટે સોયા ધિયક્કયાયા, જેહિ સં-
ગંતિ પાસહ । (૩૨૭)

આવદ-મેયં તુ પેહાપ્પ, પુત્થં વિરમેજ્ઞ વેદવી । (૩૨૮)

વિણેસું સોયં ણિકલમ્મ પુસ મહં^{૧૦} અકમ્મા જાણતિ, પાસતિ, પહિલેહાપ્પ^{૧૧} જાણકં-
સતિ, હહ આગતિં ગતિં પરિણાય અન્નેવેતિ જાતિમરણસ્સ વટમગ્ગં વક્કાપરતે^{૧૨} । (૩૨૯)

સવ્વે સરા^{૧૩} ણિઅદંતિ, તક્કા^{૧૪} જત્ય ણ વિજ્ઞતિ, મત્તી તત્ય ણ ગાહિતા, ઓપ્પ^{૧૫} અ-
પ્પતિટ્ઠાણસ્સ^{૧૬} લેયણે । (૩૩૦)

૧ ગુરુપારંપર્યેણ. ૨ સર્વજ્ઞોપદેશં ૩ સહસાવસત્યા, સહસંમત્યાવા ૪ આજ્ઞાં ૫ જ્ઞાતૃવ-
ત્વર્યઃ ૬ સંયમમિત્યર્થઃ ૭ મોક્ષાર્થી, નિષ્ઠિતાર્યોવા ૮ પરાક્રમેયાઃ ૯ આશ્રવદ્વારાણિ ૧૦ મહાન
૧૧ પ્રત્યુગ્રેક્ષ્ય ૧૨ વ્યાખ્યાતોમોક્ષસ્તત્રરતઃ ૧૩ સ્વરાઃ ધ્વનયઃ ૧૪ તર્કોઃ ૧૫ ઓજઃ પુકપુક
૧૬ મોક્ષસ્યજ્ઞાતા યદ્વા અપ્રતિષ્ઠાનો નરક સ્તત્ર જ્ઞાતા સર્વલોકાલોકજ્ઞહૃત્યર્થઃ

ગુરુપરંપરાથી સર્વજ્ઞોપદેશ જાણવો, અથવા જિનપ્રવાદથી પગ્તીચિંકના પ્રવાદ તપાસવા.
તે જિનપ્રવાદ તથા પરતીચિંક પ્રવાદ ત્રણ પ્રકારે જાણી શકાય છે.-જાતિ સ્મરણાદિકથી, તી-
ર્થકરના ઉપદેશથી, અથવા ખીજ આચાર્યોના પાસેથી સાંભળવાથી. (૩૨૪)

ખાટે સર્વ રીતે સર્વ પ્રકારે સર્વગ્રવાદ તથા પરપ્રવાદને તપાસીને સર્વગ્રપ્રવાદને યથાર્થ
જાણી ખુદ્ધિખાનુ મુનિએ સર્વજ્ઞોપદેશનું ઉદ્ધંધન ન કરવું (૩૨૫)

આ દુનિઆમાં સયમને ખરેખર સુખસ્થાન જાણીને નિર્તોદ્રિય થઈ વર્તવું. કિંઅહુના,
મોક્ષાર્થી વીર પુરૂષે હમેશા જિનાગ્રાથી જ પ્રવર્તવું. (૩૨૬)

જાએ, નીએ, તથા તિરશ્ચીન દિશાઓમાં સર્વ સ્થળે પાપ ઉપાર્જન કરનારા પ્રવાહ રહેલા
છે જ્યાં જ્યાં જીવની આસક્તિ થાય છે ત્યાં ત્યાં કર્મજંથ થયા કરે છે. (૩૨૭)

કર્મરૂપી કરતા ચક્રને જોઈને વિષયભોગથી આગમના જાણુ પુરૂષે દૂર રહેવું. (૩૨૮)

જે કોઈ પુરૂષ પાપ આવવાના પ્રવાહોને જંથ કરવા દીક્રા લે છે તે મહાપુરૂષ ધાતિ
કર્મ ક્ષય કરીને સર્વગ્ર તથા સર્વદર્શી થાયછે, (ઈંદ્રાદિકને પૂજનીય થાયછે) છતાં પરમાર્થ વિચારીને
ઈંદ્રાદિકની પૂજની પોતે અભિલાષા નથી ધરતા, અને પ્રાણિઓના સસારમાં યતા પરિભ્રમણને
જાણતા થકા જન્મમરણના ચક્રમાંથી છૂટી કરીને ચુકિતપુરીના સુખમાં જઈ પિરા-
ને છે. (૩૨૯)

(ચુકિતના સુખમાં રહેનારા જીવોની જે અવગત વર્તે છે તે જણાવવા) કોઈપણ શબ્દ
સમર્થ થતા નથી, કોઈપણ ક્રકપના દોડી શકતી નથી, અને કોઈની મનિ પણ પોષ્ટોચી શકતી
નથી. ત્યાં સદ્ધકર્મરૂપિત એકલો જીવ સંપૂર્ણજ્ઞાનમય બિગળે છે (૩૩૦)

સે ન દીદે, ન હસ્તે, ન વટે, ન તંસે, ન ચરસે, ન પરિમંડલે, ન વિન્દે, ન ણીલે, ન લોહિણ, ન હાલિદે, ન સુવિલે, ન સુરહિંગંધે, ન દુરહિંગંધ, ન તિલ્લે, ન કહુપ, ન કસાતે, ન ચંદિલે, ન મહુરે, ન કપ્પલડે, ન મરુપ, ન ચરુપ, ન લહુપ, ન સીપ, ન ર-
ખે, ન ગિદે, ન લુલ્લે, ન કાજ,^૧ ન રદે, ન સંગે, ન હચ્ચી, ન પ્રિરિમે, ન અદ્ધ-
હા,^૨ પરિણે, સળે । (૩૩૧)

ઝવમા ન વિજ્જતી । ઝરૂવી સત્તા । અપયસ્સ પયં નથિ । (૩૩૨)

સે ન સદે, ન રુવે, ન ગંધે, ન રસે, ન ફાને, હચ્ચેતાવાંત તિ વેમિ । (૩૩૩)

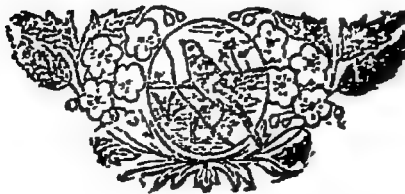

૧ ન કાયઃ—કાયાવાન ૨ ન નપુમ્નક હત્યયઃ

તે મુકિતસ્થિત છવ નથી લાખો, નથી દૂધે, નથી ગોળ, નથી ત્રિકાણુ, નથી ચેત્સ, નથી મંડળાકાર, નથી કાલો, નથી લીલો, નથી રતો, નથી પીલો, નથી ધોળો; નથી મુગધિ, નથી દુર્ગધિ, નથી તીખો, નથી કડુઓ, નથી કમ્ભો, નથી ખાટો, નથી મીઠો; નથી કર્કશ, નથી મુકુમાળ, નથી ભારી, નથી હલકો, નથી થડો, નથી ગરમ, નથી સ્નિગ્ધ, નથી રક્ષ; નથી શરીરવાલો, નથી જન્મધરનાર, નથી સગળમનાર, નથી સ્ત્રીરૂપ, નથી પુરૂષરૂપ, નથી નપુસકરૂપ; કિંતુ જ્ઞાતા અને પરિજ્ઞાતા થઈ બિરાજે છે. (૩૩૧)

મુક્ત છવોને જણાવવા માટે ઉપમા કોષ છે જ નહિ. કેમકે તેઓની અરૂપી દેવાતી રહેલી છે. તેમજ તેઓને કશો પણ અવસ્થાવિશેષ છે નહિ, માટે તેમને જણાવવા માટે કોષ શબ્દની પણ શક્તિ નથી. (૩૩૨)

કેમકે તેઓ નથી શબ્દરૂપ, નથી રૂપરૂપ, નથી ગંધરૂપ, નથી રસરૂપ અને નથી સ્પર્શરૂપ. (અને વાચ્ય વસ્તુના વિશેષ તો માત્ર એ શબ્દાર્થક પાત્ર ગુણ જ છે તે મુક્ત છવોમાં છે નહિ માટે તેઓ અવાચ્ય છે) (૩૩૩)

ધૂતાર્યં પદ મધ્યયનમ્.

[પ્રથમ ઉદ્દેશ :]

ઓદુગ્ધમાણે^૧ इह माणवेसु अन्तराति से जरे । जस्तिमाओ जातीओ सग्वओ सुपडि-
लेहिपाओ भवन्ति, अस्वाह से पाण-मणेरिसि^२ । (३३६)

સે કિદતિ તેસિં સમુદ્ધિયાણં ગિલ્લિચ્છંદાણં સમાહિયાણં પન્નાણમતાણં इह मुत्तिमंगं ।
एवं पेगे नद्धावारा विपरक्रमति । पानह, एगें विलीयमाणे अणत्तपप्पे^३ । (३३५)

સે થેમિ-સે જદાવિ કુમ્મે, હરણ વિગિવિદુચિત્તે પચ્છન્નપલાસે^૪ ઝમ્મમાં^૫ સે જ લ-
ભતિ । (૩૩૬)

૧ અવદુગ્ધમાનઃ ૨ મનીદશ ૩ બનાત્સપ્રજ્ઞાઃ ૪ પલાશપ્રચ્છન્નઃ ૫ ઝમ્મજનં ઉદ્ધમાર્ગેષા

અધ્યયન છઠું.

ધૂત^૧

પહેલો ઉદ્દેશ.

(સ્વજન સંબંધિઓ છોડીને ધર્મમાં પરાયણ થવું.)

તીર્થંકરો પોતે આ સસારનું યથાર્થ સ્વરૂપ જાણતા થકા મનુષ્યોને તેમના કલ્યાણમાટે ધર્મ
જતાવતા રહે છે તથા જેઓને આ એકેદિયાદિક જીવનનો^૨ સર્વ રીતે યથાર્થપણે જાણમ
હોય એવા કેવળી^૩ અને શ્રુતકેવળિઓ^૪ પાસુ સર્વોત્તમ બોધ આપે છે. (૩૩૪)

તેઓ, ધર્માચરણ માટે ઉત્સાહી થએલા પ્રાણુહિસાર્થી નિવર્તેલા-સાધવાન-અને સમ-
જવાન મુનિઓને મુક્તિમાર્ગ બતાવે છે. એવે વખતે કેટલાએક મહાપરાક્રમી પુરુષો સયમમાં
સારી રીતે પરાક્રમ બતાવે છે, અને યજ્ઞાએક આણુસુમન્યુઓ સયમમાં લથડતા પણુ
રહે છે. (૩૩૫)

જેમ કોઈએક જનાશયમાં એ એક ક્ષયગો તદાસકં થઈને રહેતા હોય^૫ અને તે જ
જાશયનું જળ મેવાય તથા કમગિનીઓના પત્રોથી જીવાનુ હોતાની પેલા કાર્યબાને પાણીની
ભીપર આવવાનું બાકુ મળી શકવું થયું. મુરદેશ છે. તેમ આ સસારરૂપી જનાશયમાં જીવ-
રૂપી કાચબાને સમ્યક્સ્વરૂપ બાકુ હાથ સડવું પણુ એટલું જ મુરદેશ છે. (૩૩૬)

૧ ધૂત-કર્મણું ધોત ૨ જીવોના વર્ણા. ૩ કેવળજ્ઞાની ૪ એકેદિયાદિક

મંજગા ઇવ^૧ સન્નિવેસં જો ચયંતિ । एवं एषो अणैगरूवेहिं कुलेहिं जाया रूवेहिं सत्ता
 कल्लुणं थणंति^૨ । णिदाणतो ते ण लभंति मोक्खं । (૩૩૭)

અહ પાસ તેહિં કુલેહિં આયત્તાણ^૩ જાયા । (૩૩૮)

ગંદી અદુવા કુટ્ટી, રાયંસી^૪ અવમારિય;^૫

કાણિયં^૬ ક્ષિમ્મિયં^૭ ચેવ, કુણિત્તં સુજ્જિતં તદા ।

उमरिं च पास मूयं च, सूणियं च गिलासिणि;^૮

वेचयं^૯ पीढसप्पि च, सिद्धिवर्ति^{૧૦} મહુમેહણં ।

સોલસ પૂતે રોગા, અવલાયા અણુપુવ્વમો;

અહ ણં ફુસંતિ આયંકા, ફાસા ય અસમંજસા ।

મરણં તેસિ સપેહાણ, ઉવવાયં ચવણં ણચ્ચા;

પરિયાગં ચ સપેહાણ, તં સુણેહ જહાતદા । (૩૩૯)

સંતિ પાળા અંધાતમંસિ વિચાહિયા; તા-મેવ^{૧૧} સહં^{૧૨} અસહં^{૧૩} અતિજચ્ચ^{૧૪} વચ્ચાવપ્
 જાસે પહિસંવદંતિ । કુલેહિં एवं પવેવિતં । (૩૪૦)

૧ વૃક્ષા ઇવ ૨ સ્તનંતિ લંપતીત્યર્થઃ ૩ આત્મત્વાય આત્મીયકર્માનુભવાય ૪ રાજયક્ષ્મ-
 ચાન્ ૫ અપસ્મારવાન્. ૬ કાળત્વં ૭ જઘર્તા ૮ મશ્મકો વ્યાધિસ્તં ૯ વેપં કંપં. ૧૦ સ્ત્રીપદં.
 ૧૧ અવત્થ્યાં. ૧૨ સઠ્ઠત્ (અનુભૂયેતિશ્લેષઃ) ૧૩ અસઠ્ઠત્. ૧૪ અતિગત્.

તથા જેમ વૃક્ષો (તેઓને ગમે તેટલું દુઃખ વેહું પડે છે તોએ) પોતાના સ્થાનથી
 આધા જતા નથી, તેમ કેટલાએક જૂદા જૂદા કુલોમાં જન્મેલા જીવો શબ્દાદિક વિષયોમાં
 આસક્ત બની (દુઃખથીજ ભરપૂર ધરવાસને નહિ છોડ્યા થકા અતે) કંઈ પણ વિલાપ કરતા
 રહે છે, પણ દુઃખના મૂળ કારણ કર્મથી છૂટી શક્તા નથી. (૩૩૭)

જૂદા જૂદા કુલોમાં પોતપોતાના કર્મ ભોગવવાને જીવો જન્મ ધરીને અનેક અવસ્થાઓ
 ભોગવે છે. (૩૩૮)

કોઇને ગડમાળાનો રોગ થાયછે, કોઇને કોઠ નીકસે છે, કોઇને ક્ષયરોગ થાય છે, કો-
 ઇને અપસ્માર^૧ થાય છે, કોઇને આંખના રોગો થાય છે, કોઇને શરીરની જડતા થવાના
 રોગ થાય છે, કોઇને હીનાંગપણાના દોષો હોય છે, કોઇને કૃબ્ધપણું હોય છે, કોઇને પેટના
 રોગ થાય છે, કોઇને મૂગાપણું થાય છે, કોઇને સોજે ચડે છે, કોઇને ભક્ષ્મકરોગ^૨ થાય
 છે, કોઇને કપવા થાય છે, કોઇને પીઠ વગેલી હોય છે, કોઇને સ્ત્રીપદરોગ^૩ થાય છે, તથા
 કોઇને મધુ પ્રમેહ થાય છે. એ રીતે એ સોલ મહારોગો બતાવ્યા. તથા વળી અનેક શબ્દા-
 દિક પીડાઓ અને જન્મ વગેરા ભયકર બનાવો પણ થતા રહે છે એ સર્વે રોગ અને
 પીડાઓથી છેવટ મરણ પણ થાય છે. તથા જેમને રોગ નથી થતા એવા (દિવતાઓને) પણ
 જન્મમરણ રહ્યા છે. એમ બાણીને તથા એ બધા કરેલા કર્મના ફળ છે એમ ધારીને ક-
 ર્મના ઉચ્છેદન માટે તત્પર થવું. હે મુનિઓ, હજી કર્મના ફળ હું વર્ણવું છું તે સાંભલો. (૩૩૯)

કર્મના વરાથીજ જીવો અધ થઇને ધોર અધકારમય સ્થળોમાં રહેલા વર્ણવેલા છે,
 જેઓ વારવાર ત્યા જઇને દારણ દુઃખ ભોગવેછે. એ બધું તીર્થંકરોએ જણાવેલું છે. (૩૪૦)

૧ વેદાપણું, જ્ઞાપિત વગેરા. ૨ અતિશય બૂખ ઉત્પન્ન થાય તે. ૩ ખગ કદ્દિન ચક્ર રહેતે.

સંતિ પાળા વાસગા^૧, રસગા^૨ રવગ^૩ રવયચરા, આગાસગામિનો; પાળા પાળે
કિલેસંતિ । (૩૪૧)

પાસ લોગ મહામયં । (૩૪૨)

ચહુદુક્ષા હુ જતવો । (૩૪૩)

સત્તા કામોહ માળવા । અશ્વલેણ વહં ગચ્છંતિ સરીરેણં પમંગુરેણં । (૩૪૪)

અદે સે ચહુદુક્ષે, હતિ ચાલે પકુષ્વતિ;

પૂતે રોગે ચહુ ગચ્છા, આગરા પરિતાવપ્^૪ । (૩૪૫)

જાલં પાસ । અલં તવેતેહિં । ઇય પાસ મુળી ! મહામયં । જાતિવાપ્ત્ત કંચનં । (૩૪૬)

આયાણ^૫ મો, સુસ્તૂન મો, ધૂપવાદં પવેદહસ્તામિ હહ રાત્રુ અત્તાપ્^૬ તેહિં તેહિં
કુલેહિં અમિસેપ્પણં^૭ અમિસંમૂતા, અમિસંજાતા, અમિગિન્યરા, અમિસંચુટ્ટા, અમિસંચુટ્ટા,
અમિગિવલંતા, અણુપુન્નેણ મહામુળી^૮ । (૩૪૭)

૧ વાસકાઃ શબ્દકર્તુ સમર્થાઃ દ્વિદ્રિયાદયઃ ૨ રસગાઃ સંજ્ઞિતઃ ૩ રવકરપાઃ ૪ પરિ-
તાપયેયુઃ પ્રાણિગં ૫ આજ્ઞાનીહિં ૬ જીવાસ્તિતયા ૭ શુક્રદોષિતાદિક્રમેણ ૮ અમૂલ-
ક્ષિતિશેષ.

વળી ખેણિયાદિકે જીવો, સંજિ જીવો, પાણીના જીવો, જળચર જંતુઓ, તથા પક્ષિઓ
એ બધા એકમેકને દુઃખ આપતા રહે છે. (૩૪૧)

એ રીતે જગતમાં મહાભય વર્તે છે. (૩૪૨)

જંતુઓના દુઃખની પરિસ્થિતિ નથી, (૩૪૩)

મનુષ્યો કામભોગમાં આસક્ત રહે છે નિઃસાર કાણુમશુર શરીરના આટે પાપ કરી
લોકો દુઃખી થાય છે. (૩૪૪)

વિવેકહીન અને બહુ દુઃખને પામનારા અજ્ઞાની પુરૂષો શરીરમાં અનેક રોગો ઉત્પન્ન
અથવા દેખી તેની ચિકિત્સામાં અનેક જંતુઓનો નાશ કરે છે, (૩૪૫)

પણ તેથી કંઈ રોગ તો ટળતા નથી. આટે હે મુનિ, તારે એવી પાપભરપૂર ચિકિત્સા
નહિ કરવી. જેમણે જીવહિંસા મહાભય કરે છે. આટે મુનિએ કંઈ જીવને મારવું નહિ. (૩૪૬)

હે મુનિઓ, ધ્યાન ધરીને સાબલો, હંતમોને કંઈ ધોવાનો વાદ કહી બતાવું છું. આ સસા-
રમાં ધણુએક જીવો સ્વકૃતકર્મોની પરિણતિથી તે તે કુલોમાં, આપાપના શુદ્ધસોણિતસંયોગા-
દિકે ક્રમે કરીને ઉત્પન્ન થઈ, જન્મ પામી, મોહોટા થઈ પ્રતિજોષ લઈ દીક્ષા ગ્રહી અનુક્રમે
મહામુનિ થયા છે. (૩૪૭)

ત પરક્ષમતં પરિદેવમાણા, “ મા જે ચ યાહિ ” ઇતિ તે^૧ વર્તન્તિ;

“ ^૨છંદોવળીયા અજ્ઞોવનજ્ઞા^૩ ”, અજ્ઞંદકારી જળગા ભવંતિ ।

“ અતારિસે મુળી ઓહંતરણ, જળગા જેણ વિપ્પજઢા^૪ ” । (૩૪૮)

સરણં તત્થ જો સમેતિ^૫, કિંહ ણામ સે રમતિ । एवं જાણંતયા સમણુવામિજ્ઞાસિન્તિ
બેસિ । (૩૪૯)

[દ્વિતીય ઉદ્દેશઃ]

આતુરં લોચ-માયાણ^૧, ચહ્તા પુન્નસંજોગં, હિચ્ચા^૨ ડવચ્ચમં, વસિત્તા વંમચેરંમિ, વસુ^૩
અણુવસુ^૪ વા જાણિતુ ધમ્મં અહાતહા અથેગે ત-મવાહ^૫ કુસીલા, વત્થં પડિગ્ગાહ કંવકં પાય-
પુછ્ઠણં વિવસેજ્ઞા^૬, અણુપુચ્ચેણ અણહિયાસમાગે પરીસહે દુરહિયાસણ^૭ । કામે મમાયમાણસ્સ
હ્યાણિં વા મુહુચ્ચેણ વા અપરિમાણાણ^૮ મેદો^૯ । પૂવં સે અતરાહુણ્હિં કામેહિં આકેવલ્લિપ્પહિં^{૧૦}
અવતિજ્ઞાવેણ^{૧૧} । (૩૫૦)

૧ કુટુંબિનઃ ૨ વયં ત્વયીતિ શેષઃ ૩ (કુટુંબિવાક્ય મેતત્) ૪ (પ્રતદપિ કુટુંબવા-
ક્યં) ૫ મુનિરિતિ શેષઃ ૬ આદાય જ્ઞાત્વા. ૭ ગત્વા. ૮ વીતરાગો મુનિર્વા. ૯ સરાગઃ શ્રા-
વશોવા. ૧૦ ત્યજેયુઃ ૧૧ વ્યુત્સુજ્ય-ત્યક્ત્વા. ૧૨ અપરિમિતકાલંયાવત્ ૧૩ શરીરનાશઃ ૧૪
અસંપૂર્ણેઃ ૧૫ અવત્તોર્ણઃ આંતાઃ ।

ન્યારે સત્પુરૂષ દીક્ષા લેવા તૈયાર થાય છે સારે તેના માથાપ તથા સ્ત્રીપુત્રાદિકે શોક
કરતા થકા તેને કહે છે કે “અમે તમારી ધર્મી પ્રમાણે વર્તનારા અને તમારા પર પ્રીતિ ધરનારા
છીએ માટે અમેને છોડીને દીક્ષા લ્યો માં. જે માથાપને છોડી દે છે તે કઈ મુનિ ન ગણાય
તથા સંસારને પણ તરી શકે નહિ” (૩૪૮)

પણ આવે વખતે તે દીક્ષા લેવા તૈયાર થએલો પુરૂષ તેમજ કથન સ્વીકારના નથી કેમકે
તે જાણે છે કે તેનાથી હવે આ દુઃખભરપૂર મૃહવાસમાં રમી શકાય એમ નથી. આવું જ્ઞાન
હમેશાં મુનિએ દિલ્લમાં ધરી રાખવું. (૩૪૯)

બીજો ઉદ્દેશ.

(કર્મોને આત્માથી દૂર કરવા)

આ દુનિઆને દુઃખી જાણી, માથાપ તથા સ્ત્રીપુત્રાદિકોને છોડી કરીને ઉપશમ ધારણ
કરી, બ્રહ્મચર્યને પાળન કરનારા કેટલાએક મુનિઓ ધર્મને જાણતાં છતાં પણ તથાવિધ કર્મના
ઉદયથી મોહભ્રમમાં કમી સદાચારને છોડી આપે છે; અને વિકટ પરીપહેને અતુકમે સહન
કરતાં થાકી જઈને વસ્ત્ર, પાત્ર, કંચક, તાપા પાદપુચ્છને છોડી મૃહસ્થપાણ્ય આદરે છે પરંતુ
એ રીતે જે કામભોગમાં મૂર્ચ્છિત થાય છે તેને ધણા ચોડ વખતમાં આ ક્ષણભંજુર શરીરથી
જૂદા પડ્યા પછી અનંત કાળ લગી આવી સામગ્રી મળવી મુશ્કેલ છે. એ રીતે તેઓ બહુ
દુઃખમય કામભોગોમાં આત્મ તથા થકા ભટકતા રહેવાના. (૩૫૦)

અહેને ધન્મ-માદાય આદાણપ્પામિતિ સુપજિહિપ્પ ચરે અપ્પહીયમાણે દદે । (૩૧૧)

મન્વં ગિદ્ધિ પરિણાય । એસ પળતે મહામુણી । (૩૫૨)

અહ અત્ત્વ સન્વત્તો સંગં “ જ મહં અત્થિત્તિ ઇતિ ઇગો-દ્વ-મ્મંતિ ” જયમાણે પૃથ્વિ ચિરતે,
અળગારે, સન્વત્તો મુંદે, રીયંતે, જે અત્તેલે પરિચુસિપ્પ સંચિક્ખતિ^૧ ઓમાયરિયાપ્પ^૨ । (૩૫૩)

સે આકુટ્ટે વા, હપ્પ વા, હુંચિપ્પ વા, પલિયં પકંથે^૩, અદુવા પકંથે, અત્તેહિં સદ્ધા-
સેહિં, ઇતિ સંભાણ^૪ પગતરે^૫ અન્નયરે^૬ અમિત્તાય^૭ તિતિસ્સમાણે પરિપ્પવ્વ જે ય હિરી^૮,
જે ય અહિરીમાણે^૯ । ચિત્ત્વા સન્વં ધિમોત્તિયં ફાસે સમિયદંસણે^{૧૦} । (૪૫૪)

પ્પ પ્પત્તે ઓ જળિણા વુત્તા, જે લોગંસિ અળાગમળધમ્મિણો^{૧૧} । (૩૫૫)

૧ સંતિષ્ઠતિ ૨ અવ્રમૌદર્યા ૩ પ્રકથ્ય ૪ સ્વકૃતકર્મેફલમિતિસંધ્યાય ૫ અનુકૂલાન્
૬ પ્રતિકૂલાન્ ૭ જ્ઞાત્વા ૮ મનોહરાઃ ૯ અમનોહરાઃ ૧૦ સ્પૃશોદિતિશેષઃ ૧૧ પ્રતિજ્ઞાનિર્વા-
હકદ્વિત્યર્થઃ

કેટલાએક ભવ્યપુરુષો ધર્મે પામીને દીક્ષા લઈ શરૂઆતથી જ સાવધાન રહી જંગળમાં
નહિ કસતા લીધેલી પ્રતિજ્ઞાના દંડ અર્ધ વર્તે છે. (૩૫૧)

જે પુરૂષ બધી આસક્તિઓને દુઃખ કરનારી બાણી તેથી દૂર રહે છે તેજ મહામુનિ
સયમી બાણીવા. (૩૫૨)

ખાટે મુનિએ સર્વ પ્રપચ્છ છોડીને, “ આરૂ કોઈ નથી, હું એટલો જ છું, ” એવી ભાવ
ના ધરી પાપક્રિયાથી નિવૃત્ત અર્ધ મુનિના આચારમાં યત્ન કરતાં થકાં, સર્વ પ્રકારે મુદિત થઈ
અચેક્ષ^૧ બની સયમમા દિત્સાહવાન રહી પ્રમિત આહાર લઈ પેટને અપૂર્ણ રાખતા
રહેવું. (૩૫૩)

બારે કોઈ પુરૂષ મુનિને તેના પ્રથમના નિદિત કામો બોલીને અથવા ગમે તેમ બેઅ-
દ્ય બોલો બોલી તથા બોટા આરોપો ચડાવી નિદવા મડે, અથવા મુનિના અગ ઊપર હુમલા
કરે, મારે, કે વાલ બેચે, સારે મુનિએ પોતાના ક્રાધેલા કર્મોનું ફળ આવેલું બાણી તેવા કં-
ટાળો આપનારા પ્રતિકૂળ પરીપહોને તથા સ્તુતિવગેરે મનને કરનાર અનુકૂળ પરીપહોને પણ
સહન કરતા રહેવું દિબહુના, કર્શી પણ ફિકર નહિ ધરતા શુદ્ધ શ્રદ્ધા ધરીને સર્વ પરીપહ
તથા ઉપસર્ગ સહ્ય કરવા. (૩૫૪)

હું મુનિઓ, એ રીતે જોઓ પરીપહ સહી નિપરિચીદી રહે છે અને ગૃહવાસમાં પાછા
નથી કસતા, તેઓ જ પરમાર્થે નમરૂં કહેલા છે. (૩૫૫)

૧ છનકલ્પિત હોય તો સર્વથા વસ્ત્ર રહિત બની અને સ્થવિર કલ્પિત હોય તો અલ્પ વસ્ત્ર
ધારણ કરી ૨ ભાવનમ્ર

“આણાપ્ત સામગ્ન ધર્મ”^૧ । ” યુગ વત્તસ્વાદે^૨ દ્વઃ માણવાણં વિચારિતે । (૩૫૬)

પુત્રોવરણ^૩ તં^૪ ઓસમાણે । આચાર્યજ્ઞ પરિણાય, પરિણામ^૫ વિનિ-
ચદ્^૬ । (૩૫૭)

દ્વઃ મેગોસિં યુગચરિયા હોતિ । તત્થિયરા હ્યરેહિ કુલેહિં મુદ્દેસણાપ્ત મધ્વેમ્ણાપ્ત મે
મેહાવી પરિચ્છપ્ત । સુદ્ધિમ અદુવા દુદ્ધિમ । અદુવા તત્થ ધેરવા પાણા પાણં કિલેસંતિ । તે
પાસે પુટ્ટો ધીરો અદ્ધિયાસેજ્ઞાસિ ત્તિ વેમિ । (૩૫૮)

(તૃતીય ઉદ્દેશઃ)

પર્યં સુ મુણી આચાર્ય^૭ સયા સુમક્સાયધર્મો વિધૂતકળ્પે ણિઝોસદ્ધતા । (૩૫૯)

જે અચેલે પરિવુસિય તસ્સ ણં મિક્કુસ્સ ણો પુવં મવઙ્ગ-પરિજિજ્ઞે મે વત્થે, વત્થં જા-
હસ્સામિ, સુત્તં જાહસ્સામિ, સુદ્ધં જાહસ્સામિ, સંધિસ્સામિ, ત્તીધિસ્સામિ, વઙ્ગસિસ્સામિ, લો-
ક્કસિસ્સામિ, પરિહરિસ્સામિ, પાઠ્ઠણિસ્સામિ । (૩૬૦)

૧ તીયકુદ્ધાક્યમેતત્ ૨ પ્રધાનવાદઃ ૩ અગ્ર ઉપરતઃ રક્તઃ ૪ કર્મ ૫ શ્રામણ્યને ૬
ક્ષપયતિ. ૭ ધર્મોપકરણાતિરિક્તવસ્તુાદિ

તીર્થંકર દેવે કહ્યું છે કે “આચાર્યી મારો ધર્મ પાળવો.” આ તેમણે મનુષ્યો માટે ઉદ્દેશ્ય
ભાષણ કરેલું છે. (૩૫૯)

માટે મુનિએ સંયમમાં લીન રહી કર્મોને અપાવતાં થકાં ધર્મ કર્યા કરવો. જે માટે ક-
ર્મનું સ્વરૂપ જાણ્યાબાદ સયમથી કર્મ કામ થાય છે. (૩૫૭)

કેટલાએક મહર્ષિઓને એકલા ફરવાની પ્રતિજ્ઞા હોય છે ત્યારે તે ઉત્તમ મહર્ષિઓએ
અંત પ્રાંત^૧ કુલોમાથી નિર્દોષ આહાર લઈ પવિત્રપણે વિચરતા રહેવું અને તે આહાર મુગધિ
હોય અથવા દુર્ગધિ હોય છતાં તેના પર કશી પ્રીતિ કે અપ્રીતિ નહિ લાવવી વળી ત્યારે
એકલા વિચરતાં ભયંકર સિંહ વગેરા આપણે હેરાન કરે ત્યારે ધૈર્ય ધરીને રૂડી રીતે તે પ-
રીપહ સહન કરવા. (૩૫૮)

ત્રીજો ઉદ્દેશ.

(મુનિએ અલ્પ ઉપકરણ^૨ રાખવા અને શરીરને જેમ અને તેમ કસતા રહેવું.)

હમેશાં પવિત્રપણે ધર્મ સાચવનાર અને આચાર્યને પાળનાર મુનિ ધર્મોપકરણ સિવાય
સર્વ વસ્તુાદિક વસ્તુઓ ત્યાગ કરે છે. (૩૫૯)

જે મુનિ અલ્પવસ્ત્ર રાખે છે અથવા તાદન વસ્ત્રરહિત^૩ રહે છે, તે મુનિને આવી ચિંતા
નથી રહેતી, જેવી કે, મારાં વસ્ત્ર ફાટી ગયાં છે, મારે બીજું નવું વસ્ત્ર લાવવું છે, સૂત્ર લા-
વવું છે, સૂત્ર લાવવી છે, તથા વસ્ત્ર સાંધવું છે, સીવવું છે, વધારવું છે, તોડવું છે, પહે-
વવું છે, કે વીંટળવું છે. (૩૬૦)

^૧ સાધારણ-જીતરના ૨ વસ્ત્ર વગેરા સામાન ૩ બિનકલ્પિતપદ્ધતિ.

અનુવા તત્થ પરણમંતં. મુઝ્જો અવેલં તણ્ણાસા ફુસંતિ તેવ્ણાસા ફુમંતિ દંસમમગ્ગાસા ફુસંતિ, પ્ગયરે અન્નયરે વિરુવરુવે ફાસે અહિયાસેતિ અવેલે લાઘવં આગમમાણે^૧ । તથે^૨ ને અભિસમ્પણાગમ્ ભવતિ । (૩૬૧)

જાહેયં ભગવતા પવેદિતં તમેય અભિસમેચ્છા સગ્ગતો સન્વત્તાપ્પ સમત્ત-મેય સમભિજા-
ણિયા । एवं तेसिं महावीराणं चिरराह पुग्वाह^૩ वासाणि^૪ रीयमाणानं दवियाणं पास, अ-
हियासिया । (૩૬૨)

આગયપજાણાણં કિસા^૫ યાહા ભવંતિ, પયણુણ્ મંસન્નોણિણ્ । વિસ્મેણિં કટ્ટુ પરિણ્ણા-
પ્પ^૬ एम तिष्ठे मुत्ते विरगु विवाहिण-त्ति वेमि । (૩૬૩)

વિરયં ભિગ્ગુ રીયંતં ચિરરાતેસિયં સરતી તથ કિં વિહારણ^૭ ? (૩૬૪)

સયેમાણે મમુદ્દિણ્ । જહા સે દીવે અમંદીણે । (૩૬૫)

एवं से धम्मे आदियपदेसिण् । (૩૬૬)

તે અળવકંસમાણા, પાણે અગતિચાતેમાણા દહતા મેહાવિગો પંઢિયા । (૩૬૭)

૧ ઉપ્યમાન. ૨ તપ. ૩ પ્રમૂતાનિ ૪ વર્ષાણિ ૫ કૃગાઃ ૬ પરિજયા ૭ પ્રતિસ્પરહેત્

વસ્ત્રદિત રહેતા તેવા મુનિઓને કદાચ વારંવાર શરીરમાં તાનુખડા કે કાશ ભગ્યા કરે^૧
અથવા તાડ વાએ, અથવા તાપ લાગે, અથવા દસા કે મચ્છરો કરડે, એ વગેરે અણુગમના
પરીપટ્ટો આવી નડે, ત્યારે તે મુનિઓ વસ્ત્રદિતપણામાં નિશ્ચિતપણુ આની તે બધા પરીપદ
સહેતા રહે છે. એમ કયાથી તપ કરેલુ ગણાય છે. (૩૬૧)

માટે જે રીતે ભગવાને જમ્યાનુ છે તેને અનુસરીને મર્ય રીતે પવિત્ર ભાવથી વર્તેનું.
અને પૂરું ભવ્ય મદર્પિઓએ ધણા વર્ષો લગી સયમમાં રહી જે જે કંઈ સહન કર્યા
છે તે તરફ જોતા રહેવું. (૩૬૨)

સમજવાન મુનિઓની જુગ્મઓ કૃત્ત હોય છે અને તેમના શરીરમાં માસ તથા લોહી
બહુ થોડું હેય છે એવા મુનિઓ નમન્યભાવનાથી ગમદેય તથા ક્રાંત્યરૂપ સસારશ્રેણીને
તોડી પાડી ક્ષમાદિક ગુણો ધારીને વર્તતા હોવાથી ભવજગદિથી તરેલા, ભવજગદનથી છૂટેલા,
અને પાપપટ્ટતિથી દૂર થએલા કલા છે. (૩૬૩)

લાગ્યા વખતથી સયમને ધરનાગ, અસયમથી નિયતેલા, કિત્તરોત્તર પ્રશન્ત ભાવમાં વ-
ર્તનાર મુનિને પણ વખતે સયમમાં ધએલી અરતિ સયમથી સ્ખળિત કરાવેછે^૨ અથવા કદાચ
એવા ગુણ વિશિષ્ટ મુનિને અરતિ કરું પણ કરી શકતી નથી (૩૬૪)

કેમકે તે મુનિ કિત્તરોત્તર પ્રશન્ત પરિણામપર ચડ્યો જાય છે અને એવા કિત્તરોત્તર
પ્રશન્ત ભાવમાં ચરનાર મુનિ ખરેખર પાણીથી કદાપિ નદિ કકાઇ જતા હોય તુલ્ય છે (૩૬૫)

તેમજ તીર્થકન્થાપિત ધર્મ પળ તેવા જ હોયતુલ્ય છે. (૩૬૬)

માટે તે મુનિઓ સસારના ભોગોની ધમ્મ ત્યાગ કરી પ્રાણિઓની દિસા નદિ કરતા
થકા સર્વ લોકને પ્રિય થઇ મર્યાતામાં રહેતા થકા પડિતપદ પામે છે (૩૬૭)

૧ તૃષ્ણાવાત ગાનુ હોવાથી ૨ જે માટે ક્રમપરિમુનિ વિચિત્ર છે.

एवं तेहिं भवगमो^१ अणुद्वारे जहा से दियपो^२ । एवं ते सिस्सा दियाय रामोय
अणुपुव्वेण वाइय-त्ति^३ वेमि । (३६८)

[चतुर्थ उद्देश]

एवं ते सिस्सा दिया य रामो य अणुपुव्वेण वाइया नेहि महावीरेहि पण्णाणमनेहि
तेसित्ति^४ पण्णाण-मुवल्लभ हेच्चा उवसमं फारुसिय ममादियन्ति । (३६९)

वसित्ता वंसचेरंसि आणं तं गो-त्ति मण्णमाणा । (३७०)

अर्घ्या^५ तु सोच्चा णिसम्म, “ समणुच्चा जीविसामो, ” एगे णिकरम्म ते भसं-
भवन्ता विडडमाणा कामोहि गिद्धा अज्झोववण्णा समाहि-मावाय^६-ममोसयता सत्थार-सेव
फरुसं वदन्ति । (३७१)

१ वद्धमानस्वामिन २ पक्षिपोतः ३ वाचित्ताः पाठितादित्यये ४ आख्यातं ५ आख्यातां

અને જેઓને તેવું જ્ઞાન નહિ હોવાથી જેઓ હજી ભગવાનના ધર્મમાં રૂઢી રીતે ઉ-
ત્સાહવાન નથી થએલા એવા શિષ્યોને તે પડિન મુનિઓ જેમ પક્ષિઓ પોતાના બચ્ચાને
ઊછેરે છે તેમ ઘણી ઘણી રીતે સભાળ રાખી ધર્મમાં કુશળ કરાવના ગુરુ છે, એ રીતે
તે શિષ્યોને રાત દિવસ અનુક્રમે બણાવ્યા કરવાથી તેઓ સસાર તરી શકવા સમર્થ
થાય છે (૩૬૮)

ચોથો ઉદ્દેશ.

(મુનિએ મુખલપટ ન થયું)

ઊપર બતાવ્યા પ્રમાણે મહાપરાક્રમી અને વિદ્યાવત ગુરુઓએ ગતદિવસ પોતાના શિ-
ષ્યોને બણાવ્યાથી તે શિષ્યોમાના કેટલાએક શિષ્યો તેવા ગુરુઓ પાસેથી વિદ્યા મેળવીને ઉપ-
શમને છોડી દઇ ગર્વિત થઇને ઉદ્ધત બની જાય છે. (૩૭૭)

વળી કેટલાએક શિષ્યો સયમમાં જોડાયાપાદ તીર્થકરની આજ્ઞાનો અનાદર કરીને મુખ-
લપટ થઇ શરીરની શોભા કરવા મડી પડે છે. (૩૭૭)

કેટલાએક “ આપણે સર્વને માનનીય થયું. ” એમ વિચારીને દીક્ષા લે છે, અને તેથી
મોક્ષમાર્ગમાં નહિ ચાલતા કામેશ્વરી બલના થકી સુખમાં મુર્ચ્છિત થઇ કરી વિપયોમાં
ધ્યાન ધરીને તીર્થકરભાષિત સમાધિને નથી સેવતા અને જે તેમને કોઇ શીખામણુ આપે
છે તો તે સામળીને તે શીખામણુ દેનારને જ નિહ્યા મડે છે. (એ સર્વ એમની મુખાઇ
નણવી.) (૩૭૭)

સીલમંતા વસંતા સંભાષણ^૧ રીયમાણા “અસીલા” અણુવયમાણસસ વિતિયા મંદસસ ચાલયા । (૩૭૨)

ણિયદમાણા વેગે આચારગોચર-માહુક્ષંતિ । (૩૭૩)

ળાળમટ્ટા દંસળલ્લસિળો ણમમાળા પુરો જીવિતં વિપ્પરિણામંતિ । (૩૭૪)

પુટ્ટા^૨ વેગે ણિયદંતિ જીવિયસસેવ કારણા । ણિક્ષંતંપિ તેસિ દુન્નિક્ષંતં ભવતિ । (૩૭૫)

ચાલવયણિજ્ઞા હુ તે નરા । પુળો પુળો જાતિ પકપ્પંતિ, અહે સંભવંતા વિદ્વાયમાળા^૩ “અહમંસિ” વિગક્ષે^૪, વડાસીળે ફરુસં વદંતિ । પલિયં પગંથે^૫, અદુવા પગંથે અત્ત-હેહિ । તં મેહાવી જાણિજ્ઞા ધમ્મં । (૩૭૬)

અહમ્મટ્ટી તુમંસિ ણામ ચાલે, આરમટ્ટી, અણુવયમાળે “હણ પાળે” ઘાયમાળે, હણ-ઓયાવિ સમણુજાળમાળે “ઘોરે ધમ્મે વડીપિ” ઉવેહ્હ^૬ ણં અણાળાણુ દુસ ત્રિસળ્ળે વિત્ત-દે^૭ વિયાહિતે-ત્તિ કેમિ । (૩૭૭)

૧ પ્રજ્ઞયા ૨ પરીપહેરિતિ શેષઃ ૩ વિદ્વાંસો વય-મિતિ મન્યમાનાઃ ૪ વ્યુત્કર્ષયેયુઃ ૫ પ્રક્રયયેવ ૬ વપેક્ષેતે ૭ વિહિંસક.

વળી કેટલાએક નો પોતે બ્રહ્મ છતાં પીળા મુશીલ કામાવત અને વિવેકથી રત્તા સુ-નિઓને પણ બ્રહ્મ કહેતા રહે છે, તેવા પાસત્યાદિક મદ્દનનોની તો ખરેખર ડાબલ મૂખાઈ બાળુથી. (૩૭૨)

કેટલાએક પોતે સયમ નથી પાળી શકતા, પણ આચાર શુદ્ધ કરી બતાવે છે (તેઓની ડાબલ મૂખાઈ નથી થતી) (૩૭૩)

અને જેઓ પોતે બ્રહ્મ છતાં એમ કહે છે કે જેમ અમે વર્તિએ છીએ તેમજ આ-ચાર છે તેવાઓ તો જ્ઞાનદર્શનથી બ્રહ્મ થયા થકા દ્રવ્યથી આચાર્યાદિકને નમનાં છતાં પણ સદાચારથી પોતાને વેગલા કરે છે. (૩૭૪)

વળી કેટલાએક અબાળુ જનો પરીપહેથી ડરીને મોઝમઝા માટે સંયમથી બ્રહ્મ થાય છે. એવાઓનું ‘ધર છોડી નીકલવું’ પણ (કર્તું સ્તુતિપાત્ર થવું નથી) ઉલટું ધિ ક્ષારપાત્ર થાય છે (૩૭૫)

તેથી જેઓ સયમથી બ્રહ્મ બનતા થકા, વિદ્યાનપણાનું ડોળ ધાળતા થકા, અને “હું જ એકલો વિદ્યાન છું” એવી બઝાઈ મારતા થકા, પોતાને શિક્ષા દેનાર અપર મધ્યસ્થ મુનિ-ઓને તેમના ખોટા અવશુષ્ઠુ બોળીને નિદવા મડે છે, તેવાઓ સાધારણ જનોમાં પણ ધિ કાર પામીને ચિરકાળ સસારમા રમવાતા રહે છે માટે યુદ્ધિમાન મુનિએ ધર્મને રૂડી રીતે બાળતા શીખવું (૩૭૬)

સયમથી બ્રહ્મ થતા જનને સત્પુરૂષો આ રીતે બોધ આપે છે કે હે પુરૂષ, તું પ્રાણિઓને બને મારનો થકો, મારનારાઓને પ્રશસતો થકો, તથા “છએને મારો” એવો બકવાદ કરતો થકો ખરેખર હિસાને જ ચાહનારો છે. અને તેથી તું અબાળુ એ, અને અધર્મનો જ અર્થા છે અને “તીર્થકરોએ તો નહિ થઇ શકે એવો દુ કર ધર્મ કલો છે” એમ ધારી તું તેમની આગાથી બાહેર થઇ તે ધર્મની ઉપેક્ષા કરતો રહે છે તે ખરેખર તું કામભોગમાં મૂર્ચિત અને હિસામા તત્પર થએલો દેખાય છે, એમ હું કહું છું. (૩૭૭)

કિમણેં મો, જણેણ કરિસસામિ-ત્તિ મણમાણાં પૂવં પુગે વિદિત્તા, માત્રં પિત્તરં
હિચ્છા જાતેઓ ય પરિગ્રહં, વીરાયમાણે સમુદ્દાપુ અવિહિમા સુચ્ચયા દંતા, પસ્ય, દીણે,
અપ્પહપ્પ પદ્ધિવયમાણે । (૩૭૮)

વસદા કાયરા ય જણા લૂસગા મવંતિ । (૩૭૯)

અહ-મેગેસિં સિલોણ પાવણ મવતિ;—મે સમણવિઘ્મંતે મમણવિઘ્મંતે^૧ । (૩૮૦)

પાસહેગે સમન્નાગણ્હિ^૨ અસમન્નાગણ, જમમાણેહિં જમમાણે, વિગ્તેહિં અગિરતે, દવિ-
ણ્હિં અદવિણ । (૩૮૧)

અમિસમેચ્છા પંદિણ મેહાવી જિટ્ઠિયદ્દે વીરે આગમેજં સયાપરક્કમેજ્ઞામિતિં વ્રેમિ । (૩૮૨)

[પંચમ ઉદ્દેશઃ]

સે ગિહેસુ વા ગિહંતરેસુવા ગામેસુ વા ગામંતરેસુ વા નગરેસુવા નગરંતરે સુવા જળ-

૧ વીંપ્સાયાં દ્વિશ્લોકિઃ ૨ વણુકવિહારિભિઃ “ સહ વસંત ” કૃતિભેદઃ

શરૂઆતમાં કેટલાએક પુરૂષો દીક્ષા લેતી વખતે માતાપિતા તથા ઓપુત્રદિક્ષિતે અન-
ર્થમૂળ નાણીને માખાપ, જાતિ, તથા ધનદોષન છોડી કરી પત્રકમ દાખવતા થકા દીક્ષા થકા
અહિંસક, પવિત્ર નિયમને ધરનારા, અને જીવંદિય થકાને સંમયપર ચાલ્યા થકા પાછા નેપ-
રથી જાણ થકા દીન બને છે. (૩૭૮)

કારણ કે જેઓ વિષય અને ક્રપાચને તાણે થકા દુધ્યાની ધાય છે તથા જેઓ સત-
નીન હોય છે તેઓ સમયથી જાણ ન થાય છે. (૩૭૯)

અને સમયથી જાણ થનાં તેમની દુનિઆમાં થણી અપજીતિ દેશાય છે, જેવીકે, અરે
આ જુઓ સાધુ થકાને પાછો સંસારના ભૂલાવામાં પડ્યો છે. (૩૮૦)

કેટલાએક કમનશીલ પુરૂષો ઉચ્ચવિદ્યાદિક્ષિતો સાથે રહ્યા થકા આલસ્ય થકા રહે છે,
ચિનયવંત પુરૂષો સાથે અવિનીત રહેછે. વિચિનિવત પુરૂષો સાથે રહી અવિરત રહે છે અને
પવિત્ર પુરૂષો સાથે રહી અપવિત્ર રહે છે. (૩૮૧)

એમ ધારીને મર્યાદાથીજ પડિત પુરૂષે વિષયવાંચ્છા ત્યાગ કરી હિમ્મતવાન રહી તી-
ર્થકરના ઉપદેશને અને અનુસરીને હમેશાં પ્રવર્તવું. (૩૮૨)

—❦—
પાંચમો ઉદ્દેશ.

(મુનિએ સંકટોથી નહિ હરવું તથા કેઈ પ્રશસા કે
સત્કાર કરે તેથી ખુશી ન થવું.)

મુનિને આહારાદિકે લેવા જતાં ધરોમાં^૧, ધરોની આસપાસમાં, ગામોમાં, ગામોની આ-

૧ જાંચ નીચ તથા મન્યમ ધરોમાં.

વપ્સુ વા જળવયંતરેસુ વા, સંતેગતિયા જળા લ્હસગા^૧ ભવંતિ, અદુવા ફાસા ફુસતિ, તે ફાસે પુટ્ટો ધીરો અહિયાસય ઓપ્^૨ સમિયદંસણે^૩ । (૩૮૩)

દયં^૪, હોગસસ, જાણિત્તા પાદીણં પઢીણં દાહીણં ડદીણં, આહક્ષે, વિભયે, કિદ્દે, વેદવી । (૩૮૪)

સે ડટ્ટિપ્પસુ^૫ વા અણુટ્ટિપ્પસુ^૬ વા સુસ્સુસમાણેસુ પવેદપ્પ, સંતિ, વિરતિ, ડવસમં, ણિન્વાણં, સોયં, અજ્જવિયં, મહવિયં, હાઘવિયં, અણહવત્તિય^૭ । (૩૮૫)

સન્વેસિં પાણાણં સન્વેસિં ભૂયાણં સન્વેસિં જીવાણં સન્વેસિં સત્તાણં^૮ અણુવીહ મિક્કલ્લ ધમ્મ-માહક્ષેજ્જા । (૩૮૬)

અણુવીહ મિક્કલ્લ ધમ્મ-માહક્ષમાણે ણો અત્તાણં આસાહજ્જા, ણો પરં આસાહજ્જા, ણો અશ્સાહં પાણાહં ભૂયાહં જીવાહં સત્તાહં આસાદેજ્જા । (૩૮૭)

સે અણાસાદપ્પ અણાસાદમાણે વજ્જમાણાણં પાણાણં ભૂયાણં જીવાણં સત્તાણં જહા સે દીવે અસંદીણે एवं સે ભવતિ સરણં મહાસુણી । (૩૮૮)

एवं से ढट्ठिए ठियप्पा अणिहे अचले चले अबट्ठिलेस्से परिण्वए । (૩૮૯)

૧ વપસર્ગકારકાદિત્થયઃ ૨ ઓજઃ ૩ પ્રાસદર્શનઃ ૪ વયાં ૫ સાધુપુ ૬ શ્રાવકેપુ ૭ અનતિપત્ય-અનતિક્રમ્ય ૮ અન્ન પ્રાણાદય ઇકાર્યવાચકાઃ

સપાસમા, નગરોમાં, નગરોની આસપાસમાં, અને વિહાર કરતાં દેશોમાં, તથા દેશોની આસપાસમાં, કેટલાએક લોકો ઉપસર્ગ કરે, અથવા ખીન્ન કષ્ટ પશુ સકટો કે દુઃખો આવી પડે તો તે ધીરપણે આગ રહી સમ્યક્ત્વવત મુનિએ સર્વ સહન કરવાં. (૩૮૩)

આગમના નળુ મુનિએ પૂર્વ, પશ્ચિમ, દક્ષિણ તથા ઉત્તર એ સર્વ સ્થળોમાં લોકના ઊપરે દયા કરતાં થતાં તેમને ધર્મ કહેવો, ધર્મેના વિભાગ બતાવવા, તથા તેનાં ફળ જણાવવા. (૪૮૪)

તેણે સાંભળવા ઇચ્છનાર દીક્ષિત પુરૂષોને તથા શ્રાવકો વગેરેને અહિંસા, ત્યાગ, ક્ષમા, ઉત્તમ ફળ, પવિત્રતા, સરળતા, ક્રોધમળતા, તથા નિઃપરિઅહતા એ સર્વ આપતો યથાર્થપણે દર્શાવવી. (૩૮૫)

એ રીતે વિચારપૂર્વક સર્વ જીવોને મુનિએ ધર્મ કહેવો. (૩૮૬)

પૂર્વાપર વિચારપૂર્વક ધર્મ કહેતાં થકાં મુનિએ પોતાને તથા ખીન્ન સર્વ જીવોને કશા તુકશાનના ઊતારવા નહિ. (૩૮૭)

અને તેમ કર્યાથી તે મહામુનિ, નાશપામતા જીવોને ઉત્તમ ખેટના મુજબ શરણુ આપનાર થાય છે. (૩૮૮)

એ માટે દીક્ષિતપુરૂષે આત્મા સ્થિર રાખી નિરીહ રહી પરીપહેથી નહિ ડરતાં તથા સ્થિરવાસ નહિ કરતાં સંયમમાં લક્ષ રાખી વર્ત્યા કરવું. (૩૮૯)

સંભાય પેસલં ધમ્મં દિઢિમં પરિણ્વુદે । (૩૧૦)

તમ્હાં સંગં તિ પાસહ । ગંથેહિં ગઢિયા ણરા વિમ્પણા કામકંતા । તમ્હા લહ્હો^૧ ણો પરિવિત્તસેજ્જા । (૩૧૧)

જસિસે આરંભા સવ્વતો સવ્વત્તાણ્ણુ સુપરિણ્ણાયા મવંતિ, જેસિ મે^૨ લ્હસિણો ણો પરિવિત્તસતિ, સે વંતા^૩ કોહં ચ માણં ચ માયં ચ લોમં ચ^૪ । ઇસ તુટે^૫ વિયાહિત્તે-ત્તિ વેમિ । (૩૧૨)

કાયસ્સ વિયાધાણ્ણુ સંગામસીસે વિયાહિણ્ણુ । સેહુ પારંગમે સુણી । અવિહમ્મમાણે ફલ-ગાતયટ્ટી કાલોવણીતે કંલેજ્જ કાલં જાવ સરીરમેજ્જો-ત્તિ વેમિ । (૩૧૩)

૧ રુક્ષતઃ (સંયમાત્) ૨ ચેપુ (આરંભેણુ) ૩ હ્રમે લપ્કાઃ (હિસકાઃ) ૪ વાંત્વા ૫ મોહનીયં ત્રોટયતીતિ શેષઃ ૫ ત્રુટઃ અપગતઃ કર્મસંતતેરિતિશેષઃ

જે માટે પવિત્ર ધર્મને જાણી કરીને જ સત્ક્રિયા કરનારા પુરૂષો મુક્ત થયા છે (પદ્મ પવિત્ર ધર્મને ન જાણનારા પુરૂષો મુક્ત થતા નથી) (૩૧૦)

માટે (હે મુનિઓ) તમે પ્રપચમાં મુઝાસો નહિ. ધનદોલતામાં મુઝાએલા લોકો અનેક કામનાઓથી પીડાતા રહે છે. માટે મુનિએ સંયમથી નહિ ડગવું (૩૧૧)

જે પાપપ્રવૃત્તિઓ કરતાં હિસક લોકો નથી ડરતા તેવી સર્વ પાપપ્રવૃત્તિઓથી જે પુરૂષ સર્વપ્રેકારે યથાર્થ જ્ઞાન પૂર્વક દૂર રહે છે, તે પુરૂષ કોઈ માન માયા તથા લોભને વશી કરીને (મોહનીય કર્મ તોડે છે) અને એવો પુરૂષ (કર્મની જાણથી) છૂટો થએલો છે એમ કહું છું. (૩૧૨)

“શરીરનો નાશ કરવો” એ ખરેખર, સગ્રામનું ટોંચ છે. માટે (એ વખતે જે નહિ મુઝાય) તે મુનિ નક્કી સસારનો પાર પામે છે. માટે મુનિએ અતકાળે પરીપહોધી નહિ કરતાં લોકડાના પાટીઆની માફક અચળ રહીને મૃત્યુકાળ આવતાં અણસણ આદરી જ્યાં લગી આ શરીરથી જીવ જૂદો, પડે ત્યાં લગી મરણકાળને ધમ્મતા રહેવું. (૩૧૩)

મહાપરિજ્ઞાતૃય સપ્તમ મધ્યયનમ્.

(હવં પોદ્ગોદેશ મધ્યયનં વ્યવચ્છિનમ્)

અધ્યયન સાતમું.

મહાપરિજ્ઞા.

(સોલ ઉદ્દેશનુ આ અધ્યયન વિચ્છિન્ન થયુ છે. કેમકે એવુ કહેવાય છે કે શ્રીમાન્ દેવર્દિગણિએ જ્યારે આ સત્ત પુસ્તકપર લખ્યુ ત્યારે તે અધ્યયનમાં કેટલીક ચમત્કારિ વિધાઓ હોવાથી અને તેવી વિધાઓ જેના તેના હાથે જાય તો લાભના બદલે ગેરલાભ થવાનો વધુ સંભવ રહે એમ ધારી તે લખવુ બધ સખ્યુ ગમે તેમ હોય, પણ આપણા કમનશીએ આવુ ઉત્તમ અધ્યયન વિચ્છિન્ન થયુ છે, તેથી આપણને અતિશય અફશોશ ઝાઢેર કર્યા સિવાય બીજાને આરો રહો નથી.)

(ભાષાંતર કર્તા)

વિમોક્ષાશ્વ-મધ્યમ મધ્યયનમ્.

(પ્રથમ ઉદ્દેશઃ)

સે વેમિ સમણુજ્ઞસ્સ વા અસમણુજ્ઞસ્સ વા અસણં વા પાણં વા સ્નાહમં વા સાહમં વા
ચત્થં વા પહિગ્ગહં વા કંવલં વા પાયપુંછણં વા ણો પાણ્ણજ્ઞા ણો નિમંતેજ્ઞા ણો કુજ્ઞા વે-
યાવહિયં પરં આઢાયમાણેત્તિ વેમિ । (૩૧૪)

“ ધુયં ચેતં જાણેજ્ઞા અસણં વા જાવ પાયપુંછણં વા લભિયા, ણો લભિયા, મુંજિયા,
ણો મુંજિયા, પયં વિયત્તૂણવિ રક્કમ્મ.” વિમત્તં ધમ્મં દ્વોસેમાણે સમેમાણે વલેમાણે પાણ્ણજ્ઞાવા
ણિમંતેજ્ઞાવા કુજ્ઞા વેયાવહિયં પરં અણાઢાયમાણેન્તિ વેમિ । (૩૧૫)

હહ મેગોલિં આચારગોચરે ણો સુણિસંતે ભવતિ । તે હહ આરમ્મી અણુવચમાણે, “હળ
પાણે ” ધાયમાણે, હળતો યાંવિ સમણુજાણમાણે, અદુવા અદિજ્ઞ-મા યંતિ, અદુવા વાર્યાઓ

મધ્યયન આઠમું.

વિમોક્ષ.

પહેલો ઉદ્દેશ.

(કુશીળ પરિત્યાગ.)

હું કહું છું કે મુનિએ રૂઝા વેપવાલા^૧ અથવા નિરતા વેપવાલા^૨ અસંયતિને અતિશય
આદરવત થઈને અશન, પાન, આદિમ, સ્નાદિમ, વસ્ત્ર, પાત્ર, કળણ, અને પાદપુચ્છન^૩ આપનાં
નહિ આપવા માટે નિમત્રણ કરવું નહિ, અને તેમણે વૈયાપ્ત્ય^૪ કરવું નહિ (૩૧૪)

તે અસંયતિઓ કહે કે “હે મુનિઓ તમે નક્કી કરી માનો કે તમને અશનાદિ મળ્યું
હોય અથવા ન મળ્યું હોય, તમે તે ખાધું હોય અથવા ન ખાધું હોય, તો પણ તમને અ-
મારે ત્યાં આપવું. કદિ આડો માર્ગ હોય અથવા વચ્ચમાં કંઈ સુનાં ઘર હોય, તોપણ તે
ઓલગીને પધારવું” એ રીતે ઓલીને જૂઠા ધર્મને પાળનાર તેઓ આવતા થકા કે જતા
થકા કંઈ આપે કે આપવા માટે નિમત્રણ કરે અથવા કંઈ વૈયાપ્ત્ય કરે તો તે કમુલકરવું
નહિ. કિંતુ જ્ઞેમ અને તેમ અલગા રહેવું. (૩૧૫)

કેટલાએકેને^૫ આચાર સખધી જાળવતી માહિતી હોતી નથી તેથી તેઓ આરભના
અર્થાં થઈને પરધર્મિઓના વચનોની નકલ કરીને “જીવોને મારો” એવું કહી બીજાવતી

૧ સ્વમતી-પાસત્યા પ્રમુખ ૨ પરમતી-શાક્યાદિ ૩ રત્નેહરણ ૪ આકરી ૫ પાસત્યા વગેરેના.

વિપ્પવંતિ; તંજહા, અરિ-લોપ, નાથિ-લોપ, મુવે-લોપ, અધુવે-લોપ, સાધિ-લોપ, જા-
નાદિ-લોપ, સપજ્જવસિતે-લોપ, અપજ્જવસિતે-લોપ, સુલ્લે-ત્તિ વા દુલ્લે-ત્તિ વા, કલ્લા-
જે-ત્તિ વા, પાવે-ત્તિ વા, સાધૂ-ત્તિ વા, અસાધૂ-ત્તિ વા, સિદ્ધો-ત્તિ વા, આસેદ્ધો-ત્તિ વા,
ગિરપ્-ત્તિ વા, અગિરપ્-ત્તિ વા (૩૧૬)

જમિણં વિપ્પઢેવજ્ઞા “મામગં ધમ્મં” વચ્ચેનામાં, ૫૪૬દિ જાગહ-ચ્છન્ના । ૫૪૬ તે-
રિ જો સુઅપ્પાણ સુવચ્ચત્તે ધમ્મે મદતિ, તે જહેત મગગયા પવેદિતં આનુપણેણ જાણયા
પાસયા । અદુવા ગુત્તી વચ્ચોયરસ્સ-ત્તિ વેમિ । (૩૧૭)

સત્ત્વથ સંમયં પાવં । તમેવ વ્વાતિકમ્મા^૧ । ૫૪૭ મહ વિવેગે વિચારિતે । (૩૧૮)
ગામે થદુવા રણ્ણે, જેવ ગામે જેવ રણ્ણે, ધમ્મ-માયાગહ પવેદિતં સાહેણે મહ-
મયા । (૩૧૯)

જામા^૨ ત્તિણિ વદાહયા, જેનુ હમે જારિયા રંદ્ધન્ના ગ નચ્છિદ્ધિમા । (૪૦૦)

૧ વ્યવસ્થિતોહમિતિશેષઃ ૨ પ્રતિવિશેષાઃ

છયોને મરાવે છે, અને છયના મારનાને રૂકું નામે છે, અથવા અણુદીરેહું
લેતા રહે છે, અથવા અનેક પ્રકારના નીચે મુજબ વાકો. બોલે છે, -એક કહે
છે “લોક છે” બીજા^૧ કહે છે “લોક નથી.” એક કહે છે “લોક નિશ્ચય
છે” બીજા^૨ કહે છે “અણ [દૂરનો] છે.” એક કહે છે “લોક આદિસહિત
છે,” બીજા કહે છે “અનાદિ છે” એક કહે છે “લોક] આ છે,” બીજા કહે છે “નથી.”
એક કહે છે “એ હીક કપું,” બીજા કહે છે “એ બોલું કપું.” એક કહે છે “એ કથાણુ
છે,” બીજા કહે છે “એ પાપ છે.” એક કહે છે “આ સાડું છે,” બીજા^૩ કહે છે “એ
અસાધુ છે” એક કહે છે “સિદ્ધિ છે,” બીજા કહે છે “વિદે નથી” એક કહે છે “ન-
રક છે,” બીજા કહે છે “નરક નથી” (૩૮૫)

એ રીતે જે પોતાપોતાનો ધર્મ બતાવતા રહે છે તેમને માટે ઉત્તર આપવાને એટલું
બાણું બસ છે કે “તમારું બોલવું અક્ષમાત્ર હેતુનિવાનું છે.” એ રીતે તે એકાંત વાદિઓનો
ધર્મ શીઘ્ર શુદ્ધિશાળી^૪ સર્વસ સર્વશર્ષા ભગવાન વીર પ્રભુના કહેણા દર્શના મુજબ ખરેખર
રીતે કહેલો કે બણાવેલો મિદ્ધ થતો નથી. ‘માટે રામને મુનિએ પરવાદિઓને વાદમાં છતાંને
યથાર્થ ઉત્તરો દેવા) અમમર્થ મુનિએ નોન રહેવું. (૩૮૭)

(પરવાદિઓને શરૂઆતમાં મુનિએ કહેવું કે) બધાઓમાં પાપ રહેલું છે,^૫ હું તેને છોડી
વર્તું છું, એ મારો વિવેક બાણુંવા. (૩૮૮)

શુદ્ધિશાળી^૫ મહાન^૬ વીર પ્રભુએ કહ્યું છે કે (વિવેક હેય તો) ગામમાં રહેતાં પણ
ધર્મ છે અને અટવીમાં રહેતાં પણ ધર્મ છે. (વિવેક ન હોય તો) ગામમાં રહેતાં પણ
ધર્મ નથી અને અટવીમાં રહેતા પણ ધર્મ નથી. (૩૮૯)

(વળી તે ભગવાને) ત્રણ યામ [મહાવ્રત] બતાવ્યા છે, જેઓમાં આ આદો પ્રતિયોધ
પામીને તૈયાર થયા છે (૪૦૦)

૧ નાસ્તિક. ૨ ભૂગોળવાસી. ૩ સદા હિપચોબવંત. ૪ કારણકે બધાઓ પાપ કરે છે. ૫ કેવલ
જ્ઞાનવાન ૬ કાઇને દહેણા મા” એવું બોલનાર.

જે ગિવ્વુતા, પાર્વોહિ કમ્મેહિ અગિયાણા તે વિયાહિયા । (૪૦૧)

વદ્ધું 'અધં' તિરિયં દિસાસુ સન્વતો સન્વાવંતિ ચ ણં પવિયક્ક^૧ જીવેહિ કમ્મસમા-
રંભે ણં । (૪૦૨)

તં પરિજાય મેહાવી ણેવ સયં एतेहि काएहि दंडं समारंभेज्जा, ણેવણે एतेहि काएहि
दंडं समारंभवेज्जा, નેવજ્ઞે एएहि काएहि दंडं समारंभंतेवि समणुजाणेज्जा । (૪૦૩)

जेयञ्जे एतेहि काएहि दंडं समारंभंति तेसिपि वयं लज्जामो । (૪૦૪)

તં પરિણાય મેહાવી તં વા દંદં અણં વા દંદં ણો દંદેભી દંદં સમારંભજ્ઞાતિ સિ
થેસિ । (૪૦૫)

[દ્વિતીય ઉદ્દેશ:]

સે મિન્સૂ પરકમેજ્ઞ વા, ચિદ્દેજ્ઞ વા, ગિસીણ વા, તુયદેજ્ઞ^૨ વા, સુસાણંસિ વા,
સુહાગારંસિ વા, ગિરિગુહંસિ વા, રુસ્સમૂલંસિ વા, કુંભારાયયણંસિ વા, હુરત્થા વા કાંદિચિ

૧ પ્રત્યેક ૨ સ્વગ્વત્તંત્રવિદ્યાયાત્.

જેઓ નિર્વૃત્ત [ક્રેધાદિક મટવાથી શાત] થયા છે તે પાપના કામથી અલગ રહેનાર
કલા છે. (૪૦૧)

હવે, નીચે, તિરછુ, અને સઘળી દિશાઓ તથા વિદિશાઓમાં, સર્વ પ્રકારે, જીવોમાં
દરેક જીવદીક કર્મ સમારંભ રહેલો છે, (૪૦૨)

તેને રૂડી રીતે સમજ કરીને, મર્યાદાવત મુનિએ પોતે એ પૃથ્વીકયાદિક જીવોનો
આરંભ ન કરવો, બીજાવતી ન કરાવવો, અને જેઓ કરતા હોય તેમને રૂડા પણ ન
ગણવા. (૪૦૩)

(મુનિએ વિચારવું કે) જેઓ એ જીવોનો આરંભ કરે છે તેનાથી પણ અમે શરમા-
ધએ છીએ. (૪૦૪)

એમ રૂડી રીતે જાણીને મર્યાદાવત અને આરંભથી બીહીતા મુનિએ તે આરંભ અ-
થવા બીજા આરંભ નહિ કરવા. (૪૦૫)

બીજો ઉદ્દેશ.

(અકલ્પનીય પરિત્યાગ)

મુનિ, સ્મશાનમાં^૧ અથવા સૂતા ધરમાં અથવા પર્વતની ગુફામાં અથવા ઝાડના મૂળ-
માં અથવા કુભારના ધરમાં ફરતો હોય જીભો હોય અથવા સૂતો હોય અથવા બાહેર ક્યાં

૧ સ્મશાનમાં સ્થવિર કલ્પીને રહેવું ન ધટે માટે તેવા યદ બિનકલ્પી માટેના જાણવા-
એમ દીકાકાર જણાવે છે.

વિહરમાણં તં મિલ્લું ઘવસંકમિત્તુ ગાઘાવતી વૂયા, “આવસંતો સમણા ! અહં સ્વલ્લ તવ અ-
દ્દાપ્ અસણં વા પાણં વા સ્નાંહમં વા સાંહમં વા વત્થં વા પઢિગ્ગહં વા કંબલં વા પાયપુંછણં
વા, પાણાં મૂતાં જીવાં સત્તાઢ સમારમ્મ સમુદ્ધિસ્સ, કીયં પામિચ્ચં^૧ અચ્છેજ્જં^૨ અણિસરું^૩
અમિહિંઢ આહુ વેતેમિ,^૪ આવસહ વા સમુસ્સિણામિ, સે સુંજહ વસહ ।” (૪૦૬)

આવસંતો સમણા ! મિલ્લું તં ગાઘાવતિ સમણસં સવયસં સંપઢિયાહ્વલે^૫ “આવસં
ઓ ગાઘાવહ ! જો સ્વલ્લ તે વયણં આઠાપમિ, જો સ્વલ્લ તે વયણં પરિજાણેમિ, જો તુમંમમ
અદ્દાપ્ અસણં વા [૪] વત્થં વા [૪] પાણાં વા [૪] સમારમ્મ સમુદ્ધિસ્સ કીયં પામિચ્ચં અ-
ચ્છેજ્જં અણિસરું અમિહિંઢ આહુ વેપસિ, આવસહં વા સમુસ્સિણાસિ । સે વિરતો આવસો ગાઘા-
વતી ! ઇયસ્સ અકરણયાપ્ । (૪૦૭)

સે મિલ્લું પરક્કમેજ્જ વા જાવ હુરત્યા વા કંઈંચિ વિહરમાણં તં મિલ્લું ઘવસંકમિત્તુ
ગાઘાવતી આયગયાપ્ પેહાપ્ અસણં વા [૪] વત્થં વા [૪] પાણાં [૪] સમારમ્મ જાવ
આહુ વેપસિ આવસહ વા સમુસ્સિણાતિ તં મિલ્લું પરિચાસિરં, તં ચ મિલ્લું જાણેજ્જા સહ
સંમદ્દયાપ્ પરવાગરેણં અણેસિં વા સોચ્ચા “અયં સ્વલ્લ ગાઘાવતી મમદ્દાપ્ અસણં વા [૪]
વત્થં વા [૪] પાણાં [૪] સમારમ્મ જાવ વેપસિ આવસહં વા સમુસ્સિણાતિ” તં ચ મિલ્લું સં-
પઢિલેહાપ્ આગમેત્તા^૧ આણવેજ્જા અણાસેવણાપ્-ત્તિ વેમિ । (૪૦૮)

૧ અપરસ્મા દુદ્ધાર્યે ગૃહીતં. ૨ આચ્છેયં—આચ્છિય ગૃહીતં. ૩ વિતરામિ. ૪ સંપત્યાચક્ષીત.

૫ જાત્વા.

પણુ વિચરતો હોય, તેને જોઈ કોઈ ગૃહસ્થ, પાસે આવી કહે કે “હે આયુષ્યમાન મુનિ,
હું તમારા સારૂં અસન પાન ખાદિમ સ્નાદિમ વસ્ત્ર પાત્ર કળલ તથા પાદપુચ્છન, પ્રાણિઓના
આરભથી બનાવીને અથવા વેચાતા લાંબને અથવા ઊંધારા આણીને અથવા કોઈ પાસેથી
જુટાવી લાંબને અથવા બીજાના હોવા છતાં તેમની રજા લીધા શિવાય અથવા મારા ધેરથી
લાવીને તમોને આપુ છું અથવા તમારા સારૂં મકાન ચણાવું છું કે સમારૂં છું. માટે તમો
ખાઓ અને રહો” (૪૦૬)

હે આયુષ્યમાન સાધુઓ ! તે મુનિએ તે પોતાના બાણીતા અથવા મિત્ર ગૃહસ્થને
આ રીતે કહેવું “હે આયુષ્યમાન ગૃહસ્થ, હું તારૂં એ બોલવું કયુલ કરતો નથી અને પા-
ળતો પણ નથી. માટે શા સારૂં તું મારા માટે આરભાદિક કરીને વસ્ત્રાદિકની ખટપટ કરે છે
અથવા મકાન ચણાવે છે હે આયુષ્યમાન ગૃહસ્થ, હું એ બાળતો ન કરવાના લીધે તો ત્યાગી
થયો છું. (૪૦૭)

મુનિ રમણનાદિકમાં ફરતો હોય કે બાહરે ક્યાં પણ વિચરતો હોય તેને જોઈને તે
મુનિને જમાડવા કોઈ ગૃહસ્થ પોતાના મનમાં ધારણા રાખી તે મુનિના સારૂં આરભાદિક
કરીને આહારાદિક આપે અથવા મકાન ચણે, એવામાં તે મુનિને પોતાના યુદ્ધિયને અથવા
તીર્થંકર દેને બતાવવા માર્ગથી ખજર પડે અથવા તે ગૃહસ્થના સગા વહાલાના પાસેથી
સાંભળ્યાથી ખજર પડે કે “આ ગૃહસ્થ મારા માટે આહારાદિક નીપજાવી મને આપવા
ચાહે છે અથવા મકાન ચણે છે” આમ થતાં તે મુનિએ પૂરતી તપાસ કરીને તે બાળત
બાણીને તે ગૃહસ્થને મનાઈ પાડવી કે હું એ આહાર કે મકાન વાપરવાનો નથી. (૪૦૮)

मित्रं च खलु दुष्टा^१ वा अदुष्टा^२ वा ये हमे^३ आहूच, गंया^४ फु^५ति^६ से हंता
 “हृगद खलु^७ छिद्रं दहद पयद अलुपद धिलुपद सहसाकरोह विष्ण्वामुसह” । ते फासे
 पुगे धीरो अहियायद, अदुवा आगारगोरर-माइक्से तक्षियाण-मणेलिसं^८, अदुवा वहुगुत्तीमो
 गायरस अणुगु^९ण सम्मं पठिल्लहाप जायगुत्ते । सुद्धेहि एयं पवेदितं । (४०९)

से समगुते अयमगुत्तस्स^१ अखणं वा [४] बत्थं वा [४] नो पाएजा नो निमतेग्जा
नो कुज्जा वेयावडियं परं अबायमजोत्ते देमि । (४१०)

धम्म-सायणह पबद्धं जाहणेग मतिनया; समणुन्ने समणुवत्स असणं वा [४] दत्तं
वा [४] पाएत्ता गिनेत्तेअ लुज्जा देगद्धिं परं आढादमाणत्ति थेमि । (४११)

(तृतीय उद्देशः)

मज्झिमेणं वयसा एगे संवुज्जताणा समुद्धिता । (४१२)

१ पुङ्खा वा २ अपुङ्खा वा ३ गाथापत्यः ४ आहृत्य ढौकयित्वा प्रधात् महतो व्रज्य-
व्ययात् ५ वपतापयति ६ क्षुद्रत ७ अत्रोद्देश तर्कयित्वा ८ पाश्चत्योदः

દોષી ગૃહસ્થો મુનિને પૂછી અથવા નહિ પૂછીને મોહેડું ખસ્ય કરી આહારાદિક બનાવી મુનિ આગળ ધરે તે મુનિ અશુદ્ધ જ્ઞાત્રી ન હ્યે એટલે તેઓ તપે અને કલ્યાણ મારે અથવા બોલે કે “આ સાધુને મગે, ફટો, કાપો, બાજો, પચાવો, લટો, કુટો, પૂરં કરી દો, બધી રીતે સતાવો” આવા રકડના આવી પડતા હીર મુનિએ બધું સહન કરવું; અથવા પુરુષવિશેષ મિચ્છી સરસ રીતે સંતુનો આચાર કહી બતાવવો; અથવા મોનધરી અપત્નગુપ્ત સહ ઉપયોગી પ્રકારે ગોચરીની અનુકરે રૂચી રીતે શુદ્ધ કરતા રહેવું એમ ત્રાનિઓએ કહેલું છે (૪૦૯)

સદિગ્ધ મુનિએ આદરવાન ચઢતે અગ્નિગ્ધ પુરુષને આહાર તથા વસ્ત્રાદિ આપતાં નહિ,
તે સખધે માગણી પણ ન કરી અને તેનું વેશાદ્રવ પણ ન કર્યું, એમ હું કહ્યું. (૪૧૦)

બુદ્ધિમત્ત માહત્ત મહાવીર પ્રભુએ કહેલા ધર્મ સમજાવે. સાવત્ર મુનિએ સાવત્ર મુનિ-
નિતે આહારવસ્ત્રાદિક આદ્યધર્મક આપવા તે મુખ્યે નિમત્રણ પણ કર્યું, અને તેમની આ-
કર્ષી પણ કરવી, એમ હું કહું છું. (૪૧૧)

ગ્રીક ઉદ્દેશ.

(ખોટી શંકાનું નિવારણ)

મન્યમ વયમાં કેટલાએક હાથ પ્રતિભોધ પામી દીક્ષા લ્યે છે. (૪૧૨)

૧ વખતે-રાત્રીના હોરાની

મોચ્યા મેધાવી વયળં પંદિયાર્ણ નિમામિત્તા^૧ । ૪૧૩)

સમયાપ્ત ધમ્મે આરિપુહિં પવદિતે । (૪૧૪)

તે અગવકંઠમાળા અગતિવાપ્માળા અરિગ્ગહમાળા ણો પરિગ્ગહાવંતિ^૨ સંઘાવંતિ ચ
ળં લોગંતિ । ગિહાય દંડં પાપેહિં પાવં કમ્મં અકુઝ્ઞેમાળે એન મહં અગંથે વિગ્રાહિદ્, ઓપ્પુ
તિમસ્સ સેયસે^૩ ઉવવાયં ચવગં ચ જન્ત્વા । (૪૧૫)

આહારોવચયા દેહા, પરિસરપમંગુરા । પાસદેગે સંઘિવિપુહિં પરિગિલાયમા^૪ હિં । (૪૧૬)

ઓપ્પુ દયં દયતિ (૪૧૭)

જે સંનિદ્વાનસત્થસ્સ^૫ સેયસે સે મિક્કલ્લુ કાલણે વાલણે માયણે સ્વયણે વિગયણે
સમયણે પરિગાહં અનમાયમાળે કાલેયુદ્ધાહ અપહિસે દુદ્ધો હેત્તા ગિગાતિ । (૪૧૮)

તં મિક્કલ્લુ સીય તાસપરિવેયમાળગાયં ઉવસંકમિત્તુ ગાહાવદ્ વ્યૂઃ:-“ આડસંતો સમણા,
ળો સ્વલ્લુ તે ગામઘમ્મા^૬ ઉગ્ગાહંતિ ? ” “ આડસંતો ગાહાવદ્, ણો સ્વલ્લુ મમ ગામઘમ્મા^૭
ઉગ્ગાહંતિ, સીય કાસં ણો સ્વલ્લુ અહં સ્વચ્છાભિ અહિયાસિત્તપ્પ । ણો સ્વલ્લુ મે કપ્પતિ અગણિકાયં
ઉગ્ગાહેત્તપ્પ વા પગ્ગાહેત્તપ્પ વા કાય આયાવેત્તપ્પ વા પયાવેત્તપ્પ વા, અણ્ણેતિ વા વચ્છાપ્પ । (૪૧૯)

૧ સમતા માલેવેત્ત ઇતિશેષઃ ૨ ન પારમહંસંતઃ ૩ શુ તેમતઃ સંયમસ્ય સ્વેદજ્ઞોનિગુણ ઇ-
ત્યર્થઃ ૪ સંયમસ્ય ૫ વિપયાઃ

ચતુર પુરૂષે પડિતોના વચન સાભળી તથા અવધાની (સમતા સમ્ભવી) (૪૧૩)

આર્ય તીર્થંકરદેવોએ સમનાએ ધર્મ બાપો છે. (૪૧૪)

દીક્ષિત મુનિઓ કામભોગની અભિલાષા છોડીને કોઈ જીવંતી પણ હિંસા નહિ કરતા
થકા તથા કશો પણ પરિગ્રહ નહિ ધારતા થકા આખા જગતમાં નિ પરિગ્રહી થાય છે.
પ્રાણિઓની હિંસા છોડીને પાપના કામ નહિ કરતા થકા તેઓ મહોદ્ધા નિર્વૈથ કહેલા છે.
એવા મુનિઓ રાગદ્વેષ છોડને જોજ એટલે એકરૂપ બન્યા થકા સયમના જાણનાર થઇ,
દેવતાઓને પણ જન્મમરણ થતાં જાણી પાપનો પરિહાર કરે છે (૪૧૫)

શરીર આહારથી વધે છે ને ટકે છે, છતાં પરીપહો [સકટો] આવનાં તેનું બળ ઘટે
છે જુઓ ધણુ એક કાતર જનો પરીપહોથી સધળી ઇદ્રિયો નરમ પડતાં અસમર્થ બનતા
રહે છે. (૪૧૬)

પરાક્રમી પુરૂષો પરીપહો પડતાં પણ દયા છોડતા નથી. (૪૧૭)

જે મુનિ સયમમાં કુશલ હોય તેજ મુનિ, કાળ^૧ બળ માત્ર ક્ષણ બિનય તથા સ-
મયના જાણુ જાણુવા. તેવા મુનિ પરિગ્રહની મમતા છોડીને ટાઇમસર ક્રિયાઓ કરતા થકા
અપ્રતિજ એટલે નિદાનસહિત થઇને રાગદ્વેષરૂપ બનને બાજુ કાપતા થકા રૂડી રીતે સંયમ
માર્ગમાં ચાલ્યા જાય છે. (૪૧૮)

તેવા મુનિનું શરીર વખતે તાઢથી ધૂરતું હોય તેવામાં કોઇ ગૃહસ્થ કહે કે “ હે
આયુષ્માન્ શ્રમણ તમને કામ તો પીડનો નથીને ? ” ત્યારે મુનિએ તેને કહેયું કે “ હે
આયુષ્માન્ ગૃહસ્થ, મને કંઈ કામ પીડનો નથી, કિંતુ તાઢ વાય છે તે હું સહી શકતો
નથી, તેથી શરીર કપે છે; મારે કંઈ આમિ સહગાવનો કે બાળવો કંઈપનો નથી. તેમજ
તેના પામે શરીરને તપાવતું કરવું અથવા બીજાને તેમ કરવા કહેવું પણ કંઈપતું નથી.” (૪૧૯)

૧ કાળાદિ પદોનો અર્થ લોકવિજયના પાંચમા હૃદયમાં કુટનોટમાં આપ્યો છે.

સિયા સે એવં વદંતસ્સ પરો અગ્નિકાયં રજ્જાલેતા પજ્જાલેતા કાયં આયાવેજ્ઞા વા પયાવેજ્ઞા વા । તં ચ મિક્ખ પઢિલેહાપ્ આગમેત્તા આગવેજ્ઞા ઝંખાસેવળાપુત્તિ ચેમિ । (૪૨૦)

[ચતુર્થ ઉદ્દેશઃ]

જે મિક્ખ નિવત્થેહિં પરિણાસિતે પાયચત્થોહિં^૧ તસ્પગં જો પૂર્વં ભવતિ “ ચત્થં ચત્થં જાહસ્સામિ ” । સે^૨ અહેસગિજ્ઞાહં વત્થાહં જાપ્પજ્ઞા, અહાપરિગ્ગાહિયાહં વત્થાહં ઘોગ્ગજ્ઞા, નો ઘોવિજ્ઞા, નો રપ્પજ્ઞા, નો ઘોત્તરત્તાહં વત્થાહં ઘાંગ્ગજ્ઞા, અપલિદંચમાણે^૩ ગામંતરેસુ, ઓમચેલપ્ । પયંતુ વત્થધારિસ્સ સામગ્ગિયં । (૪૨૧)

અહ પુણ પૂર્વં જાણેજ્ઞા;—સ્વાતિકંતે સલુ દેમંતે, ગિમ્હે પઢિવલ્લે, અઘાપરિણ્ણાહં^૪ વત્થાહં પરિદુવિજ્ઞા; અદુવા સંતરુત્તરે,^૫ અદુવા ઓમચેલે, અદુવા પ્પાસાદે, અદુવા અવેલે, લાઘવિયં આગમમાણે । તવે સે અમિસમન્નાગપ્ ભવતિ । જમેયં અગવયા પવંદિતં તમેવ અમિસમેવ્વા સન્વતો સન્વત્તાપ્ સમત્ત—મેવ ચમમિજાગિયા । (૪૨૨)

૧ પાત્રચતુર્થઃ ૨ યદિપુત્રઃ કલ્પત્રયં ન સ્યાત્ તદા ૩ અગોપનન્ ૪ અપરિગ્ગાહનં તસ્યિતિ ન હિન્નુ નિતુતાનિ પ્રત્યુપેક્ષપન્ વિમર્ષિતિ. ૫ કચિત્ પ્રાવૃત્તોતિ કચિત્ પાશ્વં ચ વિમર્ષિતિ.

કદાચ મુનિએ એમ કલાથી ગુરુરથ પોતે અગ્નિ સગાગાવી મુનિનુ શરીર ન પાવે તો મુનિએ તો સંબંધી હકીકત જાણીને તેને મનાઈ પાડવી કે મારે એ અગ્નિ ક્ષેત્રના યુક્ત નથી. (તને મુનિપર ભક્તિ અને અનુકંપા આલ્યાથી પુણ્ય થઈ ચૂક્યું) (૪૨૦)

ચોથો ઉદ્દેશ

(મુનિએ કારણયોગે વેહાનસાદિ બાહ્ય ભરણ પશુ કરવા.)

જે સાધુને^૧ પાત્ર અને ત્રણ વસ્ત્ર હોય તેને એવો વિચાર ન થાય કે મારે આથું વસ્ત્ર જોઈશે. જો ત્રણ વસ્ત્ર ન હોય તો મૂઝતાં^૨ વસ્ત્ર યાચવાં અને જેવા બેઠે તેવા પહેરવાં, વસ્ત્ર ધોવાં કે રંગવાં નહિ^૩, ધોએલાં કે રંગેલાં પહેરવાં નહિ, ગામંતરે જતાં વસ્ત્ર સંતાડવાં નહિ^૪ અને એ રીતે દલકાં વસ્ત્ર રાખવાં. એ વસ્ત્રધારી મુનિને આચાર છે. (૪૨૧)

હવે બ્યારે મુનિ એમ જાણે કે ક્ષીયાલો ગયો હવે બિનાજો એકો ત્યાં જૂનાં જૂનાં વસ્ત્ર પરકવી નાખવાં^૫ અથવા (વખને બિનાજામા પશુ ક્ષેત્રાદિયોગે તાકતો સંભવ હોય તો) કોઈ વખતે પહેરવાં, કોઈ વખતે પાસે રાખવા અથવા ત્રણમાંથી એક પરકવી દઈ બે પહેરવાં અથવા બે પરકવી એક પહેરવું અથવા તાક ટળતા બધાં છાંડવા. કારણ કે એ રીતે ઉપકરણતું લાઘવ [ઓછાપણું] પ્રાપ્ત થાય છે. આમ કરતાં તપ કરેલું ગણાય છે. જે એ બધું ભગવાને ભાથું તેનેજ જાણીને વસ્ત્રસહિતપણ્યામાં તથા વસ્ત્રરહિતપણ્યામાં જેમ અને તેમ સરખાપણુજ જાણતા રહેવું. (૪૨૨)

૧ નિનકલ્પીને. ૨ સાધુને લેવા ઘટે એવા ૩ સ્થવિરકલ્પી વર્ષાદિ કારણે વસ્ત્ર ધુએ ખરા. નિનકલ્પી ન ધુએ. ૪ અર્થાત્ સંતાડવાની નર ન પડે એવા દલકા વસ્ત્ર પહેરવાં. ૫ છાંડી આપવાં.

જસ્તણં મિક્ષુસ્સ एवं' भवति पुटो खलु अहमंसि, नाल महमंसि सीयफासं अहिया-
सिसए, मे वसुमं सव्वसमण्णागतयपचाणेण अप्पाणेणं केइ अकरणाए आवहे, तवस्सिणो हु
तं सेयं ॥ सेगे विह मादिए^१ । तत्थवि तस्स कालपरियाए । सेवि^२ तत्थ विअंतिकारए^३ । इ-
च्चवेवं विमोहायतणं हियं सुहं खमं गिस्सेयसं आणुमियं ति वेमि । (४२३)

[પચમ ઉદ્દેશઃ]

સે મિક્ષુ દોહિં વલ્લેહિં પરિવુસિતે પાતતતિણ્હિં, તસ્સણં ખો ઇવં મવતિ, તતિયં વલ્લં
જાહસ્સામિ । સે અહેસણિજ્જાહં વલ્લાહં જાણ્જ્જા જાવ ઇવં खलु तस्स मिक्षुस्स साम-
मियं । (૪૨૪)

અહ પુણ ઇવં જાણેજ્જા, ડવલ્લંતે खलु हेमंते, गिम्हे पढिवञ्जे, अहा परिशुज्जाहं वल्लाहं
परिटुवेज्जा अदुवा इतरुदारे अदुवा ओमसेलए अदुवा एगसाढ अदुवा अचेले काषवियं आ-

૧ આદ્યાત ૨ વેહાનસમરણકત્તાપે ૩ વ્યતિકારકોઢતઃ ક્રિયાકારકઃ

ને સાધુના મનમા એવો ત્રિચાર ઉપજે કે 'હુ ઉપસર્ગમા સપચયોધું, હું શીતાદિકં
ઉપસર્ગ ખમી શકતો નથી?' ત્યારે તે સચમી સાધુએ જેમ અને તેમ સમજવાન થઇને
અકાર્યમાર પ્રવૃત્તિ ન કરતાં વેહાનસાદિકં^૨ મરણે મરવુ ઉત્તમ છે. ત્યાં પણ તેનો કાલપ-
ચોયજ છે (એટલે જેમ ભક્તપરિસાદિકં^૩ કાળપર્યાયવાલા^૪ મરણ હિત કર્તા છે તેમ એ
વેહાનસાદિકં મરણ પણ હિતકર્તાજ છે) તેવી રીતે મરનારા પણ મુક્તિએ જાય છે. એ રીતે
એ વેહાનસાદિકં મરણ પણ મોહરહિત પુરુષોત્ત કૃત્ય છે, હિતકર્તા છે, સુખ કર્તા છે, વાળખી
છે, કર્મ ખપાવનાર છે, અને ભવાતરે તેનુ પુણ્ય ચાલી શકે છે. (૪૨૩)

પાંચમો ઉદ્દેશ.

(મુનિએ માંદા થતાં ભક્તપરિજ્ઞાએ મરણ કરવો.)

ને સાધુના પામે પાના સાથે જે વસ્ત્ર હોય, તેને એવો ધરાદો નહિ થાય કે હું
ત્રીજુ વસ્ત્ર માગી આવીશ. જે જે વસ્ત્ર ન હોય તો યથાયોગ્ય વસ્ત્ર માગી આવવાં અને
જેવાં મળે તેવાંજ પહેરવાં. એ રીતે તે સાધુનો આચાર છે (૪૨૪)

હવે જો મુનિ એમ જાણે કે શીયાળો વ્યતિક્રાંત થયો અને ઉનાળો બેઠોછે તો જેવજ
પરિણર્થ થયા હોય તે પડકવી દેવાં, અથવા^૫ વખતસર પહેરવા, અથવા ઓછા કરવા એ-

૧ આદિરાબ્દે સ્ત્રી વગેરાના ઉપસર્ગો લેવા ૨ મૈથુનાદિકંમા ૩ વેહાનસ મરણ એટલે આ-
કાશમાં ચાલી મરવું આદિ શબ્દથી વિષભક્ષણ, અપાપાત વગેરા મરણ લેવા. ૪ 'ભક્ત એટલે
સોજન તેની પરિજ્ઞા એટલે ત્યાગ તેણે કરી મરવું' એટલે અણસણથી મરવું તે વગેરે ૫ વખતના
અનુકંમવાળા. ૬ જે વસ્ત્રવાલા કુદ્રા જિનકલ્પી, પરિહારનિશુદ્ધિકં, યથાલ દિકં, અને પ્રતિભાપ્રતિપત્ત એ
ચાર પ્રકારના સાધુઓજ હોય ત્રણ વસ્ત્રવાલા જિનકલ્પી પણ હોય અને રથવિર કલ્પી પણ હોય
૭ જે હજુ પણ તાંને સંભવ હોય તો.

ગમમાણે! તથે સે અમિસમણ્ણાણં ભવતિ । જહેયં ભગવતા પવેરિતં તમેવ અમિસમેચ્ચા સ-
સ્વતો સવ્વત્તાણં સમત્તમેવ અમિજાણિયા । (૪૨૫)

જસસ ણં મિક્કલુસ્સ ણં ભવહ, પુટ્ટો અચ્છો અહમંસિ, નાલ-મહમંસિ મિહંનરસંકમણં
મિક્કલાયરિયં ગમણાણં । સે ચેવં વડંતસ્સ પરો અમિહં અસણં વા [૪] આહટ્ટુ દલગ્ગજ્ઞા ।
સે પુચ્ચામેવ આલોગ્ગજ્ઞા “આઠ્ઠમંતાં ગાહાવતી ણો રાલુ મે કપ્પહ અમિહં અસણં વા [૪]
ભોત્તપ્પવા, પાયણ વા, અલ્લે વા ણ્ય-પ્પગામે । (૪૨૬)

જસસ ણં મિક્કલુસ્સ અયં પગ્ગપ્પે^૧;—અહં ચ રાલુ પઢિણ્ણત્તો^૨ અપઢિચ્છત્તેહિ, મિલાણો
અગિલાણેહિ, અમિહંસ^૩, સાહમ્મિણ્ણહિં કીરમાણં વેયાવઢિયં સાહગ્ગિસ્સામિ^૪ । અહં વા વિ
રાલુ અપઢિણ્ણત્તો પઢિણ્ણત્તસ્સ, અગિલાણો મિલાણસ્સ, અમિહંસ, સાહમ્મિમસમ કુજ્ઞા^૫ વે-
યાવઢિયં કરણાણ^૬ । (૪૨૭)

આહટ્ટુ પરિચ્છં^૭, આણક્કલેસ્સામિ^૮, આહટ્ટં ચ સાતિગ્ગિસ્સામિ (૧) આહટ્ટુ પરિચ્છં,
આણક્કલેસ્સામિ, આહટ્ટં ચ ણો સાતિગ્ગિસ્સામિ (૨) આ ટ્ટુ પરિચ્છં, ણો આણક્કલેસ્સામિ, અ-
હટ્ટં ચ સાતિગ્ગિસ્સામિ (૩) આનટ્ટ પરિણં ણો આણક્કલેસ્સામિ, આહટ્ટં ચ ણો સાતિગ્ગિસ્સામિ

૧ પ્રકલ્પ આચાર. ૨ પ્રતિજ્ઞા. ૩ નિર્જરામિતરોપઃ ૪ સ્વાદ્યયિષ્યામિ ૫ કુર્યા ૬ ક-
રણય-તદુપકારાય (સ મિશ્નઃ પ્રકલ્પં પાલયન્ મક્તપરિગ્ઝયા પ્રાણાનપિ જહ્યાન્ નપુનઃ પ્ર-
કલ્પં પંડયેદિતિ શ્લેષઃ) ૭ પરિચ્છાં ૮ અન્વેષાયિષ્યામિ.

ઠયે કે એક વચ્ચ રાખતું, અને અને તે પણ છોડી અચેલ [વચ્ચરહિત] થઈ નિશ્ચિત બ-
નતું. આમ કરતા તપ પ્રાપ્ત થાય છે. મારે જેમ ભગવાને ભાવ્યું છે તેનેજ બાંધીને જેમ
ખતે તેમ સમપણ્ણ સનજતા રહેવું. (૪૨૫)

જે સાધુના મને આમ થાય કે હું સકટમાં^૧ આવી પડ્યો છું, અને નિર્ગેશ છું, મારે
ધરોધર બધ બિહા લેવા જવાને હું સમર્થ નથી. (અને કાચ તે સાધુ તેવી પોતાની સ્થિતિ
કોઈને કહી બતાવતો હોય) તે સાબળીને કોઈ ગૃહસ્થ તેના સાથે અસનાદિક આહાર બ-
નાવી ત્યાં લાવી આપવા મારે તો સાધુએ શરૂઆતમાંજ નિચાર કરીને કહેવું કે હું આયુ-
ષ્યમાન ગૃહસ્થ, મને મારા મારે આહારો આહાર કે તેવું બીજું કંઈ પણ, ખાતું પીતું કે
કે લેવું ધરતું નથી. (૪૨૬)

જે સાધુને આવો આચાર હોય જેમકે “હું મોટો પડુ તોપણ મારે બીજાને માફ
વૈયાટ્થ કરવા કહેવું નહિ કિંતુ તેવી સિદ્ધિમાં બીજા તંદુસ્ત સમાન ધર્મે પાળનાર સાધુ-
ઓ પોતાના કમોંતી નિર્જરા^૨ થવાની ઇચ્છીને પોતેજ માફ વૈયાટ્થ કરે તો તે મારે કશુંક
કહેવું; અને હું જો તંદુસ્ત હોઉં તો મારે પોતાની મેગેજ નિર્જરાયે^૩ બીજા માથે સમાન-
ધર્મી સાધુઓનું વૈયાટ્થ તેના ઉપકારાર્થે કરવું.” (તેવા મુદ્દિએ એ પોતાનો આચાર પાળતાં
મક્તપરિગ્ઝા નામના મરણ કરીને પ્રાણ જતા દેવા પણ આચાર ખંડેજો નહિ) (૪૨૭)

(અલ્લકગી) હું બીજાને મારે લાનીગ, બીજાનું લાવ્યું પણ ખા.ચ. (૧) હું બીજા
માટે લાવીશ પણ બીજાનું લાવ્યું નહિ ખાકિ (૨) હું બીજા મારે નહિ લાવીશ, પણ બીજા

મિ (૫) । एवं से अहाकिदिय-मेव घम्मं समहिजाणमाणे संते विरते सुसनाहितलेसे । त-
स्यवि तस्स कालपरियाणं । से तस्य विअंतिकारणं । इच्छेतं विमोहायतणं हितं सुहं समं
णिस्सेयसं आणुगामियं-ति वेमि । (४२८)

[षष्ठ उद्देशः]

जे भिक्खू एगेण वत्थेण પરિણુસિતે પાયવિતિણ્ણ, તસ્સ ણો एवं ભવહ, "વિતિયં
વત્થં જાહસસામિ" । સે અહેસણિજ્જં વત્થં જાણ્ણા, અધાપરિગ્ગાહિયં વા વત્થં ધારેજ્જા । જાવ
ગિમ્હે પાઢિવલ્લે, અધાપરિણુજ્જં વત્થં પરિટુવેજ્જા । અદુવા ઇગસાઢે અદુવા અચેલે લાઘવિયં આ-
ગમમાણે । તવે સે અમિસક્કાગણ્ણ ભવહ । જહેયં મગવયા પવેહ્યં તમેવ અમિસમેચ્છા સઘ્વઓ
સઘ્વત્તાણ્ણ સમત્ત-મેવ સમમિજ્જાણિયા । (૪૨૯)

સે ભિક્ષુ વા, ભિક્ષુણી વા, અસર્ણવા [૪] આહારેમાણે ણો વામાઓ હણુયાઓ વા-
હિણં હણુય સંચારેજ્જા આસાણ્ણમાણે, વાહિણાઓ વા હણુયાઓ વામં હણુયં ણો સંચારેજ્જા
આસાણ્ણમાણે । સે અણાસાયમાણે લાઘવિયં આગમમાણે । તવે સે અમિસમક્કાગણ્ણ ભવહ ।

એ આણ્ણુ પાઠશ. (૩) હું બીજા માટે પણ નહિ લાવીશ, બીજાનું લાવ્યું પણ નહિ ખા-
ધશ (૪) આ રીતે જેમ પ્રતિજ્ઞા લીધી હોય તેમજ કલ્પા મુજબ કર્મને પાળતો થકો સ કટ પડતા
શાંત અને વિરત બની સારી ભેક્ષ્યાઓ ધરતો થકો મુનિ (અણુસણ્ણ કરે) પણ પ્રતિજ્ઞા-ભંગ
ન કરે તેમ કરતા પણ તેનો કાળપર્યાયજ્ઞ^૧ છે તે મુનિ ત્યા કર્મજ્ઞયનો કરનાર છે એ રીતે
એ વિશે ? પુરૂષોત્તુ સ્થાન છે, હિતકર્તા છે, સુખ કર્તા છે, વાજમ્મી છે, કર્મ ખપાવનાર છે
અને એવું સુકૃત ભવાતરે પણ ચાલે છે (૪૨૮)

છકો ઉદ્દેશ.

(ધૈર્યવત મુનિએ ઇંગિત મરણ કરવું.)

જે સાધુ પાસે પાત્ર સાથે માત્ર એકજ વસ્ત્ર હોય,^૩ તેને એમ ચિન્તા નહિ થવાની
કે હું બીજું વસ્ત્ર માગીશ. તે મુનિ યથાર્થજ્ઞ વસ્ત્ર યાચે, અને જેવું મળે તેવું પહેરે, જા-
નાકો આવનાં તે પરિણુજ્ઞ વસ્ત્ર પરણી લે, અથવા તે એક વસ્ત્ર પહેરે પણ અને દાંડી
કરીને વસ્ત્ર સહિત થઈ નિશ્ચિત થાય. એમ કર્યાથી તેને તપ પ્રાપ્ત થાય છે. માટે જેમ ભ-
ગવાને ભાષ્યું તેનેજ જાણી કરીને જેમ બને તેમ સમપણું સમજતા રહેવું. (૪૨૯)

સાધુ અથવા સાધ્વીએ, અસનાતિક આહાર કરતા સ્વાદ મેળવવા માટે તે આહારને રાખ્યા
ગાઢથી જમણા ગાલે ન લાવવું અને જમણાથી ઘાળે ન લાવવું. આમ સ્વાદ નહિ લેવાથી

૧ કાળપર્યાય એટલે બાર વર્ષની સંલેખનાથી સારી ધસવી અણુસણ્ણ કરવું તે. ૨ ઇંગિત
એટલે સાકેતિક એટલે કે આલ્સા પ્રદેશમાંજ માટે હસું કરવું એવા ઠરાવવાથી અણુસણ્ણ કરીને
સારી ઘાડું તે ઇંગિત મરણ કહેવાય ૩ તેવો અભિગ્રહ લીધેલ હોવાથી.

મહેયં મગવતા પવેદ્યં તમેવ અમિસંમચ્ચા મચ્વતો સંશ્વતાણ સમત્ત-મેવ મમમિજ્ઞા-
નિયા । (૪૫૦)

જસત્ત ણં મિત્તલુસસ પુવં મવતિ;—સે ગિલાણામિ ચ સ્વલુ અહં દ્વમેમિ મમેપ્પ દ્વમે સરીરયં
અણુપુલ્લેણ પરિવહિત્તપ્પ, સે અણુપુલ્લેણ આહારં સંવહેજ્ઞા । આહારં અણુપુલ્લેણ મંવહિતા કસાપ્પ વયણૂ
ફિચ્ચા સમાહિયચ્ચે ફલગાવચ્ચટ્ટી વટ્ટાપ્પ મિત્તલુ અમિનિવ્વુડચ્ચે, અણુપવિસિત્તા ગામં વા,
ળારં^૧ વા, સેહે^૨ વા, ક્કચ્ચદં^૩ વા, મદંબં^૪ વા, પદ્દણં^૫ વા, દોણમુદ્દં^૬ વા, જાગરં^૭ વા,
આસમે^૮ વા, સંણિવેસં^૯ વા, ગિગમં^{૧૦} વા, રાયવાણિ વા, તણાહં જાપ્પજ્ઞા । તણાહં તા-
હ્વત્તા સે ત-માયાપ્પ પુગંત-મવક્કમિજ્ઞા । પુગંત મવક્કમિત્તા અપ્પદે અપ્પપાણે અપ્પવીપ્પ અ-
પ્પહરપ્પ અપ્પોસે અપ્પોદપ્પ અપ્પુત્તિગ-પણય-દગ-મટ્ઠિય-મકકાસંતાણપ્પ પઠિલેહિય [૨]
પમજ્ઞિય [૨] તણાહં સંથેરજ્ઞા । તણાહં મયેરત્તા પુત્થવિ સમપ્પ દ્વચિરિયં કુજ્ઞા । (૪૩૧)

તં સચ્ચં સચ્ચવાદી ઓપ્પ તિણ્ણે છિણ્ણકઠંકહે જાતીતેદ્દુ અણાવીતે, ચેચ્ચાણ મિવરં કાપં,
સવિદ્ધાણિય વિરુલ્લુલ્લે પરીમહોલસગ્ગે; અસ્સિ વિસંમણવાપ્પ, મેરવ-મણુચ્ચે । તત્થવિ સત્ત્ત

૧ કરરહિતં ૨ ધુલ્લપ્રાકારવેદિતં ૩ કુલ્લકપ્રાકારવેદિતં ૪ અદ્વંતુસીયગધ્વૂતાલપ્રા-
મરહિતં ૫ જલ્લપ્પલમેદંભિન્નદ્વિચિયં ૬ જલ્લપ્પલનિર્ગમપ્રવેશં ૭ સ્વર્ણાકરાદિ ૮ તાપસાલસયઃ
૯ યાત્રાગતજનાવાસ ૧૦ પ્રભૂતતરવાણિગ્ગવાલસય.

ધણી પંચાત ઓછી થવાની, તથા ૧૫ પણુ પ્રાપ્ત થાય છે. માટે જેમ ભગવાને કહ્યું છે
તેનેજ બાણીને જેમ અને તેમ સમપણું બાણતા રહેલું. (૪૩૦)

જે મુનિનેા એવો અભિપ્રાય થાય કે હું આ વખતમાં^૧ હવે આ શરીરને ક્રિયાના^૨
ક્રમમાં ધરનાં થકાં અશક્ત થાઉં છું, તે મુનિએ અનુક્રમે^૩ આહારને ધરાવું, અને તેમ
કરીને કપાચો પાતલા કરી શરીરથી થતા વ્યાપાગે નિયમીને ફળકની^૪ માફક રહેતા થકાં
રોગાદિક આવી પડતાં તંપાર થઇ શરીરના સુતાપથી રહિત થઈ ધર્મધરી ઈગિત મરણુ કે-
રું. તે આ રીતે કે ગામ, નગર, ખેડું, કસબો, પ્રગામો, પાટણ, બંદર, આગર, આશ્રમ,
યાત્રાસ્થળ, વ્યાપારસ્થળ, કે રાજધાનીમાં જઈને દર્ભવગેરૂ તણુખલા માગી આવવા તે લ-
ઈને એકાંત સ્થળમાં જવું. ત્યાં જઈ, ક્રીડિઓના ઈંડા, છવજંતુ, બીજ, વનસ્પતિ, બાકળ,
પાણી, ક્રીડિઓના નાગન, લીલપ્રજા, લીલી માટી, તથા ક્રોગિઓથી રહિત જમીનને ફડીર તે
જોઈ પુછ પ્રમાઈ, દર્ભ પાથરવા અને ત્યાં એવે વખતે ઈતરિકે^૫ એટલે પાદપોપગમ
મરણુના હિચાએ થોડી મુચ્છેલીવાલુ ઈગિત મરણુ કરું. (૪૩-)

સત્યવાદી. પરાક્રમી, સસારનો પાર પામેલ, “કેમ કરીશ” એવી બીકથી રહિત, ફડી
રીતે વસ્તુસ્વરૂપને અણુનાર, સસારના નહિ ફોસેલ, મુનિ જિનપ્રવચનના ત્રિસ્વાસથી ભય-
દર પરીપહ તથા ઉપસર્ગ અવગણીને આ વિનશ્વર શરીરને છાંડતાં થકાં ખરેખર સસ અને

૧ રોગાદિક થવાથી અથવા લુપ્તા આહારથી શરીર હીણુ થઈ જવાથી. ૨ આવસ્થાદિક
ક્રિયાઓમાં ૩ છંડ અંભાદિક્રમે, નહિ કે પાર વર્ષની સંલેખનાના ક્રમે, કાલુ કે માંડું માણસ
કંઈ તેટલો વખત ટકી શકે નહિ ૪ જેમ ફળ- [પાદીઓ] કપાતાં ધરાતાં બધું સહન કરે તેમ
બધું સહન કરતાં થકાં. ૫ અહીં ઇતરિકાખે સાગારી અણુસણુ ન લેવું કેમકે તે જિનકંઈની
ન સંભવે.

કાલપરિયાપ્ત । સેવિ તત્થ ત્રિયંતિક્રારણ દૃષ્ટેત્ । વિમોહાયવર્ણં હિતં સુદ્ધં ચ્ચેમં ગિત્સેયસં આ-
શુગમિયંતિ ધેમિ । (૪૩૨)

[સત્તમ ઉદ્દેશઃ]

જે મિક્તુ અચેલે પરિવૃત્તિ, તત્સ ગં એવં ભવતિ, ચાણમિ^૧ અહં તળપાસં અહિયા-
સિત્તપ્, સીયપામં અહિયાસિત્તપ્, તેડપામં અહિયાસિત્તપ્, દંસમસગપાસં અહિયાસિત્તપ્, ઇગ-
તરે અન્નતરે વિસ્વરૂપે પાસે અહિયાસિત્તપ્; હિરિપદિચ્છાદનં ચ ગો સંચાણમિ અહિયાસિત્તપ્^૨
એવં સ કપ્પતિ કદિવંધણં ધારિત્તપ્ । (૪૩૩)

અદુવા તત્થ પરક્કમંતં મુજ્જો અચેલ તળપાસા ફુસંતિ, સીયપાસા ફુસંતિ, તેડપાસા
ફુસંતિ, દસમસગપાસા ફુસંતિ, ઇગયરે અન્નયરે વિસ્વરૂપે પાસે અહિયાસેતિ અચેલે છાઘ-
વિયં આગમમાણે । તવે સે અભિસમન્નાગપ્ ભવતિ । જહેતં ભગવયા પવેદિયં તમેવ અભિસ-
મેચ્ચા સન્વઓ સન્વત્તાપ્ સમત્તમેવ સમભિજાણિયા । (૪૩૪)

જક્કણં મિક્તુસ્સ રૂવં ભવતિ, અહં ચ સ્વલ્લુ અચ્ચેસિ મિક્તુણં ઝક્કણં વા [૫] આહુદ્ધ

૧ શક્નોમિ ૨ હ્રીમચ્છાદનં ત્યક્તુ ન શક્નોમિ.

ફક્કર કામ બળવે છે આમ કરતાં પણ તેનો કાળપર્યાય [સંલેખના] ન ગણાય છે. તે મુનિ
આ સ્થળે પણ અંતક્રિયા કરે છે. એ રીતે એ ઇગિત મરણ વિમોહી પુરુષોનું સ્થાન છે,
હિતકર્તા છે, મુખકર્તા છે, વાળગી છે, કર્મ ખપાવનાર છે, અને ભવાંતરે એનું મુક્ત સાથે
ચાલે છે. (૪૩૨)

સાતમો ઉદ્દેશ.

(પાદપોપગમન મરણ)

જે સાધુ વસ્ત્રરહિત [દિગંબર] હોય, તેને એવું ધરો કે હું ધાસનો સ્પર્શ ખમી શકું
હું, તાપ ખમી શકું છું, દશ કે મશકનો ઉપદ્રવ ખમી શકું છું, અને બીજા પણ અનુકૂળ
પ્રતિકૂળ પરીપહ ખમી શકું છું; પણ નમ્ર રહેતાં લલ્લ પરીપહ ખમી શકતો નથી, તે
સાધુએ કટિબધ વસ્ત્ર [ચાદપદ] રાખવું. (૪૩૩)

જે લલ્લ છતી શકતી હોય તો અચેલ [વસ્ત્ર રહિત] ન રહેવું તેમ રહેતાં ત-
ણસ્પર્શ, તાક, તાપ, દંશમશક, તથા બીજા પણ અનેક અનુકૂળ પ્રતિકૂળ પરીપહ આવે તે
સહન કરવા એમ કર્યાથી લાઘવ [અસ્થિતા] પ્રાપ્ત થાય છે, અને તપ પણ પ્રાપ્ત થાય
છે. મારે જેમ ભગવાને કહ્યું છે તેને જ નળી જેમ બને તેમ સમપણુ બાળતા
રહેવું. (૪૩૪)

(અઉભગી) જે સાધુના મને એમ થાય કે હું બીજા સાધુને આહારાદિક લાવી આ-

દલહસ્સામિ, આહદં ચ સાતિજ્જિસ્સામિ [૧] જસ્સણં મિક્કલુસ્સ एवं भवति;—અહં ચ खलु अन्नोसि मिकखणं असणं वा० आहट्टु दलहस्सामि, आहदं च णो सातिज्जिस्सामि [૨] જસ્સણં મિક્કલુસ્સ एवं भवति;—અહં ચ खलु असणं वा० आहट्टु नो दलहस्सामि, आहदं च सातिज्जिस्सामि [૩] જસ્સણં મિક્કલુસ્સ एवं भवति;—અહં ચ खलु अण्णोसि मिकखणं असणं वा० आहट्टु नो दलहस्सामि, अ.हदं च णो सातिज्जिस्सामि [૪]—અહં ચ खलु तेण अधातिरित्तेणं अधेसाणिज्जेणं अधापरिग्गहिण्णं असणेणं वा० अभिक्खं साहग्गियस्स कुञ्जा वेयावडियं करणाए। अहं वावि तेण अधातिरित्तेणं अधेसाणिज्जेणं अधापरिग्गहिण्णं असणेणं वा० अभिक्खं साहग्गियस्सि क्रौरमाणं वेयावडियं सातिज्जिस्सामि लाघवियं आगममाणे जाव समत्त मेव सममिजाणिथा । (૪૩૫)

જસ્સણં મિક્કલુસ્સ एवं भवति;—સે ગિલમિ ચ खलु अहं इमंमि समए इमं सरीरं खणुपुब्बेणं परिचहित्तए, से अणुपुब्बेणं आहारं संबट्टेज्जा । संबट्टेज्जा कसाए पयणए किच्चा ल-माहिअच्चे फलगावयट्ठी उट्ठाय मिकखं अभिणिब्बुडच्चं, अणुपविसित्ता गामं वा जाव राय-हाणि वा तणाइं जाएज्जा । तणाइं जाएत्ता, से त-मायाए एगंत-मवक्कमेज्जा, अप्पंदे जाव तणाइं संयरेज्जा । एत्थवि समए कायं च, जोगं च, इरियं च, पस्सक्खाएज्जा । (४३६)

તં સરુચ્ચં, સચ્ચાવાધી ઓણ તિત્તે છિલ્લકડ્ડકહે આતીનદે અણાતીતે વેચ્ચાણ મિવરં કાર્યં સંવિહુણિય વિરુવરુવે પરિસ્સહોવસમે ઝિલ્લિ વસંમણાણ મેરવ મણાચ્ચં । તત્થવિ તસ્સ કાલ-

પીશ, અને હું પણ બીજાનું લખશિ (૨); અથવા લાવી આપીશ પણ લખશિ નહિ (૨); અથવા હું નહિ લાવી આપુ પણ લાવેલું લખશિ. (૩) અથવા હું બીજા માટે લાવીશ પણ નહિ અને લખશિ પણ નહિ. (૪) (એ રીતે ચક્રલગીથી પ્રતિજ્ઞા કરે અથવા આ પ્રમાણે છૂટી પ્રતિજ્ઞા કરે કે) આરે આરા અપથી વધેલા યથાયોગ્ય જેવા મળેલ તેવા આહારાદિકથી નિર્જનના અર્થે સાધર્મ્યે મુનિનુ ઉપકાનર્થે વૈયાટ્થ્ય કરવું. અથવા માઈ કોઈતેવી રીતે આહારાદિક આપી વૈયાટ્થ્ય કરે તે સ્ત્રીકાનીશ જે માટે એવી પ્રતિજ્ઞાથી લાઘવ પ્રાપ્ત થાય છે. તપ પ્રાપ્ત થાય છે. માટે જેમ ભગવાને કહ્યું છે તેનેજ બાધીને સમપણું બાધવું. (૪૩૫)

જે સાધુને એવો અભિપ્રાય થાય કે હવે આ વખતે હું આ શરીરને ક્રિયાઓમાં ને-હતાં થકાં અસક્ત થાઉં છું, તેણે અનુક્રમે આહાર થટ્ટાડવો. તેમ કરીને કપાય પાતલા કરવા પછી શરીર વ્યાપાર નિયમીતે ક્ષણક માફક રહેતાં થકાં મરણુ માટે તૈયાર થઈ શરીર સતાપરહિત થઈ ધીરપણે પાદ્યોપગમન^૧ અણુસણુ કરવું. તે આ રીતે કે ગામાદિકમાં જઈ દર્ભ વગેરે લાવી એકાતમાં નિર્જીવ ભૂમિએ સથાગે પાથરવો, પછી તેવે વખતે, શરીરને, શરીરના વ્યાપારને, અને ઈર્ષા એટલે ગતિને લાગ કરવાની પ્રતિજ્ઞા લેવી (૪૩૬)

સસવાદી પરાક્રમી પારગામી “ક્રેમ કરીશ” એવી બીકથી રહિત પદાર્થસ્વરૂપ બાણનાર સંસારમાં નહિ રહ્યાએલ મુનિ જિન પ્રવચનના વિશ્વાસથી ભયંકર પરીપક્ષ તથા ઉપસંગોને અવગણીને આ વિનશ્વર શરીરને છાંડતો થકો ખરેખર સસ અને દુઃકર કામ બળવે

૧ પાદ્ય એટલે આડ તેને ઉપગમન સરખા થતું એટલે કે આડ માફક સ્થિર થઈ રહેલું, કોઈ પણ અંગોપાંગ રગાવવા નહિ, એવું મરણને પાદ્યોપગમન કહે છે.

પરિયાપ્ત । સે તત્ત્વ વિગ્રંતિકારણ દૃષ્ટ્યેયં । વિમોહાયતણ દિયં સુદં સ્વમં ગિત્સેયસં ધાનુગામિયં-
ચિત્તે વેતિ । (૪૩૭)

[અષ્ટમ ઉદ્દેશઃ]

અણુપુચ્ચેણ વિમોહાદં, જાદં ધીરો સમાસજ્જઃ;
વસુમંતો મતિવંતો, સર્વં જચ્ચા અણેલિસં ।૧। (૪૩૮)
દુર્ધિહંપિ વિદિત્તા ણં, બુદ્ધા ધમ્મસ્સ પારગા;
અણુપુચ્ચીદં સંસ્થાપ, કમ્મુણા ડ તિવદતિ ।૨। (૪૩૯)
ક્ષતાપ્ પયણુપ્પ કિચ્ચા, અપ્પાહારો તિતિક્ષણ;
અહમિક્ષુ ગિજ્ઞાપજ્ઞા, આહારસ્તેવ અતિયં ।૩। (૪૪૦)
જીવિયં ણામિકંલેજ્જા, મરણં ણાવિ પત્થપ્પ;
દુહતોવિ ણ સજ્જેજ્જા, જીવિતે મરણે તહા ।૪।
મજ્જત્થો ણિજ્જરાપેહી, સમાહિ-મણુપાલપ્પ;
અંતોર્વાહિ વિડ્ડસ્સજ્જ, અવ્વત્થં સુદ્ધ-મેસપ્પ ।૫। (૪૪૧)

છે. તે મુનિનો આ સ્થળે પણ કાળપર્યાય જ છે. વળી આ સ્થળે તે અંતક્રિયા પણ કરી શકે છે. એ રીતે એ પાદપોષગમન મરણુ વિમોહી પુરુષોનું સ્થાન છે, હિતકર્તા છે, સુખકર્તા છે, વાળખી છે, કર્મ અપાવનાર છે, અને એનું ફળ ભવંતરે આવે છે. (૪૩૭)

આઠમો ઉદ્દેશ.

(કાલપર્યાયથી ત્રણે મરણુની વિધિ)

સંયમી બુદ્ધિશાળી અને ધીર મુનિએ બધી બાબત અતિસરસ રીતે જાણીને અનુક્રમે મોહને દૂર કરનાર ત્રણે^૧ મરણુની રીતોમાથી ગમે તે એક પામીને સમાધિ પાળતી. (૪૩૮)
(શરીરશદિ બાલ તથા રાગાદિ અબ્યતર) એ બન્ને પ્રકારની વસ્તુ જાણીને^૨ ધર્મના પારગામી થએલ મુનિઓ અનુક્રમે અવસર જાણીને કર્મથી છૂટે છે (૪૩૯)

ક્રમાય પાતલા કરી આહાર ગટાવી (સંકટ) સહન કરતો થકો બે સાધુ કદાચ આહાર વિના બહુ જ મુશ્કેલી તો તદન આહારનો ભાગ કરી અણુસણુ કરે અથવા સમાધિ રાખવા માટે થોડો વખત આહાર લઈ પછી સંલેખણુ ચલાવે. (૪૪૦)

મુનિએ અણુસણુ કરતાં શરૂવું પણ ન ઈચ્છેવું તેમ મરણું પણ ન ઈચ્છેવું. જીવિત અને મરણુ એ બન્નેમા આશા ન બાંધવી. કિંતુ સગભાવી થઈ નિર્જરાની પ્રતિષ્ઠા ધરતાં થકાં સમાધિ પાળ્યા કરવી. અદરના (ક્રમાય) અને બાહરના (શરીરશદિક) છોડીને પવિત્ર અત્તરણુ (રાખવા) ચલાવું. (૪૪૧)

૧ લક્ષ્યપરિણા, ઇંગિત મરણુ, તથા પાદપોષગમન મરણુ. ૨ ચાવત્ છાંડીને.

નં -કિંચિ વક્ષમે જાળે, આઠવંશમસ્ય અપ્પણો,
 તસ્તેવં શંખરદ્વાપ, સ્વિપ્પં સિવ્વેજ્જ પંઢિપ્પ ૧૬ (૪૪૨)
 ગામે વા અદુવા રણે, ચંદિલં પંઢિલેહિયા;
 અપ્પપાણં તુ વિજ્ઞાય, તણાહં સથરે સુણી ૧૭ (૪૪૩)
 અણાહારો તુલ્લેજ્જા, પુટ્ટો તથ હિયાસપ્પ;
 ણાતિવેલં ઉવચરે, માણુસ્સેહિં વિ પુટ્ટપ્પ ૧૮ (૪૪૪)
 સંપપ્પગા ચ લે પાણા, જે ઇ ઉદ્ધ-મહે-ચરા;
 મુંજંતે મંસસોળીતં, ણ છણે ણ પમજ્જપ્પ ૧૯ (૪૪૫)
 પાણા દ્વેહં વિહિંસંતિ, ઠાણાતો ણ વિરઘ્મમે;
 આસવેહિં વિવિત્તેહિં તિપ્પમાણો હિયાસપ્પ ૧૯૦
 ગંથેહિં વિવિત્તેહિં, આઠકાલસ્સ પારપ્પ; (૪૪૬)
 પગ્ગહિઅતરગં^૧ ચેયં, ઇવિયસ્સ વિયાણતો ૧૯૧ (૪૪૭)
 અયં સે અવરે ધમ્મે, ણાયપુત્તેણ સાહિપ્પ;
 આચવજ્જં પઢીયારં વિજ્ઞેજ્ઞા તિહા તિહા ૧૯૨ (૪૪૮)

૧. ઇત હંગિતમરણસૂત્રં. પ્રવૃત્તિત્તરકં શ્રેષ્ઠતરમિત્યર્થ.

(ઓચિત્યો કંઈ રોગ ઉત્પન્ન થાય તો સમાધિને ઇચ્છતા મુનિએ) પોતાના આયુષ્ય પાળવાના જે ઉપાય માલ્યમ હોય તે ઉપાય અણુસણના અંદર કરી લઈ સમાધિ મેળવી પાછી પણ સંલેખણ કરવી. (૪૪૨)

ગામમાં અથવા અરણ્યમાં સ્થડિત^૧ તપાશીને તેને જીવનંતુ સહિત જાણુનિ સૂકા દ-ભાંદે તૃણોથી લા સંચારો પાથરવો. (૪૪૩)

તે સંચાર પર આહાર લાગ કરી (અણુસણ કરી) મુનિએ શયન કરવું અણુસણમાં જે પરીધહ કે ઉપસર્ગ [દુઃખ તથા સકટ] ઊપજે તે સહન કરવા. કોઈ મનુષ્યો તરફથી ઉપસર્ગ થાય તો મર્યાદા ઉલ્લંઘવી નહિ. (આર્તધ્યાનમાં ન પડવું) (૪૪૪)

ફરતા જતુઓ^૨ પશ્ચિઓ^૩, સર્પાદિ જતુઓ, માંસભક્ષી પ્રાણિઓ,^૪ અને રક્તભક્ષી પ્રાણિઓ^૫ અણુસણમાં રહેલ મુનિને ઉપદ્રવ કરે તો મુનિએ હાથ વગેરાથી તેમને મારવું નહિ અને રમેહરણાદિકથી શરીરને પ્રમાણરૂં પણ નહિ. (૪૪૫)

જતુઓ માઈ શરીર ખાએ છે પણ મારા ગુણો નથી ખાતા, એમ વિચારી મુનિએ તે દેહાણુથી ઊડી બીજે સ્થળે ન જવું. આશ્વો^૬ છાડીને આનંદમાં રહી સર્વ સહન કરવું-વળી જૂદા જૂદા શાસ્ત્રોને સામલતાં અથવા જૂદી જૂદી જાતનો પરિગ્રહ છાંડતાં પોતાનું આયુષ્ય પૂરું કરવું. (૪૪૬)

હવે જે સંયમી મુનિ ગીતાર્થ^૭ હોય તેવા મુનિ ઇગિતમરણ નામનું અણુસણ કરે છે. તે અણુસણ ધણી કઠિન રીતે લેવાય છે. (૪૪૭)

એ અણુસણમાટે જ્ઞાનપુત્ર વાર પ્રભુએ એમ કહેલું છે કે તે અણુસણસંસ્થિત મુનિએ જાતે જ ઉદ્ધર્તનાદિ^૮ ક્રિયાઓ કરવી બીજા પાસે ત્રિવિધે ત્રિવિધે ન કરાવવી. (૪૪૮)

૧ સ્થળ. ૨ ક્ષીરિઓ. પ્રમુખ ૩ ગીધવગેરા ૪ સિંહાદિ ૫ મહર જેવા. ૬ કપાય વગેરા પા-
 પના હેતુઓ ૭ જઘન્નથી પણ નવપૂર્વા હોવા જોઈએ ૮ ઉદ્ધર્તન-ઉદ્ધર્ત, પરિવર્તન-પાત્રું કેરવું.
 હચ્ચાર. અરણ્ય જવું, પ્રથમજીવિતાય કરવા જવું, ઇલાદિ ક્રિયાઓ.

હરિપસુ જા નિવજ્જેજ્ઞા, ચંદિલં મુણિઆ^૧ સપ્પ;
 વિત્તસજ્જ અણાહારો, પુટો તત્થ હિયાસપ્ ૧૧૩ (૪૪૯)
 હંદિપ્પહિ ગિલાયંતે, સમિયં આહરે મુણી;
 તહાવિ સે અગરહે, અચલે જે સમાહિપ્ ૧૧૪ (૪૫૦)
 અભિક્કમે પઢિક્કમે, સંકુચપ્ પસારપ્;
 કાયસાહારણદાપ્, હત્યંઘાવિ અચેયણે ૧૧૫ (૪૫૧)
 પરિક્કમે પરિકિલંતે, અદુવા ચિદ્દે અહાયતે;^૨
 ઠાણેણ પરિકિલંતે, ણિસિપ્પજ્ઞા ય અંતસો ૧૧૬ (૪૫૨)
 આસીણે ણેલિસં મરણં, હંદિયાણિ સર્મારપ્;
 કોલાવાસં સમાસજ્જ, વિતહં પાદુરેસપ્^૩ ૧૧૭ (૪૫૩)
 જયો વજ્જં સમુપ્પજ્જે, જા તત્થ અવલંબપ્;
 તત્તો વક્કસે અપ્પાણં, સન્ને ફાસે અહિયાસપ્ ૧૧૮ (૪૫૪)
 અય^૪ ચાયત્તરે સિયા, જો એવં અણુપાલપ્;
 સન્નવાયણિરોઘેવિ, ઠાણાત્તાં જા વિરુદ્ધમે ૧૧૯ (૪૫૫)

૧ જ્ઞાત્વા ૨ યથાયતઃ ૩ ગવેપયેત્ ૪ પાદપોપગમમરણાવોધઃ

લીસોતરીવાળી જાયામા ન સુવું કિતુ નિર્ણવ અગ્રિલમા શયન કરવું. આહારને સાગીને
 ને ઉપસર્ગો થતા રહે તે સહન કરવા (૪૪૯)

વળી ઇન્દ્રિયો^૧ બહુ અક્રામ્ય સારે તે ઇન્દ્રિયોને હેરવી ફેરવીને આત્માને સમાધિમાં રા-
 ખવો. કારણ કે જેમ તેમ કરતાં પણ જે સમાધિવત રહે છે તે પવિત્ર અને અચલ
 કહેલો છે. (૩૫૦)

એ અણુસણુમાં નિયમિત કરેલી ભૂમિમા શરીરના સહજ ટકાવ માટે જવું આવવું,
 એસવું, ચરણાદિક પસારના વગેરે ક્રિયાઓ કરી શકાય છે. અને જે કોઈ સમર્થ મુનિ હોય
 તો તેણે અચેતન [નિર્ણવ વસ્તુ] માકક અગ્રજ યદ્ રહેવું, (૪૫૧)

પણ તેમ નહિ કરી શકના મુનિએ બેશી બેશી થાકી જતા (સમાધિના અર્થે) હરવું-
 ફેરવું, અથવા હરતાં કરતાં થાકેલા મુનિએ યતનાપૂર્વક એસવું, અને બેશવાથી થાકી જતાં
 શયન પણ કરવું (૪૫૨)

આવા અણુસણુમાં ઉજાલા થએલા મુનિએ પોતાની ઇન્દ્રિયો તેમના વિષયોથી ખૂબ
 ખેંચી લેવી. અવલ્લભના માટે [અઢેલવા માટે] જે મુનિઓ પોતાની પીઠ પાછલ પાટિઈ
 રાખે છે તે સુધિર હોય તો તે બદલાવી બીજું લેવું (૪૫૩)

કારણ કે જેથી પાપ ઉત્પન્ન થાય તેનું અવલંબન ન કરવું. માટે સર્વ સંદોષ યોગોથી
 આત્માને દૂર કરીને સર્વ પ્રતિપક્ષ તથા ઉપસર્ગ સહેવા. (૪૫૪)

(હવે પાદપોપગમ અણુસણુ કહે છે) જે મુનિ સર્વ શરીર અક્રામ્ય પણ જે સ્થાન
 મા અણુસણુ કરેલું હોય તે સ્થાનથી લવલેશ પણ ન ડગે અને એ રીતે જે પાદપોપગમ
 અણુસણુ પાળે તે સર્વથી અધિક કામ જાણવું (૪૫૫)

અયં સે વત્તમે ધમ્મે, પુન્નઠાણસ્સ પગ્ગહે;
 આચરં પઢિલેહિત્તા, વિહરે^૧ ચિટ્ઠ માહણે ૧૨૦૧ (૪૫૬)
 અચિત્તં તુ સમાસજ્જ, ઠાવણં તત્થ અપ્પયં;
 વોસિરે સન્નસો કાર્યં, ણ મે દેહે પરીસહા ૧૨૧૧ (૪૫૭)
 જાવજ્જીવં પરીસહા, વવસગ્ગા ઇતિ સંલયા;
 સંબુઢે દેહમેયાણ, ઇતિપણે ધિયાસણ ૧૨૨૧ (૪૫૮)
 મિત્તરેસુ ન રજ્જેજ્જા, કામેસુ વદ્ધુતરસુ વિ;
 ઇચ્છારોમં ણ સેવેજ્જ, ધુવં વચ્ચં સંપહિયા ૧૨૩૧ (૪૫૯)
 સાસણહિં ણિમંતેજ્જા, દિવ્વમાયં ણ સદ્ધે;
 સં પઢિલુજ્જા માહણે, સવ્વં નૂમં વિધૂણિયા ૧૨૪૧ (૪૬૦)
 સન્નવેદુહિં અમુચ્છિણ, આત્કાલસ્સ પારણ;
 તિત્તિરસ^૨ પરમં ણચ્ચા, વિમાહચ્ચતરં હિતં-તિ વેમિ ૧૨૫૧ (૪૬૧)

૧ અનુપાલયેદિત્યર્થઃ કાર્યઃ ૨ (વપસંહારસૂત્રં)

આ અણુસણ સર્વથી ઉત્તમ છે, કારણ કે એ પેહેલા બતાવેલા ભક્તપરિણા તથા ઊગિ તમરણ એ બન્ને અણુસણોથી મુશ્કેલ છે. (એની વિધિ આ રીતે છે) અચિર એટલે નિશ્ચય ભૂમિ તપાસીને સાં ખેશીને એ અણુસણ આદરવું. (૪૫૬)

મતક્ષણ એકે અચિત્ત સ્થ ઊગિ અથવા ધૂળક મેળવીને સાં પોતે સ્થિત થવું, એ ને આખા શરીરને વોસરાવવું. (પછી પરીપહ કે ઉપસર્ગ થાય તો વિચારવું કે 'મારા શરીરમાં પરીપહ છે જ નહિ. (શરીર જ માફ નથી ભારે તેના પરીપહ તે ભારે શેના હોય.) (૪૫૭)

વળી વિચારવું કે બધા લગી જીવીશ સા લગી પરીપહોપસર્ગ સહેવાના છે એમ ધારી ને “મે શરીરથી જૂદો થવા માટે જ શરીરનો લાગ કરેલો છે?” એમ વિચારી પડિત મુનિએ સર્વ પરીપહોપસર્ગ સહન કરવા (૪૫૮)

વળી આવે વખતે કદાચ કોઈ રાજાદિક સાં આવી અનેક લાલચો બતાવી મુનિનું મન ડગાવે તો પણ મુનિએ તે ક્ષણભગુર શબ્દાદિક વિષયોમાં રાગ કરવો નહિ. સદા સ્થિર રહેનારી યશકીર્તિ વિચારીને મુનિએ ધૃતિબોલ એટલે “હું ચકવર્તી થાઉં” એ વગેરે નિદાન ન કરવા (૪૫૯)

વળી કોઈ કદાચ શાશ્વત એટલે અનર્ગલ દ્રવ્યથી મુનિને નિમગ્ન કરે તો મુનિએ ચિન્તવતું કે માફ શરીર જ શાશ્વત નથી માટે એ દ્રવ્ય શાશ્વત શી રીતે બને.” વળી કોઈ દેવતા આવી માયા બતાવે તો તે પણ માનવી નહિ; કિંતુ સર્વ જન્મજન દૂર કરીને હે મુનિ, હું સમજ કે એ નકડી દેવમાયા જ છે. (૪૬૦)

એ રીતે સર્વ વિષયોમાં અમૃદ્ધિજન થઈને મુનિએ આયુક્ષણના પારંગામી થવું. (ઉપસહાર) એ રીતે એ ત્રણે મરણોમાં ઉત્કૃષ્ટ નિતિક્ષા [સહનશીલતા] રહેલી હોવાથી સ્વયોચ્ચ તાનુસારે ગમે તે મરણ કલ્યાણકર્તા છે. (૪૬૧)

ઉપધાનશ્રુતાલ્પ્ય નવમ મધ્યયનમ્

[પ્રથમ ઉદ્દેશ :]

અહાસુયં વદિસ્તામિ, જહા સે સમગે ભગવં વદુણ;
સસ્તાય^૧ તસિ હેમંતે, અદુણાપન્વદ્દુ રીયથા^૨ ૧૧ (૪૬૨)
ળોચેવિમેજ^૩ વત્યેળ, વિહિસ્સામિ તંસિ હેમંતે;
સે પારણ આવફહાણ, યય^૪ સુ અણુધમ્મિયં વસ્સ ૧૨ (૪૬૩)
વત્તારિ સાહિણ માસે, વહવે પાણજાહયા આગમ્મ;
અમિરુજ્જ કાય વિહરિંસુ, આરુહિયા^૫ જ તત્ત્ય હિંસિસુ ૧૩ (૪૬૪)
સંવચ્છર સાહિય માસ, જ જ રિક્કાસિ^૬ વત્થગં ભગવં;
અચેલણ તત્તો ચાર્હ, ત વોસજ્જ વત્થન્નગારે ૧૪ (૪૬૫)

૧ જ્ઞાત્વા ૨ રીયતેસ્મન્નિજહાર इत्यर्थः ૩ નચૈવાનેન ૪ વસ્થુધારણં ૫ આરુઝ્ઞ ૬ વ્ય-
ક્તવાન્.

અધ્યયન નવમું.

ઉપધાનશ્રુત.

પહેલો ઉદ્દેશ.

(મહાવીર સ્વામિનો વિહાર)

(શ્રે જા'ય.) મે જેમ સાંભળ્યું છે તેમ કહું છું કે શ્રમણ ભગવાન (મહાવીર) દીક્ષા
લઇને હેમત રૂત્રમાં તરતજ વિહાર કર્યો. (૪૬૨)

(તેમને ઇંદ્રે એક દેવદુષ્ટ વસ્ત્ર આપેલું હતું પણ) ભગવાને નથી વિચાર્યું કે એ
વસ્ત્રને હું કીયાગામાં પહેરીશ. તે ભગવાન તો જીવિતપર્યંત પરીપણના સહનાર હતા. માત્ર
બધા તીર્થકરોના રિવાજને અનુસરીને તેમણે (ઇંદ્રે આપેલું) વસ્ત્ર ધર્યું હતું. (૪૬૩)

(ભગવાનના શરીરે દીક્ષા લેતી વખતે પુષ્કળ મુગધિ વાસકોપ વર્ષેલો હોવાથી) આર
મહિના લગી ધણી જાતના શ્રમશબ્દિક જાતુઓ તેમના શરીરને વલગતા હતા અને માંસ તથા લોહી
ચૂસતા હતા. (૪૬૪)

ભગવાને લગભગ તેર મહિના લગી તે (ઇંદ્રે દીધેલું) વસ્ત્ર સ્કંધપર ધર્યું હતું. પછી તે
વસ્ત્ર હાંડીને ભગવાન વચ્ચેથી અનગાર થયા, (૪૬૫)

અદુ^૧ પોરિલિ^૨ તિરિયમિત્તિ, ચક્કુ-સાસજ્જ^૩ નંગરો જ્ઞાતિ^૪;
અહ ચક્કુમીયા^૫ સહિયા^૬ તે^૭, હંતા હંતા^૮ વહ્વે કંદિસુ ૧૫ (૨૬૬)

સયળેહિ^૯ વિતિમિસ્મેહિ, હ્થીઓ તલ્ય ને ચરિત્તય;
સાનારિયં ન સેવડ, ઇતિ સે સય પંચલ્લિપા^{૧૦} જ્ઞાતિ ૧૬ (૨૬૭)

જે કેહ્ ઇમે અગારત્વા, મીસીમાર્વં પહાત્ત સે ક્ષતિ,

પુટ્ટેવિ જામિમાલેસુ, ગચ્છતિ જાહ્વત્તતી ઝજ્જુ ૧૭ (૨૬૮)

જો સુગર-મેત-મેગેલિ, જા મિમાલે અમિદાપ્પાગે;
હયપુવ્વો તલ્ય દંઢેહિ, છ્લસિયપુવ્વો^{૧૧} અપુલ્લેહિ ૧૮ (૨૬૯)

ફરુલાહં દુત્તિત્તિવ્જ્ઞાહં, અતિઅચ્ચ^{૧૨} મુળી પરત્તનનાગે,
આધાયણદગીતાહં, દંડજ્જમાહં મુટ્ટિજ્જમાહં ૧૯ (૨૭૦)

૧ અય ૨ પુરુષપ્રજાગર્ભીય ૩ સાવધાનોમૃત્વા ૪ ધ્યાયતિ ૫ ટર્ગનલીલા. ૬ સંહિતા
મિલિતા: ૭ હિંમા: ૮ હત્વા હત્વા ૯ કાયનેપુન્વત્તિતુ ૧૦ આત્માનં દૈરાન્નપ્રાગેર્મવિદ્ય.
૧૧ હિસિતપૂર્વ: ૧૨ અતિગમ્ય

ભગવાન સાવધાન થઈ પુરુષપ્રજાણુ માર્ગને ઈર્ષ્યાઅભિતિથી શોધીને ચાલતા હતા.
આ વખતે નાના બાળકો તેમને દેખી ભયભ્રાત થઈ એકઠા થઈ તેમને લાઠમૂઠ વગેરેથી
મારતા મારતા રડવા લાગતા (૪૬૬)

વળી ભગવાન, ગૃહસ્થ અને તીર્થકરેથી સેક્ષબેક્ષ થએલી વસ્તિમાં રહેતા ત્યારે ને
સ્ત્રિઓ તેમને પ્રાર્થના કરતી તો તે ભગવાન તે સ્ત્રિઓને શુદ્ધમાર્ગની અર્ચનાઓ બતાવતે
તેમનો પરિહાર કરતા થકા મૈથુન નહિ સેવતા. એ રીતે તેઓ પોતે પોતાના આત્માને વૈશ-
વ્યમાર્ગમાં લાવીને ધર્મધ્યાન ધ્યાતા હતા. (૪૬૭)

ભગવાન, ગૃહસ્થો સાથે હળવું મળવું જોડીને ધ્યાનનિમગ્ન રહેતા ગૃહસ્થો કઈ પુણ્યના
તો તેમના સાથે એ વખતે ભગવાન બોક્ષતા નહિ પણ પોતાનું હિત સંપાદન કરના આસ્થા
જતા હતા સરક્ષ સ્વભાવી ભગવાન એ રીતે બોક્ષ માર્ગને અનુવર્તતા હતા. (૪૬૮)

ભગવાનને કોઈ વખાણુના તો તેના સાથે પણ કશું બોલતા નહિ, તેમજ જે પુત્રપટ્ટીન
અનાયો તેમને દગ્ધદિક્ષી મારતા કે વાલ ખેંચીને દુખ દેતા તેમના તરફ કોપ હતા નહિ.
(એવું પ્રવર્તન ખરે એવા મહાપુરુષો જ કરી શકે છે. પ્રાકૃત જનોથી એન વર્તવું
મુશ્કેલ છે.) (૪૬૯)

વળી ભગવાન, નહિ ખમી શકાય એવા ક્રોધ પરિપક્ષની કરી દરકાર નહિ કરતા અને
લોકોથી થતા તલ્ય કે ગીતમા રાગ નહિ ધરતા, તથા દડયુદ્ધ કે મુટ્ટિયુદ્ધની વાતો સાંભળી
હત્યુકે નહિ બનતા. (૪૭૦)

ગદિયુ નિદ્રોકાશ્વસુ, સમયમિ જાણ્યુતે વિતોમે અઢકલ્લ;
પ્રતાહ સો જ્ઞાતાહં, ગચ્છતિ જાણ્યુતે અસરજાણ ૧૧૦ (૪૭૧)

અવિ સાહિય દુવામે, સીતોદં અમોચ્ચા જિલ્લંતે,
પ્રગત્તયમ પિહિયચ્ચે, સે અહિજાયદંસણે સંતે ૧૧૧ (૪૭૨)

પુઢવિ ચ આઢકાય, તેઢકાય ચ વાઢકાયં ચ;
પણાય વીયહરિયાઢં, તસકાય ચ સન્વસો જ્ઞા ૧૧૨
“ પુઢાઢ સંતિ ” પડિલેહ, ચિત્તમતાહં સે અનિત્તમ;
પરિવજ્જિવાણ વિહરિત્થા, હિતિ સંરાણ સે મહાદારે ૧૧૩ (૪૭૩)

અદુ થાવરા તસત્તાણ, તવસીવા ચ થાવરત્તાણ;
અદુપા મન્વજોણિયા સત્તા, કમ્મુજા કલ્પિયા પુઢો વાટ ૧૧૪ (૪૭૪)
ભગવ ચ પુવ-મલ્લેમી, સોવહિણ દુ દુલ્પતી વાલે,
કમ્મં ચ સન્વમ્મો જ્ઞા, ત પડિયાહ્લવ્વે પાવગ મગ્ગં ૧૧૫ (૪૭૫)
દુવિહ સંમેચ્ચ મેહાવી, ફિરિય-મક્કસાય મણેલિનં જાણી;
આવાપભોય-મત્તિવાય, સોય જોગ ચ મન્વસો જ્ઞા ૧૧૬ (૪૭૬)

કાંઈ વખતે જ્ઞાતનદન ભગવાન, સ્ત્રીઓને પરમ્પરની કામક્રમના તત્ત્વોન શરૂ કરીને જોતા તો ત્યાં ગરુડોપરવિત મધ્યસ્થપદે રહેતા એ રીતે એવા નિર્ગરુડતા સક્રો પર કથું પાણુ લક્ષ્ય નહિ આપતા જ્ઞાતપુત્ર ભગવાન સમગ્રમા પ્રવર્ત્યા જતા હતા. (૪૭૧)

ભગવાને દીક્ષા લીધા અગાઉ લગભગ એ વર્ષથી થકુ પાણી પીતુ છોડ્યુ હતુ એ રીતે તેઓ એ વર્ષે લગી અગ્નિ જગ પીતા થકા એકત્રભાવના બાવના ક્રાંત્યરૂપ અગ્નિ ઉપશમાવીને જ્ઞાન બના થકા તથા સમ્પ્રકરભાવથી બાધિત રહેતા પ્રકા દીક્ષિત થયા. (૪૭૨)

ભગવાન, પૃથ્વી, જગ, અગ્નિ, વાયુ, એવાલ-બ્રીહ-લીસોતરીપ વન-અગ્નિ, તથા ત્રસ કાય એ બધાને “ જ્ઞા ” અને “ સજ્ઞ ” એમ બણીને તેના આરંભનો પડિહાર કરી નિચરતા. (૪૭૩)

વળી સ્થાવર જીવો કર્માનુસારે ભવાતરે ત્રણરૂપે પણ ઉપજી શકે છે અને ત્રણ જીવો રજાદરૂપે પણ ઉપજે છે. અથવા ગરુડોપર સદિત સર્વ જીવો કર્માનુસારે સર્વ યોનિઓમાં ઉપજતા રહે છે (એમ સંસારની વિચિત્રતા રહેલી છે એવુ ભગવાન વિચારતા) (૪૭૪)

અને એમ ભગવાન મહાવીરદેવે વિચારીને બપુયુ કે ઉપધિવસિત^૧ અજ્ઞાની જીવ કંઈથી બધાય છે માટે સર્વ રીતે કર્મોને બાણીને તે કંઈ તથા તેના હેતુ પાપને ભગવાન જ્ઞાન કરતા હતા (૪૭૫)

તે જ્ઞાનવત જુદિમાન ભગવાને બે પ્રકારના કર્મો^૨ તથા તેના આવવાના માર્ગ, દિસાના માર્ગ, તથા યોગ^૩ એ બધુ બાણીને સમજની અનુત્તમ ક્રિયા કહેલી છે. (૪૭૬)

૧ ઉપધિ-ક્રાંતિ-તે બે પ્રકારની છે ક્રાંતિપધિ તથા ભાવોપધિ ૨ ઈર્ષાપ્રત્યય કર્મ તથા સાપરાધિક કર્મ, ૩ મન વચન કાયરૂપ.

મૃતિવાતિયં^૧ અણાઠર્દિ^૨, સય-મન્નેસિ અકરણયાદ્; '

જસિ લિયો પરિજ્ઞાયા, સવ્વકન્મવહા ૩ સે અદક્ષ્ ૧૧૭ (૪૭૭)

અહાકઠં ન સે સેવે, સવ્વસો કમ્મુણા વંધં અદક્ષ્;

જંકિંચિ પાવગં મગવં, તં અકુલ્લં વિચલં મુંજિત્યા ૧૧૮ (૪૭૮)

ળો સેવતી ય પરવત્થં,^૪ પરપાદ્^૫ વિ સે ણ મુંજિત્યા;^૬

પરિવજ્જિયાણ ઓમાણં^૭, ગચ્છતિ સંસારિદ્^૮ અસરણાદ્ ૧૧૯ (૪૭૯)

માયદ્ધે અસણપાણસ્સ, ણાણુગિદ્ધે રસેસુ અપદિદ્ધે;

અચ્છિપિ ણો પમજ્જિય, ણોવિય કંદુયયે મુણી ગાયં ૧૨૦ (૪૮૦)

અપ્પં^૯ તિરિયં પેહાદ્, અપ્પં પિટુઓ વ પેહાદ્;

અપ્પં ઘુદ્દાદ્ પદિમાણી, પંથપેહી ચરે જયમાણે ૧૨૧ (૪૮૧)

સિરિંસિ અદ્ધપદિવદ્ધે, તેં વોસ્સજ્જ ત્થ-મળગારે;

પસારિત્તુ વાહુ પરક્કમે, ણો અવલંબિયા ણ કંધંસિ. ૧૨૨ (૪૮૨)

૧ અતિગતિયાં નિર્દોષો ૨ અર્હિયાં “આશિત્ય” હૃતિષોષ: ૩ અદ્રાક્ષીત્ ૪ પ્રધાનં પરકીયં વા વચ્ચં ૫ પરપાત્રેપિ ૬ મુંકે ૭ અપમાનં ૮ પાકસ્યાનં ૯ અલ્પશબ્દોત્ત્રામાવ-ધાવી.

વળી તે ભગવાને પવિત્ર અહિંસાને અનુસરીને પોતાને તથા ખીન્નઓને પાપમાં પડતા અડકાવ્યા. અને તે ભગવાને સ્ત્રીઓને સર્વ પાપની મૂળ તરીકે જાણીને ભાગી છે માટે ખરે-ખર તે જ ભગવાન પરમાર્થેદર્શી હતા. (૪૭૭)

તે ભગવાન, આધાકર્મોદિક દૂષિત આહારથી સર્વ રીતે કર્મ બધાતા દેખીને તેવો આહાર સેવતા નહતા એમ જે કંઈ પાપના કારણ છે તે બધાને છાંડીને ભગવાન શુદ્ધ આહાર કરતા હતા. (૪૭૮)

વળી પશુ વસ્ત્ર અંગે નહિ ધરતા; પરાયા પાત્રમાં પણ તે નહિ જમતા; અને અપ-માનને નહિ ગણતાં અહીં જાણે રસોષખાનાઓમાં આહાર યાચવા જતા હતા. (૪૭૯)

વળી તેઓ નિયમિત અશનપાન વાપરતા; રસમાં આસક્ત ન થતા; તથા રસ માટે પ્રતિજ્ઞા પણ નહિ બાધતા; (કિબહુના) ખરજ મટાડવા માટે ખરડતા પણ ન હતા. (૪૮૦)

ભગવાન વિહાર કરતાં આહુ કે પૂઠે અલ્પ જોતા (અર્થાત્ જોતા નહિ) રસ્તામાં બોલાવતાં અલ્પ બોલતા (અર્થાત્ બોલતા નહિ.) કિંતુ માર્ગ જોતા થકા યતનવંત થઈને આસ્થા જતા હતા. (૪૮૧)

ભગવાન ખીન્ને વર્ષે જ્યારે અર્ધાં શિશિરરૂપે બેઠી સારે તે (ઈન્દ્રિય) વસ્ત્રને છાંડી દધને છૂટ બાહુથી વિહાર કર્યા જતા. (અર્થાત્ તાદના માટે બાહુને સંકીચતા નહિ,) તથા સ્કંધ ઉપર પણ બાહુ ધરતા નહિ. (૪૮૨)

પ્રસ વિહી અણુલેખો, માહુણેન મહીમયા;
યદુસો અપ્પહિલેખેન, મગવયા પુવં રિયંતિ ત્તિ મ્હેમિ ૧૨૩। (૪૮૩)

[દ્વિતીય ઉદ્દેશ :]

ચરિયાસણાઈ^૧ સેજ્જાઓ, પુગતિયાઓ જાઓ મહ્યાઓ;
શાહનલ તાઈ સયણા, સણાઈ જાઈ સેવિયા સે મહાવીરો ૧૧। (૪૮૪)
શાવેસણ^૨-સમા^૩-પવાસુ^૪, પાળિગસાલાસુ^૫ પુગદા વાસો;
અદુવા પાલિયદાણેસુ^૬ પલાલપુજેસુ^૭ પુગદાવાસો ૧૨। (૪૮૫)
ભાગંતારે આરામા, ગારે જારે વિ પુગદા વાસો;
સુસાણે સુણગારે વા, રુક્સમૂલે વિ પુગદા વાસો. ૧૩। (૪૮૬)
પુતેહિ મુણી સયણેહિ, સમણે યાસી પતેરેસ^૮ વાસે;
રાઈ વિયંપિ જયમાણે, અપ્પમત્તે સમાહિપ્પ ક્ષાત્તિ ૧૪। (૪૮૭)
ગિહપિ જો પગામાપ્પ, સેવહ ય મગવં વટ્ટાપ્પ;
જગાવની ય અપ્પાણં, હસિ સ્સાત્તિ^૯ ય અપહિન્ને ૧૫। (૪૮૮)

૧ અર્થે શ્લોક ક્ષિરતનટકિકારેણ ન વ્યાખ્યાત, સૂત્રપુસ્તકેષુ તુ દૃશ્યતે । ૨ શૂન્ય
ગૃહં । કુડયાયાકૃતિઃ ૪ પાનીયગાલા. ૫ પણ્યગાલાસુ હટેપુ. ૬ અયસ્કારકુડયાવિષ્ટ
૭ મંચોપરિભ્રમસ્થિતેષુ તદ્વચ. ૮ પ્રકરેણ ત્રયોદશં વર્ષં ચાવત્ ૯ ક્ષેત્રે ।

એ રીતે મતિમાન મહાન નિરીક્ષ ભગવાન વીર પ્રભુએ અનેક રીતે એવી વિધિ પાળી
છે એ વિધિમાં ખીજા મુનિઓએ પણ કર્મ અપાવવા ચલા કરવો. (૪૮૩)

ખીજો ઉદ્દેશ.

(મહાવીર સ્વામિની વસતિ.)

વીર પ્રભુએ વિહાર કરતાં જે જે સ્થળે નિવાસ કર્યો તે તે સ્થળે આ પ્રમાણે છે. (૪૮૪)
કોઈ વખતે ભગવાન નિર્જન રૂપડાઓમાં; રૂપડીઓમાં, પાણી પીવા માટે કરેલી પ-
રખોમાં કે હાટોમાં રહેતા તો કોઈ વખતે હુકાર વગેરેની કો'ટોમાં અથવા ઘાસની ગંદા-
ઓના નીચે રહેતા. (૪૮૫)

કોઈ વખતે પશુમાં, જાગમાંના ઘરોમાં, કે શહેરમાં રહેતા તો કોઈ વખતે મશાણ, સુનાં
ધર કે જાડની તલેટીમાં રહેતા. (૪૮૬)

એ રીતે એવા સ્થળોમાં રહેતા થકાં તે ગ્રમણ મુનિ પ્રમાદ પરિહાર કરી સમાધિમાં
લીન થઈ બરોબર તેરમા વર્ષ લગી પવિત્ર ધ્યાન ધ્યાતા રહ્યા. (૪૮૭)

દીક્ષા લઈને ભગવાન ક્યાં પણ વધુ નિદ્રા લેતા નહિ^૧ અને હમેશાં પોતાને જગાવતા
રહ્યા. ક્યાંક જરા સૂતા તો પણ ત્યાં નિદ્રા કરવાની ધૃતિ નહિ કરતા. (૪૮૮)

૧ કદા બાર વર્ષમાં અસ્થિકગ્રામ (વડવાણ) પાસે કાકસગ્રામ રહ્યા હતા તે વખતે એક
અદુર્ગ માત્ર નિદ્રા લીધી હતી એમ દીક્ષાકાર જણાવેછે.

સંદુઝ્ઞસાળે પુનરવિ, આસંસુ મગવં ઢટાપ્, ,
 ણિર્વલ્લમ્મ પગયા રાડ, વાહિં ચંકમિત્તાં મુદ્ધુત્તારં ૧૬ (૪૮૧)
 સયગેહિ^૧ તત્સુવસગ્ગા, ભીન્ના આસી અણેગલ્લા વ;
 સંસપ્પગાય^૨ જે પાળા, અદુવા પન્નિલ્લો ઉવચરંતિ^૩ ૧૭ (૪૨૦)
 અદુવા કુચરા ઉવચરંતિ, ગામરલ્લાય નત્તિહલ્લા વ,
 અદુ ગામિયા ઉવસગ્ગા, દલ્લી પુગતિના પુરિલો વા. ૧૮ (૪૧૧)
 ઇહલોહયાઈં પરલોહયાઈં, શ્રીમાઈં અણેગલ્લાઈં;
 અવિ સુદ્ધિમ્-દુદ્ધિમગંધાઈં, સદ્ધાઈં અણેગલ્લાઈં ૧૯
 અહિયાસપ્પ સયા સમિતે, પામ્માઈં તિલ્લલ્લાઈં; (૪૧૨)
 અરંતિં રંતિં અભિમૂપ, રીયતિ માહમે અવદુવાઈં ૧૦૧ (૪૧૩)
 સ જણેહિં તત્થ પુચ્છિસુ^૪, પગચરા^૫ વિ પગદા રાઓ;
 અવ્વાદિત્તે^૬ કસાદિલ્લા, પેહસાળે સમાહિ અપદિત્તે ૧૧૧ (૪૧૪)

૧ જયનેપુ વસતિપુ શયનૈ વાં. ૨ અહિનકુલાય: ૩ માંસાદિકં મક્કયંતિ ૪ દ્વષ્ટ: ૫ ૬-
 કચરા ડપપલ્લાદય: પમ્પચ્છુ રિત્તિશેપ: ૬ અવ્વાકુત્તે

તેઓ નિધાને કર્મ બાંધનારી બાણના થકા ભગવાન રહેતા કલ્પાય નિઃશ્વાસવા માહતી
 તો તેઓ શીઆલાની રાતે તાદમા બાહરે બેઠી મુદ્ધુત્તે લગી ધ્યાનકીન થઈ નિઃ
 શ્વાસતા (૪૮૯)

ઉપર બાણવેલા સ્થળોમાં રહેતાં ભગવાનને ભય કર અનેક પ્રકારના ઉપસર્ગ [દુઃખ] થયા.
 સર્પ વગેરે જાતુઓ તથા ગીધ વગેરે પાખિઓ આવી ભગવાનને કચડતા હતા. (૪૯૦)

બીજા પુરૂષો જન્ય ઘરમાં કુકર્મે કરવા જતાં ભગવાનને દેખી ઉપસર્ગ કરતા ગામના
 રખેવાલો શક્તિ વગેરે હથીઆરો હાથમાં ધરી ભગવાનને ઉપસર્ગ કરતા વળી વિપવર્ણનાથી
 ભગવાનને કોષ્ટો ઉપસર્ગ કરતા; જેમકે ભગવાનને એકલા દેખી તેમના રૂપથી ભોહિત થઇ
 વ્યાકુલ અનેલી સ્ત્રીઓ વિપવ ભોગ માટે તેમને પ્રાર્થના કરતી, તથા પુરૂષો પણ સતા-
 વતા હતા. (૪૯૧)

એ રીતે ભગવાને મનુષ્ય તથા તિર્યંચો તરફથી અનેક પ્રકારની ભયંકર મુશ્કેલી તથા
 દુર્ગંધિ વસ્તુઓના તથા અનેક જાતના શબ્દોના, ખીલામણા ઉપસર્ગ હમેશા સમિતિથી વર્તતાં
 થઈ સહન કર્યાં. (૪૯૨)

વળી ભગવાન હર્ષ શોક દાગીને બહુ થોડું બોલતા થકા ચિચરતા રહેતા (૪૯૩)

(નિર્જન સ્થળમાં ભગવાનને જાહેલા જોઈ) કોષ્ટો પૃથક્તા અથવા રાત્રિને વખતે બીજા
 પુરૂષો તેમને પૃથક્તા કે અંગે તુ કોણુ ઉલ્લો છે ? આ વખતે ભગવાન કશું નહિ બોલતા;
 તેથી તેઓ ચીડવાઈ વખતે ભગવાનને મારવાનું પણ કરતા. પણ ભગવાન તો નિરીહ અન્યા
 થકા સમાધિમાં તસ્લીન અન્યા રહેતા. (૪૯૪)

અય-તંતરંતિ જો^૧ત્ય, અટ-મસિ-તિ મિષ્ટા ગાહટ્ટુ;
અદ-મુક્તમે રો ધન્ને, તુલિણીદ સકલ્લાટ્ટુ જ્ઞાતિ ૧૧૨૧ (૪૧૫)

જસિ-એમે પવેયંતિ^૨, સિસિરે માહણ પસાયતે,
તાસિ-એમે ઘગનારા, હિમવાણ પિવાય^૩ મેલંતિ. ૧૧૩૧

સપાટિલો^૩ પંચિમિસ્વામી, પૃથા ય સમાદહનના;
પિહિતા ખા નવસામો, અતિદુક્લ હિનગસંપામ્મા ૧૧૪૧

તતિ મગયં અપટિલો, અધા દિયડે અહિયામ્મણ દલિપ,^૪
પિનલ્લમ્મ પગડા રાઓ, ઘાણતિ^૫ મગયં સમિયાણ. ૧૧૫૧ (૪૧૬)

પુર દિહી અણુદંતો, મત્તળેજ નરૂનવા;
દહુલો અપ્પડિણેજ, મગવવા મયં રિયાંતિ-તિ દોને ૧૧૬૧ (૪૧૭)

૧ ઝડેપે વદ્ધા પ્રવેદપલ્લુનવતિ ૨ નિદાત-વાતરહિતસ્થાનં. ૩ ચચાણિ ૪ સંયમી
૫ શાક્ષોતિ

“ ગડે અહીં ડ્રાણુ ઊભો છે ” એવું લોકોએ પૂગ્યાં, ડ્રાઈ વખતે ભગવાન બોલતા કે
“ હું મિષ્ટુડ ઊભો છું ” તે સાંભળી જો તેઓ બોલતા કે “ અહીંથી નજદી જતો રહે ” તો
ભગવાન અન્યત્ર જતા ડ્રાણુ કે એ હિતમ આચાર છે અને જો તેઓ જવાનું હશે નહિ
કહેતા : ૧૧૨૧૧૧ જનતા તો ભગવાન માન ગદી ત્યાં જ (જો થવાનું હશે તે થશે એમ વિ-
ચારી) ધ્યાન કરતા (૪૯૫)

જ્યારે સિસિર રૂતુમાં થડો પવન જોસથી ડ્રાકતો હતો, જ્યારે લોકો ઘરઘર ધૂનતા
હતા, ત્યારે અપર સાધુઓ તેવી થડીમાં નિર્ધાન (વાયન વિનાર્ન) જગ્યા શોધતા હતા, તથા
વરો પડેવાને ચલાતા હતા, જ્યારે તાપસો લાકડાં જાળીને શીતનું નિવારણ કરતા હતા, એમ
જ્યારે માન સહન કરવું થણુ હું અબગેલુ હતું, તેને મળે સુચમી ભગવાન (વીર પ્રભુ)
નિરીહ જતી ખુશ્કા સ્થાનમા રહી શીતસહન કરતા રહેતા કદાચ અત્યંત શીત પડ્યાં તે
સહન કરવું વિષ્ટ પડ્યું ત્યારે રત્નિઓ (મુદ્દત માન) જાહેર હરી ફરીને સામ્યપણુ રહેતા
થકા પાછા અદર બેસી તે શીત સહેતા રહેતા. (૪૯૬)

એ રીતે ચતિમાન નિરીહ ભગવાને વારવાર એવી વિધિ પાલન કરી છે, તેમ બીજા
મુનિઓએ પણ વર્તવું (૪૯૭)

[તૃતીય ઉદ્દેશઃ]

—❧—

તળપ્તસે સીયન્તસે, તેડપાસે ચ દંમમસોય;

અહિયાસપ્ત સયા સમિપ્ત, પાસાઈં વિરુદ્ધવાઈં ૧૧ (૪૧૮)

અદ્દ દુચ્ચર-લાઠવારી, વજ્જમૂમિ ચ સુન્નમૂમિ ચ;

પંતં મેજ્જં સેવિંસુ, આસણગાદ્દ ચેવ પંતાઈં ૧૨ (૪૧૯)

લાઠેસુ તસ્સુ-વસગ્ગા, યહવે^૧ જાણવયા લ્હસિંસુ;

અદ્દ લ્હદેસિપ્ત મત્તે, કુલ્લુરા તત્થ હિંસિંસુ ણિવત્તિંસુ ૧૩ (૫૦૦)

અપ્પે જણે ણિવારેદ્દ, લ્હસણપ્ત સુણપ્ત ઢસમાણે;

હુલ્લુકારંતિ આહંતું, “સમણં હુલ્લુરા ઢસંતુ ” ૧૪ (૫૦૧)

પ્પલિક્કલ્લપ્ત^૨ જણો મુજ્જો, યહવે વજ્જમૂમિદ્દ ફરુસાસી;લ્હંદું ગાઘાય ણાલીયં, રુમણે^૩ તત્થપ્પવિ વિહરિંસુ ૧૫

૧ ઉપસર્ગાણાં વિશેષણં ૨ દ્વંદ્વશ્ચ ૩ વ્રાત્ત્યાવયઃ

ત્રીજો ઉદ્દેશ.

(વીર પ્રભુએ કેવાં પરીપહ સહ્યાં.)

(મહાવીરદેવ) સદા સમિતિવત યનીને દર્દશ સ્પર્શ, તાક, તાપ, તથા દંશ અર્ને મશ-
કના ડખો વગેરા બચકર પરીપહો સહન કરતા (૪૯૮)

વળી ભગવાન દુર્ગમ્ય લાટદેશના વજ્જભૂમિ તથા શુભ્રભૂમિ નામના બન્ને ભાગોમાં જર્ધ
વિચર્યા હતા ત્યાં તેમને રહેવાને ઘણી હલકી વસતિઓ મળતી. તેમજ પીડણકાદિ આસન
પણ ઘણા હલકા મળતા. (૪૯૯)

લાટ દેશમાં તે ભગવાનને ઘણા ઉપસર્ગો થયા ત્યાંના લોકો તેમને મારતા; ભોજન
પણ લૂપ્ત મળતું; તથા કૃતરાઓ આવી વીરપ્રભુના ઊપર પડતા ને કરડતા (૫૦૦)

આ વખતે બહુ થોડા જ લોક તે કૃતરાઓને કરડતાં નિવારતા. નહિ તો ઘણા લોકો
તો ઉલટા ભગવાનને મારતા થકા તેમને કરડવા માટે કૃતરાઓને હુલ્લુકારીને તેમના તરફ
મોકલાવતા. (૫૦૧)

આવા લોકોમાં ભગવાન ઘણીવાર વિચર્યા. ત્યાંની વજ્જભૂમિના ઘણાખરા લોક લૂપ્ત ખાતા
તેથી તેઓ વધારે ક્રોધવાળા હોવાથી સાધુને દેખી કૃતરાઓવડે તેને એટલો

પૃથ્વિ તત્ત્વ વિહરંતા, પુદ્ગુષ્પા અહેસિ સુણર્ણિ;
સંતુચમાગા સુણર્ણિ. ૧૬૧

ગિધાય દંદે પાળેહિ, ત કા. વોમ-ઝગગારે,
અહ ગામકંટણે મન્યં, તે દિયાત્મપ્ અભિસમેચ્છા ૧૭૧ (૫૦૨)

ખામો^૩ સંગામમીસે પા, પારણ તત્ત્વ સે મહાવીરે; (૫૦૩)

પૃથ્વિ તત્ત્વ છાગેહિ, અલ્લસુપ્પોવિ છગદા ગામે ૧૮૧

વયસંકમંત-મપહિસં, ગામનિયંપિ અપ્પત્તે;
પહિણિસ્યમિત્તુ લ્હસિસુ, “ છતાતો પરં પલેહિ ” ૧૯૧ (૫૦૪)

હયપુચ્ચો તત્ત્વ દંદેણં, અદુવા સુદ્ધિણા અદુ પુંતાદફલેણ;
અદુ લેલુણા મપાલેણં, હંતા હંતા મહયે કીંદસુ ૨૦૧ (૫૦૫)

મસુણિ ઠિત્તપુચ્ચારં, વટ્ઠમિયા છગવા કાર્યં;
પરિસિહાદ્દ લુચિસુ, અદ્ધવા પંસુણા વચ્ચરિસુ. ૨૧૧

વચ્ચાલહય ગિણિસુ, અદ્ધવા મામણામો વલ્લદંસુ,
યોમલ્લકાયે પળવામી^૪, દુવનં સો મગયં અપહિસો ૨૨૧ (૫૦૬)

૧ છાદેપુ ૨ રક્ષાલપાન ૩ હસ્તી ૪ પર્વેહિ ૫ પ્રણત આમીત્તુ

બધા ઉપદ્ય ક્રાંતા કે ત્યા (બ્રાહ્મર્ષી) બિશુમે ત્યાના ઓમિયા છનાં પણ એક મદેડી યા-
હી કે નાક દાથમાં પટ્ટીને રિચરના, નેમ છના પણ ક્રાંતઓ તેમની પૂક પકડના તથા
હરી ખાના એ નીને છાદેદેશ વિહાર કરવાને મજા ચિટ્ટ દેના ત્યા વીરપ્રભુએ આરબ ત્યામ
હરીને શરીરને પણ વોમગવીને નિર્ભગને અથે નીચ વનોના કડ્યાં વાક્યો મદન
કયાં. (૫૦૦)

એ રીને જેમ બગવાન દડ્ડી મંથ્રામના મોખરે પોદેડી લ્ય મેજવી પગદમ બતાવે
તેમ વીરપ્રભુ એ ચિટ્ટ ઉપસગોના પારનામી થયા. (૫૦૩)

વળી એક વખતે જગમમા ચાલતાં ચાલતાં માંજ લગી નેમને કાષ્ઠ ગામ પણ ગ્રામ
થયો નડેનો અને કાષ્ઠ રથલે વળી તેઓ ગામના પાદર જતા કે ત્યાંના અનાય લોકો સાગા
આવી નેમને મારતા અને ઓલતા કે “અદિથી દર જનો રહે” (૫૦૮)

થળી વખતે લાટ દેશમા બગવાનને લોકો છાહરીથી, મઠી, બાળાની આત્રીથી, પ-
લ્હરથી કે લાહના ખખરથી મારી મારીને પોકારે પાડતા. (૫૦૫)

કાષ્ઠ વખતે બગવાનને પટ્ટી અનેક ઉપસગો હરી માંસ કાપી લેતા અથવા તેમનાપર
ધૂળ વરસાવતા અથવા તેમને ઊંચા કરીને નીચે પાડતા અથવા આસનથી નીચે પાડતા. પણ
નગદ બગવાન વીરપ્રભુ તો મોનાના શરીરને ત્યજત હરીને તે સવળાં દુઃખો મદન કર્યા
જતા. (૫૦૬)

સૂરો સંગામસીસે વા, સંબુડે તત્ય સે મહાવીરે;'

પઠિસેવમાણે ફરુસાહં, અચલે ભગવં રીઢૂલ્યા ૧૩૩ (૫૦૭)

પસ વિહી અણકંનો, માહણેળ મતીમતા;

વહુસો અપહિણેળં, ભગવયા ણ્વં સ્થિતિ-ત્તિ દેમિ. ૧૧૩૧ (૫૦૮)

[ચતુર્થ ઉદ્દેશ.]

ઓમોદરિયં ચાણતિ^૧, અપુટ્ટેવિ ભગવં રોગેહિ;

પુટ્ટો^૨ વ સે અપુટ્ટો^૩ વા, ણો ને સ્મૃતિઝ્ઞતિ તેહ્ચ્છં^૪ ૧૧ (૫૦૯)

સમોહણં ચ વમ્મણં ચ ગાયઞ્ચમ્મણં ચ સિણાણં ચ;

સંવાહણં ણ સે કપ્પે, દંતપક્કલાલણં પરિણાપ ૧૨ (૫૧૦)

વિરપ્પં વ ગામલ્લમ્મોહિ^૫, રોયતિ માહણે અયહુવાઈ; (૫૧૧)

સિલ્લિરંમિ ણગદા ભગવં, છાયાપ્પં ક્કાઈ આસીયા ૧૩

આપલ્લવ્વઈં વ ગિમ્મહાણં, અત્થતિ ઝ્ઞહુપ્પં ભમિતાવે; (૫૧૨)

૧ શકનોતિ ૨ અમ્મણાદિભિઃ ૩ સ્વામકામાદિભિઃ ૪ ચિકિત્સાં ૫ વિપયૈઃ

જેમ શાયંત્રત પુરૂષ સંઝામને મોખરે રહ્યા થઈ કોઈથી પાછો હડે નહિ તેમ પ્રમ-
ળસત્યવત ભગવત મહાવીર એ ઉપસંગોથી પાછા નહિ હડતાં તે બધાને સહન કરતા થઈ
વિચરતા. (૫૦૭)

આવી વિધિ નિરીક્ષ મહાવીરપ્રભુએ પાળન કરી છે, તેમ બીજા મુનિઓએ પણ વર્તવું (૫૦૮)

ચોથો ઉદ્દેશ.

(ત્રીસપ્રભુની તપશ્ચર્યા.)

રોગો નહિ હોતાં પણ ભગવાન મિતાહારી રહેતા હતા રોગો ઊપજતાં તેઓ તેનો
પ્રતીકાર કરતા નહિ ચાહતા. (૫૦૯)

વળી આખા શરીરને અશુચિમય નાણીને તેઓ જીલ્લાળ, વમન, તૈશાભ્યંગન, સ્નાન,
સંબાધન,^૧ અને દાનણુ પણ નહિ કરતા. (૫૧૦)

ઉદિયોના વિપયોથી વિરક્ત થઈ ભગવાન અદ્યપભાષી થયા થઈ વિચરતા હતા. (૫૧૧)

ભગવાન શીઆળામાં છાંયડામાં બેસી ધ્યાન કરતા, અને કીનાળામાં ઉન્કુક આસને
તડકામાં બેસી તાપ સહન કરતા (૫૧૨)

૧ ભગવાનને ગરીરન્ય રોગ નહિ થાય-તેનું આગતુંક પ્રદારન્ય રોગ થતા સંબંધે.
એમ કીકાકરે જણાવ્યું છે ૨ ચ પી

અદુ જાવદ્^૧—સ્થ લહેણ, ઓયણ—મંથુ—કુસ્માસેણ ।૪।
પૂતાણિ તિષ્ઠિ પદ્મિસેવે, અદુમાસે ય જાવણ મગવં; (૫૧૩)

અયિ ક્વથ્થ ણગયા મગવં, અદુમાસં અદુવા મામપિ ।૫।

અયિ માઠિણ્ણ દુવે માસે, છપ્પિ માસે અદુવા વિહરિત્થા^૨,
રાદાવરાયં^૩ અપદિસે, અગ્ગાગિલાય^૪—મેગયા મુંજે ।૬।

છુદ્ધેણ ણગયા મુંજે, અદુવા અદુમેણ વસમેણ;

દુવાલસમેણ ણગયા મુંજે, પેહમાણે સમાપ્તિ અપદિસે ।૭। (૫૧૪)

જણ્ણાણ સે મદ્દાવીરે, જોચિય પાવગં સય મકામી;

અક્કેહિ યા ણ કારિત્થા, કીરંતંપિ ણાણુજાણિત્થા ।૮। (૫૧૫)

ગામં પવિસ્સ જગર વા, ઘાસ—મેમે કદં પરટ્ટાણ;

સુચિસુદ્ધ મેમિયા મગવં, આયત્તજોગયાણ સેવિત્થા. ।૯। (૫૧૬)

અદુ વાયમા ટિગિચ્છિત્તા, જે અક્કે રમેસિણો મત્તા,

ઘાસેસણાણ્ણ ચિદ્દત્તે, સયયં ણિવત્તિણ્ણ ય પેહાણ્ણ ।૧૦। (૫૧૭)

અદુ માહણં ય મમણં વા, ગામપિંદોલ્લગં ય અત્તિહિ યા;

સોઘાગ મૂસિયારં વા, કુલ્લકુરં યા વિદ્ધિતં પુરતો ।૧૧।

૧ ચાપયતિ ૨ જલમપીત્વા દ્વિતિ શેષ ૩ રાયોપરાયં ૪ પયુર્પિત્તાદં.

શરીર—નિર્વાદાર્યે તેઓ હુખાં ભાત, મથુ અને અડદેનો આહાર કરતા. એમ આઠ મહિના લગભગ એ ત્રણ ત્રીજેજ ભગવાને વાપરી. (૫૧૩)

વળી પનર પનર દિવસ લગી મહિના મહિના લગી તથા બે બે મહિના ને છ છ મહિના લગી ભગવાન પાણી નહિ વાપરતાં દિવસ તો નિરીક્ષ થઈ વિચરતા વળી અન્ન પણુ ઝ્યાન એટલે દુઃખએકો વાપરતા ને તેપણુ ત્રીજે ત્રીજે, ચોથે ચોથે, તથા પાંચમે પાંચમે દસાડે વાપરતા. (૫૧૪)

તત્ત્વન્નપ્ત્તીને મહાવીર દેવ પોતે પાપ નહિ કરતા, બીજાવતી નહિ કરાવતા, તથા કર- નારને કંઈ નહિ આનતા (૫૧૫)

ભગવાન શહેર કે ગામમા જઈ બીજાને આટ્ટે કરેલું આહાર આગતા. અને એ રીતે પવિત્ર આહાર લઈને સાવધાનપણે તે આહાર વાપરતા. (૫૧૬)

બિંધા લેવા જતાં ભગવાનને રૂતામા ભૂખેશ્ચાં કાગડા વગેરે પક્ષીઓ જમીનપર રહીને દંમેશાં પોતાનો આહાર લેતાં જો નજરે પડતા તો ભગવાન તેમને કશી પણુ અડચણ ન પાડતા થકા ચાક્યા જતા. (૫૧૭)

તથા ત્યાં કોઈ શ્રાવણુ, શ્રમણુ, બિખારી, વિદેશી, ચાંડાળ, માર્જન કે કૃતરાત્રે કંઈ મળતું

વિત્તિચ્છેદં વજ્રંતો, તેસિ-મપ્પત્તિયં પરિહરંતો; ,
 મદં પરિક્કમે મગવં, અહિંસમાણો ઘામ-મેસિત્થા ૧૧૨૧ (૫૧૮)
 અવિ સૂદ્ધયં વા સુવ્વકં વા, સીયપિંડં પુરાણકુમ્માસં;
 અદુ વક્કસં પુલાગં વા, લઙ્કે પિંડે અલદ્દણ દવિણ ૧૧૩૧ (૫૧૯)
 અવિ દ્ધાતિ સે મહાવીરે, આમ્મણત્થે અકુવ્વકુણં મ્માણં;
 વદ્ધ મહેયં તિરિયંચ, લોણં દ્ધાયતિ સમાહિ-મપ્પિંદિસે; ૧૧૪૧ (૫૨૦)
 અક્કસાતી વિગયગેહી ય, સદ્દરુવેસુ અસુચ્છિણં દ્ધાતિ;
 છદમત્થોવિ વિપરક્કમમાણો, ણ પમાયં સદ્દંપિ કુન્વિત્થા ૧૧૫૧ (૫૨૦)
 સયમેવ અભિસમાગમ્મ, આયતજોગ-માયસોહીણ;
 અભિણિવ્વુદે અમાહુલે, આવકહં મગવં સમિઆસી ૧૧૬૧
 ઇસ વિહી અણુકંતો, માહુણેણ મહેમયા;
 વહુતો અપ્પિન્નેણં, મગવયા એવં રીયંતિતે ત્તિ વેમિ. (૫૨૨)

બ્રહ્મચર્યાલયઃ પ્રથમઃ શ્રુતસ્કંધઃ સમાપ્તઃ

દેખી તેમને વિધ ન પાડતા થકા તથા મનમાં કશી અપ્રીતિ નહિ ધરતા થકા ધીમે ધીમે આશ્વાજતા (કિંબ્હુતા, ભગવાન કુચુ વગેરેની પણ દિસા નહિ કરતા થકા ભિક્ષાટન કરતા) (૫૧૮)

વળી આહાર પણ ભીંજેલો, કે સૂકેલો, દરી ગએલો કે બહુ દિવસપર રાંધેલા અડદનો અથવા જુનાધાન્યનો કે જવવગેરે નીરસ ધાન્યનો જેવો મળી આવતો તે શાંતભાવે વાપરતા, અગર નહિ મળતો તોપણ શાંતભાવે રહેતા (૫૧૯)

વળી તે ભગવાન કુટુમ્બક, ગોઠોહિકા, બીરાસન, વગેરે આસનોથી નિર્વિકારપણે ધર્મધ્યાન કરતા રહેતા. ને નિરીહ બની અંતઃકરણની પવિત્રતા જાળવતા થકા ઊર્ધ્વ, અધો, અને તિર્થક્ષેત્રના સ્વરૂપનો તે ધ્યાનમાં વિચાર કરતા (૫૨૦)

એ રીતે કપાયરહિત થઈ ગુદ્ધિ પરિહાર કરી શુદ્ધાદિક ત્રિપથોમાં નહિ લોભાતા થકા ભગવાન સદા ધ્યાનનિમગ્ન રહેતા અને એ રીતે હ્રદયસ્થાવસ્થામાં પણ ભગવાન પ્રવળ પરાક્રમ દાખવી કોઈ વખતે પણ પ્રભાદી નહિ બનતા. (૫૨૧)

પોતાની મેલેજ સંસારની અસારતા જાણીને આત્માની પવિત્રતાથી મન વચન અને શરીરને પોતાને કબ્જે ધરીને શાંત અને નિષ્કપટી ભગવાન હૃદયીપર્યંત પવિત્ર પ્રવૃત્તિવંત રહ્યા. એવી વિધિ અતિમાન નિરીહ ભગવાને વારંવાર પાસેલી છે.^૧ એ રીતે બીજા મુનિઓએ પણ વર્તવું, એમ હું કહું છું. (૫૨૨)

બ્રહ્મચર્ય નામે પેહેલો શ્રુતસ્કંધ સમાપ્ત.

૧ સુદ્ધ વાંચનારના હૃદયમાં આ અધ્યયનવર્ણિત વીરપ્રભુનું અદ્ભુત વૈરાગ્ય અદ્ભુત સદ્ગુણશીલતા તથા અદ્ભુત વૈર્ય વાંચવાથી તેમના ઉપર અદ્ભુત ભક્તિભાવ યાય, એમાં કશી નવાઈ નથી. (ભાષાન્તર દ્વારા.)

શ્રુતરકંધ યીજે.

દ્વિતીયઃ શ્રુતસ્કંધઃ

(પ્રથમા ચૂડા)

પિંદૈષણાનામકં દશમ મધ્યયનમ્.

(પ્રથમ ઉદ્દેશઃ)

સે મિકલ્ વા, મિકલુળી વા, ગાહાવહકુલં પિંદવાયપદિયાઈ^૧ અણુપવિઃ^૨ સમાણે, સે
જ્ઞં પુણ જાણેજ્ઞા, અસણં વા, પાણં વા, સ્નાહમં વા, સાહમં વા, પાણેહિં વા, પણપૃહિં વા,
શીપૃહિં વા, હરિપૃહિં વા, સસત્ત, ઝમ્મિસ્સં, સીઓદણ વા ઝસિત્તં, રયસા વા પરિઘાસિયં^૨

૧ પિંદપાતપ્રતિજ્ઞયા. ૨ પરિણુંહિત.

શ્રુતસ્કંધ બીજો.

(પહેલી ચૂળિકા)

અધ્યયન દસમું.

પિંડૈષણા.

પહેલો ઉદ્દેશ.

(મુનિએ કયો આહાર લેવો અને કયો નહિ લેવો.)

જો કોઈ બિહુ અથવા બિહુણી આહાર લેવા માટે ગૃહસ્થના ઘરે જાય અને ત્યાં
તેને એવું જણાય કે અહીં આ આસન પાન ખાત્રિ કે આદિમ રૂપ આહાર, જણા જાતુઓથી,
ઉદિતથી, બીજથી કે વનસ્પતિથી મળેયો કે ભેદભેદ થએયો છે, અથવા થડ પાણીથી

તદ્વપ્પગારં અસણં વા, પાણં વા, સ્નાહમં વા, સાહમં વા, પરહત્થસિ વા, પરપાયંસિ^૧ વા, અફાસુયં અણેસણિજ્ઞંતિ મણ્ણમાણે, લાભેવિ સંતે, નો પટિગાહેજ્ઞા. (૫૨૩)

સેય આહચ્ચ^૨ પટિગાહિણુ સિયા, સે સં આયાણુ પુગંત-મવક્કમેજ્ઞા, પુગંત-મવક્કમિત્તા અહે^૩ આરામંસિ વા, અહે ઉવસ્સયંસિ વા, અપ્પંડે^૪ અપ્પપાણે અપ્પવીણુ અપ્પહરિણુ અપ્પોસે અપ્પો-દણુ અપ્પુત્તિગ^૫-પણા^૬-દગમહિય^૭-મક્કહાસંતાણુ વિગિંચિય [૨], ઉમ્મીસં વિસાહિય [૨], તત્થો સંજયામેવ^૮ મુંજિજ્ઞ વા, પીહ્જ્ઞ વા । જંષ ણો સંચાણ્ણમ્મોત્તણુ વા પાહ્ણણુ વા, સે ત-માયાય પુગંત મવક્કમેજ્ઞા । પુગંત મવક્કમિત્તા અહે^૯ જ્ઞામયંદિલંસિ વા^{૧૦}, અટ્ટિરાસિ સિ વા, કિટ્ટરાસિસિ વા, હુસરાસિસિ વા, ગોમયરાસિસિ વા, અણ્ણયરંસિ વા તદ્વપ્પગારંસિ યંદિલંસિ, પહિલેહિય [૨] પમજિય [૨] તત્થો સંજયામેવ પરિદુવેજ્ઞા । (૫૨૪)

સે મિક્ખૂ વા, મિક્ખુણી વા, ગાહાવહ્ણકુલં પિંદવાયપટિયાણુ અણુપવિટ્ટે સમાણે સે જાઓ પુણ ઓસદ્દીઓ જાણેજ્ઞા કસિણાઓ^{૧૧} સાસિઆઓ^{૧૨} અવિદલકઢાઓ અતિરિચ્છચ્છિ-ણ્ણાઓ અન્વોચ્છિણ્ણાઓ તરુણિયં વા છિવાદિં^{૧૩} અળમિંકત^{૧૪} મમજિતં પેહાણુ, અફાસુયં અણેસણિજ્ઞંતિ મણ્ણમાણે લાભે સંતે ણો પટિગાહેજ્ઞા । (૫૨૫)

૧ પરપાત્રે વા. ૨ સહસાત્. ૩ અથ. ૪ અલ્પશબ્દોઽભાવવચનોઽન્તર. ૫ તૂણામ્નો-વકર્ષિદુઃ ૬ ઇલ્હિઃ ૭ ઉદકપ્રધાનામૃત્તિકા. ૮ સમ્યગ્યત્ત પુવ. ૯ અથ. ૧૦ દગ્ધસ્થંદિલે વા. ૧૧ કૃસ્ત્નાઃ ૧૨ સ્વાશ્રયાઃ અવિનષ્ટપોનયઃ ૧૩ મુત્રફલિકાં. ૧૪ સચેતનાં.

ભીંજયલો છે, અથવા ધૂળથી ઘિંગડેલો છે, તો તેવો આહાર જે ગૃહસ્થ હાથમાં કે પાત્ર-માં ધરીને દેવામાંડે છે તે સજીવ તથા મુનિને અયોગ્ય બાણીને મુનિએ તે આહાર નહિ લેવો. (૫૨૩)

કદાચ બૂલચૂકથી તે લેવાઇ જાય તો તે આહાર સાથે લઇને મુનિએ નિર્જન પ્રદેશમાં જવું. અને ત્યાં જીવજંતુ વનસ્પતિ તથા બીનાસ રહિત સ્થળ શોધીને ત્યાં પોતાને મળેલા આહારમાંનો જે ભાગ જીવજંતુઓ વગેરેથી ભેલસેલ થયેલો હોય તે જુદો પાડીને તેમાંથી જીવજંતુ ચૂટી કઢાડી નાખવા અને પછી તે આહાર રૂડીરીતે સાવધાન થઈ ખાઇજવો અથવા પીજવો. જો કદિ તે ખાઇ કે પી શકાય તેમ નહોય તો નિર્જન પ્રદેશમાં જઈ બ-ગેલી જમીનમાં અથવા જ્યાં હાડકાં બહુ પડેલા હોય ત્યાં અથવા લોહ વગેરેનો કાઢ જ્યાં ધણું પડેલો હોય ત્યાં અથવા જ્યાં પળાલ કે છાણુ ધણું પડ્યું હોય ત્યાં અથવા તેવી રીતના ખીજ સ્થાનમાં^૧ પૂજી પ્રમાણે તે આહાર ચતનાપૂર્વક પરકવી દેવો. (૫૨૪)

મિશ્ર અથવા મિશ્રણીએ ગૃહસ્થના ઘેર આહાર માટે ધાન્ય કે ફળાદિક, અખડ રહેલા હોવાથી અને તિરકસ કાપીને જે ભાગ પાડેલા ન હોવાથી તેમને સજીવ કે અવિનષ્ટો નિવળા^૨ જણાય તે તથા કાચી મગ વગેરેની ફળીઓ જેઓ હજૂ તોડી કટકા કરેલી ન હોય તે સર્વ સચિત્ત^૩ અને પોતાને અયોગ્ય ધારીને તેમણે ગૃહસ્થે આપતાં છતાં ન લેવાં. (૫૨૫)

૧ સ્થળમાં ૨ જેઓ વાળ્યાથી ભીંગે શકે તેવા ૩ સજીવ

સે મિક્ષુ વા, મિક્ષુણી વા, જાવ પવિટ્ટે સમાણે સે જાઓ પુણ ઓસદ્દીઓ જાણેજ્ઞા અકસિણાઓ અસાસિયાઓ વિદલકઢાઓ તિરિચ્છલ્લિણ્ણાઓ અન્વોચ્છિણ્ણાઓ તરુણિયં વા છિ-
વાંદિ આમિક્કતમજ્જિયં પેહાણુ, પાસુયં પ્પસણિજ્જતિ મળ્ણમાણે લામે સંતે પઢિગ્ગાહેજ્જા^૧ (૫૨૬)

સે મિક્ષુ વા મિક્ષુણી વા જાવ પવિટ્ટેસમાણે સે જં પુણ જાણેજ્ઞા પિહુયંવા^૨, વ-
હુરયં વા, મુહિજય વા, મંથું વા, ચાલ્લ વા, ચાલ્લપલ્લં વા, સદ્દં^૩ મજ્જિયં અપાસુય અ-
પ્પસણિજ્જ મળ્ણમાણે લામે સતે જો પઢિગ્ગાહેજ્જા (૫૨૭)

સે મિક્ષુ વા, મિક્ષુણી વા, જાવ પવિટ્ટે સમાણે સે જં પુણ જાણેજ્ઞા પિહુયં વા,
જાવ ચાલ્લપલ્લં વા, અસદ્દં મજ્જિયં તુક્કુત્તો વા મજ્જિયં તિક્કુત્તો વા મજ્જિયં પાસુયં
પ્પસણિજ્જ જાવ લામે સંતે પઢિગ્ગાહેજ્જા (૫૨૮)

સે મિક્ષુ વા મિક્ષુણી વા ગાહાવત્તિકુલ જાવ પવિસિત્તુકામે જો અન્નત્થિપ્પણ વા,
ગારત્થિપ્પણ વા, પરિહારિઓ^૪ વા અપરિહારિપ્પણ સદ્દિ, ગાહાવદ્દકુલં મિદ્ધવાયપઢિયાણ પાવ-
સેજ્જ વા, ણિક્કલ્લમેજ્જ વા (૫૨૯)

સે મિક્ષુ વા, મિક્ષુણી વા, વહિયા વિચારમૂર્મિ^૫ વા, વિહારમૂર્મિ^૬ વા, ણિક્કલ્લ-
માણે વા પવિસમાણે વા જો અળ્ણત્થિપ્પણ વા ગારત્થિપ્પણ વા પરિહારિઓ વા અપરિહ-
રિપ્પણ સદ્દિ વહિયા વિચારમૂર્મિ વા, વિહારમૂર્મિ વા, ણિક્કલ્લમેજ્જ વા પવિસેજ્જ વા (૫૩૦)

૧ કારણેસતિ ૨ પૃથુક ૩ સકુલ્લ ૪ પરિહારિક સાધુ. ૫ વિચારમૂર્મિ સંજ્ઞાન્દુલ્લ-
ર્ગમૂર્મિ. ૬ સ્વાધ્યાયમૂર્મિ.

અને ને તે ધાન્ય કે ડ્રાનાદિક વસ્તુ આડી અવળી કાપેલી અને તોડી કટકા કરેલી
હોવાથી મુનિને અચિત્ત અને વિનય્યોનિગાળી^૧ જણાય તથા કાચી ડ્રાળીઓ પણ તોડી કટકા
કરેલી હોવાથી અચિત્ત જણાય તો પોતાને યોગ્ય જણીને તે વસ્તુઓ લઇવાપરવી^૨ (૫૨૬)

ભિક્ષુ અથવા ભિક્ષુણીએ એકજ વાર જુલેલા પહુવા, મમરા, પોક, ધઉનો લૂકો,
ચોખા, ચોખાની કણક વગેરે અપ્રાસુક અને અયોગ્ય જણીને ગ્રહણ કરવા નહિ. (૫૨૭)

જો એ પહુવા વગેરે એવાર કે ત્રણવાર શેકેલા હોય તો તે પ્રાસુક અને યોગ્ય જણી
ગ્રહણ કરવા (૫૨૮)

(ગૃહસ્થના ઘરે પ્રવેશ કરવાની વિધિ)

ભિક્ષુ અથવા ભિક્ષુણીએ આહાર લેવા માટે ગૃહસ્થના ઘર તરફ જતાં અન્યતીર્થિકે
સાથે અથવા બ્રાહ્મણો સાથે અથવા પાસત્યાવગેરે સાથે તેના ઘરમાં પેસવું કે નીકળવું
નહિ (૫૨૯)

એજ મુળ્ય દિશાએ તથા સ્વાધ્યાયસ્થળમાં પણ અન્યતીર્થિકે, ગૃહસ્થ, કે પાસત્યાઓ
સાથે આવવું કે જવું નહિ. (૫૩૦)

સે મિચ્છુવા [૨] ગામાણુગામં દૃઢજ્ઞમાણે ણો અણગચ્છિયણ વા, ગારહિયણ વા, પ-
રિહારિઓ અપરિહારિયણ વા સદ્ધિ, ગામાણુગામં દૃઢજ્ઞેજ્ઞા (૫૩૧)

સે મિચ્છુવા [૨] જાવ પવિટ્ટે સમાણે ણો અણગચ્છિયસ્સ વા, ગારહિયસ્સ વા, પરિ-
હારિઓ અપરિહારિયસ્સ વા; અસણ વા [૪] ટેજ્ઞા વા અણપટેજ્ઞા^૧ વા (૫૩૨)

સે મિચ્છુ વા [૨] જાવ પવિટ્ટે સમાણે સે જ્ઞં પુણ જાણેજ્ઞા અમણ વા [૪] અસ્યં-
પઢિયાપ્^૨ સાહમ્મિયં સમુદ્ધિસ્સ, પાણાદ્ધં મૂતાદ્ધં જાવાદ્ધં સત્તાદ્ધં સમારય્ઘુ, સમુદ્ધિસ્સ કીયં પા-
મિચ્છં^૩ અચ્છેજ્ઞં^૪ અણિમ્મદ્ધં અભિહદં આહટ્ટ વેતત્તિ, તહપ્પગારં અસણ વા [૪] પુરિયંતરકંઠં
અપુરિસંતરકંઠં વા, વહિયા ણીહં વા, અનીહં વા, અત્તટ્ટિય વા, અણત્તટ્ટિયં વા, પરિયુત્તં
વા, અપરિયુત્તં વા, આસેવિયં વા, અણાસેવિયં વા, અફાસુય જાવ ણો પઢિમ્માહેજ્ઞા (૫૩૩)

પૂવં વહપે સાહમ્મિયા, યગા સાહમ્મિણી, વહવે સાહમ્મિણીઓ, સમુદ્ધિસ્સ ચત્તારિ આ-
ક્કાવગા ખાણિયગ્ગા^૫ (૫૩૪)

સે મિચ્છુ વા [૨] ગાહાવઢકુલં જાવ પવિટ્ટે સમાણે સે જ્ઞં પુણ જાણેજ્ઞા અમણ વા
[૪] વહવે સમ્મણ^૧-માહુણ અતિથિ કિયણ-વળીમપ્^૨ પગણિય પગણિય સમુદ્ધિસ્સ, પાણાદ્ધં જાવ
સત્તાદ્ધં સમારય્ઘુ આસેવિયં વા અગાસેવિયં વા અફાસુયં અણમ્મણિજ્ઞંતિ મણમાણે હામે સંતે
જાવ ણો પઢિમ્માહેજ્ઞા (૫૩૫)

૧ અનુપ્રદાપયેત્ પરેણ. ૨ અસ્વપ્રતિજ્ઞયા, નિર્ગ્રંથપ્રતિજ્ઞયા ૩ વર્ત્તિચ્છન્નક ૪ આચ્છેય
૫ પૂર્વપશ્ચિમતીર્થેકરમુનીના મય કલ્પઃ ૬ જ્ઞાત્યાદય. શ્રમણાઃ ૭ વત્તીપકાઃ વંદિપ્રાયાઃ

વળી ગ્રામાણુગામ વિચરતાં પણ અન્યતીર્થિક ગૃહસ્થ અને પાસત્યાઓ સાથે વિચ-
રતું નહિ. (૫૩૧)

તથા એ ત્રણેને મુનિએ આહાર દેવો કે દેવસવવો નહિ (૫૩૨)

ગૃહસ્થે જે આહાર નિર્ગ્રંથ સાધુના સાડે એટલે કે અમુક સાધર્મિક સાધુને ઉદ્દેશીને
છાકયતી હિંસા કરી તૈયાર કર્યો હોય, વેચાતો લીધો હોય, ઉધારે લીધો હોય, દ્રોષના પાસેથી
જૂટાવી લીધો હોય કે માલિકની રજા વગર લાઇ રાખ્યો હોય તેવો આહાર તે ગૃહસ્થ કોઈ
પણ મુનિ કે આર્યાને આપવા માટે નો તેમણે નાણુના છતાં તે આહાર ગ્રહણ નહિ કરવો.
અગર ને કે તે આહાર તે ગૃહસ્થે પોતે કર્યો હોય અથવા બીજાએ કર્યો હોય, ધરથી
બાહરે નીકાળ્યો હોય અથવા ન નીકાળ્યો હોય, તે ગૃહસ્થે તે આહાર પોતાનો કરી રાખ્યો
હોય અગર ન હોય, તેણે વાપરેલો હોય અગર ન વાપરેલો હોય તોપણ તે અપ્રામુક અને
અનેપણીય નાણીને મુનિએ કે આર્યાએ ગ્રહણ ન કરવો. (૫૩૩)

એ રીતે ઘણા સાધર્મિક સાધુના માટે કરેલો આહાર તથા એક કે ઘણી સાધવીઓ
માટે કરેલો આહાર પણ કોઈ સાધુ કે સાધ્વીએ ગ્રહણ કરવો નહિ^૧ (૫૩૪)

જે બોલન ગૃહસ્થે ઘણા પણ મુકરર સપ્પામાના થમણ, આહણ, પ્રાદ્દુ, દીન, કે
ચારણભાટના માટે કરેલું હોય તે વાપરેલું છતાં કે અવાપરેલું છતાં અપ્રામુક અને અનેપણીય
ગણી મુનિએ નહિ ધોરતું (૫૩૫)

૧ પેહેલા તથા છેલ્લા તીર્થકરના સાધુઓ માટે જ આ નિયમ છે

સે મિક્ષુ વા (૨) ગાહાવટ્કુલ જાવ પવિત્રે સમાણે સે જ્ઞ પુણ જાણેજ્ઞા અસળ વા (૪) ચઢવે સમળ માહણ-અતિય કિવળ-વળીનળ સમુદિસ પાળાઈ (૫) જાવ આઈદુ વેતેતિ, તં તહપ્પગારં અસળ વા (૬) અપુરિસતરકડં અવહિયાળીદ્દં અણત્તિયં અપરિમુતં અળાસેવિતં અફાસુય અણેસણિજ્ઞ જાવ જો પઢિયાદેજ્ઞા (૫૩૬)

ગહ પુણ પૂવે જાણેજ્ઞા, પુરિમંતરકડં ચહિયાળીદ્દં અત્તિયં પરિમુતં આસેવિયં ફાસુસં પુસણિજ્ઞ જાવ પાડિયાદેજ્ઞા (૫૩૭)

સે મિક્ષુ વા [૨] ગાહાવટ્કુલ પિંડવાયપઢિયાળ પવિસિત્તુકામે સે જાઈ પુણ કુલાઈં જાણેજ્ઞા, દમ્મસુ લ્હુ કુલેસુ ણિતિણ પિંદે દિજ્ઞતિ, ણિતિણ અગ્ગપિંદે દિજ્ઞતિ, ણિતિણ માણ દિજ્ઞતિ, ણિતિણ અવટ્ટમાણ દિજ્ઞતિ, તહપ્પગારાઈં કુલાઈં ણિતિયાઈં ણિતિઓમાળાઈં, જો ભત્તાણ વા પાળાણ વા પાવેજ્ઞેજ્ઞ વા િક્કમેજ્ઞ વા (૫૩૮)

પૂયં વલ્લુ તસ્સ મિક્ષુસ્સ વા મિપ્પરુણીણ વા સામગિય જં સચ્ચદ્દેહિ સમિતે સહિતે સયાજનુત્તિ વેતિ (૫૩૯)

[દ્વિતીય રહેઝઃ]

સે મિક્ષુ વા [૨] ગાહાવટ્કુલં પિંડવાયપઢિયાળ અણપવિત્રે સમાણે સે જ્ઞં પુણ જાણેજ્ઞા અસળ વા [૪] અદ્દમિનોસહિણ્ણુ વા, અદ્દમામિણ્ણુ વા, દોમામિણ્ણુ વા, તેમાસિણ્ણુ વા,

જે ભોળન મુદ્દયે ઘણા શ્રમણ, પ્રાહાણ, પ્રાહાણ, દીન, કે ભાટચારણના માટે કરેલું હોય પણ તે તેણે પોતેજ કયું હોય, ધરથી આહર પણ નહિ લાગ્યું હોય અને લગ્ન પોતાનાજ ખપતુ ગણી વાપર્યું પણ ન હોય તો તે અપ્રામુક અને અનોપણીય ગણીને મુનિએ નહિ લેવું (૫૩૬)

પણ જો તે ભોળન મુદ્દયે ખીલના લાયક કરાવ્યું હોય, ધર આહર રાખ્યું હોય અને પોતે પોતાના ખપતુ ગણી તે વાપરેલું પણ હોય તો તે પ્રામુક અને ઓપણીય ગણીને ગ્રહણ કર્યું (૫૩૭)

જે કુળેગા લમેશા દાન દેવાનું હોય અથવા લગની વેળા ગરુઆતના દાન માટે અમ્મ પિંડ કલાડી રાખવામા આવતો હોય અથવા આખા ભોળનો દિતીયાંશ કે ચતુર્થાંશ દાનમાં અપાનો હોય અને તેથી ત્યા ઘણા ચાચકા મગવા જાતરી પડતા હોય તેવા કુળેમા મુનિએ આહાર-પાણી માટે ન લેવું (૫૩૮)

સાધુ કે સાધ્વીનું એજ કર્તવ્ય છે કે લમેશા સર્વ પદાર્થોમાં સમભાવ રાખી જ્ઞાનદ્વારં અને આદિ સાચવતા થકા સદા ઉવોગી થઈ વર્તવું. (૫૩૯)

ખીજે ઉદ્દેશ.

(મુનિએ અશુદ્ધ આહાર ન લેવો તથા જમણવારમાં ન જવું)

મુદ્દરથના ધરે જ્યારે આજીમીના ઉપવાસના ઉત્સવપ્રસંગે અથવા અર્ધમાસિક, માસિક, દ્વિમાસિક, ત્રિમાસિક, ચતુર્માસિક, પચ્ચમાસિક, છમાસિક, ઉત્સવના વખતે અથવા રતુઓના

ચાન્નામિણ્ણુ વા, પંચમાસિણ્ણુ વા. ચન્નામિણ્ણુ વા^૧, વડ્ણુ વા, ઢન્મવાસુવા, વડપરિયદ્દેમુવા
 વા^૨ વે નમણન્નાહણન્તિહિન્કિવણન્વણીનગે પગાતો વક્કવામે^૩ પરિણ્ણિજ્જમાણે પેદ્દાપ્પ, દોહિ
 વક્કવાહિ પરિણ્ણિજ્જમાણે પેદ્દાપ્પ, નિહિ વસ્સાહિ પરિણ્ણિજ્જમાણે પેદ્દાપ્પ, વડ્દહિ વન્નાહિ પ-
 ણિણ્ણિજ્જમાણે પેદ્દાપ્પ, હંમ્માસુહાતો વા કાલોવાતિનો વા મેણિહિમણિચયામો વા પરિણ્ણિજ્જ-
 માણે પેદ્દાપ્પ, તદ્દપ્પગારં અનણં વા [૨] અપુરિમંતરકટં જાવ અગામંવિતં અપ્પાસુયં અગેમણિજ્જ-
 ણો પડિગ્ગાહેજ્જા (૫૨૦)

અહ પુણ પૂર્વં જાણેજ્જા પુન્નિમંતરકટં જાવ આનેવિતં પાનુય જાવ પહિન્નાહેજ્જા (૫૨૧)

ને મિક્કવ્ વા [૩] જાવ પવિટ્ટે નમાને ને જાદં પુગ હુગ્ગં, જાગેજ્જા, તેજ્જા, દગ્ગ
 કુલાણિ^૪ વા, મોગ્ગકુલાણિ^૫ વા. રાહ્ણકુલાણિ વા, ત્તત્તિયકુલાણિ^૬ વા. હુક્કવાગ્ગકુલાણિ
 વા, હરેવંનકુલાણિ વા. ઇન્નિયકુલાણિ^૭ વા, વેમિયકુલાણિ વા, મંઠાગ્ગકુલાણિ^૮ વા, કો-
 દાગ્ગકુલાણિ^૯ વા. ગામરન્નકુલાણિ વા. વોદ્ધમાલિચકુલાણિ^{૧૦} વા. અગ્ગયોગ્મુ વા તદ્દપ્પ-
 ગારેસુ કુલેસુ અદુગંચ્છિણ્ણુ અગરહિતેસુ વા. અમણં વા [૪] પાસુયં પ્પન્નિજ્જં જાવ
 પડિગ્ગાહેજ્જા (૫૨૨)

સે મિક્કવ્ વા [૫] ગાહાવડ્ડકુલં પિંડિવાયપટિયાપ્પ ણ્ણુપવિટ્ટે નમાણે ને જ્ઞં પુગ જા-
 ણેજ્જા અનણં વા [૬] નમવાપ્પસુ વા, પિંડિણિયેસુ વા, હંદનહેસુ વા, તંદમહેસુ વા, રદ્દમ-
 હેસુ વા, મુગુંદમહેસુ વા, મૂત્તનહેસુ વા. જક્કમંહેસુ વા, ણાગનહેસુ વા, યૂમ્મમહેસુ વા. વે-
 હ્યમહેસુ વા, રક્ખમહેસુ વા. ગિરિનહેસુ વા. દરિનહેસુ વા, અગડમેહેસુ વા, તદ્દાગનહેસુ
 વા, દહમહેસુ વા, ણઠિનહેસુ વા, નગ્ગમહેસુ વા, નાગરમહેસુ વા, અગ્ગરમહેસુ વા, અગ્ગરેસુ

૧ વન્નવેસુ ૨ પિઠરકાવ. ૩ જાગલકુલાણિ ૪ રાગ્ગ: પૂજ્જન્નાનાયાણિ ૫ રાહ્ણકુલાણિ
 ૬ રોપાલકુલાણિ. ૭ નાપિતકુલાણિ ૮ વડ્દેકિલ્લાણિ. ૯ તેતુવાયકુલાણિ.

અત્યહિતે કે આચાર્યએ ધણુએકે (શાસ્ત્રાદિ)અરુણ, આદિના પંચામુ. દીન, અને બાટઆરેતે
 એક કે અનેક વાસુગામંથી લોગ્ગા પાસના દેવપ્રામાં આવે અને દન્નુ ગૃહસ્થે ને લોગ્ગા
 વતે કથોછાં વાપયું ન હોય તો મુનિએ ને લોગ્ગા આપાસુકે અને અનેપણીય બાદ ન
 હેલું (૫૪૦)

અને જો ને દ્રોષી બીજા પૂરૂંપ સંધી તથા રુદ્ધ હોય અને ગૃહસ્થએ વાપયું હોય
 તો ને મુનિએ થોડા બાણી યદ્દણુ કરું. (૫૪૧)

મુનિએ, હરિકુળ,^૧ મોગકુળ, રાગ્ગકુળ, ક્ષત્રિયકુળ, કદ્દિયાકુળ, દરિવંદકુળ, એથ
 કુળ,^૨ વૈશ્યકુળ, ગંધુકકુળ,^૩ કોદાગકુળ,^૪ આમરકકુળ અને એકશાળીયકુળ,^૫ તથા એથી
 બા બાતના બીજા પણ અનિરુદ્ધ અને અનિહિત કુળોમાં નિરૂપ આદર થેવા નવું. (૫૪૨)

બ્યારે ગૃહસ્થના ઘરે મેળો બસુઓ હોય અથવા પિતૃભોજન હોય અથવા દેક, ર્દેક,
 ર્દક, બળદેવ, બૂત, યજ્ઞ, કે નાગતો મહોત્સવ હોય અથવા રૂપ કે ચેત્યતો મહોત્સવ હોય અ-
 થવા વૈશ્ય, ગિરિ, કેવા, તથા, ર્દક, નદિ, સર. સગર કે આગરતો અથવા એના જેવી ગરે

૧ હરથી દરિવંશકુળીના કુળોના નામવર્ણના છે. અને એથી કોદાગાદિયદ્ધીના કુળો
 વૈશ્યવર્ણના છે. ૨ ગોત્રાળ. ૩ કદ્દિયાદિના સ્થાને ૪ સ્થાને ૫ સાગરી

વા તદ્વપગતેસુ વિરુદ્ધલ્લેસુ મહામહેસુ વદમાનેસુ વહવે ઝમણ-પ્રાણ અતિહિ કિવણ-વળીમણ
ગાતાં ઝક્ષાતાં પરિણસિઝ્જમાણે પેદાડ, દોહિ, જાવ સળિહિ સંભિચયાતો વા પરિણસિઝ્જમાણે
પેદાણ તદ્વપગાર અસણ વા [૪] અપુરિસતરકડ જાવ ણો પદિગ્ગાહેજ્ઞા (૫૪૩)

અહ પુણ પુવં જાણેજ્ઞા, ટિણ્ણ જં તેસિં દાયવ્વં, અહ તત્થ સુંજમાણે પેદાણ, ગાહાવ-
તિભારિયં વા, ગાહાવતિભરિણિં વા, ગાહાવતિપુત્તં વા, ગાહાવતિધૂયં વા, સુણ્ણ વા, ધાતિં
વા, દાસં વા, દાસિં વા, કમ્મકર વા, કમ્મકારિ વા, સે પુદ્ગામેવ આલોપ્પજ્ઞા, “આવસો”-
તિ વા, “ભગિણો”-તિ વા, “દાહિસિ ગે દુત્તો અણ્ણરં મોયણજાયં ? ” સેવં વદંતસ્સ પરો
અસણ વા [૪] આહદ્દુ ઢલપ્પજ્ઞા, તદ્વપગારં અસણં વા [૪] સયં વા ણં જાણેજ્ઞા, પરો વા સે
દેજ્ઞા, ફાસુયં જાવ પદિગ્ગાહેજ્ઞા (૫૪૪)

સે મિલ્લુ વા [૨] પરં અદ્ધુજોયણમેરાણ સંલ્લહિ ણચ્છા સંલ્લહિપદિયાણ ણો અભિસંધારેજ્ઞા
ગમણાણ (૫૪૫)

સે મિલ્લુ વા [૨] પાર્હણં સંલ્લહિ ણચ્છા પડીણં ગચ્છે અણાઢાયમાણે, પડીણં સંલ્લહિ
ણચ્છા પાર્હણં ગચ્છે અણાઢાયમાણે દાહિણ સંલ્લહિ ણચ્છા ડડીણં ગચ્છે અણાઢાયમાણે, ડડીણં
સંલ્લહિ ણચ્છા દાહિણં ગચ્છે અણાઢાયમાણે (૫૪૬)

તે બાળતને મહોત્સવ હોય અને તેથી ત્યાં ઘણાએક (શાક્યાદિ) શ્રમણ, બ્રાહ્મણ, અતિથિ, દીન
તથા બાઠાચરણને એક કે અનેક વાસણોથી ભોજન પીરસાતુ હોય અને તે ભોજન માલે-
કે હાથે કરેલું છતાં જગતુ તે ગૃહસ્થોએ વાપરેલું ન હોય તો તેવા આહારને અશુદ્ધ ગણી
મુનીએ તે આહાર ન લેવો. (૫૪૩)

પણુ જો ત્યાં મુનિને એમ જણાય કે જેમને એ ભોજન આપવાનું હતું તેમને અપાયું
છે અને હવે ગૃહસ્થ લોકો તેને વાપરેછે તો મુનિએ ગૃહસ્થની સ્ત્રીને અથવા જેમને અથવા
પુત્ર, પુત્રી કે પુત્રવધૂને અથવા ધાધ, દાસ, કે દાસીને પેહેલેથી જોઈને કહેવું કે હે આયુષ્માન અથવા
જેન, મને આ ભોજનમાથી અન્યતર ભોજન આપશો? આમ કહેતા મુનિને તેઓ અશનાદિ
આહાર આપવામાં તે મુનિએ નિર્દોષ ગણી તે આહાર લેવો (૫૪૪)

ખીન આરોગ્ય સખડિ [જમણવાર] હોય તો એવે વખતે મુનિએ જે ગાત્રની હદ
માં પણુ સખડિમાંથી ભોજન લેવા માટે ન જવું. (૫૪૫)

જો પૂર્વ દિશામાં સખડિ હોય તો મુનિએ સખડિ તરફ કશી લાલચ ન રાખતાં પ-
શ્ચિમદિશા તરફ જતા રહેવું જો પશ્ચિમઆગ્રુ સખડિ હોય તો પૂર્વતરફ વળવું જો દક્ષિણ
આગ્રુ સખડિ રોપ તો ઉત્તર તરફ વળવું અને જો ઉત્તરઆગ્રુ સખડિ હોય તો દક્ષિણતરફ
વળવું (૫૪૬)

જયેવ તા સંસ્કૃતી સિયા, તંજહા, ગામસિ વા, જગરંસિ વા, સેવંસિ વા, કન્વંસિ વા, મઢંસિ વા, પઢંસિ વા, જાગરંસિ વા, ઢોળસુહંસિ વા, નિગમંસિ વા, આસમંસિ વા, રાયહાણિસ વા, સંખિવેસંસિ વા, —સંસ્કૃતિ સંસ્કૃતિપદિયાણો અભિસધારેજા ગમણાણુ । કેવલી વૂયા “ આચાણ-મેયં ” (૫૪૭)

સંસ્કૃતિ સંસ્કૃતિપદિયાણુ અભિસંધારમાઝે આહાકર્મિયં વા, હહેમિયં વા, મીસજાયં વા, કીયગદં વા, પામિયં વા, અચ્છેજ્જં વા, ધણિસદં વા, અમિહં વા, આહટ્ટુ દિજ્જમાણ મુજેજ્જા. અસ્સંજણુ મિક્કુપદિયાણુ સુહિયદુવારિયાઓ મહાહિયાઓ કુજ્જા, મહાહિયદુવારિયાઓ સુહિયાઓ કુજ્જા, સમાઓ સિજ્જાઓ વિસમાઓ કુજ્જા, વિસમાઓ સિજ્જાઓ મમાઓ કુજ્જા, પવાયાઓ સિજ્જાઓ ણિવાયાઓ કુજ્જા, ણિવાયાઓ સિજ્જાઓ પવાયાઓ કુજ્જા, અંતો વા ઘઠિંવા ઢવસયસ્સ, હરિયાણિ છિદિય [૧] વાલિય [૨] સંધારગં સંધારેજ્જા, “ એસ વિલુગ-યામો સિજ્જાણુ ”. ” તદ્દા સે સંજણુ ણિવટે અણ્ણયરં વા તહપ્પગારં પુરેસંસ્કૃતિ વા પચ્છાસં-સ્કૃતિ વા સંસ્કૃતિપદિયાણુ ણો અભિસંધારેજ્જા ગમણાણુ (૫૪૮)

પયં સલ્લુ તસ્સ મિક્કુસ્સ મિક્કુણીણુ વા સામગ્ગિયં, જં સધ્વદ્દેહિં સમિતે સહિતે સયા જયે-નિ વેમિ (૫૪૯)

૧ દ્વિતિવિધિવ્ય

કિપહુના, જ્યાં જ્યાં ગામમાં, નગરમાં, ખેડમાં, કળ્યાણમાં, કર્યામાં, શેહેરમાં, આજ-રોમાં, બંદરમાં, વ્યાપારસ્થળમાં, તીર્થસ્થળમાં, રાજ્યધાનીમાં કે નગરપર્યટનમાં [કાપમાં] સખ્ખિ હોય તો સખ્ખિને મનમાં ધારીને ત્યાં ન જવું. કારણ કે કેવળી ભગવાને કહ્યું છે કે “સખ્ખિમાં જવાથી કર્મ બધાય છે.” (૫૪૭)

જો મુનિ સખ્ખિમાંથી બોજન લેવા માટે સખ્ખિ તરફ જશે તો આધાકર્મિકાદિદોષ-દુષ્ટ આહારમાં ફસી પડશે વળી અસયતિ ગ્રહસ્થો તેના સાથે નાના દરવાજાવાળી જગ્યાઓને મોહોટા દરવાજાવાળી કરશે અથવા મોટા દરવાજાવાળી જગ્યાઓને નાનાદરવાજાવાળી કરશે, સીધી જગ્યાઓને આડી કરશે, આડીઓને સીધી કરશે, બહુ પવનવાળી જગ્યાઓને નિર્વાતજગ્યાઓ કરશે, નિર્વાતજગ્યાઓને બહુ પવનવાળી કરશે, વળી અદર કે બહાર વનસ્પતિઓ કાપી નોડી મકાન સુધરાવશે અથવા આધુને અકિચન ધારી તેના માટે સૂતાનું બિછાનું પથરાવશે. (એમ અનેક દોષ સભવે છે.) માટે નિર્ગ્રંથ સયતિ મુનિએ અનેક પ્રકારે મનુષ્યની હૈયાતીરા અને મનુષ્યના મરણ પછી કરાતી સખ્ખિઓમાં બોજન લેવા માટે નહિ જવું (૫૪૮)

મુનિનું એજ કર્તવ્ય છે કે હમેશાં સર્વ પદાર્થોમાં સમતા સખ્ખી પવિત્ર ગુણો સાચવનાં થકાં યતનવત થઈ વર્તવું (૫૪૯)

(તૃતીય ઉદ્દેશ :)

સે યગ્યા અળ્પતરં સંલ્પિં આસિત્તા પિવિત્તા છદ્વેજ્જ વા વમેજ્જ વા, મુત્તે વા સે ણો સન્નં પરિણમેજ્જા, અળ્પતરે વા સે દુક્કલે રોયાતકે સમુપ્પજ્જેજ્જા, કેવલીં વૂયા ‘ આયાણ મેયં. ’ (૫૫૦)

હહ સ્વલ્પ મિક્ખૂ ગાહાવત્તિં વા, ગાહાવત્તિં વા, પરિવાયગ્ઘિં વા, પરિવાદ્યાહિ વા, યગ્ગ સદ્ધિં સોઢં પાઠ^૧ મો વત્તિમિસ્સ હુરત્થા^૨ વા વવસ્સય પોઢેલેહમાળે ણો લમેજ્જા, તમેવ વવસ્સયં સંમિત્તીમાવ-માવજ્જેજ્જા અળ્પમળે વા સે મત્તે વિપ્પરિયાસિયમૂતે હત્થિવિગ્ગહે વા કિલીવે વા તં મિક્કલું વવસંકમિત્તુ વૂયા “ આઠસંતો સમણા, અહે આરામંસિવા, અહે સ્વત્સયંસિ વા, રાઓ વા, વિયાલે વા, ગામધમ્મણિયંતિયં કટ્ટુ રહસ્સિયમેહુણધમ્મપરિયા-રણાણ આઠદ્ધામો. ” તં વેગતિતો સાતિએજ્જા । અકરણિજ્જં સેયં સંલાણ^૩ । યત્તે આયત્તણા સત્તિ સંચિજ્જમાણા પઞ્ચાવાયા ભવતિ । તમ્હા સે સંજણ ણિયંકે તહપ્પગારં પુરેસંલ્પિં વા પચ્છાત્તં સંલ્પિં વા સંલ્પિસંપદિયાણ ણો અમિસંધારેજ્જા ગમણાણ (૫૫૧)

સે મિક્કલૂ વા [૨] અલ્પતર સંલ્પિં વા સોચ્છા ણિસન્ન સંપહાવેતિ વસ્સુયમૂતેણ અપ્પા-ળેજ્જ “ પુવા સંલ્પિ” ણો સંચાણતિ તથ્ય હયરેતરેહિ કુલેહિં સામુદાણિયં ઇસિયં વેસિય પિઠવાયં

૧ પાત્તુ પીત્વેત્થયઃ ૨ બહિઃ ૩ સંપ્રલિગમનં ન કુર્યાદિતિદોષઃ ૪ હતિકૃત્વેતિ દોષઃ

ત્રીજો ઉદ્દેશ.

(મુનિને જમણવારમાં જવાથી થતા ગેરકાયદા)

જો મુનિ સખડિભોજન કરશે તો કોઈ વખતે તેને તેનાથી વચન કે વિશચિકાના હુ ખમા ઊતરવું પાડે. અથવા તો ખાધેલું અન્ન ફડી રીતે ન પચતાં કુટ કે શ્વાદિક રોગ ઉત્પન્ન થશે. માટે કેવળી ભગવાન જણાવે છે કે સખડિભોજન કર્મજધના હેતુ છે. (૫૫૦)

વળી એ સખડિઓમાં એકલા થએલા ગૃહસ્થો, ગૃહસ્થ સ્ત્રીઓ, પરિત્રાજ્ઞો, તથા પરિ-ત્રાજ્ઞાઓ વગેરે સાથે મુનિ ત્યાં જઈ એકઠો ભેળાયાથી કંઈય મદિતપાનમાં પણ ફસી પડે^૧ અને તેથી તે મદિતપાન બની પોતાના મુકામે નહિ પોહોચતા ત્યાંજ લથડી પડે છે તથા ત્યાં નસાના આવેશથી બેહોસ થઈ સ્ત્રીઓમાં આસક્ત થાય છે અથવા ત્યાં રહે-લી સ્ત્રીઓ કે નપુસકોમાંનું કોઈ એક મુનિપર આશક થઈ કહેવા મટે છે કે “ હે આયુ-ષ્મન્ શ્રમણ, આ બગીચામાં અથવા ઉપાશ્રયમાં રાતે અથવા અમુક વખતે આપણે એકલા મળી ભોગવિલાસમાં વર્તશું. ” એમ કહી તેઓ મુનિને વિપયોથી લલચાવી કબજે કરે છે. અને તેમાં કંઈય એકલો મુનિ ફસી પણ પડે છે, માટે એ વાતને અકરણીય જાણીને મુ-નિએ સખડિમાં નહિ જવું કારણ કે ત્યાં જવાથી ઉપર મુજબ તથા તે કરતાં પણ વખતે વધત ગેરકાયદા થવા સંભવ છે. મટે નિર્ઐય સયતિએ પૂર્વસખડિ કે પશ્ચાત્સખડિમાં ભો-જનાથે જવાનો ધરદો નહિ કરવો. (૫૫૧)

જો કોઈ મુનિ પૂર્વસખડિ કે પશ્ચાત્સખડિ થતી સાંભળી ત્યાં ઉત્સુકતા ધરી ચાલ્યો જશે તો ત્યાં તે જૂદા જૂદા કુળોમાંથી આધારકાંદિદોષરહિત પવિત્ર આહાર ગ્રહણ કરીને

૧ કેમકે લોહુપ જનને સર્વ કંઈ સંભવ.

પટિગાહેતા આહારં આહારંત્તણ્ । માહટાણ સંપામે । જો મુદ્ધ કરેજ્જા । મે તત્થ કાલેણ અણુપવિ-
સિત્તા તત્થેતેરેતેરેહિં કુલેહિં મામુદાગિયં ઇમિયં વેસિયં પિંદવાયં પટિગાહિતા આહારં
આહારેજ્જા (૫૫૦)

સે ભિક્ખુ વા [૨] મે જ્ઞં પુણ જાણેજ્જા ગામં વા જાવ ગચ્છાણિં વા, દુમંપિ વ્હલુ
ગામંપિ વા જાવ ગચ્છાણિમિ વા સંપઠા મિયા, તંપિય ગામ વા ગચ્છાણિ વા મન્તહિપટિ-
યાણ્ જો અભિસંધારેજ્જા ગમમાણ્ । કેવલી યુયા આયાણમેયં (૫૫૩)

આહુણ્ણોદમાણં સંત્વઠિ અણુપવિસમાણમ્મ પાણ્ણ વા પાણ્ણ અર્કનપુચ્ચે ભવન્તિ, દુત્થેણ
વા હુત્થે સંચાલિયપુચ્ચે ભવન્તિ. પાણ્ણ^૧ વા પાણ્ણ આવટિયપુચ્ચે ભવન્તિ, મીમંણ વા મીમં
સંવહિયપુચ્ચે ભવન્તિ, કાણ્ણ વા કાણ્ણ સંગેમિયપુચ્ચે ભવન્તિ, ઢંટણ વા અટ્ટિણા વા મુટ્ટિણા વા
હેલુણા વા કવાલેણ વા અભિહયપુચ્ચે ભવન્તિ, મીતોદણ વા ઢમિત્તપુચ્ચે ભવન્તિ, ગ્યમા વા પરિવામિય
પુચ્ચે ભવન્તિ, અણેસણિજ્જેણ વા પરિવુત્તપુચ્ચે ભવન્તિ, અણ્ણમિં વા ટિજ્જમાણે પટિગાહિતપુચ્ચે
ભવન્તિ, તમ્હા સે સંખણ્ણ જિગ્ગંથે તહપ્પગારં આહુણ્ણોમાણ સંત્વઠિ સંપટિપટિયાણ્ણં અભિસંધારેજ્જા
ગમમાણ્ણ (૫૫૪)

સે ભિક્ખુ વા [૨] ગાહાવહકુલ પિટ્ઠવાયપટિયાણ્ણ પવિટ્ટે દમાણં મે જ્ઞં પુણ જાણેજ્જા
અમ્મણં વા [૪] ઇમ્મણિજ્જં મિયા અણેસણિજ્જં મિયા; વિનિગિચ્છમ્માવણ્ણેણં અપ્પાણેણં અમ-
માહટાણ્ણ લેમ્મતાણ્ણ તહપ્પગારં અસંમં વા [૪] લામે સંતે જો પટિગારેજ્જા. (૫૫૬)

૧ પાત્રેણ.

વાપરી શકવાનો નથી, કિંતુ ત્યાં ફિપિ આહાર વાપરીને દેવાપાત્ર થવાનો. માટે મુનિએ સ-
ખરિમાં નહિ જરૂં. કિંતુ ભિક્ષાના સમયે જૂઠા જૂઠા કુસોખા જઘને પાવત્ર આહાર મેળવી
તે વાપરવો. (૫૫૨)

જે ગામ કે ગ્રામધાનીમાં સંખરિ થવાની હોય ત્યાં તેના માટે મુનિએ જવાનો ઠગરો
ન કરવો. કેમકે કેવળીજાનિએ બોલ્યા છે કે તેમ કરના કર્મનંધ થાય છે. (૫૫૩)

જે સંખરિમાં ઘણા લોક એકઠા બન્યા હોય અને બોલન થોડું રૂઢાયલું હોય ત્યાં
જે મુનિ જાય તો ત્યાં બીડબીડમાં તેના પગ બીજ્ઞાઓના પગતળે દબાશે, હાથ બીજ્ઞા-
ના હાથો સાથે અથડાશે, પાત્ર બીજ્ઞાઓના પાત્રો સાથે અથડાશે, માથું બીજ્ઞાના માથા
સાથે અડકાશે અને શરીર બીજ્ઞાના શરીર સાથે ઘસાશે. વળી ત્યાં તેવી બીડમા લાકડી,
હાડકા, મૂક, પથ્થર કે અપ્પરનો માર પણ કદાચ સંદેશ પડશે. અગર કોઈ મુનિના શરીર-
પર તાકુ પાણી ફેંકશે, અથવા ધૂળ ફેંકશે, અથવા મુનિને ત્યાં અશુદ્ધ આહાર મળશે, અ-
થવા બીજ્ઞાને મળવાનું છતા વચગાળેથી મુનિ ને આહાર યુગાવી લેશે. (એ રીતે અનેક
દોષ સંભવે છે) માટે નિર્ઘેય મુનિએ તેવી જગતની સંખરિમાં બોલન મેળવવાના દરિદ્રથી
કદાપિ નહિ જરૂં. (૫૫૪)

ગૃહસ્થના ઘરે ભિક્ષા લેવા જતાં મુનિને જે આહાર નિર્દોષ કે સદોષ છતા શકે બ-
રેલો જણાય તો ને આહાર તેવા મહિનાગ્રામથી ગ્રહણ ન કરવો (૫૫૫)

સ મિક્ષુ વા [૨] ગાહાવતિકુલ પવિસિલકામે સન્નં મંદગ-માયાય ગાહાવતિકુલં પિંડ-
વાયપદિયાય પવિસેજ્જ વા ણિક્ષમેજ્જ વા (૫૫૬)

સે મિક્ષુ વા [૨] વહિયા વિહારમૂર્મિં વા વિચારમૂર્મિં વા ણિક્ષલ્લમાણે પવિસમાણે
સન્નં મંદગ-માયાય વહિયા વિહારમૂર્મિં વા વિચારમૂર્મિં વા ણિક્ષલ્લમેજ્જ વા પવિ-
સેજ્જ વા (૫૫૭)

સે મિક્ષુ વા [૨] ગામાણુગામં દૂહજ્જેમાણે સન્નં મંદગ-માયાય ગામાણુગામં
દૂહજ્જેજ્જા (૫૫૮)

સે મિક્ષુ વા [૨] અહપુણ એવં જાણેજ્જા તિવ્વંદેસિયં વાસં વાસમાર્થં પેહાપ, તિવ્વ-
દેસિયં મહિયં રણિવયમાર્ણિ પેહાપ, મહાવાપુણ વા રયં સમુલુયં પેહાપ, તિરિચ્છલપાત્તિમા
વા તસા પાળા સંઘહા સલ્લિવયમાળા પેહાપ, સે એવં ણયા ણો સન્નં મંદગ માયાય ગાહાવ-
કુલં પિંડવાપદિયાય પવિસેજ્જ વા ણિક્ષલ્લમેજ્જ વા, વહિયા વિહારમૂર્મિં વા વિચારમૂર્મિં વા
પવિસેજ્જ વા ણિક્ષલ્લમેજ્જ વા, ગામાણુગામં દૂહજ્જેજ્જા વા (૫૫૯)

સે મિક્ષુ વા [૨] સે જ્ઞાઈં પુણ કુલાઈં જાણેજ્જા; તંજહા, સત્તિયાણ વા, રાઈં વા,
કુરાઈં વા, રાયપેસિયાણ વા, રાયવમાટ્ટિયાણ વા, અંતો વહિયા સંઘિવિટ્ટાણ વા, ગચ્છતાણ
વા ણિમલેમાણાણ વા અણિમેલેમાણાણ વા, અસળં વા [૬] લામે સંતે ણો પદિગાહેજ્જા-
સિત્તિં વેમે (૫૬૦)

મુનિએ^૧ ગૃહસ્થના ધરે ભિક્ષા લેવા જતા સર્વ ધર્મોપકરણ સાથે લઇને ત્યાં જવું
આવતું. (૫૫૬)

તેમજ સ્વાધ્યાયભૂમિપર અથવા દિશાએ જતા પણ તેવીજરીતે જવું આવતું. (૫૫૭)

અને આમાનુષામ વિહાર કરતા પણ તેજ રીતે વર્તવું. (૫૫૮)

પણ જો વરશદ બહુ વરસતો હોય અથવા દવ બહુ પડતું હોય અથવા આકરા વા-
સુથી ધૂળ બહુ હોય અથવા જીણા જીવજીવંતો ધણા હોય તો ત્યાં સર્વ ધર્મોપ-
કરણ સાથે લઇને ભિક્ષા લેવા કે બણવા કે દિશાએ યા આમાંતરે જવા આવવાનું કરવું નહિ. (૫૫૯)

મુનિએ ચક્રવર્તિ પ્રમુખ કનિષ્ઠો, રાજાઓ, ક્ષત્રિયો, સરદારો, કે રાજવંશી લોકો, જે-
ઓ શહેરમાં કે શહેર બાહરે રહેતા હોય યા રસ્તે પ્રયાણ કરતા હોય તેમને ત્યાથી નિમ-
ત્રણ છતાં યા નહિ છતાં આહાર અહણ ન કરવો. (૫૬૦)

^૧ આ સૂત્ર જિનકલ્પક વગેરે માટે છે. એમ ટીકાકાર જણાવે છે. શ્રદ્ધા સમાગમી એ છે કે
જિનકલ્પકે તો તેવે શક્યે આવતું જ નહિ. પણ સ્થવિરકલ્પક કારણ થોડો જમ આવે તો સાથે
સર્વોપકરણ નહિ લેવા

(ચતુર્થ ઉદ્દેશ :)

સે મિક્ત્ વા [૨] જાવ પવિત્રે મમાણે સેજં પુણ જાણેજ્ઞા, મંસાદ્યં વા, મચ્છાદ્યં વા, મંમત્તલં વા, મચ્છત્તલં વા, આદેણં વા, પહેણં વા, હિંગોલ વા, સંમેલં વા, હોરમાગં સંપેહાપ, અંતરા સે મગ્ગા ચદુપાણા ચદુચોયા ચદુહરિયા ચદુઓમા ચદુડ્ડયા ચદુદત્તિગ-પણા-ડગમદિય-મહ્ઠ્ઠાસંતાણગા, વહવે તત્થ મમણ-માહણ-અતિહિ-ફિવણ-વળીમગા દવાગતા દવાગમિસ્સંતિ, તત્થાદ્દણ્ણા વિત્તી, ણો પળ્ણસ્મ ગિક્કમણપવેમાણ, ણો પળ્ણત્તમા વાયણપુચ્છગપરિ-યદ્દણાણુપેહાણુ ધમ્માણુભોગચિત્તાણુ, સેવં ણચ્છા તદ્દહ્મપ્પારં પુરેસત્થાંદિ વા પચ્છાસંત્થાંદિ વા મં-સાદિપાદિયાણુ ણો અભિમંધારેજ્ઞા ગમણાણુ (૫૬૧)

સે મિક્ત્ વા [૩] ગાહાવદ્દકુલં પિંદવાયપાદિયાણુ પવિત્રે મમાણે સેજં પુણ જાણેજ્ઞા, મંસાદ્યં જાવ સંમેલં વા હોરમાગં પેહાણુ અંતરા સે મગ્ગા અપ્પટ્ટા જાવ અપ્પસતાણગા, ણો જત્થ વહવે સમણમાહણા જાવ દવાગમિસ્સંતિ, અપ્પાદ્દણ્ણા વિત્તી, પળ્ણસ્મ ગિક્કમણપવે-માણ પળ્ણત્તમા વાયણ-પુચ્છગ-પરિયદ્દણાણુપેહાણુ ધમ્માણુભોગચિત્તાણુ, સેવં ણચ્છા તદ્દહ્મપ્પારં પુરે-સંત્થાંદિ વા પચ્છાસંત્થાંદિ વા સંસાદિપાદિયાણુ અભિમંધારેજ્ઞા ગમણાણુ (૫૬૨)

સે મિક્ત્ વા [૨] ગાહાવદ્દકુલં જાવ પવિમિત્તુકાનં સેજં પુણ જાણેજ્ઞા સોરિ-ણિયાઓ ગાર્વાઓ સોરિજ્ઞમાણીઓ પેહાણુ અસણં વા [૩] દવમંસાદિજ્ઞમાણં પેહાણુ પુરા અપ્પ-

ચોથો ઉદ્દેશ.

(મુનિએ જમણવારમાં ન જવું.)

મુનિએ ગૃહસ્થના ધરે ભિક્ષાએ જતા તેને ત્યાં એવું જણાય કે આદિ માંસ, મત્સ્ય કે મધવાણુ વિવાહભોજન, સ્મૃતભોજન, યા પ્રીતિભોજન છે, અને તેને ત્યાં કોઈ લઈ જતું હોય, તોપણ તે ભાગમાં બીજા, વનસ્પતિ, દારૂ, પાણી, કે છત્તા છત્તુ વગેરે જણાય હોય અથવા ત્યાં ધણુએક (બુદ્ધધર્મ) અમણો, બ્રાહ્મણો, વટેમાથુઓ, રંકભિહુકો, કે ભાટચારણો, આ-વેલા કે આવવાના હોય અને તેથી ત્યાં બહુ બીડ થવાની હોય જેથી ચતુર મુનિને ત્યાં જતું વળતું મુશ્કેલીભરેલું થઈ પડે અને પદનપાકન કે ધર્મોપદેશ અટકી પડવાના જણાય તો તેવા સ્થળે તે મુનિએ જવાનો ઇરાદો નહિ કરે. (૫૬૧)

પણ એ તેવા માસ મત્સ્ય, કે મધપ્રધાન, વિવાહભોજન, સ્મૃતભોજન, યા પ્રીતિભો-જનમાં મુનિને કોઈ તેડી જતું હોય અને મુનિને ભાગમાં કશી વનસ્પતિ, જળ, કે છત્ત-જંતુ નહિ જણાય તેમજ ત્યાં અમણુ-બ્રાહ્મણાદિકની બહુ બીડ પણ નહિ હોય જેથી મુનિને ત્યાં જતું આવતું મુશ્કેલ હોય અને પદનપાકનાદિક પણ થઈ શકે તો તેવા સ્થળે (દારૂ-ચોગે) ^૧ મુનિએ ભિક્ષાએ જતું પણ ખરું. (૫૬૨)

ગૃહસ્થના ધરે મુનિએ જતાં ત્યાં એ વખતે ગાયો દોંવાતી હોય અથવા ભોજન રૂપાંતર હોય અથવા તૈયાર થઈ રહ્યું છતાં હજૂ બીજા વાયકોને અપાતું નહિ હોય તો મુ-

૧ મુનિ રસ્તે ચાલી શક્યો હોય યા માંદગીથી લગ્યો હોય યા દુર્ભિક્ષ હોય વગેરે કારણ-યોગે માંસાદિક હોય પરિહાર કરવા સમર્થ મુનિએ ત્યાં જતું એમ પ્રીતિદારે જણાવ્યું છે.

જાહેર, સેવં ગન્ધા ગો ગાહાવત્કુલં પિંડવાયપટિયાપ્ પિલ્લમેજ્જ વા પવિસેજ્જ વા । સે ત્ત-
માયાપ્ પગંત મવકમેજ્જા, અળાવાય-મસંલોપ્ પિંદેજ્જા । અહુણુ એવં જાણેજ્જા, સ્તીરિણીઓ ગા-
ચીઓ સ્તીરિયાઓ પેહાપ્, અસણ વા [૪] ત્તવક્કલિયં પેહાપ્ પુરાપજૂહિતે, સે એવં ગમ્મા
તત્તો સંજયામેવ ગાહાવતિકુલ પિંડવાયપટિયાપ્ પવિસેજ્જ વા નિલ્લમેજ્જ વા (૫૬૩)

મિલ્લાગા ગામેમે એવ માહસુ સમાણે વા વસમાણે વા, ગામાણુગામં દૂહ્ગ્ગમાણે,
“ સુદ્ધાપ્ સલ્લુ અયં ગામે સંપિન્નદાપ્ ગો મહાલપ્, સે હંતા-મયંતારો બાહિરગાણિ ગામાણિ
મિલ્લાયિરિયાપ્ સયહ ” (૫૬૪)

સતિ તથેગતિયસ્સ મિલ્લુસ્સ પુરેસંધુયા વા પચ્છાસંધુયા વા પરિવસંતિ, તંજહા, ગા-
હાવતી વા, ગાહાવતિણાંઓ વા, ગાહાવતિપુત્તા વા, ગાહાવતિધુયાઓ વા, ગાહાવતિસુહ્યાઓ વા,
ધાઈઓ વા, દાસી વા, દાસીઓ વા, કમ્મકરા વા, કમ્મકરીઓ વા, તહપ્પગારાઈ કુલાઈ
પુરેસંધુયાણિ વા પચ્છાસંધુયાણે વા પુલ્લામેવ મિલ્લાયિરિયાપ્ અણુપવિસિસ્સામિ, અવિય હત્થ
લમિસ્સામિ પિંઢ વા, લોચ વા, સ્તીરં વા, દર્ધિ વા, નવળીયં વા, ધયં વા, ગુલં વા, તેહ્લં વા,
મહુ વા, મજ્જં વા, મસં વા, સંકુલિ વા, કાણિયં વા, પૂય વા, સિહરિણિ વા, તં પુલ્લા-
મેવ મુચ્ચા પેચ્ચા, પટિગાહં સંહિહિય સપમલ્લિય, તત્તો પચ્છા મિલ્લપૂર્ણે સંદ્ધિ ગાહાવતિકુલં
પિંડવાયપટિયાપ્ પવિસિસ્સામિ નિલ્લમિસ્સામિ વા । માહટ્ટાણં કાસે । ગો એવં કરેજ્જા । સે
તથ મિલ્લપૂર્ણે સંદ્ધિ કાલેણ અણુપવિસિત્તા તત્થિયરેયરેઈ કુલેઈ સામુદાણિયં પસિયં વેસિયં
પિંડવાયં પટિગાહેત્તા આહારં આહારેજ્જા । (૫૬૫)

નિએ તે ઘરમા પ્રવેશ ન કરવો. કિંતુ પાછા વળીને કોઇ નહિ દેખી શકે તોવા સ્થળે જઇ
ભીમા રહેવું અને બ્યારે જથ્થા કે ગાયો દોવાઈ રહી છે યા ભોજન તૈયાર થઇ રહ્યું છે
અને બીજા યાચકને અપાઇ ચૂક્યું છે ત્યારે ચતનાપૂર્વક તે ગૃહસ્થના ઘરે જઇને આહાર
લઈ વળવું (૫૬૬)

દૂધપણ્થી સ્થિરવાસ કરનારા કે માસકલ્પથી કરનારા મુનિઓ નવા આન્તા મુનિઓને
એમ કહે કે “હે પુલ્લ મુનિઓ, આ ગામ ધણો નાનડો છે અને અહીં (સ્ત્રીકાદિકથી)
ધણાં ઘરો રોકાયલા છે. માટે આપ બીજા ગામે ભિક્ષામાટે પધારો.” તો મુનિએ તેમ સાં-
ભળી આમાતરે આશ્વા જવું. (૫૬૭)

કોઇ ગામમા મુનિના પૂર્વપરિચિત^૧ તથા પચ્ચાત્પરિચિત^૨ સગાવાહાલા રહેતા હોય,
જેમકે, ગૃહસ્થો, ગૃહસ્થ બાલુઓ, ગૃહસ્થપુત્રો, ગૃહસ્થપુત્રીઓ, ગૃહસ્થ પુત્રવધૂઓ, દાઇઓ,
દાસ, દાસીઓ, અને આકરો, કે આકરડીઓ, તેવા ગામમાં જતા જ્ઞેતે મુનિ એવોચિયાર કરે
કે હું એકવાર બધાથી પહેલાં મારા સગાઓમાં ભિક્ષાર્યે જઈશ, અને ત્યાં મને અન્ન, પાન,
દૂધ, દહિ. માખણ, ઘી, ગોળ, તેલ, મધુ, મધ, માંસ, તિલપાપડી, ગોળવાણુ પાણી, બુદી,
કે ત્રીપ્પડ મળશે તો હુંસર્વથી પહેલાં ખાઈ પાત્રો સાફ કરી પછી બીજા મુનિઓ સાથે
ગૃહસ્થના ઘરે ભિક્ષા લેવા જઈશ, તો તે મુનિ દોષપાત્ર થાયછે. માટે મુનિએ એમ નહિ
કરવું. કિંતુ બીજા મુનિઓ સાથે વખતસર જૂદા જૂદા કુશોમાં ભિક્ષાનિમિત્તે જઈ કરી
ભાગમા મળેલો, નિર્દૂષણ આહાર લઈ વાપરવો (૫૬૮)

૧ સ્વપક્ષના ૨ સ્ત્રીપક્ષના સ્વશુરાદિક ૩ વખતે કોઇ અતિપ્રમાદ ગૃહ દોવાથી મધમાસ
પશુ ખાવા આદિ માટે તે લીધાછે એમ ટીકાકાર લખેછે.

પરં, સ્વલુ તસ્સ મિક્ષુસ્સ વા મિક્ષુણીય વા સામગ્ગિયં । (૫૬૬)

[પચમ ઉદ્દેશ :]

સે મિક્ષુ વા [૨] જાવ પવિટ્ટેસમાણે સે જ્ઞં યુણ જાણેજ્ઞા, અગ્ગપિંદં ડક્કિસપ્પમાણં પેહાપ્પ, અગ્ગપિંદં ણિક્કિલપ્પમાણં પેહાપ્પ, અગ્ગપિંદં હીરમાણં પેહાપ્પ, અગ્ગપિંદં પરિમાહજ્ઞમાણં પેહાપ્પ, અગ્ગપિંદં પરિશુજ્ઞમાણં પેહાપ્પ, અગ્ગપિંદં પરિવેજ્ઞમાણં પેહાપ્પ, પુરા અસિણાતિ વા, અવ-
હારાતિ વા પુરા, જત્યજ્ઞે સમણ-માહણ-અતિહિ-કિંવણ વળીમગા મુદ્દં રુદ્ધં^૧ ડવસંકમંતિ, મે
દ્દતા અહમવિ સ્વદ્દં ડવસંકમામિ, માહટ્ટાણં સંકાસે ણાં પુવં કરેજ્ઞા । (૫૬૭)

સે મિક્ષુ વા (૨) જાવ સમાણે અંતરા સે વપ્પાણિ વા, ફલ્લિહાણિ^૨ વા, પ.ગારાણિ વા, તોરણાણિ વા, અગ્ગલાણિ વા, અગ્ગલપાસગાણિ વા, સત્તિ પરક્કમે સંજયામેવ પરક્કમેજ્ઞા, ણાં ડચ્છુવં ગચ્છેજ્ઞા । કેવલી વૂયા “આયાણ-મેચ.” । (૫૬૮)

સે તત્ત્ય પરક્કમેમાણે પયલેજ વા પવટેજ્ઞ વા । સે તત્ત્ય પયલેમાણે વા પવટેમાણે વા તત્ત્ય સે કાયે ડચ્ચારેણ વા, પાસવણેણ વા, સેલેણ વા, સિંવાણેણ વા, વંનેણ વા, પિત્તેણ

૧ ત્વરિત ત્વરિતં ૨ પરિસ્થા :

એવ મિક્ષુ કે મિક્ષુણીનો પૂર્ણ આચાર છે (૫૬૬)

પાંચમો ઉદ્દેશ.

(મુનિએ કયો આહાર લેવો અને કયો નહિ લેવા.)

ગૃહસ્થને ત્યાં રંધાઈ તૈયાર થએલા આહારમાંથી શરૂઆતમાં થોડુંએક દેવતાને ચ-
ડાવવા માટે કહાડેલા અગ્રપિડનામે આહારને, કહાડતી વેલા, નાખતી વેળા, લઈજતી વેળા, વેહેચતી વેળા, ખાતી વેળા, કે દેવાલયની ચોમેર ઊછાલતી વેળા થણાએક અમણ-આહણ-
દિક્ક મિક્ષુઓ પૂર્વે ધણી વખતે તે આહાર ખાધેલો અને મેળવેલો હોવાથી ફરી તેનામાટે ત્યાં ઊતાવળા ઊતાવળા દોડ્યા નળયછે. તેમને દેખીને મુનિ વિચારે કે હું પણ ત્યાં નહીં
તો તે દોષપાત્ર થાયછે. માટે મુનિએ તેમ ન કરવું. (૫૬૭)

મુનિને ગૃહસ્થને ત્યાં ભિક્ષા લેવા જતા વચગાંવે ગદ, ખાઈ, કોટ, તોરણ, કે આગ-
ળાઓ આડી આવે તો તે રસ્તે નહિ જતાં બીજે રસ્તે મુનિએ ત્યાં જવું. કારણકે તે રસ્તે
જતાં કેવળશાનિઓ બેખમ ભરેલુ ગણેછે. (૫૬૮)

જેમાટે તે રસ્તે ચાલતાં કદાચ મુનિ ત્યાં લથડી નળય કે પડી પણ નળય અને તેમ
થતાં તેનું શરીર, વિદ્યા, મૂત્ર, શ્વેભ, થૂક, વમન, પિત્ત, પશ, વીર્ય, કે લોહીથી ખરાબ પણ
થાય. (હવે કદાચ બીજો માર્ગ ન હોવાથી મુનિએ તેજ રસ્તે જતાં.) તેનું શરીર ઊપર

વા, પૂષ્પ વા, સુકેળ વા, સેળિણ વા, વ.લિસે સિયા । તહપ્પગારં કાયં ણો અણંતરહિયાપ^૧
પુદવીપ, ણો સસણદ્વાપ^૨ પુદવીપ, ણો રસરક્કાપ^૩ પુદવીપ, ણો ચિત્તમતાપ^૪ સિલાપ, ણો
ચિત્તમતાપ^૫ લેલપ, કોલાવાસાસે^૬ વા દારપ, જીવપતિટ્ટિપ^૭ સયદે સપાળે જાવ સસતાપ, ણો
જામજ્જેજ્જ વા, ણો પમજ્જેજ્જ વા, -સલિહેજ્જ વા, -ણિલિહેજ્જ વા, -ઉવ્વલેજ્જ વા, -ઉવ્વ-
દેજ્જ વા, -આયાવેજ્જ વા, -પયાવેજ્જ વા । સે પુગ્ગામેવ અપ્પસસરક્કલં તણં વા, પત્ત વા, કટ્ટ-
વા, સક્કરં વા જાપૂજ્જા । જાહતા સે ત્ત માયાપ^૮ પુગંત-મવક્કમેજ્જા (૨) ઓદે ક્ષામથલિલસિ^૯ વા
જાવ અણયારાને વા તહપ્પગારંસિ પઠિલેહિય (૨) પમજ્જિય (૨) તતો સંજયામેવ આમજ્જે-
જ્જ વા જાવ પયાવેજ્જ વા । (૫૬૯)

સે મિક્ક વા (૨) જાવ પવિટ્ટે સમાળે સે જ્ઞં પુણ જાળેજ્જા, મોળં ચિયાલં^{૧૦} પઢિપહે
પેહાપ, મહિસં ચિયાલ પઢિપહે પેહાપ, एवं મણુસસં આસં હરિય સીહં વગ્ગં દીવિયં અલ્લં
સરચ્છં પરસર સિયાલં વિરાલં સુણય કોલસુણયં કોકંતિયં^{૧૧} ચિત્તાચેલ્લરયં^{૧૨} ચિયાલં પઢિ-
પહે પેહાપ, સતિ પરક્કમે સંજયામેવ પરક્કમેજ્જા, ણો ડગ્ગુયં ગચ્છેજ્જા । (૫૭૦)

સે મિક્ક વા (૨) જાવ સમાળે અંતરા સે સોવાઓ વા, સ્થાપૂ વા, કંટપ વા, ઘસી-
યા, મિલ્લુગા^{૧૩} વા વિસમે વા વિજ્જલે^{૧૪} વા પરિયાવજ્જેજ્જા, સતિ પરક્કમે સંજયામેવ ણો
ડગ્ગુયં ગચ્છેજ્જા । (૫૭૧)

સે મિક્ક વા (૨) ગાહાવતિકુલસસ દુવારસાહં કંટકયોદિયાપ^{૧૫} પઢિપિહિયં પેહાપ તેસિં
પુગ્ગામેવ રગ્ગાહ અણુક્કાવિય અપલિલેહિય અપમજ્જિય નો અવગુણેજ્જા^{૧૬} વા, પવિસેજ્જ વા,

૧ અનંતહિતયા. ૨ સરજસ્કયા. ૩ ધુણાકીર્ણે ૪ અય દગ્ધસ્યલિલે. ૫ વ્યાલં દુષ્ટં.
૬ લોમટક ૭ આરણ્યજીવવિશેષં ૮ સ્થલા વધસ્તા દ્વચત્તરણં ૯ સ્ફુટિતકૃષ્ણમૂરાજિઃ ૧૦ કદસંઃ
૧૧ વદ્વાદયેલ્લ

જાણીએલી રીતે અશુચિથી ખરાબ થાય તો તેણે તરતની સૂકેથી કે ચીકણી કે કચરાવાળી
આટીથી અથવા સચિત્ત પત્થરાથી યા છણાછવજાંતુથી ભરેલા લાકડા વગેરેથી શરીરને ધસવું
કે સાફ કરવું કે સૂકવવું નહિ કિંતુ તેવા વખતે તરતજ ગૃહસ્થપાસેથી નિર્ણય ધાસ પાન
કે કાષ્ટ અથવા રેતી માગી લાવવી. અને તે લાધને એકાત સ્થળમાં જાડને ત્યાં નિર્ણય જ-
મીનને બેઠ પ્રમાણ યતનાપૂર્વક તે તૃણાદિકવડે શરીરને સાફ કરવું. (૫૬૯)

મુનિને ભિક્ષા લેતા જતાં માર્ગમાં વિશ્લેષ જાળ, પાડો, મનુષ્ય, અશ્વ, હાથી, સિંહ,
વાઘ, દીપડો, રીછ, તરંગ, શરભ, [અષ્ટાપદ], સીઆળ, ભિક્ષાડો, કૃતરો, વારાહિસચ્ચર, લોકેડો,
કે કોષ્ઠપણુ જાતનું જગણી જાનવર ઊભુ રહેલું જાણાય અને બીજો રસ્તો હોય તો તે બચ-
ભરેલા સીધે રસ્તે ન જતાં બીજો રસ્તેથી જવું. (૫૭૦)

એજ પ્રમાણે માર્ગમાં ખાડા હોય, ખીલાં હોય, કાટા હોય, ચોકરાંના ધસ [નિખિયાં]
હોય, ઝટેલી જમીન હોય, ટીંબાટેકરા હોય, કે કીચડ હોય તો માર્ગાતર છતાં તે માર્ગ ન જવું. (૫૭૧)

મુનિએ ગૃહસ્થના ધરનો દરવાજો કાંટાની ડાળથી લોકેડો દેખી ગૃહસ્થની રજા લીધા શિવાય
તથા બેચા પ્રમાણથી શિવાય બીજાકો નહિ તેમજ તેના અંદર પેસવું પણ નહિ. કિંતુ (જો

નિકલમેજ્જ વા । તેસિં પુચ્ચામેવ ઝગ્ગહં અણુચ્ચવિય પઢિલેહિય પમગ્ગિય સત્તો સંજયામેવ
અવગુણેજ્જ વા, પવિસેજ્જ વા, નિકલમેજ્જ વા । (૫૭૨)

સે મિકલ્ વા (૨) જાવ સમાણે સે જ્ઞં પુણ જાણેજ્જા સમણં વા, માહ્ણં વા, ગામ
પિંદોલગં વા, અતિથિંવા, પુચ્ચપવિટ્ઠં પેહાપ્પ ણો તેસિં સંલોપ્પ સપઢિદુવોરે ચિટ્ઠેજ્જા । કેવલી
ચૂયા “ આયાણ-મેયં ” (૫૭૩)

પુરા પેહાપ્પ તસ્સટ્ઠાપ્પ પરો અસણં વા (૪) આહટ્ટુ ઢલપ્પજ્જા । અહ મિકલ્લૂણં પુચ્ચોવવિટ્ઠા
પ્પસ પતિચ્ચા, પ્પસ હેક્ક, પ્પસ ઉવપ્પહો, જં ણો તેસિં સંલોપ્પ સપઢિદુવોરે ચિટ્ઠેજ્જા, સે સ્ત મા-
યાપ્પ^૧ પ્પગત-સવકમેજ્જા (૨) અણાવાય-મસંલોપ્પ ચિટ્ઠેજ્જા । (૫૭૪)

સે પરો અણાવાય-મસંલોપ્પ ચિટ્ઠમાણસ્સ અસણં વા આહટ્ટુ ઢલપ્પજ્જા, સે ચ વટેજ્જા
“ આવસંતો, સમણા, હમે ભો, અસણે વા (૪) સવ્વજણાપ્પ નિસિટ્ઠે, તં મુંજહ ચ ણ, પરિ-
ભાપ્પહ ચ ણ, ” તં ચેવગતિઓ પઢિગાહેત્તા ત્તુસિણીઓ ઓહેજ્જા, “ અધિચાહ્ પ્પયં મમમેવ
સિયા ” પ્પવં માહ્ણાણં સંપાસે । ણો એવં કરેજ્જા । સે સ્ત-માયાપ્પ તત્થ ગચ્છેજ્જા (૨) સે પુચ્ચા
મેવ આલોપ્પજ્જા “ આવસંતો સમણા, હમે ભો, અસણે વા (૪) સવ્વજણાપ્પ નિસિટ્ઠે ત મું-
જહ ચ્ચળં, પરિભાપ્પહ ચ ણ ” સે વં વદંતં પરો વપ્પજ્જા, “ આવસંતો સમણા, હમે ચેવ ણં
પરિભાપ્પહિ ” સે તત્થ પરિભાપ્પમાણે ણો અપ્પણો ચ્ચલ્લં ચ્ચલ્લં^૨ ઢાયં^૩ (૨) કસલ્લં^૪ (૨) રલિયં

૧ તં પૂર્વપ્રવિટ્ઠં આદાય જ્ઞાત્વા. ૨ પ્રચુરં પ્રચુરં. ૩ શ્વાકં. ૪ ઝસ્સતં વર્ણાદિગુણોપેતં

જરૂરી કામ હોય તો) ગૃહસ્થની રજા લઈ પોંછ પ્રમાણે ચતના પૂર્વક ઊઠાડવો અને અંદર
જવું. (૫૭૨)

મુનિએ ગોચરીએ જતાં ગૃહસ્થના ઘરે કોઈ પણ શ્રમણ, બ્રાહ્મણ, બીખારી, કે પર-
દેશીને પોતાથી વેહેલો પેહેલો નોઈ તેમના દેખતાં ગૃહસ્થના દરવાજે ઊભા રહેવું નહિ. કે-
મકે તેમ ઊભા રહેતા કેવળી ભગવાને બહુ દોષ જણાવ્યા છે. (૫૭૩)

જે માટે તે મુનિને દરવાજે ઊભો રહેલો નોઈ ગૃહસ્થ તેના માટે આહારદિક બનાવીને
આપવાનું કરે છે. માટે મુનિના સાફ ઊપર જણાવ્યા મુજબ આવી પ્રતિજ્ઞા આવો હેતુ
અને આવો ઉપદેશ જરૂરનો છે કે તેણે ગૃહસ્થને ત્યાં પૂર્વે પેટેલા ચાચકોના દેખતાં દરવાજે
નહિ ઊભા રહેવું. કિંતુ કોઈ નહિ દેખી શકે તેવા સ્થળે જઈ ઊભા રહેવું. (૫૭૪)

એવે સ્થળે ઊભા રહેતાં છતાં મુનિને તે ગૃહસ્થ ત્યાં આવી અશ્વનાદિક આહાર
આપે અને કહેકે “ હે આયુષ્મન્ સાધુઓ, આ આહાર મેં તમો સર્વ જણને આપ્યો છે.
માટે તમે બધા જણ ભેગા મળી ખાઓ અથવા વેહેલી લ્યો. ” તેમ છતાં તે મુનિ આહાર
મળ્યાબાદ શુપચુપ રહી એમ વિચાર કરે કે “ આ તો મનેજ માત્ર પૂરતો છે ” તો તે દો-
ષપાત્ર થાય છે. માટે એવા વિતર્ક કદાપિ ન કરવો. કિંતુ તે આહાર લઈ બીજા શ્રમણ-
દિકા પાસે જવું અને શર્યાનામાંજ જણાવવું કે “ આયુષ્મન્ શ્રમણો, આ આહાર આપ સર્વ
જણને એકઠો મળ્યો છે માટે ભેગા ખાઓ અથવા વેહેલી લ્યો. ” આમ મુનિએ કહેતાં
મુનિને કોઈ કહે કે “ હે આયુષ્મન્ શ્રમણ, તુંજ બધાને વેહેલી આપ ” ત્યારે મુનિએ તે

[પદ ઉદ્દેશ :]

સે ભિક્ષુ વા (૨) જાવ સમાપ્તે સે જ્ઞં પુણ જાણેજ્ઞા, રસેમિણો વહવે પાપે વામે-
સનાપ સંવદે સંખિવદિપ પેહાપ, તંજહા; કુકકુડજાતિય વા, સુદરજાતિય વા, અગાપકાપિ
વા વાયસા સંવદા સંખિવદિયા પેહાપ, સતિ પરકમે સંજયામેવ નાં ઢગ્ગુયં ગચ્છેજ્ઞા । (૫૭૧)

સે ભિક્ષુ વા (૨) જાવ પવિટ્ટે સમાપ્તે નો ગાહાવતિકુલસ્સ દુદારમાહં ષ્વલલિય (૨)
ચિટ્ટેજ્ઞા, નો ગાહાવતિકુલસ્સ દગચ્છહુણમત્તપ્પ ચિટ્ટેજ્ઞા; નો ગાહાવતિકુલસ્સ ચર્દાણપ્પ^૧
ચિટ્ટેજ્ઞા, નો ગાહાવતિકુલસ્સ સિણાણસ્સ વા વચ્ચસ્સ વા સલોપ્પ સપહિદુવારે ચિટ્ટેજ્ઞા; નો
ગાહાવતિકુલસ્સ આલોયં વા થિગ્ગલં વા સંધિં વા ઢગમવર્ણં વા વાહાઠ પાંગોજ્ઞિય (૨) અં-
ગુલિયાપ્પ વા ઢહિસિય (૨) ઓળમિય (૨) ડળ્ળમિય (૨) ણિજ્ઞાપ્પજ્ઞા; નો ગાહાવતિ અંગુલિ-
યાપ્પ ઢહિસિય (૨) જાપ્પજ્ઞા; નો ગાહાવતિ અંગુલિયાપ્પ ચાલિય (૨) જાપ્પજ્ઞા; નો ગાહા-
વતિ અંગુલિયાપ્પ સંજ્ઞિય^૨ (૨) જાપ્પજ્ઞા; નો ગાહાવતિ અંગુલિયાપ્પ ડક્કલુપિય^૩ (૨) જા-
પ્પજ્ઞા, નો ગાહાવતિ વંદિય (૨) જાપ્પજ્ઞા; નો વયણં ફરસં વદેજ્ઞા । (૫૮૦)

અહ તત્ત્વ કંચિ મુંજમાણં પેહાપ, તંજહા; ગાહાવદ્યં વા જાવ કમ્મકારિં વા, સે પુ-
શ્વામેવ આલોપ્પજ્ઞા;—“ આરસો—ત્તિ વા મહ્ગ્ગિ—ત્તિ વા, ટાહિસિ મે પ્પત્તો અન્નયરં ભોયણ-
જાતં. ” સે પ્પદં વદંતસ્સ પરો હત્થં વા, મત્તં વા, દવિ વા, આયણં વા, સીતોદગાવિયકેણ

૧ આચમનોદકપ્રવાહમૂર્તિ । ૨ મયમુપદરયં ત્યર્થઃ ૩ કંદુપનં કૃત્વા

છઠો ઉદ્દેશ.

(કેવો આહાર લેવો તથા કેવો ન લેવો તેના નિયમો.)

મુનિને ભિક્ષાર્યે જતાં માર્ગમાં રસબોલુપી ફેંકડાઓ, સૂચરો, તથા કાગડા વગેરે ધણ-
એક પ્રાણિઓ ખાવા માટે રસ્તામાં એકલા મળેલા જણાય તો તે રસ્તો સીધો છતાં ખીન્ને
માર્ગ મળી આવતો હોય તો તે રસ્તો મુનિએ નહિ ચાલવું. (૫૭૯)

મુનિએ ભિક્ષાર્યે ગૃહસ્થના ઘરે જતાં ત્યાં ગૃહસ્થના દરવાજાની શાખા પકડી ઉભા રહેવું નહિ,
ગૃહસ્થના પાણી ઢોળવાના સ્થાનક તરફ જોમારહેવું નહિ, કાગડા ફેંકવાના સ્થાનક તરફ જોમારહેવું
નહિ, અને સ્નાન કરવાના કે ખરચુ જવાના સ્થાન તરફ જોમા રહેવું નહિ. વળી ગૃહસ્થના ઘ-
રની બારીઓ યા છિદ્રો યા શાટ તથા પાણીઆરાને મુનિએ પોતાના હાથ કે આંગળીઓ
અડકાવી જાયનાનીયા થઈ તેઓમાંથી ગૃહસ્થનું ઘર ભેડવું નહિ મુનિએ ગૃહસ્થને આંગળીઓ વડે
નિશાની કરી યાચવું નહિ. તેમજ આંગળીઓ વડે તેને ધુણાવીને કે દબાવીને પણ યાચવું નહિ
તથા આંગળીઓ વડે તેને ખરજ કરીને પણ યાચવું નહિ. વળી ગૃહસ્થને સલામ કરીને પણ
કંઈ યાચવું નહિ. ગૃહસ્થ કદાચ કંઈ નહિ આપે તો કહોર વચન ન બોલવાં. (૫૮૦)

મુનિએ ગૃહસ્થને ઘરે જતાં ત્યાં ક્રોધને જમતો દેખી શરૂઆતમાં તપાશ કરવી કે આ
કાણ છે, ગૃહસ્થ છે કે યાવત ચાકર ચાકરડી છે ? ત્યારબાદ તેણે બોલવું કે “ હે આયુષ્મન
અથવા હે બહેન, આ ભોજનમાંથી મને કંઈ પણ થોડુએક ભોજન આપશો ? ” એમ મુ-

વા ડસિણોદગાવિયદેણ વા ડચ્છોલેજ્જ વા, પહોણ્જ વા, સે પુચ્ચામેવ આલોણ્જા “આડસાં-તિ વા મનિણી-તિ વા, મા ઇયં તુમં હત્થં વા, મત્ત વા, દર્વિ વા, માયણ વા, સીતોદગાવિયદેણ વા ડસિણોદગાવિયદેણ વા ડચ્છોલેહિ વા પહોવાહિ વા । અમિકંસસિ મે દાતું, ઇમેવ દરૂહિ ।” સે સેવં વદંતસ્સ પરો હત્થં વા [૪] સીઓદગાવિયદેણ વા ડસિણોદગાવિયદેણ વા ડચ્છોલેજ્જા પધોહ્તા આહુદ્ધુ વલણ્જા, તહપ્પગારેણ પુરેકમ્મણ હત્થેણ વા (૪) અસણં વા (૪) અફાસુય અણેસણિજ્જં જાવ ણો પહિગાહેજ્જા । અહપુણ ઇવં જાણેજ્જા, ણો પુરેકમ્મકણ ડદ્ગ-હેણ^૧ તહપ્પગારેણ ડદ્ગહેણ હત્થેણ વા (૪) અસણં વા (૪) અફાસુયં અણેસણિજ્જં જાવ ણો પહિગાહેજ્જા । અહપુણ ઇવં જાણેજ્જા, ણો ડદ્ગહેણં, ડસિણિજ્જેણં સેસં તં ચેવ । ઇવ સસરક્કલે, મટ્ઠિયા, જસે^૨, હરિયાલે, હિંગુલપ્, મળોસિલા, અંજળે, કોળે, ગેહ્ય-વક્કિય^૩ સેન્દિય-સોરઢિય-પિટ્ટ-કુક્કસ-વક્કુટ્ટ^૪-સંસટ્ટેણં । (૫૮૧)

અહપુણ ઇવં જાણેજ્જા, ણો અસંસટ્ટે, તહપ્પગારેણ સંસટ્ટેણ હત્થેણ વા (૪) અસણં વા [૪] ફાસુયં જાવ પહિગાહેજ્જા । અહપુણ ઇવં જાણેજ્જા, અસંસટ્ટે, તહપ્પગારેણ સંસટ્ટેણ હત્થેણ વા, [૪] અસણ વા [૪] ફાસુય જાવ પહિગાહેજ્જા । (૫૮૨)

સે મિક્કલૂ વા [૨] સેજ્જં પુણ જાણેજ્જા, પિહુયં વા, મહુરયંવા, જાવ ચાવલપલંબં વા, અસંજપ્ મિક્કલુપડિયાપ્ ચિત્તમતાપ્ સિલાપ્ જાવ મહ્ઠ્ઠાસંતાણાપ્ કોરિસુ વા, કોરિત્તિ વા, કોરિસંતિ વા, ડપ્પણિસુ^૫ વા, (૩), તહપ્પગારં પિહુય વા જાવ ચાવલપલંબં વા અ-ફાસુયં જાવ ણો પહિગાહેજ્જા । (૫૮૩)

૧ ડદકાદ્ઢેણ. ૨ કારસ્ટિકા. ૩ પીતમ્મંતકા. ૪ પર્ણચૂર્ણ ૫ વાતાય ડત્તવંત હત્થર્થે.

નિએ બોલતાં ગૃહસ્થ પોતાના હાથ, પાત્ર, અને આટવો કે વાસણુ થંડા પાણીથી અથવા કરીને સચિત થએલા બીના પાણીથી છાંટે કે ધોવા મડે તો મુનિએ શરૂઆતમા જ તેને જ-ણાવવું કે “હે આયુષ્મન યા બેન તમે એમ પાણીથી છાંટીને કે ધોધીને મને આપતા ના. વગર છાંટે ધોએજ અને આપો” તેમ કહેતા પણુ જો તે ગૃહસ્થ પોતાના હાથપાત્ર પાણીથી છાંટી કે ધોધીને જ આપવા મડે તો મુનિએ તેના આહારને અશુદ્ધ ગણીને ગ્રહણ ન કરવું. તેમજ કદાચ એમ અને કે ગૃહસ્થ આહાર આપ્યા અગાઉ તેમ આહીને હાથપાત્ર પાણીથી ભીંજવે નહિ પણુ સહજ તેના હાથપાત્ર પાણીથી ભીંજાઈ ગએલા હોય તોપણુ તેનાવડે આહાર મુનિએ ન લેવો વળી કદિ ગૃહસ્થના હાથપાત્ર પાણીથી વધુ ભીંજેલા નહિ હોય પણુ હવાયલા હોય યા રજ, માટી, ખાર, હરિઆળ. હિંગળા, મણસિલ, અજન, લૂણ, ગેડ, પીળી માટી, ધોળી મોટી, વવર માટી, ચોખાની ભૂકી, કૂકસા કે પાનના ભૂકાથી ખરડેલા હોય તો તે વડે પણુ આહાર ન લેવો. (૫૮૧)

જો મુનિને એમ જણાય કે ગૃહસ્થના હાથપાત્ર, જે આહાર તે તેને આપવા માંડે છે તેવીજ જાતના આહારવડે ખરડેલા છે તો તેવડે તેણે તે આહાર ગ્રહણ કરવો અથવા તો જો તદન ચોખા હાથપાત્ર હોય તો તેનાવડે ગ્રહણ કરવો. (૫૮૨)

મુનિને એવું જણાય કે આ ધાણી, પહુવા, પોક, કે ચોખાની ભૂકી અમંયતિ ગૃહ-સ્થએ મુનિના માટે સચિત અથવા જીવજીવંતુભરેલી શિળામાં કૂટ્યા છે કૂટે છે કે કૂટશે, અથવા વાયશમા છાટયાછે છાટે છે કે છાટશે, તો તેવા ધાણી વગેરેને ગ્રહણ નહિ કરવો. (૫૮૩)

સે મિક્ત્ વા [૨] જાવ સમાણે સેજ્ઞં પુણ જાણેજ્ઞા, વિલં વા લોણં, ડિવ્યં વા લોણં, અસ્સંજણ મિક્ત્પટિયાપ્પ ચિત્તમંતાપ્પ સિલાપ્પ જાવ સંતાણાપ્પ મિંદિયુ વા, મિદ્ધિતિ વા, મિદ્ધિસ્સંતિ વા, રુચ્ચિયુ^૧ વા, [૩] વિલં વા લોણં, ડિવ્યં વા લોણ, અફાસુયં જાવ ગોપ-
હિગાહેજ્ઞા । (૫૮૩)

સે મિક્ત્ વા (૨) જાવ સમાણે સે જ્ઞં પુણ જાણેજ્ઞા અસણં વા [૪] અગ્ગિણિ-
ક્ષિત્તં તહપ્પગારં અસણં વા (૪) અફાસુયં લામે સંતે ગો પહિગાહેજ્ઞા । કેવલી વ્યા “આ-
યાણ-મેયં” । અસ્સંજણ મિક્ત્પટિયાપ્પ ડક્કિચ્ચમાણે વા, નિસિચ્ચમાણે વા, આમજ્જમાણે વા,
પમ્મજ્જમાણે વા, ઓવારેમાણે વા, હવણેમાણેવા અગ્ગિણીવે હિસેજ્ઞા । અહ નિમ્મલ્લ પુ-
લ્લોવદિદ્ધા એસ પહ્ણના, એસ હેઠ, એસ કારણે, એસુવણે, જં તહપ્પગારં અસણં વા [૫]
અગ્ગિણિવિસત્તં અફાસુયં અણેસણિજ્ઞં લામે સંતે ગો પહિગાહેજ્ઞા । (૫૮૫)

દ્યયં સલ્લુ તસ્સ મિક્ત્સુત્ત વા મિક્ત્તુણી ય વા સામન્નિયં । (૫૮૬)

(સત્તમ ઉદ્દેશ :)

સે મિક્ત્ વા [૨] જાવ સમાણે સે જ્ઞં પુણ જાણેજ્ઞા, અસણં વા (૪) સંઘંમિ વા,
યંમંસિ વા, મંચંસિ વા, માલંસિ વા, પાસાયંસિ વા, હન્નિયત્તલંસિ વા, અદ્ધયરંસિ વા ત-

૧ પિટ્ઠંતરૂપ્યયઃ

એળ પ્રમાણે ખીડણુ કે સીંધાણુ અથવા દ્વિઆઈ ઘણુ ગૃહસ્થોએ મુનિના માટે
સચિત્ત યા છવળતુ ભરેલી શિળામાં વાટયુ હોય કે પીસ્યું હોય તો તે પણ અગ્રેય ગ-
ણીને મુનિએ ગ્રહણ ન કરવું (૫૮૪)

ગૃહસ્થના ઘરે જે આહાર અગ્નિ ઊપજી ચડેલો પણો હોય તે મુનિએ ગ્રહણ ન કર-
વેલો કેમકે તે ગ્રહણ કર્યાથી દોષપાત્ર થવાય છે. જે માટે તે આહાર મુનિએ સેતાં અસ-
યતિ ગૃહસ્થ સાધુના માટે આહાર કહાડના કે પાણુ નાખતા, સાફ કરતા, ઊતારતાં, કે આહુ
અવડું કરતાં અગ્નિના છત્રોની હિસા કરશે માટે મુનિને એવી પ્રતિજ્ઞા અને એવો ઉપદેશ
છે કે તેણે અગ્નિ ઉપર ચડેલો આહાર અશુદ્ધ ગણીને મળતાં કદાં પણુ ન લેવો (૫૮૫)

એ મુનિ અને આર્યાઓનો પવિત્ર આચાર છે (૫૮૬)

સાતમો ઉદ્દેશ.

(કેમ અને કેવો આહાર લેવો તથા કેમ અને કેવો ન લેવો.)

જે આહાર ગૃહસ્થે ભીંત ઊપર, ચાંભલા ઊપર, ચાચા ઉપર, માળ ઊપર, ઘડ ઊપર કે
હવેલી ઊપર અથવા એવી જાતના ગ્રંથપણુ ઉચ્ચસ્થાનમાં રાખ્યો હોય અને ત્યાંથી કાઢીને

હૃષ્પગારસિ અતલિક્ષજાયસિ જ્વળિનિલ્લે સિયા, તહૃષ્પગારં માલોહૃદં અસળં વા (૪) જાવ-અફાસુયં ણો પઢિગાહેજ્જા । કેવલી વૃયા “ આવાળ-મેતં ” । અસ્સંજણ મિક્કલુપદિયાપ પીઠં વા, ક્કહ્ગ વા, ગિલ્લેયિં વા, ઉદ્દહલં વા, આહ્દુ ઉસ્સવિય દુરુદ્દેજ્જા । સે તત્થ દુરુદ્દ-માણે પયલેજ્જ વા પવહેજ્જ વા । સે તત્થ પયલેમાણે વા પવહેમાણે વા હૃથં વા, પાયં વા, ચાહ્દુ વા, કરુ વા, ઉદરં વા, સીસં વા, અણ્ણતરં વા કાયસિ હંદિયજાયં લ્હેસેજ્જ વા, પા-ળાણિ વા મૂયાણિ વા જીવાણિ વા સત્તાણિ વા અભિહ્ગેજ્જ વા ઘત્તેજ્જ વા, લેસેજ્જ વા સંપ-સેજ્જ વા સવટ્ટેજ્જ વા પરિયાવેજ્જ વા કિલામેજ્જ વા ઠાળાઓ ઠાળં સંકામેજ્જ વા । તં તહૃષ્પગારં માલોહૃદં અસળં વા (૪) લામે સંતે ણો પઢિગાહેજ્જા । (૫૮૭)

સે મિક્કલુ વા [૨] જાવ સમાણે સે જ્ઞં પુણ જાણેજ્જા અસળં વા (૪) કોટ્ટિયાતો વા ફોલ્લજ્જાતો^૧ વા અસ્સંજણ મિક્કલુપદિયાપ ઉક્કલ્લિજ્જયા અવસલ્લિજ્જયા ઓહરિયા આહ્દુ વલ્લપ્પજ્જા, તહૃષ્પગારં અસળં વા (૪) માલોહૃદંતિ ણચ્ચ લામેસંતે ણો પઢિગાહેજ્જા । (૫૮૮)

સે મિક્કલુ વા (૨) જાવ સમાણે સે જ્ઞં પુણ જાણેજ્જા અસળં વા (૪) મટ્ઠિઓલિત્તં તહૃષ્પગારં અસળં વા (૪) જાવ લામે સંતે ણો પઢિગાહેજ્જા । કેવલી વૃયા “ આવાળ-મેય ” અસ્સંજણ મિક્કલુ-પદિયાપ મટ્ઠિઓલિત્તં અસળં (૪) ઉર્વિદ્ધમાણે પુઠ્ઠવિકાય સમારંભેજ્જા, તહ્મા તેજ્જ-વાક-વળસ્સતિ-ત્તલ-કાયં સમારંભેજ્જા, પુણરવિ ઓલિપમાણે પચ્છાકમ્મં કરેજ્જા । અદ્ધ મિ-વલ્લૂં પુરોગવિદ્ધા જાવ જ તહૃષ્પગારં મટ્ઠિઓલિત્તં અસળં વા (૪) લામે સંતે ણો પઢિગા-હેજ્જા । (૫૮૯)

સે મિક્કલુ વા (૨) જાવ પવિટ્ટેસમાણે સે જ્ઞં પુણ જાણેજ્જા, અસળં વા (૪) પુઠ્ઠવિ કાયપત્તિદિયં, તહૃષ્પગારં અસળં વા (૪) અફાસુયં જાવ ણો પઢિગાહેજ્જા । (૫૯૦)

૧ અધોહુત્ત્રાતાકારાવ.

ગૃહસ્થ આપવા માટે તો તે આહાર અશુદ્ધ ગણીને મુનિએ ન લેવો. કેમકે કેવળમાનિઓએ તેમા દોષ બતાવ્યા છે જે માટે ગૃહસ્થ સાધુના માટે ત્યા બાળેઠ, પાટિઉં, નિસરણી કે બીજા માડી ત્યાં ચડતા જો પડે તો તેના હાથ, પગ, બાહુ, સાથળ, પેટ, માથુ કે ગમે તે અંગનો ભગ થાય તથા બીજા શ્રવણગુણો પણ હણાય માટે તેવી જાતનો માળથી આ-ણેલો આહાર મળતા છતાં પણ ન લેવો. (૫૮૭)

વળી જો ગૃહસ્થ, કોડીમાં કે કોઠલામાંથી સાધુના માટે જોયો નીચો કે આડો થઈ આહાર લાવી મુનિને આપવા માટે તો તે પણ ન લેવો. (૫૮૮)

મુનિએ જો આહાર માડીથી લીધી બધ સખેયો હોય તે મળતા છતાં નહિ લેવો જે માટે કેવળમાનિઓએ એમા દોષ બતાવ્યા છે, કેમકે અસચિતિ ગૃહસ્થ સાધુના માટે માડી બીજી તે આહારને કહાડવા જતાં પૃથ્વીકાય તથા અગ્નિ, વાયુ, વનસ્પતિ, અને ત્રસકાયની હિસા કરે, તથા પાછુ બધ કરતા પણ તેટલી હિસા કરે માટે સાધુને એવી બિલામણુ છે કે તેણે માડીથી બધ કરેલો આહાર મળતા નહિ લેવો. (૫૮૯)

મુનિએ જો આહાર સચિત પૃથ્વીકાય ઉપર પડેલો હોય તે પોતાને અયોગ્ય ધારી શ-લ્લુ ન કરવો. (૫૯૦)

સે મિક્ષુ વા (૨) સે જ્ઞં પુણ જાણેજ્ઞા, અસળં વા (૪) આરકાયપતિટ્ઠિયં તહ ચેવ પૂઠં ઘગખિકાયપતિટ્ઠિયં લાભે સંતે ણો પઢિગાહેજ્ઞા। કેવલી વૂયા “ આયાણ મેય ” અસ્સંજણ મિ-
વજ્જુપહિયાણ અર્ગણં ઉસ્સક્કિય (૨) ણિસિક્કિય (૨) ઓહરિય (૨) આહદ્દુ દલ્લપ્પજ્ઞા અહ મિ-
ક્ષુગ પુઠ્ઠોવદિટ્ઠા જાઘ ણો પઢિગાહેજ્ઞા । (૫૧૧)

સે મિક્ષુ વા (૨) જાવ પવિટ્ટેસમાણે સે જ્ઞં પુણ જાણેજ્ઞા, અસળં વા (૪) અચ્ચુ-
ભિગં, અસ્સંજણ મિક્ષુપહિયાણ સૂવેણ વા, વિચ્ચિણ વા, તાલિયંટંણ વા, પત્તેણ વા, સાહાણ વા,
સાહાભંગેણ વા, પિહુગેણ વા, પિહુણહથ્થેણ વા, ચેલેણ વા, ચેલક્રમેણ વા, હથ્થેણ વા, મુ-
હેણ વા, કુસેજ્ઞ વા, વીણ્ણ વા; સે પુચ્ચામેવ આલોપ્પજ્ઞા “ આરસોન્તિ વા, મગ્ગિણિન્તિ
વા, મા પયં તુમં અસળં વા (૪) અચ્ચુભિગં સૂણ વા જાવ કુસાહિ વા ધીયાહિ વા। અ-
મિક્ષલસિ મે દાતું, ઇમેવ દલ્લયાહિ । ” સે સેવ વદંતસ્સં પરો સૂવેણ વા જાવ ધીહત્તા આ-
હદ્દુ દલ્લપ્પજ્ઞા, તહપ્પગારં અસળં વા (૪) જાવ ણો પઢિગાહેજ્ઞા । (૫૧૨)

સે મિક્ષુ વા (૨) જાઘ સમાણે સે જ્ઞં પુણ જાણેજ્ઞા અસળ વા [૪] વળસ્સદ્ધકાય-
પતિટ્ઠિય, તહપ્પગારં અસળં વા (૪) વળસ્સદ્ધકાયપતિટ્ઠિયં અપ્પાસુયં અણેસણિજ્ઞં લાભે સંતે
ણો પઢિગાહેજ્ઞા । एवं तसकाएव । (૫૧૩)

(પાલકાધિકારઃ)

સે મિક્ષુ વા (૨) જાવ પવિટ્ટે સમાણે સે જ્ઞં પુણ પાણગજાત જાણેજ્ઞા, તંજહા;

એજ રીતે પાણી ઉપર રહેલો આહાર પણ ન લેવો વળી અગ્નિ ઉપર ચડેલો આહાર
પણ ન લેવો કેમકે તેમ કરતા કર્મબંધ થાય છે જે માટે તેવે વખતે અસયતિ ગૃહસ્થ
મુનિના માટે અગ્નિને વધતી બાળશે અથવા ઓછી કરશે, અથવા હાક્ષાને આધુ પાધુ કરશે.
માટે મુનિને બીજા વેશી ખાસ ભજામણુ છે કે તેણે અગ્નિ ઉપર ચડેલો આહાર ગ્રહણ
ન કરવો (૫૧૧)

આહાર-પાણી અતિ બિનાં હોવાથી ગૃહસ્થ તેને મુનિના માટે સ્વપ્પાવડે, વીંજણાવડે.
મોરપીંછના વીંજણાવડે, પંખાવડે, શાખાવડે, શાખાના કટકાવડે, મોરપીંછવડે, કપ્પાવડે, કપ-
ડાની કિનારવડે, હાથવડે કે મુખવડે વીંજકરીને થડા પાડવાં માટે ત્યારે મુનિએ શરૂઆત-
મા જ તેને જોઈને જણાવવું કે “ હે આયુષ્મન, અથવા બેહેન, તમે આ આહારપાણીને સ્વપ્પા
કે પંખા વગેરેથી વીંજે મા. જો મને દેવા આહાર હો તો એમજ આપો ” એમ કહી
છતા પણ ગૃહસ્થ તે આહારને સ્વપ્પા વગેરેથી વીંજ કરીને આપે તો તેવી ભતના આહાર-
પાણી ગ્રહણ ન કરવા (૫૧૨)

જો આહાર વનસ્પતિ બીજા કે ત્રસ જીવો બીજા પડેલો હોય તે પણ મુનિએ ગ્રહણ
ન કરવો. (૫૧૩)

(પાણીનો અધિકાર.)

હોટ મશાળવામાટેનું પાણી, તિલધોયાનું પાણી, ઓખ ધોયાનું પાણી, તથા એવીજ ભાત

વસ્ત્રેદમ^૧ વા, સંમેદમ^૨ વા, ચાત્તોદમ વા, અણ્ણતરં વા તદ્દપ્પગારં પાણગજાતં અહુણાધોતં
અણાચિલ અપાવંતં અપરિણત અવિદ્યત્ય^૩ અફાસુય અગેમણિજ્ઞં મળ્ણમાણે 'ળો પદિગા-
દેજ્ઞા । (૫૧૪)

અહ પુણ પવં જાણેજ્ઞા ધિરાધોતં અંધિલં વણંતં પરિણતં વિદુદ્યં ફાસુયં જાય પદિ-
ગાદેજ્ઞા । (૫૧૫)

મે મિપ્પ વા (૨) જાય પવિદુ મમાણે સે જ્ઞં પુણ પાણગજાતં જાણેજ્ઞા, તંજહા;
તિલોદમં વા, હુમોદમં વા, જવોદમં વા, આયામં^૪ વા, મોવીરં^૫ વા, મુલ્લવિપદં વા, અણ્ણ
તરં વા તદ્દપ્પગારં પાણગજાતં પુગ્ગામેય આલોપ્પજ્ઞા, " માત્તો-સિ વા, મિગિણિ-સિ વા,
દાહિસિ મે પ્પ્તો અત્તરં પાણગજાત ? " સે સેચ ઘટંતં પરો વપ્પજ્ઞા " આઝંતો તમણા,
હુમ વેવેદં પાણગજાતં પદિગાદેજ્ઞા વા વસ્મિચિયાણં (૩) ઓયતિયાણં^૬ મિણ્ણાદિ, " તદ્દપ્પગારં
પાણગજાયં સય વા મિણ્ણદેજ્ઞા, પરો વા મે દિજ્ઞા, ફાસુયં લાભે મંતે પદિગાદેજ્ઞા । (૫૧૬)

મે મિપ્પ વા (૨) મે જ્ઞં પુણ પાણગં જાણેજ્ઞા અણંતરદિયાપ્પુગ્ગવીણજાય મંતાણપ્પ ઓહુ
નિકિરપ્પે સિયા, અમ્મંજણ મિપ્પુપદિગાણ વદ્દહેણ વા સ્વગિણિત્તેણ વા મક્કમાણ વા
મત્તેણ, સીમોદ્દણ વા સંમોપ્પા આહુ દલ્લણ્ણા, તદ્દપ્પગારં પાણગજાતં અફાસુયં લાભે
મંતે ળો પદિગાદેજ્ઞા । (૫૧૭)

૧ પિટ્ટોભ્મેદનાર્ય મુદ્ધકં ૨ તિલધાવનોદકં ૩ અવિપ્પસ્ત્ત. ૪ અવશ્યાનકં ૫ આપ્તજ-
નામ્મમ્મિદ્ધ ૬ અપ્પવુપ

ખીલુ દરેક પાણી જે તરતનુ ધોયલું હોય અને હવુ તેના સ્વાદ કયો ન હોય તેમજ તેનું
પ્રસ્તુ પદિભુગાંતર પણ ન થયુ હોય તથા તેના મોનિધ્વચ પણ હવુ ન થયો હોય તો તેનું
પાણી અનેપણીય જાખીને મુનિએ નહિ લેવું. (૫૮૪)

પણુ જે તેનું પાણી લાંબા વખતનું ધોયલું સ્વાદથી પ્રેરેલું પદિભુગાંતર પામેલું અને
મેનિરહિત થએલું હોય તો તે લેવું. (૫૮૫)

મુનિએ નિશ, તુપ, કે પંચાથી અગ્નિત કદેલું પાણી, ઓસામણનું પાણી, હાસની પ-
હણ, ઊનું પાણી, તથા એવી ગતતાં ખીલ પાણી જોઈને તેના માથેકને કહેવું " હે આ-
શુભન અથવા જોઈને, મને આ પાણીમાથી થોડું પાણી આપજો ? " ત્યારે તે કદાચ એવું
જોશે કે " હે આયુષ્મન તમે પોતેજ ખીલ વાગામુચડે અથવા તેજ પાણીના વાસણને ફિલ્લ-
પાને પાણી લઈ લ્યો " ત્યારે મુનિએ તે પોતે પણ લેવું, અથવા ખીલને આપે તો તેમ
પણુ લેવું (૫૮૬)

જે પાણી લીલી કે જલજંતુવાડી માટી પર રાખેલું હોય અથવા અસયન ગૃહસ્થ
અથિતપાણી કે માટીથી ભીંજેલા કે ખરડેલા વાગામુચડે મુનિને આપવા માટે અથવા તે પા-
ણીમાં ખીલું થોડું થંડું પાણી ઊમેરીને આપવા માટે તો તે અખામુક જાખીને મુનિએ
નહિ લેવું (૫૮૭)

પયં લલુ તસ્સ મિલ્લુત્ત મિલ્લુણીયં વા નામિગ્ગયં । (૫૧૮)

[સપ્તમ ઉદ્દેશઃ]

સે મિલ્લુ વા (૨) જાવ પવિટ્ટે સમાણે સે ઝં પુણ પાણગજાતં જાણેજ્ઞા, તંઝદા; જં-
ચપાણતં વા, અંઘરહાપાણગં વા, કપિટ્ટપાણગં વા, માતુલિપાણગં વા, મુદ્ધિયાપાણગં^૧ વા,
દાદિમપાણગં વા, સજ્જરપાણગં વા, ગાલિયરપાણગં વા, કરીરપાણગં વા, કાંલપાણગં^૨ વા,
અમલગપાણગં વા, ચિંચાપાણગં વા, અણ્ણતરં વા તહપ્પગારં પાણગજાતં સઙ્ગીટ્ટયં મક્કણુયં^૩
સઘીયયં થલ્લંજપ્પ મિલ્લુપલિયાપ્પ હંદ્દેણ વા, વૃથેણ વા, ઘાલ્લેણ વા, આવીલિયાપ્પ^૪ પર્વી-
લિયાણ પરિસાદ્ધયાણ આહરુ દલ્લપ્પજ્ઞા, તહપ્પગારં પાણગજાતં અફાસુયં લાભે મંતે જો પ-
લિગાહેજ્ઞા । (૫૧૯)

સે મિલ્લુ વા [૩] જાવ પવિટ્ટે સમાણે સે આગંતારેસુ વા, આરામાગારેસુ વા, ગાહા-
ચત્તિકુલેસુ વા, પરિવાવસહેસુ^૫ વા, અલ્લગંઘાણિ વા પાણગંઘાણિ વા સુરમિગંઘાણિ વા મ-
ગ્ગવાય (૨) સે તત્થ આસાવલિયાપ્પ મુલ્લિય ગિદ્ધે ગાલિય અઙ્ગોવવળ્ણે “અહો ગંઘા” (૨) જો
ગંઘ-માલાપ્પજ્ઞા । (૬૦૨)

સે મિલ્લુ વા [૨] જાવ સમાણે સેઝંપુણ જાણેજ્ઞા સાલુયં^૬ વા, વિરાલિયં^૭ વા,
સાસવળાલિયં^૮ વા, અણ્ણતરં વા તહપ્પગારં આમગં અસત્થપરિણય અફાસુયં જાવ લાભે મંતે
જો પલિગાહેજ્ઞા । (૬૦૧)

૧ મુદ્ધા વ્રાહ્મા ૨ કોલાણિ વદરાણિ ૩ કણુક ત્વગાથવચ્ચ. ૪ આપીલ્લ ૫ મહેટ્ટ
૬ જલ્લકકંદં ૭ સ્યલ્લકકંદં ૮ સર્પપકંઠલ્લાદ

એ સર્વ મુનિ તથા આર્યાઓનો આચાર છે. (૫૪૮)

આઠમો ઉદ્દેશ.

(પાણી ફળકુલ તથા પરચુરણ આહાર લેવા ન લેવાના નિયમો.)

આંખાનું પાણી, અંખાપ્રતું પાણી, કાંકતું પાણી, ખીન્નેરાનું પાણી, ગ્રાક્ષનું પાણી, ઘડ-
મનું પાણી, ખજૂરનું પાણી, નાલિએરનું પાણી, કેરનું પાણી, એરનું પાણી, આંમળાનું પાણી,
આંબળીનું પાણી, તથા એવીજ નાનતુખીલું હરેક પાણી, જે હાડી, [ટુડી] હાલ, કે ખીન્નેવાલું
હોવાથી ગૃહસ્થ સાધુના માટે તેને હાથ કપડા કે વાતરાવા વાસણમાં ઘસી તથા ગળી ક-
રીને મુનિને આપવા માટે નો મુનિએ તેવું પાણી અપ્રમુક બણીને ન લેવું. (૫૪૯)

મુનિએ ગોચરીએ જતા માર્ગમાં મુશાફરખ નાઓમાં, અંગદાઓમાં, ગૃહસ્થોના ઘરોમાં-
કે ભિક્ષુકાલિકના મઠોમાં રહેલા આહારપાણીની ખુશખો સૂચીને તેવા આહાર-પાણીને ખાવા
પીવામાટેના આસન બની ના “વાહ મુગધ? વાહ મુગધ?” એમ ઘણી બધી સૂઘવી નહિ (૬૦૦)

(કંઠ ફળાલિકનો અધિકાર.)

મુનિએ કાયા અને મન્થથી નહિ બેઠામથા સાલુકનામે જગકંઠ, ત્રિશલિકા નામે સ્થળ
કંઠ, તથા સર્પપકંઠની નગેરા કંઠો ગ્રહણ ન કરવા. (૬૦૧)

સે મિષ્ણુ વા (૨) જાવ પવિત્રે સમાણે સેજ પુણ જાણેજા પિપ્પલિ વા, પિપ્પલિચું વા, મિરિયં વા, મિરિયજ વા, સિંગરે^૧ વા, સિંગરેચું વા, અગ્રતરં વા તહપ્પગારં આમગં અત્તવપરિણત અપાસુવં જાવ જો પડિગાહેજા । (૬૦૨)

સે મિષ્ણુ વા (૨) જાવ પવિત્રે સમાણે સેજપુણ જાણેજા પલંચજાતં^૨, તંજહા; અંબ-પલંચ વા, અંબાલપલચ વા તાલપલચ વા, શિઝિરિપલંચ^૩ વા, સુરમિપલચ^૪ વા, સહપ-લંચ વા, અગ્રતરં વા તહપ્પગારં પલચજાતં આમગં અત્તવપરિણત અપાસુરં અણેસણિજં જાવ લામેસતે જો પડિગાહેજા । (૬૦૩)

સે મિષ્ણુ વા (૨) જાવ પવિત્રે સમાણે સેજ પુણ પચાલજાતં જાણેજા, તંજહા; આસો-ત્યપચાલં^૫ વા, જમ્મોહપચાલં વા, પિંકલુપચાલં^૬ વા, ણીયૂરપચાલં^૭ વા, સહપચાલં વા, અગ્રતરં વા તહપ્પગારં પચાલજાતં આમગં અત્તવપરિણતં અપાસુરં અણેસણિજં જાવ જો પ-ડિગાહેજા । (૬૦૪)

સે મિષ્ણુ વા (૨) જાવ સમાણે સેજપુણ સરદુયજાયં^૮ જાણેજા, તંજહા; અંબસરદુયં વા, કચ્છિરુસરદુયં વા, દાહિમ સરદુય વા વિહસરદુયં વા, અણતરં વા તહપ્પગારં સરદુયજાતં આમ અત્તવપરિણતં અપાસુય જાવ જો પડિગાહેજા । (૬૦૫)

સે મિષ્ણુ વા (૨) જાવ પવિત્રે સમાણે સેજપુણ મંથુજાતં^૯ જાણેજા, તંજહા; ંવરમંથુ વા, જમ્મોહમંથુ વા, પિલંક્કુમંથુ વા આસોત્યમંથુ વા, અણતરં વા તહપ્પગાર મંથુજાતં આ-

૧ આદ્રંકં. ૨ ફલજાતં ૩ (વાઙ્મિદોષ.) ૪ (નવદુઃ) ૫ (પિપ્પલં) ૬ (પિપ્પલો) ૭ (નંદો વૃક્ષ.) ૮ અવદ્વાસ્યિકફલજાતં. ૯ ચૂર્ણજાત

તેમજ પીપર, પીપરનું ચૂર્ણ, મરચાં, મરચાંનું ચૂર્ણ, આદુ, આદુનું ચૂર્ણ, તથા એવી ભતતની ખીછ ગીંતને પણુ ભે દાચી અને સસ્ત્રથી બેદાયલા નહિ હોય તો અપ્રાપ્તક ગાત્રીને નહિ લેવી (૬૦૨)

વળી આંખનાકાળ આંખનાકાળ, તાળકાળ, નિઃશિશિલનાકાળ, સતદુઃકાળ, સક્ષીકાળ, તથા એવા ખીન્ન પણુ હરેક કાળ કાચા હોય ને સસ્ત્રથી છુદાયલા નહિ હોય તો અહણુ ન કરવા (૬૦૩)

તથા કાચાં અને સસ્ત્રથી નહિ બેદાયલા પીપળાનાં ફળ, વડના ફળ, પીપળીનાં ફળ, નદીકાળના ફળ, તથા સક્ષીનાં ફળ પણુ નહિ લેવાં. (૬૦૪)

એવીરીતે કાચા અને સસ્ત્રથી નહિ બેદાયલા આંખનાં મોર, (કાચાં ૪ળ) કાંઠના મોર, મરચનાં મોર; ગિણુનાં મોર તથા એવી ભતતના ખીન્ન પણુ સવળા મોર મુનીએ અહણુ ન કરવા (૬૦૫)

મુનીએ જીઅરનું ચૂર્ણ, વડનું ચૂર્ણ, પીપળાનું ચૂર્ણ, પીપળાનું ચૂર્ણ, કે એવી ભતતના

મયં દુલ્લકં^૧ સાણુવીયં^૨ અપ્પાસુયં જાવ ણો પઢિગાહેજ્જા । (૬૦૬)

સે મિક્ખૂ વા (૨) જાવ સમાણે સેજ્જં પુણ જાણેજ્જા, આમઢામ^૩ વા પૂતિપિણ્ણામં^૪ વા મહુંવા, મજ્જં વા, સર્પિં વા, સ્થેલ^૫ વા, । પુરાણં, પ્થ પાણા અણ્ણપ્પસૂતા, પ્થ પાણા સહુહા, પ્થ પાણા જાયા પ્થ પાણા અલુકતા, પ્થ પાણા અપરિણતા, પ્થ પાણા અવિદુત્થા, ણો પઢિગાહેજ્જા । (૬૦૭)

સે મિક્ખૂ વા (૨) જાવ સમાણે સેજ્જં પુણ જાણેજ્જા ડલ્લમેરંગં^૬ વા, અકકરેલુયં^૭ વા, કસેલ્લં વા સિંન્વાહગ વા, પૂતિઆલુગ વા, અન્નતરં વા તહપ્પગારં આમગં અસત્થપરિ-
ણયં જાવ ણો પઢિગાહેજ્જા । (૬૦૮)

સે મિક્ખૂ વા (૨) સેજ્જં પુણ જાણેજ્જા, ડપ્પલં વા, ડપ્પલનાલં વા, મિસ વા, મિ-
સમુણાલં વા, પોક્કલં વા, પોક્કલલભિમગં વા, અણ્ણતર વા તહપ્પગારં જાવ ણો પઢિ-
ગાહેજ્જા । (૬૦૯)

સે મિક્ખૂ વા (૨) જાવ સમાણે સેજ્જં પુણ જાણેજ્જા, અમ્મલીયાણિં^૮ વા, મૂલલીયા-
ણિં^૯ વા, સંધલીયાણિં^{૧૦} વા, પોરલીયાણિં વા^{૧૧}; અમ્મજાતાણિ વા, મૂલજાતાણિ વા, સંધજા-
તાણિ વા, પોરજાતાણિ વા, ણણ્ણત્થ^{૧૨}, તલ્લિમત્થપ્ણ^{૧૩} વા, તલ્લિસીસેણ^{૧૪} વા, ણાલિપ્પ-
મત્થપ્ણ વા, સ્વજ્જૂરમત્થપ્ણ વા, તાલમત્થપ્ણ વા, અન્નતરં વા તહપ્પગારં આમં અસત્થપરિ-
ણયં જાવ ણો પઢિગાહેજ્જા । (૬૧૦)

૧ રૂપત્પિટ ૨ અવિધ્વસ્તયોનિકં ૩ અદ્વંપક્વ ૪ કુચિતલ ૫ મચ્ચાઘઃ કર્દમઃ ૬ અપનીત
ત્વગિક્ષુગાંઢિકા ૭ અંકરેલુકાઘા જલ્લવકસ્પતિવિશેષાઃ । ૮ જ્જપાકુસુમાદીનિ. ૯ જાત્યાદીનિ.
૧૦ શલ્લક્યાદીનિ. ૧૧ હૃદ્વાદીનિ પર્વલીજાનિ ૧૨ નાન્યસ્માત્ પ્રરોહિતાનિ કિંતુ તત્રૈવ
જાતાનિ ૧૩ કદલીગર્મઃ ૧૪ કદલીસ્તવકંઃ

ખીન્ન ચૂલ્લં કાયાં થેઝા પીઠેલાં અને સખીન્ન (ચેનિસહિત) જણાય તો ગ્રહણ ન કરવાં. (૬૦૬)

મુનિએ ગોચરીએ જતાં અર્ધા રધાએલ શાકભાજી ન લેવી તથા સડેલું ખેળ ન
લેવું, તથા જૂનું મધ, જૂની મદિરા, જૂનું ધૂત જૂનો મદિરાની નીચે બેસતો કચરો, એ પણ
ન લેવા, એટલે કે જે ચીજ જૂની થતા તેમાં જીવજંતુ ઊપજેલા અને હળુ હયાતીમાં
વર્તનારા જણાય તે ચીજ ન લેવી. (૬૦૭)

મુનિએ છાલ ઊતારેલો શેલડીનો સાકો અથવા અકકરેલું, કસેર, શ્રુગાટક કે પૂતિઆ-
લુક વગેરા જળમાં થનારી વનસ્પતિ કાચી હોવા સાથે શસ્ત્રોથી કાપી કટકા કટકા નહિ
કરેલી હોય તો તે અપ્રાસ્યક ધારીને નહિ લેવી. (૬૦૮)

એજ પ્રમાણે મુનિએ ઉત્પળ, ઉત્પળનાળ, પદ્મકદ્દું મૂળ, પદ્મકદ્દની ઊપરલીવેલ,
પદ્મકેશર, કે પદ્મકદં અથવા એવીજ જાતની ખીજ ચીજે કાચી હોવા સાથે શસ્ત્રોદિત ન
હોય તો ન લેવી. (૬૦૯)

મુનિએ જપાકુસુમાદિક અગ્રખીજ વનસ્પતિ, જાત્યાદિક મૂળખીજ વનસ્પતિ, શલ્લક્યાદિક
સ્વધખીજ વનસ્પતિ, શેલડીવગેરા પર્વખીજ વનસ્પતિ, તથા કેળનો ગર્ભ, કેળનો ગુચ્છો, ના-
ળિએર, ખજૂર કે વૃક્ષના ગર્ભ વગેરા ચીજે કાચી હોવાસાથે શસ્ત્રોદિત ન હોય તો નહિ
લેવી. (૬૧૦)

સે મિલ્લુ વા (૨) જાવ સમાળે સે જ્ઞ પુણ જાણેજ્ઞા, વચ્છુ વા કાળગ આરિય મિમરં વિગદ્ધસિત, વેત્તગ વા, કદલિકલસ વા, અણ્ણતર વા તહપ્પગારં આમં અમત્થપરિ-
યં જાવ ણો પઢિગાહેજ્ઞા । (૬૧૧)

સે મિલ્લુ વા [૨] જાવ સમાળે સે જ્ઞ પુણ જાણેજ્ઞા, લસુણં વા લસુણપત્તં વા, લસુ-
ણનાલ વા, લસુણકંદં વા, લસુણચોયં^૧ વા, અણ્ણયરં વા તહપ્પગારં આમં અસત્થપરિણતં
જાવ ણો પઢિગાહેજ્ઞા । (૬૧૨)

સે મિલ્લુ વા [૨] જાવ સમાળે સે જ્ઞ પુણ જાણેજ્ઞા, અધિઅં વા કુંભિપણં, તિદુગં
વા, દેવસ્ય વા, ધિલુયં^૨ વા પલ્લગ વા, કામ્પવગાલિયં^૩ વા, અણ્ણતર વા આમં અમત્થપરિણતં
જાવ ણો પઢિગાહેજ્ઞા । (૬૧૩)

સે મિલ્લુ વા [૨] જાવ સમાળે સે જ્ઞ પુણ જાણેજ્ઞા, ફળં વા, કળકુંડળં વા, ક-
ળપ્પલિં વા, ચાડલ વા, ચાડલપિટું વા, તિલ વા, તિલપિટું વા, તિલપ્પપ્પડ્ડગં વા, અણ્ણ-
તરં વા તહપ્પગારં આમં અમત્થપરિણતં જાવ લાભે મંતે ણો પઢિગાહેજ્ઞા । (૬૧૪)

एयं खलु तस्म भिक्खुस्स भिक्खुणीए वा सामग्गियं । (६१५)

૧ વાહાત્વક ૨ વિલ્લં ૩ શ્રીપર્ણોલ્લ ૪ કળમિથ્રલુકકુમા.

વળી ગેલડી, નેતરની છડી, કે કનળિગર્ભ ત્રીધવાળા, કાકાં થએલા, ડૂટેલી છ.લવાળા,
કે શિયાળાએ બગાડેલા જણાય તો તે પણ મુનિએ ગ્રહણ ન કરવા. (કારણકે એટલાથી
કદ તે શસ્ત્રબેદિત નથી ગણાતા.) (૬૧૧)

મુનિએ લશણુ, લશણુના પાન, લશણુની દાડી, લશણુનો કદ, લશણુની છાળ કે એડી
જાતના બીજ કદો કાચા અને શસ્ત્રવડે નહિ ચૂગવલાં હોય તો ગ્રહણ ન કરવા. (૬૧૨)

મુનિએ ખાંડ વગેરેના નાખી જોરથી પકાવેલા અન્નિકકળ, તિદુકકળ, ટેંચકકળ, ધિલુગ
પળગકલ, શ્રીપર્ણકળ, કે એવીજ જાતનાં બીજ કળો પણ કાચા અને શસ્ત્રવડે નહિ ચૂગવા
હોય તો ગ્રહણ ન કરવાં (૬૧૩)

મુનિએ ધાન્યના દાણા, દાણાવાળા કુસકા દાણાવાલી રોટલી, ચાવળ, ચાવળનો લોટ,
તળ, તળનો લોટ, તળખાપડી, કે એવીજ જાતનાં બીજ કદ પણ કાચુ અને શસ્ત્રવડે નહિ
ચૂસએલું હોય તે ગ્રહણ ન કરવું (૬૧૪)

એ સર્વ, મુનિ અને આર્યાનો આચાર છે (૬૧૫)

[નવમ ઉદ્દેશ :]

ઇહ સ્વલુ પાર્શ્વે વા, પટ્ટીણં વા, દાહિણં વા, ઉદીણં વા, સંતેગતિયા સદ્દા^૧ ભવંતિ; ગાહાવતી વા જાવ કમ્મકરી વા । તેસિં ચ ણં એવં વુત્તપુવ્વં ભવતિ, -જે હમે ભવંતિ સમણા, અગવંતો, સીલમંતા, વચસંતા, ગુણમંતા, સંજતા, સંબુદ્ધા, વંમચારી, ઉવરયા મેઘુણાઓ ધમ્માઓ, ણો સ્વલુ એતેસિં કમ્પતિ આહાકમ્મિણ્ણ અસણે વા [૪] મોહુત્તણ્ણ વા પાહુત્તણ્ણ વા । સેજંપુણ હમ અહં અટ્ટાણ્ણ ગિદ્ધિત્ત, તંજહા; અસણં વા [૪] સન્નવમેયં સમણાણં ણિસિરામો । અનિયાહં વયં પચ્છાવિ અપ્પણો સમટ્ટાણ્ણ અસણં વા [૪] ચેતિસ્સામો.^૨ ” એવપ્પગારં ણિગ્ગોસં સોચ્ચા^૩ ણિસમ્મ^૪ તહપ્પગારં અસણં વા [૪] અપ્પાસુયં અણેસણિજ્જં છામે સંતે ણો પાહિગાહેજ્જા । (૬૧૬)

સે ભિક્ખુ વા (૨) જાવ સમ ણે વસમાણે વા ગામાણુગામં દૂહજ્જમાણે સેજંપુણ જા-
ળેજ્જા ગામં જાવ વારાયહાણિ વા, હમંસિ સ્વલુ ગામંસિ વા જાવ રાયહાણિસિ વા સંતેગતિ
યસ્સ ભિક્ખુસ્સ પુરેસંધુયા વા પચ્છાસંધુયા વા પરિવસંતિ, તંજહા; ગાહાવતી વા જાવ ક-
મ્મકરી વા; તહપ્પગારાહં કુલાહં ણો પુન્નામેવ મત્તાણ્ણ વા પાણાણ્ણ વા ણિક્ખમેજ્જ વા પ-
વિસેજ્જ વા । કેવલી વૂયા, “ આયાણ-મેયં । ” પુરા પેહાણ્ણ તસ્સ પરો અટ્ટાણ્ણ અસણં વા (૩)
ઉવકરેજ્જ વા ઉવક્કલહેજ્જ વા; અહ ભિક્ખુણં પુન્નોવદિટ્ઠા [૪] જં ણો તહપ્પગારાહં કુલાહં

૧ આવાકાઃ પ્રકૃતિમદ્રાવા ૨ ચેતયિપ્પ્યામો નિપ્પાદયિપ્પ્યામ ઇતિયાવત્ ૩ (સ્વયં) ૪ (પરતઃ)

નવમો ઉદ્દેશ.

(કથો આહાર લેવો અને કથો ન લેવો)

આ જન્મમા આરે દિશાઓ તરફ કેટલાએક ગૃહસ્થો, સ્ત્રીઓ કે તેમના દાસદાસીઓ આવકો અથવા ભરત્વભાવવાળા હોયછે. તેઓ હમેશાં એવું બોલેછે કે “ જે મુનિઓ જ્ઞાન-
વત, શીળવત વ્રતવત, ગુણવત, સંયમવત, સવરવત, બ્રહ્મચારી, અને મૈથુનને સાગ કર-
નારા હોયછે તેઓ આધાકર્મિક આહારપાણી બિલકુલ લેતા નથી. જે આપણા સાર આ-
હારપાણી તૈયાર કરેલા છે તે સર્વ તેમને આપશું અને આપણે વળી આપણાસાર પીળ
તૈયાર કરશું ” આવાં વાક્યો સાંભળીને મુનિઓ તે આહારપાણી અનેપણીય જાણીને ગ્રહણ
કરવાં નહિ. (૬૧૬)

મુનિઓ શહેરમાં વસતા કે આશાનુગ્રામ કરતાં તેને એવું જણાય કે આ ગામમાં કે
આ ગ્રામમાંથી આમુક સાધુના સગાવહાલા રહે છે તો તેવા સગાઓના ધરે ભિક્ષાકાળથી
અગાઉ આહારપાણી માટે ન જવું. કેમકે તેમ કરતા બહુ દોષ સંભવે છે. જે માટે ભિ-
ક્ષાકાળથી અગાઉ ત્યાં ગયાથી તે ગૃહસ્થો મુનિને જોઈને તેના માટે ઉપકરણ બનાવવા
માંડશે અથવા આહાર રાધવા માંડશે. માટે ભિક્ષુને એજ ભલામણ છે કે તેણે ભિક્ષાકાળથી
અગાઉ તેવા સગાવાહાલાઓના ધરે નહિ જવું કદાચ ઓચિંતું ત્યાં જવાય તો ઝટ પાછા

પુષ્વામેવ મત્તાપ્ત વા પાણાપ્ત વા પચિસેજ્જ વા ણિક્કમમેજ્જ વા । સે સ્ત-માયાય, પૂર્ણ-મવ-
કમિત્તા અણાવાય મસંલોપ્પ ચિદ્દેજ્જા । સે તત્થ કાલેણ અણુપવિસેજ્જા (૨) તત્થિતરેતરેહિં કુ-
લેહિં સામુદાણિયં પુસિયં વેસિય પિટવાયં પુસિત્તા આહારં આહારેજ્જા । (૬૧૭)

સિયા સે પરો કાલેણ અણુપવિટ્ત આધાકમ્મિયં અણ્ણં વા [૪] ઉવકરેજ્જા^૧ વા ઉ-
વક્કરદેજ્જા વા, તં ચેગતિઓ તૂલ્લણીઓ ઉવેહેજ્જા “ આહટ-મેવ પપ્પાદ્ધક્કિપ્પમામિ ” મા-
ક્કટ્ટાણ સંકાસે । ણો ઇયં કરેજ્જા । સે પુષ્વામેવ આલોપ્પજ્જા “ આઠ્ઠનો સિ વા મગિણિ-સિ
ચ,, ણો સ્સલુ સે કપ્પતિ આહાકમ્મિયં અણ્ણં વા [૪] ભોત્તપ્પ વા પાયપ્પ વા । મા ઉવક-
રિજ્જા, મા ઉવક્કરદોહિ । ” સે સેવં વદંતસ્સ પરો આહાકમ્મિયં અણ્ણં વા [૪] ઉવક્કરદેત્તા
આહટ્ઠ દલ્લપ્પજ્જા, તદ્દપ્પવારં અણ્ણં વા [૪] અકાસુયં છામે સત્તે ણો પટિગાદેજ્જા । (૬૧૮)

સે મિક્કવ્ વા [૨] જાવ સમાણે સે ઝ્ઞંપુણ જાણેજ્જા મંમં વા મપ્પ વા મગ્ગિજ્જમાણં
પેદાપ્પ તેલ્લપ્પયં વા આપ્પમાપ્પ^૨ ઉવક્કરદિજ્જમાણ પેદાપ્પ ણો તદ્દં સ્સદ્ધં^૩ ઉવક્કમમિત્તુ ઓમા-
સેજ્જા । ણક્કત્થ ગિલાણણીસાપ્પ । (૬૧૯)

સે મિક્કવ્ વા જાપ સમાણે અણ્ણતરં મોયણજાયં પટિગાદેત્તા સુદ્ધિમ સુદ્ધિમ ઓપ્પા
દુદ્ધિમ દુદ્ધિમ પરિદ્ધવેતિ; માદ્દટ્ટાણં સંકાપ્પે । ણો ઇયં કરેજ્જા । સુદ્ધિમ વા દુદ્ધિમ વા તદ્દં
સુજ્જે, ન છટ્ઠપ્પ । (૬૨૦)

૧ ઉપકરણં ઢાંકથેત્ત ૨ પ્રાવૃણંકાર્થ ૩ સ્થરિતં સ્થરિતં

વળી કોઈ દેખે નહિ તેના એકાદ અંગમાં ઊભા રહેવું અને પછી બિશાકાળ થતા જુદા
જુદા ધરોમાંથી નિર્દૂપણ આહાર લઈને વાપરવા. (૬૧૭)

મુનિએ ટાઈમસર બિશ્વાયે જતા ગૃહસ્થ તેના માટે ઉપકરણ કે આહાર બનાવવા
માંડે અને મુનિ તેમ જાણીને તે વખતેજ તેને મનાઈ ન પાડતાં એમ વિચારે જે ત્યારે
મને આપવા માગે ત્યારે ના પાડીશ તો તે દોષપાત્ર થાય છે. માટે એમ નહિ કરવું.
કિંતુ શરૂઆતમાંજ મુનિએ તે ગૃહસ્થને જણાવવું કે “ હું આશુભન અથવા ખેડેન, મને
મારા માટે બનાવેલું આહારપાણી કામ આવતું નથી. માટે તમે મારા માટે બનાવો મા. ”
એમ કહ્યા છતાં પણ ગૃહસ્થ આધારકર્મિક આહારપાણી બનાવી આપવા માંડે તો તે, મુનિએ
શરૂઆત ન કરવું. (૬૧૮)

મુનિએ માંસ કે અત્ય ભુજતા જેઈ અથવા પંડાણના માટે પૂરીઓ તેલમા તલાની
જેઈ તેના સાથે ગૃહસ્થપાત્રે ઉતાવળા ઉતાવળા દોડી ને ચીન્ને માગવી નહિ. અગર માદગી
ભોગવતાર મુનીના સાથે (એટલે કે તેના દુષ્ટપર લેપ વગેરે કરવા સાથે) ને ચીન્ને ખપતી
હોય તો જુદી વાત છે. (૬૧૯)

જો મુનિ કોઈપણ ભોજન લઈ આવ્યા બાદ તેમાંનું સુગંધિ સુગંધિ ખાઈ કરીને દુર્ગંધિ
દુર્ગંધિ પગદવી આપે તો તે દોષપાત્ર થાય છે. માટે તેમ ન કરવું કિંતુ સુગંધિ દુર્ગંધિ સર્વ કંઈ
ખાઈ જરૂં; છાંસુ નહિ (૬૨૦)

સે મિક્તૂ વા (૨) જાવ સમાણે અન્નતરં વા પાણયજાયં પઢિગાહેત્તા પુષ્કં^૧ આસાહત્તા કસાયં^૨ પરિટ્ટવેતિ, માહટ્ટાણ સંકાસે ણો પુઙ્ગં કરેજ્ઞા । પુષ્કં પુષ્કેતિ વા, કસાયં કસાપ્પત્તિ વા, સન્નમેયં મુંજેજ્ઞા, ણો કિંચિવિ પરિટ્ટવેજ્ઞા । (૩૨૧)

સે મિક્તૂ વા (૨) વહુપરિયાવણં ભોયણજાયં પઢિગાહેત્તા, વહવે સાહમ્મિયા તત્થ વ. સંતિ સંભોદ્ધયા સમણુજ્ઞા અપરિહારિયા^૩ અદૂરગયા, તેસિં અણાલોદ્ધયા અણામંતિયા પરિટ્ટવેતિ, માહટ્ટાણ સંકાસે ણો एवं કરેજ્ઞા સે ત્ત માદાય તત્થ ગચ્છેજ્ઞા, (૨) સે પુન્નામેવ આલોપ્પજા “ જાડમંતો સમણા, હમે મે અસણે વા (૪) વહુપરિયાવણે તં મુંજહ ચ ણં ” સે સેવં વ-
દનં પરો વહેજ્ઞા “ આરસંતો સમણા, આહાર-મેતં અસણં વા (૪) જાવતિયં (૨) પરિસઙ્કતિ, તાવતિય (૨) મોક્ષામો વા પાહામો વા, સન્ન મેયં પરિસઙ્કત્ત્વ સન્નમેયં મોક્ષામો વા । ” (૬૨૨)

સે મિક્તૂ વા (૨) સેજં પુણ જાણેજ્ઞા અસણં વા (૪) પરં સમુહિસ્સિ વહિયા ણીહંતં તે પરેહિં અસમણુજ્ઞાતં અણિસિટ્ટં અફાસુયં જાવ ણો પઢિગાહેજ્ઞા, તે પરેહિં સમણુજ્ઞાતં સંગિ સિટ્ટં ફાસુયં લામે સંતે જાવ પઢિગાહેજ્ઞા । (૬૨૩)

પયં ચલ્લ તત્ત્વ મિક્તુસ્સ મિક્તુણીણ વા સામગિયં । (૬૨૪)

૧ વર્ણગધોપેતં ૨ તદ્વિપરીતં ૩ પુકાર્થિકા હમે શબ્દાઃ

ને મુનિ કંઈ પણ પાણી લઈ આવ્યાઆદ તેમાત્ર મીઠું અને સુદર પાણી પી કરીને કસાયકું પાણી પરકવી આપે તો તે દોષપાત્ર થાય છે માટે એમ નહિ કરતા મીઠું કે કસાયકું સર્વ કંઈ પી જવું; છાડવું નહિ. (૬૨૧)

ને મુનિ પોતાના ખપ કરતા વધુ ભોજન લઈ આવ્યો હોય તે ત્યાં નજીકમાં ધણુએક મનનધર્મિ મુનિઓ રહેતા હોયતો તેમને તે આહાર ખતાવ્યા કે આમ ત્રણ કર્યા શિવાય ને પરકવી આવે તો દોષપાત્ર થાયછે માટે તેમ નહિ કરવું કિંતુ તે આહાર લઈને મુનિએ તે સાધર્મિક મુનિઓ પાસે જઈ કહેવું “ હે આયુષ્મન્ મુનિઓ; આ આહાર મને વધી પડ્યો છે માટે આપ વાપરો, ” આમ કહેનાર મુનિને તે સાધર્મિક મુનિઓએ આ પ્રમાણે કહેવું “ હે આયુષ્મન્ મુનિ, આ આહારમાંથી જેટલો અમોને જોઈએ એટલો વાપરીશું અગર બધો વાપરીશું (૬૨૨)

મુનિએ જે આહાર ખીળને આપવામાટે લઈ જવાતો હોય તે ખીળની રમ્મ શિ-
વાય ગ્રહણ ન કરવો. અને ને ખીળઓ રમ્મ આપે કે આપવા માંડે તો તે ગ્રહણ કરવો. (૬૨૩)

એ સર્વ, મુનિ અને આર્યાઓનો આચારછે. (૬૨૪)

[દશમ ઉદ્દેશઃ]

સે પુગતિઓ સાધારણં વા પિઢવાયં પઢિગાહેતા, તે સાહમિમ્ણ અણાપુછિતા જસ્સ જસ્સ હ્ણ્ણહ તસ્સ તસ્મં સ્વદ્ધં સ્વદ્ધં દલાતિ, માદ્દટ્ટાણં સંખાસે, નો ઇવં કરેજ્જા । સે ત-માયાપ્પ તત્થ ગચ્છેજ્જા (૨) પુગ્ગામેવ આલોપ્પજ્જા “ આવસંતો સમણા, મંતિ મમ પુરેસધુયા વા પચ્છા-સંધુયા વા, તજહા; આયરિણ્ણ વા, ઉવજ્જાણ્ણ વા, પવત્તી વા, ઘેરે વા, ગણી વા, ગણદ્ધરે વા, ગણાવચ્છેહ્ણ વા, અધિયાદ્ધં પૂર્તેસં સ્વદ્ધં સ્વદ્ધં દાહામિ ” સેનેવં વયંતં પરો વપ્પજ્જા “ કામ સલ્લુ આવમો અહાપજ્જત્તં ણિસરાહિ, જાવહ્ણયં (૨) પરો વદતિ તાવહ્ણયં (૨) ણિસિ-રેજ્જા, સન્નવમેયં પરો વદતિ સન્નવમેવ ણિસિરેજ્જા ” । (૬૨૫)

સે પુગતિઓ મણુસં મોયણજ્ઞાયં પઢિગાહિતા પંતેણ મોયણેણ પલિચ્છાણુતિ “ મામેતં છાદયં સંતં વટ્ઠુણં સય-માદ્દપ્પ આયરિણ્ણ વા જાવ ગણાવચ્છેહ્ણ વા, ણો સલ્લુ મે કસ્સવિ કિંચિ દાયન્નં સિયા, ” માદ્દટ્ટાણં સંખામે, ણો ઇવં કરેજ્જા, સે ત-માયાપ્પ તત્થ ગચ્છેજ્જા (૨) પુગ્ગા-મેવ વત્તાણપ્પ હત્થે પઢિગાહં કંદુ “ હમં સલ્લુ હમં સલ્લુ ત્તિ ” આલોપ્પજ્જા, ણો કિંચિવિ ણિગદ્ધેજ્જા । (૬૨૬)

દશમો ઉદ્દેશ.

(મુનીએ આહારપાણી લાવતાં શી રીતે વર્તેલું.)

કોઈ પણ મુનિજ્ઞા મુનિઓના માટે સાધારણ આહાર લાવ્યા પછી તેઓને પૂછ્યા શિવાય પેતાની મરજી મુજબ ગમે તેને જટ જટ આપવા માટે તેઓ તે હોપપાત્ર થાય માટે કોઈએ તેમ નહિ કરવું કિંતુ તેઓ આહાર લાવીને જ્ઞા મુનિઓ પાસે લઈ જઈ કહેવું કે “ હે આયુષ્મન્ સાધુઓ મારા પૂર્વપરિચિત^૧ યા પશ્ચાત્ પરિચિત^૨ આચાર્ય^૩; ઉપાધ્યાય^૪ પ્રવર્તક^૫; સ્થવિર^૬ ગણી,^૭ ગણધર,^૮ કે ગણાવચ્છેદ્ધતે^૯ આ આહાર હું આપી આવું ? ” આપુ સાંભળી ને મુનિઓએ બોલવું કે “ હે આયુષ્મન્, ખુશીથી ને જોઈએ તે આપી આવો. અગર જો તેમને જ્ઞા જોઈતું હોય તો જ્ઞા આપી આવો. ” (૬૨૫)

કોઈ મુનિ મનોહર ભોજન લાવીને મનમાં વિચારે કે “ રૂખેને આ ખુલ્લું બતાવીશ તો આચાર્ય કે ઉપરી સાંધુ લઈ લેશે પણ મારે તો કોઈને આપવું નથી ” એમ વિચારી તે મનોહર ભોજનને હલકા ભોજન વડે ઢાંચી કરીને પછી આચાર્યોદિકને બતાવે તો તે હોપ પાત્ર થાય છે માટે એમ મુનિએ નહિ કરવું, કિંતુ તે મનોહર ભોજનના પાત્રને જાંચા હાથમાં ખુલ્લું ધરીને “ આ આ રહ્યું, આ આ રહ્યું ” એમ ખુલ્લું બતાવવું. કંઈ પણ વસ્તુ છુપાવવી નહિ. (૬૨૬)

૧ જન્મના પાસે દીક્ષા લીધેલી તેઓ ૨ જન્મના પાસે જ્ઞાનાદિ શીખેલા હોય તેઓ ૩ સૂત્રાર્ય શીખ-વનાર ૪ સૂત્રશીખવનાર ૫ પ્રવર્તતાવનાર ૬ વૃદ્ધ ૭ ગચ્છનાયક ૮ ગચ્છના અમુક ભાગને સંભાળનાર ૯ ગચ્છની ચિંતા કરનાર.

સે પુગતિઓ અળ્ળતરં મોચણજાયં પઢિગાહેજ્જા, મહયં [૨] મોચા વિવક્ષં [૨] નમા-
હરતિ, માહુદાણં સંકાસે । ણો एवं કરેજ્જા । (૬૨૭)

સે મિક્ખુ વા [૨] સેજ્જંપુણ જાણેજ્જા, અંતરુચ્છયં વા ઉચ્છુગંઢિયં વા, ઉચ્છુચોયં
વા, ઉચ્છુમેરં વા, ચ્છુસાલં વા, ચ્છુહાલં વા, સંવલિં વા, સંવલિવાલં વા;—અસ્સિ
સલ્લ પઢિગાહિયંસિ અપે સિયા મોચણજાણ, વહુ ઉચ્છિયધમ્મપ્પ-તહપ્પગારં અંતરુચ્છયં જાવ
સંવલિવાલં વા અપાસુયં જાવ ણો પઢિગાહેજ્જા । (૬૨૮)

સે મિક્ખુ વા (૨) સે જ્જં પુણ જાણેજ્જા, વહુઅદિયં મંસં વા, મચ્છં વા વહુકંટગં;—
અસ્સિ સલ્લ પઢિગાહિતંસિ અપે સિયા મોચણજાણ, વહુ ઉચ્છિયધમ્મપ્પ-તહપ્પગારં વહુઅ-
દિય મંસં મચ્છં વા વહુકંટગં લાભે સંતે જાવ ણો પઢિગાહેજ્જા । (૬૨૯)

સે મિક્ખુ વા [૨] જાવ સમાણે સિયા ણં પરો વહુઅદિયં મંસેણ મચ્છેણ ઉવગિમં-
સેજ્જા “આવસંતો સમણા, અમિકંસસિ વહુઅદિયં મંસં પઢિગાહેત્તપ્પ?” એવપ્પગારં ણિગ્ધોસં
સોચ્ચા ણિસમ્મ સે પુવ્વામેવ આલોપ્પજ્જા, “આવસો-તિ વા મહ્ણિતિ વા, ણો સલ્લ મે ક-
પ્પદ્ધ સે વહુઅદિયં મંસં પઢિગાહેત્તપ્પ. અમિકંસસિ મે દાઠં, જાવહયં તાવહયં પોગલં દલ-
યાહિ, મા અદિયાહં.” સે સેવં વદંતસ્સ પરો અભિહદુ અંતો પઢિગાહગંસિ વહુઅદિયં મંસં
પરિભાપ્ત્તા ણિહદુ દલપ્પજ્જા; તહપ્પગારં પઢિગાહગં પરહત્થંસિ વા પરપાયંસિ વા અપાસુયં
અણેસણિજ્જં લાભે સંતે જાવ ણો પઢિગાહેજ્જા । સે આહચ્ચ પઢિગાહિપ્પ સિયા, તં ણો “હિ”
તિ વપ્પજ્જા, ણો “અણહિ” તિ વહ્ણજ્જા । સે-ત્ત નાયાપ્પ એવંત-મવક્કમેજ્જા, (૨) અહે આરા-
મંસિવા અહે ઉવસ્સયંસિ વા અપ્પંદપ્પ જાવ અપ્પસંતાણપ્પ મંસગં મચ્છં મોચ્ચા અદિયાહં કં-

કોઈ મુનિ લાવેલા મોળનમાંથી સાઈ સાઈ ખાઈ કરીને ખરાય ખરાય ખતાવવા ભય
તો તે હોયપાત્ર થાય છે, માટે તેમ પણ નહિ કરવું (૬૨૭)

મુનિએ શેલડીની ગાઠો, ગાંધવાળું કંકડું, શેલડીના છાલાં, શેલડીનાં પૂછડાં, શેલડીની
આખી શાખા કે તેનો કટકો કે પાકેલી મગફળી કે વાલની ણી વગેરે જેઓમાં ઘોડુ ખાવાનું
હોયછે અને બહુ છાંડવાનું હોયછે, તેવી ચીજો ગ્રહણ ન કરવી. (૬૨૮)

વળી બહુ હાડકાંવાળું માંસ યા બહુકાંડાવાલાં માછલાં કે જેલેવાથી ઘોડુ ખાવાનું અને અને
બહુ છાંડવું પડેછે તેપણ ગ્રહણ નહિ કરવાં (૬૨૯)

કદાચ મુનિને કોઈ નિમત્રણ કરેકે “હે આયુષ્મન શ્રમણ, તમને બહુહાડકાંવાળું માંસ
જોઈએ છીએ?” આવું વાક્ય સાંભળી મુનિએ તરતજ જવાબ આપવો કે “હે આયુ-
ષ્મન યા બેહેન, મને બહુ હાડકાંવાળું માંસ નથી જોઈતું, અગર તમે મને તે દેવા ચલાતા
હો તો જેટલું તેના અંદર પૂરું થાય છે તેટલું આપો, હાડકા નહિ આપો.” એમ કહ્યા
છતાં પણ ગૃહસ્થ પોતાના વાસણમાંથી તેવું બહુ હાડકાંવાળું માંસ લાવીને આપવા માંડે
તો તે મુનિએ તેનાજ હાથમાં કે વાસણમાં રહેવા દેવું, ગ્રહણ નહિ કરવું. અગર કદાચ ગૃ-
હસ્થ તે મુનિના પાત્રમાં ગટ નાખી ઘે તો મુનિએ તે ગૃહસ્થને કશું નહિ કહેવું, કિંતુ તે
આહાર લઈ એકાંતસ્થળમાં જઈ જીવ જંતુ વગેરેથી રક્ષિત બાગ કે ઉપાશ્રયના અંદર બેસીને માંસ-

ટદ્ ગહાય સે ત માયાણ પૂગત-મવક્કમેજ્જા । અરે જ્ઞામયંઠિલંસિ વા જાવ પમગ્ગિય (૨) પરિટ્ઠેજ્જા । (૬૩૦)

સે ભિક્ખુ વા [૨] જાવ સમાણે મિયા, સે પરો અમિહદ્ધ અંતો પઢિગ્ગહણ વિલં વા લોળં, ઝલ્લિમયં વા લોળં, પરિમાણતા ણાહદ્ધુ વલણ્ઞજ્જા; તહપ્પગાર પઢિગ્ગહણ પરહત્થંસિ વા પરપાયાંસિ વા અફાસુર્યં જાવ ણો પઢિગ્ગાહેજ્જા । સે આદુચ્ચ પઢિગ્ગાહિતે સિયા, તંચ ણા-તિદ્ધરૂપ જાણેજ્જા સે ત-માયાણ તથ ગચ્છેજ્જા [૨] પુવ્વામેવ આલાણ્ઞજ્જા, “આવસો-ત્તિ વા ભદ્ધિ-ત્તિ વા, હમં તે કિં જાગતા ઠિચં ડવાહુ અજાણતા?” સો ય મણેજ્જા “ણો યલ્લુ મે જાગતા વિચ્છ, અજાણતા વિચ્છ । કામં યલ્લુ આવસો હ્વાણિં ણિસિરામિ । તં યુજ્જહ વ ણ, પરિમાણ વ ણ ।” તં પરેદિં સમણુત્તાય સમણુસિટ્ઠં તત્તો સંજયામેવ યુજ્જેજ્ઞ વા પીણ્ઞ વા । ઙં વ ણો સંચાણ્ણિ મોત્તણ વા પાયાણ વા, સાહમ્મિયા તથ્ય વસંતિ સંમોહયા સમણુજ્ઞા અપરિહારિયા અવૂરગપા તેસિં અણુપ્પદાયવ્વં । સિયા ણો જત્થ સાહમ્મિયા જહેવ વ-હુપરિયાવચ્છે કીરતિ તહેવ કાયવ્વં સિયા । (૬૩૧)

પૂરં વલ્લુ તત્ત ભિક્ખુસ્સ ભિક્ખુણીણ વા સામગ્ગિયં । (૬૩૨)

કલમ ૬૨૯-૬૩૦ પેટે જરૂરી ખુલાસો.

અહીં આળાવભોધકારો બધાને છે કે આ ઉત્સર્ગમય છે, માટે ઉત્સર્ગમાર્ગે માંસ-મત્સ્ય શબ્દોનો અર્થ લોકપ્રિય નહિ લેવો પણ તે શબ્દોનો અર્થ વનસ્પતિરૂપે કરવો જોઈએ, એમ જણાવીને તેમણે સુજ્ઞ ધાતુનો ખાવાનો અર્થ કાયમ તાપ્તી બાકીના શબ્દોના નીચે મુજબ અર્થ આપ્યા છે

માસ=(વનસ્પતિ વગેરે) જોવાનું ગર્ભ

મત્સ્ય=એ નામની વનસ્પતિ

અસ્થિ=કાળી આદર રહેલા ગોટળા કે હાડકાં

પુદ્ગલ=ગર્ભ ગાંભો કે ગર

કટક=જનના રહેલા કાટા.

ટીકાકારે આ જ્ઞાને અપવાદ તરીકે ગણીને સદૃશ શબ્દોનો લોક પ્રસિદ્ધ અર્થ કાયમ રાખી સુજ્ઞ ધાતુનો અર્થ ખાવાનો નહિ પણ આલ્મપરિભોગનો કર્યો છે

અને ભાષાનરમા ટીકાને અનુસરતો અયે આપ્યો છે, જના આળાવભોધકારના અર્થ સાથે પણ અમારે વાધા જોવા નથી. વધુ ખુલાસા માટે જુઓ શબ્દાર્થ વિવેક.

વના કલાષા મુનિ કલાંચ માંસકે મત્સ્યને શરીરપર રાખીને તે વ્યાધિને મઠાડે તેનામાટે આ સૂત્ર છે અને અહીં જુજ્ઞ ધાતુનો અર્થ ખાવું નહિ કરતાં શરીરપર લગાડવું એવો કરવો; અગર છેદ્યુરોના અભિપ્રાયે આ સૂત્રનું વ્યાખ્યાન કરવું દશવૈકલિની ટીકામા હરિભદ્રસૂત્રિએ માંસ અને મત્સ્ય શબ્દે તે નામની વનસ્પતિ સમજવી એવી વ્યાખ્યા પણ કરી છે. ૨ વધીપડેલો આહાર

[એકાદશ ઉદ્દેશ :]

મિત્રાંગા^૧ ણામેયે ણ્ય માહંસુ સમાણે^૨ વા વચમાણ વા ગામાણુગામં દૂર્ઘ્જમાણં મણુણ મોયણજાતં લમિત્તા; “ સે મિત્ત્વ ગિલાહ, સે હદહ^૩ ણ તસ્સાહરહ^૪, સેય મિત્ત્વ ણો મુજેજ્જા, તુમં ચેવ ણં મુજેજ્જાસિ ” સેગતિતો “ મોક્ષામિ ત્તિ ” કદુ પલિઝંચિય^૫ પલિઝંચિય આલોણ્જ્જા, તજહા, -હમે પિંદે, હમે લોણ^૬, હમે તિત્તણ, હમે કદુણ, હમે કસાણ, હમે અંબિલે, હમે મહુરે, ણો સ્વલુ ણ્તો કિંચિ ગિલાણસ્સ સવતિ ત્તિ, માહટ્ટાણં સપ્પાસે ણો ણ્વં કરેજ્જા તદ્દેવ^૭ ત આલોણ્જ્જા જદ્દેવ તં ગિલાણસ્સ સયતિ, તંજહા; -તિત્તયં તિત્તપ્પતિ વા, કદુય કદુપ્પત્તિવા, કસાયં કસાણ ત્તિ વા, અંબિલં અંબિલે ત્તિ વા, મહુરં મહુરેત્તિ વા । (૬૩૩)

મિત્રાંગા ણામેયે ણ્યમાહંસુ સમાણે વા વચમાણે વા ગામાણુગામં દૂર્ઘ્જમાણે મણુણ મોયણજાતં લમિત્તા; “ સે મિત્ત્વ ગિલાહ, સે હદહ ણં તસ્સાહરહ સે ય મિત્ત્વ ણો મુજેજ્જા, આહરેજ્જા સિ ણં ” “ ણો સ્વલુ મે અંતરાણ, આહરિસ્સમિ ” હચ્ચેયાહ આયત્તાહં વવાતિકમ્મ^૮ । (૬૩૪)

૧ મિત્રાંગા: ૨ સમાનાન્ સાંભોગિકાન્ વા શબ્દાદસામોગિકાંશ્ચ ૩ ગૃહીત યૂયં ૪ તસ્ય આહરત તસ્મૈ પ્રયચ્છત ૫ ગોપિત્વા ગોપિત્વા ૬ રુક્ષ: ૭ તથાવાસ્થિતં ૮ દયા દાહરેદ્વિતિશેષ: ।

અગીઆરમો ઉદ્દેશ.

(મજ્ઞેલા આહાર માટેની બે શિક્ષાઓ, તથા સાતપિંડપણાઓ^૧

અને સાત પાણુપણાઓ.^૨)

શિક્ષાર્થી મુનિઓ પોતાના સંભોગી^૩ કે ત્યાં વસનારા કે આમાનુયાય કરનારા મુનિને એવું કહે કે “ આપણેના અમુક મુનિ માંદો છે, માટે તેના સાર તમે રૂકુ ભોજન મળે તો લાવીને તેને આપશો; અને તે મુનિ જો તે નહિ ખાય તો તે તમે ખાઈ જાઓ ” આવે વખતે જો તે આહાર લાવનાર મુનિ તે આહાર પોતે ખાવા ઇચ્છીને તેના માટે માંદા મુનિને ઊંધું ચતું સમજાવે; જેમકે, “ આ લાવેલું ભોજન છે પણ તે લખુલું, યા તીખું, કડક, કસાલું, ખાડું, કે મીઠું ” છે જેથી તે માંદા આણુસને લાયકું નથી ” તો તે મુનિ દોષપાત્ર થાય છે. માટે એમ કદાપિ નહિ કરવું. કિંતુ જેમ તે આહાર માંદા મુનિને કામ આવતું હોય તેમ તેને જણાવવું. (૬૩૩)

શિક્ષાર્થી મુનિઓ પોતાના સંભોગી કે ત્યાં વસનારા કે આમાનુયાય કરતા મુનિને આવું કહે કે આપણેના અમુક મુનિ માંદો છે તેના માટે તેને રૂકુ ભોજન લાવી આપશો. અને જો તે માંદો મુનિ તે નહિ ખાય તો તે અમારા પાસે લાવશો ” આવું સામલી લાવનાર મુનિ બોલે કે અને કંઈ વિધિ નહિ નડશે તો હું લાવી આપીશ. આમ કહી તે મુનિ આહાર લાવી માંદાને બતાવે અને જો તે નહિ ખાય તો તે પોતે ખાતા ઇચ્છી બીજાઓને જો તે બતાવવા નહિ જાય તો તે દોષપાત્ર થાય છે માટે તેમ પણ ન કરવું. (૬૩૪)

૧ આહાર લેવાની પ્રતિજ્ઞાઓ ૨ પાણી લેવાની પ્રતિજ્ઞાઓ ૩ સાથે બેસી જમનાર (શિકામં) વા શબ્દથી અસંભોગિક પણ સાથે લીધા છે.)

અહ મિત્ત્વ જાણેજ્ઞા સત્ત પિંડેસળાઓ સત્ત પાણેસળાઓ। તથ્ય સ્થલુ દ્વમા પદમા પિંડે-
સળા-અસસદ્દે હત્યે અસંસદ્દે મત્તે; તદ્દપ્પગારેણ અસંસદ્દેણ હત્યેણ વા મત્તપ્પણ વા, અસળં વા
પાણં વા ક્ષાદ્દમં વા સાદ્દમ વા, સયં વા ણ જાણ્ઞા, પારોવા સે ટિજ્ઞા, ફાણુયં જાવ પ-
ડિગાદેજ્ઞા હતિ પદમા પિંડેસળા । (૬૩૫)

અહાવરા દોન્ના પિંડેસળા;-સંસદ્દે હત્યે સંસદ્દે મત્તપ્પ; તદ્દેવ ઠોચ્ચા પિંડેસળા હતિ દોન્ના
પિંડેસળા । (૬૩૬)

અહાવરા તત્ત્વા પિંડેસળા;-દ્દહસ્થલુ પાર્હણં વા પદીણં વા દાર્હિણં વા ડરીણં વા મંતે-
ગતિયા સદ્ધા મવંતિ, નાહાવતી વા જાવ કમ્મકરી વા, સેતિં ચ ણં અણ્ણતરેસુ વિરુવસ્થેસુ
આયણજાતેસુ ડવણિકલત્તપુઢ્યે^૧ સિયા, તંજહા;-ધાલીંસિ વા, પિટ્ટરંસિ વા, સરગંસિ^૨ વા,
પરગંસિ^૩ વા, વરગંસિ^૪ વા । અહપુણ ણ્ણં જાણેજ્ઞા-અસંસદ્દે હત્યે સસદ્દે મત્તે, સંમદ્દે હત્યે
અસંસદ્દે મત્તે-સેય પડિગ્ગાહધારી સિયા પાણિપડિગ્ગાહણ વા-સે પુટ્ઠાનેવ આલોપ્પજ્ઞા, “ આ-
ડસો ત્તિ વા, મગિણિ ત્તિ વા, ણ્ણેણં તુમં અસસદ્દેણ હત્યેણ સમંસદ્દેણ મત્તેણ, મંમંસદ્દેણ વા હ-
ત્યેણ અસસદ્દેણ મત્તેણ ઑત્તિંસ પડિગ્ગાહગામિ વા પાણિસિ વા ણિહદ્દુ ડવિનુ ઢલ્લાહિ ” તદ્દ-
પ્પગારં મોવણજાતં સયં વા ણં જાણ્ઞા પારો વા સે ડેજ્ઞા, ફાણુયં જાવ પડિગ્ગાદેજ્ઞા તથા
પિંડેસળા । (૬૩૭)

અહાવરા ચડત્થા પિંડેસળા;-સે મિત્ત્વ વા મિકરૂણી વા મેજ્ઞપુણ જાણેજ્ઞા-પિહુમં વા

૧ અક્ષનાદિ હતિનોય. ૨ સૂર્યાદૌ ૩ દિવ્યકાદૌ ૪ મહર્ષ્યપાત્રે.

હવે મુનિને સાત પિંડેપણ્ણાઓ અને સાત પાનેપણ્ણાઓ જાણવાની છે ત્યા પહેલી પિં-
ડેપણ્ણા આ કે-ચોખો હાથ અને ચોખુ પાત્ર. આ ચોખા હાથ અને ચોખા પાત્રથીજ મળ-
તાં આહારપાણી પોતે માગી લેવાં અથવા બીજાને આપવા માંડે તે અહણુ કરવાં. એ પહેલી
પિંડેપણ્ણા. (૬૩૫)

બીજી પિંડેપણ્ણા આ કે ખરડેચો હાથ અને ખરડેલુ પાત્ર આવી રીતેજ આહાર-
પાણી અહણુ કરવા. એ બીજી પિંડેપણ્ણા. (૬૩૬)

ત્રીજી પિંડેપણ્ણા આ છે. આ પૃથ્વીપર ચારે જાણુ કેટલાએક મુદ્દચથી માંડી
આદર લગીના અહણુ છવ હોય છે. તેઓને ત્યાં ધાત્ર, દાક્ષીં, મૂપ્પા, છાણ, કે જાહુ મૂ-
ળા વાસણુમા આહારપાણી પડેલા હોય છે. ત્યાં જો એવુ જાણુય કે તેના હાથ
ચોખા છે અને વાસણુ ખરડેલા છે, તો આવ વખતે પાત્રધારી અથવા કરપાત્રી મુનિએ
શરૂઆતમાંજ આવુ કહેવુ કે “ હે આયુષ્મન્ અથવા જાહેન, તમે ચોખા હાથ અને ખર-
ડેલા પાત્રવડે અથવા ખરડેલા હાથ અને ચોખા પાત્રવડે આ અમારા પાત્રમાં કે હાથમાં
આપવાનુ કરો. ” અને આ રીતે મળેલો આહારજ અહણુ કરવો. એ ત્રીજી પિં-
ડેપણ્ણા. (૫૩૭)

ચોથી પિંડેપણ્ણા-મુનિ કે આર્યાએ જે પૌંચાં કે ચોખાની જમી એવી જાણુય કે

જાવ ચાલપલં વા-અસ્તિ ચલુ પદિગાહિતંમિ અપ્પે પચ્છાકમ્મે અપ્પે પજ્જવજાતં^૧-ત-
હપ્પગારં પિંધું વા સયં વા જાણ્ઝા જાવ પદિગાહેજ્જા । ચરત્યા પિંદેસણા (૬૩૮)

અહાવરા પંચમા પિંદેસણા; સે મિક્ખૂ વા મિક્ખુણી વા જાવ સમાણે રગ્ગાહિતમેવ
મોયણ જાતં જાણેજ્જા, તંજહા, -સરાવંસિ વા, ડિંદિમંસિ^૨ વા કોસગંસિ^૩ વા-અહપુણ પુવં
જાણેજ્જા-વહુપરિયાવન્ને પાણિસુ ઉદગલેવે-તહપ્પગારં અમ્મં વા પાણં વા ચાદ્દમં વા સાદ્દમં
વા સયં વા ણં જાણ્ઝા જાવ પદિગાહેજ્જા । પંચમા પિંદેસણા । (૬૩૯)

અહાવરા છઠ્ઠા પિંદેસણા; -સે મિક્ખૂ વા મિક્ખુણી વા રગ્ગાહિયમેવ મોયણજાયં જાણેજ્જા
જંચ સયદ્દાપ્પ પગ્ગાહિયં જંચ પરદ્દાપ્પ પગ્ગાહિયં પાયપરિયાવન્નં પાણિપરિયાવન્નં ફાસુયં જાવ પ-
દિગાહેજ્જા । છઠ્ઠા પિંદેસણા । (૬૪૦)

અહાવરા સત્તમા પિંદેસણા; -સે મિક્ખૂ વા મિક્ખુણી વા જાવ સમાણે રક્કિયધમ્મિયં
મોયણજાયં જાણેજ્જા-જંચન્ને વહેવે દુપય-ચડપ્પય-મમણ-માદ્દણ-અતિદિ-કિવગ-ત્તણીમગા
ળાવકંચંતિ, તહપ્પગારં રક્કિયધમ્મિયં મોયણજાયં સયં વા ણં જાણ્ઝા પરો વા સે વિજ્જા
જાવ ફાસુયં પદિગાહેજ્જા । સત્તમા પિંદેસણા । રૂચ્ચેયાલો સત્ત પિંદેસણાઓ । (૬૪૧)

અહાવરા સત્ત પાણેસણાઓ । તત્ત ચલુ હમા પદમા પાણેસણા, -અસંસદ્દે હત્થે, તંચેવ
આણિયન્નં । નવરં ચરત્યાણ્ઞાણાન્તં । સે મિક્ખૂ વા મિક્ખુણી વા જાવ સમાણે સેજ્જપુણ
પાણગજાયં જાણેજ્જા, તંજહા; - તિલોદગં વા, તુસોદગં વા, જવોદગં વા, આયાનં વા, સો-
વીરં વા, સુદ્ધવિયઠં વા, -અસ્તિ ચલુ પદિગાહિયાંસિ અપ્પે પચ્છાકમ્મે-તહેવ પદિગા-
હેજ્જા । (૬૪૨)

૧ અલ્પં તુપાદિ ત્વજનીયં ૨ ડિદિમં કાંત્યં માજનં ૩ મગ્ગપ્રસિદ્ધમાજનવિગ્રેષ:

ને લીધાથી થોડોજ પશ્ચાત્કર્મ નામનો દોષ થયે તથા તેમાંની થોડીજ છાત્ર વગેરે છાંડવી
પરશે તેવાં પાંચાં કે ચોખાની ભૂટ્ટી વગેરેજ અહણ કરવા એ ચોથી પિંડેપણા. (૬૩૮)

પાંચમી પિંડેપણા-મુનિ કે આર્યાએ ને ભોળન ગૃહસ્થે પોતે ખાવા માટે ખ્યાલા,
થાલી, કે કોપક નામના વાસણમાં ખુદ્ધું ધરેલું હોય તે તે ગૃહસ્થના હાથપરની બીનાશ
સૂક્ષ્મ અએલી હોય તોજ તે અહણ કરવું. એ પાંચમી પિંડેપણા, (૬૩૯)

છઠ્ઠી પિંડેપણા-મુનિ કે આર્યાએ ગૃહસ્થે પોતા માટે કે બીજાને દેવા માટે પાત્ર
કે હાથમાં ખુદ્ધું ધરેલું ને ભોળન જણાય તેજ લેવું. એ છઠ્ઠી પિંડેપણા. (૬૪૦)

સાતમી પિંડેપણા-મુનિ કે આર્યાએ ને ભોળન કેટલી દેવા થોડા જણાય અને
નેને બીજા મુખ્ય કે જનવરો અથવા તો શ્રમણ બ્રાહ્મણાદિકે લેવા ન ઇચ્છે તેવુંજ ભો-
ળન અહણ કરવું. એ સાતમી પિંડેપણા. એ રીતે સાત પિંડેપણાઓ જણવી. (૬૪૧)

હવે સાત પાત્રેપણાઓ આ પ્રમાણે-ત્યાં પેહેલી પાત્રેપણા એ કે હાથ ચોખા અને
પાત્ર ખરડેલા. એમ પિંડેપણા મુજબ સમજી લેવું, માત્ર ચોથી પાત્રેપણામાં આ પ્રમાણે
વિશેષ છે કે, -મુનિ અથવા આર્યાએ તળવું ધોવણ, તુળું ધોવણ, જવનું ધોવણ, આસામણું
પાણી, ડાંછળું પાણી, કે છતું પાણી કે ને લીધાથી અલ્પ પશ્ચાત્કર્મ નામનો દોષ સંભવે તેજ
અહણ કરવાં, એ ચોથી પાત્રેપણા. (૬૪૨)

હચ્ચેતાસિં સત્તળ્હં પિંડેસણાણં સત્તળ્હં પાણેસણાણં અણ્ણસરં પઢિમં પઢિવજ્જમાણે ગો
 एवं વહેજ્જા;—“મિચ્છા પઢિવજ્જાં સ્વલ્લુ એતે સ્વયવંતારો । અહમેગે સમ્મં પઢિવજ્જે । જે એતે
 મયવંતારો એવાઓ પઢિમાઓ પઢિવજ્જિત્તાણં વિહરંતિ, જો વ અહમંસિ એયં પઢિમં પઢિવ-
 જ્જિત્તાણં વિહરામિ, સબ્બે તે જિણાણાણુ ઉવટ્ટિતા. અન્નોસસમાહીણુ એવં ચળં વિહ-
 રંતિ । (૬૪૩)

एय खलु तस्स भिक्खुस्स भिक्खुणीए वा सामग्गियं । (६४४)

એ રીતે સાત પિંડેપણાઓ અને સાત પાનેપણાઓમાંની કોઇ પણ પ્રતિજ્ઞા અંગીકાર
 કરનાર મુનિએ આવું કદાપિ ન જોઇવું કે “બીજા મુનિઓએ જેવાજેવા રીતે પ્રતિજ્ઞાઓ
 લીધી છે, માત્ર મેં જ રૂઢી રીતે લીધી છે.” કિંતુ જે બીજા મુનિઓ એ પ્રતિજ્ઞાઓ ધરીને ફરે
 છે તથા હું પણ એ પ્રતિજ્ઞા ધરીને ફરું તે સર્વે જિનેશ્વરના કરમાનને તાબે રહેી પરસ્પર-
 શાનિધી સરખાજ છીએ (એ રીતે આત્મોત્કર્ષે ત્યાગ કરવો.) (૬૪૩)

‘એ ભિક્ષુ અને આર્યાઓનું સપૂર્ણ સાધુપણુ છે. (૬૪૪)

૧ શાસ્ત્રાચાર્ય મેકાદશ મધ્યયનમ્

(પ્રથમ રહેશ :)

જે મિક્ષુ વા મિક્ષુણી વા અમિક્ષેજ્જા ઉવસ્સયં પુસિત્તપ્પ, સે અણુપવિમે ગામં વા નગરં વા જાવ રાયહાણિ વા। (૬૪૫)

સેજ્જંપુણ ઉવસ્સયં જાણેજ્જા સમંદં સપાણં જાવ સસંતાણયં તહપ્પગારે ઉવસ્સપ્પ ણો ઠાણં^૧ વા સેજ્જં^૨ વા નિસીહિયં^૩ વા ચંતેજ્જા^૪ । (૬૪૬)

મે મિક્ષુ વા મિક્ષુણી વા સેજ્જંપુણ ઉવસ્સયં જાણેજ્જા અપ્પંદં અપ્પપાણં જાવ અપ્પમ્મતાણયં તહપ્પગારે ઉવસ્સપ્પ પઠિલેહેત્તા પમગ્ગેત્તા તતો સંજયામેવ ઠાણં વા મેજ્જં વા નિસીહિયં વા ચંતેજ્જા । (૬૪૭)

મે જ્જં પુણ ઉવસ્સયં જાણેજ્જા અસ્સિપઢિયાપ્પ^૫ પ્પં સાહમ્મિયં નમુદિમ્મ પાણાં મ્

૧ કાયોન્સગં ૨ સંસ્તારકં ૩ ત્વાધ્યાયં ૪ ચિંતયેત્ કુર્વાત. ૫ પ્તાન્ મુનીન્ પ્રતિજાય.

મધ્યયન આચાર્યમ્,

શાસ્ત્રા.

પહેલો ઉદ્દેશ.

(વસતિના વિચિત્ર દાષોતું વર્ણન.)

જે બિશ્વક અથવા આર્યાને ઉપાશ્રય [મકાન] મેળવવાની જરૂર પડે ત્યારે તેણે ગ્રામ નગર કે શબ્દાનિમા જવું. (૬૪૫)

જે મકાન ઈંડાં, જંતુઓ, અને કિડિઓવાળું જણાય તેવા મકાનમાં સ્થાન, શાસ્ત્રા કે બેઠક નહિ કરવી. (૬૪૬)

બિશ્વક અથવા આર્યાએ જે મકાનમાં ઈંડાં, જંતુઓ અને કિડિઓ ધણા થોડા જાણ તેવા ઉપાશ્રયમાં જોઈ તપાસી પ્રમાર્જન કરી ત્યારબાદ યતનાપૂર્વક ત્યાં સ્થાન શાસ્ત્રા કે બેઠક કરવી. (૬૪૭)

વળી જે ઉપાશ્રય મુનિઓના માટેજ બધાવેલો કે રાખેલો જણાય. જેમકે, તેઓકે મુકરર સમાનધર્મી સાધુના માટે શ્રવહિંસાપૂર્વક બધાઓ હોય या વેચાતો લઈ રાખ્યો

તાદ્ જીવાદ્ સત્તાદ્ સમારુઢમ સમુદિસ્સ કીયં પામિચં અઘ્ઞેજ્જં અણિસદ્દં અમિહદં આહદ્દુ
વેપ્પેતિ તહપ્પગારે ડવસ્સપ્પ પુરિસંતરગદે વા અપુરિસંતરગદે વા જાવ આસેવિતે^૧ વા ણો ઠાળં
વા સજ્જ વા ણિસીહિય વા ચેતેજ્જા । एवं वहवे साहम्मिया एगा साहम्मिणी वहवे साह-
म्मिणीओ । (૬૪૯)

સે મિક્ખુ વા મિક્ખુણી વા સે જ્ઞ પુણ ડવસ્સય જાણેજ્જા અસ્સંજપ્પ મિક્ખુપઢિયાપ્પ
કિવણવળીમપ્પ પગણિય પગણિય સમુદિસ્સ પાણાદ્ મુયાદ્ જોવાદ્ સત્તાદ્ જાવ વેપ્પેતિ તહ-
પ્પગારે ડવસ્સપ્પ અપુરિસંતરગદે જાવ અણાસેવિપ્પ ણો ઠાળં વા સેજ્જ વા ણિસીહિય વા ચેતે-
જ્જા અહપુણ એવ જાણેજ્જા પુરિસંતરગદે જાવ આસેવિતે પઢિલેહિત્તા પમજ્જિત્તા તત્તો સંજયા-
મેવ ઠાળ વા સેજ્જ વા ણિસીહિય વા ચેતેજ્જા । (૬૪૯)

સે મિક્ખુ વા મિક્ખુણી વા સેજ્જંપુણ ડવસ્સયં જાણેજ્જા અસ્સંજપ્પ મિક્ખુપઢિયાપ્પ^૧
કાટ્ટપ્પ^૨ વા ઉક્કાપ્પ વા હ્મ્મે વા લિત્તે વા ઘટે વા મટે વા સંમટે વા સંપધૂમિપ્પ વા, તહપ્પગારે
ડવસ્સપ્પ અપુરિસંતરગદે જાવ અણાસેવિપ્પ ણો ઠાળં વા સેજ્જં વા ણિસીહિય વા ચેતેજ્જા
અહપુણ એવ જાણેજ્જા પુરિસંતરગદે જાવ આસેવિતે, પઢિલેહિત્તા પમજ્જિત્તા તત્તો સંજયામેવ
જાવ ચેતેજ્જા । (૬૫૦)

૧ ઉપાશ્રયં કુર્યાંત્ત સર્વેભૂતઃસ્વાદિતિશેષઃ ૨ કાષ્ટાદિભિઃસંસ્કૃતઃ

હોય અથવા ભાડે રાખેલો હોય યા ઝૂટાવી લઇ રાખેલો હોય યા માલેકની રજા લીધા શિ-
વાય રાખેલો હોય યા તે તૈયાર થઇ રહેતાં તરત બીજા માણસવતી મુનિના સામે જઇ
જણાવેલો હોય તેવો ઉપાશ્રય અગર તેના દેનાર ધણીએ ચણેલો હોય યા બીજા પુરૂષે ચ-
ણેલો હોય તેમજ તે દેનારે નહિ વાપરેલો હોય યા વાપરેલો હોય તોપણ તેના મુનિએ તથા
આર્યાએ સ્થાન શય્યા કે બેઠક નહિ કરવી એજ રીતે ધણા મુનિઓને યા એક આર્યા કે
ધણી આર્યાઓને ઉદ્દેશીને કરેલા મકાનના પણ નહિ રહેવું (૬૪૮)

મુનિ અથવા આર્યાએ જે મકાન ધણાએક (બુદ્ધમતી) શ્રમણ, બ્રાહ્મણ, વટેમાર્ગી, યા-
ચક, કે ભાટચારણોના માટે કરેલું કે રાખેલું જણાય અને તે મકાન તે દેનાર પુરૂષેજ ક-
રેલું હોય અને હજી વપરાયલું પણ ન હોય તો તેના મકાનના રહેવું નહિ. અને જો તે
દેનાર પુરૂષથી બીજા પુરૂષે કરેલ હોય અને વપરાયલું પણ હોય તો મુનિ અથવા આર્યા-
એ યતનાપૂર્વક તેના રહેવું (૬૪૯)

જે ઉપાશ્રય મુનિના માટે અસયતિ ગૃહસ્થોએ સુધરાવ્યો હોય. સમરાવ્યો હોય, લીધા-
વ્યો હોય, સાફ કરાવ્યો હોય કે સુગંધિત કરાવ્યો હોય તેવો ઉપાશ્રય જો તે દેનાર પુરૂષે-
જ તેમ કરેલો હોય અને સુધરાવ્યા બાદ વાપરેલો પણ ન હોય તો તેમાં મુનિ તથા આ-
ર્યાએ સ્થાન શય્યા કે બેઠક નહિ કરવી. અને જો તે દેનાર પુરૂષથી બીજા પુરૂષે કરેલો
હોય અને વપરાયેલો પણ હોય તો યતનાપૂર્વક ત્યા વસવું (૬૫૦)

સે મિક્ષુ વા મિક્ષુણી વા સે જ્ઞં પુણ વચસ્મયં જાણેજ્ઞા-અસ્મંજણ મિક્ષુપટિયાણુ
સુહિયાઓ દેવારિઓ મહાહિઆઓ કુજ્ઞા, પૂજ્ઞા પિદેસણામ્, જાવ મંધારમં સંયરેજ્ઞા વહિયા
ણિણક્કુ તહપ્પારે વચસ્મણ અપુરિસંતરગદે જાવ અણાસેવિતં ણો ઠાણં વા મંજ્ઞં વા ણિ-
સીહિયં વા ચેતેજ્ઞા । અહપુણ પુવ્વ જાણેજ્ઞા-પુરિસંતરગદે જાવ આસેવિતં-પટિલેદિત્તા પમગ્ગિજ્ઞા
તત્તો સજયામેવ જાવ ચેતેજ્ઞા । (૬૫૧)

સે મિક્ષુ વા મિક્ષુણી વા મે જ્ઞં પુણ વચસ્મયં જાણેજ્ઞા અસ્મંજણ મિક્ષુપટિયાણુ
વદગપસૂયાણિ કંદાણિ વા, મૂલાણિ વા, પત્તાણિ વા, પુષ્પાણિ વા, વીયાણિ વા, હરિયા-
ણિ વા, ઠાણાતો ઠાણં સાહરતિ, વહિયા વા ણિણક્કુ^૧-તહપ્પગારે વચસ્મણ અપુરિસંતરગદે
જાવ ણો ઠાણં વા સેજ્ઞ વા ણિસીહિયં વા ચેતેજ્ઞા । અહ પુણ પુવ્વ જાણેજ્ઞા, પુરિસંતરગદં
જાવ ચેતેજ્ઞા । (૬૫૨)

સે મિક્ષુ વા મિક્ષુણી વા સે જ્ઞં પુણ જાણેજ્ઞા-અસ્મંજણ મિક્ષુપટિયાણુ પાંદં ઘા,
ફલગં વા, ણિસ્સેણિ વા, વટ્ટહલં વા, ઠાણાતો ઠાણં સાહરતિ, વહિયા વા ણિણક્કુ, તહ-
પ્પગારે વચસ્મણ અપુરિસંતરગદે જાવ ણો ઠાણં વા મંજ્ઞં વા ણિસીહિયં વા ચેતેજ્ઞા । અહપુણ
પુવ્વ જાણેજ્ઞા પુરિસંતરગદે જાવ ચેતેજ્ઞા । (૬૫૩)

સે મિક્ષુ વા મિક્ષુણી વા મે જ્ઞં પુણ વચસ્મયં જાણેજ્ઞા, તંજહા;—ત્રંધંસિ વા, મં-
ચંસિ વા, માલંસિ વા, પાસાયસિ વા, હમ્મિયતલંસિ વા, અણ્ણતરંસિ વા તહપ્પગારંસિ અં-
તલિક્કવજાયંસિ, ણણત્થ આગાઢા-ગાઢેહિં કારણેહિં^૨, ઠાણં વા સેજ્ઞં વા ણિસીહિયં વા ચે-
તેજ્ઞા । (૬૫૪)

૧ નિસ્સારયતિ ૨ તથાવિધાત્ પ્રયાજનાદિત્યર્થઃ

જે મહાનમાના નાના ઓરગ્રાઓને મુનિના માટે અસયતિ ગૃહસ્થ મોહોદ્યાં કરાવે અ-
ગર મોહોદ્યાને નાના કરાવે અથવા મુનિના માટે અદર બેઠક કરે અથવા આહાર કરે તો તે-
વો ઉપાશ્રય જો તે દેનાર પુરૂષે તેમ કરેલો અને હજી વાપરેલો ન હોય તો ત્યાં નહિ
વસવું પણ જો તે બીજા પુરૂષે કરેલો અને વાપરેલો જણાય તો ત્યાં યતનાપૂર્વક
વસવું (૬૫૧)

જે મહાનમાથી ગૃહસ્થ માધુના માટે કદ મૂળ, પત્ર, પુષ્પ, ફળ, બીજ, કે ધાતુ
વગેરે લીધોતરીને એક દેકાણીથી બીજે દેકાણે ઉપેડીને લઈ જાય અથવા આહાર કરાડે તે-
વો ઉપાશ્રય જો તે દેનાર પુરૂષે તેમ કરેલો જણાય તો ત્યાં નહિ રહેવું. પણ જો તે બીજા
પુરૂષે તેમ કરેલો જણાય તો ત્યાં રહેવું (૬૫૨)

જે મહાનમાં ગૃહસ્થ સાધુના માટે જાનેડ, પાટ, નીસરણી કે ઉપજા ઉઘલાવીને એક
દેકાણીથી બીજે દેકાણે ગમે અથવા આહાર કરાડી મેલે તેવો ઉપાશ્રય જો દેનાર ધણીએ તેમ
કરેલ હોય તો ત્યાં નહિ વસવું પણ જો પુરૂષાંતરકૃત હોય તો યતનાપૂર્વક ત્યાં રહેવું (૬૫૩)

મુનિએ કે આર્યાએ ચાંબલાની ટોચ પર રહેલા મહાનમાં માંચગ્રાઓ ઉપર કે માલ
ઉપર અથવા બીજા ભોં ઉપર અથવા અગાથીમા કે બીજા કોઈ પણ આકાશવર્તી મહા-
ના જરૂરી કારણો શિવાય રહેવું નહિ (૬૫૪)

સ અઃહ્ણ ચેતિતે સિયા, જો તથ્ય સ્ત્રીઓદગવિયદેણ વા ડસિણોદગવિયદેણ વા હ-
થ્યાણિ વા, પાદાણિ વા, અંઘ્રીણિ વા, દંતાણિ વા, મુર્દ વા, ડચ્છોલેજ વા પહોપ્પજ વા;
જો તથ્ય ઝસદં^૧ પગરેજા, તંબહા,—ઢચાર વા, પાસવજ વા, રેલં વા, સિધાણં વા, વંતં
વા, પિચ્છ વા, પૂતિ વા, સોણિયં વા, અન્નતરં વા સરોરાવયવં । દેવતી વ્યા “આયાણ—
મેયં” । સે તથ્ય ઝસદં પગરેમાણે પયલેજ વા પવટેજ વા । સે તથ્ય પયલેમાણે પવટેમાણે
વા હૃથં વા જાવ સીસં વા અન્નતરં વા કાર્યસિ હૃથિજાત લ્હસેજા, પાળાણિ વા અભિ-
હણેજ વા જાવ ઘવરોવેજ વા । અહ મિક્કલૂણં પુન્ઘોવદિટ્ટાં પ્પસ પટ્ટના જાવ જં તહપ્પગારે
ઢવસ્સપ્પ અંતલિક્કલજાતે જો ઠાળ વા સેજં વા ણિસીહિયં વા ચેતેજા । (૬૫૫)

સે મિક્કલૂ વા મિક્કલુણી વા સે જા પુણ ઢવસ્સય જાળેજા—સહૃથિય સક્કુદ્ધં^૨ સપસુમ-
ત્તપાળં, તહપ્પગારે સાગારિય ઢવસ્સપ્પ જો ઠાળં વા સેજં વા ણિસીહિયં વા ચેતેજા । આયા-
ણમેય મિક્કલુસ્સ ગાહાવતિકુલેણ સંદિ સંચસમાણસ્સ । અલસપ્પ^૩ વા વિસુદ્ધયા વા હઢ્ઠી વા
યં ઢચ્છાહિજા અન્નતરે વા સે દુક્ખે રોગાતંકે સમુપ્પજેજા, અસંજપ્પ કલુણવહિયાપ્પ ત મિ-
ક્કલુસ્સ ગાત તેલેણ વા, ઘણ વા, જબ્બણીતેણ વા, વસાપ્પ વા, અઘ્ઘગેજ વા મક્કિજ્ઞ વા,
સિળાળેણ^૪ વા કલ્લેણ^૫ વા લોદેણ^૬ વા વણેણ^૭ વા સુણેણ વા પવમેણ^૮ વા આઘંસેજ વા
ઢવલેજ વા ઢવલેજ વા, સ્ત્રીઓદગાવિયદેણ વા ડસિણોદગાવિયદેણ વા ડચ્છોલેજ વા પચ્છો-
લેજ વા પહોપ્પજ વા સિળાવિજ વા સિંચેજ વા દારુણા વા દારુપરિણામં કદ્દુ અગણિકાર્ય
ઢજ્ઞાલેજ વા પયાલિજ વા ઢજ્જલિત્તા કાર્યં આયાવેજ વા પયાવેજ વા । અહ મિક્કલુણં પુ-

૧ ડલ્લપ્પં ૨ સવાલ ક્કુદ્ધંજંતુસહિતં વા ૩ હસ્તપાદાદિસ્તંભઃ અપયુર્વા ૪ (સુગંધિદ્ર-
વ્યસસુદય) ૫ (કપાચદ્રવ્યક્વાય) ૬ લોઘં પ્રતીતં. ૭ કંપિલ્લકાદિ ૮ પદ્મં પ્રતીતં

કદાચ ત્યાં રહેવું પડે ત્યારે ત્યા થડ કે ગરમ પાણીથી હાથ, પગ, દાંત કે
મુખ ધોવાં કરવા નહિ તેમજ ત્યા ખરચું પાણી કે લધુનીત [પિશાખ] તથા સ્નેહ
[અડખ], વમન, પિત્ત, પડ, લોહી કે કોઈ પણ શરીર સખંધી અશુચિ કરવી નહિ, કેમકે
તેમ કરતા કેવળશાનિએ દુપણ વર્ણવ્યા છે, જે માટે ત્યાં તેમ કરતાં કદાચ મુનિ રખાળિત
થઈ નીચે પડી જાય તો તેના હાથપગ કે માથું અથવા કોઈ પણ ઇન્દ્રિયો ભાંગી નાશ
પામે અને હેડે આવેલા જીવ જીવોના પણ નાશ થાય માટે મુનિને એવી ભલામણ છે
કે તેણે આકાશવર્તી મકાનમાં નિવાસ ન કરવો (૬૫૫)

જે મકાનમાં બાલખન્યા કે સ્ત્રીઓ રહેતી હોય અથવા ફૂતરા ણિલાડ વિગેરે કુદ જ-
તુઓ રહેતા હોય અથવા જનનરો રહેતાં હોય તથા તેમના ખાનપાન ત્યા રખાતા હોય તે-
વા ગૃહસ્થના પરિચયવાલા મકાનમાં વાસ ન કરવો કારણ કે તેવા ગૃહસ્થના ઘરમાં વસતા
ખલુ દોષ સભવે છે. ત્યા રહેલા મુનિને ત્યા પહેલો દોષ એ કે કદાચ જો સોળ, વિશુચિ-
કા, ઉલટી, કે કોઈ પણ રોગ કે શળ વગેરે પીડા ઉત્પન્ન થશે તો ત્યા રહેતા અસયતિ
ગૃહસ્થો તરત કારણ લાવીને તે મુનિના શરીરને તેલ, ઘૂત, માખણ કે ચરબી મસલે કે
ચોપડે, અથવા તો સુગંધિ દ્રવ્યો વડે, યા ઉકાળેલા કવાચજળવડે, યા લોદ્રવડે યા ચૂર્ણ
વડે યા પદ્મકવડે ઘસડે કે ખરડશે; અથવા થંડા કે ગરમ પાણીથી ઢાંટશે, ધોશે, નવરાવશે,

વ્વોવદિદા ઇસ પતિજ્ઞા જં તહપ્પગારે સાગારિણુ ઉવસ્સણુ નો ઠાળં વા મેજં વા નિસીહિયં વા ચેતેજ્ઞા । (૬૫૬)

આચાર્ય-મેયં મિક્કુસ્સ માગારિણુ ઉવસ્સણુ વમમાણસ્સ, દ્વહસલુ ગાહાવતી વા જાવ ક-
મ્મરૂરી વા અન્નમન્ન અજ્જોસંતિ વા વયંતિ વા રૂમંતિ વા ઉદ્ધવંતિ વા, અહ મિક્કુ ણ ઉદ્ધા-
વયં મણ ણિયચ્છેજ્ઞા.—પૂતે ચ્વલુ અન્નમન્ન ઉક્કોમતુ વા, મા વા ઉક્કોમતુ જાવ મા વા ઉ-
દ્ધવંતુ । અહ મિક્કુણં પુચ્વોવદિદા ઇસ પટ્ઠા જાવ જં તહપ્પગારે સાગારિણુ ઉવસ્સણુ નો
ઠાળં વા મેજં વા નિસીહિયં વા ચેતેજ્ઞા । (૬૫૭)

આચાર્ય-મેયં મિક્કુસ્સ ગાહાવતીહિં મંદિં સંવમમાણસ્સ.—દ્વહસલુ ગાહાવતી અપ્પનો
મથદાણુ અગણિકાયં ઉજ્જાલેજ્ઞ વા પજ્જાલેજ્ઞ વા વિજ્જાવેજ્ઞ વા, અહ મિક્કુ ઉદ્ધાવયં મણ ણિ
યચ્છેજ્ઞા.—પૂતે ચ્વલુ અગણિકાયં ઉજ્જાલેતુવા, મા વા ઉજ્જાલેતુ, જાવ મા વા વિજ્જવેતુ અહ મિક્કુ ણ
પુચ્વોવદિદા જાવ જં તહપ્પગારે ઉવસ્સણુ નો ઠાળં વા મેજં વા નિસીહિયં વા ચેતેજ્ઞા । (૬૫૮)

આચાર્ય-મેયં મિક્કુસ્સ ગાહાવતીહિં મંદિં સંવસમાણસ્સ,—દ્વહસલુ ગાહાવતિસ્સ કુંદલે
વા, ગુણં^૧ વા, મળી વા, મોત્તિણુ વા, હિરન્ને વા, કઢગાણિ વા તુહિયાણિ^૨ વા, તિસરગા-
ણિ વા, પાલંયાણિ વા, હારે વા, અદ્દહારે વા, પુગાવલી વા, મુત્તાવલી વા, ક્ષણાવલી
વા, રચનાવલી વા તરુણિયં વા કુમારિં અલકિયવિમૂસિયં પેહાણુ, અહ મિક્કુ ઉદ્ધાવયં
મણ ણિયચ્છેજ્ઞા, “ પરિસિયા વા મા, ગોવા પરિસિયા ” ઇતિ વા ણં વૂયા, ઇતિ વા ણં
મણ સાણ્ણા । અહ મિક્કુણં પુચ્વોવદિદા જાવ જં તહપ્પગારે ઉવસ્સણુ નો ઠાળં વા જાવ
ચેતેજ્ઞા । (૬૫૯)

૧ રસના-મેલ્લમંડન મિતિયાવત્ ૨ અગદાનિ

સીંચશે, અથવા લાકડાને લાકડા સાથે ધમ્મી અગ્નિ સલગાવી શરીરને તપાવશે. માટે સાધુને
એવી ભલામણ છે કે તેણે તેવી તરેહના ગૃહસ્થના ઘરે નિવાસ ન કરવો (૬૫૬)

ત્યા વસતાં વળી બીજો આ દોષ છે. ત્યાં રહેતા ગૃહસ્થથી આદર લગીના લોકો અ-
રસપરસ ખોલાઆવી દરે યા મારામારી વગેરા બબેડો કરે ત્યારે ને દેખી સાધુનું દિલ ઉ-
ચું થાય જેમકે “એઓ ભલે લડયા કરે અથવા એઓ લડોમાં” તે માટે સાધુને એ
ભલામણ છે કે તેણે તેવા પ્રકારના ગૃહસ્થના ઘરે નિવાસ ન કરવો (૬૫૭)

વળી ત્યાં ત્રીજો એ દોષ છે કે ત્યાં ગૃહસ્થ પોતાના માટે અગ્નિ ધખાવીને બાકે કે વધારે
ત્યારે મુનિનું કદાચ દિલ ઉચું નીચું થાય કે આ ગૃહસ્થો ભલે અગ્નિ ધખાવે અગર મા
ધખાવે, માટે મુનિને એવી ભલામણ છે કે તેણે તેવી ભતના મકાનમાં વહિ રહેવું (૬૫૮)

મુનિને ગૃહસ્થ સાથે વસતાં ચોથો આ દોષ છે,—ગૃહસ્થને ત્યાં કુડક, કંદોરા, મણિ,
મોતી, મુવણું, કપડા, બાબુપાંધ, ગદા, સાંકળ, હાથ, અર્ધહાર, એકાવળી, મુક્તાવળી, કન-
કાવળી, રત્નાવળી, વગેરા આભૂષણો જોઈ અથવા તેના સણગારથી શોભિત યુવાન કુમા-
રિઓ જોઈ મુનિના મનને વિતર્ક થાય કે મારે ઘરે પણ બધું આવું જ હતું યા મારે ત્યાં
આવું ન હતું માટે મુનિને એવી ભલામણ છે કે તેણે આવે સ્થળે ન રહેવું (૬૫૯)

આચાર્ય મેયં મિક્ષુરુપ ગાહાવતિહિ સદ્ધિં સંવસમાણસ્સ-હહ ગાહાવતિણીઓ વા, ગાહાવતિધૂવાઓ વા, ગાહાવતિસુળહાઓ વા, ગાહાવતિધાતીઓ વા ગાહાવતિદાસીઓ વા, ગાહાવતિકમ્મકરીઓ વા, તાસિં ચ ણં પુવ વુત્તપુવ્વ મવતિ -“ જે હમે મવંતિ સમણા મગવંતો જાવ વવરતા મેહુણાતો ધમ્માતો, ણો મલુ પુતેસિં કપ્પહ મેહુણધમ્મં પરિચારણાઃ આહ-ટ્ટિત્તપ, જા ચ ચલુ પુતેમિં સદ્ધિં મેહુણધમ્મં પરિચારણાઃ આવહેજ્જા, પુત્તં ચલુ સા લમેજ્જા ઓચારિંસ તેચારિંસ વચારિંસ^૧ જસારિંસ ચંપહારિયં^૨ આલોચ દરિસિણિજ્જં. ”મયપ્પગારં ણિચોસં સોછા ણિસમ્મ તાસિં ચ ણં અણચરી મદ્ધિયા તં તવસ્સિ મિક્ષું મેહુણધમ્મપરિચારણાઃ આહટ્ટાવેજ્જા^૩. અહ મિક્ષુપૂર્ણં પુચ્ચોવદિદ્ધા જાવ જં તહપ્પગારે સાગારિણ વવસ્સમ ણો ઠાણં વા સેજ્જં વા ણિસીહિયં વા ચેતેજ્જા । (૬૬૦)

પૂર્વ ચલુ તત્તસ મિક્ષુસ્મ મિક્ષુણી વા મામગિય । (૬૬૧)

[દ્વિતીય હેઠ્ઠા :]

ગાહાવર્દ ણામેગે સુદ્ધસમાચારા મવંતિ, મિક્ષુ ચ અગ્નિણાણાઃ સોચલમાચારે^૧ મે નમગધે દુગ્ગધે પઠિફ્ફલે પઠિલોમે વાવિ મવતિ । જં પુચ્ચકમ્મ ત પચ્છાકમ્મ, જં પચ્છાકમ્મ તં પુચ્ચકમ્મ તે મિક્ષુપટિયાણ વટ્ટમાણે કરેજ્જા વા નો કરેજ્જા વા । અહ મિક્ષુવૃણ પુચ્ચોવદિદ્ધા

૧ રૂપવતં ૨ સઠામગ્ગરં ૩ અમિમુલ્લ કુચાન્ ૪ કાચિકાચ્યાપારવાન્, કાર્યવશાત્.

ગૃહસ્થ સાથે વસતા પાત્રઓ આ દોષ છે, ગૃહસ્થના ઘરે તેની સ્ત્રીઓ, અથવા પુત્રીઓ અથવા વડુઓ, અથવા માધઓ અથવા દામીઓ એક બીજાના આતુ બોલે છે કે “ ને આ સ્ત્રીસભોગથી નિવર્તેલા શ્રમણ બગચન હોય છે તેઓને સ્ત્રીઓ સાથે ગૃથુન કંચુ નિપિદ્ધ છે, પણ એ કોઈ સ્ત્રી (એમને ઝગાવીને) એમના સાથે સભોગ કરે તો તેણીને બગચાન્ તેજસ્વી રૂપવાન્ યશસ્વી અને વિજયી પુત્રની પ્રાપ્તિ થાય ” આવું બોલવું સાબળીને કોઈ પુત્રની વાંછા ધરનારી ભોળી સ્ત્રી તે તપશ્ચિ મુનિને ઝગાવીને તેને પોતાના પાશમાં પાડે. માટે મુનિને એવી ભક્ષામણ છે કે તેણે એવા અથગે નહિ રહેવું (૬૬૦)

એ સર્વ મુનિ અને આર્યાનુ મન્યગણ છે (૬૬૧)

બીજો ઉદ્દેશ,

મુનિને ગૃહસ્થ સાથે વસનાં થતા દોષો તથા તેણે કયા કયા સ્થળે ન રહેવું.

ગૃહસ્થ સાથે મુનિને વસના હકું આ દોષ ગણેલો છે. વ્રજુએક ગૃહસ્થો શોચાચારને પાળનારા હોય છે. અને મુનિ તો આન ગદિત હોવાથી તથા (કારણ થોગે લ-ધુનીનિથી પણ ગુચિ કર્મ કરના હોવાથી) અપૂર્ણ શોચાચારા અને દુર્ગધિશરીરવાળા હોય છે, જેથી તે ગૃહસ્થને વ્રજુ અસખામણ થઈ પડે છે તથા ગૃહસ્થને જે પેહેલા કરવાનું હોય

જાવ જં તહપ્પગારે ડવસ્સણ્ ણો ઠાણં વા જાવ ચેતેજ્જા । (૬૬૨)

આચાણ મેયં મિક્કલુસ્સ ગાહાવતિહિ સંદ્ધિં સવસમાણસ્સ - ઇહલ્લુ ગાહાવતિસ્સ અપ્પણો સયદ્દાણ્ વિરુવરુવે મોયણજાણ્ ડવલ્લહિણ્ સિયા, અહ મિક્કલુપડિયાણ્ અસણં વા પાણં વા સ્વાહમં વા સાહમં વા ડવલ્લહેજ્જ વા ડવલ્લેજ્જ વા, તં ચ મિક્કલુ અમિકંલ્લેજ્જા મોત્તણ્ વા પીત્તણ્ વા વિયદ્ધિત્તણ્^૧ વા । અહ મિક્કલૂણં પુલ્લોવદિદ્દા જાવ જ નો તહપ્પગારે ડવસ્સણ્ ઠાણં ચેતેજ્જા । (૬૬૩)

આચાણ મેયં મિક્કલુસ્સ ગાહાવતિણા સંદ્ધિં સંવસમાણસ્સ:- ઇહલ્લુ ગાહાવતિસ્સ અપ્પ-
ણો સયદ્દાણ્ વિરુવરુવાહં દારુયાહ મિલ્લપુલ્લવાહં અવંતિ, અહ પચ્છા મિક્કલુપડિયાણ્ વિરુવ-
રુવાહં દારુયાહં મિદ્દેજ્જ વા કિણેજ્જ વા પામિલ્લેજ્જ વા ડારુયા વા દારુપરિણામં કદ્દુ અગ-
ણિકાર્યં ડજ્જાલેજ્જ વા પજ્જાલેજ્જ વા તત્થ મિક્કલુ અમિકંલ્લેજ્જ વા આતાવેત્તણ્ વા પયાવે-
ત્તણ્ વા વિયદ્ધિત્તણ્ વા । અહ મિક્કલૂણં પુલ્લોવદિદ્દા જાવ જં તહપ્પગારે ડવસ્સણ્ ણો ઠાણ
ચેતેજ્જા । (૬૬૪)

સે મિક્કલુ વા મિક્કલુણી વા ડચ્ચારપાસવળેણં ડલ્લાહિલ્લમાણે રાઓ વા વિયાલે વા ગા-
હાવતિકુલસ્સ ડુવારવાહં અવગુણેજ્જા^૨, તેણે ચ તસ્સંધિયારી અણુપવિસેજ્જા, તસ્સ મિક્કલુસ્સ
ણો કપ્પતિ પવં વદિત્તણ્-“ અયં તેણે પવિસહ વા, ણો વા પવિસહ, ડવલ્લિયતિ વા, ણો

૧ તત્તેવ વિવર્તિતું આસિતું. ૨ ડદ્વાડયેત.

છે તે મુનિની શામે છેલ્લે કરવુ પડે છે અથવા ને પછી કરવાનું હોય છે તે પહેલાં કરી
લે છે. માટે મુનિને એવી ભલામણ છે કે તેણે તેવા સ્થળે મૂળથીજ ન રહેવુ. (૬૬૨)

વળી ગૃહસ્થો સાથે વસતાં સાતમો આ દોષ છે - ગૃહસ્થને ત્યાં પોતાના માટે જૂદી
જૂદી જાતનું ભોજન તૈયાર થએલું હોય છે. અને જો મુનિ તેમને ત્યાં રહે તો મુનિના
માટે પણ તે ગૃહસ્થ આહાર પાણી તૈયાર કરાવે અને વખતે મુનિ તે આહાર પાણી ખાવા
પીવા કે વાપરવાની ધૃત્તિ પણ કરે. એટલા માટે તેને ભલામણ છે કે તેણે તેવા સ્થળે
મૂળથીજ ન રહેવુ. (૬૬૩)

ગૃહસ્થો સાથે વસતાં આઠમો આ દોષ છે, - ગૃહસ્થને ત્યાં પોતાના માટે ધણુએક
લાકડાંઓ કાપી ફેડી રાખેલા હોય છે. અને જો તેમને ત્યાં મુનિ જઈ રહે તો પછી તેના
સાથે તેઓ લાકડાં ફેડેલા વેચાનાં લાવેલા બેચારા લાવે અને વળી લાકડા સાથે લાકડું
ધસીને અગ્નિ ધખાવે અને તેવે વખતે કદાચ મુનિને અગ્નિ પાસે તપવા કરવાની ધૃત્તિ ઉત્પન્ન
થાય. માટે મુનિને એ ભલામણ છે કે તેણે તેવા સ્થળે રહેવું નહિ (૬૬૪)

ગૃહસ્થ સાથે વસતા મુનિને નવમો આ દોષ છે. ગૃહસ્થને ત્યાં વસતા મુ-
નિ કે આર્યા લઘુનીત કે વડી નીત કરવા માટે શત્રિએ અથવા સાજ સવારે ગૃહસ્થ-
ના ઘરનો દરવાજો બંધાડે તે વખતે કદાચ કોઈ ચોર અદ્દ ભરાઈ બેસે તો
હવે મુનિથી તો આવું બોલી શકાય નહિ કે “ આ ચોર પેસે છે કે છુપાયે છે
યા દોડી આવે છે કે બોલે છે, અથવા તેણે ચોર્યું કે ખીજ્યું ચોર્યું, તે ગૃહસ્થનું ચોરચુ

યા ડગલેકારે, અપ્યવતિ વા, જો વા અપ્યવતિ, વડતિ વા, જોવા વડતિ, તેગ હદં અગ્ને-
જ હડ, તસ્ત હદ અગ્નસ્ત હદ, અયં તેગે, અયં ડવંયરગ, અયં હંતા, અયં પુત્ય મકાસી, તં
તવસ્તિ મિક્તું અતેણં તેજ-તિ સંક્રતિ । અહ મિક્તલૂગ પુગ્વોવિદિતા જાવ જો ચંપૂજા । (૬૬૫)

સે મિક્તુ વા મિક્તુણી વા સે જં પુગ ડવસ્તય જાગેજ્જા, તંજહાઃ-તજપુંજેસુ વા પ-
લાલપુજેસુ વા સમઢે જાવ સસંતાણપ, તહપ્પગારે ડવસ્તપ્ જો ઠાગ વા સેઝ વા ગિસીહિયં
વા ચેતેજ્જા । (૬૬૬)

સે મિક્તુ વા મિક્તુણી વા સે જં પુગ ડવસ્તય જાગેજ્જા-તજપુંજેસુ વા પલાલપુજે સુ
અપ્પઢે જાવ ચેતેજ્જા । (૬૬૭)

સે આગંતારેસુ વા આરામાગારેસુ વા ગાહાવતિકુલેસુ વા પરિયાવસહેસુ વા અમિકલ્લગં
અમિકલ્લગં સાહમ્મિપુહિં ઓલયમાણેહિં જો ઓવપૂજા^૨ । (૬૬૮)

સે આગંતારેસુ વા જાવ પરિયાવસહેસુ વા જે મયંતારો ડડવહિયં^૩ વાસાવામિયં વા
કપ્પં ડવાતિણિત્તા તત્થેવ મુજ્જો મુજ્જો સવસંતિ, અય માઠસો કાલાહ્લતકેરિયા મ-
વતિ । (૬૬૯)

સે આગંતારેસુ વા જાવ પરિયાવસહેસુ વા જે મયંતારો ડડવહિયં વા વાસાવાસિયં વા
કપ્પ ડવાતિણિત્તા ત દુગુગાત્તે ગુગળ અપરિહરિત્તા તત્થેય મુજ્જો મુજ્જો સંવસંતિ અય-માઠસો
હૃતરા ડવદાણકિરિયા યાવે મવતિ । (૬૭૦)

૧ અલ્પશબ્દોઽભાવચ્ચનઃ ૨ અવતેત્ ૩ ક્રતુચક્ક શીતોષ્ણકાલયોર્માસકલ્પં.

કે ખીજ કોષ્ઠુ ચોરાયું, આ રહો ચોર, આ રહો તેનો મદ્દગાર, આ રહો મારનાર, અને
એણે અહીં સધળું કીધું હત્યાદિ. ” એવી કરીને પાછલથી તે ગૃહસ્થ તે તપચિત્તેજ ચોર
કરી માને છે માટે મુનિને એવી ભગવાણ છે કે તેણે ગૃહસ્થના સાથે નહિ રહેવું. (૬૬૫)

મુનિને કે આર્યાને જે મકાન ધાસ તથા પરાગના નૃથામાં આવેલું હોવાથી જીણુ
ઈંડ તથા જીવજંતુસહિત રહેલું નૃથાપ તેવા મકાનમાં નેમણે નહિ રહેવું (૬૬૬)

અને જે મકાન ધાસ કે પરાગના નૃથામાં આવેલું હતા જીવજંતુ રહિત નૃથાપ
ત્યા નિવાસ કરવો. (૬૬૭)

વળી મુસાફરખાના, યમગા, ધરો, તથા મઠો કે જ્યાં વારંવાર ખીજ સાધુઓ આવી.
પડતા હોય ત્યાં પણ મુનિએ નહિ જવું (૬૬૮)

જે મુનિ ભગવતો તેવા મુસાફરખાના, યમગા, યા ધરો કે મઠોમાં એકે મહિનો અ-
થવા વર્ષાવૃત્તના ચાર મહિના રહ્યા બાદ ફરી વારંવાર ત્યાં આવી વસે છે, એ હે આયુષ્મન,
કાલાતિક્રાંતક્રિયા નામે દોષવાળી વચ્ચતી બળુવી. (૬૬૯)

જે મુનિ ભગવતો તેવા મુસાફરખાના કે મઠોમાં એક મહિનો અથવા વર્ષાવૃત્તના ચાર
મહિના રહી પાછા ને જીવજંતુ કાળથી બમણા ત્રમણ વખતનું અંતર નહિ પાડતાં ત-
ત્તજ ત્યાં પાછા વારંવાર વસે છે, એ હે આયુષ્મન કાલાતિક્રાંતક્રિયા નામે દોષવાળી વચ્ચતિ
બળુવી. (૬૭૦)

હ્રસ્વલુ પાર્શ્વેન વા પડીનં વા દાહિનં વા ઉદીનં વા સંતેગતિયા સદ્વા ભવંતિ, તજહા, ગાહાવતી વા, જાવ કમ્મકરીઓ વા। તૌંસં ચ નં આચારંગોયરે જો સુગિસંતે^૧ ભવતિ । ત સ-
હ્રમાણેહિં તં પત્તિયમાણેહિં તં રોયમાણેહિં^૨ વહવે સમણ-માહણ-અતિહિ-કિવણ-વળીમણ
સમુદિસ્સ તત્થ તત્થ અગારીહિં અગારાહ ચેદ્દાહિં^૩ ભવંતિ, તંજહા:-આપ્પણાણિ^૪ વા, આ-
યત્તાણિ^૫ વા, દેવકુલાણિ વા, સહાઓ વા, પવાગિ વા, પણિયગિહાણિ વા, પણિયમાલાઓ
વા, જાણગિહાણિ વા, જાણસાલાઓ, સુધાકમ્મંતાણિ^૬ વા, હ્મકમ્મંતાણિ વા, વદ્ધુકમ્મ-
તાણિ^૭ વા, વક્કકમ્મંતાણિ વા, વળકમ્મંતાણિ વા, ઇંગાલકમ્મંતાણિ વા, કટ્ટકમ્મંતાણિ વા,
સુસાણકમ્મંતાણિ વા, સતિકમ્મંતાણિ વા, સુણાગારકમ્મંતાણિ વા, ગિરિકમ્મતાણિ વા, કં-
દરાકમ્મંતાણિ વા સેલોવદ્ધાણકમ્મતાણિ^૮ વા, ભવણગિહાણિ^૯ વા, જે ભવંતારો તહપ્પગારાહ આ-
પ્પસણાણિ વા જાવ ભવણગિહાણિ વા તેહિ ઓવયમાણેહિં ઓવયંતિ, અય-માહસો અભિકંત-
કિરિયા^{૧૦} વિ ભવતિ । (૬૭૧)

હ્રસ્વલુ પાર્શ્વેન વા પડીનં વા દાહિનં વા ઉદીનં વા સંતેગતિયા સદ્વા ભવંતિ-જાવ
તં રોયમાણેહિં વહવે સમણ-માહણ-અતિહિ-કિવણ-વળીમણ સમુદિસ્સ તત્થ તત્થ અગારીહિં
આગારાહ ચેદ્દાહિં ભવંતિ; તંજહા:- આપ્પણાણિ વા જાવ ભવણગિહાણિ વા । જે ભવં-
તારો તહપ્પગારાહ આપ્પણાણિ વા જાવ ભવણગિહાણિ વા તેહિ અણોવયમાણેહિં ઓવયંતિ, અય
માહસો, અભિકંતકિરિયા વિ ભવતિ । (૬૭૨)

૧ સુપ્પુનિશાંતઃ શ્રુતઃ ૨ મહાંતિ-કૃતાનિ હિતિ શ્લેષઃ ૩ લોહકારશાલાઃ ૪ દેવકુલપાશ્વા-
પવરકાણિ, ૫ સુધાકર્મતાનિ સુધાગૃહાણિ ૬ વાઘ્રકર્મતાનિ ૭ પાપાણમંડપગૃહાણિ ૮ દ્વાવપિ શ-
વ્દાવેકાર્યો ૯ અલ્પદોષાચેયં

આ જગતમાં ચારે બાજુ કેટલાએક ગૃહસ્થ તથા સ્ત્રીઓ જોળા અને શ્રદ્ધાશુ હેય
છે. તેઓને મુનિના આચારની ઝાઝી માહિતી હોતી નથી, માત્ર મુનિને દાન આપનામાં
મહાકળ છે એવી શ્રદ્ધા અને ૩મી ધરીને તેઓ ધણા શ્રમણ, બ્રાહ્મણ, અનિશ્ચિ, દીન, તથા
ભાટ ચારણોને રહેવા માટે મોહોટા મકાનો ચણાવે છે તેવા કે લોહારના કારખાનાઓ, દેવા-
લયોની બાજુના ઝોરણાઓ, દેવાળયો, સભાઓ, પ્રધાનો, દુકાનો, વખારો, ચાનશાળાઓ, ચૂનાના
કારખાનાઓ, દર્ભના કારખાનાઓ, વામોના કારખાનાઓ, વસ્ત્રના કારખાનાઓ, વનસ્પતિના કારખા-
નાઓ, અગારના (અગિનના) કારખાનાઓ, કાષ્ટના કારખાનાઓ, સ્મશાનગૃહ, શાંતિગૃહ, શત્રુધરો,
પર્વતના મથાળાપર બાધેલા ધરો, ગુફાઓ, તથા પાપાણુના મડો વગેરે સ્થળો-આવી
જનના સ્થળોમા તે શ્રમણ બ્રાહ્મણાદિક આવી ગયા પછી જે મુનિભગવતો તેમા ઉતરે
છે તે હે આયુષ્મન્, અભિકાનક્રિયા નામે દોષવાળી વસતિ^૧ જાણવી (૬૭૧)

આ જગતમાં ચારે બાજુ કેટલાએક શ્રદ્ધાળુ લોકો હોય છે તેઓ શ્રદ્ધા ધરીને ધણા
એક શ્રમણ બ્રાહ્મણ અનિશ્ચિ દીન તથા બદિજનોના માટે જગાએ જગાએ ઊપર જણાવેલાં
જૂદી જૂદી જગતનાં ધરો ચણાવે છે. તેવા ધરોમા હજુ અન્ય શ્રમણબ્રાહ્મણાદિક નહિ આવી
ગએલા હતા જે મુનિ ભગવતો ઊતરે તે હે આયુષ્મન્ અભિકાનક્રિયા નામે દોષવાળી
વસતિ જાણવી (૬૭૨)

इहखलु पार्हणं वा पठीणं वा टाहिणं वा उदीर्गवा सतेगइया सद्धा भवंति, जाव तं रोयमाणेहिं यहवे सनणजाणु समुहिसु तत्थ तत्थ अगारीहि अगाराहं चेय्याहं भवंति, त. जहाः-आणुसणाणि वा जाय भवणगिहाणि वा । जे भयंतारो तहपगाराह आणुमणाणि वा जाव भवणगिहाणि वा उवागच्छति ह्यरायरोहि पाहुढोहि वट्ठति, अय-माडसो सायज्जकि-रिया वि भवइ । (६७५)

આ જગતમાં ચારે બાજુ કેટલાએક બોળા અદાળુ છવો હોય છે તેઓ ધણા 'એક મુનિઓના ઉદ્દેશ કરી તેમના સાઈ મકાનો ચણાવી રાખે છે. તેવા મકાનોના જે મુનિઓ જમીન ભતરે તે હે આશુમન સાવધક્રિયા નામે દોષવાગી વસતિ જાણવી (૬૭૫)

દ્વહસ્તુ પાર્ણં વા પટ્ટાણં વા દ્વાહિણં વા રુદ્રીગં વા મંત્રગદ્યા મદ્વા મયંતિ, તંજ-
હા:-ગાહાવદ્ વા જાવ કમ્મકરી વા । તેયિં ચ ણં આચાર્યગોચરે ણો ભુગિમેનં મવતિ,
જાવ તં રોયમાણેહિં પુકં વસનજાયં મસુદિસ્મ નત્ય તન્ય અગારિહિં અગારાદ્ ચેદ્યાદ્ મ-
વંતિ, તંજહા:-આપ્મગાણિ વા જાવ મવનાગેહાણિ વા મહ્યા પુદ્વિકાયમનારંભેણં પૂવં મહ્યા
આરંભેણં-વાર-વગસ્પદ-વત્રકાયમનારંભેણં, મહ્યા સંરંભેણં મહ્યા આરંભેણં, મહ્યા વિન્દ-
સ્વેહિ, પાવકમ્મંહિ, તંજહા:-દ્યાયણગો, લેવગગો, મયાદુવરપિહગગો, સોતોદપ્ વા
પરિદુવિયપુચ્ચે મવતિ, અગણિકાપ્ વા ડજાલિયપુચ્ચે મવતિ । જે મયંતારો તદ્વપ્પમારદ્
આપ્મગાણિ વા જાવ મવનાગેહાણિ વા વવાગચ્છંતિ, દ્વતરાતરેહિં પાદુડેહિં વદંતિ, દુપક્કં
ને કમ્મં સેવંતિ, અથ-માર્યો, મહામાવજ્જકિરિયા ચિ મવદ્ । (૬૭૬)

દ્વહસ્તુ પાર્ણં વા જાવ તં રોયમાણેહિં અપ્પગો મયદ્વાપ્ તન્ય તન્ય અગારિહિં અગ-
રાદ્ ચેદ્યાદ્ મવંતિ, તંજહા:-આપ્મગાણિ વા જાવ મવનાગેહાણિ વા મહ્યા પુદ્વિકાયમ-
નારંભેણં જાવ અગણિકાપ્ વા ડજાલિયપુચ્ચે મવતિ, જે મયંતારો તદ્વપ્પમારદ્ આપ્મગાણિ
વા જાવ મવનાગેહાણિ વા વવાગચ્છંતિ દ્વતરાતરેહિં પાદુડેહિં વદંતિ, પુગવક્કં તે કમ્મં સેવં-
તિ, અથ-માર્યો અપ્પમાવજ્જા કિરિયા ચિ મવતિ । (૬૭૭)

પૂયં સ્વતુ તસ્મ મિન્નુસ્મ મિક્કુગીપ્ વા મામગિગયં । (૬૭૮)

એજ રીતે જે મહાન એક તેજ મુનિને કહેશીને મૃદસ્થે છકાયના છયોની દિવ્ય કરીને
તથા લીપન ગુપ્ત જળ છટન અગ્નિજ્વાલન વગેરા અનેક પાપ ક્ષમે કરીને તથા કરેલું
હોય ત્યાં જઈ તે મુનિ રહે છે તેઓ દેખીતા આધુ છતાં પદમાર્થે મૃદસ્થ જેવા દોનાથી
દ્વિપક્ષી કામ કરે છે. આટે તે, મહાઆવધ નામના દોપનાળી વસતિ થાય છે. (૬૭૮)

આ જગતમાં ચારે બાજુએ રહેલા શ્રદ્ધાળુ જનોએ, અનેક પાપ કરી પોતાના ખપ
માટે ચણેલા કારખાના કે મહાનોમાં જે મુનિ-જગ્યાનો જઈને રહે છે તેઓ સાદુપણ
રૂપ એક પક્ષના કામનેજ કરનારા છે. તેમની નેવી વસતિને અસ્પૃશ્યતા (ક્રિયાદોષ રૂઢિ)
વસતિ બાણવી. (૬૭૭)

(એ નવ જાતની વસતિઓમાં અભિકાંતક્રિયા નામની વસતિ અને અસ્પૃશ્યતા ના-
મની વસતિ મુનિને ઊતરવા થોડા છે) બાકીની વસતિ અયોગ્ય છે એ સર્વ મુનિ તથા
આર્યાનો આચાર છે. (૬૭૮)

[તૃતીય ઉદ્દેશ :]

“ સે^૧ ય જો સુલભે ફાસુણ ચંચ્છે^૨ અહેસણિજ્ઞે। જો ય સ્વલુ સુઢે હમેહિં પાહુડેહિ^૩ સંત્રહાઃ-છાયણઓ, લેવળઓ, સયારદુધારાપિહળઓ, પિંડવાયેસળાઓ। સેય મિક્ખૂ ચરિયારણ ઠાણરણ નિસીદિયારણ સેઞ્ઞા-સંયાર-પિંડગાતેસગારણ.” સંતે મિક્ખુગો^૪ ણવ મન્સાહમો ડ-હુઅઢા ણિયાગપડિવત્તા અમાયં કુલ્લમાળા વિયાહિયા । (૬૭૯)

સંતેગહઆ^૫ પાહુડિયા^૬ ડક્કિલત્તપુલ્લા ભવતિ, ણવ ણિશ્ચિલ્લત્તપુલ્લા ભવતિ, પારિમાહ્ય પુલ્લા ભવતિ, પરિસુલ્લપુલ્લા ભવતિ, પરિટ્ટાવિયપુલ્લા ભવતિ। ણવ વિયાગરેમાગે સમિધાણ-વિયાગરેતિ ? હંતા, ભવતિ । (૬૮૦)

^૧સે મિક્ખૂ વા મિક્ખુણી વા સે ડજં પુણ ડવસ્સયં જાણેજ્ઞા-ત્વુહિયાઓ, ત્વુહુદુવારિ-યાઓ, નીયાઓ, સનિરુદ્ધાઓ ભવંતિ-તદ્દહ્મણારે ડવસ્સણ રાજો વા વિયાલે વા ણિકલ્લમાગે

૧ ગૃહસ્થં પ્રતિ મુનિવાક્ય મેતત્ ૨ છાત્રનાદિદોષરહિત ૩ પાપોપાદાનકમભિઃ ૪ મિશ્રવઃ ૫ સંતિ કેચન યે ણવભૂતાં છલનાં દુર્યુધયા ૬ દાનાર્થ કલ્પિતા વસતિઃ ૭ કાર્ય વનાત્ ચરકાદિભિઃ સહ સંવાસે વિધિ રય યથા સે મિક્ખૂ દેત્યાદિ.

ત્રીજો ઉદ્દેશ.

(મુનિએ કયા સ્થળે રહેવું કયા સ્થળે ન રહેવું.)

(જો કોઈ ગૃહસ્થ મુનિને કહે કે અહીં આહાર પાણી સુલભ છે માટે રહેવાની કૃપા કરો તો મુનિએ આ પ્રમાણે તેને કહેવું -) “ સધળું સુલભ છતા પણ નિર્દોષ જગ્યા મળવી મુશ્કેલ છે કારણ કે તેમા મુનિને માટે યા છત કરી હશે યા લીધું ગૂંધુ હશે યા ખેડકનો ફેરફાર કર્યો હશે યા દરવાજા કે કમાડ નાના મોટા કર્ષા હશે વળી કદાચ ત્યાં રહેતાં મુનિ તે જગ્યાના માલેકના ધરેથી શય્યાતર દોપને ટાળવા આહારપાણી ન હોય ત્યારે તે માલેક કોપાયમાન પણ થાય; ઇત્યાદિ અનેક દોષ સભવે છે અને કદાચ એ દુષણોથી રહિત મકાન મળે તોપણ મુનિના ખપતે અતુલ મકાન મળવું મુશ્કેલ છે કારણ કે તે-ઓને તો વખતે ફરવાનું હોય છે, વખતે સ્થિર બેસવાનું હોય છે, વખતે અભ્યાસ કરવાનું હોય છે, વખતે ચૂસવાનું હોય છે, અને વખતે ગોચરીએ જવાનું હોય છે માટે એ બધી આજ્ઞામાં સવળ પડતું મકાન મળવું દુર્લભ છે ” આ રીતે કેટલાએક સરળ મુસદ્દા મુનિ-ઓ નિષ્કપટપણે વસતિના દેપ કહી બતાવે છે. (૬૭૯)

ધણીએક વેળા કેટલાએક ગૃહસ્થો મુનિના માટેજ મકાન બાંધીને મુનિ આગળ આવી છલના કરે છે, જેમકે આ મકાન તો અમે અમારા સારજ બાંધ્યું છે, રાખ્યું છે, વેહેર્યું છે, કે વાપર્યું છે માટે મુનિએ એવી છલનાથી બુદ્ધવુ નહિ. જે મુનિ ઉપર પ્રમાણે વસતિના દોષો ગૃહસ્થોને કહી બતાવે છે તે યથાર્થપણાને કથુ ઉલ્લંઘન કરતો નથી. (૭૮૦)

કારણથીજે મુનિએ ચરક તાપસ વગેરેઓના સાથે એકજ મકાનમા રહેતા તે મકાન જે ધણુ નાનું નીચું કે સાકડું હોય તો તેવા મકાનમા રાતવિરાતે નીકળના પેસતા કે પહેલાં

વા પતિસમાણે વા પુરા હૃત્યેગ પચ્છા પાપુણ તતો સંજનામેવ ગિજ્જામેજ્જ વા પવિસેજ્જ વા । 'કેવલો દુયા " જાવાણ મેયં । " જે તત્ત્વ સમગેણ વા માહગેણ વા છત્તપ્ વા, મત્તપ્ વા, દંદપ્ વા, લુદ્ધિઆ વા, મિભિયા^૨ વા, ચેલે વા, ચિલિમિલી^૩ વા, ચમ્મપ્ વા, ચ-
મ્મકોસપ્^૪ વા, ચમ્મચ્છેટ્ઠપ્ વા, દુવ્વદ્દે દુણિવિલેત્તે અગિકપે ચલાચલે; મિક્ખુ વ રા-
ઓ વા ચિયાલે વા ગિજ્જામ્મમાણે વા પવિસમાણે વા પયલેજ્જ વા પવહેજ્જ વા । સે તત્ત્વ
પયલેમાણે વા પવહેમાણે વા હૃત્ય વા પાયં વા જાવ હંદિયજાય વા લ્લમેજ્જ વા પાણાણિ
વા ભૂયાણિ વા જીવાણિ વા સત્તાણિ વા અમિહગેજ્જ વા જાવ વવરોવેજ્જ વા । અહ મિ-
ક્ખણં પુલ્લોવદિટ્ઠા જાવ જં તહપ્પગારે વ્વસ્સપ્ પુરા હૃત્યેગ પચ્છા પાપુણં તતો સંજનામેવ
ગિજ્જામેજ્જ વા પવિસેજ્જ વા । (૬૮૧)

સે આગંતારેસુ વા અણુવીહ વ્વસ્સયં જાણુજ્જા । જે તત્ત્વ હૈસરે જે તત્ત્વ મમાહિદ્દુપ્, તે
વ્વસ્સયં અણુણવેજ્જાઃ-“ કામં^૧ સલ્લુ આવસો, અહાલંદં અહાપરિજ્ઞાતં ધમિસ્સામો, જાવં^૨
આવસંતો, જાવ આવસંતસ્સ વ્વસ્સપ્, જાવ સાહમ્મિયાપ્, તાવતા વ્વસ્સયં ગિહિસ્સામો તેણ
પરં વિહરિસ્સામો । (૬૮૨)

સે મિક્ખુ વા મિક્ખુણી વા જસ્સુવસ્સપ્ સંવલેજ્જા તસ્સ ણામગોયં પુલ્લામેવ જાણેજ્જા ।
તઓ પચ્છા તસ્સ ગિહે ગિધંતેમાણસ્સ અણિમંતેમાણસ્સ વા અસણં વા પાણ વા સ્સાહમં વા
સાહમં વા અકાણુય જાવ ણો પલિગ્ગાહેજ્જા । (૬૮૩)

૧ અન્યથેતિ અધ્યાહાર્ય । ૨ (કમંડલુઃ) ૩ યવનિકા ૪ પાર્શ્વિત્રં ૫ તવેષ્ઠ્યા
૬ અન્ન યાવચ્છદ્ધો નાતિદેશે કિન્તુ પરિમાણાર્થે તાવતા સંવદ્ધાસ્તિ.

હાથ આગલ કરી પછી પગ આગલ ધરીને ચતના પૂર્વક નીકલવું કે પેસવું, એમ કર્યા
શિવાય કેવળગાનિઓ કહે છે કે દોપપાત્ર થવાય છે. કારણ કે ત્યાં રહેલા ચરક તાપસાદિ-
કોના કે બ્રાહ્મણોના છત્ર, પાત્ર, દંડ લાકડી, કમંડલુ, વજ્ર, પરદા, ચામડાં, પગરખાં, કે ચર્મ
કાપવાના હથીઆરો આમ તેમ રખડતા પડેલા હોય છે. અને સાધુ ને રાતવિરાતે ત્યાંથી
ઊપર નજીવેલી રીત વાપર્યા શિવાય આવ જાય કરે તો ત્યાં પડી કે આખડીને હાથપગ
કે કોઈ પણ શરીરનો અવયવ ખોઈ ખેશે તથા તેમ ચતાં જીવજીતુની પણ વિરૂધ્ધતા થાય.
ખાટે મુનિને એ બહામણુ છે કે તેણે એવે પ્રસંગે પેહેલા હાથ આગલ કરી પછી પગ
આગલ ધરવા. (૬૮૧)

મુનિએ મુસાફરખાના, બગલા કે ઘરો માગી લેવામાં ઘણું સાવચેત રહેવું. તેઓનો
જે ભાલેક અથવા કપ્પળેદાર મુખત્યાર હોય તેની આ પ્રમાણે રજા લેવી-“ હે આયુષ્મન
જે તમારી ઈચ્છા હોય તો તમારી રજાના અનુસારે અમે અત્રે એક માસ કે ચાર માસ
રહીશું અગર એટલો વખત આપની અહિં સ્થિરતા નહિ હશે તો બ્યાં સૂધી આપ અહીં
હશે અથવા બ્યાં સૂધી આપના કપ્પળે આ મકાન હશે ત્યાં સૂધીજ અમે એમાં રહીશું.
(કદાચ ગૃહસ્થ પૃથ્વી કે તમે કેટલાજીવ અહીં રહેશો તો મુનિએ સપ્પાનિયમ ન પાડવો
કિંતુ આ પ્રમાણે કહેવું-) નેટલા મુનિઓ આવશે એટલા રહીશું. (૬૮૨)

મુનિ અથવા આર્યાએ જેના મકાનમાં રહેવું તે ઘણીના નામકામ પેહેલેથીજ જાણી
લેવાં અને ત્યારબાદ તેના ઘરથી નિમંત્રણ છતાં કે ન છતા અશુદ્ધ આહારપાણી ગ્રહણ
નહિ કરવાં (૬૮૩)

સે ભિક્ષુ વા ભિક્ષુણી વા સે જ્ઞં પુણ ઉવસ્સય જાણેજ્ઞા-સસાગારિયં સુગાણિય સ-
વ્વમ્મ ણો પણ્ણસ્સ ણિક્કલમણપવેલ્લણાણ્ણ ણો પણ્ણસ્સ વાયળ જાવ ચિંતાણ-તહપ્પગારે ઉવસ્સણ્ણ
ણો ઠાળં વા સેજ્ઞ વા નિત્તીહિયં વા ચેતેજ્ઞા । (૬૮૪)

તે ભિક્ષુ વા ભિક્ષુણી વા સે જ્ઞં પુણ ઉવસ્સયં જાણેજ્ઞા-ગાહાવદ્ધુલ્લસ્સ મઝ્ઞં
મઝ્ઞેણ ગતું પપ્પપ્પલ્લિવદ્ધ ણો પણ્ણસ્સ ણિક્કલમણ જાવ ચિંતાણ-તહપ્પગારે ઉવસ્સણ્ણ ણો ઠાળં
વા સેજ્ઞં વા નિત્તીહિય વા ચેતેજ્ઞા । (૬૮૫)

સે ભિક્ષુ વા ભિક્ષુણી વા સે જ્ઞં પુણ ઉવસ્સયં જાણેજ્ઞા-દ્ધુલ્લ ગાહાવદ્ધ વા
જાવ કમ્મરીઓ વા અણ્ણમણ્ણ-મલ્લોલતિ વા જાવ ઉદ્ધેલિ વા, ણો પણ્ણસ્સ જાવ ચિંતાણ,
તહપ્પગારે ઉવસ્સણ્ણ ણો ઠાળં વા જાવ ચેતેજ્ઞા । (૬૮૬)

સે ભિક્ષુ વા ભિક્ષુણી વા સે જ્ઞં પુણ ઉવસ્સય જાણેજ્ઞા, દ્ધુલ્લ ગાહાવદ્ધ વા
જાવ કમ્મરીઓ વા અણ્ણમણ્ણસ્સ ગાયં તેલ્લેણ વા ઘણ્ણ વા ણવળીણ્ણ વા વસાણ્ણ વા અ-
લ્લભંતિ વા મલ્લેલિ વા ણો પણ્ણસ્સ જાવ ચિંતાણ-તહપ્પગારે ઉવસ્સણ્ણ ણો ઠાળં વા જાવ
ચેતેજ્ઞા । (૬૮૭)

તે ભિક્ષુ વા ભિક્ષુણી વા સે જ્ઞં પુણ ઉવસ્સય જાણેજ્ઞા-દ્ધુલ્લ ગાહાવદ્ધ વા જાવ
કમ્મરીઓ વા અણ્ણમણ્ણસ્સ ગાયં મિણ્ણેણ વા કપ્પેણ વા લોલ્લેણ વા વળ્ણેણ વા લુણ્ણે-
ણ વા પલ્લેણ વા આલસંતિ વા પલ્લસંતિ વા ઉલ્લલ્લિલ્લિ વા ણો પણ્ણસ્સ ણિક્કલમણ જાવ
ચિંતાણ-તહપ્પગારે ઉવસ્સણ્ણ ણો ઠાળં વા જાવ ચેતેજ્ઞા । (૬૮૮)

મુનિ અથવા આર્યાએ જે મકાન, ગૃહસ્થ અગ્નિ તથા પાણીના પ્રચારવાળુ જણાય
અને તેથી તેના નીકળતુ પેસતુ કે વાંચવા ભણવાનુ કરતું મુસ્કેલી ભરેલું જણાય તો ત્યાં
નહિ રહેતુ (૬૮૪)

મુનિ અથવા આર્યાએ જે મકાનમાં ગૃહસ્થના ધરની અદરેથી થકને જવાનુ હોય તે
તેથી નીકળવા પેસવાની તથા ભણવા ગણવાની અડચણ પડતી માલમ પડે તો ત્યાં નહિ
રહેતુ (૬૮૫)

મુનિ અથવા આર્યાએ જે મકાનમાં ગૃહસ્થો કે ચાકરડીઓ અરસપરસ ગોલાચાલી
કે મારામારી કરતા જણાય તેવા મકાનમાં પણ નીકળવા-પેસવાની તથા ભણવા ગણવાની
અડચણ પડતી હોવાથી નહિ રહેતુ (૬૮૬)

મુનિ અથવા આર્યાએ જે મકાન ગૃહસ્થો કે ચાકરડીઓ અરસપરસના શરીરને તેલ,
ધૂત, માખણ, કે ચરખી મશવતા હોય કે ચોપડના હોય તેવા મકાનમાં ઊપર મુજબની
અડચણ પડતી હોવાથી નહિ રહેતુ (૬૮૭)

મુનિ અથવા આર્યાએ જે મકાનમાં ગૃહસ્થ કે ચાકરડીઓ એક એકના શરીરને ખુ-
શબોદાર ચીત્તે, કસાલી ચીત્તેના કથા, લોહ, વર્ણક, ચૂર્ણ કે પક્ષક વગેરા સાધુના ગુણ
ધરાવનાર ચીત્તેથી ધસતા મશવતા કે મેળ બિનારતા હોય ત્યાં પણ નીકળવા પેસવામાં તથા
ભણવા ગણવામાં અડચણ પડતી હોવાથી નિવાસ ન કરેવા. (૬૮૮)

સે મિક્ષુ વા મિક્ષુણી વા સે જ્ઞં પુન ઉવસ્સયં જાણેજ્ઞા-દ્દહસ્સલુ ગાહાવદ્દં વા જાવ કમ્મકરીઓ વા અણ્ણમણ્ણસસ ગાયં સીઓઆચિયદેણ વા ટસિણોઢગાવિયદેણ વા ટ્ઠ્ઠોલિતિ વા પધોવેતિ વા સિંચેતિ વા સિણાવેતિ વા ણો પણ્ણસસ જાવ ણો ઠાણં વા જાવ ચેતેજ્ઞા । (૬૮૯)

સે મિક્ષુ વા મિક્ષુણી વા સે જ્ઞં પુન ઉવસ્સયં જાણેજ્ઞા દ્દહસ્સલુ ગાહાવદ્દં વા જાવ કમ્મકરીઓ વા ણિગિણા ઠિતા ણિગિણા ઉવલીણા મેદ્ધુગધમ્મં વિણ્ણવેતિ^૧ રહસ્સિય વા મંતં મંતેતિ ણો પણ્ણસસ જાવ ણો ઠાણં વા જાવ ચેતેજ્ઞા । (૬૯૦)

સે મિક્ષુ વા મિક્ષુણી વા સે જ્ઞં પુન ઉવસ્સયં જાણેજ્ઞા આદ્ધણ્ણવંલેક્ક^૨, ણો પણ્ણસસ જાવ ચિંતાપ્પ જાવ ણો ઠાણં વા સે જ્ઞં વા નિમ્મીહિયં વા ચેતેજ્ઞા । (૬૯૧)

સે મિક્ષુ વા મિક્ષુણી વા અમિક્કંવેજ્ઞા સંચાર^૩ ઇસિત્તપ્પઃ- । (૬૯૨)

સે જ્ઞં પુન સંચારયં જાણેજ્ઞા સમંદં જાવ સંતાણનં તદ્દહ્મગારં સંચારં લામે સંતે ણો પઠિગ્ગાહેજ્ઞા । (૬૯૩)

સે મિક્ષુ વા મિક્ષુણી વા સે જ્ઞં પુન સંચારયં જાણેજ્ઞા અપ્પંદં જાવ સંતાણનં ગસ્સ- તદ્દહ્મગારં લામે સંતે ણો પઠિગ્ગાહેજ્ઞા । (૬૯૪)

સે મિક્ષુ વા મિક્ષુણી વા સે જ્ઞં પુન સંચારયં જાણેજ્ઞા અપ્પંદં જાવ સંતાણનં લહુપં અપ્પિહારિયં^૪ તદ્દહ્મગારં નેજ્ઞાન્નચારયં લામે સંતે ણો પઠિગ્ગાહેજ્ઞા । (૬૯૫)

૧ કથયંતિ. ૨ ચિત્તાર્કાણે ૩ ફલકાદિ ૪ અપ્રતિહારકં ગૃહસ્થેનપુત્રનાદીયમાનં

મુનિએ અથવા આર્યાએ જે મદ્ધનમાં ગૃહસ્થો કે ચાકરડીઓ એક-બીજાના શરીરને ઘડા કે ગરમ પાણીથી છાંટતા હોય, થોતા હોય, પખાળતા હોય, કે નવરાવતા હોય ત્યાં પણ જતા આવતાની તથા બાણુના ગણુવાની અગ્નિયુ રહેલી હોવાથી ઊતરવું નહિ. (૬૮૯)

મુનિ અથવા આર્યાએ જે મદ્ધનમાં ગૃહસ્થો અથવા ચાકર-ચાકરડીઓ નક્ક થઈને ખુશ્તી કે છાતા મૈથુન કરવા આખનની વાનો કરતા જગાય અથવા ખીજ કંઈ પણ કૃષી અદ્યાર્થે સબધી ગુપ્ત વાત કરતા જણાય ત્યાં પણ બાણુના ગણુવામાં પડની અગ્નિયુ તથા પોતાના મનમાં ઉત્પન્ન થતી કામવાસના વગેરે અનેક દોષોના સંભવ હોવાથી નહિ રહેવું. (૬૯૦)

મુનિ અથવા આર્યાએ જે મદ્ધનમાં વિરૂપ ચિત્રો પાટલાં હોય તેવા મદ્ધનમાં પણ પૂર્વાતુબ્ધા કામક્રિયાના સ્મરણાદિકનો સંભવ હોવાથી નહિ રહેવું. (૬૯૧)

સંસ્તારક એટલે સૂનાની શય્યા તે કેવી લેવી?

મુનિ તથા આર્યાને ન્યારે સસ્તારક (સૂતાનીશય્યાની) બહુ પડે ત્યારે તેમણે આ શીતે વર્તવું. (૬૯૨)

જે સંસ્તારક ઝીણાં ધણાં કે જીવજતું સહિત જણાય તે ન લેવું. (૬૯૩)

જે સંસ્તારક જીવજતું સહિત છતાં મોણુકું જણાય તે પણ ન લેવું. (૬૯૪)

જે સંસ્તારક જીવજતું સહિત તથા નાતું છતાં પણ ગૃહસ્થ તે પાણું રાખવા નાપાડો હોય તો તે પણ ન લેવું. (૬૯૫)

સે મિત્ત્વ વા મિત્ત્વુણી વા સે જ્ઞં પુણ સંધારયં જાણેજ્ઞા-અપ્પંડં જાવ સંતાણયં છહુયં પટિહારિય ણો અદ્ધાવદ્-તહપ્પગાર લામે સંતે ણો પટિગ્ગાહેજ્ઞા । (૬૧૬)

સે મિત્ત્વ વા મિત્ત્વુણી વા સે જ્ઞં પુણ સંધારયં જાણેજ્ઞા-અપ્પંડં જાવ સંતાણયં છહુયં પટિહારિય અદ્ધાવદ્-તહપ્પગાર સંધારય જાવ લામે સંતે પટિગ્ગાહેજ્ઞા । ૬૧૭

દુષ્પેયાહં શાવતળાહં ઉવાતિકમ્મ^૧ । અન્ન મિત્ત્વ જાણેજ્ઞા દ્વમાદિં ચત્તદિ પટિગ્ગાદિં સંધારયં ણતિત્તવ્વઃ તત્થ ચ્ચલુ દ્વમા પદમા પટિમા-સે મિત્ત્વ વા, મિત્ત્વુણી વા વહિસિય ઉહિસિય સંધારયં જાણેજ્ઞા, તંજા^૨; દ્વહં વા, વહિજં^૩ યા, જંતુયં^૪ વા, પરયં^૫ વા, મોરય વા, તણં જા, કુય વા, કુચ્ચય^૬ વા, વચ્ચયં વા; પિપ્પલયં વા, પલ્લાલય વા,^૭ સે પુચ્ચામેય આલોજ્ઞા “ આગ્ગો સિ વા, અગિની તિ વા, ટાલિમિ મે પત્તો અણયર નયા-રયં ? ” તહપ્પગાર મયં વા ણં જાણેજ્ઞા પરો વા સે દેજ્ઞા કામુદં પન્નિગ્ગા લામે સંતે પટિગ્ગાહેજ્ઞા । પદમા પટિમા । (૬૧૮)

અદાવરા દોષ્યા પટિમા-સે મિત્ત્વ વા મિત્ત્વુણી વા પેદ્ધાપ્પ પેદ્ધાપ્પ સંધારયં જાણેજ્ઞા, તંજા, ગાતાવદ્ વા જાવ કમ્મકરો વા; મે પુચ્ચામેય આલોજ્ઞા “ ધાવસો સિ વા અ-

૧ સત્તારકો વ્રાહ્મણકોષ ૨ વ્રાહ્મણકોષ ૩ જનુકં મૂળચિત્રેષોપચ ૪ યેન તૃત્તેન પુષ્પાણિ પ્રપ્રેતે ૫ યેન કૂચ્ચકાઃ કિચ્ચંતે ૬ ણતેષ જલ્લપ્રધાનઃ ૭ સાર્વભૃમ્યંતરણયં મનુજાતાઃ

જે સન્નારક નિર્ણય નાનુ ને ગ્રહ્યે પાપુ જેવા કમ્મકર હરેયુ હોવા છતાં બરાબર ગોઠવયલુ ન હોય તે પાપુ નદિ લેવું. (૬૧૬)

માત્ર જે સન્નારક નિર્ણય નાનુ ગ્રહ્યે પાપુ જેવા કમ્મકર હરેયુ અને બરાબર ગોઠવેલું હોય તે મળે તો મુનિ કે આગાંએ પ્રદણુ કરવું. (૬૧૭)

(સન્નારકની ચાર પ્રતિજ્ઞાઓ)

મુનિએ ઉપર મુજબ દોષો ટાલીને આ ચાર પ્રતિજ્ઞાઓવડે સન્નારક સેવા શીખવું ત્યાં પહેલી પ્રતિજ્ઞા આ-મુનિ અથવા આર્યાએ દક્ષિણ પાથરણુ, સાદી, જતુક નામના ધાસણુ પાથરણુ, કૃષ્ણ મુથવાના ધાસણુ પાથરણુ, ગોઠના પીછાણુ પાથરણુ, તૂળણુ પાથરણુ, દર્બણુ પાથરણુ, શરૂ નામના ટેપાણુ પાથરણુ, ગાદાણુ પાથરણુ, પંપિળના પાનણુ પાથરણુ કે પરાળણુ પાથરણુ, દલિયાદિક પાથરણુઓમાથી^૧ ગમે તે એકણુ મુકરર નામ લાકેને આગણી કરવી. શરૂઆતમાજ મુનિએ કરેલું કે “ હે આયુષ્મન, અથવા બેહેન, આ સન્નારકમાંથી અમુક સન્નારક મને આપજો ? એ કીતે પોને ગાળી લેવું, આ બીજાએ આપવાણુ કરતાં પ્રદણુ કરવું એ પેહેલી પ્રતિજ્ઞા. (૬૧૮)

બીજી પ્રતિજ્ઞા આ પ્રમાણે છે-મુનિ અથવા આર્યાએ ગ્રહ્ય કે તેના ચાકર નકર પાસે પોતાને બેઠલું સન્નારક પોતાને દક્ષિણેય ચાલ તો જ તે ગાળવું તોજે શરૂઆતમાજ કરેલું કે “ હે આયુષ્મન અથવા બેહેન, આ સન્નારકમાંથી મને અમુક સન્નારક આપજો ? ”

૧ આ પાથરણુઓ જગત્કરપુર દેશમા લીલી જમીન માકવાને મુનિમણુ કરેલું.

ગિળી નિ વા, ટાહિસિ મે મુત્તો અણ્ણયરં સંચારંગ ?” તહપ્પગારં સંચારંગં સચં વા ણં જા-
પજા પરો ક્ષા સે ટેજા ફામુયં ઇસણિલ્લં જાવ પઢિગ્ગારેજા । દોઁચ્ચા પઢિમા (૨૧૧)

અહાવરા તર્ર્ચા પઢિમા:-સે મિસ્સૂ વા મિસ્સુળી વા જસ્સુ-વરમ્મણ સંવસેજા, લે
તંત્ય અહાસમણ્ણાગતે, તંજહા; દુહ્હલે વા જાવ પલાલે વા; તસ્સ લામે સંવસેજા; તસ્સ જ-
લામે ઇક્કુહ્હણ વા નિસજ્જિણ વા વિહરેજા તર્ર્ચા પઢિમા । (૭૦૦)

અહાવરા ચરત્થા પઢિમા:-સે મિસ્સૂ વા મિસ્સુળી વા અહાસંથદ્ધ-મેવ સંચારંગં જા-
પજા, તંજહા, પુહ્હવિસિલં વા, કહ્હસિલં વા અહાસંથદ્ધમેવ; તસ્મ લામે સંવસેજા; અલામે
ઇક્કુહ્હણ વા નિસજ્જિણ વા વિહરેજા । ચરત્થા પઢિમા । (૭૦૧)

દુચ્ચેદાણં ચરપ્પહ પટિમાણં અણ્ણયરં પટિમં પઢિવજ્જમાણે તં ચેદ જાત્ત અશ્ષોષસમા-
હીણ પુત્ત વ ણં વિહરતિ । (૭૦૨)

સે મિસ્સૂ વા મિસ્સુળી વા અનિકંચેજ્જા સંચાર પચ્ચપ્પિણિતણ; મે વ્ઝં પુણ સંચાર-
રંગં જાણેજ્જા સચંદં જાવ સંતાણગં તહપ્પગારં સંચારંગં ણો પચ્ચપ્પિણેજ્જા । (૭૦૩)

સે મિસ્સૂ વા મિસ્સુળી વા અનિકંચેજ્જા સંચારંગં પચ્ચપ્પિણિતણ; સે વ્ઝં પુણ સં-
ચારંગં જાણેજ્જા અપ્પદં જાવ સંતાણગં, તહપ્પગારં સંચારંગં ણિલેહિય પઢિલેહિય પમજ્જિય
પમજ્જિય આયાવિય વિણિધૂણિય વિણિધૂણિય તત્તો સંજયામેવ પચ્ચપ્પિણેજ્જા । (૭૦૪)

એ રીતે તેવી ભતનુ સરનારક ભતે માગી લેવું અથવા ગૃહસ્થ પોતે આપવા માટે તો
નિર્દોષ ભણી ગ્રહણ કરવું. એ બીજી પ્રતિજ્ઞા (૬૯૯)

ત્રીજી પ્રતિજ્ઞા આ પ્રમાણે-મુનિ અથવા આર્યાએ પોતે જેના મક્કનમાં નિવાસ કર્યો
હોય તેને ત્યાથીજ જો કંઈ સસ્તારક મળી આવે તો તે ગ્રહણ કરવું અને જો નહિ મળે તો
(આખી રાત) ઉતરતે આસને^૧ અથવા પક્ષાડી વાળી બેશી કરીને ગુન્નરવી. એ ત્રીજી
પ્રતિજ્ઞા (૭૦૦)

ચોથી પ્રતિજ્ઞા આ પ્રમાણે-મુનિ અથવા આર્યાએ જો પથ્થર કે કાંઈ સસ્તારક અથવા
ચોગ્ય પદ્ધતિ પાધરેલુંજ મળી આવે તેનાપર રહેવું. અગર તેમ નહિ મળે તો (આખી રાત)
ઉતરતે આસને કે પક્ષાડી વાળી બેશીને ગુન્નરવી. એ ચોથી પ્રતિજ્ઞા. (૭૦૧)

એ ચારે પ્રતિજ્ઞાઓમાંની કોઈ પણ પ્રતિજ્ઞાને સ્વીકાર કરતા મુનિએ બીજા મુનિને
કોઈ વખતે પણ શિક્ષારવું નહિ કારણ કે તેઓ સર્વે પરસ્પરની સમાધિથી જિનાગ્ધમાં રહી
સરખાપણે રહેલા છે. (૭૦૨)

મુનિ અથવા આર્યાએ બ્યારે લીધેલું સસ્તારક ગૃહસ્થને પાછું આપવું પડે ત્યારે જો
તે સસ્તારક ધણ કે ઝીણા છવજનુવાળું જણાય તો તે પાછું નહિ આપવું (૭૦૩)

કિંતુ બ્યારે તે ધણ કે છવજનું રહિત જણાય ત્યારે જોઈ તપાસી પ્રમાર્જન કરી
તરફમાં તપાવી તપાવી (યતનાથી) ઝાટકી કૂટકીને ત્યારબાદ યતના પૂરક ગૃહસ્થને પાછું
આપવું. (૭૦૪)

સે મિક્તુ વા મિક્તુણી વા સમાણે વા વસમાણે વા ગામાણુગામં દૂઢજ્જમાણે પુવ્વા-
મેવ ણ પણ્ણસ્સ ઉચ્ચારપાસવણભૂમિ પઢિલેહેજ્જા । કેવલી^૧ વૃયા “ આયાણં મેયં ” ।
અપઢિલેહિયાપ્પ ઉચ્ચારપાસવણભૂમીપ્પ મિક્તુ વા મિક્તુણી વા, રાજો વા વિયાલેવા ઉ-
ચ્ચારપાસવણ પરિટ્ટવેમાણે પયલેજ્જ વા પવલેજ્જ વા । સે તત્થ પયલમાણે વા પવલમાણે વા હત્થ વા
પાયવા જાવ લ્હસિજ્જા, પાળાણિ વા જાવ વવરોવેજ્જા । અહ મિક્તુણં પુદ્ધોવદ્ધિદા જાવ જ
પુવ્વામેવ પણ્ણસ્સ ઉચ્ચારપાસવણભૂમિ પઢિલેહેજ્જા । (૭૦૫)

સે મિક્તુ વા મિક્તુણી વા અમિકંસેજ્જા સેજ્જાસંધારગભૂમિ પઢિલેહિયપ્પ, ણળત્થ
આયરિણ વા ઉવજ્જાણ વા જાવ ગગાવચ્છેદ્ધણ વા વુદ્ધેણ વા સેહેણ વા ગિલાણેણ વા
આપ્પસે^૨ વા અતેણ^૩ વા મજ્જેણ વા સમેણ વા વિસમેણ વા પવાણ વા ણિવાણ વા
તથો સજયામેવ પઢિલેહિય પઢિલેહિય પમગ્ગિય પમગ્ગિય વહુફાસુયં સેજ્જાસંધારગં
સયરેજ્જા । (૭૦૬)

સે મિક્તુ વા મિક્તુણી વા વહુફાસુયં સેજ્જાસંધારગ સંધરિત્તા અમિકંસેજ્જા વહુ-
ફાસુપ્પ સેજ્જાસંધારપ્પ દુરુહિત્તપ્પ । (૭૦૭)

સે મિક્તુ વા મિક્તુણી વા વહુફાસુપ્પ સેજ્જાસંધારપ્પ દુરુહમાણે સે પુવ્વ મેવ તસી-
સોવરિયં કાયાં પાપ્પ ય પમગ્ગિય પમગ્ગિય તત્તો સંજયામેવ વહુફાસુપ્પ સેજ્જાસંધારગો દુરુ-
હિત્તા તથો સજયામેવ વહુફાસુપ્પ સેજ્જાસંધારપ્પ સપ્પજ્જા । (૭૦૮)

૧ અન્નયેતિયોજ્ઞં ૨ પ્રાગ્વર્ણકેન વા ૩ ફત્ત સસમ્યયે તૃતીયા.

મુનિએ કે આર્યાએ કોઈ પણ મ્થળે રહેનાં કે ગ્રામાનુગ્રામ ફરતાં શરૂઆતમા ત્યાં
ખગ્ગુપાણીની ભૂમિ ભેદ તપાસી રાખવી. નહિ તો તે દોષ પાત્ર થાય છે એમ કેવળ-
જ્ઞાનિએ જણાવ્યું છે. કારણ કે વગર તપાસેલી જગ્યામા મુનિ કે આર્યા શતવિંશતે વડી
નીત કે લઘુનીતને છાટતા થકા પડે કે આખરે તો હાથપગ કે ઈંદ્રિયનો પણ ભગ થઈ
જાય તથા જીવજતુની વિગધના થાય. માટે મુનિને એવી ભલામણ છે કે તેમણે પ્રથમથીજ
તે જગ્યા ભેદ તપાસી રાખવી (૭૦૫)

મુનિ અથવા આર્યાએ સુવા માટે અગાઉથી જમીન તપાસી રાખવી અને એવે પ્રમગે
આચાર્ય, ઉપાધ્યાય, ગણુવચ્છેદક, તથા વૃદ્ધ, બાળ, બિમાર કે પ્રાહુણા મુનિના માટે રખા-
યલી જગ્યા છોડી બાકીની બીજી જગ્યામા છેડે કે વચ્ચમાં સરખી જમીનમા કે ખરખરડીમાં
ખડુપવન વાળીમાં કે પવન વિનાનીમાં મુનિએ યતના પૂર્વક ભેદ તપાસી પુછ પ્રમાણેને
નિર્ણય શય્યા પાથરવી (૭૦૬)

મુનિ કે આર્યાએ ઉપર જણાવ્યા મુજબ નિર્ણય શય્યા પાથરીને તેવી શય્યામા આ-
લોટવા ચલાવુ. (૭૦૭)

મુનિ અથવા આર્યાએ શય્યા પર સૂતી વખતે શરૂઆતમાંજ મસ્તકથી પગ લગીના
શરીરને પ્રમાણ પ્રમાણેને યતના પૂર્વક તે શય્યા ઉપર શયન કરવું (૭૦૮)

સે મિત્રુ વા મિત્રુગી વા યદુકામુણ સેજ્ઞામયારણ સયમાણે જો અણમણમ્ય હ્યે-
ણ હ્યે પાંચ પાંચ કાણ કાય આર્માણજ્ઞા । સે અણામયમાણે તજા મંજયામેવ યદુકા-
મુણ સેજ્ઞાસંચારણ સણજ્ઞા । (૭૦૯)

સે મિત્રુ વા મિત્રુગી વા ઝસતમાણે વા જીસતમાણે વા કાસતમાણે વા ઝીયમાણે
વા લંભાયમાણે વા ડહોણ વા વાતગિયમે વા ક્રેમાણે પુવામેવ આસય^૧ વા પોમય^૨
વા પાળિયા પરિપિહિતા તથા મંજયામેવ ઝસસેજ્ઞ વા જાવ વાયગિયમે વા કરેજ્ઞા । (૭૧૦)

સે મિત્રુ વા મિત્રુગી વા, સમા વેગયા સેજ્ઞા મવેજ્ઞા, વિસમા વેગયા સેજ્ઞા મ-
વેજ્ઞા, પવાતા વેગયા સેજ્ઞા મવેજ્ઞા, ણિવાતા વેગયા સેજ્ઞા મવેજ્ઞા, મસરક્ષા વેગયા
સેજ્ઞા મવેજ્ઞા, અપ્પમસરક્ષા વેગયા સેજ્ઞા મવેજ્ઞા, મદંમમસગા વેગયા સેજ્ઞા મવેજ્ઞા,
અપ્પદસમસગા વેગયા સેજ્ઞા મવેજ્ઞા, સપરિસાદા વેગયા સેજ્ઞા મવેજ્ઞા, અપરિસાદા વે-
ગયા સેજ્ઞા મવેજ્ઞા, સઠ્ઠમગા વેગયા સેજ્ઞા મવેજ્ઞા, ણિસ્વમગા વેગયા સેજ્ઞા મવે-
જ્ઞા, તદ્દપ્પમારાહિ સેજ્ઞાહિ સવિજ્ઞાનાર્ણાહિ પગાહિતવરણ^૩ વિહાર વિહરેજ્ઞા, જો કિંચિદિ
ગિલાણજ્ઞા । (૭૧૧)

પંચ મ્હલુ તસ્મ મિત્રુસ્સ મિત્રુગીણ વા સામગિયં જં મદ્વદ્દેહિં સહિતે સદા જ-
ણજ્ઞાસિ સ્તિ વેમિ । (૭૧૨)

૧ આસ્યં મુત્તં ૨ પાંચ્યં અધિષ્ઠાનં ૩ પ્રગૃહીતતરં સુદુ ગૃહીતં.

મુનિ અથવા આર્યાએ શ્રાયામાં શ્રયન કરતાં કોઇ કોઇના હાથ પગ કે શરીરને અડકું
નહિ. અને વગર અડકે યતના પૂર્વક નેવી સથામાં સુવું. (૭૦૯)

મુનિ અથવા આર્યાએ સૂતા બાદ શ્વાસોશ્વાસ લેતાં ખાંસી કરતા, ઈંદ્રિયાં, જૂંબા કે
ઉદગાર કરતાં યા વાતોશ્વર્ગ કરતાં પોતાના મુખ કે અધિષ્ઠાનને હાથથી ઢાંકી યતના પૂર્વક
તે કરવાં. (૭૧૦)

મુનિ અથવા આર્યાને શ્રવા માટે કોઇ વખતે સરખી જગા મજે કોઇ વખતે ખરખચડી
મજે, કોઇ વખતે પવનવાળી મજે કોઇ વખતે બધીઆર મજે, કોઇ વખતે કચડાવળી મજે
કોઇ વખતે સાદ્ર દરેલી મજે, કોઇ વખતે ઝાંસમચ્છરવાળી મજે કોઇ વખતે ઝાંસમચ્છર
રહિત મજે, કોઇ વખતે પડેલી ખડેલી મજે કોઇ વખતે આબાદ મજે, કોઇ વખતે બચ
બરેલી મજે કોઇ વખતે નિર્ભય મજે, એમ વિચિત્ર પ્રકારની જગાઓ મળતાં મુનિ તથા
આર્યાએ સર્વને સરખી રીતે ગ્રહણ કરી સમભાવપણે વર્તવું. દંઈ પણ નરમ ગરમ ન
થવું (૭૧૧)

એજ મુનિ અને આર્યાના આચારની પૃથક્તા છે કે તેમણે સર્વ કાર્યોમાં હમેશાં કન્યાહી
થઈ રહેવું, એમ હું કહું છું. (૭૧૨)

ઈર્ચાચંદ્ર દ્વાદશમધ્યયન.

[પ્રથમ ઉદ્દેશ]

“અવસુવગતે સ્વલુ વાસાવાસે, અભિપચુદ્દે^૧, વહવે પાળા અભિસમ્મૂયા, ગ્રહવે વીયા અ-
હુણુદ્મિજા, અતરા સે મગ્ગા વહુપાળા વહુવીયા જાવ સંતાળગા, અળ્લોક્કતા પયા, ણો વિ-
ળ્લાયા મગ્ગા,” સેવં ણઘ્ઘા ણો ગામાણુયામં દૂર્હજ્જેજ્જા, તઓ સજયાનેવ વાસાવાસ ઉવહ્લિ-
યજ્જા । (૭૧૩)

સે મિક્કલૂ વા મિક્કલુણી વા સે જ્ઞં પુણ જાણેજ્જા ગામં વા જાવ રાયહાણિ વા-હમંસિ
સ્વલુ ગામંસિ વા જાવ રાયહાણિસિ વા ણો મહત્તી વિહારમૂમી^૨, ણો મહત્તી વિચારમૂમી^૩,
ણો સુલભે પીઠ-ફલ્લા-સેજ્જા-સંચારણ, ણો સુલભે ફાસુણ વંચ્છે^૪ અહેસણિજ્જે, વહવે જાત્ય
સમણ-માહણ-અતિદિ-કિવણ-વળીમગ્ગા વવાગયા વવાગમિસ્સંતિ ય, અચ્ચાદ્ધણા વિત્તી, ણો
પણ્ણસ્સ ણિક્કલમણપવેસાણ જાવ ધરુમાણુભોગાચિંતાણ, -સે વં ણઘ્ઘા તહ્પ્પગારં ગામં વા ગગરં
વા જાવ રાયહાણિ વા ણો વાસાવાસં ઉવહ્લિયજ્જા । (૭૧૪)

૧ પયોધર કૃતિશેષ: ૨ સ્વાધ્યાયભૂમિ: ૩ વીહંગમનભૂમિ: ૪ ઉપણીય:

અધ્યયન ખારમું.

ઈર્ચા.^૧

પહેલો ઉદ્દેશ.

મુનિ અથવા આર્યા એવું જાણે કે “વરસાદની રૂપ આવી ચૂકી છે, વરસાદ વરસ્યો
છે, ધણા જીવજતુ ઉત્પન્ન થયા છે, ધણા અંકુર ધૂટ્યા છે, રસ્તાઓ તેઓ વડે ભરાઈ
ગયા છે અને તેઓના પર વધુ આવજન થતી અટકી પડ્યાથી તેઓ પૂરેપૂરા માલમ પલુ
પડી શકતા નથી” તો તેમણે ગામોગામ ફરવાનું બધ કરી વર્ષાકાલના (ચાર મહિના)
હળી એક મુકામે નિવાસ કરવો (૭૧૩)

જે ગામ કે શહેરમાં મુનિને યોગ્ય મોહોટી ભણવા કરવાને અનુકૂળ પડતી જગા ન
હોય અથવા ખરચુ પાણીની સવલ પડતી જગા ન હોય અથવા મુનિને જોઈતા પાટ આ-
જોટ કે દર્શાદિકના પાથરણાં કે શુદ્ધ આહારપાણી મળી શકતા ન હોય અથવા બ્યાં ધ-
ણાજ ભિક્ષુકો આવી વસેલા હોય કે આવવાના હોય જ્યેથી મુનિને ભણવા ગણવામાં
કંઈ પલુ અડચણ પડે તો તેવા ગામ કે શહેરમાં વર્ષાકાળ ગુબરવા માટે નિવાસ નહિ
કરવો. (૭૧૪)

૧ ફરવ કે ચાલવું હાલવું

સે મિત્રુ વા મિત્રુણી વા સે વૃં પુગ જાળેજ્ઞા ગામ વા જાવ ગયઠાણિ વા-હમોય સલુ ગામોમિ વા રાયહાણિમિ વા મહતી વિઠારમૂમી, મહતી વિચારમૂમી, મુલમં જત્ય પાંદ-ફલગ સેજ્ઞા-સંધારણ, મુલમે ફામુમ્ વંચ્છે અહેમણિજ્ઞે, જો જત્ય વહવે મમણ જાવ ઉવાગયા ઉવાગમિસંતિય થ, અપાહુણા ચિત્તી, જાવ રાયહાણિસિ વા તતો સંજયામેવ વામાવામં સ્વહિજ્ઞા । (૭૧૫)

અહુણ પૂવં જાળેજ્ઞા, -ચત્તારિ માસા વાસાગં વીઠ્ઠંતા, હેમતાળ ય પંચદસ ગયઠાણે પરિવુમિતે, અંતરા સે મગા સદુપાળા જાવ સંતાળગા; જો જત્ય વહવે મમણ જાવ ઉવાગયા ઉવાગમિસંતિય-સેવં જન્ના જો ગામાણુગામં દૂઢ્ઢેજ્ઞા । (૭૧૬)

અહુણ પૂવં જાળેજ્ઞા, -ચત્તારિ માસા વાસાગં વીઠ્ઠંતા, હેમતાળ ય પંચદસ ગયઠાણે પરિવુમિતે, અંતરા સે મગા અર્પંઠા જાવ સંતાળગા, વહવે જત્ય મમણ જાવ ઉવાગમિસંતિય, સેવં જન્ના તતો સંજયામેવ ગામાણુગામં દૂઢ્ઢેજ્ઞા । (૭૧૭)

સે મિત્રુ વા મિત્રુણી વા ગામાણુગામં દૂઢ્ઢેજ્ઞમાણે પુરબો જુગમાયં^૧ પેહમાણે વૃદ્ધુ તમે પાળે વહુ^૨ પાયં રીણ્જા, સાહુ^૩ પાયં રીણ્જા, વસ્ત્રપ્પ પાયં રીણ્જા, ટિરિચં વા કટ્ટુ પાદં રીણ્જા^૪, સતિ પરક્કમે સંજતામેવ પરક્કમેજ્ઞા, જો વજ્જુયં ગચ્છેજ્ઞા, તતો સંજયામેવ ગામાણુગામં દૂઢ્ઢેજ્ઞા । (૭૧૮)

૧ યુગમાત્રં ચતુર્હસ્ત પ્રમાણં. ૨ વહુત્ય. ૩ સંહત્ય. ૪ અયં ચાન્ય માર્ગામાથે વિધિઃ સતિવતસ્મિન્ તેનૈવગચ્છેત્.

જે ગામ કે શહેરમાં બાણવા ગણવાને તથા ખસતુ પાણીને અનુકૂળ પડતી વિશાળ જગા મળી આવે તથા ભેદતી વસ્તુ કે આહાર પાણી મળવા સુલભ પડે અને ઝાઝા બિમ્બુકો પણ આવેલા કે આવવા ના ન હોય તેને સ્થળે મુનિએ વર્ષાકાળ ગુન્નરવો. (૭૧૫)

ત્યારે એમ જણાય કે વર્ષાકાળના ચાર માસ વહી ગયા છે તેમજ હેમન રતુના પદર દિવસ પણ પસાર થયા છે, છતા હજુ એક ગામથી ખીન્ને ગામ જવાના રસ્તાઓ જીવનંતુ તથા વનસ્પતિથી ભરપૂર છે અને તેમના પર હજુ ઘણા લોકો ચાલતા થયા નથી તો તેમ જણાતાં મુનિએ તે વખતે પણ ગ્રામાનુગામ કરવાનું શરૂ નહિ કર્યું. (૭૧૬)

પણ જો એ વખતે રસ્તાઓ અદ્ય જીવનંતુ અને અદ્ય વનસ્પતિવાળા થયેલા હોય અને તેમનાપર લોકોની પણ પૂરતી આવભવ થવા લાગી હોય તો તેનું બાણી યતના પૂર્વક મુનિએ ગ્રામાનુગામ કર્યું. (૭૧૭)

મુનિ અથવા આર્યાએ ગ્રામાનુગામ કરતાં પોતાની આગલનો ચાર હાથ જેટલાં રસ્તો ભેતાં ભેતાં ચાલ્યું. તેમ ચાલતાં તે રસ્તામાં હરતા કરતા જીવનંતુ દેખવામાં આવે અને ખીન્ને રસ્તો મળી આવતો હોય તો તે જીવનંતુવાળો રસ્તો છોડી ખીન્ન રસ્તે જ ચાલ્યું. પણ જો ખીન્ને રસ્તો નહિ મળે તો પોતાનાં પગ જીવનંતુથી આગલ થા પાછલ થા પડ્યો સંભળી સંભાળીને મૂકવાં અને એ રીતે ચાલવું (૭૧૮)

से भिक्षू वा भिक्षुणी चा गामाणुगामं दृष्ट्वैज्जमाणे अंतरा हे पाणाणि, वा वीर्याणि
चा हरियाणि वा उदण् वा मट्ठिया वा अविद्धत्थे, तर्ह परक्कमे णो उज्जुय गच्छेज्जा, तन्नो
संजयामेव गामाणुगामं दृष्ट्वैज्जमा । (७१९)

से भिक्खू वा भिक्खुणी वा गामाणुगामं दृङ्गमाणे अंतरा से विरूवरूपाणि पञ्चति-
काणि दस्सुगायतणाणि मिलक्खुणि अणरियाणि दुस्सन्नप्पाणि दुप्पण्णवणिज्जाणि अकालप-
द्वितोहीणि अकालपरिभोईणि, सति लादे^१ बिहारए सयरमाणोहिं^२ जणवपुहिं णो बिहारवत्ति-
याए पवजेज्जा गमणाए । केवली ब्या 'आयाण मेयं' ते ण वाला "अयं तेणे, अयं उव-
चए, अयं तओ आगर" ति कहु त भिक्खु भट्ठोसेज्ज वा जाय उवहवेज्ज वा, वत्थं प-
डिगाहं कंबलं पायपुच्छण अत्थिदेज्ज वा अत्थिमदेज्ज वा अवहरेज्ज वा परिमवेज्ज वा, ।
अह भिक्खूणं पुब्बोवेट्ठा पत्तिण्णा जाय जं णो तहप्पगाराणि विरूवरूपाणि पच्चतियाणि
दस्सुगायतणाणि जाव बिहारवतियाए णो पवजेज्जा गमणाए, तओ संजयामेव गामाणुगामं
दृङ्गमेज्जा । (७२०)

से भिक्खु वा भिक्खुणी वा गामाणुगामं दुइज्जमाणे अंतरा से भरायाणि वा गणरा-
याणि वा जुवरायाणि वा दोरज्जाणि वा चेरज्जाणि वा विरुद्धरज्जाणि वा सति लावे चिहा-
राए संधरमाणेहिं जणवएहिं णो विहारवत्तियाए पवज्जेज्ज गमणाए । केवली दूया
'आयाण मेय' । ते ण बाला "अयं तेणे," तंसेव जाव णो विहारवत्तियाए पवज्जेज्ज
गमणाए, तसो संजयामेव गामाणुगामं दूइज्जेज्जा । (७२१)

१ लघे श्रेष्ठे २ अन्येषु भार्यदेशेषु सत्सु.

મુનિ અથવા આયોગે આમાનુષામ કરતાં વચ્ચે સ્તામા નાના છવળ તુ, વનસ્પતિના બીજ, વનસ્પતિ, પાણી યા લીલી માટી આથી પડે તે બીજને રસ્તો મળતા છતાં તે રસ્તે ન ચાલવું કિંતુ બીજને રસ્તે ચલના પૂરે ચાલવું (૭૧૯)

મુનિ અથવા આર્યએ ગ્રામાનુશ્રામ કરતા વચગાલે કે દેશના સીમાડે વસેલા હરીલા, જડ, અકાળગારી અને અકાળભક્ષી જૂદી જૂદી જાતના લૂટારા તથા રસેઅશ્વિક અનાય લોકોના વિભાગોમાં ખીજ સારા દેશો વિહાર કરવાને અનુકૂળ મળી આવતા હતાં જવાનું નહિ કરતું કારણ કે તેમ કરતાં કેવળગાનિઓ બહુ દોષ પાત્ર છે, જે માટે મુનિએ ત્યાં જતા ત્યાના અનાય લોકો તે મુનિને ચોર કે જમમુસ ઠેરવીને તેને અનેક ઉપદ્રવ કરે या તેના વસ્ત્રપાત્ર લૂટી લે या ચોરી લે. માટે મુનિને એ ભલામણ છે કે તેણે તેવા પ્રાતમા જવાનું નહિ કરવું (૭૨૦)

વળી જે પ્રાતોમા કોઈ રાજન નહિ હોય ત્યાં અનેક જથ્થુ રાજ્ય કરતાં યથા પડ્યા હોય ત્યાં રાજ્ય કરતાં બહુ લઘુવપનો ત્યાં જે રાજ્ય ચાલતા હોય ત્યાં એક બીજાના વિરોધી રાજ્ય યથા પડ્યાં હોય તેવા પ્રાતોમા, બીજા સારા દેશો વિહાર કરવાને અનુકૂળ મળી આવતા છતાં વિહાર નહિ કરવો, કારણ કે કેવળશાનિએ તેમ કરવું નિષિદ્ધ થયું છે જે માટે મુનિએ તેવા સ્થળે જતા ત્યાંના લોકો તેને ચોર કે જામુસ ઠેરવી અનેક અડચણો પાડશે. માટે મુનિને એવી ભક્ષમણ છે કે તેણે તેવા પ્રાતોમા નહિ જતા બીજા સારા પ્રાતોમાં સભાગ પૂર્વક ધરના રહેવું. (૧૭૨)

સે મિકલ્ વા મિકલ્ણી વા ગામાણુગામં દૂઝ્જમાણે અંતરા સે વિહં સિયા.-મે જ્ઞં પુણ વિહં^૧ જાણેજ્જા દુગાહેણ વા દુર્યાહેણ વા તિયાહેણ વા વચ્ચાહેણ વા પંચાહેણ વા પાટણેજ્જ વા, ણો પાટણેજ્જ વા, તહપ્પગારં વિહં અણેગાહગમણિજ્ઞં સત્તિ છાદે જાવ ણો વિહારવત્તિયાણ પવજ્જેજ્જ ગમણાણ. કેવલી વૂયા 'આયાણ મેયં' । અંતરા સે વાસંસિ વા પાણેસુ વા વીણેસુ વા હરિણેસુ વા વડણેસુ વા મરિયાણ વા અવિન્દત્થાણ । અહ મિકલ્ણં પુવ્વોવદિદુ જાવ જં તહપ્પગારં અણેગાહગમણિજ્ઞં જાવ ણો ગમણાણ, તત્તો સંજયામેવ ગામાણુગામં દૂઝ્જેજ્જા ગમણાણ । (૭૨૨)

સે મિકલ્ વા મિકલ્ણી વા ગામાણુગામં દૂઝ્જમાણે અંતરા સે ણાવાસંતારિમં ઉદયં સિયા, સે જં પુણ ણાવં જાણેજ્જા-અસંજણ મિકલ્ણપહિયાણ કિણેજ, વા પામિચ્છેજ વા, ણાપાણ વા ણાવાપરિણામં કટ્ટ^૨, થલાઓ વા ણાવં જલંસિ ઓગાહેજ્જા, જલાઓ વા ણાવં થલંસિ ર-ક્કસેજ્જા, પુણં વા ણાવં વસંસિચ્છેજ્જા, સણં વા ણાવં ઉપ્પીલાવેજ્જા, તહપ્પગારં ણાવં વદુગા-મિણિ વા અહેગામિણિ વા તિરિયાગામિણિ વા પરં જોયણમેરાણ અદ્ધજોયણમેરાણ અપ્પતરો^૩ વા મુજ્જતરો^૪ વા ણો દુરુહેજ્જ ગમણાણ । (૭૨૩)

સે મિકલ્ વા મિકલ્ણી વા પુવ્વામેવ તિરિચ્છસંપાતિમં ણાવં જાણેજ્જા, જાણિત્તા સે ત-માયાણ^૫ દુગંત મવકમિત્તા મંદગં પહિલેહેજ્જા, પહિલેહિત્તા દુગાઓ મોયણમંદગં કરેજ્જા,

૧ અનેકાહગમનીયઃ પંથાઃ । ૨ કુર્યાદિત્યર્થઃ ૩-૪-હમે માર્ગવિશેષણે ૫ જ્ઞાત્વા.

મુનિ અથવા આર્યાને આમાનુશામ કરતાં વચ્ચે કોઈ મોહોડું મેદાન ઉદ્ધવવાનુ આવી પડે કે નેતુ છેડુ આપો એક દિવસ કે બે ત્રણ ચાર યા પાંચ દિવસ આસ્થાથીજ મુ-ળી શકે યા નહિ પણ મળી શકે, તેવા બહુ લાંબા રસ્તે બીજો દુકો રસ્તો મળી આવતાં છતાં નહિ ચાલવું કારણ કે તેવે લાખે રસ્તે ચાલતા કેવળજાનિએ અનેક દોષ બતાવ્યા છે. જે માટે ત્યાં લાખો વખત ચાલવાનુ હોતાં વચ્ચે કદાચ વરસાદ આવી પડે તો તે રસ્તામાં શવજનતુ, વનસ્પતિ, પાણી તથા લીલી માટી ભરાઈ જાય છે. માટે મુનિએ તેવે માર્ગે નહિ ચાલવું. (૭૨૨)

મુનિએ વહાણ પર ક્યારે ચઢવું ?

મુનિ કે આર્યાને એક ગ્રામથી બીજે ગ્રામ જતા વચ્ચે કદાચ વહાણથીજ તરી-શ-કાય એટલું પાણી આવે તો તેમણે આ પ્રમાણે વર્તવું -જે વહાણ અસંયમી ગૃહ્યે સાધુના માટેજ વેચાતું લઈ રાખ્યુ હોય યા છીછીનુ લઈ રાખ્યુ હોય યા અદલબદલ કરી રાખ્યું હોય યા સ્થળથી જળમાં કે જળથી સ્થળમાં લાવેલું હોય યા ભરેલું હોતા ખાલી કર્યું હોય યા ખૂચી ગએલું હોતાં ઊપડાવી રાખ્યુ હોય તેવા જૂદી જૂદી દિશા તરફ જતા વહાણ પર ચાર ગાઉ યા બે ગાઉ ઝાઝા યા ચોડા રસ્તા લગી પણ ચડવું નહિ. (૭૨૩)

કિંતુ જે વહાણને ગૃહ્યે પોતાના માટે તે પાણીના આરખાર લઈ જવાના હોય તેવા વહાણની મુનિ કે આર્યાએ શરૂઆતમાં તપાસ કરવી. તપાસ કરતાં તે માલમ પડ્યાથી મુનિએ એકાંત સ્થળમાં આવી પોતાના ઉપકરણ પાત્ર જોઈ તપાસી લેવા. તે તપાસી લ-

કરિતા સમીસોવરિયં કાર્યં પાપુ ય પસજેજ્ઞા, પમજ્ઞિતા સાગારિયમત્ત પચક્ષાપુજ્ઞા, પ-
ષદ્દાદિતા ઇશં પાપં જલે ક્ષિપા^૧ ઇગ પાપં ચલે ક્ષિપા, તથો સંજયામેવળાવં દુરુદ્દેજ્ઞા । (૭૨૪)

સે મિત્તુ વા મિત્તુણી વા જાવ દુરુદ્દમાણે જો જાવાળુ પુરબો દુરુદ્દેજ્ઞા, જો જા-
વાળુ અગ્ગલો દુરુદ્દેજ્ઞા, જો જાવાળુ મજ્જતો દુરુદ્દેજ્ઞા, જો યાહાઓ પગિલ્લિમય પગિલ્લિમય,
અંગુલીયં ડવદંસિય ડવદંસિય ડળ્લનિય ડળ્લનિય જિજ્ઞાસુજ્ઞા । (૭૨૫)

સે જં પરો^૨ જાવાગતો જાવાગયં વળ્લજ્ઞા “ આડસંતો સમણાં, ઇયં તુમં જાવં ડહ-
સાહિ વા વોક્કસાહિ વા લિલાહિ વા, રજ્જુળુ ધા ગદ્દાય આગસાહિ ” જો સે-યં પરિસં પ-
રિયાણેજ્ઞા, તુસિણીઓ ડવેદેજ્ઞા । (૭૨૬)

સે જં પરો જાવાગતો જાવાગયં વળ્લજ્ઞા “ આડસંતો સમણા, જો મંચાણસિ જાવં ડહ-
સિત્તળુ વા વોક્કસિત્તળુ વા સિલિત્તળુ ધા રજ્જુદાળુ વા ગદ્દાય આકમિત્તળુ, આદર^૩ ઇતં
જાવાળુ રજ્જુયં, સય પેવ જં વયં નાવં ડહ્હસિસ્સામો વા જાવ રજ્જુળુ ધા ગદ્દાય આકમિ-
સ્સામો, ” જો સે-યં પરિસં પરિયાણેજ્ઞા, તુસિણીઓ ડવેદેજ્ઞા । (૭૨૭)

સે જં પરો જાવાગલો જાવાગયં વળ્લજ્ઞા “ આડસંતો સમણા, ઇયં તા તુમં જાવં અ-

૧ કૃત્વા. ૨ નાવિક. ૩ આનય.

ઈ એક તરુ ધરી પગથી માથા લગીના શરીરને પ્રભાવિત કરવું. તે કર્યા બાદ સાગારી
આણસણુ ગ્રહણ કરવું. તે ગ્રહણ કરીને પછી એક પગ પાણીમાં ધરતા એક પગ સ્થ-
ળમાં (એટલે પાણીના ઊપર) ધરતા વહાણુ પર ચડવું (૭૨૪)

મુનિ અથવા આર્યાએ વહાણુપર ચડતા વહાણુના ભોખરે જઈ ન બેસવું તથા સર્વથી
અગાઉ ચડી ન બેઠાવું તથા વહાણુના વચ્ચેવચ્ચ પણ ચડી ન બેઠાવું તેમજ શરૂઆતમાં
વહાણુના બાહરે ઊભા હોના વહાણુના પડખાઓને પકડી આંગળીઓ વડે તાકી તાકીને યા-
ઊંચા ઊંચા થઈને તેના આંદર બેઠાવું પણ નહિ કરવું (૭૨૫)

વહાણુપર ચડેલા મુનિને વહાણુવાળા લોકો એમ કહે કે “ હે આયુષ્મન્ શ્રમણ, તમે
આ વહાણુને (અમુક દિશા તરફ) બેચો યા વાળો યા એમાંનાં સામાનને દરિયામાં કે
નીચે ફેંકો યા દોરડાંઓ બેચો ” તો મુનિએ તે વાત કરવા કમ્બલ નહિ થવું કિતુ અગોસ્થા
રહી ધર્મધ્યાન કર્યા કરવું. (૭૨૬)

વહાણુપર ચડેલા મુનિને વહાણુવાળા લોકો એમ કહે કે “ હે આયુષ્મન્ શ્રમણ, તમે
આ વહાણુને બેચવા કરવામાં તથા એમાંના સામાનને ફેંકી દોરડાંઓ તાણવાના કામમાં અ-
શક્ત છો તો અમુક દોરડું અને લાવી આપો, અમે પોતે વહાણુને વાલવા કરવાનું કરતા
રહીશું ” આવું સાંભળી મુનિએ તેમ પણ કમ્બલ નહિ કરવું કિતુ જ્ઞાન રહી ધર્મ ધ્યાન
ધ્યાયા કરવું (૭૨૭)

વહાણુપર ચડેલા મુનિને વહાણુવાળા લોકો એવું કહે કે “ હે આયુષ્મન્ શ્રમણ, આ
વહાણુને તમે આ પાટીઆના અલનાઓ કે હલેસાઓવડે યા વાસ કે વળાવડે યા અવલક નમના

હિત્તેણ વા પીઢેણ વા વંસેણ વા વલ્લણ વા અવલ્લણ વા વાહેહિ; ” જો સે યં પરિણં પરિજાણેજ્જા, તુસિણીઓ ઉવેહેજ્જા । (૭૨૮)

સે જં પરો જાવાગઓ જાવાગયં વદેજ્જા “ આઝસંતો સમણા, ઇયં ના તુમં જાવાપ્પ દ્વયં હત્થેણ વા પાપ્પણ વા મત્તેણ વા પઢિગ્ગહેણ વા જાવાઝસ્સિચ્છેણ વા ઝિંસિચ્છાહિ ” જો સે-યં પરિણં પરિજાણેજ્જા । (૭૨૯)

સે જં પરો જાવાગતો જાવાગત વણ્ણા “ આઠમંતો સમણા, ઇતં તો તુમં જાવાપ્પ ઝત્તિંગા^૧ હત્થેગ વા પાપ્પણ વા વાહુણા વા ઝરુણા વા ડદ્દેણ વા સીસેણ વા કાપ્પણ વા જાવાઝસ્સિચ્છેણ વા ચેલેણ વા મદિયાપ્પ વા કુસપ્પણ વા કુરુવિદેણ વા પિહેહિ ” જો સે-ય પરિણં પરિજાણેજ્જા । (૭૩૦)

સે મિક્કવૂ ઘા મિક્કવુણી વા જાવાપ્પ ઝિંતિગેણં ડદ્દયં આસવમાણં પેહાપ્પ ઉવરુવરિ જાવં કજ્જલાયેમાણં^૨ પેહાપ્પ જો પરં ઉવસકમિત્તુ ઇવ વૂયા “ આઠમંતો ગાહ વહ, ઇયં તે જા-વાપ્પ ડદ્દયં ઝિંતિગેણ આસવતિ, ઉવરુવરિ વા જાવા કજ્જલાવેતિ ” ઇત્તપ્પગારં મણં વા વાયં વા જો પુરઓ કટ્ટુ વિહરેજ્જા । અપ્પુસ્સુપ્પ^૩ અવહિલેસ્સે ઇગંતિગણ્ણં અપ્પાણં વિપોસેજ્જ સસાહીપ્પ, તઓ સજયામેવ જાવાસંતારિમે ડદ્દપ્પ અહારિયં^૪ રીપ્પજ્જા । (૭૩૧)

૧ રંથં ૨ સ્થાવ્યમાના મિત્યર્યઃ ૩ અવિમનસ્કઃ ૪ યયાર્યં ભવતિ તથા

હથિચાર વડે આગલ ચલાવો. ” તો આ વાત પણ મુનિએ ન સ્વીકારવી. કિંતુ મૌન રહ્યા કરવું. (૭૨૮)

વહાણુપર ચડેલા મુનિને વહાણુવાળા લોકો એવું કહે કે “ હે આયુષ્મન્ શ્રમણ, આ વહાણુના અદર ભરાતા પાણીને તમે તમારા હાથથી યા પગથી યા વાસણથી કે પાત્રથી યા વહાણુ માહેના પાણી કહાડવાના હથિયાથી બહાર કાઢતા રહો ” તો આ વાત પણ મુનિએ ન સ્વીકારવી કિંતુ મૌન ધરી રહેવું (૭૨૯)

વહાણુપર ચડેલા મુનિને વહાણુવાળા લોકો એમ કહે કે “ હે આયુષ્મન્ શ્રમણ, આ વહાણુમાં પડેલા અમુક છિન્ને તમે તમારા હાથ, પગ, બાહુ, જંગા, ઉદર, મસ્તક, કે આ-ખા શરીર વડે યા વહાણુમાં રહેલા ઉલિચણુ નામના હથિયારવડે યા વસ્ત્ર, માટી, કામળ પત્ર કે કુરુવિદ નામના ઘાસવડે ઢાકી રાખો. ” તો મુનિએ આ વાત પણ નહિ સ્વીકારવી (૭૩૦)

મુનિ અથવા આર્યાએ વહાણુમાં છિદ્ર પડ્યાથી પાણી ભરાતું જોઈ તથા ઉપન બિપરી વહાણુને જૂડતું જોઈ ખીજાને એ વાત જણાવવી નહિ અને પોતે પણ પોતાના મનમાં એ બાબતના સંકલ્પવિરુદ્ધ ધરવા નહિ. કિંતુ જ્ઞાત પણે સ્વસ્વરૂપમાં રમતા રહી એકાંત પ્રદે-શમાં રહીને સમાધિ-ત્થ રહેવું. એ રીતે વહાણુથી પાર પમાતા જળમાર્ગમાં યથા-સુંદરતાએ પ્રવર્તતા રહેવું. (૭૩૧)

પૃથં ચલુ તત્સ મિત્તુસ્સ મિત્તુણીણ વા સામગ્ગિય જં સન્વદ્દેહિં સહિને સઢા જણ-
જાસિ ત્તિ વેમિ । (૭૩૨)

[દ્વિતીય ઉદ્દેશઃ]

સે ણં પરો ણાવાગઓ ણાવાગયં વદેજ્ઞાઃ—“ આઠસતો સમણા, પૃથં તા તુમં છત્તગં
વા જાવ ચમ્મછેયણં વા ગિણ્હાહિ, પુયાણિ તુમં વિરૂવરૂવાણિ સત્થજાયાણિ ધારેહિ, પૃથં
તા તુમ દારગ વા દારિગ વા પજ્ઞેહિ^૧, ” જો સેત્ત પરિણ્ણ^૨ પરિજ્ઞેજ્ઞા, તુસિણીઓ ડ-
વેહેજ્ઞા । (૭૩૩)

સે ણ પરો ણાવાગઓ ણાવાગયં વદેજ્ઞાઃ—“ એસ ણં સમણે ણાવાણ મહાભારિણ^૩ મ-
વતિ, સે ણં વાહાપ્પ ગહાય ણાવાઓ ઉદગસિ પક્કિલવહ, ” એત્તપ્પગારં ગિચ્ચોર્મં સોચ્ચા ણિ-
સમ્મ સે ય ચીવરધારી સિવા સિપ્પામેવ ચીવરાણિ ડવ્વેદ્ધેજ્ઞ વા ગિવ્વેદ્ધેજ્ઞ વા અપ્પોસ^૪
વા કરેજ્ઞા । (૭૩૪)

અહ પુણ એવં જાણેજ્ઞા—અમિકંતદ્ધરકમ્મા ચલુ વાલા વાહાર્હિ ગહાય નાવાઓ ઉદ-
ગસિ પક્કિલવેજ્ઞા, સે પુવ્વામેવ વપ્પેજ્ઞા “ આઠસતો ગાહાવતી, મા સેત્તો વાહાપ્પ ગહાય
નાવાઓ ઉદગસિ પક્કિલવહ, સયં ચેવ ણં અહ નાવાતો ઉદગસિ ઓગાહિસ્સામિ. ” સે ણેવં

૧ પાપય ૨ પ્રાર્થનામિત્યર્થઃ ૩ મંદવત્ મારવાન્ મંડેન વા મારવાન્ ૪ શિરોવેષ્ટનં.

એજ ખરેખર મુનિ અને આર્યાના આચાર્યની સપ્રભુતા છે કે તેમણે બધી બાબતોમાં
સભાળ પૂર્વક વર્તેલુ. (૭૩૨)

બીજો ઉદ્દેશ.

(બહાણુપર ચડવા તથા પાણીમાંથી પસાર થવા વગેરે વિધિ).

બહાણુપર ચડેલા મુનિને બીજા બહાણુપર ચડેલા લોક એવુ કહે કે “ હે આયુષ્મન્
શ્રમણ આ છત્ર યા ચર્મ કાપવાનો હથિયાર પકડ, તથા આ જૂદી જૂદી જાતના હથિયારો
ધરી રાખ, અથવા આ બાળક કે બાળિકાને (કુધ વગેરે) પીવડાવ ” આ હુકમ સ્વીકારવા
નહિ કિંતુ મૌન રહ્યા કરવુ (૭૩૩)

બહાણુપર ચડેલા મુનિ તરફ વહાણુમાનો કોઈ બોલે કે “ આ સાધુ બહાણુ ઉપર બહુ
બોલ્લે કરે છે, માટે એને બાહુથી પકડીને પાણીમાં દેખી દો. ” આવા વાક્યો સાંભળીને
વસ્ત્રધારી મુનિએ તરતજ પોતાના ભારવાલા વસ્ત્રો ઊનારીને હલકા વસ્ત્રો વીંટી લેવા તથા
માથાપર પણ વસ્ત્ર વીંટી લેવું (૭૩૪)

એવામાં તે ફર કર્મી અજ્ઞાણ મનુષ્યો મુનિને બાહુથી પકડી પાણીમાં નાખવા
તૈયાગ થાય તો તેના નાખવાના અગાઉજ મુનિએ કહેવું કે “ હે આયુષ્મન્ યદ્યપ્યે તમારે
મને પકડીને પાણીમાં નાખવાની કશી જરૂર નથી. હું જાનેજ બહાણુથી પાણીમાં ઝીંપવાનું

સે મિક્ત્તુ વા મિક્ત્તુણી વા ગામાણુગામં દૂદ્ધજ્જમાણે ણો પરેહિં સદ્ધિં પરિવવિયા^૧ પરિજવિયા ગામાણુગામં દૂદ્ધજ્જેજ્ઞા । તત્તો સંજયામેવ ગામાણુગામં દૂદ્ધજ્જેજ્ઞા । (૭૪૦)

સે મિક્ત્તુ વા મિક્ત્તુણી વા ગામાણુગામં દૂદ્ધજ્જમાણે અંતરા સે જંઘાસંતારિમે વટ્ટપ્પ સિયા, સે પુલ્લામેવ સસીસોઘરિયં કાયાં પાદે ય પમ્મજ્જેજ્ઞા, સે પુલ્લામેવ પમ્મજ્જિત્તા પુર પાયાં જલે કિચ્ચા પુરં પાયાં થલે કિચ્ચા તત્તો સંજયામેવ જંઘાસંતારિમે વટ્ટપ્પ અહારિયં રી-પુજ્ઞા । (૭૪૧)

સે મિક્ત્તુ વા મિક્ત્તુણી વા જંઘાસંતારિમે વટ્ટપ્પે અહારિયં રીયમાણે ણો હત્થેણ વા હત્થ પાદેણ વા પાદં કાપ્પણ વા કાયાં આમાપુજ્ઞા । સે અણાસાટ્ટપ્પ અણાસાદમાણે તત્તો સંજયામેવ જંઘાસંતારિમે વટ્ટપ્પ અહારિયં રીપુજ્ઞા । (૭૪૨)

સે મિક્ત્તુ મિક્ત્તુણી વા જંઘાસંતારિમે વટ્ટપ્પ અહારિયં રીયમાણે ણો સાયાવહિયાપ્પ ણો પરિદાહવાહિયાપ્પ મહતિ મહાલ્લયાસિ^૨ વટ્ટગાસિ કાયાં વિચોસેજ્ઞા । તત્તો સંજયામેવ જંઘામ્તા-રિમે વટ્ટપ્પ અહારિયં રીપુજ્ઞા । અહપુણ એવ જાણેજ્ઞા પારપ્પ સિયા વટ્ટગામો તીરં પાવણિત્તપ્પ, તત્તો સંજયામેવ વટ્ટલ્લેણ વા સસિણિલ્લેણ વા કાપ્પણ વટ્ટગતીરે ચિટ્ટેજ્ઞા । (૭૪૩)

સે મિક્ત્તુ વા મિક્ત્તુણી વા વટ્ટલ્લં વા કાયાં સસિણિલ્લં વા કાયાં ણો આમ્મજ્જેજ્ઞ વા પમ્મજ્જેજ્ઞ વા । અહપુણ એવં જાણેજ્ઞા, વિગત્તોદપ્પે મે કાપ્પ હિણ્ણલિણેહે, તદ્દપ્પગારં કાયાં આ-મ્મજ્જેજ્ઞ વા જાવ પયાવેજ્ઞ વા । તત્તો સંજયામેવ ગામાણુગામં દૂદ્ધજ્જેજ્ઞા । (૭૪૪)

૧ ઋતુ મુદ્ધાપં કુર્વન્ ૨ વક્ષસ્થનાદિપ્રમાણે

મુનિ અથવા આર્યાએ આમાનુઆમ કરતાં માર્ગમા મળેલા ગૃહસ્થો સાથે બહુ બકબકારો કરતા નહિ ચાલવું. કિંતુ સભાળ પૂર્વકજ ચાલતા રહેવું. (૭૪૦)

મુનિ અથવા આર્યાને આમાનુઆમ કરતા વચગાથે જઘા^૩ પ્રમાણુ પાણી બિતરવાનુ આવે ત્યારે તેમણે આખા શરીરને પ્રમાર્જન કરી એક પગ જળમા ધરતા અને એક પગ સ્થળમાં ધરતા સભાળપૂર્વક રૂડી રીતે તે જળમાથી પસાર થવું (૭૪૧)

મુનિ અથવા આર્યાએ આવે વખતે હાથ સાથે હાથ, પગ સાથે પગ, તથા શરીર સાથે શરીર લગાવવાં નહિ (૭૪૨)

મુનિ અથવા આર્યાએ જઘાપ્રમાણુના પાણીમાંથી પસાર થતાં શરીરને થડક મેળ-વવા માટે કે બળતરા મટાડવા માટે બોડ પાણીમાં ઝેડાવવું નહિ. કિંતુ જઘા-પ્રમાણુના પાણીમાંથીજ ચાલ્યા જવું અને જ્યારે કંઠો પ્રાપ્ત થાય ત્યારે શરીરપર પાણીની ભિનાશ હોય ત્યાં લગી ત્યાજ થોભી રહેવું. (૭૪૩)

મુનિ અથવા આર્યાએ એ વખતે શરીરને ધસવું કે તપાવવું નહિ. પણ જ્યારે ભિનાશ પોતાની મેળે બોડી ગએલી જણુથ ત્યારે શરીરને છાટી છુંડી તડકે તપાવી કરીને આમાનુઆમ કરવાનુ શરૂ કરવું. (૭૪૪)

સે મિત્રુ વા મિત્રુગી વા ગામાણુગામં દૃઢજમાણે જો મદિયામણુંદિ પાણુંદિ હરિયાણિ છિંદિય છિંદિય વેજુજિય ચિફાલિય ડમ્મગંગ હરિયવધાણ ગચ્છેજ્ઞા; “ જદેય પાણુંદિ મદિયં છિપ્પામેવ હરિતાણિ અવહરંતુ.” માદ્દુટ્ટાણ નંકામે । જો મત્તં કરેજ્ઞા । મે પુત્તાનેવ અપ્પહરિયં મગ્ગં પઢિલેજ્ઞા, તઓ સંજયામેવ ગામાણુગામં દૃઢજેજ્ઞા । (૭૪૫)

સે મિત્રુ વા મિત્રુગી વા ગામાણુગામં દૃઢજમાણે અંતરા સે વપ્પાણિ વા ફહિહાણિ વા પામારાણિ વા તોરણાણિ વા અગ્ગલાણિ વા અગ્ગલપામ્મગાણિ વા ગટ્ટાઓ વા ટરીઓ વા સતિ પરક્કમે સંજયામેવ પરક્કમેજ્ઞા, જો ડઙ્ગુયં ગચ્છેજ્ઞા । કેવલી વૃથા ‘ આયાણ મેયં । ’ સે તત્થ પરક્કમમાણે પયલેજ વા પવહેજ વા । (૭૪૬)

સે તત્થ પયલમાણં વા પવહમાણે વા દક્ખાણિ વા ગુચ્છાણિ વા ગુમ્માણિ વા લયાઓ વા વહ્લીઓ વા તણાણિ વા ગહ્ણાણિ વા હરિયાણિ વા અવલંઘિય અવલંઘિય ડત્તરેજ્ઞા, જે તત્થ પાદિપહિયા ડવાગચ્છંતિ સે પાણી જાણુજ્ઞા, તઓ સંજયામેવ અવલંઘિય અવલંઘિય ડત્તરેજ્ઞા, તઓ ગામાણુગામં દૃઢજેજ્ઞા । (૭૪૭)

સે મિત્રુ વા મિત્રુગી વા ગામાણુગામં દૃઢજમાણે અંતરા સે જવમાણિ^૧ વા મગ્ગાણિ વા રહાણિ વા સચક્કાણિ વા પરચક્કાણિ વા મેળ^૨ વા વિરુવરુવં મંણિવિદ્ધું પેહાણુ સતિ પગ્ગમે સંજયામેવ જો ડઙ્ગુયં ગચ્છેજ્ઞા । (૭૪૮)

૧ ગોપૂમાદિધાન્યાણિ. ૨ સ્કંધાવારનિવેગાદિકં

મુનિ અથવા આર્યાએ આમાનુઆમ કરતાં યીખગથી ખરગયજ્ઞા પોતાના પગોને સાદ કરવાના ઇચ્છિતાથી માર્ગથી આધાપાછા જઈ લીલાવરીને તોડના તોડના દાખતાં દાખતાં કે ઉખેડનાં ઉખેડના નદિ આશુતુ. જો તે પ કરે તો દોષપાત્ર થવાનો, માટે એમ નદિ કરવું. ટિપુ ગુરુઆતમાંજ તેમજો થોડી લીલાવરીવાસા રસ્તો ગોધવા અને તેના વડે આમાનુઆમ કરવું. (૭૪૫)

મુનિ અથવા આર્યાને આમાનુઆમ કરતાં વચગાળે ડિહ્વા, ખામ્મ, ડોટ, તોરણો, આગળીઓ, આગળીઓના પડખાઓ, ખામ્મઓ, કે કોતરો એકાગ્રથાના આવી પડે તો બીજો રસ્તો મળતાં તે રસ્તે પસાર નદિ થવું. કેમકે કેવળજ્ઞાણિએ તેમાં દોષ જણાવ્યા છે. જે માટે તેને રસ્તે આગતાં કદાચ પડી આખડી પણ જવાય. (૭૪૬)

(બીજો રસ્તો ન મળતાં જો તેવેજ રસ્તે જવું પડે તો) ત્યાં પડતાં કે આખડીમાં ગાડ, ગુચ્છ, ગુધ્મ, લાગાઓ, વેણાઓ, ધાસ, બૂઝાઓ, કે ગમે તે લીલાવરીને પકડી પકડીને છોતરવું, અથવા તો ત્યાં જે વડેમાર્ગ આવી પડે તેના હાથની મદદ માગવી અને તેના હાથ પકડી પકડીને તે વિષમ રસ્તો પસાર કરી આમાનુઆમ કરવું. (૭૪૭)

મુનિ અથવા આર્યાએ આમાનુઆમ કરતાં વચ્ચે ધાન્યની યજ્ઞરો, ગાડીઓ, ચો, વસકર કે જૂદી જૂદી સેનાઓ પણ નાખી પડેલી જોઈને બીજો રસ્તો મળતાં તે રસ્તે નદિ આશુતું. (૭૪૮)

સે જં પરો સેનાગતો વ્હેજ્જા, “ આવસંતો વ્પણં સમણો સેનાવ્ અભીનવારિયં કરેહ, સે જં વાહાવ્ ગહાવ્ આગસહ ” સે જં પરો વ્પાહાંહિં ગહાવ્ આગસેજ્જા, તં’ જો સુમજે સિયા જાવ સમાહીવ્ તઓ સંજવાસેવ ગામાણુગામ દૂહ્વજ્જેજ્જા । (૭૪૯)

સે મિક્ખૂ વા મિક્ખુણી વા અંતરા સે પાઠિપદિયા ઉવાગ્છેજ્જા, તે જં પાઠિપદિયા વ્વં વ્હેજ્જા “ આવસંતો સમણા, કેવતિવ્ વ્પસ ગામે રાયહાણી વા ? કેવહ્વા વ્પથ આસા, હરથી, ગામપિંહોલગા^૧, મણુસ્સા, પરિવસંતિ ? સે વહુમત્તે વહુવ્વદવ્ વહુજજે વહુજવસે ? સે અવ્વુદવ્ અવ્વમત્તે અવ્વજજે અવ્વજવસે ? વ્વ-વ્વગારાણિ પસિણાણિ પુટ્ઠો જો આહ્વજ્જેજ્જા, વ્વત્તવ્વગારાણિ પસિણાણિ જો પુચ્છેજ્જા । (૭૫૦)

વ્વયં જલ્લ તસ્સ મિક્ખુસ્સ મિક્ખુણીવ્ વા સામગ્ગિયં । (૭૫૧)

[તૃતીય ઉદ્દેશ :]

સે મિક્ખૂ વા મિક્ખુણી વા ગામાણુગામં દૂતિજ્જમાણે અંતરા સે વ્પગાણિ વા, ફલ્લિ-
હાણિ વા, પાગારાણિ વા, જાવ દરીઓ વા, કૂઢાગારાણિ^૨ વા, પાસાદાણિ વા, જૂમાણિ.

૧ ગ્રામમિક્ષાચરા. ૨ પર્વતોપરિગૃહાણિ

કદાચ જીજ્ઞે રસ્તો ન મળતા તેજ રસ્તે યુનિતે ચાલવું પડે તેવે વખતે કોઈ સૈન્યને માણુસ એવું કહે કે “ અ યુઃમાન સૈનિકો, આ સાધુ આપણા લશ્કરની હીલચાલ જોવાને જનસુસ તરીકે આવેલો છે માટે એને ધક્કા મારી કહાડી મેલો ” આવું કહી તેમ કરવા માટે તોપણ યુનિએ કશો હથેલોક ન લાવવો કિંતુ સમાધિથી વર્તેતા રહેવું. (૭૪૯)

યુનિ અથવા આર્યોને માર્ગે ચાલતા વચ્ચે પડેમાર્ગુઓ મળે અને તેઓ એવું પૂછવા માટે કે “ હે આયુઃમાન શ્રમણ, આ ગામ કે શહેર કેવડું મોટું છે ? તેમજ અહીં કેટલા ઘોડા, હાથી, ભિખારી, કે મનુષ્યો રહે છે ? તથા એમા ભાત પાણી, માણુઓ, અને ધાન્ય ઘણું છે કે યોડું છે ? આવા પ્રશ્નો સામળી તેનો કંઈ જવાબ નહિ વાલવો. તેમજ યુનિએ પોતે પણ એવા પ્રશ્ન કોઈને નહિ પૂછવા (૭૫૦)

એ સમયે યુનિ અને આર્યોઓનો સપર્શ આચાર છે. (૭૫૧)

ત્રીજો ઉદ્દેશ.

(વિહાર કરવાની વિધિ.)

યુનિ તથા આર્યોએ ગ્રામાનુચામ કરતા વચ્ચે આવના કિલ્લા, ખાઈ, કોટ, ગુફાઓ, ટેકરીઓપર રહેલા ઘરો, ભોયરાઓ, ઝાડોથી ગોબતા ઘરો, પર્વત ઊપર આવેલા ઘરો, ઝાડ

હાણિ^૧ વા, રુક્ષાગિહાણિ વા, પન્વચાગિહાણિ^૨ વા, રુક્ષં વા^૩ ચેતિચક્રં^૪, થૂમ વા ચેતિ-
ચક્રં, આર્ધમણાણિ વા, જાવ ઋણાગિહાણિ વા, જો વાહાઓ પગિજ્ઞિય પગિજ્ઞિય અંગુલીયાપ્
ઋહિસિય ઋહિસિય ઋણમિય ઋણમિય ણિજ્ઞાપજ્ઞા । તતો સંજયામેવ ગામાણુગામં દૃઢ-
જેજ્ઞા । (૭૫૨)

સે ભિક્ષુ વા ભિક્ષુણી વા ગામાણુગામં દૃઢજ્ઞમાણે અંતરા સે કચ્છાણિ^૫ વા ટ્વિ-
ચાણિ^૬ વા ણૂમાણિ^૭ વા ત્વચાણિ^૮ વા ગહનાણિ^૯ વા ગહનવિદુગ્ગાણિ વા વણાણિ વા
ચણપન્વચાણિ વા પન્વતવિદુગ્ગાણિ વા પન્વસગિહાણિ વા અગદાણિ વા ત્વલાગાણિ વા દહાણિ
વા ણદીઓ વા વાવીઓ^{૧૦} વા પુક્કરણીઓ વા દીહિયાઓ વા ગુંજાલિયાઓ^{૧૧} વા સરાણિ
વા સરપંતિયાણિ વા સરસરપંતિયાણિ વા, જો વાહાઓ પગિજ્ઞિય જાવ ણિજ્ઞાપજ્ઞા । કે-
વલી વૃથા ‘આયાણ મેયં’ । જે તત્ય મિગા વા પસુ વા, પક્ષી વા, સિરીસિવા વા,
સીહા વા, જલચરા વા, થલચરા વા સ્વચરા વા સત્તા તે વત્તસેજ્ઞ વા વિત્તસેજ્ઞ વા વાદં
વા સરણં વા કલ્હેજ્ઞા “વારેતિ મે અયં સમણે ।” અહ ભિક્ષુણં પુન્નોવદિદુ પતિણ્ણા જં
જો વાહાઓ પગિજ્ઞિય પગિજ્ઞિય જાવ ણિજ્ઞાપજ્ઞા । તતો સંજયામેવ આયરિયવ્વજ્ઞા-
પહિં સોદ્ધં ગામાણુગામં દૃઢજેજ્ઞા । (૭૫૩)

૧ મૂમિગૃહાણિ ૨ ગુહાઃ ૩ વૃક્ષસ્યાધોઽવ્યંતરોઽવિસ્થાનકં ૪ નદ્યામન્નનિન્નપ્રદેશાઃ
૫ અટ્ટવાંવાસાર્થરાજરક્ષિતભૂમયઃ ૬ ગત્તાંદીનિ ૭ નદ્યાવોદિતભૂભાગાઃ ૮ રણ્યક્ષેત્રાણિ ૯
કમલરહિતાઃ વાપ્ય. ૧૦ વીર્યાં ગંભીરાઃ કુટિલા. શ્લઘ્ણાઃ વાપ્યઃ

નીચેના વ્યતરાદિકના અધ્યાનકો, વ્યતરાદિકના અંગો (ગુમટો), મુશાદર શાળાઓ, તથા હરેક
જાતના ધરો હાથે પકડી પકડીને કે આંગળીઓ વડે તાકી તાકીને યા ઈચ્છુ નીચુ થકને
જેવા નહિ કિંતુ રૂડી રીતે સંભાળથી વર્તવું. (૭૫૨)

એજ પ્રમાણે મુનિ અથવા આર્યાએ આમાનુષામ ચાલતાં વચ્ચે આવી પડના નદીના
નજીદિકના નીચા પ્રદેશો, ધાસના જગલો, ખાડાઓ, નદીથી વીંટાયેલી ટેકરીઓ, ઊંડા
ટેકરીઓ, જગલો, ઝાડીથી ભરેલા પર્વતો પર્વતોપરના કિંદનાઓ, પર્વતપરના ધરો, કૃવા, ત-
લાવો, દહે, નદીઓ, વાવડીઓ, પુષ્કરિણીઓ (પૃથોવાળી વાવડીઓ) દીર્ઘિકાઓ, (રમ-
વાની વાવડીઓ) શુભળિકાઓ, (જાડી કુડાળાવાળી વાવડીઓ) સરોવરો, સરોવરોની
હારો, પ્રત્યાદિક સ્થળોને હાથ પકડી પકડીને કે આંગળીઓ વડે તાકી તાકીને જેવા નહિ.
હારણ કે કેવળજ્ઞાનીએ તેમ કરતાં દોષ બતાવ્યા છે. જે માટે તેમ કરના ત્યા જે હર-
ણદિક પશુઓ તથા પક્ષિઓ, સર્પો, સિંહો વગેરે જળચર જાતુઓ, સ્થળચર જાતુઓ તથા
આકાશચારી જાતુઓ રહેલા હોય તે બધા પાત્રી દોડમદોડ કરવા મડે અથવા “અમેને
આ શ્રમણ પાછા વાળે છે” એમ ધારી તેઓ પાછા ગીચ ઝાડીમા આસરો લે એટલા
માટે મુનિઓને એવી ભલામણ છે કે તેમણે તેમ નહિ કરવું. કિંતુ સંભાળ-પૂર્વક આચાર્ય
કે કુપાધ્યાય સાથે આમેઆમ કર્યા કરવું. (૭૫૩)

સે મિક્લુ વા મિક્લુણી વા આયરિયવવજ્ઞાપુર્હિ સર્દિ ગામાણુગામં દૂર્હજ્જમાણે ણો આયરિયવવજ્ઞાયસ્સ હત્યેણ વા હત્યં જાવ અણાસામમાણે તઓ સંજયામેવ આયરિયવવજ્ઞા-પુર્હિ સર્દિ જાવ દૂર્હજ્જેજ્ઞા । (૭૫૩)

સે મિક્લુ વા મિક્લુણી વા આયરિયવવજ્ઞાપુર્હિ સર્દિ દૂર્હજ્જમાણે અંતરા સે પાઢિ-પહિયા ઉવાગચ્છેજ્ઞા । તેણં પાઢિપહિયા સે ઇવં વદેજ્ઞા “ આડસંતો સમણા કે તુઠ્ઠમે ? કઠો વા પુહ ? કહિં વા ગચ્છિહિહ ? ” જે તત્થ આયરિય વવજ્ઞાપુ વા સે માસેજ્જ વા વિયા-ગરેજ્જ વા । આયરિયોવવજ્ઞાયસ્સ માસમાણસ્સ વા વિયાગરેમાણસ્સ વા ણો અંતરામાસં કરેજ્ઞા । તઓ સંજયામેવ અહારાતિણિયાપુ દૂર્હજ્જેજ્ઞા । (૭૫૫)

સે મિક્લુ વા મિક્લુણી વા અહારાતિણિયં ગામાણુગામં દૂર્હજ્જમાણે ણો અહારાતિણિ-યસ્સ હત્યેણ હત્યં જાવ અણાસાયમાણે તતો સજયામેવ અહારાતિણિયં ગામાણુગામં દૂર્હજ્જેજ્ઞા । (૭૫૬)

સે મિક્લુ વા મિક્લુણી વા અહારાતિણિયં દૂર્હજ્જમાણે અંતરા સે પાઢિપહિયા ઉવાગ-ચ્છેજ્ઞા । તેણં પાઢિપહિયા ઇવં વદેજ્ઞા.—“ આડસંતો સમણા, કે તુઠ્ઠમે ? ” જે તત્થ સવ્વ-રાતિણિય સે માસેજ્જ વા વાગરેજ્જ વા । અહારાતિણિયસ્સ માસમાણસ્સ વિયાગરમાણસ્સ વા ણો અંતરામાસં માસેજ્જા । તતો સંજયામેવ ગામાણુગામ દુર્હજ્જેજ્ઞા । (૭૫૭)

સે મિક્લુ વા મિક્લુણી વા ગામાણુગામં દૂર્હજ્જમાણે અતરા સે પાઢિપહિયા આગ-ચ્છેજ્ઞા । તેણં પાઢિપહિયા ઇવં વદેજ્ઞા:—“ આડસંતો સમણા, અબિયાહં પુત્તો પઢિપહે પા-સહ, તંજહા, મણુસ્સં વા ગોણ વા મહિસં વા પસું વા પર્મિલ્લ વા સિરીસિવં વા જલયરં વા,

મુનિ અથવા આર્યાએ આચાર્ય કે ઉપાધ્યાય સાથે વિચરતાં તેમના હાથપગ સાથે પોતાના હાથપગ નહિ અડ્ઠનાવતા તેમની સાથે વિનયપૂર્વક ગામે ગામ ફરવું. (૭૫૪)

મુનિ અથવા આર્યાને આચાર્ય કે ઉપાધ્યાય સાથે ફરતા વચ્ચે કોઈ વટેમાર્ગે એવું પુછે કે “ હે આયુષ્મન્ શ્રમણો તમે કોણ છો ? અને ક્યાથી આવો છો ? અથવા ક્યાં જાઓ છો ? ” ત્યારે તેનો જવાબ મુનિએ ન આપતાં આચાર્ય કે ઉપાધ્યાયે વાળવો, અને તેમણે જવાબ વાળતા મુનિએ વચ્ચમા કશું બોલવું કરવું નહિ કિંતુ સભાગ સાથે વિનયથી નમ્ર થઈ વર્તવું (૭૫૫)

મુનિ અથવા આર્યાએ આમાનુઆમે પોતાથી અધિક ગુણવાળા મુનિ સાથે વિચરતા તેના હાથપગ વગેરે અવયવોને અડકી અડચણ આપવી નહિ. (૭૫૬)

મુનિ અથવા આર્યાએ પોતાથી અધિક ગુણવાન સાધુ સાથે આમાનુઆમ ફરતાં વચ્ચે કોઈ વટેમાર્ગે મળે અને તે પૂછે કે “ હે આયુષ્મન્ શ્રમણો, તમે કોણ છો ? ” તો આનો જવાબ અધિક ગુણવાળા મુનિએ વાળવો અને તેની વચ્ચે બીજા મુનિઓએ કશું ન બો-લવું કિંતુ સભાગ-પૂર્વક વર્ત્યા કરવું. (૭૫૭)

મુનિ અથવા આર્યાને આમાનુઆમ ફરતા વચ્ચે કોઈ વટેમાર્ગે મળે અને તે પૂછે કે “ હે આયુષ્મન્ શ્રમણો, તમે આ રસ્તાપર જો કોઈ મનુષ્ય, બગદ, પાકુ, અન્ય જનવર, પક્ષિ, સર્પ કે જાનવર જવું જોયું હોય તો કહે અને બતાવો ” ત્યારે મુનિ કે આર્યાએ તે

આદ્યકચ્છ દંમેહ.” તં જો આદ્યકચ્છેજ્ઞા, જો દંમેજ્ઞા, જો તેમિં તં પરિણં પરિજાગેજ્ઞા, નુસિળીજો ‘રવેહેજ્ઞા, જાણં ત્રા, જો ‘જાણંતિ ચણ્જ્ઞા । તથો મંજ્યાનેવ ગાનાણુગામં દૂરંજ્જેજ્ઞા । (૭૫૮)

સે મિક્ત્ત્ વા મિક્ત્તુળી વા ગાનાણુગામં દૂરંજ્જમાણે અંતરા સે પાદિપહિયા આગચ્છેજ્ઞા । તેણં પાદિપહિયા एवं વદેજ્ઞા:—“ આરસંતો સમણા, અવિચાદં પુત્તો પદિપહે પાસહ રદ્ગ-પસ્યાણિ કંદાણિ વા મૂલાણિ વા તયાણિ વા પત્તાણિ વા પુષ્પાણિ વા ફલાણિ વા સીયાણિ વા હરિતાણિ વા, રદ્ગં વા સંગિહિયં, અગાળં વા સંગિકિત્તં, સેસં તં ચેવ, સે આદ્યકચ્છ, જાવ, દૂરંજ્જેજ્ઞા । (૭૫૯)

સે મિક્ત્ત્ વા મિક્ત્તુળી વા ગાનાણુગામં દૂરંજ્જમાણે અંતરા સે પાદિપહિયા રવાગ-ચ્છેજ્ઞા । તેણં પાદિપહિયા एवं વદેજ્ઞા:—“ આરસંતો સમણા, અવિચાદં પુત્તો પદિપહે પાસહ સવસાણિ વા જાવ સેણં વા વિરુદ્ધસ્સં સંગિવિદ્ધં; સે આદ્યકચ્છ, જાવ દૂરંજ્જેજ્ઞા । (૭૬૦)

સે મિક્ત્ત્ વા મિક્ત્તુળી વા ગાનાણુગામં દૂરંજ્જમાણે અંતરા સે પાદિપહિયા જાવ “ આરસંતો સમણા, કેવતિપ્ પુત્તો ગામે ત્રા જાવ ગયહાગીંત્રા, સે આદ્યકચ્છ જાવ દૂરંજ્જેજ્ઞા । (૭૬૧)

સે મિક્ત્ત્ વા મિક્ત્તુળી વા ગાનાણુગામં દૂરંજ્જમાણે અંતરા સે પાદિપહિયા જાવ “ આરસંતો સમણા, કેવતિપ્ પુત્તો ગામસ્સ વા યગસ્સ વા જાવ ગયહાગીંત્ર વા મત્તો, સે આદ્યકચ્છ, તહેવ જાવ દૂરંજ્જેજ્ઞા । (૭૬૨)

આપ્પા તેમને કંઈ પણ કહેવું કે બાનાવું નહિ, અને તેમના તે સ્વાધને કશીરીતે પણ સ્વી-કાર ન કરતાં મૌન ધરી રહેવું. અથવા તો ખડું નાણુતાં છતાં પણ (અવસ્થાના નિમિત્તે) “ હું કંઈ નથી નાણુતો ” એમ કહેવું. અને સંભાળપૂર્વક આમાનુશ્રામ કરતા રહેવું. (૭૫૮)

એજ રીતે મુનિ અથવા આર્યાને આમાનુશ્રામ જતાં વચ્ચે કોઈ વરેમાણું મળે અને તે પૂછે કે “ હે આયુષ્મન્ શ્રમજ્ઞો, તમે આ રસ્તે જો કંઈ, મળ, પાન, કૃષ્ણ કૃષ્ણ, ઘીન, વનસ્પતિ, પાણીનો જથ્થો, કે અગ્નિ જોઈ દેખ તો અમને કહો અને બતાવો ” ત્યારે મુનિ કે આર્યાએ તે આપ્પા તેમને કંઈ પણ કહેવું કહવું નહિ અને તેમના તે સ્વાધને કશીરીતે સ્વીકાર ન કરતાં મૌન ધરી રહેવું અથવા નાણુતાં છતાં (અવસ્થા નિમિત્તે) “ હું નથી નાણુતો ” એમ કહેવું. (૭૫૯)

મુનિ અથવા આર્યાને આમાનુશ્રામ જતાં વચ્ચે કોઈ વરેમાણુંઓ મળે, અને તેઓ એવું પૂછે કે “ હે આયુષ્મન્ શ્રમજ્ઞો, આ માર્ગપર તમે ધાન્ય, કે પશુવ નાખી પટેલ જૂદું જૂદું લશ્કર દેખતા હો તો કહો અને બતાવો. ” આવે વખતે પણ મુનિએ કપર પ્રત્યા-હ્વેન મૌન રહેવું અથવા “ હું નથી નાણુતો ” એમ કહેવું. (૭૬૦)

એજ રીતે મુનિ તથા આર્યાને આમાનુશ્રામ જતાં કોઈ વરેમાણુંઓ એવું પૂછે કે હે આયુષ્મન્ શ્રમજ્ઞો, “ અલીથી હવે કયો ગામ કે શહેર આવશે ” ત્યારે પણ મુનિએ કપર પ્રત્યા-હ્વેન મૌન રહેવું અથવા “ હું નથી નાણુતો ” એમ કહેવું. (૭૬૧)

વળી મુનિ કે આર્યાને માર્ગે જતાં કોઈ વરેમાણું એવું પૂછે કે “ હે આયુષ્મન્ શ્રમજ્ઞો, અલીથી ગામ શહેર કે ગજધાનીનો કયો રસ્તો જાય છે તે બતાવો ” તો તે પણ મુનિએ નહિ જણાવવો. (૭૬૨)

સે^૧ નિકલ્ વા મિકલ્ણી વા ગામાણુગામં દૂદ્દજ્જમાણે અંતરા સે ગોળં વિચાલ પઢિ-
પહે પેહાપ્ જાવ ચિલાવેલ્લહ વિચાલ પઢિપહે પેહાપ્ પો તેસિ મીતો ઝમ્મગોળં ગચ્છેજ્જા,
ગો મગ્ગામો મગ્ગં સકમેજ્જા, ગો ગહણં વા, દુગ્ગ વા, અણુપવિસેજ્જા, ગો રુક્ખસિ દુરુ-
હેજ્જા, ગો મહત્તિ મહાલયસિ વદ્યાસિ કાર્યં ધિગ્ગસેજ્જા, ગો વાદ વા સરણં વા સત્થ^૨ વા
કલ્હેજ્જા। અપ્પુણ્ણ જાવ સમાહીપ્ તત્તો સંજયામેવ ગામાણુગામં દૂદ્દજ્જેજ્જા। (૭૬૩)

સે મિકલ્ વા મિકલ્ણી વા ગામાણુગામં દૂદ્દજ્જમાણે અંતરા સે વિહ^૩ સિયા। સેજ્જ
પુણ વિહં જાણેજ્જા, ઇમંસિ સલ્લુ વિહસિ વહવે આમોસગા ડવકરણપઢિયાપ્ સંપિઢિયા ગ-
ચ્છેજ્જા, ગો તેસિ મીતો ઝમ્મગં ચેવ જાવ સમાહીપ્ તત્તો સંજયામેવ ગામાણુગામં દૂદ્દ-
જ્જેજ્જા। (૭૬૪)

સે મિકલ્ વા મિકલ્ણી વા ગામાણુગામં દૂદ્દજ્જમાણે અંતરા સે આમોસગા સંપિઢિયા
ગચ્છેજ્જા। તેગ આમોસગા ઇવં વટેજ્જા:—“ આરસતો સમણા, આહર ઇય વત્થં વા પાય વા
કંચલં વા પાયપુંચ્છણ વા, વેદિ, ણિક્ખિલાહિ; ” તં ગો દેવજ્જા, ણિક્ખિલ્લેજ્જા, ગો વત્થિય વદિય
જાણ્ણા, ગો અજાલિં કટ્ટુ જાણ્ણા, ગો કલ્લુણપઢિયાપ્ જાણ્ણા, ધમ્મિયાપ્ જાણ્ણા, તુમિણી-
યમાવેણ વા સે ણં આમોસગા “સયં કરાણિજ્જ” તિ કટ્ટુ અક્કોસંતિ વા, જાવ ડવદ્ધવંતિ વા વત્થં
વા, પાયં વા, કંચલં વા, પાયપુંચ્છણં વા અર્ચિટ્ટેજ્જ વા જાવ પરિટ્ટવેજ્જ વા; તં ગં ગો ગામસં-

કલમ ૭૫૮-૭૫૯-૭૬૦-૭૬૧-૭૬૨ પેટે જરૂરી ખુલાસો.

આ સ્થળે આગાધરોધકાર જણાવે છે કે “જાણ વા પો, જાણં તિ વણ્ણા” એ અન-
પાઠનો અર્થ એમ કરવા કે “જાણના છતાં પણ, જાણુ એમ ન બોલવું” આમ અર્થ
કરવાથી પહેલું વ્રત પણ મર્યાદાય છે, અને બીજું વ્રત પણ મર્યાદાય છે.

આ તર્ક પ્રમાણે રીક્ષકારની વ્યાખ્યાના વાક્યને પણ એવા જ અર્થમાં બેચનું હોય તો
બેગી શકાય તેમ છે. પરંતુ અહીં રીતે રીક્ષકારથી એવાજ અર્થ નીકળે છે કે “જા-
ણના છતાં પણ હું નથી જાણુનો એમ બોલવું” એમ આજુ અર્થને અનુસરી ભાષાતર
આપું છે, તેમજ જોડાણી શાસ્ત્રે પણ તે રીતેજ ઇત્રેજ્જા અર્થ કર્યો છે, અને વાક્ય-
સર્જન બેગી પણ તેવા અર્થની ઉપસ્થિતિ પહેલી થાય છે, તેપણ બિનશરતના ઉપદેશમાં
જણાવનાર જોડાણાનું કર્મભાન અધ્યક્ષભાન લાગતું હોવાથી આગાધરોધકાર જે તર્ક કરી અર્થાતર
ઉપર દેશયા છે, તે તર્ક પણ લક્ષ્ય રાખવા યોગ્ય છે.

જાણના જાણના વાક્યના અર્થમાં આ તર્ક લખ્યો છે કે કર્મભાન ન જાણ વાલ જાણવાકરુ
ધર્મકથન પૂર્વક માગવા, અથવા મૌન ધરી રહેવું કદાચ તે જણાવે તો તેમના કૃષ્ટ રિવાજને
અનુસરીને મુનિને ધમકાવે અથવા હેરાન કરે કે વસ્ત્રાદિ ઉપકરણ લૂટીએ તો તે વાલ મુ-
નિએ ગામમાં કે દરબારમાં પસરાવવી નહિ. તેમજ કોઈ ગૃહસ્થ પાસે જઈ તેને એવું પણ

૧ આ સૂત્ર જિનકલ્પિના માટેનું છે એમ રીક્ષકારે જણાવ્યું છે. ૨ આ સૂત્ર પણ જિન-
કલ્પને માટે છે.

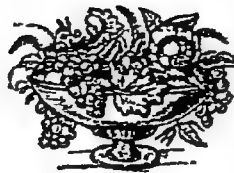
સારિયં કુઝા, જો રાયસંસારિયં કુઝા, જો પરં ડવસંકમિત્તુ વૃક્ષા “ આલસંતો ગાહાવર્ઠે, એતે સ્વલ્લ મે આમોલગા ડવકરણપડિયાપ્ ‘ સંયં, કરણિજં ’ ત્તિ કદુ અક્ષોસંતિ વા જાવ પરિટ્ટ-
વેંતિ વા । યત્તપગારં મગં વા નયં વા જો પુરબો કદુ વિહરેજા, અપ્પુસ્સુપ્ જાવ સમાહીપ્-
તતો સંજયમેવ ગામાણુગામં દૂઢ્ઢેજા । (૭૬૫)

અર્થે સ્વલ્લ તસ્સ મિક્કલુસ્સ મિક્કલુગીપ્ વા સામગ્ગિયં જં સચ્ચદ્રેહિં સહિતે સપા જપ્-
જ્ઞાસિ ત્તિ વેમિ । (૭૬૬)

નહિ કહેવું કે “ હે આયુષ્મન ગૃહસ્થ, આ લૂટાડઝો વસ્ત્રાદિવસ્તુ લૂટ્યા પોતાના હૃદય રિવાજને
અનુસરીને મને ધનકાવે છે, હેરાન કરે છે કે લૂટે છે.” વળી આવી રીતે મનથી-કે સ્ત્રી-
રથી પણ કશી હીલચાલ ન કરવી. કિંતુ ધીરપણે સમાધિથી થલ પૂર્વક આત્મચામ કરતા
રહેવું. (૭૬૫)

એજ મુનિ અને આર્યાના આચારની સપૂર્ણતા છે કે તેમણે બધી બ્રાહ્મતોમાં સવધા-
નીથી વર્તતા રહેવું એમ હું કહ્યું. (૭૬૬)

ભાષાજાતે નામ ત્રયોદશ મધ્યયનમ્ ।

[પથમ હેદેશઃ]

સે મિસ્ત્રુ વા મિસ્ત્રુગી વા હમાદ્ વદ્^૧ આયારાદ્ સોચ્ચા ણિસમ્મ હમાદ્ જળા-
યરિયપુન્નાદ્ જાળેજ્ઞાઃ- જે કોહા વા વાયં વિઝંજંતિ, જે માળા વા, જે માયાણ વા, જે
હોમા વા વાયં વિઝંજંતિ, જાળભો વા ફરુસ ઘયંતિ, અજાળભો વા ફરુસં ઘયંતિ; સન્વ મેતં
સાવજ્ઞં ઘડ્ઝેજ્ઞા વિવેગ માયાણ । (૭૧૭)

ધુવં^૨ હેયં જાળેજ્ઞા, અધુવં વા; અણં વા પાણં વા હાદ્મં વા સાદ્મં વા હમિય,
ળો હમિય; મુંજિય, ણો મુંજિય, અદુવા આગતે, અદુવા ણો આગતે; અદુવા ણ્તિ, અદુવા
ળો ણ્તિ; અદુવા ણ્હિવિ, અદુવા ણો ણ્હિત્તિ; ણ્થવિ આગતે, ણ્થવિ ણો આગતે; ણ્થવિ
ણ્તિ, ણ્થવિ ણો ણ્તિ; ણ્થવિ ણ્હિત્તિ, ણ્થવિ ણો ણ્હિત્તિ । (૭૧૮)

અણુવીદ્ ણિદ્દામાસી^૩ સમિયાણ સંજણ આસં માયેજ્ઞા; તંજહા, ણ્ગત્રયણં,(૧) હુવય-

૧ વાચિ ૨ સાધુના નૈવં સાવધારણં વચો વાચ્ય તથા ૩ સાવધારણભાષી.

અધ્યયન તેરમું

ભાષાભાત.

પહેલો હેદેશ

(ભાષાના સોલ વિભાગ તથા ચાર પ્રકારે)

મુનિ અથવા આર્યએ પોતાને જે રીતે બોલવું જોઈએ તે રીતે બોલ્યાને જે રીતે ખ-
રાજ અને સત્પુરુષોએ નહિ વાપરેલી છે તેવી રીતે પરિહાર કરવી. જે-રીકે-કોષથી બોલાતા
વાક્યો, માનથી બોલાતા વાક્યો. કપટથી બોલાતા વાક્યો, લોભથી બોલાતા વાક્યો, જાણી બૂઝી
ને બોલાતા કઠોર વાક્યો, અજાણપણે બોલાતા કઠોર વાક્યો, ઈત્યાદિક સર્વે દોષભરેલા વાક્યો
મુનિએ વિવેક રાખીને વર્જન કરવા. (૭૧૭)

મુનિને કોષએ કઈ પૃષ્ઠાં (જે પાકી ખજાર નહિ હોયતો) મુનિએ એવું નકકી
દેરવીને નહિ બોલવું કે આ નકકી એમ જ છે યા એમ નથીજ, અથવા અમુક સાધુ નકકી
આહારપાણી લાવશે કે નહિજ લાવી શકશે, યા ત્યાં ખાઈને જ આવશે યા નહિજ ખાઈ
આવશે, અથવા તે આવ્યો જ છે કે નથીજ આવ્યો, યા આવેજ છે કે નથીજ આવતો;
યા આવશેજ કે નહિજ આવશે, યા અહી આવેલોજ છે કે નથીજ આવેલો, યા અહી આ-
વેજ છે કે નથીજ આવતો, યા અહી આવશેજ કે નહિજ આવશે, ઇત્યાદિ (૭૧૮)

કિંતુ કમ પડતા વિચારકરીનેજ પછી નકકીપણે, બોલતાં સાવધાન રહીને ભાષાસભિનિ
સાચવીને ભાષા બોલવી ને ભાષાના બોલાતા વાક્યોના મોળા ભાગ ઝેદા છે, જેઓ આપ્રમાણે છે.—

(૧૭૬)

આચારંગ-મૂળ તથા ભાષાન્તર.

ળં, (૨) બહુવચનં, (૩) દ્વિત્વવચનં, (૪) પુરિસવચનં, (૫) જનુસંગવચન, (૬) અજ્ઞાતવચનં, (૭) ઉવગતિવચનં, (૮) અવગીતવચનં, (૯) ઉવગીયાવગીયવચનં, (૧૦) અવગીય-ઉવગીય-વચન, (૧૧) તીયવચન, (૧૨) પદ્મપ્પજવચનં, (૧૩) અજાગતવચનં, (૧૪) પશ્ચક્ષવચનં, (૧૫) પરોક્ષવચનં (૧૬) (૭૬૫)

સે યગવચન વરિસ્સામીતિ યગવચનં વદેજ્ઞા, જ્ઞાવ, પરોક્ષ-વચનં વદિસ્સામીતિ પરો-ક્ષવચનં વદેજ્ઞા । રૂઢી વે-સ, પુરિસ વે-ન, જનુસંગ વે-સ, યવં વા વેયં, અજ્ઞાતા વા વેયં, અણુવીહ ણિટ્ટાભાલી સમિયાપ સંજણ માસં માસેજ્ઞા, રૂઢેયાહ આયતણાહ^૨ રવાતિકમ્મ । (૭૭૦)

અહ મિક્ષૂ ણં જાણેજ્ઞા ચતારિ માસાજ્ઞાયાહં, તંજહા, સજ્ઞમેળં પદમ માસજ્ઞાય, વીર્ય મોસં, તદ્દયં સજ્ઞામોસં, જે ણેવ સજ્ઞ ણેવ મોં “અસજ્ઞામોસં” નામ તં ચચયં માસજ્ઞાતં । (૭૭૧)

સે વેમિ જે જ્ઞતીતા જેય પદુપ્પન્ના જે ય અજાગતા અરહતા ભગવતો, સગ્ગે તે ય્યાણિ ચેવ ચતારિ માસજ્ઞાયાહં માસિસુ વા માસંતિ વા માસિસ્સંતિ વા, પણ્ણવિસુ વા પણ્ણવંતિ વા પણ્ણવિસ્સતિ વા । સજ્ઞાહં ચ ણં ય્યાણિ વણ્ણમેતાણિ ગંધમતાણિ રસવંતાણિ ફાસમતાણિ ચબોવચ્છયાહ વિપરિગામધમ્માહં ભવંતીતિ સમક્ષાયાહં । (૭૭૨)

સે મિક્ષૂ વા મિક્ષુણી વા^૨, પુવ્વં માસા અમાસા, માસમાણ માસા માસા, ના-

૧ દોષસ્થાનાનિ. ૨ યવં જાનીયાદિતિ દોષ:

એક વચન,^૧ દ્વિત્વચન,^૨ જનુસંગચન,^૩ સ્ત્રીજનિત્વચન,^૪ પુરુષજનિત્વચન,^૫ નપુસક જનિત્વચન,^૬ અધ્યાત્મ વાક્ય^૭ ઉત્કર્ષ વાક્ય,^૮ અપકર્ષ વાક્ય,^૯ ઉત્કર્ષાપકર્ષ વાક્ય,^{૧૦} અપ-કર્ષોત્કર્ષ વાક્ય,^{૧૧} ભૂતકાળ વચન,^{૧૨} વર્તમાનકાળ વચન,^{૧૩} અનાગતકાળ વચન,^{૧૪} પ્રસક્ષ વચન,^{૧૫} અને પરોક્ષ વચન^{૧૬} (૭૬૯)

મુનિએ એક વચન જ્યા કહેવાનું હોય ત્યા એકવચન વાપરવું. એમ પરોક્ષ વચનના કેકાણે પરોક્ષવચન વાપરવું. વળી આ સ્ત્રીજ છે કે પુરુષજ છે કે નપુસકજ છે અથવા આ બાબત આમજ છે કે તેમજ છે એ સધળું તપાસી નક્કી કર્યા બાદ બાપાસમિતિ સાચવી નક્કી પછે એકવચન અને સધળી જાતના વચનદોષ પરિહાર કરવા. (૭૭૦)

મુનિએ નીચે લખેલા ભાષાના ચાર પ્રકારો જાણવા જોઈએ, -પેહેલી સત્ય ભાષા, બીજી અસત્ય ભાષા, ત્રીજી મિત્ર ભાષા અને ચોથી સત્યાસત્યગહિત વ્યવહાર ભાષા. (૭૭૧)

હું કહું છું કે થઈ ગએલા, વર્તમાન, અને થનાગ સર્વ તીર્થકરો ભાષાના એજ ચાર પ્રકાર કહી બતાવે છે. એ ચાર ભેદોમાં વપરાતી ભાષાના પુદ્ગલો વર્ણ-ગદ્ય-રસ અને સ્પર્શવાળા છે, તથા વધવટ અને ફેરફારને પામતા પણ કહેવા છે. (૭૭૨)

મુનિ અથવા આર્યાએ જાણવાનું છે કે બોધ્યા અગાજિની ભાષા (અર્થાત્ ભાષાના

૧ ચોટા ૨ સ સ્ફુટમા અઘૌ ૩ ઘોડાઓ ૪ ગાય ૫ બળદ ૬ ઘર ૭ પેટમાં હોય તે જો-લી જવાનું વાક્ય જેમકે “જળ પા”ને બદલે “૩ પા” ૮ ૩૫૫ની સ્ત્રી ૯ ૩૩૫૫ની સ્ત્રી ૧૦ ૩૫-વતી કિંતુ ૬ ૧૧૧૧ ૧૨ ૩૩૫૫ ૫૨૫૫ ૫૨૫૫ ૧૨ થયું ૧૩ થાય છે ૧૪ થશે ૧૫ આ ૧૬ ને

સાસમયવિવિધતા માસિયા ઝાસા અમાસા । (૭૭૨)

સે મિકલ્ વા મિકલુળી વા જાય માસા સંઘા, જાયમાસા મોસા, જાય માસા સંઘા-
મોસા, જાય માસા અસંઘામોસા, તદ્વપ્પગારં માસં સાવજ્ઞં સકિરિયં^૧ કલ્લસં^૨ કલુયં^૩ નિ-
હુરં^૪ ફલસં^૫ અણ્ઠયકરિં^૬ છેદકરિં પરિતાવળકરિં વવદવકરિં મૂતોવધાદ્દય, અમિકંલ્લ ણો
માસં માસેજ્ઞા । (૭૭૩)

સે મિકલ્ વા મિકલુળી વા પુમં આમંતમાળે, આમંતિતે વા અપદિસુણમાળે ણો દ્વ
વદેજ્ઞા:-હોલે-તિ વા, ગોલે-તિ વા, વસલે તિ વા, કુપક્લે તિ વા, વદદાસે તિ વા, સાળે
તિ વા, લેળે તિ વા, ચારિયે તિ વા, માદ્દે તિ વા, મુસાવારી તિ વા, દયાદ્દ લુમં, હિતિ-
યાદ્દ તે જળયા । પૂતપ્પગારં માસં સાવજ્ઞં જાવ અમિકંલ્લ ણો માસેજ્ઞા । (૭૭૪)

સે મિકલ્ વા મિકલુળી વા પુમં આમતેમાળે આમંતિયે વા અપદિસુણમાળે દ્વ વદે-
જ્ઞા:-અમુગેતિ વા, આવસો તિ વા, આડસલો તિ વા, સાવગેતિ વા, ઉપાસગેતિ વા, ઘ-
મિયુતિ વા, ઘમ્મપિયેતિ વા । દ્વપ્પગારં માસં અસાવજ્ઞં જાવ અમૂતોવધાતિયં અમિકંલ્લ
માસેજ્ઞા । (૭૭૫)

૧ અનર્થદહમવૃત્તપૂર્વતા. ૨ ચર્વિતાક્ષરં. ૩ ચિત્તોદ્દેગકરિં ૪ હક્ષામધાવાં. ૫ મર્મોદો-
દ્વદનવપરાં. ૬ આશ્રવકરિં.

પુદ્ગળો) તે અભાયા છે. એવા પછીની ભાષા પણ અભાયા છે માત્ર બોલાતી ભાષા
ભાષા બાણી (૭૭૩)

મુનિ અથવા આર્યાએ પાપપટ્ટિ ક્રેળાવનારી, નિહિતાક્ષરવાળી, સામા ધણીનાદિલભા
કથવાટીપળાવનારી, ધમત્રી ભરેલી, સામા ધણીના મર્મને ખુલ્લું કરનારી, કર્મવધ કરાવનારી,
કોઈપણ જીવના અગોપાગનો છેદ કરાવનારી, પરિતાપ જીવળાવનારી, કોઈને ઉપદ્રવ કરનારી યા જીવધાત
કરાવનારી-સત્ત્વ ભાષા યા મૃદા ભાષા યા મિશ્ર ભાષા યા વ્યવહાર ભાષા બાણી બૂઝીને
કદાપિ નહિ બોલવી (૭૭૪)

મુનિ અથવા આર્યાએ કોઈ પણ પુરુષને બોલાવતાં અથવા બોલાવ્યા છતાં નહિ સાં-
ભળતો હોતાં તેને એમ ન કેહેવું કે અરે હોલ, અરે ગોલ (ગુલામ), અરે વૃષળ
(ચાણ), અરે કુપલ્લ, અરે ઘડલસ, અરે ફાલસ, અરે ચોર, અરે વ્યભિચારી, અરે કપટી,
અરે ભૂલ, ઈત્યાદિ, અથવા તું આવો છે યા તારાં માથાપ આવો છે ઈત્યાદિ, આવી રીતની
રોપિત ભાષા મુનિએ નહિ બોલવી (૭૭૫)

કિંતુ કોઈ પણ પુરુષને મુનિ અથવા આર્યાએ બોલાવતાં અથવા બોલાવ્યા છતાં તેણે
નહિ સાંભળતા આ પ્રમાણે તેને બોલાવવું- હે અમુક, હે આયુષ્મન, હે આયુષ્મ તો,
હે આવક, હે ઉપાસક, હે ધાર્મિક, હે ધર્મપ્રિય-ઈત્યાદિ. આવી તરફની નિર્દોષ ભાષા મુનિએ
વાપરવી (૭૭૬)

સે મિકલ્ વા મિકલ્હુળી વા હત્થી આમંતેમાળે આમંતિતે ચ અપદિસુળમાળી નો એવં
વદેજ્ઞાઃ-હોર્જત વા, ગોલેતિ વા, હત્થિગમેજં, જેતન્વં । (૭૭૭)

સે મિકલ્ વા મિકલ્હુળી વા હત્થિયં આમંતેમાળે આમંતિયં ચ અપદિસુળમાળી એવં
વદેજ્ઞાઃ આદસો તિ વા, મગિળી તિ વા, મગવતી તિ વા, સાવિગે તિ વા, ડવાસિય તિ
વા, ધમ્મિય તિ વા, ધમ્માપ્પેય તિ વા । એતપ્પગારં માસ અસાવજ્ઞં જાવ અમિકલ્ માસેજ્ઞા । (૭૭૮)

સે મિકલ્ વા મિકલ્હુળી વા ગો એવં વદેજ્ઞાઃ-જમોદેવે તિ વા, ગજ્ઞદેવે તિ વા,
વિજ્ઞદેવે તિ વા, પલ્લુદેવે તિ વા, નિલ્લુદેવે તિ વા, પલ્લ વાસ, માવા પલ્લ, ગિપ્પજ્ઞઙ
વા સસસ, મા વા ગિપ્પજ્ઞઙ; વિમાયઙ વા રયળી, માવા વિમાયઙ; રદ્ધ વા સૂરિય, માવા
રદ્ધ, સો વા રાયા જયઙ, મા વા । ગો એતપ્પગારં માસં માસેજ્ઞ પળ્ળવં । (૭૭૯)

સે મિકલ્ વા મિકલ્હુળી વા અંતલિક્કલે તિ વા, ગુજ્ઞાણુચરિયતિ વા, સમુચ્છિય વા
અમિકલ્ પમોય, એવં વદેજ્ઞ વા, કુટ્ટે વલાહગેત્તિ । (૭૮૦)

ચુયં ચલ્લ તસસ મિકલ્હુસસ મિકલ્હુળીય વા સામગિયં । (૭૮૧)

એજ રીતે કોઇ જીને બોલાવતાં પણ દાસી ગુલામડી કે ચંડાળણી યા જાતિહીન,
ધંદાસી, કૂતરી, ચોરી કરનારી, બિચારિણી, દગાખોર કે જૂઠી કહીને કદાપિ નહિ
બોલાવવું (૭૭૭)

કિંતુ હે આયુષ્મતી, હે બેહેન, હે ભગવતી (મહિમાવતી) હે આવિકા, હે ઉપાસિકા
હે ધામિકા, હે ધર્મપ્રિયા, ઇત્યાદિ નિર્દોષ શબ્દોથી તેને બોલાવવું (૭૭૮)

મુનિ અથવા આર્યાએ આકાશ, ગર્જના, વીજળી, અને વરશાદને દેવ કરી ન બોલાવવું
તથા વરશાદ પડે કે મા પડે, ધાન્ય થાઓ કે મા થાઓ, રાત ખુલ્લો કે મા ખુલ્લો, સૂર્ય
ઉદય પામે અથવા મા પામે, તે રાત્ર જીતો યા મા જીતો, ઇત્યાદિ વાઓ પણ નહિ
બોલાવવાં (૭૭૯)

મુનિ અથવા આર્યાએ આકાશને અંતરિક્ષ ગુલામચરિત ઇત્યાદિનામોથી બોલવું અને
વરશાદને પયોદ કે બળાદક વસ્ત્રો કે પડયો ઝોપી રીતે કહેવું. (એમજ ગાળવીજ વિષે પણ
જાણી લેવું.) (૭૮૦)

એજ ખરેખર સાધુ અને સાધ્વીઓના આચારની સંપૂર્ણતા છે કે તેમણે સર્વ જાળ-
તોમાં સાવધાનતાથી વર્તવું. (૭૮૧)

[द्वितीय-उद्देशः]

से भिक्खु वा भिक्खुणी वा जहावगइवाहं रुवाहं पासेज्जा तहावि ताहं णो एवं व-
देज्जा, तजहा, गढी गढीति वा, कुट्टी कुट्टीति वा, जाव, महुमेही महुमेहीति वा, हथ-
च्छिण्णे हथच्छिण्णे ति वा, एवं पाद-णक्क-कण्ण-उ-च्छिण्णे ति वा। जेया चञ्जे तहप्प-
गारा तहप्पगाराहिं भासाहिं बूइया बूइया कुप्पंति माणवा, तेयावि तहप्पगाराहिं भासाहिं
अभिकंख णो भासेज्जा। (५८२)

से भिक्षू वा भिक्षुणी वा जहावेगइयाहं रुवाहं पासेज्जा तहावि ताहं एवं वदेज्जाः
 ओयंसी ओयसीति वा, तेयंसी तेयसीति वा, वचंसी वचंसीति वा, जसंसी-जससीति वा,
 अभिरूव अभिरूवेति वा, पडिरूवं पडिरूवेति वा, पासादिय पासादियेति वा, दरिसणिज्ज
 दरिसणिइति वा । जेयावणे तहप्पगारा पयप्पगाराहिं भासाहिं बूइया बूइया ॥ कुपंति
 माणवा, तेयावि तहप्पगारा पयप्पगाराहिं भासाहिं अभिक्ख भासेज्जा । तहप्पगारं भासं भासा-
 वज्ज जाव भासेज्जा । (७८३)

से भिक्षु वा भिक्षुणी वा जहा वेगतिथायं रुदायं पासेज्जा, तंजहा, वप्पाथि वा,
 जाव, भवगगिद्विणि वा, तहावि तादं णो एवं वएज्जा, तज्जहा, सुकडे इ वा, सुहु कडे
 इ वा, साहु कडे इ वा, कल्लणे इ वा, कराणिज्जे इ वा। एयप्पगार भासं सावज्ज जात्रः
 णो भासेज्जा। (७८४)

ଫିଲ୍ମ ଓ ଟି.ଭି.

(મુનિએ કેવી રીતે બોલ્યું ?)

મુનિ અથવા આર્યાએ હીન ૩૫ જોઈને તેવા નાનોથી ક્રોધને બોધાવવું નહિ. જેમકે ગરોગવાળાને ગડી, કુટશોગત્રાળાને કુટિ, ચાવત મધુ પ્રમેહવાળાને મધુ પ્રમેહી, છિનહત્ત ને છિનહત્ત, એજ રીતે છિનપાદ, છિનનાસ, છિનકર્ણ, તથા છિનઓષ કહીને બોલાવવું નહિ મતશ્ચ કે જે મનુષ્યો જે શુદ્ધોવડે બોલાવ્યાથી નાપુશ્ચતા હોય તે મનુષ્યોને તે તે શુદ્ધોવડે ચાહીને નહિ બોલાવવું. (૭૮૨)

મુનિ અથવા આર્યોએ તેવા રૂપો નેહતે પણ તેઓમા રહેલા કોષ પણ ગુણને ગ્રહણ કરીને કામ પ્રસંગે તેમને રૂઝા નામોથી બોલાવવું જેમકે પરાક્રમીને પરાક્રમી, તેજસ્વીને તેજસ્વી, વક્તાને વક્તા, યશસ્વીને યશસ્વી, મુરૂપને મુરૂપ, મનોહરને મનોહર, રમણીયને રમણીય, અને દેખવાલાયકને દેખવા લાયક કહીને બોલાવવું અને એ રીતે બીજા પણ જે મનુષ્યો જે શબ્દોવડે બોલાવ્યાથી નામુશ થતા નહિ હોય તેવા નિર્દોષ શબ્દોત્રડે તેમને બોલાવવું (૭૮૩)

મુનિ અથવા આર્યાઓ ક્રોડ, કિંદા, કે ધર વગેરે દેખીને એવું કહેવું નહિ કે એ રાજા બનેલા છે વા જૂનું બનાવ્યા છે, વા કાયદા કારક છે, વા કરવા લાયક છે, કારણ કે એવું બોલવું સાવધ (સંદોષ) છે (૭૮૪)

૧ જેના હાથ અપાયલા હોય તે છિન્નહસ્ત કહેવાય.

સે મિક્ષુ વા મિક્ષુણી વા જહાવેગદ્યાહં ક્વાહ પાપેજ્ઞા, તંજહા, વપ્પાણિ વા, જાવ, મગ્ગગિહાગિ વા, તહાવિ તાહં ઇવં વટેજ્ઞા, તંજહા, આરંભકઢે તિ વા, સાવજ્ઞકઢે તિ વા, પયત્તકઢે તિ વા, પાસાદિયં પામાદિયં તિ વા, ઢરિમ્મણીયં ઢરિમ્મણીયં તિ વા, અમિરુત્તં અમિરુત્તં તિ વા, પઢિરુત્તં પઢિરુત્તં તિ વા । પુયપ્પગારં માસં અમાવજ્ઞ જાવ માસેજ્ઞા । (૭૮૫)

સે મિક્ષુ વા, મિક્ષુણી વા અસળં વા પાળં વા સાહમં વા માહમ વા વવન્નસિયં પેહાપ, તહાવિ તં જો ઇવં વટેજ્ઞા, તંજહા:-સુકઢે તિ વા, સુદુકઢે તિ વા, માહુકઢે તિ વા, કહ્ઢાણે તિ વા, કરણિજ્ઞે તિ વા । પુયપ્પગારં માસં સાવજ્ઞ જાવ જો માસેજ્ઞા । (૭૮૬)

સે મિક્ષુ વા મિક્ષુણી વા અસળં વા પાળં વા સાહમં વા માહમ વા વવન્નસિયં પેહાપ ઇવં વટેજ્ઞા, તંજહા, આરંભકઢે તિ વા, સાવજ્ઞકઢે તિ વા, પયત્તકઢે તિ વા, મહં મગ્ગેતિ વા, જસઢં જસઢે તિ વા, રમિયં રમિયં તિ વા મણુણં મણુણે તિ વા । પુય-પ્પગારં માસં અસાવજ્ઞ જાવ માસેજ્ઞા । (૭૮૭)

સે મિક્ષુ વા મિક્ષુણી વા, મણુસં વા ગોણં વા, મહિસં વા, મિગં વા, પસું વા, પક્કિ વા, જલ્લયર વા, -સે તં પરિવૂઢકાર્યં-પેહાપ જો ઇવં વટેજ્ઞા, -યુલ્લે તિ વા, પોતિલ્લે તિ વા, વટે તિ વા વજ્ઞે તિ વા, પાહમે તિ વા । પુયપ્પગારં માસં સાવજ્ઞ જાવ જો માસેજ્ઞા । (૭૮૮)

૧ પ્રમેદુર:

કિંતુ મુનિ અથવા આર્યાએ ક્રોઠ, કિલ્લા, કે ધર વગેરે દેખીને કામ પડતાં એવું બોલવું કે એ હિ સાથી કરેલા છે, યા પાપથી કરેલા છે, યા ગણુ મેહેનતે કરેલાં છે, યા રમણીય છે; યા દેખવા લાયક છે. યા સરખી બાધણીવાલા કે શોભીતા છે, એ રીતે નિરવધ (નિર્દોષ) બાપા બોલવી (૭૮૫)

એજ રીતે મુનિ અથવા આર્યાએ આહારપાણી તૈયાર કરેલા જોઈ એવું ન બોલવું કે એ સારાં કર્યાં છે યા રૂઢી રીતે કર્યાં છે યા કાયદાકાન્ત છે, યા કરવા લાયક છે. કારણ કે એમ બોલવું એ દોષ બરેલું છે. (૭૮૬)

કિંતુ મુનિ અથવા આર્યાએ આહારપાણી તૈયાર થએલાં જોઈ કામ પડતાં એવું બોલવું કે એ હિ સાથી કે પાપથી કરેલાં છે, યા મેહેનતથી કરેલાં છે, વળી તે જો રૂઢાં હોય તો રૂઢાં કહેવાં; તાજાં હોય તો તાજાં કહેવા રસવાલાં હોય તો રસિક કહેવા અને મનોહર હોય તો મનોહર કહેવાં એમ નિર્દોષ બાપા વાપરવી. (૭૮૭)

મુનિ અથવા આર્યાએ મનુષ્ય, યા બળદ, યા પાડા, યા હરિણ, યા ક્રોધ પશુ જાતના જાનવર, યા પક્ષિ, યા સર્પ, યા જગત્કારી જગત્તે યુવાવસ્થા પ્રાપ્ત થએલા દેખી એવું નહિ બોલવું કે આ જાન છે, અથવા આનદી છે, અથવા ગોળ છે, અથવા સારવા લાયક છે, અથવા પકડવા લાયક છે, આવી રીતની બાપા પાપ બરેલી છે માટે નહિ બોલવી. (૭૮૮)

સે મિક્સૂ વા મિક્સુમી વા મણુસં જાવ જલયરં વા સે સં પરિવૂડકાયં પેહામ્ પૂવં વદેજા, -પરિવૂડકાપે તિ વા, ડવાચિતકાપે તિ વા, ડવાચિતમસસોનિમ્ તિ વા, યહુપડિપુ-
ળહદિપે તિ વા, પ્યપ્પગારં માસં અસાવજં જાવ માસેજા । (૭૮૯)

સે મિક્સૂ વા મિક્સુમી વા વિરુવરુવાઓ માઓ પેહામ્ જો પૂવં વદેજા, તજહા, માજો દોજ્જા તિ વા, દમ્મા હ વા મોહરા, વાહિમા તિ વા રહજોગ્ગા તિ વા । પ્યપ્પગારં મામ સાવજં જાવ જો માસેજા । (૭૯૦)

સે મિક્સૂ વા મિક્સુમી વા વિરુવરુવાઓ માઓ પેહામ્ પૂવં વદેજા, તજહા -જુરં ગવે તિ વા, ધેનૂ તિ વા, રસવતી તિ વા; હત્તે તિ વા, મહહમ્ તિ વા, મહવ્વપે તિ, સવાહપે તિ વા । પ્યપ્પગારં માસં અસાવજં જાવ અમિકલ મામેજા (૭૯૧)

સે મિક્સૂ વા મિક્સુમી વા તહેષ ગંતુ મુજ્ઞાનાહં પન્નયાહં વગાણિ વા, રકલ્લા મહ-
હા પેહામ્ જો પૂવં વદેજા, તંજહાઃ-પામાયજોગ્ગા તિ વા, તોરણજોગ્ગા તિ વા, ગિહ-
જોગ્ગા તિ વા, ફલિહજોગ્ગા તિ વા, અંગલ-નાવા-ડવગટાણિ-પીઠ-વગવેર-ગંગલ-કુલિય-
જતલહિ-નાલિ-ગંડી-આસળ-સયળ-જાળ-ડવસ્સય-જોગ્ગા તિ વા । પ્યપ્પગારં માસં સાવજં જાવ જો માસેજા । (૭૯૨)

મુનિ અથવા આર્યાએ મનુષ્ય કે યાવત્ જગત્માં જન્મને અવસ્થાવત્ થએલા દેખી કામ પડતા એવું બોલવું કે આ શરીરે મોહોટા થએલા છે, યા શરીરે મુધરેલા છે, યા ભો-
હીમાસે મુધરેલા છે, યા લગભગ સંપૂર્ણ અગચાળા થયા છે, આવી રીતની ભાષા નિર્દોષ છે માટે તે બોલવી (૭૮૬)

મુનિ અથવા આર્યાએ જૂદી જૂદી તરેહની ગાયો અથવા જાગદો જોઈને એવું નહિ બોલવું કે આ ગાયો મોહોટા લાયક છે, અથવા આ વાહરણોએ ખેડવા લાયક છે, અથવા ગાડીમાં જોડવા લાયક છે, આવી રીતની ભાષા પાપ ભરેલી છે, માટે નહિ વાપરવી. (૭૮૭)

મુનિ અથવા આર્યાએ જૂદી જૂદી તરેહની ગાયો અથવા જાગદો જોઈને કામ પડતાં એવું બોલવું કે આ જાગદો મુલાન છે, અથવા આ ગાય ફધવાળી કે રસવાળી છે, યા આ જાગદો નાનો છે, યા મોહોટો છે, યા બાર કુપાડવા સમર્થ છે, આવી રીતની ભાષા નિર્દોષ છે, માટે બોલવી. (૭૮૮)

મુનિ અથવા આર્યાએ, જાગ પર્વત કે વનમાં જન્મ ત્યા રહેલા મોહોટા જાડોને જોઈ એવું નહિ બોલવું કે આ જાડો હવેલીના કામના છે, યા દરવાજાના કામના છે, યા ધરના કામના છે, યા ખાકડા કરવાના કામના છે, યા અર્જાના કામના છે, યા વહાણ કે મછવાના કામના છે, યા પાટ કે જાંબોડના કામના છે. યા હળ કુરિયા કે ચત્રવટિના કામના છે, યા પનાળ કે ગડીના (કુડીના) કામના છે, યા ખેડવાના, ચરવાના, ચડવાના કે રહેવાના સામાનના કામના છે, આવી રીતની ભાષા પાપ ભરેલી છે, માટે નહિ બોલવી. (૭૮૯)

મે મિત્રત્વ વા મિત્રતુગી ધાનદેવ ગંતુ મુજાણાદં પન્નકળિ વળગિય, સ્વસ્ત મહસ્તા પેદાણુ પૂવં વટેજા, તંજહા, જાતિમના તિ વા, રૂંહચટ્ટા તિ વા, મહાલયા તિ વા, પયા-ચપાલા તિ વા, મિદિમમાલા^૧ તિ વા, પામાદેયા તિ વા, જાવ પાદિસ્ત્રવા તિ વા । પ્રય-પગારં ભામં બસાવજં જાવ અમિકંનં ભામેજા । (૭૧૩)

સે મિત્રત્વ વા મિત્રતુગી વા વહુમમૂયા વગળા પેદાણુ તહાવિ ને ણો પૂવં વટેજા, તંજહા:-પદ્મા તિ વા, પાયચ્ચવા તિ વા, વેડોચિયા તિ વા, ટાલા^૨ તિ વા, વેદિયા^૩ તિ વા । પ્રયપગારં ભામં નાવજં જાવ ણો નામેજા । (૭૧૪)

મે મિત્રત્વ વા મિત્રતુગી વા વહુમમૂયાજં બંવા પેદાણુ પૂવં વટેજા, રંજહા:-જ્યં-ચડા^૪ તિ વા, વહુગિયદિમકજા તિ વા, વહુનંમૂયા તિ વા, નૂનસ્ત્રવા તિ વા । પ્રયપગારં ભામં બસાવજં જાવ ભામેજા । (૭૧૫)

સે મિત્રત્વ વા મિત્રતુગી વા વહુનંમૂયાજં બેલડીજં પેદાણુ તહાવિ તામં યો પૂવં વટેજા, તંજહા:-નકા તિ વા, નીલિયા તિ વા, છર્વાં હ વા, છાડના હ વા, બાજિના હ વા, વહુચ્ચજા હ વા । પ્રયપગારં ભામ નાવજં જાવ ણં નામેજા । (૭૧૬)

સે મિત્રત્વ વા મિત્રતુગી વા વહુનંમૂયાજં બેલડીજં પેદાણુ તહાવિ પૂવં વટેજા,

૧ ચતુરુ દિલુ ચતુરુનાયંતિ ૨ કાંમલાનિ ૩ દિવાકર્ણયોગ્યાનિ ૪ જનન્યાં.

મુનિ અથવા આર્યાએ જાગ, પવેત, કે વનમાં જઈ એકેકા જગ જોડે કામ પડતાં એવું કહેવું કે આ જોડા સારી જનના છે, યા કોચા અને ગોગ છે. યા મેદેટ વિચાર વાળા છે, યા બહુ શાખા વાળા છે, યા એકેકા સુખી નીડકેલી ચાર શાખા વાળા છે, યા રમખીય છે, આવી રીતની ભાષા નિર્દોષ છે, માટે કામ પડતાં બોલવી. (૭૧૩)

મુનિ અથવા આર્યાએ વનમાં થયાં યજ્ઞ પાકેલાં જોડે એવું ન બોલવું કે આ જોડા પાકેલાં છે, અથવા પચાવીને ખાવા લાયક છે, અથવા કમખાજ કાઢવા લાયક છે. અથવા કામસ છે અથવા એ કટકા કરવા લાયક છે, આવી રીતની ભાષા પણ ભરડી છે, માટે નહિ બોલવી. (૭૧૪)

મુનિ અથવા આર્યાએ આંખાનાં જગ બહુ ફેલ્યા જોડે કામ પડતાં એવું બોલવું કે આ જોડા ભારે જીતી શકતાં નથી, યા બહુ ફેલેલાં છે, યા એઓનાં થયું ફેલો નશ્વર થએલા છે, યા એઓનાં ફેલોનું રૂપ બદલ્યું છે. આવી રીતની નિર્દોષ ભાષા કામ પડતાં બોલવી. (૭૧૫)

મુનિ અથવા આર્યાએ ધાન બહુ પાકેલાં જોડે એવું નહિ બોલવું કે એ પાકેલાં છે, અથવા કાચાં છે, વટ છે, યા સુકવા થોડા છે, યા જુજવા થોડા છે, યા ખર થોડા છે. આવી રીતની ભાષા પણ ભરડી છે માટે નહિ બોલવી. (૭૧૬)

મુનિ અથવા આર્યાએ ધાન બહુ પાકેલાં જોડે એવું બોલવું કે ધાન બહુ વચાઈ

તજહા:-રૂઝા તિ વા, ઘટુસમ્પન્ના તિ વા, ધિરા તિ વા, કમલદા તિ વા, ગદ્ધિમયા તિ વા, કાસારા તિ વા । ધૃયપ્પગારં અસાવજ્ઞં જાથ મામેજ્ઞા । (૭૧૭)

મે મિયત્ વા મિયુણી વા પદ્ધાવેગઙ્ગયાલં મદ્દાલં સુણેજ્ઞા તદ્દાવિ ણ્ણાઠ્ઠ ણો ણ્ણં ચરેજ્ઞા, તજહા:-સુમદ્દે તિ વા દુમ્મદ્દે તિ વા । ધૃયપ્પગારં સાવજ્ઞં જાથ ણો મામેજ્ઞા । તદ્દાવિયાઃ પ્વ ચરેજ્ઞા, તંજહા:-સુમદ્દ સુમદ્દે તિ વા, દુમ્મદ્દં દુમ્મદ્દં તિ વા । ધૃયપ્પગારં અસાવજ્ઞં જાથ મામેજ્ઞા । (૭૧૮)

પૂવં રુદ્ધાલ્લ કળ્લે તિ વા; ગદ્ધાલ્લ સુદ્ધિમગંધે તિ વા; રુદ્ધાલ્લ તિત્તાણિ વા; કાસારાલ્લ કલ્લપ્પાણિ વા । (૭૧૯)

મે મિયત્ વા મિયુણી વા ધંના કોલં ચ માણં ચ માર્થં ચ લોમં ચ, અણુરીદ્ધિ ગિદ્ધાભાષી રણેત્તમ્મમાસો અતુરિયમાસો વિવેગભાસી સમિયાણ સંજ્ઞતે મામ મામેજ્ઞા । (૮૦૦)

પૂવં પલ્લુ તસ્મ મિયુલ્લ મિયુણીણ વા સામગિય । (૮૦૧)

છે, અથવા ગદ્ધ નીપજ્યા છે, અથવા મદ્દાલ્લ છે, અથવા કમલ છે અથવા ગદ્ધિમા ધીર પેશ થયું છે, અથવા તંજાદ થયું છે, અથવા એ કમ્પદ્ધી ભરપૂર છે. આવી રીતની બાપા નિર્દોષ છે માટે કામ પડતાં બોલથી (૭૫૭)

મુનિ અથવા આર્યાએ અવાજ સામગીને એવું નદિ બોલવું કે આ સાથે અવાજ છે અથવા આ ખગળ અવાજ છે આવી રીતની પાપ ભરેલી બાપા નદિ બોલવી પણ અજ્ઞાન અવસ્થાના વાતાર મુશ્કેલને મુશ્કેલ કહેવું અને ખરાબ શબ્દને ખરાબ કહેવું એ રીતની બાપા નિર્દોષ છે, માટે બોલથી. (૭૫૮)

એવ રીતે કાણું વગેરે રંગ (૩૫), મુનધ વગેરે ગદ્ધ, તીખુ વગેરે રસ, અને કંઈક વગેરે રૂપ પણ પ્રીતિ કે દેવ શુદ્ધિથી બોલવા નદિ કિંતુ અવસ્થા દેખાડવા ખાતર નેમ હોય તેમ યથાર્થ પણ બોલતાં હોય નથી. (૭૫૯)

મુનિ અથવા આર્યાએ ક્રોધ, ગર્વ, કષ્ટ તથા કોભ પ્રતી રીતે વિચાર પૂર્વક, નિશ્ચય પૂર્વક, સામજ્યા પૂર્વક, કિતાવજ્યા ન થતાં વિવેકથી શાત પળે લક્ષ રાખીને નિર્દોષ બાપા બોલથી (૮૦૦)

એ ખરેખર મુનિ અને આર્યાઓનો પવિત્ર આચાર છે. (૮૦૧)

વસ્ત્રૈષણાર્ણ્ય ચતુર્દશ મધ્યયનમ્.

[પ્રથમ ઉદ્દેશ :]

સે ભિક્ષુ દા ભિક્ષુણી વા આમકલેજ્ઞા વત્ય પુલિત્તપ્પ । મે જ્ઞં પુણ વત્યં જાણેજ્ઞા, તંજહા, -જાગંયં^૧ વા, મગિયં^૨ વા, સાણયં^૩ વા, પોત્તયં^૪ વા, સોમિયં^૫ વા, વુલકઢ વા, તહપ્પગાર વત્યં^૬ (૮૦૦)

જે ણિગંયે તરુણે હુગવ વલવં અપ્પાયંકે થિરસંઘયણે, સે એગં વત્યં ધારેજ્ઞા, ણો વિ-તિયં । જા ણિગંયી સા ચત્તારિ સંઘાહીઓ ધારેજ્ઞા, -એગં દુહત્યવિત્યારં, દો તિહત્યવિત્યા-રાઓ, એગ ચ્ચહત્યવિત્યારં । એગંહિં વત્યેહિં અવિજ્ઞમાણેહિં અહ પચ્છા એગમેગં સંસીવિજ્ઞા (૮૦૧)

સે ભિક્ષુ વા ભિક્ષુણી વા પરં અદ્ધજ્ઞેયણમેરાપ્પ વત્યપાડિયાપ્પ નો અભિસંધારેજ્ઞા ગમણાપ્પ । (૮૦૪)

સે ભિક્ષુ વા ભિક્ષુણી વા સે જ્ઞં પુણ વત્યં જાણેજ્ઞા, અસ્સંપઢિયાપ્પ^૭ એગં સાહ-સ્મિયં સમુહિસ્સ પાણાહં, (જહા પિહેસણાપ્પ । (૮૦૭)

૧ ડર્ગાનિવ્યઞ્નં ૨ લાલાનિવ્યઞ્નં, ૩ સળનિવ્યઞ્નં ૪ પત્રનિવ્યઞ્નં ૫ કાર્પાસિકં ૬ ધારયેવિત્તેશેપઃ ૭ અસ્વપ્રત્યયં, નિર્ગ્રંથનિમિત્તં.

અધ્યયન યૌદ્ધમું.

વસ્ત્રૈષણા.

પહેલો ઉદ્દેશ.

(મુનિએ વસ્ત્રો કેવાં અને કેમ લેવાં ?)

મુનિ અથવા આર્યાએ કપડા તપાસ પૂર્વક લેવા. જેવાં કે-જીનનાં, રેશમી, શણીના પાનનાં, કપાસના, અર્ક નૂલના, અને એવી તરેહની બીજી જાતોના (૮૦૨)

જે મુનિ યુવાન બળવાન નિરોગી અને મજબૂત બાધાવાળો^૧ હોય તેણે એકજ વસ્ત્ર પહેરવું; બીજું નહિ પહેરવું આર્યાએ ચાર સાડીઓ -શબવી -એક જે હાથની, એ ત્રણ હાથની, અને એક ચાર હાથની. અને એ મુજબ કદાચ વસ્ત્ર ન મળે તો તે બીજા સાથે સાંધી પૂરાં કરવાં (૮૦૩)

મુનિ અથવા આર્યાએ જે ગાંઠીથી લાગે કપડા માગવા માટે જવાનો ઇશિદો ન કરવો. (૮૦૪)

મુનિ અથવા આર્યાએ જે વસ્ત્ર ગૃહસ્થે એકજ મુનિને માટે તૈયાર કરેલું હોય તે નહિ લેવું (અહિં વધારે વિશેષ પિંડે પણા નામના અધ્યયન પ્રમાણે સમજવો) (૮૦૫)

૧ દુર્બળ વૃદ્ધ કે હલકા સહનવાળો હોય તે ચોતાની સમાધિ પ્રમાણે જે કે વધુ વસ્ત્રો પશુ ધારે જિનકલ્પિ તો ચોતાની પ્રતિજ્ઞા પ્રમાણેજ વસ્ત્રો-તેને અપવાદ નથી.

પૂવ-યદ્વે સાહમિયા, પુગ સાહમિયા, યદ્વે સાહમિયાઓ, યદ્વે સમળમાદના, તદ્વે પુરિસંતરકદ (જહા પિંદેસગાપ) (૮૦૬)

સે મિક્તુ વા મિક્તુણી વા સે ઝા પુળ વત્થં જાણેજ્ઞા, મસ્સંજઃ મિક્તુપટિયાપ્ કીત વા, ધોય વા, રત્ત વા, ઘટ્ટું વા, મટ્ટ વા, સંમટ્ટ વા, સંપધૂમિતં વા, તદ્વપ્પગારં ઘત્થ અપુરિસંતરકદં જાવળો પદિગ્ગાહેજ્ઞા । અહપુણ પૂવ જાણેજ્ઞા, પુરિસંતરકદં જાવ પદિ-ગાહેજ્ઞા । (૮૦૭)

સે મિક્તુ વા મિક્તુણી વા સે ઝાહં પુળ વત્થાહં જાણેજ્ઞા ચિત્ત્વરુપાઈ મહદ્ધન-મોહાદ, તંજહા;—આજિણાણિ વા, સહિણાણિ^૧ વા, સાહિણકલ્હાણાણિ વા, આયાણિ^૨ વા, કા-ચકાણિ^૩ વા, સોમિયાણિ વા, દુગુલ્હાણિ^૪ વા, પદાણિ વા, મલયાણિ વા, પતુપ્પાણિ^૫ વા અંબુયાણિ વા,^૬ ધીણંસુયાણિ વા, દેસરાગાણિ વા, અમિલાણિ વા, ગચ્છલાણિ વા, ફાલિ-પાણિ વા, કાચલાણિ વા, કંચલગાણિ વા, પાવરણાણિ વા, અણ્ણયરાણિ તદ્વપ્પગારાહં વત્થાહં મહદ્ધનમોહાહં લામે મતે જો પડિગ્ગાહેજ્ઞા । (૮૦૮)

સે મિક્તુ વા મિક્તુણી વા સે જાહ પુળ આરૂંણપાવરણાણિ વત્થાણિ જાણેજ્ઞા, તંજહા; વદ્ધાણિ^૭ વા, પેમાણિ વા પેમલેમાણિ વા, કિણ્હમિગારૂંણગાણિ વા, ણીલમિગારૂંણગાણિ વા,

૧ ક્કલ્હાણિ. ૨ અજારોમનિપ્પદ્ધાણિ ૩ દુગ્ગલીલવર્ણકર્પાલોન્નવાણિ ૪ દુલ્હલાણિ ૫ વ-લ્લકલોન્નવાણિ ૬ દેશમ્મિદ્ધાણિ અત્ત.પરંસર્વાણિ ૭ મલ્લચર્મનિપ્પદ્ધાણિ

એવ રીતે ધણા મુનિ, એક આર્યા, ધણી આર્યાઓ, તથા ધણા અમણુ બ્રાહ્મણોના મારે તેયાર કરેલા વસ્ત્રો વિશે પણ પિઠેપણુ નામના અધ્યયનમાં રહેલા આવીજ દિશમના મુલ પ્રમાણે સમજી લેવું (૮૦૬)

મુનિ અથવા આર્યાએ જે કપડા ગૃહસ્થે સાધુના મારે ખરીદી લાવેલાં, યા ધોધ રા-ખેલા, યા ગંગી તેયાર કરેલા, યા આજ કરેલા, યા મુધારેલા, યા ધૂપ આપી મુગધિત કરી રાખેલાં હોય તેવાં વસ્ત્ર તેજ આણુએ તેમ કરેલાં હોય તો તેના પાસેથી નહિ લેવાં, પણ જે બીજા આણુએ તેમ કરેલા હોય તો હાથ મકાય (૮૦૭)

મુનિ અથવા આર્યાએ નીચે જણાવેલાં જૂદી જૂદી દિશમનાં બહુમુખ્યાના વસ્ત્રો નહિ લેવાં.—આમગ્ગના કપડા, મુયાગ્ગા કપડા, મુયાણાં અને ગોમિતાં કપડાં, બકરીના વાળથી બ-નેલા, આશમાની રંગના રૂથી બનેલા, સકેદ રંગના, બંગાળી રંગના બનેલા, પટ્ટમચ્છના બનેલાં, મળય મચ્છના બનેલા, હાલના બનેલાં, અશુક,^૧ ચીનાંશુક, દેશરાગ, આમિલ, ગન્ઠગળ, કાલિક, કાયલ, તથા બિનના અને મચ્છમલના કપડા મલ્લ તથા એવી તરેહનાં બીજાં પણ સર્વ બહુમુખ્યાના કપડાં મુનિએ નહિ લેવા (૮૦૮)

મુનિ અથવા આર્યાએ નીચે જણાવેલા આમગ્ગનાં વસ્ત્રો ન લેવાં—કદ્ધ જાતના મલ્લના આમગ્ગના, પેશ નામના જાનવરના આમગ્ગના તથા પશમના બનેલા, કાળા—નીલા—તથા ધોળા

૧ અશુકથી નામદ જમીની બંને દેશોના નામોથી કહેવાય છે.

ઓગમિગાર્હગાણિ વા, કળગાણિ વા, કળગકંતાણિ વા, કળગપદ્ધાણિ વા, કળગસ્વરૂપાણિ વા, કળગકુસ્મિર્વાણિ વા, વગ્ધાણિ વા, વિવર્ધાણિ વા, આમરણાણિ વા, આમરણવિચિત્તાણિ વા, અળ્ળયણિ વા તદ્વપ્પગારાણિ આર્દ્ધપાદરણાણિ વત્થાણિ લામે સંતે નો પદિમાહેજ્ઞા । (૮૦૯)

દુચ્ચેવાર્દ્ધ આયતણાહ રવાતિકમ્મ અહ મિક્ખુ જાણેજ્ઞા ચરહિં પદિમાર્દ્ધિ વચ્ચં પુલ્લિત્તપ્પા । (૮૧૦)

તત્થ સંહુ દ્વમા પદમા પદિમા-સે મિક્ખુ વા મિક્ખુણી વા અહિસિય વત્થં જાણેજ્ઞા, સંજહા, જંગિયં વા, મંગિયં વા, સાળયં વા, પોત્તયં વા, લોમિયં વા, તૂલકંઢં વા, તદ્વપ્પગારં વત્થં સયં વા ણં જાણેજ્ઞા, પ્રાં વા ણં દેજ્ઞા, ફાસુયં પુમ્મણીયં લામે મંતે પાંઠગા-હેજ્ઞા । પદમા પદિમા । (૮૧૧)

અહાવરા દ્વેચ્ચા પદિના-સે મિક્ખુ વા મિક્ખુણી વા પેશપ્પ પેહાપ્પ વત્થં જાણેજ્ઞા, સંજહા, ગાહાયતી વા, જાવ, કમ્મકરી વા-સે પુચ્ચામેવ આલોણેજ્ઞા, “આડ્ધમે” ઇત્ત જ્ઞા, “મગિયી સિ” વા, “વાહિસિ મે ઇત્થો અળ્ળવરં વત્થં?” તદ્વપ્પગારં વત્થં સયં વા ણં જાણેજ્ઞા, પરો વા સ દેજ્ઞા, જાવ ફાસુયં પુલ્લણીયં લામે સંતે પદિમાહેજ્ઞા ટોચ્ચા પદિમા । (૮૧૨)

અહાવરા તથા પદિમા-ને મિક્ખુ વા મિક્ખુણી વા સે જ્ઞે પુગ વત્થં જાણેજ્ઞા, ત-જહા, અંતારેજ્ઞાં વા, રત્તરિજ્ઞાં વા તદ્વપ્પગારં વત્થં મયં વા ણં જાણેજ્ઞા, જાવ પદિમા-હેજ્ઞા । તથા પદિમા । (૮૧૩)

હરણના આમડાનાં, સેનાના તારથી યા સેના નેવી કાંતિયાળા તારથી યા સેનાના પાટથી યા કિનખાખથી યા જરીથી બરેલા આમડાના, વાધના આમડાનાં, યા વાધના આમડથી મહેલા, યા આભૂષણ રૂપ યા આભૂષણથી જડેલાં, તથા એવી જાતના ખીજા આમડાનાં કપડા મુનિએ પહેરવા નહિ (૮૦૯)

ઉપર જણાવેલા દોષો ઠાલીને મુનિએ નીચે લખી આર પ્રતિજ્ઞાઓથી વચ્ચે સેવાં (૮૧૦)

તમા પહેલી પ્રતિજ્ઞા આ પ્રમાણે છે મુનિ અથવા આર્યાએ જીનનાં, રેશમનાં, સણીનાં, ખાનના, કપાશનાં, કે તૂલના કપડામાનું અમુક જાતનું કપડું લેવાની ધારણા કરવી અને તેનું કપડું પોતે માગના અથવા ગૃહસ્થે આપવા માંગનાં નિર્દોષ હોય તો અહણુ કરવું. એ પહેલી પ્રતિજ્ઞા (૮૧૧)

બીજી પ્રતિજ્ઞા-મુનિ અથવા આર્યાએ પોતાને ખપ લાગતું વસ્ત્ર ગૃહસ્થના ઘરે જોઈને તે માગતું તે આ રીતે કે શરૂઆતમા જ ગૃહસ્થના ઘરમા ગેહતા ચાણસો તરફ જોઈને કહેવું કે હું આયુષ્મન અથવા હું બહેન, મને આ તમારા વસ્ત્રોમાંથી એકદ વસ્ત્ર આપશે? આવી રીતે માગનાં અથવા ગૃહસ્થે પોતાની જેમ તેનું વસ્ત્ર આપતાં નિર્દોષ જણીને તે વસ્ત્ર અહણુ કરવું. એ બીજી પ્રતિજ્ઞા (૮૧૨)

ત્રીજી પ્રતિજ્ઞા-મુનિ અથવા આર્યાએ જે વસ્ત્ર ગૃહસ્થે અદર પહેરીને વાપરેલું યા ઉપર પહેરીને બપોરે હોય તેનું વસ્ત્ર પોતે માગી લેવું, યા ગૃહસ્થે આપવા માંગના નિર્દોષ જણાનાં અહણુ કરવું. એ ત્રીજી પ્રતિજ્ઞા. (૮૧૩)

અઠાવરા ચર્યા પઢિમા:-સે મિન્તુ વા મિક્સુળી વા ઝિમ્મયધમ્મિયં વચ્ચં જાણ્ઝા ।
જંચળે વહ્થે સમણ-માઠણ-અતિહિ-કિચળ-વળીમગા ણાવજ્ઞંતિ, તહ્પરગામં ઝિમ્મયધ-
મ્મિય વચ્ચં સચં વા ણં જાણ્ઝા, પરો વા સેં દેજા, ફામુય જાવ. પઢિમાઠેજા । ચર્યા
પઢિમા । (૮૧૪)

હચેયાળં ચરણં પઢિમાણં જહા પિટેમણાણ । (૭૧૫)

સિયા ણં તીણ્ણ સ્સણાણ્ણ સ્સમાણ પરો વઢેજા “ આટસંતો સમણા, ણ્ણાઈં તુમ મા-
સેગ વા, દ્વરપણ વા, પંચરોણ વા, સુણ વા સુચત્તરે વા, તો તે વચં આટ્ઠો અળ્ણવરં
વચ્ચં દાસામો, ” તહ્પરગારં ણિમ્મોસં સાંઘા ણિવમ્મ સે પુવ્વામેવ આલોણ્ણા “ આટ્ઠો
તિ વા, મહ્ણિ તિ વા, ણો સલ્લ મે ક્કં તિ, પ્પય્પગારે સંગારે વણે પઢિસુણેત્તણ્ણ । અભિ-
ક્કલમિ મે દ્વાહં, હ્વાણિમેવ વલયાહિ. ” સે ણંચ વઢતં પરો વઢેજા “ આટસંતો સમણા અ-
ણુગ્ગઝાઈં તો તે વચં અળ્ણવરં વચં દાસામો, ” સે પુરુગમેવ આલોણ્ણા, “ આટ્ઠો તિ
વા મહ્ણિ તિ વા, ણો સલ્લ મે ક્કન્દ પ્પય્પગારે સંગારે પઢિસુણેત્તણ્ણ । અમિક્કલસિ મે-
વાતુ, હ્વાણિમેવ વલયાહિ. ” સે સેવ વઢંત પરો ણેત્તા વઢેજા “ આટ્ઠો તિ વા અચ્ચા
તિ વા, આહરેયં વાચં, સમણસ્સ દાસામો, ધાવિવાહ વચ પચ્ચવિ અચ્ચા સચટ્ટાણ્ણ પા-
ણાહ મ્મુયાઈં જીવાઈં સત્તાઈં સમારબ્બ સમુરિસ્સ જાવ પેન્નવામો ” પ્પય્પગાર ણિમ્મોસં,
સાંઘા ણિવમ્મ તહ્પરગારં વચં અફામુય જાવ ણો પઢિમાઠેજા । (૮૧૬)

૧ આદરવેતવ

ચોથી પ્રતિગ્ઠા:-મુનિ અથવા આર્યાએ દેહી દેવા લાયક વસ્ત્રો માગવા-એટલે કે જો
વસ્ત્રો નીળા કોઈ પણ શ્રમણ, બ્રાહ્મણ, મુસાદર, ગઠ, કે બિખારી આદિ નહિ તેવાં પોતે
માગી લેવાં યા ગૃહસ્થ પોતાની ભેજે આપતાં નિર્દોષ જણાવાં શ્રદ્ધા એ ચોથી
પ્રતિગ્ઠા (૮૧૪)

એ ચારે પ્રતિગ્ઠાઓ માટે વધુ નુકાસો પિડેપણા નામના અધ્યયનથી ધારવો (૮૧૫),

કદાચ ઉપરની પ્રતિગ્ઠાઓ અનુસરીને જોઈતાં વસ્ત્ર લેવા જતાં મુનિને કોઈ ગૃહસ્થ
એવું કહે કે હે આયુષ્મન્ શ્રમણ, તમે એક મારા રહીને અથવા દસ દિવસ રહીને અથવા પાંચ
દિવસ રહીને અથવા આવતી કાલે અથવા પરમદહાડે અત્રે આવજો તો તમોને અમે
કોઈ પણ વસ્ત્ર આપીશું ” આવા બોલ સાંભળી મુનિએ કહેવું જોઈએ કે “ હે આયુષ્મન્
અથવા બહેન, મારાથી આવી રીતે બોલવું કળ્પ કરી શકાય તેમ નથી માટે જો દેવા
ચાહતા હો તો હમણાજ આવો આમ કલાથી ગૃહસ્થ કદાચ કહે કે હે આયુષ્મન્ શ્રમણ:
ત્યારે મારા પાંચ આદ્યા આવો તો તમને કોઈ પણ જોઈતું વસ્ત્ર આપીશું ” ત્યારે મુનિએ
જવાબ આપવો જોઈએ કે “ હે આયુષ્મન્ અથવા બહેન મારાથી એવા બોલ કળ્પ થઈ
શકે તેમ નથી. માટે જો દેવા ચાહતા હો તો હમણાજ ઘો ” આવી રીતે મુનિએ કલાથી
ગૃહસ્થ પોતાના ઘરમાં રહેલા માણસને કહે કે “ હે આયુષ્મન્ અથવા બહેન, પેઠેલું વસ્ત્ર
લઈ આવ, આપણે તે વસ્ત્ર આ સાધુને આપીશું, અને આપણે આપણા માટે પાંચું
બનાવી લેશું ” આવા બોલ સાંભળી મુનિએ તેવી જાનવા વસ્ત્ર સદોષ ધારીને શ્રદ્ધા
કરવાં નહિ. (૮૧૬)

સિયા ણં પરો જેતા વણ્ણા “ આરસો ત્તિ વા, મહ્ણી તિ વા, આરેયં વત્થં, સિ-
નાણેણવા જાવ આરંસિત્તા વા પંચંસિત્તા ત્વા સમણસ્સ ણં દાસામો. ” પુયપ્પગારં ણિગ્ગોસં
સોદ્ધા ણિસમ્મ સે પુગ્ગામેવ આલોણ્ણા, “ આરસો ત્તિ વા, મયણી તિ વા, મા પુયં તુમ
વત્થં સિનાણેણ^૧ વા જાવ પંચંસાહિ વા । અમિકંલસિ મે દાતું, પુમેવ દલયાહિ । ” સે
જેવં વદંતસ્સ પરો સિનાણેણ વા જાવ પંચંસિત્તા દલણ્ણા, તહપ્પગારં વત્થં અફાસુયં જાવ
ણો પદિગાહેજા । (૮૧૭)

સે ણં પરો જેતા વદેજા “ આરસો ત્તિ વા મહ્ણી તિ વા, આરેયં વત્થં, સી-
ઓદગાવિયદેણ વા રસિણોદગાવિયદેણવા દચ્છોલેત્તા વા પચોવેત્તા વા સમણસ્સ દામામો ”
પુયપ્પગારં ણિગ્ગોસં-તહેવ, જવરં, “ મા પુયં તુમં વત્થં સીઓદગાવિયદેણ વા, રસિણોદગ
વિયદેણ વા રચ્છોલેહિ વા પચોવેહિ વા । અમિકંલસિ-સેસં તહેવ, જાવ ણો પદિગા
હેજા । (૮૧૮)

સે ણં પરો જેતા વદેજા, “ આરસો ત્તિ વા, મયણીતિ વા, આરેયં વત્થં, કંદાણિ
વા હરિયાણિ વા વિસોષેત્તા સમણસ્સ દાસામો. ” પુયપ્પગારં ણિગ્ગોસં સોદ્ધા ણિસમ્મ જાવ,
“ મહ્ણી તિ વા, મા પુયાણિ તુમં કંદાણિ વા જાવ વિમોહેહિ, ણો સ્સલુ મે કપ્પત્તિ
પ્તત્તપ્પગારે વત્થે પદિગાહિત્તપ્પ । ” સે સેવં વદંતસ્સ પરો કંદાણિ વા જાવ વિસોહેત્તા દલ-
ણ્ણા તહપ્પગારં વત્થં અફાસુયં જાવ ણો પદિગાહેજા । (૮૧૯)

૧ મુગંધિવ્રત્તેણ

કદાચ મુનિને તેડી જનાર ગૃહસ્થ પોતાના ઘરના માણસોને આવું કહે કે “ હે આયુ-
ધ્મન્ અથવા બેહેન, પેહું વસ્ત્ર લઈ આવો, એને આપણે રનાનાદિકમાં વપરાતા મુગંધી
દ્રવ્યો વડે ધસી કે વાસી કરીને સાધુને આપીશું. ” આવા શબ્દો સાંભળીને મુનિએ પેહેલે-
થીજ કહેવું કે “ હે આયુધ્મન્ અથવા બેહેન, એ વસ્ત્રને તમે તેવા મુગંધિ દ્રવ્યો વડે
ધસતા કે વાસતા નહિ. જો દેવા આહતા હો તો ધસ્યા કે વાસ્યા વગર એમન આપો.
તેમ છતાં ગૃહસ્થ ધસી કે વાસીને આપે તો તેવું વસ્ત્ર અયોગ્ય ગણીને લેવું નહિ. (૮૧૭)

કદાચ મુનિને તેડી જનાર ગૃહસ્થ પોતાના ઘરના માણસોને એવું કહે કે હે આયુધ્મન્
અથવા બેહેન, પેહું વસ્ત્ર લાવો, આપણે તેને થડા થા ગરમ પાણીથી છાંટીને અ-
થવા પોષ્ટને આ સાધુને આપીશું. ” આવા બોલો સાંભળી મુનિએ તેમ કરવા ગૃહસ્થને ના
પાડવી; અને કહેવું કે જો તમે મને દેવા આહતા હો એમને એમન આપો. તેમ કહ્યા
છતાં ગૃહસ્થ માને નહિ તો તે વસ્ત્ર ગ્રહણ ન કરવું. (૮૧૮)

કદાચ મુનિને તેડી જનાર ગૃહસ્થ થેર જઈ પોતાના માણસોને કહે કે “ હે આયુધ્મન્
અથવા બેહેન, પેહું વસ્ત્ર લાવો, આપણે એના હાપર અડેલા કંદ કે લીલોતરી બિનારી
સાદ્ર કરીને એ વસ્ત્ર સાધુને આપીશું. ” આવા બોલો સાંભળીને તેમ કરવા ગૃહસ્થને ના
પાડવી. ના પાડ્યા છતાં ગૃહસ્થ માને નહિ તો તે વસ્ત્ર ગ્રહણ ન કરવું. (૮૧૯)

સિયા સે પરી જેતા વત્થ મિસિરેજ્ઞા^૧, સે પુવ્વામેવ આલોપ્પજ્ઞા "આવસો ત્તિ વા મદ્દળી તિ વા, તુમંચેવળં સતિય^૨ વત્થં અંતોમતેણ પહિલેહિસ્સામિ. " કેવલી 'ત્રયા ' આ-યાણ-મેય;-વરપતેણ ઓચદે સિયા કુંદલે વા, ગુણે વા, હિરણ્ણે^૩ વા, સુવણ્ણે વા, મળી વા, જાવ, રથનાવલી વા, પાળે વા, થીપ્ વા, હરિપ્ વા. અહ મિકલ્લૂં પુવ્વોવદિટ્ટા જાય જં પુવ્વામેવ વત્થં અતોમતેણ પહિલેહિજ્ઞા. (૮૨૦)

સે મિકલ્લૂ વા મિકલ્લુણી વા સે જ્ઞં પુણ વત્થં જાણેજ્ઞા સમંદ જાવ સંતાણગં, તહ-પ્પગારં વત્થં અફાસુયં જાવ ગો પદિગ્ગાહેજ્ઞા. (૮૨૧)

સે મિકલ્લૂ વા મિકલ્લુણી વા સે જ્ઞં પુણ વત્થં જાણેજ્ઞા અપ્પંદ જાવ સંતાણગં અં-ગલં અયિર અધુલં અધારણિજ્ઞં રોહ્મજંતં ણ રોહ્મ, તહપ્પગારં વત્થં અફાસુયં જાવ ગો પ-દિગ્ગાહેજ્ઞા. (૮૨૨)

સે મિકલ્લૂ વા મિકલ્લુણી વા સે જ્ઞં પુણ વત્થં જાણેજ્ઞા અપ્પંદ જાવ સંતાણગં અલં થિરં ધુવ ધારણિજ્ઞં રોહ્મજંતં રુહ્મ તહપ્પગારં વત્થં અફાસુયં જાવ પદિગ્ગાહેજ્ઞા.

સે મિકલ્લૂ વા મિકલ્લુણી વા " ગો ગવપ્પ મે વત્થે " ત્તિ કદ્દુ ગો બહુવેસિપ્પણ સિ-જાણેણ વા જાવ પર્થસેજ્ઞા. (૮૨૩)

૧ વદ્ધવાલ્ ૨ વ્વરીય મેવ ૩ રૂપ્પં

કદ્ધય મુનિને તેડી જગાર ગહસ્થ મુનિને કોઇ પણ વસ્ત્ર આપવા માટે તો મુનિએ શરૂઆતમાં જ કહેલું કે " હું આયુષ્મન્ અથવા અહને હું એકવાર તમારા વસ્ત્રને ચારે બાજુ તપાસી લઈ, પછી અહણુ કરીશ. જે તપાસ્યા વગરજ તે વસ્ત્ર મુનિ અહણુ કરે તો કેવળ જ્ઞાનિઓએ તેમાં દોષ બતાવ્યા છે. કારણ કે તે વસ્ત્રના છેડામાં કપાસ કુણ, સંકળ, રપુ, સોતું, મણિ કે રત્નની આળા વગેરે પણ આમેલા હોય (અને તે કઈ મુનિને લેવા શોખ નથી) તથા વળી તે વસ્ત્ર સાથે જીવજતુ કે ધાન્ય યા લીલાતરી વળગેલાં હોય, માટે મુનિ-ને ખાસ એજ બલામણુ છે. કે તેણે શરૂઆતમાં જ વસ્ત્રને ચારે બાજુ તપાસી પછી અ-હણુ કરવું (૮૨૦)

મુનિ અથવા આર્યાએ જે વસ્ત્ર ઈડાં કે જીવજતુથી ભરેલું જપ્પાય અને જે પોતાના અરતુ પણ ન હોય તથા જે ઝાંઝુ ટકી શકે નહિ તથા જે થોડા વખત સૂધી જ વાપરવા મળતું હોય તથા જે ધરના લાયક ન હોય તથા કોઈ પણ રીતે પસંદ પડતું પણ ન હોય તેવા અયોગ્ય વસ્ત્રને અહણુ ન કરવું (૮૨૧)

મુનિ અથવા આર્યાએ જે વસ્ત્ર ઈડાં કે જીવજતુથી રહિત, પોતાના ખપના અરતુ, ટ-કાઉ, હમેશના માટે મળતું, અને ધરવા લાયક તથા પસંદ પડતું હોય તેવા નિર્દોષ વસ્ત્રને અહણુ કરવું. (૮૨૨)

મુનિ અથવા આર્યાએ " માફ વસ્ત્ર નવું નથી અર્થાત્ જીવું થઈ ગયેલું છે " એમ કારીને તેને જરા ઝાડેરા મુગધી ડ્યોથી ધસવું કે મસળવું નહિ. (૮૨૩)

મે મિકલૂ વા મિકલુગી વા “ જો જવરુ મે વચ્ચે ” ત્તિ કદુ જો બહુદેસિણ સી-
તોદગવિયદેજ વા જાવ પધોવેજા । (૮૧૪)

સે મિકલૂ વા મિકલુગી વા “ હુલ્મિગંધે મે વચ્ચે ” ત્તિ કદુ જો બહુદેસિણ સિ-
નાળેજ વા, તહેવ, સીતિ દગાવિચકેગ વા દસિણોદગાવિયદેજ વા, (આલ્લાવલો) । (૮૧૫)

સે મિકલૂ વા મિકલુગી વા અમિકંલેજ વચ્ચે આચાર્યેત્તપ વા પચાવેત્તપ વા, તહપ્પ-
ગારં વચ્ચે જો અળંતરહિયાપ પુઝવાં, જો સસગિદાપ, જાવ સંતાળાપ આચાર્યેજ વા પચા-
વેજ વા । (૮૧૬)

સે મિકલૂ વા મિકલુગી વા અમિકંલેજ વચ્ચે આચાર્યેત્તપ વા પચાવેત્તપ વા તહ-
પ્પગારં વચ્ચે ધૂણસિ વા, મિદેલુગં^૧ વા, ડસુચાલંસિ^૨ વા, કામજલસિ^૩ વા, અળયેરે
વા તહપ્પગારે અંતલિક્કજાપ દુલ્લવદે દુલ્લિક્કતે અળિંયે ચલ્લચલે જો આચાર્યેજ વા જો
પચાવેજ વા । (૮૧૭)

સે મિકલૂ વા મિકલુગી વા અમિકંલેજ વચ્ચે આચાર્યેત્તપ વા પચાવેત્તપ વા, તહ-
પ્પગારં વચ્ચે કુલિયસિ^૪ વા, મિત્તિસિ^૫ વા, નંચસિ વા, અળળતરે વા તહપ્પગારે અતલિ-
ક્કજાપ જાવ જો આચાર્યેજ વા પચાવેજ વા । (૮૧૮)

૧ કંધરે વ. ૨ કદુપલે વા. ૩ સ્નાનપીઠે વા. ૪ મિત્તૌ ૫ નદીતટે

એજ પ્રમાણે જૂના થએલા વસ્ત્રને જરા ઝાઝરા થયા કે ગરમ પાણીથી ધોવું પણ
નહિ^૧ । (૮૨૪)

મુનિ અથવા આર્યોએ “ માઈ વસ્ત્ર મેલુ થએલ છે ” એમ ધારીને જગા ઝાઝરા મુ-
ગધિદ્યોથી તેને ઘસવું મસળવું નહિ તથા થડા કે ગરમ પાણીથી તેને ધોવું કશું
નહિ. (૮૨૫)

મુનિ અથવા આર્યોને બ્યારે કોઈ પણ વસ્ત્રને તડકે સૂકવવાની જરૂર પડે ત્યારે તે વસ્ત્રો
તેમણે તરતની સુકેલી, યા બીજેલી, યા જીવજીતવાળી જમીન પર ન સૂકાવવાં. (૮૨૬)

એજ પ્રમાણે તે વસ્ત્રો લાકડાની સ્થૂણી ઉપર યા દરવાજા પર યા જીખળ ઉપર યા સ્ના-
ન કરવાના બાજોટ ઉપર યા એવીજ કિશમની કોઈ પણ જમીનથી હંચી રહેલી વસ્તુ ઉપર
આમતેમ લટકતાં ટાંગીને નહિ સૂકવવાં (૮૨૭)

વળી તે વસ્ત્રો બીતકિપર યા નદીના તટ ઉપર યા પાપાણો ઉપર અથવા એવીજ કિ-
શમના હરેક જમીનથી જાયા રહેતા પદાર્થ પર પણ નહિ સૂકવવાં. (૮૨૮)

૧ ગચ્છ નિર્ગત આર્યોત્ત બિનકલ્પિ સાધુના મારે આ સૂત્ર છે. ગચ્છર્યા સંદેશ મુનિએ તે
ચતુર્નામપૂર્વક વચ્ચે જોવાં પણ જરાં એમ દીકાર નહાએ છે;

સે મિકલ્ વા મિકલુગી વા અમિદંલેજ્જા વચ્ચ અયાવેત્તપ્ વા પયવેત્ત વા, તહ-
પ્પગારે ચચે સ્થાસે વા, ચેચસે વા, માલંમિ વા, પાનાર્થાસે વા, હમ્મિયતલંસિ વા, અળ્ળ-
યારે વા અતલિમ્મજ્જાપ્ જાવ ણો આયાવેજ્જ વા પયાવેજ્જ વા । (૮૨૯)

સે-ત-માદાય્ એવં મવહ્ણેજ્જા; અહે જ્ઞામયહિલંસિ વા, જાવ, અળ્ળયારસિ વા ન-
હપ્પગારંસિ થંદિલંસિ પહિલેહિય પહિલેહિય પમજ્ઞિચ પમજ્ઞિચ તર્તા સજ્જામવ વત્ત આ-
યાવેજ્જ વા પયાવેજ્જ વા । (૮૩૦)

પુય સ્સલુ તસ્સ મિકલુસ્સ મિકલુગીપ્ વા સામાગિયં । (૮૩૧)

[દ્વિતીય ઉદ્દેશ:]

સે મિકલ્ વા મિકલુગી વા અહેસાગિજ્જાહે^૧ વત્થાહં જાપ્પજ્જા, અહાપરિમાદાહં વ-
ચ્છાહં ધારેજ્જા, ણો ધોપ્પજ્જા, ણો રહ્ણજ્જા, ણો ધોયરત્તાહં વત્થાહં ધારેજ્જા, અપહિલ્લવમા-
ળે^૨ ગામતરેસુ ઓમચેલિપ્ । પુતં સ્સલુ વત્થધારિત્સ સામાગિયં^૩ । (૮૩૨)

સે મિકલ્ વા મિકલુગી વા ગાહાવહ્ણકુલં પિંહવાયપહિયાપ્ પવિસિડ્ધકામે સન્નં ચીવર
માયાપ્ ગાહાવહ્ણકુલં પિંહવાયપહિયાપ્ પવિસેજ્જ વા પવિસેજ્જ વા । एवं वहिया विचार
मूढी वर विहारमूढी वा गामाणुग्गामं दूहसेज्जा । अह पुण एवं जागेज्जा तिच्चदेसियं वा
वासं वाममाण पेहाप, जहा पिंहेसणाप, णवरं, सन्नं चीवर-मीयाप । (૮૩૩)

૧ અપરિકર્મણિ ૨ અગોપયન્ ૩ પુત્ત સૂત્રે જિનકલ્પિકોદ્દેશેન દ્રષ્ટવ્યં, વક્ષધારિત્વ
વિશેષણાદ્ ગચ્છાતર્ગતેષિ ચાવિરુદ્ધં । ૪ સુહૃત્કાલિકાલોદ્દેશેન ।

વળી તે વચ્ચે કોઈ પણ ચીજોના હમણ ઉપર યા માંચા ઉપર યા માળ ઉપર યા ધર
ઉપર યા હવેલી ઉપર અથવા એવી જાનના ખીળ કોઈ પણ ઉંચા પહાચો ઉપર પણ નહિ
સંકવના (૮૨૯)

કિતુ તે વચ્ચે લઇને એકાત સ્થળમા જવું અને ત્યાં જીવજતુરહિત સ્થળ ભેઠ
તપાસી પોણ પ્રમાણ યતનાપર્વક તે વચ્ચે સૂવના (૮૩૦)

એજ ખરેખર મુનિ અને આર્યાઓના આચારની સપૂર્ણતા છે (૮૩૧)

ખીજે ઉદ્દેશ.

(વચ્ચે સંબંધી વધુ આજ્ઞાઓ)

મુનિ અથવા આર્યાએ વચ્ચેને સુધારવા કરવા નહિ, કિતુ જેવા મળે તેવાંજ પહેરવાં;
તથા ધોવા કે રંગવા પણ નહિ અને જો ધોએથા કે રંગેલાં હોય તો પહેરવા નહિ અને
આભાતરે જતા પોતાનાં વચ્ચે સતાડવાં નહિ. એ વચ્ચેધારિ મુનિનો આચાર છે^૧ (૮૩૨)

મુનિ અથવા આર્યાએ બિદ્યા લેવા જતા યા ખરચુ ખાત્રી જતાં યા આભાતુઆમ વિહાર
કરતા સધળા વચ્ચે સાથે લેવા અને જો થોડો કે ઘણો વચ્ચે વરસતો જણાય તો પિડેપણા
નામના અધ્યયનમાં કલા મુજબ વર્તવું (૮૩૩)

આ સૂત્ર જિનકલ્પિ મુનિના માટે છે અને વચ્ચેધારિ એવા વિશેષણથી સ્થવિર કલ્પિના માટે
પણ ધરી શકે છે (૩૩૩)

તે પ્રગટ્થો મુહુત્તમ મુહુત્તમ પરિહારિયં ત્રિયં વર્થં જાણ્જ્ઞા, જાણ પ્રગટ્થો વા દુ-
યાદ્યેણ વા તિયાદ્યેણ વા ચત્વર્યાદ્યેણ વં ગર્હ્યેણ, વા વિષ્ણવમિય ઉચ્ચાગચ્છેજ્ઞા । તદ્વપ્પગારં વર્થ-
ણો અપ્પ, ણો ગિચ્છેજ્ઞા^૧, ણો અણ્ણમણ્ણસ્મ દેજ્ઞા, ણો પામિચ્છ કુજ્ઞા, ણો વચ્ચેણ વચ્ચ-
રિયામં કરેજ્ઞા, ણો પરં ઉચ્ચર્કમિયં ઇવ વચ્છેજ્ઞા " આરમ્ભતો મમણા, અમિક્કલસિ વર્થં
ધારત્તુ વા પરિહરિત્તુ વા," ધિર વા ણંયતં ણો પલ્લિચ્છિદ્ધિય પલ્લિચ્છિદ્ધિય પરિટ્ઠેજ્ઞા; તદ્વપ્પગારં
સમ્પાદિતં^૨ વર્થ તન્ના ચેવ ણિમિરેજ્ઞા; ણો અત્તાણં વાહજ્ઞેજ્ઞા । (૮૩૨)

તે પ્રગટ્થો તદ્વપ્પગાર ગિયોમં નોચ્ચા ણિમમ્મ " જે મર્યતારો તદ્વપ્પગારાણિ વ-
ત્થાગિ સમ્પાદિયાણિ મુહુત્તમ મુહુત્તમ જાહ્નતા જાવ પ્રગટ્થેણ વા દુયાદ્યેણ વા તિયાદ્યેણ વા
ચત્વર્યાદ્યેણ વા પંચાદ્યે^૩, વા વિષ્ણવસિય વિષ્ણવસિય ઉચ્ચાગચ્છિન્નામિ, અવિચારં^૪ ઇય મમેવ સિયા " માહ-
ટ્ઠાણં સંપામે । ણો ઇવં કરેજ્ઞા । (૮૩૬)

તે મિક્કલ્લુ વા મિક્કલ્લુણી વા ણો વણ્ણમંતાઈ વચ્ચાઈ વિવણ્ણાઈ કરેજ્ઞા, ણો વિવ-
ણ્ણાઈ વણ્ણમંતાઈ કરેજ્ઞા; " અણ્ણં વા વર્થ ન્હમિસ્મામિ ત્તિ " કટ્ટુ ણો અણ્ણમણ્ણસ્મ ઢે

૧ વચ્ચસ્વામી ૨ ઉપહતં

કોઈ મુનિ પાસેથી કોઈ મુનિ, બેઘડી યા એક બે ત્રણ ચાર કે પાંચ દિવસ સૂધી વાપ-
ર્યા માટે ઊધાર વસ્ત્ર માગી નેહ્યો વખત બીજે ગામ એકેથી રહી આવી પાછો આવતાં
તે વસ્ત્ર પાછું આપવા માટે તો (જો તે વસ્ત્ર તે મુનિએ ત્યા એકલા રહ્યાથી સૂતાં કન્યાં
બગાચું હોય તો) તે તેણે પેહેલા મુનિએ પોતા સાઈ લેવુંજ નહિ, તથા લઈને બીજાને
ફેરું નહિ, તથા ઊધાર કેરવી રાખવું નહિ કે હમણા જુન વાપર પછી અને બીજા દેને,
તથા તેના અલ્લે બીજા વસ્ત્ર અલ્લામા લેવું નહિ, તથા બીજા મુનિને પણ એમ નહિ ફેરવું કે
" આ વસ્ત્ર તમોને જોઈતું હોય તો લ્યોઃ " વળી તે વસ્ત્ર લાપ્ત વખત ચાલી શકે તેવું
મનથી હોય તો તેને તેની કાઢીને પરતું નહિ-કિંતુ એવી જાતનું વસ્ત્ર પાછું આપ-
નાર મુનિનેજ સોંપવું. (૮૩૪)

એજ પ્રમાણે ઘણા મુનિઓ પાસેથી ઘણા મુનિઓ વસ્ત્ર માગી બીજે ગામ એક બે
ત્રણ ચાર કે પાંચ દિવસ રહી પાછા આવી વસ્ત્ર પાછા આપવા માટે તો ઘણા મુનિઓએ
તે વસ્ત્ર જો કઈ પણ અગરેલા હોય તો લેવા નહિ-કિંતુ તેમનેજ સોંપવા. (૮૩૫)

આવી વાત સાંભળીને કોઈ મુનિ એવું વિચારે કે " દુ પણ કોઈ મુનિ પાસેથી ઊ-
ધાર વસ્ત્ર માગી બીજે ગામ જઈ આવું કે જેથી એ વસ્ત્ર બગડી પડ્યાથી મનેજ મળજે, "
તો તે મુનિ દોષ પાત્ર થાય છે માટે એમ નહિ વિચારવું. (૮૩૬)

મુનિ અથવા આર્યાએ શોભાનાં વસ્ત્રોને (ચોરેના અર્થથી) કુશોભિતાં ન કર્યાં.^૨
કુશોભિતા વસ્ત્રોને કુશોભિત ન કરવા. " અલ્લામાં દુ બીજા વસ્ત્ર મેળવીશ " એમ વિચારી

૧ કોઈ કેટું નહિ ૨ મુળ્યત્વે તો તેના વસ્ત્ર લેવાનું નહિ.

જ્ઞા, નો પામેચ્ચ કુજ્ઞા; નો વત્થમ વત્થપરિણામં કરેજ્ઞા, નો પરં ટવસંકમિતુ ઇવ વ-
દેજ્ઞા, “ આઠસત્તો સમણા, અભિકપ્પસિ મે વત્થં ધારિત્તપ્પ વા પરિહરિત્તપ્પ વા; ” ચિરં
વા ન સંત નો પલ્લિચ્છદિય પોલ્લિચ્છદિય પરિટ્ઠેજ્ઞા, જહાચ્ચેયં વત્થં પાષગં પરો મન્નદ્ધ ।
પર ચ્ચન અદ્ધહારિ^૧ પઠિપહે પેહાપ્પ તસ્સ વત્થસ્સ ણિદાણે નો તેસિ મીઠો ડમ્મગ્ગેણ ગ-
ચ્છેજ્ઞા । જાવ અપ્પુસ્સુપ્પ જાવ તત્તો સજયામેય ગામાણુગામં દુદ્ધજ્ઞેજ્ઞા । (૮૩૭)

સે મિક્ખ વા મિક્ખુણી વા ગામાણુગામ દુદ્ધજ્ઞમાણે અંતરાસે તિહ^૨ સિયા । મે જં
પુણ વિહં જાણેજ્ઞા ‘ હમસિ સ્સલુ વિહંસિ વહવે આમોસગા વત્થપડિયાપ્પ સંપિડિયા, ’ નો
તેસિ મીઠો ડમ્મગ્ગેણ ગચ્છેજ્ઞા । જાવ ગામાણુગામ દુદ્ધજ્ઞેજ્ઞા । (૮૩૮)

સે મિક્ખ વા મિક્ખુણી વા ગામાણુગામં દુદ્ધજ્ઞમાણે અંતરા સે આમોસગા પડિયા-
ગચ્છેજ્ઞા, તે નં આમોસગા ઇવ વદેજ્ઞા “ આઠસત્તો સમણા, આહરેત્ત વત્થં, દેહિ નિક્કિત્ત-
વાહિ, ” જહા દ્ઢરિયાપ્પ^૩ ણાગત્ત વત્થપડિયાપ્પ । (૮૩૯)

ઇપ્પ સ્સલુ તસ્સ મિક્ખુસ્સ મિક્ખુણીપ્પ વા નામગિયં । (૮૪૦)

૧ અઢ્ઢહારિણં તત્તકર ૨ અઢ્ઢવીપ્રાયઃ પથા । ૩ દ્વિયાધ્યયનવત્ જ્ઞાનાર્થં ચોધ્યં ।

એક ખીન્નને વસ્ત્રો આપવા નહિ, વળી વસ્ત્રો જીધારે પણ આપવાં નહિ, તથા એક વસ્ત્ર
આપી ખીન્નું વસ્ત્ર લેવું નહિ તથા ખીન્ન મુનિને તે વસ્ત્ર લેવાનું પૂછવું નહિ, તથા વસ્ત્ર
મળ્યુત જા “ એ વસ્ત્ર ખીન્નઓને સાડ નથી દેખાતું ” એમ વિચારી તેના કટકા કરી
પરંતુ નહિ. વળી રૂપે જાના ચોરોને દેખી આડે માગે નહિ આવતું, કિંતુ ધીરજથી
યતનાપૂર્વક આલ્યા જવું (૮૩૭)

મુનિ અથવા આર્યાને ગ્રામાનુગ્રામ જતા વચ્ચે મોહોદુ મેદન આવી પડે અને ત્યાં
એવું જણાય કે આ મેદનમાં ઘણા લૂટારાઓ વટેમાર્ગુઓના કપડાલત્તા લૂટવા માટે ભરાઈ
બેઠા છે, તો તેમનાથી બીછીજાતે અડે માગે નહિ જવું કિંતુ ધીરજથી તેજ રસ્તે આલ્યા
જવું (૮૩૮)

મુનિ અથવા આર્યાને ગ્રામાનુગ્રામ જતાં વચ્ચે લૂટારાઓ આવી મળે અને તેઓ
કહે કે “ આયુષ્મન્ તપસ્વી, આ વસ્ત્ર લાવ, દે, કે છોડી દે ” તો જેમ દ્વિયાધ્યયનમાં
કહેલું છે તેમ વર્તવું (૮૩૯)

એ મુનિ અથવા આર્યાના આચારની સપૂર્ણતા છે. (૮૪૦)

પાત્રૈષ્ણાચર્ય પંચદશ મધ્યયનમ્.

[પ્રથમ ઉદ્દેશ :]

સે મિક્લૂ વા મિક્લુળી વા અમિક્લેજ્જા પાયં પસિત્તપ્પ । સેજ્જં પુળ પાયં જાગેજ્જા-
ત્તેજ્જા, -અલાપાયં વા, દારુપાયં વા, મદિયાપાય વા તદ્દમ્પયારં પાયં જે ણિગંથે તરુપે
જાવ ધિસ્સંધયણે સે એગં પાયં ધારેજ્જા,^૧ ણો વીય । (૮૪૬)

સે મિક્લૂ વા મિક્લુળી વા પરં અદ્વજોપણનેરાણ પાયપડિયાણ ણો અમિસંધારેજ્જ
ગમણાણ । (૮૪૭)

સે મિક્લૂ વા મિક્લુળી વા સેજ્જંપુળં પાય જાગેજ્જા, અસ્મિપડિયાણ એગં સાહમ્મિયં
સમુદિસ્સ પ્રાણાદં, જહા પિંદેસણાણ ચત્તારિ આલાવગા । ધંચમે ચહવે સમણમાહણા પગણિતે
ત્તદેવ । (૮૪૮)

સે મિક્લૂ વા મિક્લુળી વા અસ્સેજણ મિક્લુપડિયાણ ચહવે સમણમાહણ (વન્યેસણા
જ્ઞાવજો) (૮૪૯)

સે મિક્લૂ વા મિક્લુળી વા સે જ્ઞાદં પુળ પાદાદં જાગેજ્જા વિરુવરુવાદં મહદ્ધણ-

૧ જિત્તક્રમિકાદિ:

અધ્યયન પંદરમું.

પાત્રૈષણ.

પહેલો ઉદ્દેશ.

(પાત્ર કેવાં અને શી રીતે લેવાં ?)

મુનિ અથવા આર્યાએ જ્યારે પાત્ર લેછતુ હોય ત્યારે તુખીતું પાત્ર અથવા માટીનું
પાત્ર અથવા એવીજ તરેહનું ખીજું કોઇ પણ પાત્ર લેવું અને જે મુનિ ધુવાન અને મન-
ખૂત ખાંધાવાળો હોય તેણે પાત્ર એકેજ પાત્ર રાખવું.^૧ (૮૪૧)

મુનિ અથવા આર્યાએ પાત્ર લેવા માટે એ ગાંઠીની હદથી બહાર ન જવું. (૮૪૨)

મુનિ અથવા આર્યાએ જે પાત્ર ગૃહગ્રંથે એકેજ મુનિને માટે ઉદ્દેશિને તૈયાર કર્યું હોય
તે નહિ લેવું અહીં પિંડેષણા નામના અધ્યયન પ્રમાણે ચાર આલાપક બોલી જવા. (૮૪૩)

તેમજ અનેક શ્રમણ-બ્રાહ્મણ માટેનો આલાપક વસ્ત્રૈષણ મુજબ જાણવો. (૮૪૪)

મુનિ અથવા આર્યાએ જે પાત્રો બહુ મૂલ્યવાળા જણાય જેવા કે લોકાના, ત્રાણાનાં,

૧ આ નિયમ પછી જિત્તક્રમિક સાધુને માટે છે, એમ રીક્કાર્સ જણાવે.

મુલાહ, તંજહા, અયપાવાળિ વા, તવપદાણિ વા, મંસિય-હિરણ-સુવર્ણ-રીરિયા-હારપુટ-
પાયાગિ વા, મણિ-કાય-કંસ-સંલ-સિંગ-દંત-ચેલ-તેલ-પાયાણિ વા, ચમ્મપાયાણિ વા, અ-
ણયરાણિ વા તહપ્પગારાહ વિરુવરુવાહ મહદ્દળમોહાઈ પાયાઈ અફાસુયાઈ જાવ.ળો પ-
દિગાહેજ્જા । (૮૪૫)

સે મિક્કૂ વા, મિક્કુણી ઘા સે ઝાહ પુણ પાઠાઈ જાળેઝ્જા વિરુવરુવાઈ. મહદ્દ-
ળયધનાણિ વા, અયધનાણિ વા, જાવ ચમ્મયધનાણિ વા, તહપ્પગારાહ મહદ્દળયધનાઈ.
અફાસુયાઈ ણો પદિગાહેજ્જા । દ્વેયાઈ આયત્તનાઈ ટ્વાતિકમ્મ । (૮૪૬)

અહ મિક્કૂ જાળેઝ્જા ચરહિં પદિમાહિં પાટં પુસિત્તપ્પ । તથ્ય સ્વલુ દ્દમા પઢમા પ-
દિમા.-સે મિક્કૂ વા મિક્કુણી વા ટ્હિસિય ટ્હિસિય પાય જાપ્પજ્જા, તંજહા, લાઝયપાય.
વા, દારુપાય વા, મટ્ટિયાપાય વા, તહપ્પગાર પાય સર્ય વા ણં જાપ્પજ્જા, જાવ પદિગાહેજ્જા ।
પઢમા પદિમા । (૮૪૭)

અહાવરા ટોચ્ચા પદિમા:-સે મિક્કૂ વા મિક્કુણી વા પેહાણ પેહાણ પાય જાપ્પજ્જા,
તંજહા, ગાહાવદ્દ વા જાવ કમ્મકરી વા, સે પુચ્ચામેવ આલોપ્પજ્જા “આડસો ત્તિ વા, અ-
હ્ણી તિ વા, ટ્હિસિય સે પ્તો અણયર પાદં, તંજહા, લાઝયપાદ વા ” જાવ તહપ્પગાર
પાય તય વા ણ જાપ્પજ્જા, પરો વા સે ટેજ્જા જાવ પદિગાહેજ્જા । ટોચ્ચા પદિમા । (૮૪૮)

અહાવરા તચ્ચા પદિમા,-સે મિક્કૂ વા મિક્કુણી વા સે ઝં પુણ પાદ જાળેઝ્જા સં-

૧ લોહપાય.

મીસાના, રૂપાનાં, મોનાનાં, પીત્તળના, પોચાદનાં, મણિનાં, કાચનાં, કાસાનાં, રાખનાં, શીંગ-
ગડાના, ઘાતનાં, કપડાના, પથ્થરના, અમરના, કે એવી કાંઈ પણ તંગેહનાં. બહુ મૂલ્યવાન
પાત્રો હોય તે તેમણે અદલુ કરવાં નહિ (૮૪૫)

વળી જે પાત્રો ઊપર લોહ કે આમડા કે કોઈ પણ તેવી ચીજના બહુ મૂલ્યવાન પદ્ધ
લગાડેલા હોય તે પણ અદલુ નહિ કરવા. એરીતે પાપના અગતી અલગ રીતે વર્તવું (૮૪૬)

મુનિએ ચાર પ્રતિજ્ઞાઓથી પાત્ર ગવેયના જતું. તે ચાર પ્રતિજ્ઞાઓમાની પહેલી પ્રતિજ્ઞા
આ પ્રમાણે -મુનિ અથવા આર્યા અમુક ભતતું નામ લખતેલ પાત્ર માગે;-જેવું કે તુખીપાત્ર, કાટ-
પાત્ર, મૃત્તિકાપાત્ર, વગેરે. અને તે માગ્યાથી યા ગૃહસ્થ પોતાની મેળે આપે તો અદલુ કરે-
એ પહેલી પ્રતિજ્ઞા (૮૪૭)

બીજી પ્રતિજ્ઞા આ પ્રમાણે -મુનિ અથવા આર્યા અમુક ભતતું પાત્ર ગૃહસ્થના ઘરે
જેવા બાજુ માગે અને તે સુજન ગૃહસ્થ કે ચાકરડીને શરૂઆતમા જોઈ કહેકે “હે આ-
યુષ્મન્ યા બહેન, આ તુંબીપાત્ર, કાટપાત્ર કે મૃત્તિકાપાત્ર વગેરેમાનું અમુક પાત્ર મને આ-
પશેા” એ રીતે માગ્યાથી યા પોતાની મેળે ગૃહસ્થ કે ચાકર તે આપે તો અદલુ કરે એ
બીજી પ્રતિજ્ઞા (૮૪૮)

ત્રીજી પ્રતિજ્ઞા આ પ્રમાણે -મુનિ અથવા આર્યા, ગૃહસ્થે વાપરેલું યા ગૃહસ્થના વ-
પરના જે તલુ પાત્રોમાનું એક પાત્ર માગ્યાથી યા પોતાની મેળે ગૃહસ્થે આપતા અદલુ કરે

ગતિયં વા વેજયંતિયં વા, તદ્વપ્યગારં પાદં સયં વા જાવ પદિગ્ગાહેજ્જા । નચ્ચા પદિમા । (૮૪૯)

અહાચરા ચરત્યા પદિમા;—સે મિન્નવં વા મિક્કુણી વા ડગ્ગિયચમ્મિયં પાદં જાણ્જા; જં ચ-ણ્ણે થહ્થે સમણસાહ્ણા જાવ વળીન્નગા ણાવકંઘંતિ, તદ્વપ્યગારં પાદં સયં વાંણં જાવ પદિગ્ગાહેજ્જા । ચરત્યા પાદિમા । (૮૫૦)

દુક્કેયાણં ચરણં પદિમાણં અણ્ણયરં પદિમં (જહા પિંડેસણાપ્) (૮૫૧)

સે ણં પૂતાપ્ પૂસણાપ્ પૂસમાણં પરો પામિત્તા વદેજ્જા “ આરસંતો સમણા પૂજ્જાસિ સુમં માણેજ વા ” (જહા વત્થેસણાપ્.) (૮૫૨)

સે ણં પરો પેત્તા વદેજ્જા, “ આરસો ત્તિ વા મહ્ણી તિ વા આરેયં પાદં, તેહ્ણેજ વા, વપ્પણ વા, ણવશીપ્પણ વા, વમાપ્ વા, અરમ્મવેત્તા વા તદેવ, સિગાણાહ્ તદેવ, સંતો-દ્ધગકંઠાદિ તદેવ । (૮૫૩)

સે ણં પરો પેત્તા વદેજ્જા “ આરસંતો સમણા, સુદુત્તમં સુદુત્તમં અપ્યાહિ જાવ, તાવ અરહે અસણં વા ડવકેરુસુ વા ડવક્કલેસુ વા, તો ને વયં આરસો સપાણં સમંયણં પેદિ-ગ્ગાહાં વાસાસામો. નુચ્છપ્ પદિગ્ગાહપ્ દિગ્ગે સમણસ્સ ણાં સુદુ માહુ મવોતે ” એ પુચ્ચા-મેવ આલોપ્પજ્જા “ આરસો ત્તિ વા મહ્ણી તિ વા, ણો જલ્લ મં કપ્પહ્ જાવાકામ્મિપ્ અ-એ ત્રીણ પ્રતિજ્ઞા (૮૫૪)

ચોથી પ્રતિજ્ઞા અ પ્રમાણે:— મુનિ અથવા અર્થા ને પાત્ર દેહી દેવા જેવું હોય અને તેથી જેને બીજા કોઈ (બૌદ્ધ) બિહુલ બ્રાહ્મણ કે બીજાની સેવક સે નહિ તેવું પાત્ર માગ્યાથી યા પોતાની મેળે ગૃહસ્થે આપનાં ગ્રહણ કરે; એ ચોથી પ્રતિજ્ઞા. (૮૫૦)

એ ચાર પ્રતિજ્ઞાઓમાની કોઈ પણ પ્રતિજ્ઞાને અગ્રીકાર કરનાર મુનિએ કલ્હર્ય ન કરવો કે “ હું ઉચ્ચતપનો કરનાર છું. યા, બીજા સાધુ એમ કરી શક નહિ. ” કિંતુ “ જા-નાના પાળનાર સર્વ સાધુ મહાપુરુષજ છે ” એમ જાણી શુદ્ધ અયમ પાળવો (૮૫૧)

આ રીતની તબવીજ્જી મુનિને પાત્ર માગતા જેમ ગૃહસ્થ કહે કે “ હે આયુષ્મન્ અમણ, તમે એક મહિનો નહીંતે આવજો ” હસાદિ સાંભળી મુનિએ જેમ પિરંપણાધ્યયનમાં કહ્યું છે તેમ કરવું. (૮૫૨)

મુનિ કે આર્યને તેડી જનાર ગૃહસ્થ કહે કે “ હે આયુષ્મન્ અમણ, યા અરેત, પેહેલું પાત્ર લાવ; કે જેથી તેને નેલ, ધી, માખણ કે ચરખી ચોપડી યા સુગંધી ચીજો વગેરે સ્વચ્છ સિત કરી યા ઊના કે તાકા પાણીથી ધોઈ ૫ કંદ કે વનસ્પતિથી સ્વચ્છ કરી તમને આ-પશુ. ” આવાં બોલ સાંભળી મુનિએ તરત ને આજ્ઞા મનાઈ પાસી અને કહેવું કે “ જે આવવા આહવા હો તો એમજ આપો. ” તેમ કયા છતાં જે ગૃહસ્થ નહિ માને તો તે પાત્ર મુનિએ કે આર્યએ લેવું નહિ. (૮૫૩)

તેડી જનાર ગૃહસ્થ કહે કે “ હે આયુષ્મન્ અમણ, તમે ચોડીવાર ઊભા રહે, ૧ તેજ-લામાં અમે આ રસોષપાણી તૈયાર કરી લેશુ; અને ત્યારે હે આયુષ્મન્ તમાને રસોષપાણી સહિત પાત્ર આપીશું. કેમકે ખાલી પાત્ર સાધુને આધ્યાત્મી સાફ ન દેખાય. ” આરે પ્રસારે

સણે વા પાણે વા સ્નાહમે જ્ઞા સહમ, વા, ઓત્તણ વા પાપણ વા । મા ઉવરેહિ મા ઉવ-
ચ્ચલોહિ, અભિચ્ચલિ મે દાતું, પ્રમેય દલયાહિ । સે સેવ વચતસ્સ પરો અસર્ણ વા જાવ
ચ્ચકરેત્તા ઉવચ્ચલોહિ સપાળં સમોયણ પહિગ્ગહગ દલણ્જ્ઞા, તહપ્પગાર પહિગ્ગહં અફાસુયં
જાવ નો, પહિગ્ગાહેજ્ઞા । (૮૫૪)

સિયા સેવં પરો ખેત્તા પહિગ્ગહગં ણિસરેજ્ઞા, સે પુચ્ચામેવ આશોણ્જ્ઞા “ આસો ત્તિ
વા મહ્ઘણી ત્તિ વા તુમં ચેવ ણં સત્તિય અંતોઅતેણ પહિલેહિસ્સામિ ” (૮૫૫)

કેવલી ધૂયા આયાણ-મેયં । અતો પહિગ્ગહંસિ પાણાણિ વા વીયાણિ વા હરિયાણિ વા
જાવ અહ મિક્કવૂણં પુચ્ચોવહિટ્ટા ઇસ પતિણ્ણા જ પુચ્ચામેવ પહિગ્ગહગ અંતોઅતેણ પહિલે-
હિજ્ઞા । (૮૫૬)

સઅઠ્ઠાદિ સન્ને આલાવગા જહા વચ્ચેસણાણ; ણાણત્ત, -તેણેણ વા ઘણેણ વા ણવર્ગણ
વા વસાણ વા સિણાણાદિ જાવ અણ્ણયરંસિ વા તહપ્પગારમિ યંદિલંસિ પહિલેહિય પાડલે-
હિય પમજ્જિય ત્તઓ સજયામેવ આમ્મજ્જેજ્ઞ વા । (૮૫૭)

પુયં સ્વલ્લ તસ્સ મિક્કવૂસ્સ મિક્કલુણિણ વા સામગિયં જ સન્નેવરોહિ સરિનેહિં સયા ઝર-
જ્ઞાસિ ત્તિ વેમિ । (૮૫૮)

સાધુએ જોઈ તપાશી કહેવું કે “ હે આયુ મન અથવા બેહેન, મને માન માટે કરેલો રોશ-
ધિપાણી કામ લાગવાના નથી, માટે મારા માટે તે તૈયાર કરવા ના, જો પાત્ર દેવા આદતા
હો તો એમજ ખાલી આપો. ” આમ કહ્યા છતાં ગૃહસ્થ આહારપાણી તૈયાર કરી તે સદિત
પાત્ર આપવા માટે તો તે અયોગ્ય ભાણી ગ્રહણ કરવું નહિ (૮૫૪)

તેડી જનાર ગૃહસ્થ પાત્ર આપવા માટે ત્યારે મુનિએ શરૂઆતનાં જોઈ કરી કહેવું કે
કે “ હે આયુ મન યા બહેન, આ પાત્ર તમારૂં છતાજ હું ત્યારે બાળ્યથી જોઈને સદૃશ (૮૫૫)

જો જોયા મગર મુનિ પાત્ર લે તો કેવળજ્ઞાની કહે છે કે એથી કમંચધ થાય.
કારણ કે કદાચ તે પાત્રના અન્ન જીવજતુ કે વનસ્પતિ (લીલપૂલ) પણ આવી નય.
તે માટે મુનિને ઊપર મુજબ બસામણ છે કે તેણે શરૂઆતમાંજ પાત્રને બધી બાજુ જોઈ
તપાસી ગ્રહણ કરવું. (૮૫૬)

સમગ્ર સર્વ આશાપદ પિડૈપણા મુજબ ભાણવા માત્ર એ વિશેષ છે કે જો તેલ,
ધી, માખણ, કે ચખ્ખી વગેરેથી ખરડેલ પાત્ર જણાય તો નિર્દય સ્થળિય બુધિમા વધ
જોઈ થોડા પ્રમાણે યતના પૂર્વક તેને ધસી નાખવું (૮૫૭)

એજ ખરેખર મુનિ અથવા આર્યાના આચારની સપૂર્ણતા છે કે બધી બાબતોમાં સદા
ચલ પૂર્વક વર્તવું. એમ હું કહું છું. (૮૫૮)

[દ્વિતીય ઉદ્દેશઃ]

સે મિશ્નુ વા મિશ્નુણી વા ગાહાવહકુલં પિંડવાયપદિયાય પવિસમાળે પુન્વામેવ પે-
હાપ પાડિગગ-ગં, અવહદુ પાળે, પમજ્જિય રયં, તત્તો સજયામેવ, ગાહાવહકુલં પિંડવાયપ-
દિયાય ણિક્સમેજ વાં પવિસેજ વા । (૮૫૯)

કેવલી વૃયા ‘ આચાળ મેયં. ’ અંતોપદિગગહંસિ પાળે વા, વીળ વા, રળ વા પરિયા-
વજેજા । અહ મિશ્નુ પુન્વાવદિદા એમ પતિષ્ણા, જં પુન્વામેવ પેહાપ પાડિગગહ, અવહદુ
પાળે, પમજ્જિય રય, તત્તો સંજયામેવ ગાહાવહ કુલં પિંડવાયપદિયાય પવિસેજ વા ણિક્સ-
મેજ વા । (૮૬૦)

સે મિશ્નુ વા મિશ્નુણી વા ગાહાવહ-જાવ-સમાળે સિયા. મે પરો અમિહદુ. અંતો
પદિગગહંસિ સીઓદગ પારિમાપ્ત્તા ણીહદુ^૧ દલણ્જા, તહપ્પગારં પદિગગહં^૨ પરહત્યંસિ.
વા પપાવંસિ વા અપાસુયં જાવ ણો પાડિગગહેજા । (૮૬૧)

સેય આહુચ્ચ^૩ પદિગગહિપ્ સિયા ‘ સં સિપ્પામેવ ઉદગસિ સાહેરેજા, સપદિમાહ-મા-
ચાપ્ ચ ણ પરિદુ^૪ જા, સસાળદ્વાપ્ ચળં મૂર્મીપ્ ણિપમેજા । (૮૬૨)

૧ નિસ્વાર્ય. ૨ (અગ્ર મૂલસૂત્રપુસ્તકે “ તહપ્પગારં પદિગગહં ” ઇતિ લિખિતં
લેખ્યતે પરં દીકાકારેણ તથા પ્રકાર શાતે દુઃ પિતિ વ્યાખ્યાતત્વાત “તહપ્પગારં સીઓદગો”
ઇતિ શુદ્ધ પાઠઃ સંભવ્યતે. ન જ્ઞાયતે બાલાવબોધકારઃ કયં વૃત્તિં નાનુસૂતઃ!) ૩ કદાચિદ્,
૪ પ્રથમં તસ્ય દાતુ રદ્ધકભાજને પ્રક્ષિપેત તદ્દનિચ્છાયાં શોપસૂત્ર.

બીજો ઉદ્દેશ.

પાત્ર વિષે વધુ આજ્ઞાઓ.

મુનિ અથવા આર્યોએ આહાર લેવા માટે ગૃહસ્થના ઘરે જતાં શરૂઆતમાંજ પાત્રને
જોઈ તપાસી, જીવજંતુ ફર કરી, રજ પ્રમાણે યતનાપૂર્વક આહાર લેવા જવું આવતું (૮૫૯).

જો પાત્ર જોયા પ્રમાણે વિના આહાર લેવા જાય નો કેવળજ્ઞાની કહે છે કે તેથી
કષ્ટભય થાય છે. જે માટે કદાચ તે પાત્રની અદર જીવજંતુ, લીલપૂલ કે રજ પશુ રહેલી
હોય માટે મુનિને ઉપર મુજબ ભલામણ છે કે તેણે શરૂઆતમાંજ પાત્રને જોઈ તપાસી
પોષપ્રમાણે યતના પૂર્વક આહાર લેવા જવું આવતું. (૮૬૦)

મુનિ અથવા આર્યો ગૃહસ્થના ઘરે આહારપાણી લેવા ગએલા હોય, અને કદાચ ત્યાં
તે ગૃહસ્થ પોતાના પાત્રમાં તાડુ પાણી નાખીને તે મુનિને આપવા માંડે તો તે ગૃહસ્થના
હાથમાં કે પાત્રમાં રહેલું તેવું તાડુ પાણી અયોગ્ય બનીને ગ્રહણ કરવું નહિ. (૮૬૧)

કદાચ તે સૂચ્યૂદ્ધતી લેવાઈ જાય તો તરતજ (તે દેનાર ઘણીને આ પાણું આપી
આવવું પણ જો તે લેવાની તે ના પાડે તો) બીજા દ્વારા વગેરેના સરખી જાતના પાણીમાં
તેને નાખી દેવું, તેમ ન અને તો પાત્ર સહિત પરદવી દેવું; અથવા બીનાશયાળી જમીનમાં
દોળી આવવું. (૮૬૨)

સે મિક્ષુ વા મિક્ષુની વા ટટડહ વા સસણિદં વા પટિગ્ગહ ણો ઝામજેજ વા જાણ પયાવેજ વા । (૮૬૩)

અહુ પુણ પુનં જાણેજા, -વિયહોદપ્પ મે પટિગ્ગહે છિણ્ણસિણેહે, તહપ્પગારં પટિ-
ગ્ગહં તતો સજયામેવ ઝામજેજ વા જાણ પયાવેજ વા । (૮૬૪)

સે મિક્ષુ વા મિક્ષુણી વા ગાહાવહુ. પવિસિલકામે સપટિગ્ગહ-માયાપ્પ ગાહાવહુકુલં
પિઠવાયપટિયાપ્પ પવિસેજ વા ણિક્કલમેજ વા । एवं वहिया विहारभूमि वा गामाणुगामं
ब्रूहज्जेजा । (૮૬૫)

તિવ્વહેસિયાદિ જહા થીયાપ્પ વત્થેસણાપ્પ. ણવરં, પૂત્થ પટિગ્ગહતો । (૮૬૬)

પુર્યં સ્વલુ તસ્સ મિક્ષુસ્સ મિક્ષુણીપ્પ વા સામગ્ગિય જં સવ્વદ્દેહિ સહિતેહિ સયા
જ્જપુજા ઈ, સિ વેમિ । (૮૬૭)

મુનિ અથવા આર્યોએ પાણીથી ભીંજેલું કે ભીનાસવાળું પાત્ર મથળતું કે સૂકવતું
નહિ. (૮૬૩)

કિંતુ બ્યારે એવું જણાય કે માત્ર પાત્ર ઊપરનું પાણી કે ભીનાસ ફર થયા છે, ત્યારે
તે મથળતું કે સૂકવતું. (૮૬૪)

મુનિ અથવા આર્યોએ ગૃહસ્થના ઘેર આહાર લેવા જતાં પાત્રો સહિત જવું આવતું.
અને એજ રીતે બાહર વિહારભૂમિના ગામોગામ ફરતા પણ પાત્રો સહિત ફરતું (૮૬૫)

મુનિએ પાત્ર લેવા જતા બે થોડો યા ઘણો વરસાદ વરસતો હોય તો જેમ પિરૂંપણામાં
વિધિ બનાવી છે તેમ વર્તવું. (૮૬૬)

એજ ખરેખર મુનિ તથા આર્યોના આચારની સપૂર્ણતા છે કે તેઓએ સર્વ બાબતમાં
સદા યતનવંત રહેવું, એમ હું કહું છું. (૮૬૭)

અવગ્રહ-પ્રતિમારૂપ ષોડશ મધ્યયનમ્.

[પ્રથમ ઉદ્દેશ:]

“ સમણે મવિન્સામિ અણગરે અકિંચણે અપુત્તે અપસુ પરદત્તમોગા પાર્વ કમ્મં જો કરિસ્સામી તિ, સમુદ્દાપ્પ, સચ્ચં મને અદિણ્ણાદાણં પચ્ચન્નામિ ” । (૮૬૮)

સે અણુપવિમિત્તા ગામં વા જાવ રાયહાણિ વા જેવ મયં અદિચ્ચ ગિણ્ણેજ્ઞા; જેવ-જ્ઞેજ્ઞં અદિચ્ચં ગિગ્ગહેજ્ઞા; જેવ-જ્ઞેજ્ઞં અદિજ્ઞં ગિણ્ણં ગિણ્ણં સમણુજ્ઞાણેજ્ઞા । જેહિ વિ સદ્ધિં સં-ચ્ચદ્ધપ્પ, તેમિપિ ચાદ્ધં મિસ્સુ, છત્તયં^૧ વા મન્યં વા ઇંદ્રગં વા જાવ ચમ્મચ્છેદણગ વા, તેમિ પુચ્ચામેવ ડગ્ગહં અણુણવિય અપહિલેહિય અપમજ્ઞિય જો ગિણ્ણેજ્ઞ વા પગિણ્ણેજ્ઞ વા; તેમિ પુચ્ચામેવ ડગ્ગહં અણુણવિય પહિલેહિય પમજ્ઞિય ગિણ્ણેજ્ઞ વા પગિણ્ણેજ્ઞ વા । (૮૬૯)

૧ વર્ષાકલ્પાદિ, અદિવા કારણિક. ક્વચિત્ કુંકુમદેશાદા વતિચૃષ્ટિ સંમવાત્ છન્ન-કમપિ ગૃહીયાત્ (ટીકા)

મધ્યયન સોળમું

અવગ્રહ-પ્રતિમા.

પહેલો ઉદ્દેશ

(રહેવાનું મકાન કેવું પસંદ કરવું.)

“ હું અમણુ છુ માટે હું ઘર, દોઢાન, પુત્ર પરિચાર, તથા ચતુષ્પદાદિક અર્થ વસ્તુની મમતા છોડીને બિશ્વાવૃત્તિથી ખીજા પામેથી જે કંઈ મળશે તેનાવડે નિર્વાહ કરતો થકો પાપકર્મ નહિ કરીશ, આ રીતે સાવધ થઈ દુ એવી પ્રતિજ્ઞા લઉં છું કે હે પૂજ્ય, મારે સર્વ જાતની ખીજાએ નહિ આપેલી વસ્તુ ગ્રહણ કરવી નહિ ” (૮૬૮)

આવા પ્રતિજ્ઞાવત મુનિએ જામ કે શહેરમાં જાણે પોતે જાને, ખીજાએ નહિ આપેલી વસ્તુ લેવી નહિ; ખીજાને કહિને લેવડવડી નહિ, તથા જે લેતો હોય તેને બહુ માનવું નહિ દિં જહુના, જેઓની સાથે દીક્ષા લીધેલી હોય તેઓનાં પણ છત્રક,^૧ માત્રક, દંડક, કે ચ-ર્મચ્છેદનક તેમની રજા લીધા શિવાય તથા જોયા પ્રમાણ્યા શિવાય નહિ લેવાં, કિન્તુ તે-ઓની રજા લઈ જોઈ પ્રમાણને તે ગ્રહણ કરવા. (૮૬૯)

૧ વર્ષાકલ્પ નામનુ કપહુ અથવા કોંકણ વગેરે દેશોમાં જહુ વરસાદ દોવાથી કદાચ મુનિને તે નાજી છત્ર પણ રાખવું પડે (ટીકા).

સે ભાગતારેસુ વા (૫) અણુલીદ્ ડગ્ગાહ જાણ્યા:-જે તત્ત્વ દ્વિતરે જે તત્ત્વ સમાદિ-
રૂપ, તે ડગ્ગાહ અણુવધેજા, “કામં સલુ આલસી, અદાલદં” અદાવરિણાતં^૧ યસામો ।
જાવ આલસંતસ ડગ્ગાહ, જાવ સાહમિયાણ, તાવ ડગ્ગાહ મિણિહસામો, તેણપરં વિહરિ-
સામો ।” (૮૭૦)

સે કિંપુણ તત્ત્વો-મ્ગહસિ પવોગાદિયસિ ? જે તત્ત્વ સાહમિયા સંમોતિયા^૨ મમણ-
ણા ડવાગપ્પેડ્જા, જે તેણ સયમેસિયપ્ મસણે વા (૬) તેણ તે સાહમિયા સંમોદયા
ડવાગમેતેડ્જા; જો સેવ જ પરવદિયાપ્ ડગિગિસ્ય ડગિગિસ્ય ડવાગમેતેડ્જા । (૮૭૧)

સે ભાગતારેસુ વા (૬) જાવ સે કિંપુણ તત્ત્વોમ્ગહસિ પવોગાદિયસિ ? જે તત્ત્વ સાહ-
મિયા અણુસમોદયા સનપુષ્પા ડવાગપ્પેડ્જા, જે તેણ સયમેમિયપ્ પોડે વા ફલપ્ વા
સેમ્પાસંધારપ્ વા, તેણ ત સાહમિય અણુસંમોદપ્ મમણુએ ડવાગમેતેડ્જા; જો સેવજં પર-
વદિયાપ્ ડગિગિસ્ય ડગિગિસ્ય ડવાગમેતેડ્જા । (૮૭૨)

સે ભાગતારેસુ વા (૭) જાવ સે કિંપુણ તત્ત્વોમ્ગહસિ પવોગાદિયસિ ? જે તત્ત્વ ગા-
હાવદેણ વા ગાહાવદ્ધુપુષ્પા વા સૂતી વા વિપ્પલપ્ વા અણુસોદણપ્ વા ગહપ્પેડ્જા વા તે
અપ્પણો યાસસ અદાપ્ પદિદારિયં જાદ્ધા, જો અણુમણ્ણત્ત્વ દેડ્જા વા ચંદ્રેડ્જા વા; સયં

૧ યાવન્નાયં કાલં. ૨ યાવન્નાયં ક્ષેત્રં. ૩ યુક્તમાપારામવિદ્યા:

મુનિએ ન્યારે મુક્ષાદરખાના કે પર વગેરે સ્થળે પોતાને રહેવાની જગ્યા માગવી હોય
ત્યારે પહેલાં “આ જગ્યા મને મોખ છે” એમ વિચાર કરીને પછી ત્યાં જે માસક કે મુખી
હોય તેઓની આ પ્રમાણે રત્ન લેવી -“ હે આયુ'મન, જો આપની મરજી હોય તો જેટલા
વખત લગી જેટલી જગ્યા વાપરના આપણે તેટલા વખત લગી તેટલી જગ્યામાં અમે રહીશું.
અને જ્યાં લગી હે આયુ'મન, તમારી પરવાનગી છે ત્યાં લગી જેટલા અમારા સમાનધર્મી
સાધુ આવશે તેઓ સાથે રહીશું, સારથાદ આપ્યા જશું ” (૮૭૦)

રહેવાની જગ્યા મેળવ્યા બાદ ત્યાં જે સગચારવત મમાનધર્મી સાંભોગિક (સાથે એકી
જમનારા) સાધુઓ આવે તો તેઓને મુનિએ પોતે લાવેલા આહારપાણીથી નિમન્ત્રિત કરવા,
પણ બીજાએ લાવેલા આહારપાણીથી બહુ બહુ ખેચીને નિમન્ત્રણ ન કરવું. (૮૭૧)

રહેવાની જગ્યા મેળવ્યા બાદ ત્યાં જે સગચારવત મમાનધર્મી પણ અસાંભોગિક
(સાથે નહિ જમી શકનાર) સાધુઓ આવે તો તેઓને મુનિએ પોતે લાવેલા બાનેર, પાટ,
કે કાપડાના પાથરણાથી નિમન્ત્રિત કરવા, પણ બીજાએ લાવેલાથી બહુ બહુ ખેચીને નિમન્ત્રણ
ન કરવું. (૮૭૨)

રહેવાની જગ્યા મેળવ્યાબાદ ત્યાં જે મૃદસ્થ અથવા તેના પુત્રોની સહ, પિત્રપત્ન,
કર્ણુગોધનિકા કે નખચ્છેદનિકા મુનિએ પોતાના માટે માગી લાવેલી હોય તે બીજા મુનિઓને
તેવી લેવી નહિ દિવુ પોતાનું કાન કરીને તે વસ્તુ ક્ષમ મૃદસ્થને ત્યાં જઈ તે ચીજ પો-

કરાણિજં નિ કદુ સે ત્તમાદાપ્ તસ્ય ગચ્છેજ્જા, ગચ્છિસા પુવ્વામેવ ઉત્તાગપ્ હરથે કદુ મૂ-
મીપ્ વા ઠવેશા, ‘ હમં સલ્લુ, હમં સલ્લુ ’ િ ષાલોદ્ગજા, જોવેવળ સય પાણિના પરપાણિ
સિ પચ્છીપ્પમેજ્જા । (૮૭૩)

સે મિક્ખુ વા મિક્ખુણી વા સેજ્જંપુણ ડગ્ગહં જાણેજ્જા અગતરહિયાપ્ પુઠ્ઠીપ્ સસ-
વેણિદ્દાપ્ પુઠ્ઠીપ્ જાવ સંતાળાપ્, તદ્દપ્પગારં ડગ્ગહં જો ડગિળ્હેજ્જ વા પાગિળ્હેજ્જ વા । (૮૭૪)

સે મિક્ખુ વા મિક્ખુણી વા સેજ્જં પુણ ડગ્ગહં જાણેજ્જા થૂપાસિ વા (૫) તદ્દપ્પગારં
સંતલ્લિક્કલ્લજાપ્ દુબ્બદ્દે જાવ જો ડગ્ગહં ડગિળ્હેજ્જ વા પાગિળ્હેજ્જ વા । (૮૭૫)

સે મિક્ખુ વા મિક્ખુણી વા સેજ્જંપુણ ડગ્ગહં જાણેજ્જા કુલિયસિ વા જાવ જો ડગિ-
ળ્હેજ્જ વા (૨) । (૮૭૬)

સે મિક્ખુ વા (૨) સંધસિ વા, અળ્ળયરે વા તદ્દપ્પગારે જાવ જો ડગિળ્હેજ્જ
વા (૨) । (૮૭૭)

સેજ્જંપુણ ડગ્ગહં જાણેજ્જા સસાગારિયં સાગણિય સવવયં મહ્થિ સન્નુહં સપ્પ સમ-
ચ્ચરાણં, જો પપ્પણ્ણસં ણિક્કલ્લમણપવેસ-જાવ-ધમ્માણુજોગાચિત્તાપ્, સેવ ણચ્ચા તદ્દપ્પગારં
વડ્ડસપ્પ સસાગારિપ્ જાવ સન્નુહ-પ્પ-મત્તપાણે જો ડગ્ગહં ડગિળ્હેજ્જ વા (૨) (૮૭૮)

સે મિક્ખુ વા મિક્ખુણી વા સેજ્જંપુણ ડગ્ગહં જાણેજ્જા ગાહાહકુલસ્સ મજ્જંમજ્જેણ ગંતું

તાના ખુદ્ધા હાથમા ધરી અથવા જમીનપર ધરી ગૃહસ્થને કહેવું કે “ આ રહી તમારી
મીઠા, આ રહી તમારી મીઠા ” પણ પોતેપોતાના હાથે ગૃહસ્થના હાથમા મેલવી નહિ (૮૭૩)

મુનિ અથવા આર્યાએ જે મકાન સચિત્ત પૃથિવીવાળું અથવા લાંબી પૃથિવીવાળું અ-
થવા જીવજંતુવાળી પૃથિવીવાળું જણાય તેવું મકાન રહેવા માટે અડધું કરવું નહિ (૮૭૪)

મુનિ અથવા આર્યાએ જે મકાન લાકડાના ચાબલા વગેરાપર આકાશમા જેવી તેવી
રીને બાંધેલ હોય તેવું મકાન અડધું કરવું નહિ. (૮૭૫)

મુનિ અથવા આર્યાએ જે મકાન (કાચી) ભીતોપર બાંધેલ હોય તેવું મકાન અડધું
કરવું નહિ (૮૭૬)

મુનિ અથવા આર્યાએ જે મકાન ગદ્ડ કે ચાબલા વગેરાપર હોય બાંધેલ હોય ને
અથવા તેવી જાતનાં ખીબા કોઈ પણ મકાન અડધું કરવાં નહિ. (૮૭૭)

જે મકાનમા ગૃહસ્થ રહેલા હોય, અગ્નિ રહેલી હોય, પાણી રહેલું હોય, સ્ત્રીઓ રહેલી
હોય, પાણકે રહેલા હોય, જાનવરો રહેલા હોય. અથવા આહારપાણી રધાતા હોય, અને
તેથી કરીને જે પ્રાણ પુરૂષને નીકળવા પેશવામાં કે ધર્મવિચારણા કરવામા અગવડ બનેલું
હોય તેવું મકાન અડધું કરવું નહિ. (૮૭૮)

મુનિ અથવા આર્યાએ, જે મકાનમાં ગૃહસ્થોના સમુદાયમાંથી ચક્રને દાખલ થઈ શકાવું

પર્યપોષિતૃક્ષ્ણં જો, જો પળગસ્ત્ર-જાવ સે દ્વં જલ્પા તદ્વપ્પગારે ડવસ્તપ્પ જો ડગ્ગહ ડગિણ્હ-
જ્જ વા (૨) (૮૭૧)

સે મિક્કલૂ વા મિક્કલુગી વા સેઝંપુણ ડગ્ગહ જાળેજ્ઞા-હ્મલ્લુ માહાવર્દ વા જાવ
કંમ્મકરોઓ વા ક્ષપ્પમપ્પણ અક્કેસત્તિ વા-તદ્દેવ તેહ્હાદિ-સિનાદિ-સીઓડગવિયહાદિ-પાગિ-
નાદિ ય-જ્ઞા સેજ્ઞા આલાદગા । જવર ડગ્ગહવત્તવત્તા । (૮૮૦)

સે મિક્કલૂ વા મિક્કલુગી વા સેઝંપુણ ડગ્ગહ જાળેજ્ઞા આઙ્ગતલેક્ક જો પળગસ્ત્ર જાવ
જિનાપ, તદ્વપ્પગારે ડવન્મય્ જો ડગ્ગહ ડગિણ્હેજ્જ વા (૨) (૮૮૧)

પય્ સલ્લુ તત્ત મિક્કલુસ્સ (૨) સ.મગ્ગિયં । (૮૮૨)

[દ્વિતીય ઉદ્દેશ:]

સે આગતારેલુ વા (૩) અણુવીહ ડગ્ગહ જાપ્પજ્ઞા-જે તત્ત્વ ડંપરે સમાધિદ્વાપ્ તે ડગ્ગહ
અણુગવિત્તા, “ કાસ ડલ્લુ આવસો, અહાલ્લહ અહાપરિણ્ણાય વમામો, જાવ આડસો,
આડસત્તસ્સ ડગ્ગહે, જાવ સાહમ્મિયાપ્, તાય ડગ્ગહ ડગિણ્હિસ્સામો, તેજપર વિહ-
રિસ્સામો ” । (૮૮૩)

હોય અને તેના લીધે પ્રાપ્ત પુરુષને નીકળવા પેસવામાં અગવડ ભરેલું હોય તેવું મકાન નહિ
રહેતું (૮૭૯)

મુનિ અથવા આર્યાએ, જે મકાનમાં ધરધણી કે ચાકરડીઓ અરસપરસ બેઠા હોય,
તેજ મુજબ જ્યાં તૈક્ષ્ણિકથી અભ્યગન કરતા હોય, નહાતા હોય, અથવા નમ ધર્મરહેતા
હોય તેવા મકાનમાં રહેતું નહિ (૮૮૦)

મુનિ અથવા આર્યાએ જે મકાન ચિત્રામણ્ણથી ભરપૂર હોય અને તેથી ધર્મપાનને
અનુકૂળ ન હોય તેવા મકાનમાં રહેતું નહિ (૮૮૧)

એજ મુનિ અથવા આર્યાના આચાર્યની સપૂર્ણતા છે કે સર્વ આળસમાં માવવાનું
રહેતું. (૮૮૨)

બીજો ઉદ્દેશ.

(રહેવાનું મકાન પસંદ કરવાની રીત તથા તે આખતની સાત પ્રતિક્ષાઓ)

મુનિએ મુમાક્ષ્ણાના વગેરે સ્થળે વિમર્શ પૂર્વક અવગ્રહ (મુક્તમ) માગતા તે સ્થળના
માલેક અથવા મુખીની આ પ્રમાણે ગ્લ લેની —“ હે આયુષ્મન, જેવું સ્થળ અને જેવી
તેના માલેકની રજા હોય તે પ્રમાણે અમે ગદિએ છીએ માટે જ્યાં સંધી તમે અહીં છો
અથવા જ્યાં લગી તમારી રજા છે ત્યાં લગી અમે જેટલા અમાગ સવાતી આવશે તે પ્ર-
માણે અવગ્રહ (મુક્તમ) લેશું, ત્યાર બાદ આપ્યા જશું ” (૮૮૩)

સે કિપુણ તથ્ય ડગહંસિ પવોગહિયંસિ ? જે તથ્ય સમણાણ વા માહુણાણ વા, વંદણ વા છત્તણ વા જાવ સમ્મચ્છેદ્ધણ વા, તં ણો અંતોહિતો નાહિ ણીણેજ્ઞા; વહિયાઓ વા ણો અંતો પવેસેજ્ઞા; ણો સુત્તં વા ણં પદિવોદ્ધેજ્ઞા; ણો તેસિં કિંચિવિ અપ્પત્તિયં^૧ પદિણીયં કરેજ્ઞા । (૮૮૪)

સે મિક્ખૂ વા (૨) અમિકંલેજ્ઞા અંવવણં ડવાગચ્છિત્તણ; જે તથ્ય દૈસરે જે તથ્ય સ-માહિદ્ધાણ, તે ડગહં અણુજાણાવેજ્ઞા “કામંલલુ નાવ વિહરિસ્સામો” (૮૮૫)

સે કિપુણ તથ્યોગહંસિ પવોગહિયંસિ ? અહ મિક્ખૂ દુચ્છેજ્ઞા અંવં મોત્તણ વા, સે જં પુણ અંવં જાણેજ્ઞા સઅંદં જાવ સંતાણં તહપ્પગારં અંવં અફાસુયં જાવ ણો પદિ-ગ્ગાહેજ્ઞા । (૮૮૬)

સે મિક્ખૂ વા (૨) સેજ્ઞંપુણ અંવં જાણેજ્ઞા અપ્પંદં જાવ સંતાણં અતિરિચ્છિચ્છિણં અવો-ચ્છિણં અફાસુયં જાવ ણો પદિગ્ગાહેજ્ઞા । (૮૮૭)

સે મિક્ખૂ વા (૨) સેજ્ઞં પુણ અંવં જાણેજ્ઞા અપ્પંદં જાવ સંતાણં તિરિચ્છિચ્છિણં વો-ચ્છિણં અફાસુયં જાવ પદિગ્ગાહેજ્ઞા । (૮૮૮)

સે મિક્ખૂ વા (૨) અમિકંલેજ્ઞા અંવમિત્તયં^૨ વા અંવપેસિયં^૩ વા અંવચોયગં^૪ વા અંવસાલગં^૫ વા અંવદાલગં^૬ વા, મોત્તણ વા પાવણ વા, સેજ્ઞં પુણ જાણેજ્ઞા અંવમિત્તયં-

૧ મનસાપીઠાં ૨ આત્તરંદ ૩ આત્તરફાલી ૪ આત્તરચ્છલી ૫ રસં ૬ સૂક્કમલ્લદાનિ.

અવગ્રહ (મુકામ) લીધા બાદ શુ કરવું ? ત્યાં જે અમણો કે બ્રાહ્મણોના દર, છત્ર, કે અર્ચનચ્છેદક શસ્ત્ર પડ્યા હોય તે અદરથી બાહેર ન લાવવા, બાહેરથી અંદર ન મોકલવા; તેઓ સતેલા હોય તો તેમને જગાવવા નહિ; તથા તેમને કંઈ પણ અણુગમતુ કે પ્રતિકૂળ નહિ કરવું (૮૮૪)

સાધુ અથવા સાધ્વીએ આબાના વનમાં (મુકામ લેવા) જતા તેના માલેક કે મુખીની પણ ઊપર મુજબજ રજા લેવી (૮૮૫)

આબાના વનમાં મુકામ લીધા બાદ શુ કરવું ? ત્યાં જે સાધુ આબાના કૂળ ખાવા ઇચ્છે^૧ તો જે આબાનુ કૂળ (કેરી) ઈંડા તથા કાડીઓથી ભરેલુ હોય તેવું અયોગ્ય કૂળ નહિ લેવું. (૮૮૬)

સાધુ અથવા સાધ્વીએ જે આબાનુ કૂળ ઈંડા તથા કાડીઓથી રહિત છતાં કાપેલુ કે કટકા પાડેલુ ન હોય તે અયોગ્ય નજી લેવું નહિ. (૮૮૭)

સાધુ અથવા સાધ્વીએ જે આબાનુ કૂળ ઈંડા તથા કાડીઓથી રહિત છતાં આડું અવલુ કાપેલુ હોય કે તેના જૂઠા જૂઠા કટકા કરેલા હોય તેવું કૂળ યોગ્ય નજી લેવું. (૮૮૮)

સાધુ અથવા સાધ્વીએ આબાના કૂળના અર્ધકટકા, અથવા કૂળ, અથવા છાલ, અથવા રસ, અથવા જીણા કટકા ખાવા પીવાના હોય તો જે કટકા વગરે ઈંડા કે કાડીઓથી ભરેલાં

વા જાવ અવદાલગ વા સમઢં જાવ સંતાળગ અફાસુય જાવ ગો પઢિગાહેજ્જા । (૮૮૯)

સે મિલ્લૂ વા (૨) સેજ્જં પુળ જાળેજ્જા અંવમિત્તગ વા અપ્પંદં જાવ સંતાળગં અતિ-
રિચ્છચ્છિગ્ગં વા અવોચ્છિગ્ગં વા અફાસુય જાવ ગો પઢિગાહેજ્જા । (૮૯૦)

સે મિલ્લૂ વા (૨) સેજ્જં પુળ જાળેજ્જા અંવમિત્તગ વા અપ્પંદં જાવ સંતાળગં તિરિચ્છ-
ચ્છિગ્ગં વોચ્છિગ્ગં ફાસુય જાવ પઢિગાહેજ્જા । (૮૯૧)

સે મિલ્લૂ વા (૨) અમિકલેજ્જા વચ્છુવળં વવાગચ્છિત્તપ્પ; જે તત્ત્વ ઈસરે, જાવ, વ-
ગાહાસે । (૮૯૨)

અઠ મિલ્લૂ વચ્છેજ્જા વચ્છું મોત્તપ્પ વા પાયપ્પ વા, સે જ્ઞં વચ્છુ જાળેજ્જા સમઢં જાવ
ગો પઢિગાહેજ્જા । અતિરિચ્છોચ્છિગ્ગં તહેવ । તિરિચ્છચ્છિગ્ગં તહેવ । (૮૯૩)

સે મિલ્લૂ વા (૨) સેજ્જં પુળ અમિકલેજ્જા અંવરુચ્છુયં^૧ વા, વચ્છુગાદિયં વા, વચ્છુ
વોયગ વા, વચ્છુસાલગ વા, વચ્છુદાલગ વા, સમઢં જાવ ગો પઢિગાહેજ્જા । (૮૯૪)

સે મિલ્લૂ વા (૨) સે જ્ઞં પુળ જાળેજ્જા અંતરુચ્છુયં વા જાવ દાલગં વા સમઢં જાવ
ગો પઢિગાહેજ્જા । (૮૯૫)

સે મિલ્લૂ વા (૨) સે જ્ઞં પુળ જાળેજ્જા અંતરુચ્છુયં વા જાવ દાલગં વા અપ્પંદં જાવ
ગો પઢિગાહેજ્જા અતિરિચ્છચ્છિગ્ગં । (૮૯૬)

તિરિચ્છચ્છિગ્ગં તહેવ પઢિગાહેજ્જા । (૮૯૭)

૧ પર્વમપ્પ ।

હોય તે અયોઅ નળીને નહિ લેવા. (૮૮૯)

સાધુ અથવા સાધ્વીએ આંખાના ફળના અર્ધ કટકા વગેરે, ઈંડાં કે કીડીઓથી રહિત
છતા આગમવશા કાપેલા કે છૂટા પાડેલા ન હોય તો અયોઅ નળી નહિ લેવાં. (૮૯૦)

કિંતુ જો તે આખાના અર્ધ કટકા વગેરે, ઈંડાં કે કીડીઓથી રહિત છતા કાપેલા
ફૂપેલા કે છૂટા પાડેલા હોય તો લેવા (૮૯૧)

સાધુ અથવા સાધ્વીએ સેગડીના વનમાં મુકામ કરતા તેના આસેક કે મુખીની રાજ
લઈ ગ્રહેતુ (૮૯૨)

આ જો સેલડી સાધુને ખાવી પીવી પડે તો જો સેલડી ઈંડાં કે કીડીઓથી ભરેલી
હોય કે કાપેલી ફૂપેલી ન હોય તે નહિ લેવી કિંતુ ઈંડા-કીડીઓથી રહિત છતા કાપેલી
ફૂપેલી કે છૂટી પાડેલી હોય તે લેવી (૮૯૩)

એજ મુજમ સેલડીની ગાડો, ગડેરી, કાળિયા, રસ, કે કટકાં પણ ઈંડા-કીડીવાળાં
કે કાપફૂપ વિનાના હોય તે ન લેવાં (૮૯૪-૮૯૫-૮૯૬)

કિંતુ ઈંડા કીડીઓથી રહિત છતા કાપેલાં ફૂપેલા હોય તે લેવા. (૮૯૭)

સે મિક્ત્વ વા મિક્ત્વુણી વા અમિક્ત્વેજ્ઞા લ્હમુજ્ઞવર્ણ જ્ઞવાગચિત્તપ્ત. નહેવ તિણિ
આલાયગા. ત્થવરં લ્હમુણ. (૮૯૮)

સે મિક્ત્વ વા (૨) અમિક્ત્વેજ્ઞા લ્હમુણં વા, લ્હમુણકંદં વા, લ્હમુણધોયગં વા,
લ્હમુણગાલગં વા, મોત્તપ્ વા પાપપ્ વા, મે જં પુગ જાણેજ્ઞા લ્હમુણં વા, જાવ, લ્હમુણ
વાયં વા મચ્છંદ જાવ ણો પદિમ્માહેજ્ઞા. एवं अतिरिच्छच्छिण्णंवि । तिरिच्छच्छिण्णं पदिममा-
हेज्जा' । (૮૯૯)

મેં મિક્ત્વ વા (૨) આગંતારેસુ વા (૨) જાવ; ડગ્ગહિયંમિ, જં નન્ય ગાત્રાવરૂપં વા
ગાઠાવરૂપતાણ વા દ્ધવેયાદ્ આયત્તણાદ્ ટ્વાતિમ્મ^૨. (૯૦૦)

અહ મિક્ત્વ જાગેજ્ઞા દ્ધમાહિં નત્તહિ પદિમાહિં ડગ્ગહં ડગિણ્હિત્તપ્. (૯૦૧)

તત્ત્વ સ્થલુ દ્ધમા પદનાપદિમા-મેં આગંતારેસુ વા (૨) અણુકીદ્ ડગ્ગહં જાણેજ્ઞા,
જાવ, વિહરિસ્સામે. પદમા પદિમા. (૯૦૨)

અશવરા ટોષા પાદિમા^૩-જસ્ત્વળ મિક્ત્વુસ્ત્વ एवं भवति, “अहं च खलु क्खेमि
મિક્ત્વળં અટ્ટાપ્ ડગ્ગહં ગિણ્હિસ્સામિ; અણ્ણેસિ મિક્ત્વળં ડગ્ગાદપ્ ડગ્ગહં ટ્વાલિસ્સામિ” ।
દોષ્ઠા પદિમા. (૯૦૩)

૧ આત્માદિસૂત્રાણા સ્વક્રાણો નિર્દોષયોદગોદેશકા દ્વગતત્ત્વઃ ૨ અવગ્રહં ગૃહીતું જ્ઞાની-
યાદિતિશેષઃ ૩ દ્વિતીયા પ્રતિમા નામાન્વેન દ્વયંતુ ગચ્છાંતર્ગનાનાં સંભોગિકાના મસંસંભિ-
કાનાં ચાંચુકવિદ્યારિણાં. યત સ્તેન્યોન્વયાયં ચાર્ચત્ત્વં ઇતિ.

સાધુ અથવા સાધ્વીએ લક્ષણુનાં ૧૧માં ૮૧માં પણ એવ મુદ્દા વર્તે. (૮૯૮)

સાધુ અથવા સાધ્વીએ લક્ષ, લક્ષણુ કેદ, લક્ષણી કાળ, કે લક્ષણી
નાળ ખાવા પીવા ઇચ્છતા તે બે ઇડાં-કીડિઓથી બરેલાં કે કાપકપ વગરનાં હોય તે
ન લેવા વિંતુ ઇડાં-કીડિઓથી ચૂદિત છતાં કાપેલા કૃપેલા દોષ તે લેવા. (૮૯૯)

સાધુ અથવા સાધ્વીએ મુશાદ્દશાળા વગેરે સ્થળોમાં નિવાસ કર્યા બાદ લાંગૂદસ્યોની
કર્મજનક પ્રવૃત્તિથી દૂર રહી વર્તે. (૯૦૦)

મુનિએ અવચક (મુકામ) લેતાં આએ સાળ પ્રતિજ્ઞાઓ બાણુવી બેધએ:— (૯૦૧)

પહેલી પ્રતિજ્ઞા-મુશાદ્દશાળા વગેરે સ્થળોમાં મુકામ આગી તેના માલેકની રજા લગી
રહીશું. એ પહેલી પ્રતિજ્ઞા. (૯૦૨)

બીજી પ્રતિજ્ઞા^૧-કોઈ સાધુ એવો દસુવ કરે કે “હું બીજા સાધુઓના માટે અવચક
માગીશ. અને બીજાઓએ લીધેલા અવચકમાં રહીશ ” એ બીજી પ્રતિજ્ઞા (૯૦૩)

૧ બીજી પ્રતિજ્ઞા, ગચ્છમાં રહેલ સાંભોગિક થા અસાંભોગિક કુદ્ધુલ વિદ્યાદવાજાને દોષ
કારણ કે તેઓ એક બીજા માટે માગે છે.

અહારા તથા પદિમા^૧.—જસ્તળ મિદલુસ્ત્ત્વ ઇયં મયતિ, “ અહં ચ રાત્રુ અણ્ણેભિં મિદલુણ્ણ અદ્દાપ્પ ડગ્ગહં ડગિણ્ણિહસ્સામિ, અણ્ણેમિં ધ ડગ્ગહિણ્ણ ડગ્ગહં ણો ડવાહિરુસ્સામિ । ત-
થા પદિમા । (૧૦૪)

અહારા ચરથા પદિમા^૨.—જસ્તળ મિદલુસ્ત્ત્વ ઇયં મયતિ, “ અહં ચ રાત્રુ અણ્ણેભિં મિદલુણ્ણ અદ્દાપ્પ ડગ્ગહં ણો ડગિણ્ણિહસ્સામિ, અણ્ણેમિં ધ ડગ્ગહં ડગારિણ્ણ ડવાહિરુસ્સામિ । ”
ચરથા પદિમા । (૧૦૫)

અહારા પંચમા પદિમા^૩.—જસ્તળ મિદલુસ્ત્ત્વ ઇયં મયતિ “ અહં ચ રાત્રુ અણ્ણેભિં અદ્દાપ્પ ડગ્ગહં ડગિણ્ણિહસ્સામિ, ણો ડોળ્ણં, ણો તિણ્ણ, ણો ચરુહ, ણો પંચપ્પહં । પંચમા પ-
દિમા । (૧૦૬)

અહારા છટ્ટા પદિમા^૪.—મે મિદલુ વા (૩) જન્તેય ડગ્ગહં ડવાહિરુજ્જા, જે તત્થ અહારમણ્ણાગતે, તજ્જહા, હ્થે જાવ પલાલે વા, તત્થ લાભે રુપસેજ્જા; તત્થ અહારમે ડ-
હ્થુપ વા ણેસાહિણ્ણ વા વિહરેજ્જા । છટ્ટા પદિમા । (૧૦૭)

સત્તમ પદિમા,—મે મિદલુ વા (૨) અહારમથદમેવ ડગ્ગહં જાણ્ણા; તજ્જહા, દુદ્ધવિ-
સિલ વા, કદ્દુતિલં વા, અહારમથદમેવ, તત્થ લાભે સંથમેજ્જા, તત્થ અહારમે ડહ્થુપુરો

૧ તૃતીયા—પદ્મા ત્વાહારવિકાના યતસ્તે સૂત્રાર્થવશેષ માપાર્યાં દશિકાંક્ષતે, આ-
ચાર્યે ચાચતે ૨ ચતુર્થી, હ્યંતુ ગચ્છન્વાન્યુચતવિહારિણાં જિનકલ્પાદ્ય પરિકર્મ કુર્વતાં.
૩ પદ્મો—હ્યંતુ જિનકલ્પિકસ્ય. ૪ પદ્મી, પ્રપાપિ જિનકલ્પિકાદે:

ત્રીજી પ્રતિજ્ઞા^૧—કોઈ આધુ એવો હંતવ કરે કે “ હું ખીજ સાધુઓના અર્થે અવચર (મુકામ) લઈશ, પણ ખીજઓના લીધેલા અવચરમાં બીજ નહિ. ” એ ત્રીજી પ્રતિજ્ઞા (૯૦૪)

ચોથી પ્રતિજ્ઞા^૨—કોઈ આધુ એવો હંતવ કરે કે “ હું ખીજ માટે અવચર નહિ લઈશ; પણ ખીજઓના લીધેલા અવચરમાં રહીશ. ” એ ચોથી પ્રતિજ્ઞા (૯૦૫)

પાંચમી પ્રતિજ્ઞા^૩—કોઈ આધુ એવો હંતવ કરે કે “ હું શકત મારા માટેના અવચર સ્વર્ગ, શિવાય એ, તથા, આ, કે પાંચમા માટે નહિ લઈશ ” એ પાંચમી પ્રતિજ્ઞા (૯૦૬)

છઠ્ઠી પ્રતિજ્ઞા^૪—કોઈ આધુ અથવા આધ્યા અથવા અદ્યમમાં રહી જો ત્યાજ્ય હંકર કે પગાળ વગેરની શરૂઆત થશે તો સુએ. નહિ તો કંઈક આગળે અથવા બેગીને ત્રિ કંકાડે એ છઠ્ઠી પ્રતિજ્ઞા (૯૦૭)

સાતમી પ્રતિજ્ઞા—આધુ અથવા આત્મી અમુક પ્રકારનો અવચર મળે. જેવો કે, પત્થના તળવાળો વા કાદના તળવાળો વગેર, અને તેવાજ ને મળે નો ત્યા સુએ નહિ તો ખીજ

૧ ત્રીજી પ્રતિજ્ઞા, આદ્યાર્થિ- મુનિને દોય, જે માટે તેઓ સુતાર્થનો અવશેષ આચાર્ય પા-
એથી આદ્ય છે તેમજ આચાર્ય માટે આદ્ય છે.

૨ ચોથી પ્રતિજ્ઞા, ગચ્છના રહેલા અન્યુધન વિકાસિ મુનિઓ જેઓ જિનકલ્પાદિકના માટે
તેવાની રૂના દોય તેમને દોય

૩ પાંચમી જિન-દિવને દોય

૪ છઠ્ઠી જિનકલ્પિ વગેરને દોય

(૨૦૮)

આચાર્ય-મૂળ તથા ભાષા-તર.

વા જેસજિજ્ઞો વા વિહરંજા । ચત્તમા પાટમા (૧૦૮)

દ્વચેતામિ સત્ત્વહં પદ્મિમાણં અણ્ણયરં, જહા પિંદેસ્સનાપ । (૧૦૯)

સુયં મે આરસં, તેણં મગવથા પુત્ર મયમ્માયં; દ્દહ સ્સલુ થેરેહિં મગધંતેદ્દિ પંચવિહે વં-
ગાહે પ્પણ્ણસે:-તંજહા, રેવિંદોગ્ગદે, રાયોગ્ગદે, માહાવદ્દગ્ગદે, રાગારિયદ્ગ્ગદે, સાહમ્મિય-
સગ્ગદે । (૧૧૦)

પયં સિલ્લે તસ્સ મિક્કલુસ્સ (૨) સામમિયં (૧૧૧)

(પ્રથમા ચૂલા સમાપ્તા)

તરેહ્હનો મગતા ઉદ્ધટ્ટુક આસને અથવા બેઠીને શાન કહાડે એ સામમી પ્રતિજ્ઞા (૯૦૮)

એ સાત પ્રતિજ્ઞાઓમાંની ગમે તે પ્રતિજ્ઞાથી વર્તવું. આ રથજે આત્મોત્કર્ષવર્ધનાદિક
પિરેપણા મુજબ બાણવો. (૯૦૯)

હે આયુષ્મન, મે સાંભળ્યું છે તે ભગવાને આ રીતે કહ્યું છે-રથવિર ભગવતોએ
પાંચ પ્રકારનો અવગ્રહ ક્ષેણ છે, જેમકે,-દેવેદ્રનો અવગ્રહ, રાજાનો^૧ અવગ્રહ, માયા
પતિનો^૨ અવગ્રહ, સામાજિકનો^૩ અવગ્રહ, અને સાધર્મિકનો અવગ્રહ, (૯૧૦)

એજ બધી સાધુ અથવા સાધ્વીના આચારની સપૂર્ણતા છે કે સર્વ બાબતમાં તન્મી-
નથી વર્તવું. (૯૧૧)

(પહેલી ચૂલા પૂર્ણ થઇ)

૧ રાજ શબ્દે ચક્રવર્તિ ગણ ઇલાં લેવો ૨ માયાપતિ શબ્દે જે ભગવાનો જે શાન હોય તે.
લેવો ૩ સામાજિક શબ્દથી ગૃહસ્થ લેવો

દ્વિતીયા વૃત્તા સ્થાનનામ સપ્તદશ મધ્યયનમ્

[એકોદેશ]

સે મિશ્તુ વા મિમ્સુળી વા અમિરુલેઢ ઠાળ ઠાઢત્તપ્; મે અળુપવિસેજા ગામ વા, નગર વા, જાણ સળિણલેપં વા । સે અળુપવિસિત્તા ગામં વા, જાવ સળિણલેસ વા, મે ઝં પુ-
ળ ઠાળ જાળેજા સભંડે જાણ સમકદાસંતાળયં, સં તહપ્પગારે ઠાળં જત્તાસુય અળેસળિજં
સામે સતે જો પદિગાહેજા । एवं સેજાગમેળં જેયવં । જાણ ઉદ્ધપમ્પૂયાદિત્તિ । (૧૧૨)

હચ્ચેવાઈ આયતળાઈ ઉવાતિકમ્મ અહ મિશ્તુ હચ્ચેજા ઘડિં પદિમાઈ ઠાળં ઠા-
હત્તપ્ । (૧૧૩)

તરિવમા પઠમા પદિમા:—“ અચિત્તં ચલુ ઉવમ્મજ્જેજા; અચર્લ્લપેજ્જ કાપ્પળ, વિપરિ-
કમ્માદી^૧; સચિયાર^૨ ઠાળ ઠાહ્સનામિ ” । પઠમા પદિમા. (૧૧૪)

અહાવરા દોષા પદિમા:—અચિત્તં ચલુ ઉવમ્મજ્જેજા; અચર્લ્લેજ્જા કાપ્પળ । વિપ્પરિક-
મ્માદિ; જો સચિયાર ઠાળ ઠાહ્સનામિ । દોષવા પદિમા । (૧૧૫)

૧ નાકુંચનમસારગાદિ ૨ પાદાવિહરણં.

ખીણ ચૂળિકા.

આધ્યયન સતરમું.

સ્થાન.

પહેલો ઉદેશ.

(ઊભા રહેવા માટે જગ્યા કેવી પસંદ કરવી ?)

સાધુ અથવા સાધ્વીએ ઊભા રહેવા માટેની જગ્યા મેળવવા સાડે ગામ નગર કે
સમિલેશમાં જગ્યા જે સ્થાન ધણ-મકોડી વગેરેથી બંદેલુ જગ્યામાં નેતું સ્થાન મળતા ધનાં
અથવા ગાણી નદી લેવું એ રીતે સધળું સધ્યાધ્યયન આકરે જાયવું. યાવત જે સ્થાન પા-
ણીથી પે । થતા કાદિથી વ્યાપ હોય નેતુ સ્થાન પળુ નહિ લેવું (૯૧૨)

એ ઉપર બતાવેલા દર્શનસ્થાનેથી ૬૨ રૂની સાધુએ ચાર પ્રતિમાઓથી ઊભા
રહેવાનું મુકરું કરવું (૯૧૩)

ત્યા પહેલી પ્રતિમા આ પ્રમાણે—અચિત્ત સ્થળમાં રહેવું અચિત્ત વસ્તુ અવલંબન
કરવું, હાથ પગનું આક્રમન-પ્રચારનું કરવું, તથા ચોરું કરવાનું રાખવું, એ પહેલી પ્રતિમા. (૯૧૪)

ખીણ પ્રતિમા—અચિત્ત સ્થળમાં રહેવું. અચિત્ત વસ્તુ અવલંબન કરવું, હાથ પગનું
આક્રમન-પ્રચારનું કરવું, હિતુ કરવાનું બધું રાખવું એ ખીણ પ્રતિમા. (૯૧૫)

અહાવરા તથા પદિમાઃ—અર્ચિતં ચલુ ચવસજ્જેજ્ઞા, અવલયજ્ઞા ણો કાણ્ણ; વિપ્પરિ-
કમ્માદ્ધ; ણો સવિચારં ઠાગં ઠાહ્સમામિ સિં ત તથા પદિમા । (૧૧૬)

અહાવરા ચત્થયા પદિમાઃ—અર્ચિતં ચલુ ચવસજ્જેજ્ઞા, ણો અવલયેજ્ઞા કાણ્ણ, ણો
વિપરિકમ્માદી, ણો સવિચાર ઠાગં ઠાહ્સમામિ, વોમહકાપ્ વોસદ્દકેસમંસુલોમણે સ્થાનિદ્ધં વા
ઠાગં ઠાહ્સમામિ સિં; ચત્થયા પદિમા । (૧૧૭)

હોષોપાસિં ચત્થણ્ણં પદિનાણં જાવ પમ્માહિયતરાયં વિહરેજ્ઞા । ણો તથ્ય કિંચિવિ
ચવેજ્ઞા । (૧૧૮)

પદ્મ ચલુ તસ્સ મિલ્લુસ્સ મિલ્લુનીણ વા સામગિય જ વ જપ્પજ્ઞામિ સિં
મેમિ । (૧૧૯)

ઠાગસત્તિક્કય સમત્ત પદમં.

ત્રીશ પ્રતિજ્ઞા—અર્ચિત રથગમા રહેવું, અવલયન કંઈ પણ ન કરવું, હાથ પગનું
આક્રમન—પ્રસારણ કરવું; અને કરવાનું બંધ રાખવું. એ ત્રીશ પ્રતિજ્ઞા (૯૧૬)

ચોથી પ્રતિજ્ઞા—અર્ચિત રથગમા રહેવું, અર્ચિત વસ્તુનું પણ અવલયન ન કરવું, હાથ
પગનું આક્રમન કે પ્રસારણ ન કરવું, તેમજ કરવું કરવું પણ નહિ; દિલ્લુ શરીર તથા કેશ,
સ્તન્યુ, લોભ, અને નાખોને (સુકરર બાળન સુધી) વાસગણીને એટલે કે મારા નથી એમ ગણીને
નિ.પ્રક પપણે રહેવું. એ ચોથી પ્રતિજ્ઞા (૯૧૭)

એ ચાર પ્રતિજ્ઞાઓમાંથી ગમે તે પ્રતિજ્ઞા ધારીને વર્તવું. કદાચ કોઈ એ પ્રતિજ્ઞાઓ
નહિ ધારે તેનો અવર્જન.૬ ન કરવા. (૯૧૮)

એ સચળી સાધુ તથા સાધ્વીના આચારની અપૂર્ણતા છે કે તેમણે સર્વ આખતોખાં
સાવધાનપણે વર્તવું (૯૧૯)

નિષીથિકા નામક મહાદશ મધ્યયનમ્.

[એકોદેશ]

મે મિલ્લુ વા મિલ્લુગી વા અમિકલ્લતિ ગિતીહિયં ગમગાપ્; સે પુણ ગિતીહિયં જા-
ળેજા સમંદ સપાળં જાવ મહ્તામતાળય, તહ્પગારં ગિતીહિયં અળેસણિજં છામે ચંતે ગો
વેતિસ્સામિ । (૧૨૦)

સે મિલ્લુ વા (૨) અમિકંવહ્ ગિતીહિયં ગમગાપ્; સે જં પુણ ગિતીહિયં જાળેજા
અપ્પં અપ્પપાળં જાવ મહ્તામતાળય, તહ્પગારં ગિતીહિયં ફાસુયં ઘમણિજં છામે સંતે
વેતિસ્સામિ । एवं સેજાગમેળં ગેયન્નં, જાવ રૂદ્ધપમ્મયાપ્ સિ । (૧૨૧)

જે તત્ત્વ દુયગ્ગા વા, તિવગ્ગા વા, પ્પવગ્ગા વા, પંચવગ્ગા વા, અમિતંધારેહ્ ગિત્તિ-
હિય ગમગાપ્, તે ણે અગ્ગલ્લણસ્વ કાયં આલિંગેઝ્ઝ વા ચિલિંગેઝ્ઝ વા પુત્તેન વા વંતેહિ
વા ગહેહિ વા અચ્છેદેઝ્ઝ વા । (૧૨૨)

एयं एतलु तस्म मिरुलुस्म मिरुलुणीए वा सामगियं जं मन्वेद्वेहिं सहेए समिए सदा
अपुञ्जा सेयामण मण्णेज्जातिणि वेमि. (१२३)

(ગિતીઠિયામત્તિહયં સમત્તં મિદ્ધયં)

૧ સ્વાધ્યાયભૂમિ:

અધ્યયન અઢારમું.

નિષીથિકા.

પહેલો ઉદેશ.

(અભ્યાસ કરવા માટે જગ્યા કેવી પસંદ કરવી ?)

સાધુ અથવા સાધ્વીએ સ્વાધ્યાય કરવા માટે (પોતાનો ઉપાશ્રય છોડી) બીજી જગ્યાએ
જતાં તે જગ્યા જીવજનવાળી જણાય તો મગનાં છતાં અશોભ ગણી નહિ લેવી. (૯૨૦)

સાધુ અથવા સાધ્વીએ સ્વાધ્યાય કરવા માટે (પોતાનો ઉપાશ્રય છોડી) બીજી જગ્યાએ
જતાં તે જગ્યા જીવજનુથી રૂઢિત જણાય ને તે જગ્યા તો ચોખ્ખી જણાય લેવી. એ રીતે
સધળી બિના શમ્યા નામના અધ્યયનના શુભળ લેવી. (૯૨૧)

જો ત્યાં જળે, તણ તણ, ચાર ચાર, કે પાંચ પાંચ સાધુઓ તેવી સ્વાધ્યાય ભૂમિમાં
જાય તો ત્યાં તેમણે એક બીજાના શરીરને આલિંગન કે સ્પર્શ અથવા દત્ત કે નખથી
છેદન નહિ કરવું. (૯૨૨)

એ સવળી સાધુ તથા સાધ્વીના આચારની સંપૂર્ણતા છે કે તેમણે સર્વ આજ્ઞાઓમાં સા-
ધના રહી ઉમેશા ઉચમગ્ત થઈ રહેવું. અને એજ કથાણુ કર્તા છે એમ માનવું. (૯૨૩)

૧ અભ્યાસ કરવા માટે બીજી જગ્યા

ઉચ્ચાર-પ્રશ્રવણં નામ ઓકોનવિંશ મધ્યયનમ્

[ઓકોદેશ]

સે મિક્તૂ વા મિક્તુણી વા ઉચ્ચારપાસવળકિરિયાળુ દ્વ્યાદિજ્ઞમણે સપત્ત્વ પાયવુંચ્છ-
ળસ્સ^૧ અસતીયુ તઓ પચ્છા માહમ્મિયં જાયજ્ઞા । (૧૦૪)

સે મિક્તૂ વા મિક્તુણી વા સે જ્ઞં પુળ ચંદિલં જાણેજ્ઞા મઅંદં સપાર્ગં જાવ મહ્-
દ્વાસંતાણયં, તહપ્પગારંસિ ચંદિલંસિ ણો ઉચ્ચારપાસવળં ઘોમિરેજ્ઞા । (૧૨૫)

સે મિક્તૂ વા (૨) સે જ્ઞં પુળ ચંદિલં જાણેજ્ઞા અપ્પપાર્ગં અપ્પચીયં જાવ મહ્દા-
સંતાણયં, તહપ્પગારંસિ ચંદિલંસિ ઉચ્ચારપાસવળં ઘોમિરેજ્ઞા । (૧૨૬)

સે મિક્તૂ વા (૨) સે જ્ઞં પુળ ચંદિલં જાણેજ્ઞા:-અસ્મિપદિયાળુ ઇગ માહમ્મિયં સ-
મુદ્ધિસ્સ, અસ્મિપદિયાળુ વહવે સાહમ્મિયા સમુદ્ધિસ્સ, અસ્મિપદિયાળુ ઇગ માહમ્મિયં સમુ-
દ્ધિસ્સ, અસ્મિપદિયાળુ વહવે સમણમાહ્નવણીમગ્ગા પગણિય પગણિય સમુદ્ધિસ્સ પાણાઈં (૩)
જાવ દ્વેસિયં ચેતેતિ, તહપ્પગારં ચંદિલં પુરિમંતરકદં જાવ વહિયા ણીહદં વા, અળ્લવરંમિ
વા તહપ્પગારંસિ ચંદિલંસિ ણો ઉચ્ચારપાસવળં ઘોમિરેજ્ઞા । (૧૨૭)

૧ પાદપુચ્છનં સમાધ્યાદિકમિતિ.

મધ્યયન ઓગણીશમું.

ઉચ્ચાર પ્રશ્રવણું.^૧

પહેલો ઉદ્દેશ.

(સ્થિતિ માટે કેવી જગ્યા પસંદ કરવી ?)

સાધુ અથવા સાધ્વીએ ખરચુપાણીની પીણ થતાં પોતાના માતૃકમાં તે કરવાં; પણ
જો પોતા પાસે માતૃક ન હોય તો પછી બીજા સાધુના પાસેથી માગી લઈ તેમાં કરવા. (૫૨૪)

સાધુ અથવા સાધ્વીએ જો જગ્યા છવ જંતુનાળી જણાય ત્યાં ખરચુપાણી કરવાં નહિ. (૫૨૫)

સાધુ અથવા સાધ્વીએ જો જગ્યા નિર્જીવને નિર્જીવ જણાય ત્યાં ખરચુપાણી કરવાં. (૫૨૬)

સાધુ અથવા સાધ્વીને જો જગ્યા એવી જણાય કે આ જગ્યા એક અમુક સાધુના-
માટે બનાવેલી છે या એક અમુક સાધ્વીના માટે બનાવેલી છે या ઘણી સાધ્વીઓના માટે
બનાવેલી છે અથવા ઘણા શ્રમણ પ્રાણી કે બીજારીઓનાં દરેકના માટે પૃથક્ પૃથક્
રેગુવી રેગુવીને ઘણા છવ જંતુની દિસા પૂરેકે બનાવવામાં આવી છે. એ રીતે જો જગ્યા
ઔદેશિકદોષદુષ્ટ જણાય તેવી જગ્યા પુરંપાતરસ્વીકૃત અથવા અસ્વીકૃત છતાં તેમાં તેમજ
ખરચુપાણી કરવા નહિ. (૫૨૭)

૧ ખરચુપાણી. ઓગ પેચાળ,

સે મિક્ષુ વા (૨) સે જ્ઞ પુણ થંદિલં જાણેજ્ઞા વદ્ધે સમણ-સાહજ-કિવણ-વળી-મજા-અતિહં સમુદ્ધસ પાળાહ (૫) જાવ વહેલિય પેતેતિ, તહપ્પગારં થંદિલ અપુરિસતરકદં જાવ વહિયા અગીહં વા, અણયરસિ વા તહપ્પગારંસિ^૧ થંદિલસિ જો વચ્ચારપાસવળં વો-સિરેજ્ઞા । (૧૨૮)

અહ પુણ પૂર્વ જાણેજ્ઞા પુરિસતરકદ જાવ વહિયાળીહં વા, અણયરસિ તહપ્પગારંસિ થંદિલસિ વચ્ચારપાસવળં વોસિરેજ્ઞા । (૧૨૯)

સે મિક્ષુ વા (૨) સે જ્ઞ પુણ થંદિલં જાણેજ્ઞા અસિપદિયાપ્ કયં વા, કારિયં વા, પાસિચિય વા, છપ્પ વા, વટ્ટ વા, લિત્ત વા, મટ્ટં વા, સપધૂવિતં વા, અણયરસિ તહપ્પગારંસિ^૨ થંદિલસિ જો વચ્ચારપાસવળં વોસિરેજ્ઞા । (૧૩૦)

સે મિક્ષુ વા (૨) સે જ્ઞ પુણ થંદિલં જાણેજ્ઞા-દ્ધ વલ્લુ ગાહાવદ્ વા ગાહાવદ્ પુત્તા વા, કદ્દાળિ વા મૂલાળિ વા જાવ હરિયાળિ વા અતાતો વાહિં ણીહરોતે, વાહા ધે વા અંતો સાહરંતે, અણયરસિ વા તહપ્પગારંસિ થંદિલસિ જો વચ્ચારપાસવળં વોસિરેજ્ઞા । (૧૩૧)

સે મિક્ષુ વા (૨) સે જ્ઞ પુણ થંદિલં જાણેજ્ઞા-સંધંસિ વા પીઠંમિ વા, મંચમિ વા, માલ્લસિ વા, અદસિ વા, પાસાયાસ વા, -અણયરસિ થંદિલસિ જો વચ્ચારપાસવળં વો સિરેજ્ઞા । (૧૩૨)

સે મિક્ષુ વા (૨) સેજ્ઞપુણ થંદિલં જાણેજ્ઞા અળંતરહિયાપ્ પુદવીપ્, સસણિદ્દાપ્

૧ વાક્યતિકે ૨ વચ્ચરગુણાશ્રુદ્ધે

સાધુ અથવા સાધ્વીએ જે જગ્યા ધણી અમણ, બ્રાહ્મણ, કૃષ્ણ, બિખારી, તથા મુખાકરોના માટે સામાન્યપણે કરવામા આવેલી જગ્યા, તેવી જગ્યા અપૂર્યાનાનકૃત અથવા વગર વપરાયેલ હોતા તેમા અરચુપાણી કરવા નહિ (૯૦૮)

પણ જો તેવી જગ્યા પુર્યાનાનકૃત અથવા વપરાયેલ જગ્યાય તો તેમાં અરચુપાણી કરવાં (૯૦૯)

સાધુ અથવા સાધ્વીએ, જે જગ્યા તેમના માટે જ કરેલી હોય या કરાવેલી હોય, या ભાડે રાખેલી હોય, या છગાવેલી હોય, या સમગ્રવેલી હોય, या લીપાવેલી હોય, या દેકરા ભાજી સરખી કરાવેલી હોય, या ધૂપ આપીને મુગધિત કરેલી હોય તેવી જગ્યામાં અરચુપાણી કરવાં નહિ (૯૦૭)

સાધુ અથવા સાધ્વીને જે જગ્યા એવી જગ્યાય કે આ જગ્યામાં ગૃહસ્થો કે ગૃહસ્થોના પુત્રો કે દા, મૃગ, બીજ કે લીધેતરી અદરથી બાહેર લાવે છે या બાહેરથી અંદર લાવે છે, તેવી જગ્યામાં તેમણે અરચુપાણી કરવાં નહિ. (૯૦૬)

સાધુ અથવા સાધ્વીએ થાંભલા, બાળેટ, માંચા, માળ, અગાસી, પ્રાસાદ કે તેવી જાતની જગ્યાઓપર અરચુપાણી કરવાં નહિ. (૯૦૫)

સાધુ અથવા આર્યાએ સચિત્તમાટીવાલી જમીનમાં, લીલીમાટીવાલી જમીનમાં, દાચી

પુદરીઃ, સસરસ્લાણ પુદરીણ, મદ્વિયામહ્મડાણ, ચિત્તમંતાણ, મિલાણ, ચિત્તમંતાણ, મેન્ડુણ, ચિત્તમંતાણ, કોલાવાસંસિ^૧ વા દરુયામે વા, જીવપદ્મિયામે^૨ વા જાવ મહ્મડામંતાણ્યામિ વા, અળ્ળયારસિ વા તદ્વપ્પગારાંમિ થાદિલંસિ^૩ ણો ઉચ્ચારપામવળે વોભિરેજ્ઞા । (૧૩૩)

સે મિક્કૂ વા (૦) મેજ્જપુણ થાદિલં જાળેજ્ઞા-દ્વહ્મ સ્વલુ ગાહાવદ્દ વા ગાહાવદ્દપુત્તા વા, કંદાગે વા જાવ ચોંનાળે વા પરિસાદેસુ વા પરિયાદેંતિ વા પરિમાદિસ્મંતિ વા-અળ્ળયારસિ વા તદ્વપ્પગારાંમિ થાદિલંસિ^૪ ણો ઉચ્ચારપામવળે વોભિરેજ્ઞા । (૧૩૪)

સે મિક્કૂ વા (૦) મેજ્જપુણ થાદિલં જાળેજ્ઞા-દ્વહ્મ સ્વલુ ગાહાવદ્દ વા ગાહાવદ્દપુત્તા વા, સાલીણિ વા, વીહીણિ વા, મુગ્ગાણે વા, માસાણિ વા, કુલ્લયાણિ, જયણિ વા, જવ્વજ-યાણિ વા, પતિરિસુ^૫ વા પતિરિસિ^૬ વા પતિરિસ્સતિ^૭ વા-અળ્ળયારસિ વા તદ્વપ્પગારાંમિ થાદિલંસિ^૮ ણો ઉચ્ચારપામવળે વોભિરેજ્ઞા । (૧૩૫)

સે મિક્કૂ વા (૦) મેજ્જપુણ થાદિલં જાળેજ્ઞા-આમોયાણિ^૯ વા ઘસાણિ^{૧૦} વા, મિ-લ્લયાણિ^{૧૧} વા, ત્રિજ્જુલાણિ^{૧૨} વા, ત્થાણ્યાણિ વા, કદ્દયાણિ વા,^{૧૩} પગ્ગાણિ^{૧૪} વા, વરિણિ વા, પદ્મગાણિ^{૧૫} વા, સમાણિ વા વિચનાણિ વા-અળ્ળયારસિ વા તદ્વપ્પગારાંમિ થાદિલંસિ^{૧૬} ણો ઉચ્ચારપામવળે વોભિરેજ્ઞા । (૧૩૬)

સે મિક્કૂ વા (૦) મેજ્જપુણ થાદિલં જાળેજ્ઞા-માણુસરંધનાણિ વા મહિસકરનાણિ વા ઘસમન્નરનાણિ વા અસ્મકરનાણિ કુલ્લકુલ્લકરનાણિ વા લાવયકરનાણિ વા વદ્ધયકરનાણિ વા

૧ ઘુળવામે ૨ ઉસરંતઃ ૩ વચાને ૪ વપ્પયતિ. ૫ આલોકાનિ કચ્ચરપુજાઃ ૬ ઘમા વૃહ્વયોમૂરિરાજયઃ ૭ રુદ્ધમૂર્મરાજયઃ ૮ પિચ્છલાને ૯ હલ્લુયોતિકાવિરંદકઃ ૧૦ પ્રગત્તાં મહાગત્તાં ૧૧ કુલ્લપ્રાકારાદીનિ

મઃદીનાણી જમીનમાં, સચિત્તશિખામાં, સચિત્તપત્થરામાં, કીડાવાળા કાકડાપર અથવા એવી જગતના છત્ર જગતુમદિત રથગમાં ખરચુપાણી નહિ કરવાં. (૯૩૩)

સાધુ અથવા સાધ્વીએ જે જગમાં ગૃહસ્થ કે ગૃહસ્થપુત્રોએ કંદ, મૂળ, કે બીજ ભર્યા હતા ત્યાં ભરે છે ત્યાં ભરશે તેવી જગના રથગમાં ખરચુપાણી નહિ કરવાં. (૯૩૪)

સાધુ અથવા સાધ્વીએ જે રથગમાં ગૃહસ્થ તથા ગૃહસ્થપુત્રોએ, ભાત, જવ, મગ, અડદ, કુલ્લટી, જવ, તથા જવજવ વાગ્યા હોય વાવતા હોય કે વાવવાના હોય તેવા રથગે, ખરચુપાણી નહિ કરવાં. (૯૩૫)

સાધુ અથવા સાધ્વીએ, કચગના ઢગલામાં, બહુ કાટેલી જમીનમાં, થોડી કાટેલી જમીનમાં, કાદવમાં, બધાં ચાંબલાઓ હોય ત્યાં, બધાં સેલડી કે જરના સાંધ પડ્યા હોય ત્યાં, ગર્તાઓમાં, શુક્રાઓમાં, અથવા કોટકિણમાં તેઓ સપાટ તથા ખરચુપાણી છતાં ત્યાં ખરચુપાણી નહિ કરવા. (૯૩૬)

સાધુ અથવા સાધ્વીએ જે રથગમાં માણસોમાટે રાંધવા કરવાનાં કામ થતાં હોય અથવા બધાં ભેંસ, પાક, બળદ, ઘોડા, કૂકડ, કાવક, બાતક, તિત્તર, કબૂતર, કે કપિજન

તિત્તિરુદ્રગણિ વા કવોયકરગણિ વા કવિજલકરગણિ વા-અળયરાસિ વા તહપ્પગારસિ થંદિલસિ ણો વચ્ચારપાસવળં વોસિરેજ્ઞા । (૧૨૭)

સે મિક્કૂ વા (૨) સેજ્ઞપુળ થંદિલં જાળેજ્ઞા વેદામટ્ટાણેસુ વા ગિદ્ધપિટ્ટાણેસુ વા તરુપત્તણટ્ટાણેસુ વા મેરુપવ્વણટ્ટાણેસુ વા વિરુમ્મલ્લણવટ્ટાણેસુ વા અગાળિકકચટ્ટાણેસુ વા-અળયરાસિ તહપ્પગારસિ ણો વચ્ચારપાસવળં વોસિરેજ્ઞા । (૧૩૮)

સે મિક્કૂ વા (૨) સેજ્ઞપુળ થંદિલં જાળેજ્ઞા-આરામાણિ વા ઉજ્ઞાણાણિ વા વગાણિ વા વળતંદાણિ વા દેવકુલાણિ વા સભાણિ વા પવાણિ વા-અળયરાસિ વા તહપ્પગારસિ થંદિલસિ ણો વચ્ચારપાસવળં વોસિરેજ્ઞા । (૧૩૯)

સે મિક્કૂ વા (૨) સેજ્ઞપુળ થંદિલં જાળેજ્ઞા-અટ્ટાલયાણિ વા ચરિયાણિ વા દારાણિ વા ગોપુરાણિ વા-અળયરાસિ તહપ્પગારસિ થંદિલસિ ણો વચ્ચારપાસવળં વોસિરેજ્ઞા । (૧૪૦)

સે મિક્કૂ વા (૨) સેજ્ઞપુળ થંદિલં જાળેજ્ઞા-તિયાણિ વા ચત્તકાણિ વા વચ્ચરાણિ વા ચત્તમુહાણિ વા-અળયરાસિ વા તહપ્પગારસિ થંદિલસિ ણો વચ્ચારપાસવળં વોસિરેજ્ઞા । (૧૪૧)

સે મિક્કૂ વા (૨) સેજ્ઞપુળ થંદિલં જાળેજ્ઞા ડુંગરદાહેસુ વા સારદાહેસુ વા મ-હયદોહેસુ વા મહયપ્પમિયાસુ વા મહયવેદ્દેસુ વા અળયરાસિ વા તહપ્પગારસિ થંદિલસિ ણો વચ્ચારપાસવળં વોસિરેજ્ઞા । (૧૪૨)

સે મિક્કૂ વા (૨) સેજ્ઞપુળ થંદિલં જાળેજ્ઞા-ગદિયાવયગેસુ વા પંકાયવળેસુ વા

૧ મેરુશ્ચાત્ર પર્વતોભિધોયતે

વગેરે રાખવામા આગતા હોય તેવા સ્થળે ખરચુપાણી નહિ કરવાં (૯૩૭)

સાધુ અથવા સાધ્વીએ જે દેકાણે માણુમે શાસુ લેતા હોય અથવા જ્યાં પેતાને નૃદ્ધભક્ષણ કરાવતા હોય અથવા જ્યાં ઝાડ ઉપરથી પડતા હોય અથવા જ્યાં પર્વત ઉપરથી ઝપાપાત કરતા હોય અથવા જ્યાં રિપ ખાદ્ય મરતા હોય અથવા જ્યાં આગમાં પ્રવેશ કરતા હોય તેવા સ્થળે ખરચુપાણી નહિ કરવા. (૯૩૮)

સાધુ અથવા સાધ્વીએ, યાગ, યગીયા, વન, લક્ષુવન, દેવળ, સભા, કે પાણી પીવાના પ્રવા વગેરે સ્થળે ખરચુપાણી નહિ કરવા. (૯૩૯)

સાધુ અથવા સાધ્વીએ દિદવાના કોણ, કોટ તથા સહેરના વચ્ચે કરવા માટે રાખેલા માર્ગ, દરવાજા, ખડકીઓ, ધત્તાદિ સ્થળે ખરચુપાણી નહિ કરવા (૯૪૦)

સાધુ અથવા સાધ્વીએ ત્રિક પ્રદેશમાં, ચોટમાં, ચૌદામાં, ચૌવાદામાં કે એવી જાતના અન્ય સ્થળેમા ખરચુપાણી નહિ કરવા (૯૪૧)

સાધુ અથવા સાધ્વીએ, લાંબામાં, ક્ષારની ભટ્ટીઓમાં, મુઝન પાળતા હોય ત્યાં, મરેલાઓપર જ્યાં સ્વપ્ન (દ્રુમટ) કરેલા હોય ત્યાં, મરેલાઓપર જ્યાં ચૈત્ય (દેવળો) કરેલા હોય ત્યાં, અથવા એવી જાતના અન્ય સ્થળેમા ખરચુપાણી નહિ કરવા (૯૪૨)

સાધુ અથવા સાધ્વીએ નદીના નીચેનામાં, કાદવના તીર્થસ્થળેમાં, વશપર પડ્યાથી

उच्चारणयोगेषु वा सेयगवर्धसि वा-अण्णयरंसि वा तहप्पगारंसि थंढिलंसि णो उच्चारपासवण वोसिरेज्जा । (९४३)

से भिक्खू वा (१) सेज्जपुण थंढिलं जाणेज्जा-णवियासु वा मट्ठियसगियासु, ल-वियसु वा गोप्पलेहियासु गवादणीसु वा, खगीसु वा, अण्णयरामे वा तहप्पगारंसि थंढिलंसि णो उच्चारपासवण वोसिरेज्जा । (९४४)

मे भिक्खू वा (२) सेज्जपुण थंढिलं जाणेज्जा-दागवच्चमि^१ वा, सागवच्चमि वा, मूलगवच्चमि वा, हत्थंकरवच्चमि वा, अण्णयरंसि वा तहप्पगारंसि थंढिलंसि णो उच्चारपासवण वोसिरेज्जा । (९४५)

से भिक्खू वा (२) सेज्जपुण थंढिलं जाणेज्जा-असणवणंसि वा, सणवणंसि वा, धायईवणंसि वा, केयईवणंसि वा, अंबवणंसि वा, असोगवणंसि वा, णागवणंसि वा, पुण्णा-गवणंसि वा, चुण्णगवणंसि वा, अण्णयरसु वा तहप्पगारसु पत्तोवएसु वा, पुप्फोवएसु वा, फलोवएसु वा, वीओवएसु वा, हरिओवएसु वा, णो उच्चारपासवण वोसिरेज्जा । (९४६)

से भिक्खू वा (२) सयपाययं वा परपाययं वा गहाय सेत्तमायाए एगंत मवक्खेज्जा अणावायंसि असंकोहयंसि अप्पपाणंसि जाव मक्कडासंताणयंसि अहारामंसि वा उवत्सयंसि उच्चारपासवण वोसिरेज्जा; वोसिरित्ता सेत्तमादाय एगंतमवक्खेज्जा अणावायंसि जाव मक्क-डासंताणयंसि अहारामंसि वा ज्झामथंढिलंसि वा अण्णयरंसि वा तहप्पगारंसि थंढिलंसि अचिंतंसि ततो सज्जयामेव उच्चारपासवणं परिह्वेज्जा । (९४७)

एयं खलु तस्स भिक्खुस्स भिक्खुणीए वा सामगियं जाव जएज्जासि सि वेमि । ९४८

उच्चारपासवणसत्तिक्खयं समत्त तहयं

१ डालप्रधानशार्कं तद्वति

आलता आवेला पूजनीय स्थगोभा, के पाणी सीयवानी नीके वगेरे अथगोभा अरयुपाणी नहि करवा (८४३)

साधु अथवा साध्वीये भाटीनी नवी भाळोभा, गायोने अरवाना नवा गायरस्थगोभा, के भाळोभा अरयुपाणी नहि करवा (८४४)

साधु अथवा साध्वीये दणवाणा स्थगोभा, शाकवाणा स्थगोभा, के भूगाईके दवाणा स्थगोभा अरयुपाणी नहि करवा (८४५)

साधु अथवा साध्वीये भीयाना वनभां, सणीना वनभां, धाडिना वनभां, केतडीना वनभा, आयाना वनभा, अशोकना वनभा, नागना वनभां, पुन्नागना वनभां, थूण्डना वनभा, अथवा ओवी जतना भीम पत्र पुष्प इग भीम तथा दीक्षीतरी सहित स्थगोभा अरयुपाणी नहि करवा (८४६)

साधु अथवा साध्वीये पोतानुं अथवा भीमनुं पात्र लक्ष ओझंत स्थगभां न्यां केअ आवे नहि तथा न्यां केअ हेजे नहि तेवा निरुद्ध स्थगभां अरयुपाणी करवां-कराने ते पात्र लक्ष आशम के जणेवा स्थगभां अथवा ओवी जतना अन्य अयित स्थगभा यतना पूर्वके परदेववा (८४७)

आ अथु साधु तथा साध्वीना आचारनुं सपुण्डपणुं छे के तेमरे सर्व भाणतोभां सा-वधानपाणायी वर्तनु. (८४८)

શબ્દનામકં વિંશતિતિમ મધ્યયનમ્.

[એકોદેશ]

સે ભિક્ષુ વા ભિક્ષુણી વા મુદ્ગમદાણિ વા, નંદીમુદ્ગ સદાણિ વા, જમ્ભારિસદાણિ વા, અળ્લવરાણિ વા તદ્વપ્પગારાણિ વિરુપ્પરૂપાણિ ચિત્તતાદં સંઘાદં કળ્લસોવપડિયાણં ણો અભિસંધારેજ્ઞા ગમણાણં । (૧૪૯)

મે ભિક્ષુ વા (૨) અન્નવેગદ્યાદં નદાદં સુગેતિ, તંજહા, વીણામડાણિ વા, વિપચ્ચિ-સદાણિ વા, વચ્ચીમ્ગમદાણિ વા, તુણયમદાણિ વા, પળયસદાણિ વા, તુંગવીણિયમદાણિ વા, દુલ્લમદાણિ વા, અળ્લવરાદ વા તદ્વપ્પગારાદં વિરુપ્પરૂપાણિ મદાણિ તત્તાદં કળ્લસોવપડિ-યાણં ણો અભિસંધારેજ્ઞા ગમણાણં । (૧૫૦)

સે ભિક્ષુ વા (૩) અન્નવેગદ્યાદં નદાદં સુગેતિ, તંજહા, તાલ્લમદાણિ વા, કલ્લના-લસદાણિ વા, લલ્લિય^૧ સદાણિ વા, ગોહિય^૨નદાણિ વા, ફિરિફિરિયા-ગદાણિ વા, અળ્લવ-રાણિ વા તદ્વપ્પગારાદં વિરુપ્પરૂપાદં તાલ્લમદાદં કળ્લસોવપડિયાણં ણો અભિસંધારેજ્ઞા ગ-મણાણં । (૧૫૧)

૧ લલ્લિકા કાશિકા ૨ ગોહિકા ખાટાનાકક્ષા. ૩ ફિરિફિરિયા ધંધાદિકંથિકા.

અધ્યયન વીશમું.

શબ્દ.

પહેલો ઉદ્દેશ.

(યુનિએ શબ્દમાં ઓહિત ન થયું.)

આધુ અથવા સાધ્વીએ મુદ્ગ, નાંદીમુદ્ગ, તથા આર પગેસના ચિત્ત શબ્દો સાંભ-ળવા જતુ નહિ. (૯૪૯)

આધુ અથવા સાધ્વીએ વીણા, વિપચ્ચી, વર્દાશક, તુનક, પમ્પુવ, તુળવીણા, દુલ્લ પગેસના તત શબ્દો સાંભળવા જતુ નહિ (૯૫૦)

આધુ અથવા સાધ્વીએ તાળ, કસતાળ, કસિકા, ગોદિકા, ફિરિફિરિકા પગેસના તાલ શબ્દો સાંભળવા જતુ નહિ. (૯૫૧)

સે મિત્રુ વા (૨) અહાવેગદ્વાઈ સદાઈ સુનેતિ, તંજહા, સત્તમદાણિ વા, વેણસદાણિ વા, વસસદાણિ વા, સરમુદ્દોમદાણિ વા, પિરિપિરિયસદાણિ વા, અળ્ળયરાઈ વા તદ્દપ્પગારાઈ વિરુવરુવાઈ સદાઈ સુસિરાઈ કળ્ળસોયપદિયાણુ ણો અમિસંધારેજ્જા ગમણાણુ । (૧૫૨)

સે મિત્રુ વા (૨) અહાવેગદ્વાઈ સદાઈ સુનેતિ, તંજહા, વપ્પાણિ વા, ફાલ્લિદાણિ વા, જાવ સરાણિ વા, સરપંતિયાણિ વા, સરસ્તરપંતિયાણિ વા, અળ્ળયરાઈ વા તદ્દપ્પગારાઈ વિરુવરુવાઈ સદાઈ કળ્ળસોયપદિયાણુ ણો અમિસંધારેજ્જા ગમણાણુ । (૧૫૩)

સે મિત્રુ વા (૨) અહાવેગદ્વાઈ સદાઈ સુનેતિ, તંજહા, કચ્છાણિ વા, ણૂમાણિ વા, ગદ્દાણિ વા, ઘણાણિ વા, વળ્ણદુગ્ગાણિ વા, પવ્વયાણિ વા, પવ્વયદુગ્ગાણિ વા, અળ્ળયરાઈ વા તદ્દપ્પગારાઈ વિરુવરુવાઈ સદાઈ કળ્ળસોયપદિયાણુ ણો અમિસંધારેજ્જા ગમણાણુ । (૧૫૪)

સે મિત્રુ વા (૨) અહાવેગદ્વાઈ સદાઈ સુનેતિ, તંજહા, ગામાણિ વા, ણગરાણિ વા, ણિગમાણિ વા, રાયદાણિઓ વા, આસમપદ્દણસણિવેસાણિ વા, અળ્ળયરાઈ વા તદ્દપ્પગારાઈ સદાઈ ણો અમિસંધારેજ્જા ગમણાણુ । (૧૫૫)

સે મિત્રુ વા (૨) અહાવેગદ્વાઈ સદાઈ સુનેતિ, તંજહા, આરામાણિ વા, ટ્ઙ્ઙાણાણિ વા, ઘણાણિ વા, વળ્ણમંદાણિ વા, ટેવકુલાણિ વા, સમાણિ વા, પવાણિ વા, અળ્ળયરાઈ વા તદ્દપ્પગારાઈ સદાઈ ણો અમિસંધારેજ્જા ગમણાણુ । (૧૫૬)

સે મિત્રુ વા (૨) અહાવેગદ્વાઈ સદાઈ સુનેતિ, તંજહા, અદ્દાણિ વા, અદ્દાલયાણિ વા, ચરિયાણિ વા, ઘરાણિ વા, ગોપુરાણિ વા, અળ્ળયરાઈ વા તદ્દપ્પગારાઈ સદાઈ ણો અમિસંધારેજ્જા ગમણાણુ । (૧૫૭)

સાધુ અથવા સાધ્વીએ શખ, વેણુ, વશ, ખરમુખી, પિરિપિરિકા વગેરાના શુભિર શબ્દો સાંભળવા જતું નહિ (૮૫૨)

સાધુ અથવા સાધ્વીએ, ખેત્રોના ક્યારડા, ખાઈ, નળાવ, વગેરા સ્થળોમાં થતા શબ્દો સાંભળવા ત્યાં નહિ જતું. ^૧ (૮૫૩)

સાધુ અથવા સાધ્વીએ, જળખલ્લુ પ્રદેશ, વનસ્પતિની ધડા, ધીય ઝાડા, વન, વનદુર્ગ, પર્વત, પર્વતદુર્ગ, ઇત્યાદિ સ્થળોમાં થતા શબ્દો સાંભળવા ત્યાં નહિ જતું. (૮૫૪)

સાધુ અથવા સાધ્વીએ ગામ, નગર, નિગમ, રાજધાની, આશ્રમ, ખાટલુ, કે સન્નિવેશ વગેરા સ્થળોમાં થતા શબ્દો સાંભળવા નહિ જતું (૮૫૫)

સાધુ અથવા સાધ્વીએ, આરામ, ઉદ્યાન, વન, વનખડ, દેવળ, સભા, પાનીયશાળા, વગેરા સ્થળોમાં થતા શબ્દો સાંભળવા નહિ જતું. (૮૫૬)

સાધુ અથવા સાધ્વીએ, અગસી, ભમતી, દરવાજા, કે ગોપુર વગેરા સ્થળોમાં થતા શબ્દો સાંભળવા નહિ જતું (૮૫૭)

૧ (શ્રી પક્ષમાં એમ છે કે ક્યારડા, ખાઈ, નળાવ વગેરા શબ્દો સાંભળવા નહિ જતું. એમ અગાઉ પણ નોંધ્યું)

સે મિક્ષુ વા (૨) અહાવેગદ્વાદ્ સદ્વાદ્ સુગેતિ, તંજહા, તિયાણિ વા, પચક્ષાણિ વા, પચ્ચરાણિ વા, પચ્ચમુદ્વાણિ વા, અળ્ળયરાદ્ વા તદ્વપ્પગારાદ્ સદ્વાદ્ ણો અભિસંધારેજ્જ ગમ્મણાદ્ । (૧૫૮)

સે મિક્ષુ વા (૨) અહાવેગદ્વાદ્ સદ્વાદ્ સુગેતિ, તંજહા, મહિસદ્વાણકરણાણિ વા, વસમદ્વાણકરણાણિ વા, અત્સદ્વાણકરણાણિ વા, હત્થિણકરણાણિ વા, જાઘ, કવિજલદ્વાણકરણાણિ વા, અળ્ળયરાદ્ વા તદ્વપ્પગારાદ્ સદ્વાદ્ ણો અભિસંધારેજ્જ ગમ્મણાદ્ । (૧૫૯)

સે મિક્ષુ વા (૨) અહાવેગદ્વાદ્ સદ્વાદ્ સુગેતિ, તંજહા, મહિસસુદ્વાણિ વા, વસમસુદ્વાણિ વા, અત્સસુદ્વાણિ વા, હત્થિસુદ્વાણિ વા, જાઘ કવિજલસુદ્વાણિ વા, અળ્ળયરાદ્ વા તદ્વપ્પગારાદ્, ણો અભિસંધારેજ્જ ગમ્મણાદ્ । (૧૬૦)

સે મિક્ષુ વા મિક્ષુણી વા અહાવેગદ્વાદ્ સદ્વાદ્ સુગેતિ, તંજહા, -પુષ્વદ્વાણાણિ વા,^૧ દ્વપ્પજ્ઞિયદ્વાણાણિ વા, ગચ્છજ્ઞિયદ્વાણાણિ વા, અળ્ળયરાદ્ વા તદ્વપ્પગારાદ્ ણો અભિસંધારેજ્જ ગમ્મણાદ્ । (૧૬૧)

સે મિક્ષુ વા મિક્ષુણી વા જાઘ સુગેતિ, તંજહા, -અક્કાદ્વાદ્વાણાણિ વા^૨, માણુ-સ્માણિયદ્વાણાણિ વા, મહયાહયણદ્-ગાય-વાહય-તંતિ-તલ-તાલ-તુદિય-પદુપ્પ વાહયદ્વાણાણિ વા, અળ્ળયરાદ્ વા તદ્વપ્પગારાદ્ ણો અભિસંધારેજ્જ ગમ્મણાદ્ । (૧૬૨)

સે મિક્ષુ વા મિક્ષુણી વા જાઘ સુગેતિ, તંજહા, -કલ્લાણિ વા, ઢિંવાણિ વા, ઠ-

૧ પૂર્વમિતિ દ્વ વધૂવરાટિક તત્ત્વ્યાનં વેદિકાદિ તન્ન શ્રાવ્યગેયાદિદ્વાવધવણપ્રતિ-
જ્ઞયા ન ગચ્છેત । ૨ આપ્યાયિકાત્યાનિ વા ।

સાધુ અથવા સાધ્વીએ, ત્રિઠ (ત્રિખાણુ), ચોઠ, ચોવાદું, કે ચોમુખ વગેરે અથ-
થતા શબ્દો સાબળવા નહિ જાયું (૮૫૮)

સાધુ અથવા સાધ્વીએ, અધિપત્યાન, વૃપભસ્થાન, અથગાળા, હાથી-પ્યાન, તથા કપિ-
જળ વગેરે પક્ષીઓના સ્થાનમા થતા શબ્દો સાબળા નહિ જાયું. (૮૫૯)

સાધુ અથવા સાધ્વીએ પાણ, બગદ, ઘોણ, હાથી, કે કપિ-જળ પક્ષિ વગેરેના યુદ્ધ
થતા સાબળી ત્યાં સાબળવા નહિ જાયું, (૮૬૦)

સાધુ અથવા સાધ્વીએ વર કન્યાની ચોરીના અર્થને, અથવા હાથી કે ઘોણઓ જ્યાં
રહેતા હોય તે સ્થાને શબ્દો સાબળવા નહિ જાયું (૮૬૧)

સાધુ અથવા સાધ્વીએ, વર્તાઓ થતાં હોય તેવા અર્થને, તોલ માપ થતા હોય તેવા
સ્થળે, તથા જ્યાં મહાત્મા નાય ગીત કે વીણા-તાલ-મૃદગારિકના વાદન થતા હોય તે સ્થળે
શબ્દો સાબળવા નહિ જાયું (૮૬૨)

સાધુ અથવા સાધ્વીએ જ્યાં કસલ, કંકાર, કે હમ્મ થતા હોય તેવા સ્થળે અથવા

મરણિ વા, દોરજ્જાણિ વા, વિરુદ્ધરજ્જાણિ વા, અણ્ણયરાહં વા તહપ્પગારાહં ણો અભિસંધારેજ્જ ગમણાપ્પ । (૧૬૩)

સે ભિક્ખૂ વા ભિક્ખુણી વા જાવ સદ્દાહં સુણેતિ સુદ્ધિયં દારિયં પરિમુદ્ધં^૧ મંદિયા-
લંકિય-નિચુસમાણિયં^૨ પેહાપ્પ, એગ પુરિસં વા વહાપ્પ ણીણિજ્જમાણ પેહાપ્પ અણ્ણયરાહં વા
તહપ્પગારાહં ણો અભિસંધારેજ્જ ગમણાપ્પ । (૧૬૪)

સે ભિક્ખૂ વા ભિક્ખુણી વા અણ્ણયરાહં વિરુવરુવાહં મહાસવાહં^૩ एवं જાણેજ્જા, તં-
જહા, વહુસગઢાણિ વા, વહુરહાણિ વા, વહુભેલિક્ખૂણિ વા, વહુ પચ્ચંતાણિ વા, અણ્ણયરાહં
વા તહપ્પગારાહં વિરુવરુવાહં મહાસવાહં કણ્ણસોયપડિયાપ્પ ણો અભિસંધારેજ્જ ગ-
મણાપ્પ । (૧૬૫)

સે ભિક્ખૂ વા ભિક્ખુણી વા વિરુવરુવાહં મહુસ્સવાહં एवं જાણેજ્જા, તંજહા, દિત્થીણિ
વા, પુરિસાણિ વા, થેરાણિ વા, વહુરહાણિ વા, મઙ્ગિમાણિ વા, આમરણવિમૂસિયાણિ વા,
ગાયંતાણિ વા, વાયંતાણિ વા, ણચ્ચંતાણિ વા, હસતાણિ વા, રમતાણિ વા, મોહંતાણિ વા,
વિપુલં અસણપાણસાહમસાદમં પરિસુજ્જાણિ વા, પરિમાહંતાણિ વા, વિચ્છદ્ધુયમાણાણિ વા,
વિગ્ગોલ્લયમાણાણિ વા, અણ્ણયરાહં વા તહપ્પગારાહં વિરુવરુવાહં મહુસ્સવાહં કણ્ણસોયપડિ-
યાપ્પ ણો અભિસંધારેજ્જ ગમણાપ્પ । (૧૬૬)

સે ભિક્ખૂ વા ભિક્ખુણી વા ણો હહલોહપ્પહિ સદેહિં, ણો પરલોહપ્પહિં^૪ સદેહિં, ણો

૧ પરિવૃત્તાં. ૨ નીચલાનાં અશ્વાદિના. ૩ મહાશ્રવસ્થાનાનિ ૪ પારાપતાદિકૃતૈઃ

ન્યાં એ રાત્ર્ય કે વિરૂદ્ધ રાત્ર્ય હોય તેવા સ્થળે શબ્દો સાંભળવા નહિ જવું. (૯૬૩)

સાધુ અથવા સાધ્વીએ સારી રીતે શણગારેલ નાની છોકરીને ધણા જણોએ ઘીટા-
યક્ષી અને ઘોડાપર ચડવીને લઇ જવાતી જોઇ, અથવા કોઇ પુરૂષને બધ કરવા લઇ જ-
વાતો જોઈ ત્યાં સાંભળવા નહિ જવું. (૯૬૪)

સાધુ અથવા સાધ્વીએ અનેક પ્રકારના મહા આશ્રવના સ્થાન, જેઓમાં ધણાં ગામ્, ધણા રથ, ધણા મ્હેમ્મ, કે ધણા આબુબાબુના લોક એકઠાં થયાં હોય તેવા સ્થાનોમાં કાનથી શબ્દ સાંભળવાને નહિ જવું (૯૬૫)

સાધુ અથવા સાધ્વીએ અનેક પ્રકારના મહોત્સવો કે જેમાં સ્ત્રી, પુરૂષ, વૃદ્ધ, બાળ, તથા જુવાનો શણગાર સજ્જ ગાતા હોય, વળવતા હોય, નાચતા હોય, હસતા હોય, રમતા હોય, મોહ પામતા હોય, તથા ધણુ અશનપાનખાદિમસ્ત્રાદિમરૂપ આહાર નમતા હોય, અરસપરસ દેતા લેતા હોય, છાંડતા હોય, કે સાચવી રાખતા હોય તેવા મહોત્સવોના સ્થળે શબ્દ સાંભળવા નહિ જવું. (૯૬૬)

સાધુ અથવા સાધ્વીએ સ્વપ્નતિના શબ્દોવડે અથવા વિગતીયના શબ્દોવડે, સાંભળેલા

સુતેહિ સદેહિ, ણો અસુતેહિ. સદેહિ, ણો દિદેહિ સદેહિ, ણો અદિદેહિ સદેહિ, ણો સજ્જેજ્ઞા,
 ણો રજ્જેજ્ઞા ણો ગિજ્જેજ્ઞા, ણો મુજ્જેજ્ઞા, ણો અજ્ઞોવજ્જેજ્ઞા । (૧૬૭)

પ્રય ક્ષણ તત્સ મિત્તલુસ્સ મિત્તલુણીપ્પ વા / સામગ્ગિયં જાવ જણ્ણાસિ ત્તિ વેમિ । ૧૬૮
 સદસત્તિક્કય ચચત્તયં.

શબ્દો વડે અથવા વગર સાંભળેલા શબ્દો વડે, તેમજ દીઠેલા શબ્દો વડે અથવા અણુદી-
 ઠેલા શબ્દોવડે, આસક્ત, રક્ત, ગૃહ મોહિત, કે તન્મય ન થવું. (૯૬૭)

એજ તે સાધુ અથવા સાધ્વીનો પરિપૂર્ણ આચાર છે કે તેમણે બધી બાબતોમાં સદા
 ચત્તવંત રહેવું. (૯૬૮)

રૂપાલ્ય મેકવિજ્ઞાતિતમ મધ્યયનમ્.

[એકોદેશ]

સે મિક્ત્વા વા (૨) અઘ્રાવેગયાદ્ રૂવાદ્ પાસઢ, તંજરા, ગંધિમાણિ^૧ વા, વેદિમાણિ^૨ વા, પૂરિમાણિ^૩ વા, સંચાદમાણિ^૪ વા, કટુકમ્માણિ વા^૫, પોત્યકમ્માણિ વા, ચિત્તકમ્માણિ વા, મણિકમ્માણિ વા, દંતકમ્માણિ વા, માલકમ્માણિ વા, પત્તચ્છેદકમ્માણિ વા, વિવિ-
ધાણિ વા વેદિનાદ્, અણ્ણયરાદ્ તદ્દપ્પગારાદ્ વિરુવરૂવાદ્ ચક્કુદ્દંસણપદિયાય્ ણો અભિસં-
ધારેજ ગમણાય્ । (૧૬૬)

एवं होयन्वं जहासइपदियाय् सत्त्वा वाइत्तवज्जा रुद्रपदियावि । (१७०)

(રૂપસત્તિક્કયં પંચમં)

૧ ગ્રાયેતપુષ્પાદિનિર્મિતસ્વસ્તિકાદીનિ ૨ વક્ષાદિનિર્વર્તિતપુત્તલિકાદીનિ. ૩ વાન્મર્યતઃ
પુરુષાઘ્નાકૃતીનિ. ૪ ચોલકાદીનિ ૫ રથાદીનિ.

મધ્યયન એકવીસમું.

૩૫

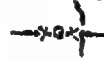
પહેલો ઉદ્દેશ

(૩૫ જોડ મોહિત ન થવું.)

સાધુ અથવા સાધ્વીએ, યૌવથી સ્વેલ સ્વસ્તિકાદિક, વક્ત્રવડે સ્વેલ પુનળીઓ,
પુનક્ષીઓ, કપડાંઓ, લાકડકામ, પુસ્તકો, ચિત્રકામ, મણિકામ, દાંતકામ, માળાઓ, ક્ષેત્રકામ
વગેરે અનેક દશાના કામો આંખથી જોવાના કષ્ટદે જોવા નહિ જવું. (૮૬૯)

એ પ્રમાણે અન્તમધ્યયનની માફકજ રૂપાધ્યયનની બિના જાણી લેવી. (૮૭૦)

પરક્રિયાસ્વ્યં દ્વાવિંશ મધ્યયનમ્

(એકોદેશ)

પરક્રિયં અન્નપિપ્પ્લ^૧ સસેલિયં^૨ જો તં સાતિષ્, ^૩ જો તં નિયમે^૪ : (૧૦૧)

સે^૫ સે^૬ પરો પાપ્ આમચ્ચેજ્ઞ વા, જો તં સાતિષ્, જા તં નિયમે । મે સે પરો પાપાહં સવાહેજ્ઞ વા, પલિમહેજ્ઞ વા, જો તં સાતિષ્, જો તં નિયમે । મે સેપરો પાપાહં કુપેજ્ઞ વા, રપ્પજ વા, જો તં સાતિષ્, જો તં નિયમે । મે સે પરો પાપાહં તેત્તેગ વા, ઘપ્પગ વા, વ્રમાપ્ વા, મચ્ચેજ્ઞ વા, મિલિગેજ્ઞ વા, જો તં સાતિષ્, જો તં નિયમે । સે સે પરો પાપાહં લોહેગ વા, કપ્પેગ વા, જુરંગ વા, ઘજ્જેગ વા, વહ્ણલેજ્ઞ વા, વચલિવંજ્ઞ વા, જો તં સાતિષ્, જો તં નિયમે । મે સે પરો પાપાહં, સ્વિત્તોત્તગચિચ્ચેગ વા, વસિણોદ-ગચિચ્ચેગ વા, વહ્ણલેજ્ઞ વા, પપ્પોપ્પજ્ઞ વા, જો તં સાતિષ્, જો તં નિયમે । મે સે પરો પાપાહં અપ્પગચ્ચેગ વિલેગજ્ઞાતેગ આલિપેજ્ઞ વા, વિલિપેજ્ઞ વા, જો તં સાતિષ્ જો તં નિ-

૧ આધ્યાત્મિકી આ મનિ ક્રિપમાણા ૨ સચ્ચેપિકા ૩ સ્વાદ્યેત્ અભિલપેત્ ૪ નિય-મયેત્-કારયેત્ વાચા કાયેનચ. ૫ તસ્ય ૬ સ પરા:

અધ્યયન બાવીશમું.

પરક્રિયા.

પહેલો ઉદ્દેશ

(બીજાની ક્રિયામાં મુનીએ કેમ વર્તવું.)

મુનિના શરીરમાં કોષ ગૃહસ્થ^૧ કર્મગધબનક ક્રિયા કરે તો તે મુનિએ ઇચ્છતું નહિ અને નિયમનું^૨ પણ નહિ. (૯૭૧)

(દાખલા તરીકે) કોષ ગૃહસ્થ^૨ મુનિના પગ ચાપ કરે, આપે, યમે, આરકે, રંગે, તેજ ધી, કે ચરખીથી મસમે કે ચોપડે, લોદર ક્ષાર લોટ કે બૃકાવડે ઉધટે કે લીપે, દંડ કે ગરમ પાણીથી છાંટે કે ધુવે, ગમે તે ભાતના વિશેષનવડે લીપે, ગમે તે ભાતનાં પૃષ્ઠથી ધૂપિત કરે,

૧ ઇલા ટીકાકાર તથા બાળાવજોષકર્તા “નિયમનું” એ પદનો અર્થ એવો કે જે જે ઇચ્છતું નહિ તે મનવડે ચાડાવું નહિ અને નિયમનું નહિ તે વચન તથા કાયાવડે કરાવતું નહિ પરંતુ ઉચેચ સાધાતર કર્તા એમ અર્થ કરે જે જે ઇચ્છતું નહિ અને “નિયમનું” અર્થે અશકાવતું પણ નહિ. ૨ ધર્મશ્રદ્ધાથી (ટીકા)

યમે । સે સે પરો પાદાદ્ અણ્ણયરેણ ધૂવજાણ ધૂવેજ્જ વા, પધૂવેજ્જ વા ણો તં સાતિપ્પ, ણો ત નિયમે । સે સે પરો પાદામો સ્વાણુ વા ઋટ્ય વા ણોહરેજ્જ વા, વિવોદેજ્જ વા, ણો ત સાતિપ્પ, ણો તં નિયમે । સે સે પરો પાદાપ્પો પૂયં વા સોણિયં વા ણોહરેજ્જ વા વિસોદેજ્જ વા, ણો ત સાતિપ્પ, ણો ત નિયમે । (૧૭૨)

સે સે પરો કાયં આમજેજ્જ વા પમજેજ્જ વા, ણો તં સાતિપ્પ ણો તં નિયમે । સે સે પરો કાયં સ્વાહેજ્જ વા, પલિમદેજ્જ વા, ણો તં સાતિપ્પ, ણો તં નિયમે । સે સે પરો કાયં તેલ્લેણ વા ઘણ્ણ વા વસાપ્પ વા મન્નલેજ્જ વા, અભગેજ્જ વા, ણો ત સાતિપ્પ, ણો ત નિયમે । સે સે પરો કાયં લોહેણ વા કક્કેણ વા સુણ્ણેણ વા વણ્ણેણ વા, ડહ્ણોલેજ્જ વા, ડવ્વલેજ્જ વા, ણો ત સાતિપ્પ ણો ત નિયમે । સે સે પરો કાયં સીઆદગાવિયદેણ વા ડસિણોદગાવિયદેણ વા ડચ્છોલેજ્જ વા પધોપ્પજ્જ વા, ણો ત સાતિપ્પ, ણો તં નિયમે । સે સે પરો કાયં અણ્ણયરેણં વિલેવણજાતેણ આલિપેજ્જ વિલિપેજ્જ વા, ણો તં સાતિપ્પ ણો તં નિયમે । સે સે પરો કાયં અણ્ણયરેણં ધૂવણજાતેણ ધૂવેજ્જ વા પધૂવેજ્જ વા, ણો તં સાતિપ્પ ણો તં નિયમે । (૧૭૩)

સે સે પરો કાયંસિ વળં આમજેજ્જ વા, પમજેજ્જ વા, ણો તં સાતિપ્પ ણો તં નિયમે । સે સે પરો કાયંસિ વળં સંવાહેજ્જ વા પલિમદેજ્જ વા ણો તં સાતિપ્પ ણો તં નિયમે । સે સે પરો કાયંસિ વળં તેલ્લેણ વા ઘણ્ણ વા વસાપ્પ વા મન્નલેજ્જ વા મિલ્લેજ્જ વા, ણો તં સાતિપ્પ ણો તં નિયમે । સે સે પરો કાયંસિ વળં લોહેણ વા કક્કેણ વા સુણ્ણેણ વા વણ્ણેણ વા ડહ્ણોદેજ્જ વા, ડવ્વલેજ્જ વા, ણો તં સાતિપ્પ ણો તં નિયમે । સે સે પરો કાયંસિ વળં સીતોદગાવિયદેણ વા ડસિણોદગાવિયદેણ વા ડચ્છોલેજ્જ વા, પધોવેજ્જ વા, ણો તં સાતિપ્પ, ણો તં નિયમે । સે સે પરો કાયંસિ વળ અણ્ણયરેણ સત્થજાતેણ અચ્છિદેજ્જ વા વિચ્છિદેજ્જ વા ણો તં સત્થિપ્પ, ણો તં નિયમે । સે સે પરો અણ્ણયરેણં સત્થજાતેણં અચ્છિદિત્તા, પૂયં વા સોણિય વા, ણો હરેજ્જ વા વિસોદેજ્જ વા, ણો ત સાતિપ્પ ણો તં નિયમે । (૧૭૪)

સે સે પરો કાયંસિ ગઢં વા, અરતિયં વા, પુલયં વા, અગંદલં વા, આમજેજ્જ વા પમજેજ્જ વા, ણો ત સાતિપ્પ, ણો તં નિયમે । સે સે પરો કાયંસિ ગઢં વા, અરતિય વા, પુલયં વા, અગંદલં વા સંવાહેજ્જ વા પલિમદેજ્જ વા, ણો ત સાતિપ્પ ણો ત નિયમે । સે સે પરો કાયંસિ ગઢં વા જાવ અગંદલં વા તેલ્લેણ વા ઘણ્ણ વા વસાપ્પ વા મન્નલેજ્જ વા મિલ્લેજ્જ વા, ણો તં સાતિપ્પ ણો ત નિયમે । સે સે પરો કાયંસિ ગંઢં વા જાવ અગંદલ વા લોહેણ વા કક્કેણ વા સુણ્ણેણ વા વણ્ણેણ વા ડહ્ણોદેજ્જ વા ડવ્વલેજ્જ વા, ણો તં સાતિ-

અથવા પગમાથી ખીણ કે કાઢ કઢાડી ચોખુ કરે અથવા પગ કે લોહી કઢાડી ચોખું કરે તો તેને ધચ્છતુ પણુ નહિ અને નિયમતું પણુ નહિ (૯૭૨)

એજ રીતે મુનિના શરીર, શરીરમા રહેલા ઘણુ (ચાકા), ગડ (ગૂમડાં), અર્થ, વાળાં તથા ભગંદર વિષે પણુ પ્રત્યેક આગતમાં સમથ લેવું (૯૭૩-૯૭૪-૯૭૫)

एषो तं नियमे । से मे परो कायसि गंड वा जाव भगदलं वा, मीनोदगवियदेण वा ड-
सिणोदगवियदेण वा डच्छोलेज वा पधोवेज वा, णो तं सातिण् णो तं नियमे । से से परो
कायसि गंड वा जाव भगदलं वा अणयरेण सत्थजाणं अचिउदल वा विच्छिजेज वा, से
से परो अणयरेण सत्थजाणं अचिउदल वा विच्छिजेज वा पधं वा सोणियं वा णीह-
रेज वा विसोहेज वा, णो तं सातिण् णो तं नियमे । (९७५)

से से परो कायाओ सेयं वा जए वा णोदरेज वा विसोधेज वा, णो तं सातिण्
णो तं नियमे । (९७६)

से से परो अचिउमल वा, कणमलं वा, णहमल वा, णोदरेज वा विसोहेज वा णो
तं सातिण् । (९७७)

से से परो दीहाड वालाड, दीहाड रोमाडं, दीहाड भमुहाड, दीहाड कक्खरोमाडं
दीहाड वत्थरोमाडं, कप्पेज वा संठवेज वा, णो तं सातिण् । (९७८)

से से परो सीसाओ लिक्खं वा जूय वा णोदरेज वा विसोहेज वा, णो तं सा-
तिण् । (९७९)

से से परो अंकलि वा पलिपंकमि वा तुयदावेज्जा, पाटाटं आमज्जेज वा पमज्जेज
वा-एवं हेट्ठिमो गमो पायादि भाणिदग्गो । से से परो अंकमि वा पलिपंकमि वा तुयदा-
वेत्ता हार वा, भद्धहार वा उरुउ वा, नेयेय वा, सडं वा, पालय वा, सुदण्णमुत्त वा,
आविधेज वा, पिणिधेज वा, णो तं सातिण् । (९८०)

से से परो आरानंभि वा उज्जाणमि वा णोहरित्ता वा निमोहित्ता वा पायाड आ-
मज्जेज वा, पमज्जेज वा, णो तं सातिण् । (९८१)

एषीं ब्रह्म मुनिना शरीरं च भगवतां के तने साकं करे के आसिभस, कर्म्मभस
अथवा नयभस जीवारे के भाइ करे तो ते पणु छच्छुं के नियमनु नहि (९७५-९७७)

एषीं ब्रह्म मुनिना बाल, गेम, भवा, क्षापना रोम, तथा शुष प्रदेशना रोम बाणा हेष्ठी
क्षारे के सुधारे तो ते पणु छच्छुं के नियमनु नहि (९७८)

एषीं ब्रह्म मुनिना मायाभायी लीप के गू कटे के शोधे तो ते पणु छच्छुं के नि-
यमनु नहि (९७९)

एषीं ब्रह्म मुनिने जोलाभा के पक्षय पर-मुवाडी पय पजेगनी पूरोंकत दिया करे
अथवा हार, अर्धहार, कृच्छ्र आभरण, अंत्याभरण, मुगट, प्रलय (भाणा) के सुवर्ण वस्त्र
(मोनातो दोरो) पहनेवे तो ते पणु छच्छुं के नियमनु नहि (९८०)

ऐसा रीते ब्रह्म मुनिने आगम के उपायोंना बल कर्म पय पजेगनी पूरोंकत दिया करे
तो त्या पणु तेमना समझनुं (९८१)

एवं गेतुञ्चा अणमण्णकिरियाधि । (૧૮૨)

સે સે પરો સુદ્દેણં વતિવલેણં^૧ તેહ્ચ્છં^૨ આવટ્ટે, સે સે પરો અસુદ્દેણં વતિવલેણં તે-
હ્ચ્છં આવટ્ટે, સે સે પરો ગિલાણસ્સ મચ્ચિત્તાર્હ કંઠાણિ વા મૂલાણિ વા તયાણિ વા હરિ-
યાણિ વા, સ્વણેણ વા કટ્ટેણ વા કઢાવેણ વા, તેહ્ચ્છં આવટ્ટેજ્ઞા, ણો તં સાતિપ્પ. (૧૮૩)

કઠુ વેયણા,^૩ પાણમૂતત્તજીવમત્તા વેયણં વેદંતિ । (૧૮૪)

एषं खलु तस्स भिक्खुस्स भिक्खुणीए वा सामग्गियं, जं सच्चवट्ठेहि सहिते समिते
सदाजए, सेय मिणं मण्णेज्जासि त्ति वेमि. (૧૮૫)

(પરકિરિયાસત્તિકયં સમત્તં છટ્ટં)

૧ વાગ્વલેન-મંત્રાદિ-નામધર્મેન ૨ ચિકિત્સાં. ૩ કૃત્વા વેટનાઃ (પરેવાં.)

આજ રીતે અન્યોન્ય ક્રિયા (મુનિઓમાં એકબીજા તરફથી કરેલી ક્રિયા) બાબત
પણ સમજી લેવું. (૯૮૨)

કોઈ મુદ્દરથ શુદ્ધ કે અશુદ્ધ વચનબળ (મત) થી, અથવા દંદ, મૂળ, છાલ, કે
લીલોતરી કહાડી કે કહાની લાવી માછ મુનિની ચિકિત્સા કરે તો તે પણ ઇચ્છતું કે નિયમતું
નહિ. (૯૮૩)

કારણ કે દરેક પ્રાણુ-ભૂત-જીવ-સત્ત્વ (પૂર્વે) બીજાને ઊપબવેલ વેદના હમણા પોતે
ભોગવે છે. (એમ વિચારવું) (૯૮૪)

એજ ખરેખર સાધુ તથા સાધ્વીના આચારની સપૂર્ણતા છે કે તેમણે સર્વ બાબતોમાં
સદ્ગતિવત રહેવું, અને એજ શ્રેય માનવું, એમ હું કહું છું (૯૮૫)

અન્યોન્યક્રિયાસ્વયં ત્રયોવિંશતિતમ મધ્યયનમ્

(એકોદેશ)

સે મિસ્ત્રુ વા મિક્ષુણી વા અણમણ્ણકિરિયં અઢમત્થિય^૧ મમેદ્દયં^૨, નો તં સાતિપ્પ, નો તં નિયમે । (૧૮૬)

સે મે અણમણ્ણો પાપ્પ આમ્મજ્જેજ્જ વા પમ્મજ્જેજ્જ વા ણો ત સાતિપ્પ, ણો તં નિયમે । (૧૮૭)

સેસં તં ચેવ. (૧૮૮)

પ્પયં સ્સલ્લુ તસ્સ મિવ્વલુસ્સ વા મિક્ષુણીપ્પ વા સામ્મગ્ગિયં (૧૮૯)

(બન્નુત્તકિરિયામત્તિદ્ધયં સમત્તં સત્તમં)

૧ બાધ્યાત્તિમકી ૨ સાણ્ણેપિકી.

અધ્યયન ત્રેવીસમું

અન્યોન્ય ક્રિયા

ઉદ્દેશ પહેલો.

(મુનિઓએ અરસપરસ થતી ક્રિયામાં કેમ વર્તવું ?)

સાધુ અથવા સાધ્વીએ પોતાના કુરાતી અન્યોન્ય કર્મબધ્ધતાને ક્રિયા પેટે ઇચ્છવું કે નિયમવું નહિ. (૯૮૬)

ઈહાં પણ પરક્રિયામાં વર્ણવેલા પગ વગેરેના દરેક આલાપક લાગુ પાડવા. (૯૮૭-૯૮૮)

એ સર્વ મુનિ તથા આર્યાના આચાર્યની સંપૂર્ણતા છે કે તેમણે બધી જાગૃતોમાં યત્ન-વંત થઈ વર્તવું. (૯૮૯)

तृतीया चृत्वा.

भावनाख्यं चतुर्विंशतितमं मध्ययनम्

— ❀ —

तेषां कालेण तेषां मनणं, नमणे भगवं महावीरं पंचहयुतैः^१ यावि होत्याः-हृथु-
राहिं जुण-चइत्ता गट्ठम वड्ढते; हृथुत्तराहिं गट्ठमाओ गट्ठम माहरिण; हृथुत्तराहिं जाण;
हृथुत्तराहिं मच्चओ मच्चताण जुडे भोवत्ता अगागाओ अगागरिणं पच्चइण, हृथुत्तराहिं क-
मिणे पढिपुण्णे अच्चावाण निरावरणं अणंते अणुत्तरं केवलवण्णाणत्तमणे समुप्पणं। माट्ठणा
भगवं परिनिब्बुण्ण । (१९०)

नमणे भगवं महावीरं, इमाण ओगप्पिणीण सुममनुममाण नमाण वीतिक्कंताण, सुम-
माण नमाण वीतिक्कंताण, सुममदुसमाण नमाण वीतिक्कंताण, दुग्गसुममाण नमाण बहुवी-
तिक्कंताण, पण्णत्तरीण वासोहिं, मामेहिण अट्ठणयमेवेहिं, जे ये गिन्हाणं चट्ठये मामे अ-
ट्ठमे पम्भे आमादसुट्ठे-तस्सणं आमादसुट्ठम्प छट्ठोपक्कणं हृथुत्तराहिं णक्कत्तणं जोगावग-
ण्णं, नहाविजय-सिद्धय-पुप्फुत्तर-पवरपुंदरीय-विस्सामोवविय-वट्ठमाणाओ महाविमाणा-
ओ, वीनं नागरोवमाहं आट्ठये पालइत्ता आट्ठाम्पणं मच्चवण्णं इतिक्कणं जुण; चइत्ता

१ हस्त उक्ताः यामा उत्तरफाल्गु नां ता हस्तोत्तराः ताश्च पंचसु स्थानेषु संवृत्ता
अस्य स पंचहस्तोत्तर.

तीर्थ शिक्षा

अध्ययन याचीसुसुं

भावना

— ❀ —

(महावीर अत्रि तथा पांच महाप्रभोनी भावनाओ.)

ते क्षणे ते अभयं अभयं भगवान् महावीरान् सपथे पांचयदरं कित्तगशस्त्रुनी नक्षत्र आ-
व्युः ते ओम के कित्तगशस्त्रुनीमा जयंथी जयंताममा मदराया, कित्तगशस्त्रुनीमां नन्था. कि-
त्तगशस्त्रुनीमां मये (चत्तु) थी मन्दीने (अत्रिमा अर्थ) मुत्तापु धरी धरवास छोडी अलुगार
थया, अने कित्तगशस्त्रुनीमांन सपथं प्रतिपत्तुं व्याघ्रनदिन आवरन्तुदित्त अनंत कट्टे के-
पगजानदशन पान्या. मात्र भगवान्नु निजान् स्थाननक्षत्रमा थयुं (६५०)

अभयं भगवान् महावीर आ अयत्तपिणीना सुपमसुपम, सुपना, अने सुपमदुपम
ओ त्रयु आन व्यतीन थतां अने आथा दुपमसुपमना पणु मात्र पयोनर वरं अने साठ-
नवभास आडी रत्ततां विनाणाना थोपा भासे आठमा पछे अण्ड सुदीरतादिने कित्तगशस्त्रुनी
नक्षत्रे पुणोत्तर महाविमान के जेने महाप्रिय, सिद्धय, प्रवरपुंडरीक, तथा दिशाओवसिठ
पणु इच्छे त्याथी वीज सागरापम आयु पुरं छी आयु, भव, तथा स्थितिना क्षय थतां अ-

ફાલજી જીવદાંવે દીરે, મારઢે વાસે, દાહિજદુમરહે, દાહિજ-માહજકુડપુરસણિવેસસિ, વસમદત્તસ માહજસ કોડાલસગોત્તસ, દેવાજદાદ માહજીદ જાલંધરાયણસગોત્તાદ સીદ-
દેમયંમૂળં અપ્પાણેણં કુચ્છસિ ગર્ભં વક્તે । (૧૧૧)

સમણે ભગવં મહાવીરે તિણાણોવગણં યાવિ હોત્યા । ચદ્દસપામિ ત્તિ જાણદ્; હુણ
મિત્તિ જાણદ્, ચયમાણે ન જાણદ્; સુહુમે ન રે કાલે પળજે । (૧૧૨)

તત્રોણં સમણે ભગવં મહાવીરે અગુકપંતેણં દેવેણ “જીય મેયં” તિ કદ્દુ, જેસે વાસાણં
તથે માસે પંચમે પવલ આસોયઘહુલે, તત્તસણં આસોયઘહુલસસ દેરસીપક્ષેણં હથુત્તરાહિ
જક્ષત્તેણં જોગોવગતેણં, વાસીતીહિં રાતિદિપ્પીહિં વીતંકંતેહિં તેસીતિમસસ રાતિદિયસસ પ-
રિયાણં વદમાણે, દાહિજ-માહજકુડપુરસણિવેસસાઓ ઉત્તર-પ્રતિયકુડપુરસણિવેસસિ, જાયાણં
સ્વત્તિયાણં સિદ્ધત્થસસ સ્વત્તિયસસ કાસવગોત્તસસ તિસલાણં સ્વત્તિયાણીણં વાસિદ્ધસગોત્તાણં અ-
સુમાણં પોત્તગલાણં અવહાર કરેત્તા સુમાણ પોત્તગલાણં પક્ષેવં કરેત્તા કુચ્છસિ ગર્ભં સાહ-
રિણં । જે વિય તિસલાણં સ્વત્તિયાણીણં કુચ્છસિ ગર્ભે, તંપિય દાહિજ-માહજકુડપુરસણિ-
વેસસિ વસમદત્તસસ માહજસસ કોડાલસગોત્તસસ દેવાજદાદ માહજીદ જાલંધરાયણસગોત્તાણં
કુચ્છસિ ગર્ભં સાહરિણં । (૧૧૩)

સમણે ભગવં મહાવીરે તિણાણોવગણં યાવિ હોત્યા:-સાહરિઙ્ગિસ્સામિ ત્તિ જાણદ્,
સાહરિણમિત્તિ જાણદ્; સાહરિઙ્ગમાણે વિ જાણદ્, સમણાડસો । (૧૧૪)

વીરે ઈહાં જંણુક્ષીપમાં ભરતક્ષેત્રના દક્ષિણાર્ધમા દક્ષિણુ આહણુકુડપુરસ્થાને ક્રોડાલગોત્રી નકપ-
ભદ્ત આહણુના ધરે જલધરાયણુ ગોત્રની દેવાનદા આહણુની કૃપે સિદ્ધના વચ્ચાની માકક
આવતયાં (૯૯૧)

શ્રમણુ ભગવાન મહાવીર આ વેલાએ ત્રણુજ્ઞાન સદિનહના. તેથી હુ અવીશ એવું જાણતા;
અશ્રો છુ એ પણુ જાણતા; પણુ અવતી વેલા નહિ જાણના, કારણુ અવવાનો કાલ ધણુ
સદ્ધમ કહેલ છે (૯૯૨)

ત્યારબાદ શ્રમણુ ભગવાન મહાવીરને અનુકપાવાન એટલે ભક્તિવાલા દેવતાએ
પોતાના જીવ એટલે હમેશના આચારને અનુસરી વર્ષાઋતુના ત્રીજા માસે પાચના
પક્ષે આસો વદિ ૧૩ ના દિને ઉત્તરાશ્વિનુની નક્ષત્રે વ્યાસી દિન વીત્યાકેડે ત્યાસીમાદિને દક્ષિણુ
આહણુકુડપુર સ્થાનથી ઉત્તરમા આવેલા દક્ષિણુકુડપુરસ્થાનમા જાતવશી કાશ્યપગોત્રીય
સિદ્ધાર્થ દક્ષિણના ધરે વાશિષ્ઠગોત્રવાળી ત્રિશલા દક્ષિણાણુની કૃપે અશુભ પુરુષો અ-
પહરી શુભ પુરુષોનો પ્રક્ષેપ કરી ગર્ભમા દાખલ થયાં (૯૯૩)

આ વેળાએ પણુ શ્રમણુ ભગવાન મહાવીર ત્રણુજ્ઞાનવત હોવાથી હે આયુષ્મન શ્રમણુ,
ગર્ભાતરમા માઝ સદરણુ થશે, થયુ તથા થાય છે એ ત્રણુ કાલ જાણતા. (૯૯૪)

તેણં કાલેણ તેણં સમગ્ગં તિસલા સ્વત્તિયાણી, અહ અક્કયા કયાહ્મ ણયપ્પહં માસાણં
વહુપડિપુણ્ણાણં અદુદ્ધમાણં રાહંદિયાણં ત્રીતિકંતાણં, જે સે ગિમ્મહાણં પઢમે માસે દંદાં પક્કે
ચિત્તસુદ્ધે, તસ્સ ણં ચિત્તસુદ્ધસ્સ નેરસીપક્કે હલ્લુચ્ચરાહિં જોગોવગતેણં, સમગ્ગં મગ્ગવં મહા-
વીરં આરોયારોયં પસૂયા । (૧૧૫)

જંણં રાહં તિસલા સ્વત્તિયાણી સમગ્ગં મગ્ગવં મહાવીરં આરોયારોયં પસૂયા, તં ણં રાહં
મવળવહ્-વાળમતર-જોહસિય-વિમાણવાસિ-દેવેહિ ય દેવીહિ ય ટ્વયતેહિય ટ્પ્પયંતેહિ ય
પુગે મહં દિવ્વે ટેયુગ્ગો દેવસણ્ણિચ્ચત્તિ દેવકહ્મહ્મ દપ્પિજલગમ્મૂતયાવિ હોલ્લા । (૧૧૬)

જં ણં રયણિ તિસલા સ્વત્તિયાણી સમગ્ગં મગ્ગવં મહાવીરં આરોયારોયં પસૂયા, તં ણં
રયણિ વહવે દેવા ય દેવીઓ ય પુગં મહં અમયવાસં ચ, ગંધવાસ ચ, સુણ્ણવાસં ચ, પુ-
પ્પવાસં ચ, હિરણ્ણવાસં ચ, રચણવાસં ચ, વાર્ધિસુ । (૧૧૭)

જંણં રયણિ તિસલા સ્વત્તિયાણી સમગ્ગં મગ્ગવં મહાવીરં આરોયારોયં પસૂયા, તેણં રય-
ણિ મવળવહ્-વાળમતર-જોતિસિય-વિમાણવાસિણો દેવાય દેવીઓ ય સમણસ્સ મગ્ગવઓ મહા-
વીરસ્સ કોલુગમ્મૂતિકમ્માહં તિલ્લયરામિસેય ચ કારિસુ । (૧૧૮)

જતોણંપમિત્તિં મગ્ગવં મહાવીરે તિસલા સ્વત્તિયાણીપ્પ કુચ્છિલ્લમિ ગઢમં આહુપ્પ, તતોણં
પમિત્તિં તં કુલં વિપુલેણં હિરણ્ણેણં સુવણ્ણેણં ધ્વણેણં ધ્વણ્ણં માગિક્કેણં મોત્તિપ્પણં સંસલિલ-
પ્પવાલેણં અત્તીવ અત્તીવ પરિવહ્મહ્મ । તતોણં સમણસ્સ મગ્ગવઓ મહાવીરસ્સ અમ્માપિયરો પ્પય
મહં જાણિત્તા, ણિબ્બત્તદસાહંસિ ચોક્કંતંસિ સુચિમ્મૂતંસિ વિપુલં અસળપાળસાહમસાહમં ટ્વ-

તે કાલે તે સમયે ત્રિશક્ષા ક્ષત્રિયાણીએ નવમાસ પૂરા થયા બાદ સાત આઠ દિન વીતે
છને બિનાબાના પેલા માસે બીજે પક્ષે ચૈત્ર સુદિ ૧૩ ના દિને ઉત્તરાશ્વિની નક્ષત્રે અમણ
ભગવાન મહાવીરને ક્ષેમકૃત્ત્વે જન્મ આપ્યું. (૯૯૫)

જે રાતે ત્રિસક્ષા ક્ષત્રિયાણીએ ભગવાનને જન્મ આપ્યું તે રાતે ભવનપતિ, વાનવ્યતર,
જ્યોતિષિક, તથા વિમાનવાસિ દેવદેવીઓના બિનરવા નથા બિપરવાથી એક મહાન દિવ્ય દેવોનો ઉદ્ધોત,
દેવોનો મેળાવડો, દેવોની કથકથા (વાતચીત) તથા પ્રકાશ થઈ રહ્યો હતો. (૯૯૬)

વળી તે રાતે ઘણા દેવદેવીઓએ એક મહોટી અમ્મનની વૃદ્ધિ, ગંધની વૃદ્ધિ,
ચૂર્ણની વૃદ્ધિ, કૃષ્ણની વૃદ્ધિ, સોનારૂપની વૃદ્ધિ તથા રત્નોની વૃદ્ધિ વર્ષાવી. (૯૯૭)

અને એજ રાતે ચારે જાતના દેવદેવીઓએ મળી ભગવાન મહાવીરનું કૌતુકકર્મ,
ભૂતિકર્મ, તથા તીર્થકરાભિષેક કર્યો. (૯૯૮)

જ્યારથી ભગવાન મહાવીર ત્રિશક્ષા ક્ષત્રિયાણીની કૃપે આત્મા ત્યારથી તેમનું કુલ ધણા
સોનારૂપા, ધનધાન્ય, માણેક મોની, તથા (ઉત્તમ જાતના) શખ પથ્થર અને પદ્મનાથી
બહુ બહુ વધવા માંડ્યું. તેથી ભગવાનના માત્રાપે એ અર્થ જાણીને દશદિશ વ્યતિકાંત થતાં

ક્ષલ્લાવતિ, વિપુલં અસળપાણસાહસસાહમ ડાક્ષા-વેત્તા મિત્તળાતિમયણસઘધિવગ્ગ ડવ-
ણિમત્તેતિ, ડવોળમેતેત્તા વહવે સમળમાહુણાક્ષવણમિગામિચ્છંડગપંડગારતણિ વિચ્છંડુંતિ
વિગ્ગાવેતિ વિરુસાણેતિ ડાતારેસુ ણ ડાયં પજ્જ મપ્પેતિ, વિચ્છંડિત્તા વિગ્ગોવિત્તા ડવરુજ્ઞાણત્તા
દંવાયારેસુ ણ ડાય પજ્જામાહુત્તા મિત્તળાતિમયણસઘધિવગ્ગ મુજ્જાવેતિ, મિત્તળાહસડળસઘધિ-
વગ્ગ મુંજાવેત્તા મિત્તળાહમડળસઘધિવગ્ગે ડમેપારુપ્પ ણામધેજ્જા કરેતિ-જઓળ પમિહ્ ડમે
કુમારે તિ ડલાપ્પ સ્વત્તિયાણીપ્પ કુચ્છિસિ ગઢમે આપ્પ, તતોળ પમિહ્ ડમે કુલં, વિપુલેણં
હિરવ્વણેણ, સુવવ્વણેણ, ધવ્વણેણ, ધવ્વેણ, માણિક્કેણ, મોત્તપ્પણં, સંસલિલપ્પવાલેણ, અતીવ અતીવ
પરિવહ્વહ-ત્ત હોવણં કુમારે “ વહ્વમાળે ” । (૧૧૧)

તઓળ સમળે ભગવં મહાવીરે પચ્છાતિપરિવુડે-તજહા, સ્વીરધાર્દપ્પ, મજ્જણધાર્દપ્પ,
મંડાવળધાર્દપ્પ, સેલ્લાવળધાર્દપ્પ, અકધાર્દપ્પ-અકાળો અંકં સાહરિજ્જમાળે રમ્મે પ્રણિકોદિ-
મત્તલે, ગિરિકંઠરસમહ્લીળે વ ચંપયપાયવે, અહાણુપુચ્ચીપ્પ સંવહ્વહ । (૧૦૦)

તઓળ સમળે ભગવં મહાવીરે વિણ્ણાયપરિણયે વિણિયત્તવાલભાવે અણુસ્સયાહ, ડરા-
લાહં માણુસ્સગાહં પંવલક્કણાહ કામભોગાહ સહકારિસરસસ્વગધાહં પરિયારમાળે ઓમં
વતિ વિહરતિ । (૧૦૦૧)

સમળે ભગવં મહાવીરે કાસવગોત્તે; તન્સગં ડમે તિણિ ણામધેજ્જા એવ માહિજ્જંતિ.-
અમાપિવસતિપ્પ “ વહ્વમાળે, ” સહસસુટિપ્પ “ સમળે; ” મીમમયમ્મરેવં ડરાલં અવેલયં પરી-
સહ સહહ ત્તિ કટ્ટુ ટ્વેવેહિ સે ણામં કર્યં “ સમળે ભગવં મહાવીરે ” । (૧૦૦૨)

ચોખાઇ અને પવિત્રતા થતાં ધણુ અસનપાનખાદિમન્વાદિમરૂપ આહાર તૈયાર કરાવી, મિત્ર,
ગાતિ, સ્વજન તથા સગવડિયર્જને નોતરી ધણુ શ્રમણુ બ્રાહ્મણુ કૃષણુ લિખારી આધલા પાં-
ગલા અને દર્દીઓને આહાર આપી તેમજ પોતાની આતમાં વેચી કરીને પછી (નોતરેલા)
મિત્રગાતિ સ્વજન મળધિઓને જમાડી કરીને તેમની રૂબરૂમા કુલની થતી વૃદ્ધિ જણાવીને
કુમારુ “વર્ધમાન” એવુ નામ આપ્યુ (૯૯૯)

હવે શ્રમણુ ભગવાન્ મહાવીરના માટે પાચ ધાત્રી (દાધઓ) રાખવામા આવી, જેવી કે
ફધધવાડનાર ધાત્રી, આનકરાવનાર ધાત્રી, સણુગાર કરાવનાર ધાત્રી, ખેલાવનાર ધાત્રી, અને ખો-
લામા સભાલનાર ધાત્રી. એ પાચ ધાત્રીયોથી પરિવર્યા થકા અને એકના ખોલામાંથી બીજાના
ખોલામા જતા થકા રમ્ય સ્વતંત્રતાળા મહાનમા રહી ગિરિગુશામા [પવનથી] બચી રહેલા
ચ પકવૃક્ષની માપક અનુક્રમે વધવા લાગ્યા (૧૦૦૦)

ત્યાગ્યાદ શ્રમણુ ભગવાન્ મહાવીરે ત્રિપેશજાન અને અનુભવવાળા હોધ બાબ્યાવસ્થા
બળતા અનુભુકપણે ઉત્તમ પ્રકારના અનુભવમળધી શબ્દ-સ્પર્શ-રસ-રૂપ-ગંધ એ પાચે પ્રકારના
કામભોગ ભોગવતા થકા કાળ વ્યતિક્રમ કર્યો. (૧૦૦૧)

ભગવાન્ કામ્યપગોત્રીય હતા. તેમના આ ત્રણુ નામ જોલાય છે - માળાપે વર્ધમાન
એવુ નામ પાડ્યુ, સહજગુણોથી શ્રમણુ એવુ નામ પડ્યુ અને ભયકર મહાન અચેલ પરી-
પહ સહન કરતાં દેવોએ “શ્રમણુ ભગવાન્ મહાવીર” એવુ નામ કર્યુ (૧૦૦૨)

સમણસ્સ મગવઓ મહાવીરસ્સ પિતા કાસવગોત્તેયં; તત્તસં તિણિણ ણામધેજ્ઞા એવ મહિજ્ઞંતિ, તંજહા-નિદુચ્ચેનિ વા, સેજ્ઞંતિ વા, જસસં તિ વા । (૧૦૦૩)

સમણસ્સ ણં મગવઓ મહાવીરસ્મ અમ્મા વાસિદ્ધમ્મગોત્તેયં; તંતિણં તિણિણ ણામધેજ્ઞા એવ મહિજ્ઞંતિ, તંજહા-તિસલા તિ વા, વિદેહદિણ્ણા તિ વા, પિયકારિણા તિ વા । (૧૦૦૪)

સમણસ્સ ણં મગવઓ મહાવીરસ્સ પિત્તિયપ્પ સુપાસે કાસવગોત્તેયં । સમણસ્સ ણં મગવઓ મહાવીરસ્સ જેદ્ધે માયા ણંદિવદ્ધુણે કાનવગોત્તેયં । સમણસ્સ ણં મગવઓ મહાવીરસ્મ જેદ્ધા મહ્ઘી સુદંસણા કાસવગોત્તેયં । સમણસ્સ ણં મગવઓ મહાવીરસ્સ મજ્ઞા જ્ઞાયા ગોત્તેય કોહિણ્ણા । સમણસ્સ ણં મગવઓ મહાવીરસ્સ મ્મયા કાનવગોત્તેયં; તંતિણં ણં ટં ણામધેજ્ઞા એવ મહિજ્ઞંતિ, તંજહા-મગોજ્ઞા તિ વા, પિયદંસગા તિ વા । સમણસ્સ ણં મગવઓ મહાવીરસ્સ ણત્તુદ્ધે કોસિયગોત્તેય; તીસે ણં ટં ણામધેજ્ઞા એવ મહિજ્ઞંતિ, તંજહા-સેમવર્હં તિ વા, જસવત્તી તિ વા । (૧૦૦૫)

સમણસ્સ ણં મગવઓ મહાવીરસ્સ અમ્માપિયરો પાસાવચ્ચિજ્ઞા સમણોવાસગા યાવિ હોત્થા; તેણં વહુદ્ધં વાસાદં સમણોવાસગપરિયાયં પાલયિત્થા છળં જીવનિકાયાણં સંરક્ષણનિમિત્તં આલોહિત્થા નિવિત્થા ગરાહિત્થા પઢિક્કમિત્થા મહારેદ્ધં વત્તરુણપાયચ્છિત્તં પઢિવચ્ચિત્થા કુન્નમંથારં દુરુહિત્થા મત્તં પચ્ચક્કાદ્ધં; મત્તં પચ્ચક્કાદ્ધા અપચ્છિમાપ્પ મારણતિયાપ્પ સગરિયંહેણાપ્પ સુસિયસરીરા કાલમાસે કાલં કિચ્છા તં સરીરં વિપ્પજ્ઞિત્થા અચ્ચુપ્પ કપ્પે દેવત્થાપ્પ સ્વવવણ્ણા; તત્તોણં આવક્કપ્પણં ટિહ્વક્કપ્પણ ચુપ્પ, વવિત્થા મહાવિદ્ધે વસિ ચરિમેણં કસાસેણં સિજ્ઞિત્તસંતિ, ડુજ્ઞિત્તસંતિ, મુચ્છિત્તસંતિ, પરિણિવાદ્ધસંતિ, સ્વવદુક્કણં અંતં કરિત્તસંતિ । (૧૦૦૬)

ભગવાન્ના પિતા કાશ્યપ ગોત્રીય; તેમના ત્રણ નામ છે:—સિદ્ધાર્થ, શ્રેયાંસ, યશસ્વી (૧૦૦૩)

ભગવાન્ના માતા વાશિષ્ઠ ગોત્રની; તેના ત્રણ નામ છે:—ત્રિશક્ષા, વિદેહદિત્તા, પ્રિય કારિણી. (૧૦૦૪)

ભગવાન્ના કાકા મુપાર્શ્વ, મોટા ભાઈ નદિવર્ધન, મોટી બહેન મુદ્ધશના, એ બધા કાશ્યપ ગોત્રીય હતા. ભગવાન્ની ભાઈ યશોદા કૌડિન્ય ગોત્રની હતી. ભગવાન્ની પુત્રી કાશ્યપગોત્રની તેના બે નામ છે.—અનવદ્યા, પ્રિયદર્શના. ભગવાન્ની દ્વિદત્રી કૌશિક ગોત્રની તેના બે નામ:—શેષવતી, યશોમતી. (૧૦૦૫)

ભગવાન્ના માતાપિયાર્શ્વ સતાનીય^૧ શ્રમણોના કપાસકે હતા. તેઓ ઘણા વર્ષ શ્રમણો-પાસકેપણુ પાળી જીવ્યાના જીવની રક્ષાથે (પાપની) આશ્રયના^૨ કરી નિંદ્રી ગર્દી પડિક્કમી યથાચોગ્ય પ્રાયશ્ચિન લઈ દર્બસન્નારક કીપર બેસી બહુ પ્રત્યાખ્યાન^૩ કરી છેલ્લી મરણપર્યંતના શરીર-સંધેખના^૪ વડે શરીર ચોખી કાલસમયે કાલ કરી ને શરીર છોડી અચ્ચુપ્પ કષ્ટમાં^૫ દેવપણે ઉત્પન્ન થયાં. ત્યાંથી આયુક્ષય થતાં ચલીને મહાવિદેહ ક્ષેત્રમાં છેલ્લે કાસાસે સિદ્ધમુદ્ધ મુક્ત થઈ નિર્વાણ પામી સર્વ દુઃખનુ અંત કર્યો (૧૦૦૬)

૧ પાર્શ્વનાવતી પરંપરાના ૨ ચાલગિરી ૩ આશ્રયના ત્યાગ ૪ અચ્ચુપ્પ ૫ શરીર-શેષકે-પ પાદમા દેવલોકમાં (આવદ્ય = નિર્ચુલિતમાં આશ્રય લેવામાં ગયા અંત ક્ષણે)

તેજ કાલેર્ણ તેજ સમ્પૂર્ણ સમણે ભગવ નશ્વરીરે જાયે જાયપુતે જાયકુલણિવ્રતે વિ-
દેહે^૧ વિદેહદિણે^૨ વિદેહજાચ્ચે^૩ વિદેહસુમાલે^૪, ૧૧૧૧ વાસાદ્ વિદેહત્તિ^૫ કદુ^૬ અગારનગ્ને
વસિત્તા અસ્માપિર્વાહિ કાલગર્ણિહ દેવલોગ મણુ^૭તેહિં સમત્તપદ્મણે, ચિત્ત્વા હિરણ્ણં, ચિત્ત્વા
સુવર્ણં, ચિત્ત્વા વલ્લ, ચિત્ત્વા વાહર્ણં, ચિત્ત્વા ધણધણકળવરયણસંતસારસાવદેર્જ^૮, વિચ્છ-
ક્રેષ્ઠા, વિગોવિત્તા, વિસ્સાવિત્તા, દાપારેસુર્ણં દાયં પજ્જામાતિત્તા, સંવચ્છરં દાળં દલહુત્તા, જે
સે હેમતાળં પદમે માસે પદમે પક્કલે મગ્ગસિરચહુલે, તત્ત્સર્ણં મગ્ગસિરચહુલસ્સ દસમીપક્કલેર્ણ
હત્થુત્તરાહિં જક્કલત્તેર્ણ જોગોવગતેર્ણ અભિણિક્કલમણાભિપ્પાપ્પ યાવિ હોસ્સા । (૧૦૦૭)

સંવચ્છરેણ હોર્હિત્તિ, અભિણિક્કલમણં તુ જિણવોરદાળં;
તો અત્થિ સંપદાળ, પન્નત્તી પુન્નસૂરાઓ । ૧ (૧૦૦૮)

પુગા હિરણ્ણકોટી, અદ્દેવ અણૂણયા સયસહસ્સા;
સૂરોદયમાદીયં, દિજ્જદ્દ જા પાયરાસોત્તિ । ૨ (૧૦૦૯)

તિણ્ણેવ ય કોહિસયા, અદ્દાસીત્તિંચ હોત્તિ કોઢીઓ,
અસિય ચ સયસહસ્સા, પ્પય સંવચ્છરે દિણ્ણા । ૩ (૧૦૧૦)

૧ વિશિષ્ટદેહ. ૨ વિદેહદિવિષ્ણુ ત્રિગુણ્યા તત્ત્વા અપત્ત્યં ૩ વિદેહજાયા: જાતા અર્ચા
શરીરં યસ્ય સઃ યદ્વા વિદેહ. કંદર્પઃ યત્તયો યસ્ય સઃ ૪ વિદેહે ગૃહવાસે સુકુમાલઃ ૫ વિ-
દેહે ગૃહવાસે ૬ સ્વાપતેર્થ ટ્ર્યમ્.

તે કાલે તે સમયે જગત્પ્રાપ્ત, જ્ઞાત (સિદ્ધર્થ) પુત્ર, જ્ઞાતવ શોત્પત્ર, વિશિષ્ટદેહધારી, વિદેહા
(ત્રિશલા) પુત્ર, કદર્પજેતા, ગૃહવાસથી કદાસ એવા શ્રમણ ભગવાન ગદાધીરે ત્રીશ વર્ષ ધ-
રવાસમા વસી, આખાપ કાશ્મીર થઈ દેવલોક પહોંચતાં પોતાની પ્રતિજ્ઞા સમાપ્ત થઈ જાણી, સોનુ
રૂપ, સેનાવાહન, ધનધાન્ય, કનકરત્ન, તથા દરેક કીમતી દ્રવ્ય છોડી (દાનાર્થે) પાંચરૂકરી, દાન દઈ,
સીંચાણના પેલા માસમા પેસે પહેલે માગમર વદિ ૧૦ ના દિને ઉત્તરાશ્વિનની નક્ષત્રના થોડે દીક્ષા
સેવાનો અભિપ્રાય કયો. (૧૦૦૭)

(દોહરો.)

વર્ષાંતે લેનાર છે, દીક્ષા જિનવરસાથ
તેથી સ્વસ્થ લીગતા, મનપ્રશન્તિ કરાય । ૧ (૧૦૦૮)

પ્રતિદિન સૂર્યોદય થયી, પહોંત એક જ્યાં થાય
એક કોડ આડે સહસ, સોના મહોર અપાય. ૨ (૧૦૦૯)

વર્ષ એકમાં ત્રણશો, અને આઠયાળી કોડ
એસી લગત મહોરની, સખ્યા પરી જોડ ૩ (૧૦૧૦)

ચેતમણકુંડલધરા, દેવા લોગંતિયા મહિદ્વાયા

વોહિતિ ય તિવ્યરં, પળ્ળરસસુ કમ્મમ્મીસુ । ૪ (૧૦૧૧)

વંમમિ ય કપ્પમિ ય, વોદુવ્વ કળ્હરાદ્ધણો મજ્ઞે

લોગંતિયા વિમાણા, અદ્ધસુવત્થા અવંસેજ્ઞા । ૫ (૧૦૧૨)

એતે દેવણિકાયા, અગંવં વોહિતિ જિણવરં વીરં

સવ્વજગજ્ઞાવિહર્યં, અરહ નિત્ય પવ્વત્તેહિ । ૬ (૧૦૧૩)

તત્તોળં મમણસ્સ મગવથો મહાવીરસ્સ અભિગિન્નવનણામિપ્પાર્યં જાણેત્તા મગવદ્ધ-વા-
ખમંતર-જોદ્ધામિય-વિમાણવણિણો દેવાય દેવીઓ ય મપ્પહિં સપ્પહિં રુએહિં, મપ્પહિં મપ્પહિં
ળેવસ્થેહિં, સપ્પહિં સપ્પહિં ચિંચેહિં, સત્તિવ્હીણ, સવ્વદુત્તીણ, સવ્વયલમ્મુદ્ધણં, સચાહં સ-
ચાહં જાણવિમાણાહં દુરુદ્ધિત્ત, સચાહં સચાહં જાણવિમાણાહં દુરુદ્ધિત્તા અદ્ધાવાદરાહં પોગ્ગલાહં
પરિસાદેત્તિ, અદ્ધાવાદગદ્ધ પોગ્ગલાહં પરિસાદિત્તા અદ્ધાવાદમાહં પોગ્ગલાહં પરિચાદિત્તિ, અદ્ધા-
સુદ્ધસાહં પોગ્ગલાહં પરિચાદિત્તા અદ્ધ રુપરયંતિ, રુદ્ધં ઉપ્પદ્ધત્તા તાપ્પ રહિદ્ધુરુ મિગ્ગવાપ્પ સ્વ-
લાપ્પ તુરિયાપ્પ દિલ્લપ્પ દેવગાદ્ધપ્પ અદ્ધેણં સ્વચ્ચમાણા સ્વચ્ચમાણા સિરિપ્પેણં અવંસેજ્ઞાદં દ્વીવમ-
સુદ્ધાહં વીતિલ્લમ્મનાણા વીતિલ્લમ્મનાણા, જેણેવ જંનુદ્ધિવે સેણેવ સ્વાગચ્છંતિ, સ્વાગચ્છિત્તા જેણેવ
સ્વત્તરલત્તિયદ્ધંદુરસંણિવેસે સેણેવ સ્વાગચ્છંતિ, સેણેવ સ્વાગચ્છિત્તા જેણેવ સ્વત્તરલત્તિયદ્ધંદુર-
પુરસંણિવેસસ્સ સ્વત્તરપુરત્તિયમે દિલ્લિમાપ્પ તેણેવ ધ્મત્તિ વેણેણ સ્વદ્ધિયા । (૧-૧૪)

તત્તોળં નદ્ધે દેવિદ્ધે દેવરાપા મણિયં સણિયં જાણદિમાણં ઠ્ઠેત્તિ, સણિયં સણિયં વિ-
માણં ઠ્ઠેત્તા સણિયં સણિયં જાણવિમાણાણં પચ્છોતરતિ, સણિયં સણિયં જાણવિમાણાણો
પચ્છોતરિત્તા પગંત મવલ્લમેત્તિ, પગંત નવલ્લમેત્તા મહવા વેદાવિપ્પગં સસુગ્ગવાપ્પ મમોદ્ધગતિ,

દુણ્ણધારી વૈશ્રમણ, વળીં લોકાનિક દેવ

કર્મભૂમ પદ્મ વિધે, પ્રતિભોધે જિનદેવ. ૪ (૧૦૧૧)

બ્રહ્મકલ્પ મુરલોકમાં, દૃશ્યગણના માંહિ

અસપ્પાત લોકાનિકા-તણા વિમાન ક્ષણ ૫ (૧૦૧૨)

એ દેવા જિન વીરને, સમન્નવે એ વાપ

સર્વે જીવહિન વીર્યે હુ, પ્રવત્તાવ આક્ષાત્. ૬ (૧૦૧૩)

તે પછી મગનાનતો નિષ્કમણાભિપ્રાય બાણીને આગે નિકાચના દેવો પોતપોતાના રૂપ,
વેશ, તથા ચિન્હો ધારણ કરી સઘળી ઋદ્ધિ, ક્રુતિ, તથા બળ સાથે પોતપોતાના
વિમાનો પર ચડી બાદર પુરૂષો પલટાવી મુદ્ધમ પુરૂષોમાં પરણાવી જાએ ઊપડી અત્યંત
શીઘ્રતા અને ચપળતાવાળી દિવ્ય દેવગતિથી નીચે જીતરના તિર્યંક લોકમાં અસપ્પાતા ઠીપસમુદ્ધ
ઉદ્ધંધીને બધા જાણુદીપ છે ત્યાં આવી ક્ષત્રિયકુલ નગરના ધક્કાન કોણમાં જીતાવળા આવી
પહોચ્યા (૧૦૧૪)

સાગ્ગાદ શક નામે દેવના ઊંઠે ધીમે ધીમે વિમાનને ત્યાં ચાપી, ધીમે ધીમે તેમાંથી જી-
તરી, એકાંતે બધ મોહોદો વૈદિય સમુદ્ધાત કરી એક મહાન મણિ-સુવર્ણ-તથા રત્નગર્ભિ,
શુભ, મનોહર રૂપવાળુ દેવચ્છદકે વિકુચ્ચું (બનાવ્યું) તે દેવચ્છદકની વચ્ચોવચ્ચ મધ્યભાગે

મહ્યા લેવજિવણ સમુગવાપણ સસોદણિતા, પૂગ મહ જાળામણિ-કળગરયણમત્તિચિત્તં સુમં
 ચારુકંતરૂલ દેવચ્છંદયં વિવચ્ચતિ, તસ્સણ દેવચ્છંદયસ્સ બહુમજ્જદેસમાપ્પ પૂગં મહં સપાય-
 પીઠં સીદ્ધાસણં જાળામણિકળગરયણમત્તિચિત્તં સુમં ચારુકંતરૂલં વિવચ્ચહ, વિચચ્ચિતા જે-
 'નેવ સમણે ભગવં મહાવીરે તેનેવ ઉવાગચ્છતિ; તેનેવ ઉવાગચ્છિતા સમણં ભગવં મહાવીરં
 તિવલુત્તો આપાહિણં પયાહિણં કરેહ, સમણં ભગવં મહાવીરં તિવલુત્તો આપાહિણં પયાહિણં
 કરેતા સમણં ભગવં મહાવીરં વંદતિ ણમંસતિ; વંદિતા ણમસિતા સમણ ભગવં મહાવીરં
 ગહાય જેનેવ દેવચ્છંદપ્પ, તેનેવ ઉવાગચ્છતિ; ઉવાગચ્છિતા સણિયં સણિયં પુરત્યામિસુદ્ધે સી-
 દ્ધાસણે ણિસીયાવેદ; સણિયં સણિયં પુરત્યામિસુદ્ધં ણિસીયાવેતા સપપાગસહસ્પપાગેહિં તેહ્ણે
 હિં અન્મંગેતિ; અન્મંગેતા ગંધકાસાહપ્પહિં ઉહ્ણોલેતિ; ઉહ્ણોલિતા સુહ્ણેદ્દપ્પણં મજ્જાવેદ; મજ્જા-
 વિતા જસ્સ ય સુલં સપસહસ્તેહિં તિ પઢોલમિત્તપ્પ પમાદિપ્પણં સીતપ્પણં ગોમીનરત્તચંદોળં
 અણુલિપતિ; અણુલિપિતા હ્ણસિ ણિસ્સાસવાતવોઝ્ઞં વરણગરપટ્થુગ્ગતં કુસલણરપસંસિત અ-
 સ્સલલાભેલ્લં હેયાવરિયકળગરદાચિયંતકમ્મ હસલક્કત્તણં પટ્ટુચલં ધિયંસાવેદ; ધિયંસાવેતા
 હારં અદુદ્ધારં વરયં પગાવલિં પાલં-સુત્તપટ્ટ-મવહ-રવણમાલાહ આલિધાવંતિ, આલિધાવેતા
 ગલિમ-વેલિમ-પૂરિમ-સધાલિમેણ સહેણં કમ્પરુપ્પમિય સમાલકેતિ; સમાલકેતા દોષંપિ મ-
 હ્યા લેવજિવણસમુગવાપણં સમોદણપ્પ; સમોદણિતા પૂગં મહં ચદ્દપ્પમ સિધિય સદ્દસવા-
 હિણિં વિવચ્ચહ-તંજહા, હૃદામિય-ઉસમ-સુરગ-ગર-મકર-વિદ્ધગ-યાગર-કુંજર-રુ-સરમ
 ચમર-સહૂલ-સીદ્ધ-વળલય--વિચિત્તવિજાહરમિહુણગુગલ--જંતજોગ--જુત્તં અધીસહસ્તમા-

એક તેજુજ રમણીય પાદપીઠિકાસહિત એક મહાન સિદ્ધાસન ચિકુર્યું પછી ન્યાં
 ભગવાન હતા ત્યાં આવીને ભગવાનને તણુવાર પ્રદક્ષિણા કરી વાંદી નમી ભગવાનને
 લાઇ ન્યાં દેવચ્છંદક હતું ત્યા આવી ધીમે ધીમે પૂર્વદિશાસામે ભગવાનને સિદ્ધા-
 સનમાં ખેસાડ્યા પછી શનપાક^૧ અને સહસ્રપાક^૨ તૈલેવડે મર્દન કરી મધકાપામિક^૩ વસ્ત્રવડે
 કુહીને પવિત્ર પાણીથી નવરાવી, લક્ષમ્યવાણુ થકું રક્તગોશીર્ષયદન ધસી તૈયાર કરી તે-
 નાવડે ભેપન કર્યું. ત્યારબાદ નિશાસના લગારેકવાયુથી ચક્ષામમાન થનારાં, વખણાયલા નગર
 કે પાટણમાં બનેલાં, ચતુરજનોમાં વખણાએલા, ધોણની શીલુ નેચા મનહર, અતુર કારીબરો-
 એ સોનાથી ખમેશા, હંચ સમાન સ્વચ્છ એ વચ્ચે પહેગળ્યા પછી હાર, અર્ધહાર, ઉરચ,
 એકાવળિ, પ્રાણબ, ^૪ સ્ત્રપટ, ^૫ મુકુટ, તથા રત્નમાળાદિ આભરણો પહેગળ્યા પછી જૂદી જૂદી
 જાનની પૂલની માલાઓથી યુગ્ધતરના માકક સણુગાર્યા. પછી છંદ્રે પાછાં ખીજવાર પૈકિયસ-
 સુદ્ધતાત કરી હજાર જણુ ઉપાડી શકે એવી એક મહાન ચંદ્રપ્રભા નામે શિખિકા^૬ વિકુર્વી. એ
 શિખિકાનું વર્ણન આ પ્રમાણે છે -એ શિખિકા ઈલામૃગ,^૭ બળદ, ધોણ, નર, મગર, પક્ષી, વાનર,
 હાથી, રૂર, સરખ, ચમરીગાય, વાઘ, સીંહ, વનની લતાઓ, તથા અનેક વિદ્યાધરયુગ્મના
 યત્રયોએ કરી યુક્ત હતી તથા હજારો તેજશક્તિઓથી ભરપૂર હતી, રમણીય અને જગ-
 ન્યાયમાન હજારો મિત્રામણોથી ભરપૂર અને દેદીધ્યમાન અને આખથી સામે નહિ નેષ્ટ શકાય
 તેવી હતી, અનેક મોતીઓથી વિશભિત સુવર્ણમય પ્રવરણાળી હતી, તથા જૂળતી મોતી-

૧-૨- શો તથા હજાર એપધિજોના ચાકથી થએલ ૩ સુગંધવાસિત અને પીકારંગના
 ૪ લંગાચમાન માળા ૫ કદોડ. ૬ પાણળી. ૭ ગાદામૃગ ૮ અપાપદ

લિંગીયં મુણિરુવિત્તિમિમિસિન્નરુવન્નમહસ્ત્તકલિયં દ્વિસિમિસમાપ્તં ચક્ષુર્યોગલેસં સુ-
ચાહદં મુત્તજીલંતરોપિયતવગીયપરલંઘ્ણં પૂલંવંતમુત્તદામં હાન્નુદ્ધારમૂમ્મણસમોળયં અહિય-
પેચ્છણિજં પદમ્ભયમત્તિચિત્તં ણાણાલયમત્તિવરદ્વયં મુમં ચારુકંતરુવં ણાણામણિપંચવળ્લ
ઘંટાપટાયપરિમહિયગ્ગસિહરં પામાદાવં દરિસણીયં મુરુવં । (૧૦૬૫)

- સીયા ઇવળીયા ત્રિણ, વરસ્ય જન્મરણવિપ્પમુક્કમ્મ
ત્વસંતમહાદામા, જલયલયં ત્રિચ્ચકુલ્લમંહિં । ૧
- સિવિયાદ્ મહ્ધયારં, ત્રિવં વરચણરુવચેવનિયં
મીહામ્મણં મહ્ગિદ્ધં, સપાદપીઠં ત્રિણવરસ્ય । ૨
- આલહ્યમાલમઠ્ઠં, માયુગ્ગોદી વરામગ્ગધારી
વોનયદત્તણિયલ્લે, જસસય મોહં સચમ્મહસ્તં । ૩
- હટ્ઠેણ ત્તેજ્ઞં, અજ્જવમાણેણ મોહણેણ ત્રિણો
લેસાદિ વિમુજ્જંતો, આરુહદ્ધં ઉત્તમં ત્રીયં । ૪
- મીહાસણે ણિવિદ્ધો, મહ્ધીમાણાય દંઘિ પામેમિદ્ધં
વીયંતિ ચાનગાદિ, મ્મણિચણવિચ્છિત્તદંઘાદિં । ૫
- પુલ્લિ રક્ખિત્તા માણસ્યેદિં ના હુદ્દરોમપુલ્લણ્ણિ
પચ્છા હયંતિ દેવા, સુરમનુરા મલ્લગાગિદ્ધા । ૬

ઓતી માળા, હાર, અદ્ધહાર, વગેરે બૂપણ્ણી શોભતી હતી, અનિશય દેખવા સાયક હતી, પક્કસતા, અરોહણતા, વગેરે અનેક લગાઓથી ચિત્રિત હતી, ગુમ તથા મનોહરઆકારવાળી હતી, અનેક પ્રકારની પચવર્ણી મધિઓવાળી થંડ તથા પનાકાવડે શોભીતા અથ્રભાગવાળી હતી તથા મનોહર, દેખવાસાયક અને સુંદરઆકારવાળી હતી. (૧૦૧૫)

(આર્યો છઠા)

- જન્મરણમુક્ત જિનવર-માટે શિબિકા નિદાં બળી આવી;
જગથળજ દિવ્ય પુષ્પની, માળાઓ ભૂક્ષતી કાવી. ૧
- શિબિકાના વચગાથે, ધામ્યુ છે રત્નરૂપ જગદળનું;
સિંહાસન બદ્ધ કીમનો, પદપીઠસંહિત જિનવરનું. ૨
- માળા મુકુટ વગેરે, ઉત્તમ બૂપણ્ણ ધરી પ્રકાસિ થય,
લાખ મૂળના ઉત્તમ, ક્ષાનિક વસ્ત્રો પહેરી કરી. ૩
- બે ઉપવાસ કરીને, પવિત્ર પરિણામ સાથ જિનદેવ,
ગુમ લેશ્યાએ ચડના, શિબિકા ઊપર ચડે દેવ. ૪
- સિંહાસન પર બેશે, બે પડખે ચઢને ધંધાન રહી
મધિરત્નદંડવાળા, આમર દોલે સ્વહાથ ગ્રહી. ૫
- પેળાં તે શિબિકાને, ઊપાડે આધુઓ સદર્પે ઘર્ષ,
તે પર્ણી સુર અસુર ગરૂડ, નાગ ઊપાડે સુસન્ન રહી. ૬

પુરવો સુરાબહતી, અસુરા પુણ દાહિણમિ પાસંમિ
અવરે વહંતિ ગરુલા, ણાગા પુણ ઉત્તરે પાસે । ૭

વળસંઢં વહુસુમિયં, પઢમસરો વ જહા સરયકાલે
સોહરૂ કુસુમભરેણં, હય ગગણતલં સુરગણેહિં । ૮

સિદ્ધત્યવળં વ જહા, કણિયારવળં વ ચપયવળં વા
સોહરૂ કુસુમભરેણં, હય ગગણતલં સુરગણેહિં । ૯

વરપહરૂ-મેતિ-શ્ચરિ-સલ-સયમહસ્તિપરૂહિ તુરેહિં
ગગણતલે ધરાણતલે, તુરિયણિણાઓ પરમરમ્મો । ૧૦

તતવિતયં વળસુસિરં આઠજા ચઠવિહં વહુવિહીય
વાયંતિ તત્થ દેવા વહુહિં આણટ્ટગણપરૂહિં ૧૧ (૧૦૧૬)

તેણં કાલેણં, તેણં સમણં, જે સે હેમંતાણં પઢમે માસે પઢમે પવ્વણે મગ્ગસિરવહુલે,
તસ્સણં મગ્ગસિરવહુલસ્સ ઢસમીપવ્વણેણ સુવ્વણં વિવસેણં વિવણં મુહુત્તેણં હત્થુત્તરાણ-
વ્વણેણં જોગોવરત્તેણં પારૂપ્પણામિણીપ છાયાપ વિચ્છાપ પોરિસીપ છુદ્ધેણં ભરોણં અપાણણં
પગસાઢગ માયાપ ચંદ્રમ્પહાપ સિવિયાપ સહસ્સવાહિણીપ સવેવમણુયાસુરાપરિનાપ સમન્નિજ્જ-
માણે સમન્નિજ્જમાણે વત્તરસ્સતિયકુહુરસંણિવેસસ્સ મજ્જમજ્જેણં ણિગચ્છિત્તા જેણેવ ણાયસંઢે

પૂર્વ દિશાએ દેવો, દક્ષિણમાં અસુર ઊચકે શિખિકા
પશ્ચિમ બાજુ ગરુડો, નાગ રહે ઉત્તરે ધરતા. ૭

ગગન બિરાજે દેવથો, શોભે પૂલેલુ જેમ વનખડ
અથવા શરદ ઋતુમાં, પક્ષાકર પક્ષ વિકસત ૮

ગગન બિરાજે દેવથો, શોભે સરસવતુ જેમ વનખડ.
કણિયર કે અ પકતુ વન શોભે પુષ્પ વિકસત.

પડહ ભેરિને ઝાલર ચ ખાદિક લાખ વાનિયાં વાળ
ગગનતળ ધરણિતળમાં, અવાજ પસર્યા અતિ ઝાઝા. ૧૦

તત વિતત ધન શુભિર ઝે, ચારે ભતિતણા બહુ વાળં
નાટક સાથે દેવો, વળગ્યા વલગિયા ઝાઝા ૧૧ (૧૦૧૬)

તે કાલે તે સમયે શીયાળાના પ્રથમમાસે પ્રથમપક્ષે માગસર વદિ ૧૦ના સુવતનામના દિને
વિનયમુદ્ધરો ઉત્તરાશ્વિની નક્ષત્રનો યોગ આવતાં પૂર્વમાં છાયા વળતાં છેલ્લા પહોરમાં પાણી
બગરના બે અપવાસે એક પોતાનું વસ્ત્ર ધારી સહસ્ત્રવાહિની ચંદ્રપ્રભા નામની શિખિકા ઊપર
ચડી દેવ મનુષ્ય તથા અસુરોની પર્યવેશો સાથે ચાલતા ચાલતા ક્ષત્રિયકુળપુર સનિવેશના મધ્યમાં
થઈને બધા સાતખડ નામે ઉદ્યાન હતું ત્યાં ભગવાન આવ્યા. આવીને ધીમે ધીમે શ્રુમિથી એક
હાથ ઊંચી શિખેશ સ્થાપી ધીમે ધીમે તેમથી ઉતર્યા. ઊતરીને ધીમે ધીમે પૂર્વાભિમુખ

उज्ज्वाणे तेणेव उवागच्छद्; उवागच्छता ईनिरयणिप्पमाणं अच्चेपेणं मूमिभागेणं सणियं स-
णियं चंदप्पमं सिवियं सहस्सवाहिणेणं ठक्खे, ठक्केता सणियं चंदप्पमाओ सिवियाओ सहस्स-
वाहिणीओ पच्चोयरद्; पच्चोयरिता सणियं मूणियं पुरत्थामिमुहे सीहासणे णिसोथेद्; आभ-
रणालुकारं उमुयद्; तओणं वेसमणे देवे जंतुवायपडिण्णं समणस्स भगवओ महावीरस्स हंस-
ल्लवणणेणं पडेणं आभरणालुकारं पडिच्छद्; तओणं समणे भगवं महावीरे दाहिणेणं दाहिणं,
वामेणं वामं पंचमुट्ठियं लोयं करेद्; तओणं लक्के देविदे देवराया समणस्स भगवओ महा-
वीरस्स जंतुवायपडिण्णं वयरामयेणं थालेणं केसाइं पडिच्छद्; पडिच्छिता “अणुजाणेसि भंते”
एहि कहु खीरोयसायरं साहरद्, तओणं समणे भगवं महावीरे दाहिणेणं दाहिणं, वामेणं वामं
पंचमुट्ठियं लोयं करेता सिट्ठण्णं णमोकारं करेद्; करेता “सव्वं मे अकरणिज्जं पावकम्भं”
एहि कहु सामाहयं चरित्तं पडिवज्जद्, सामाहयं चरित्तं पडिवज्जेता देवपरिसं च मणुयपरिसं
च आलेक्खचित्तभूय भिव दूवेद्। (१०१७)

विच्चो मणुस्स रोसो, तुरियणिणाओ य सक्कवयणेण
खिप्पामेव णिलुद्धो जाहे पडिवज्जद् चरित्तं १

पडिवज्जित्तु चरित्तं, अहोणिंसि सज्जपाणभूतहिं
साहद्दु लोमपुल्लया पयया देवा निसामंति. २ (१०१८)

तओणं समणस्स भगवओ महावीरस्स सामाहयं खाओवसमियं चरित्तं पडिवज्जस्स म-
णपज्जवणाणे णामं णाणे समुप्पजे; अट्ठाइज्जेहिं दीवेहिं, दोहिंय समुट्ठेहिं सण्णीणं पच्चोदियाणं
पज्जत्ताणं वियत्तामणसाणं मणोणयाइं भावाइं जाणेद्, (१०१९)

सिद्धासने पर भेशी आभरण-अवधार उतारवा लाग्या. तारे वैश्रवण देवे गोहोदासने रही
सुद्धेवज्जमा भगवानना ते आभरणालुकार अहणु कर्था पछी भगवाने नभयुा हाथथी
नभयुा अने जमा हाथथी जमा उेशोनी पंचमुट्ठिथी लोय कर्था. तारे शुकु देवेदे गोहो
दासने रही भगवानना ते वाल हीराना आलभां अहणु करीने भगवानने नभयुावीने
क्षीरसमुद्रभां पडेयाड्या. ओ प्रभावे भगवाने लोय कर्था पछी सिद्धोने नभरकार करी
“भारे कंभं पणु पाप नहिं करुं” ओभ हराव करी सामायिक्यारित्तं स्वीकार्युं. ओ वेला देवे तथा
भनुष्योनी पर्येद्यओ चित्राभयुनी भाक्के (गडण्ड रहितपणु स्तम्भ) भनी रही (१०१७)

निनवर आरित्तं वेतां, धर वयनथी ततक्षणे सधणा
देव भनुष्य अवान्ते, तेभन वाञ्छत्र पध रखा. १

निनवर आरित्तं वेतां, हभेश सौ प्राणु लूत हित कर्त्ता;
हर्षित्तं पुलकित थधने, सावध थध देवता सुलुता. २ (१०१८)

ओ रीते भगवाने क्षायोपशमिक सामायिक्यारित्तं लीधा पछी तेभने भनपर्यवसान
उत्पन्न थयुं; तेथी अदी हीप तथा भे समुद्रना पर्याप्त अने व्यक्तभनवाणा सद्धि पयेदि-
शेना भनोगत भाव नभयुवा लाग्या. (१०१८)

તથોળં સમળે મગધં મહાવીરે પવત્રદત્તે સમાગે મિત્રાણ દ્વિસયણસત્રધિવગ્નં પડિવિમગ્જે-
તિ, પાઠવિસંજિજ્ઞા તથોળં દ્વમં પુવાસ્વ અમિગગ્નં અમિગિગ્નદ્વ “ વારમવાસાદ્ વોસદ્વકાપ્
ચત્રદેહે જે કેદ્ વવસગ્ગા સમુપ્પજ્જતિ, તંજહા, દિગ્ગા વા, માણુસા વા, તેરિચ્છા વા, -તે
સંવે વવસગ્ગો સમુપ્પથે સમાગે સમ્મં સહિસ્મામિ સ્વમિસ્તામિ અદિયાસદ્વસ્તામિ ।” (૧૦૨૦)
તથોળં સમળે મગધં મહાવીરે દ્વમેયાસ્વં અમિગગ્નં અમિગિગ્નિત્તા વોસદ્વકાપ્ ચત્ર-
દેહે દિવસે સુહુત્તસેસે કુમ્મારગામં સમણુપ્પે । (૧૦૨૧)

તથોળં સમળે મગધં મહાવીરે વોસદ્વચત્રદેહે અણુધરેણં આલણ્ણં, અણુધરેણં વિહારેણં,
પવં સંજમેણં, પગ્ગહેણં, સવરેણં, તવેણં, ધમ્મચેરવાસેણ, રંતીણ, મોત્તીણ, તુટ્ટીણ, સમિત્તીણ,
મુલીણ, ઢાળેણં, કમ્મેણં, સુચરિયફલળેજ્ઞાણસુતિમગ્ગેણં અપ્પાગં આવેમાણે વિહરદ્ । (૧૦૨૨)

પવં વા વિહરમાણસ્સ જે કેદ્ વવસગ્ગા સમુપ્પજ્જિતુ-દિવ્યા વા, માણુસા વા, તે
રિચ્છા વા, તે સંવે વવસગ્ગો સમુપ્પણે સમાગે, ઢાણદ્વલે, અન્વદિત્તે, અદીનામાણસે તિવિદ્
મગ્ગવચ્છાકાયણુરો સમ્મ સદ્દ્ રત્નદ્વ તિત્તિકરદ્વ અદિયામેદ્ । (૧૦૨૩)

તથોળં સમળસ્સ મગધમ્મો મહાવીરસ્સ પ્પનેણ વિહારેણં વિહરમાણસ્સ વારસ વાસા વિ-
તિક્કંતા; તેરસમસ્સ વાસસ્સ પરિયાપ્ વટ્ટમાગસ્સ, તે સે મિત્ત્રાણ દ્વોચ્ચે માસે ચચ્ચે પપ્પાવે
વહ્સાદસુદ્ધે-ત્તસ્સણ વહ્સાહસુદ્ધસ્સ દ્વસમીપપ્પવેણં, સુધ્ધવ્વણં દિવસેણં, વિજ્ઞણં સુહુરેણ,
હલ્લુચારાદિ ણકરત્તેણ જાંગોવગ્ગેણં, પાર્ણવામિણીણ દાયાણ, વિચયાણ પોરિસીણ, અમિગ-

પછી પ્રવર્તિત થએલા ભગવાને મિત્ર, જ્ઞાનિ, સગા, તથા સળધિઓને વિસર્જિત
કરી એવો અભિપ્રદ લીધો કે “ જાર વર્ષ સગી હું કાપાતી સાર સખાસ નદિ કરતાં જે
કર્ધ દેવ મનુષ્ય કે તિર્યચોતરકથી ઉપસર્ગો થશે, તે બધા રૂડી રીતે સૂડીશ, ખમીશ અને
અહિયાદીશ (૧૦૨૦)

આવેો અભિપ્રદ લઈ શરીરની મળતાથી નદિન થયા થકા એક મુદ્દત્ત જેટલો દિવસ હોતાં
કુમ્માર ગામે આવી પહોંચ્યા (૧૦૨૧)

પછી ભગવાન ઉત્કૃષ્ટ આલય, ઉત્કૃષ્ટ વિહાર, તેમજ તેવાજ સયમ, નિયમ, સવગ, તપ
શ્રદ્ધાચર્ય, ક્ષાતિ, ત્યાગ, સતોષ, અમિતિ, શ્રુતિ, યથાન, કર્મ, તથા રૂઢ કળયાળા નિર્દોષુ
માર્ગવડે પોતાને ભાવતા થકા વિચરવા લાગ્યા (૧૦૨૨)

એમ વિચરતા જે કાષ દેવ મનુષ્ય તથા તિર્યચોતરકથી ઉપસર્ગ થયા તે સર્વે ભગવાને
સ્વચ્છ ભાવમાં ગ્ધી આણુપીઝાતાં અદીનમન કરી મનવચનકાયાએ શ્રુત રહી સમ્યક રીતે સહ્યા
અમ્યા તથા અહિયાસ્યા. (૧૦૨૩)

આવી રીતે વિચરતાં ભગવાનને જાર વર્ષ વ્યતિહમ્યા. હવે તેરમા વર્ષની અદર બના-
વાના પીત્ત મામે પીત્તે પક્ષે વેશાખ સુદિ ૧૦ ના મુવન નામના દિને વિન્યયમુદ્ધત્તે ઉત્તર-
શલ્યુનીના યોગે પૂર્વદિશાએ જાયા વળતા છેલ્લે પહેરે જામિકગામનગરની બાહરે ઋષ્ટવાસિકા
નદીના ઉત્તર કિનારે શ્યામાક ગાયાપતિના કપાણુ સ્થળમા વ્યાટન નામના ચૈત્યના ક્ષાનકોણુમાં

ગામસ્મ નગરસ્મ વહિયા, નદીયુ ડગ્ગુવાલિયાયુ વતારે કૂલે, સ્ત્રામાગસ્મ ગાઢાવદ્મસ્મ કદ્મ-
રણાંતિ, વેર્યવત્તસ્મ ચેદ્યસ્મ વતારપુરતિયને, દેસીમાયુ, સાલસ્મસ્મ અદ્મરુમાતે, વન્કુદુયસ્મ
ગોદોહિયાયુ આયાવળાયુ આયાવમાગસ્મ કુદ્મણે મતેગં અપાગળં ડદ્મજાણુ-અદ્મગિરસ્મ
ડગ્ગાણકોદ્મોવગયસ્મ સુક્કડગ્ગાણતરિયાયુ ચદ્મમાગસ્મ નિવ્વાણે કલિણે પદિપુણે અવ્વાહયુ નિ-
રાવરણે અણંતે અણુતરે કેવલવરણાણદંસણે સમ્મુપણે । (૧૦૨૪)

સે મયવં અરહા જિણે જાણુ કેવલી સન્વણૂ સન્વભાવદરિસી સદેવમણુયાસુરસ્મ લો-
યસ્મ પજ્જાણુ જાણદ્મ, તંજહા;—આગતિં, ગતિં, ઠિતિં, ચવળં, ડવવાચં, સુત્ત, પીયં, કદં, પદિ-
સેવિયં, આવાકમ્મં, રહોકમ્મં, લવિયં, કહિયં, મળોમાળસિયં, સન્વલોણુ સન્વજીવાળં સન્વ-
આવાહુ જાળમાણે પાસમાણે પવંવાણુ વિહરદ્મ । (૧૦૨૫)

જણં દિવસં સમણસ્મ મગવઓ મહાવીરસ્મ જેવ્વાણે કલિણે જાવ સમુપણે, તણં
દિવસં મવળવદ્મ—વાળમંતર—જોહસિય—વિમાળવાસિ—દેવેદિં ય દેવીદિં ય ડવ્વયંતદિં ય જાવ
ડપિંજલગમ્મુપયાવિં હોત્થા । (૧૦૨૬)

તઓળં સમણે મગવં મહાવીરે ડપ્પણનાળદંસણધરે અપ્પાળં ચ લોગં ચ અમિસમેક્ક
પુવ્વં દેવાળં ધમ્મ માહક્કલતિં; તઓ પચ્છા મણુસ્સાળં (૧૦૨૭)

તઓળં સમણે મગવં મહાવીરે ડપ્પણનાળદંસણધરે ગોયમાદ્મણં સમણાળં ણિગાંયાળં
પંચ મહ્વવયાદ્મં સમાવળાદ્મં છગ્ગીવનિકાયાદ્મં આદ્મક્કલદ્મ, માસદ્મ, પલ્લવેદ્મ; તંજહા;—પુદાવિકાણુ
જાવ તત્તકાણુ । (૧૦૨૮)

જાણદ્મક્કની પાસે અર્ધા ઊભા રહી ગોદોહિદા આસને આતાપના કરતાં થકાં તથા પાણીવગરના
એ ઉપવાસે જધાઓ ઊઘી રાખી માથુ નીચે ધાલી ધ્યાનક્રોધમાં રહેતા થકાં શુદ્ધધ્યાન-
માં વર્તતાં છેવટનું સપૂર્ણ પ્રતિપૂર્ણ અવ્યાહત નિરાવરણુ અનત ઉદ્ધૃષ્ટ કેવળજ્ઞાન તથા કેવળ-
દર્શન ઊપનું. (૧૦૨૪)

હવે ભગવાન અર્હત બિન, કેવલી, સર્વજ્ઞ, સર્વભાવદર્શી, થઈ દેવ મનુષ્ય તથા અસુ-
રપ્રધાન (આખા) લોકના પર્યાય જાણુવા લાગ્યા એટલે કે તેની આગતિ—ગતિ, સ્થિતિ—અ-
વન, ઉપપાત, ખાધુંપીધું, કરેલું કરવેલું, પ્રગટકામ, છાનાકામ, બોલેલું કહેલું કે મનના મખે-
લું, એમ આખા લોકમાં સર્વ જીવોના સર્વભાવ જાણુતા દેખતા થકા વિચરવા
લાગ્યા. (૧૦૨૫)

જે દિને ભગવાનને કેવલજ્ઞાન દર્શન ઊપનાં, તે દિને ભવનપત્યાદિ ચારે જાતના દેવદ-
નીઓ આવતાં જતાં આકાશ દેવમય તથા ધોલુ થઈ રહ્યું (૧૦૨૬)

એ રીતે ઊપજેલા જ્ઞાનદર્શનને ધરનાર ભગવાને પોતાને તથા લોકને સપૂર્ણપણે જોઈ-
ને પડેલાં દેવોને ધર્મ કહી સભાડાઓ અને પછી મનુષ્યોને. (૧૦૨૭)

પછી ઊપજેલા જ્ઞાનદર્શનના ધરનાર શ્રમણ ભગવાન મહાવીરે જૌનમાદિક શ્રમણુ નિર્થ-
્યોને ભાવના સહિત પાંચ મહાત્રન તથા ત્રિશિવીકાય વગેરે છ જીવનિકાય કહી જણાવ્યા (૧૦૨૮)

પદસં મતે મહન્વચં, પચ્ચપરામિ સ્થનં પાણાદ્વાયં, સે સુહુમં વા, વાયરં વા, તસં વા, વાયરં વા, ણેવ સયં પાણાદ્વાયં કરેજ્જા (ફે), જાવજ્જીવાપ્પ તિવિહંતિવિહણ મણસા વચસા કાયસા । તસ્સ મંતે પટિક્કમામિ, નિદ્દામિ, મરિદ્દામિ, અપ્પાણ વોમિરામિ । ૧૦૨૯

તરિસસાઓ પંચ માવણાઓ મવંતિ:- (૧૦૩૦)

સાથિયા પદમા માવણા:-હરિયાસમિપ્પ સે ણિમંગ્થે, ણો અણહરિયાસમિપ્પ ણિ; કેવલી વૂયા-અણહરિયાસમિતે ણિમંગ્થે પાણાદ્ (૪) અમિહ્ણેજ્જ વા, વરોજ્જ વા, પરિયાવેજ્જ વા, લે-સેજ્જ વા, ઉદ્ધવેજ્જ વા । હરિયાસમિપ્પ સે ણિમંગ્થે, ણો હરિયાસમિપ્પ તિ પદમા માવણા । (૧૦૩૧)

મહાવરા દોષા માવણા:-મણં પરિજાણાદ્ સે ણિમંગ્થે; જેય મણે પાવપ્પ સાવજ્જે સ-કિરિપ્પ અણ્ણકરે હેયકરે મેયકરે અધિકરણિપ્પ પાવસિપ્પ પરિતાપિતે પાણાતિવાદિતે મૂત્તો-વધાતિપ્પ, તહપ્પગારં મણં ણો પધારેજ્જા । મણં પરિજાણાતિ સે ણિમંગ્થે, જેય મણે અપાવતે તિ દોષા માવણા । (૧૦૩૨)

મહાવરા તથા માવણા:-વતિ પરિજાણાતિ સે ણિમંગ્થે; જાય વલી પાધિયા સાવજ્જા, સકિરિયા જાવ મૂત્તોવધાદિયા તહપ્પગારં વદ્ધં ણો ઉચ્ચરેજ્જા । વદ્ધં પરિજાણાદ્ સે ણિમંગ્થે; જાય વદ્ધ અપાદિય તિ તથા માવણા । (૧૦૩૩)

(પાંચ પાંચ ભાવનાસહિત પાંચ મહામત)

પહેલું મહામત-હે ભગવાન, હું સર્વ પ્રાણાતિપાત ત્યાગ કરું છું-તે એ રીતે કે યુક્ત કે બાદર, ત્રસ કે ચાવર છવનો પાવચ્છવપર્યત મનવચનક્રયાએ કરી ત્રિવિધે ત્રિવિધે પોતે ધાત ન કરીશ, બીજા પામે ન કરાવીશ અને ક્યતાને રહુ ન માનીશ તથા તે છવધાતને પઠિચ્છુ, નિદ્ધુ, ગરહ્છુ અને તેવા સ્વભાવને વોસસવુ છું (૧૦૨૯)

તેની આ પાંચ ભાવનાઓ છે -(૧૦૩૦)

ત્યા પેલી ભાવના એ કે મુનિએ ધર્મ્યાસમિતિ સહિત યદ્ધ વર્તવુ પશુ સહિત યદ્ધ ન વર્તવુ કારણ કે કેવળજ્ઞાની કહે છે કે જે ધર્મ્યાસમિતિ સહિત હોય તે મુનિ પ્રાણુદિકનો ધાત મગેરા કરતો રહે છે માટે નિર્ગ્રેયે ધર્મ્યાસમિતિથી વર્તવુ એ પેલી ભાવના. (૧૦૩૧)

બીજી ભાવના એ કે નિર્ગ્રેય મુનિએ મન ઓણખવુ એટલે કે જે મન પાપ ભરેલું, સદોષ, (ભૂડી) ક્રિયા સહિત, કર્મ બધકારિ, હેઠ કરનાર, બેદ કરનાર, કલહકારક, પ્રદોષ ભરેલું, પરિતપ, તથા છવ-જૂતાત ઉપધાતક હોય-તેવા મનને નહિ ધારવું. એમ મન બ-ણીને પાપસહિત મન ધારવું એ બીજી ભાવના. (૧૦૩૨)

ત્રીજી ભાવના એ કે નિર્ગ્રેયે વચન ઓણખવું એટલે કે જે વચન પાપ ભરેલું, સદોષ, (ભૂડી) ક્રિયાવાળું, યાવત જૂનોપધાતક હોય-તેવું વચન નહિ ઉચ્ચરવું. એમ વચન બણીને પાપસહિત વચન ઉચ્ચરવું એ ત્રીજી ભાવના. (૧૦૩૩)

અહાવરા ચતુર્થા માવળા.—આચાર્યમંડળિક્ષેવળાસમિષ્ સે ગિગ્મથે, ણો અણાચાર્યમં-
ડળિક્ષેવળાસમિષ્ ગિગ્મથે; કેવલી વૂયા—અણાચાર્યમંડળિક્ષેવળાસમિષ્ ગિગ્મથે પાણાઈ મૂ-
યાઈ જીવાઈ સચાઈ અમિહ્ણેજ્જ વા જાવ પંચવેજ્જ વા । આચાર્યમંડળિક્ષેવળાસમિષ્ સે
ગિગ્મથે, ણો આચાર્યમંડળિક્ષેવળાસમિષ્ સિ ચતુર્થા માવળા । (૧૦૩૪)

અહાવરા પંચમા માવળા.—આલોહ્યપાણમોઈ સે ગિગ્મથે, ણો અણાલોહ્યપાણમોઈ; કે-
વલી વૂયા—અણાલોહ્યપાણમોવળમોઈ સે ગિગ્મથે પાણાઈ અમિહ્ણેજ્જ વા જાવ રહવેજ્જ
વા । તમ્હા આલોહ્યપાણમોવળ મોઈ સે ગિગ્મથે, ણો અણાલોહ્યપાણમોઈ સિ પંચમા
માવળા । (૧૦૩૫)

પ્રતાવતાવ મહત્ત્વ સમ્મં કાણ કાસિષ્ પાલિષ્ તીરિષ્ કિદ્ધિતે અવદ્ધિતે આણા આ-
રાહિષ્ યાવિ મવતિ । (૧૦૩૬)

પદમે મંતે મહત્ત્વ પાણાહવાયાઓ વેરમણં । (૧૦૩૭)

અહાવર દોષ્ત મહત્ત્વ;—પચ્ચક્ષામિ સર્વં મુસાવાયં વતિદોષ્ત;—સે કોહાવા, હો-
હાવા, મયાવા, હાસાવા, જેવ રયં મુસં આસેજ્જા, નેવજ્જેણં મુસં આસાવેજ્જા, અણ પિ મુસં
આસંતં ણ સમણજાણેજ્જા, તિવિહં તિવિહેણં, મણસા વયસા કાયસા, તસ્સ મંતે પઢિક્કમામિ
જાવ વોસિરામિ । (૧૦૩૮)

તસ્સિમાઓ પંચ માવળાઓ મવંતિ;— (૧૦૩૯)

ઐથી ભાવના એકે નિર્ણયે બડોપકરણુ લેતા રાખતાં સમિતિ સહિત થઈ વર્તવું
પણુ રહિતપણુ ન વર્તવું. કેમકે કેવલી કહે છે કે આદાનભાગિનિષેપણુસમિતિ—રહિત
નિર્ણય પ્રાણુદિક્કનો ધાત વગેરા કરેનો રહે છે. માટે નિર્ણયે તે સમિતિસહિત થઈ વર્તવું એ
ઐથી ભાવના. (૧૦૩૪)

પાંચમી ભાવના એ કે નિર્ણયે આહારપાણી જોઈને વાપરવા, વગર જોએ ન વાપ-
રવા. કેમકે કેવલી કહે છે કે વગર જોએ આહારપાણી વાપરનાર નિર્ણય પ્રાણુદિક્કનો
ધાત વગેરા કરે. માટે નિર્ણયે આહારપાણી જોઈને વાપરવા, નહિ કે વગર જોઈને, એ
પાંચમી ભાવના. (૧૦૩૫)

એ ભાવનાઐથી મહાત્રત રૂઢી રીતે કાયાએ સ્પર્શિત, પાલિત, પાર પમાડેલું, કીર્તિત,
અવસ્થિત અને અને આગા પ્રમાણે આરાધિત થાય છે. (૧૦૩૬)

એ પેહેલું પ્રાણુતિપાત વિરમણુ રૂપ મહાત્રત છે. (૧૦૩૭)

ખીજું મહાત્રત—“ સત્તણું મુપવાપ્પ વચનદોપ લાગ કંઈજુ એટલે કે ક્રોધ, લોભ,
ભય, કે હાસ્યથી ચાવજીવન પર્યંત ત્રિવિધે ત્રિવિધે એટલે મનવચનકાયાએ કરી મુખાભા-
વણુ કંઈ નહિ કરાવું નહિ અને કરવાને અનુમોદ નહિ; તથા તે મુખાભાવણુને પડિક્કમુછું
નિદુછુ, ગર્હુછુ અને નેવા સ્વભાવને વોસરાવુછું ” (૧૦૩૮)

તેની આ પાંચ ભાવનાઓ છે.— (૧૦૩૯)

તથિમા પદમા મળ્યા:-મળુવીદ્માસી સે ગિમંયે, જો મળુવીદ્માસી; કેવલી યુ-
વા-મળુવીદ્માસી સે ગિમંયે સમાવદેજા મોસ વયળાપ. મળુવીદ્માસી સે ગિમંયે, જો
મળુવીદ્માસી તિ પદમા માવળા. (૧૦૪૦)

મહાવરા દોષા માવળા:- કોહ પરિજાણાહ સે ગિમંયે, જો કોહણે સિયા; કેવલી
યુવા કોહવપ્તે કોહી સમાવદેજા મોસ વયળાપ. કોહ પરિજાણાહ સે ગિમંયે, જો કો-
હણે સિયતિ દોષા માવળા. (૧૦૪૧)

મહાવરા તથા માવળા:-લોમ પરિજાણાહ સે ગિમંયે, જો ય લોમણે સિયા; કેવલી
યુવા-લોમવપ્તે લોમી સમાવદેજા મોસ વયળાપ. લોમ પરિજાણાહ સે ગિમંયે, જો ય
લોમણ સિયતિ તથા માવળા. (૧૦૪૨)

મહાવરા ચતુર્થા માવળા:-મય પરિજાણાહ સે ગિમંયે, જો મયમીરુપ સિયા; કેવલી
યુવા-મયવપ્તે મીરુ સમાવદેજા મોસ વયળાપ. મય પરિજાણાહ સે ગિમંયે, જો મયમીરુ
સિયા. ચતુર્થા માવળા. (૧૦૪૩)

મહાવરા પચ્ચમા માવળા:-હાસ પરિજાણાહ સે ગિમંયે, જો ય હાસણ સિયા; કેવલી
યુવા-હાવપ્તે હામી સમાવદેજા મોસ વયળાપ. હાસ પરિજાણાહ સે ગિમંયે, જો ય હા-
સણ સિય તિ પચ્ચમા માવળા. (૧૦૪૪)

પ્રતાવતાવ મહત્વપ સમ્મ કાપુળ કાસિપુ જાઘ બાળાપ આરિહિતે યા વિ મવતિ. :
દોષ મંતે મહત્વપ (૧.૪૫)

તો પેલી બાવના આ- નિર્ઘે વિભાસીને બોલવું, વગરવિચારથી ન બોલવું. કેમકે કેવ-
ળી કહે છે કે વગર વિભાસે બોલનાર નિર્ઘે મૂળ વચન બોલી જાય. આટે નિર્ઘે વિભાસીને
બોલવું, નહિ કે વગર વિભાસે. એ પેલી બાવના. (૧૦૪૦)

બીજી બાવના એ કે નિર્ઘે કોધવું સ્વરૂપ બાણી કોધી ન થવું. કેમકે કેવલી કહે છે કે
કોધપામેલ કોધી જીવ મૂળ બોલી જાય. આટે નિર્ઘે કોધવું સ્વરૂપ બાણી કોધી ન થવું.
એ બીજી બાવના. (૧૦૪૧)

ત્રીજી બાવના એ કે નિર્ઘે લોભવું સ્વરૂપ બાણી લોભી ન થવું. કેમકે કેવલી કહે છે કે
લોભી જીવ મૂળ બોલી જાય આટે નિર્ઘે લોભી ન થવું એ ત્રીજી બાવના. (૧૦૪૨)

ચોથી બાવના એ કે નિર્ઘે ભયવું સ્વરૂપ બાણી ભયભીત ન થવું. કેમકે કેવળી કહે
છે કે ભીરુ પુરૂષ મૂળ બોલી જાય. આટે ભીરુ ન થવું એ ચોથી બાવના. (૧૦૪૩)

પાંચમી બાવના એ કે હાસવું સ્વરૂપ બાણી નિર્ઘે હાસ કરનાર ન થવું. કેમકે કેવળી
કહે છે કે હાસ કરનાર પુરૂષ મૂળ બોલી જાય. આટે નિર્ઘે હાસ કરનાર ન થવું એ
પાંચમી બાવના. ૧૦૪૪

એ બાવનાઓથી મહાનત રીતે કાપાએ કરી સ્પર્શિત અને પાવત આના પ્રભાવો
આરંભિત થાય છે. એ બીજી મહાનત. (૧૦૪૫)

અહાવરં તદ્દં મહવ્યયઃ—પદ્મસ્ત્રી સદ્દં અદિષ્ણા દાણં; સે ગામે વા ગરે વા અ-
રણે વા અર્પે વા વ્રહ્મં વા અણું વા ચૂલં વા ચિત્તમંતં વા અચિત્તમંતં વા ગેવ સયં અદિ-
ષ્ણં ગિણ્દેજ્ઞા, ગેવણ્દેજ્ઞા અદિષ્ણં ગેણ્દેજ્ઞા; અણ્ણપિ અદિષ્ણં ગિણ્દંતં ણ સમણુજ્ઞાણેજ્ઞા,
જાવહ્ણીવાણ, જાવ હોસિરામિં । (૧૦૨૬)

તસ્મિન્માઓ પંચ ભાવણાઓ ભવંતિ.— (૧૦૨૭)

તત્થિમા પદમા ભાવણા અણુવીહ મિત્તગહજાતી મે ણિગ્ગંથે, ણો અણુવીહ મિત્તગહજાદ્
સે ણિગ્ગંથે; કેવલી વૂયા—અણુવીહ મિત્તગહજાતી મે ણિગ્ગંથે અદિષ્ણં ગિણ્દેજ્ઞા । અણુવીહ
મિત્તગહજાતી મે ણિગ્ગંથે, ણો અણુવીહ મિત્તગહજાદ્ ત્તિ પદમા ભાવણા । (૧૦૨૮)

અહાવરા દોષા ભાવણા:—અણુણાવિયપાણભોયણભોતી સે ણિગ્ગંથે, ણો અણુણાવિય-
પાણભોયણભોદ્; કેવલી વૂયા—અણુણાવિયપાણભોયણભોદ્ સે ણિગ્ગંથે અદિષ્ણં મુંજેજ્ઞા ।
તન્હા અણુણાવિયપાણભોયણભોદ્ સે ણિગ્ગંથે, ણો અણુણાવિયપાણભોયણભોતી ત્તિ દોષા
ભાવણા । (૧૦૪૧)

અહાવરા તદ્દા ભાવણા:—ણિગ્ગંથે ણં ડગ્ગહંમિ ડગ્ગહિતંસિ પુત્તાવતાવ ડગ્ગહણસીલપ્પ
સિયા; કેવલી વૂયા—ણિગ્ગંથે ણં ડગ્ગહસિ ડગ્ગહિતંમિ પુત્તાવતાવ અણોગ્ગહણસીલે અદિષ્ણં ગિ-
ણ્દેજ્ઞા । ણિગ્ગંથે ણ ડગ્ગહંસિ ડગ્ગહિતંમિ પુત્તાવતાવ ડગ્ગહણસીલપ્પ સિય ત્તિ તદ્દા ભા-
વણા । (૧૦૫૦)

ત્રીલું મહાવ્રત:—“ સર્વે અદ્દતાદાન તન્નુંથું એટલે કે ગામ નગર કે અરણ્યમાં રહેલું,
ચોક્કું કે બાથું, નાનું કે મોટું, સચિત્ત કે અચિત્ત અણુદીપેલું (વસ્તુ) હું યાવત્તુવ ત્રિ-
વિધે ત્રિવિધે એટલે મન-વચન-ક્રિયાએ કરી છઉં નહિ, લેવડવું નહિ, લેનારને અનુમત કરું
નહિ. તથા અદ્દતાદાનને પરિકરુંથું યાવત્તુ તેજા સ્વભાવને વોત્તરુંથું. ” (૧૦૪૬)

તેની આ પાંચ ભાવનાઓ છે:— (૧૦૪૭)

સાં પેહેલી ભાવના આ કે નિર્ગ્રંથે વિચારીને પરિમિત અવગ્રહ માગવો, પણ, વગર
વિચારે અપરિમિત અવગ્રહ ન માગવો. કેમકે કેવળી કહે છે કે વગર વિચારે અપરિમિત
અવગ્રહ માગનાર નિર્ગ્રંથ અદ્દ લેનાર થઈ નય, માટે વિચારીને પરિમિત અવગ્રહ
માગવો. એ પેહેલી ભાવના. (૧૦૪૮)

બીજી ભાવના એ કે નિર્ગ્રંથે રૂઝ મેળવીને આહારપાણી વાપરવા, પણ રૂઝ મેળવ્યા
વગર ન વાપરવા. કેમકે કેવળી કહે છે કે વગર રૂઝ મેળવે આહારપાણી વાપરનાર નિર્ગ્રંથ
અદ્દ લેનાર થઈ પડે માટે રૂઝ મેળવીને આહારપાણી વાપરવા એ બીજી ભાવના. (૧૦૪૯)

ત્રીજી ભાવના એ કે નિર્ગ્રંથે અવગ્રહ માગતાં પ્રમાણુ સહિત (કાગણેત્રીની દહ્યાંધી)
અવગ્રહ લેવો. કેમકે કેવળી કહે છે કે પ્રમાણુવિના અવગ્રહ લેનાર નિર્ગ્રંથ અદ્દ લેનાર થઈ
નય; માટે પ્રમાણુસહિત અવગ્રહ લેવો. એ ત્રીજી ભાવના (૧૦૫૦)

અહાવરા ચરત્યા માવળા-ગિમ્મથેણ ડગ્ગહંસિ ડગ્ગહિયંસિ અભિક્કલ્લ (૨) ડગ્ગહણસી-
લપ્પ સિયા, કેવલી વૂયા-ગિમ્મથેણ ડગ્ગહંસિ, ડગ્ગહિયંસિ અભિક્કલ્લ (૨) અણોગ્ગહણસીલે
અદિપ્પણં ણિમ્હેજ્ઞા । ગિમ્મથે ડગ્ગહંસ ડગ્ગહિયંસિ અભિક્કલ્લ (૨) ડગ્ગહણસીલપ્પ સિય સિ
'ચરત્યા માવળા । (૧૦૫૧)

અહાવરા પંચમા માવળા:-અણુવીહમિતોગ્ગહજાતી સે ગિમ્મથે સાહમ્મિપ્પસુ, ણો અ-
ણુવીહમિગ્ગહજાતી, કેવલી વૂયા-અણુવીહમિગ્ગહજાતી સે ગિમ્મથે સાહમ્મિપ્પસુ અદિપ્પણં
ગમિમ્હેજ્ઞા । અણુવીહમિતોગ્ગહજાતી સે ગિમ્મથે સાહમ્મિપ્પસુ, ણો અણુવીહમિતોગ્ગહજાતી ।
પંચમા માવળા । (૧૦૫૨)

પુત્તાવતાવ મહવ્વપ્પ સમ્મં જાવ આનાપ્પ આરાહિતે આવિ ભવતિ । તથ્થં મંતે મહ-
વ્વયં । (૧૦૫૩)

અહાવરં ચરત્યં મહવ્વયં,-પચ્ચક્કામિ સન્નં મેઘુણં;-સે દિશ્વં વા માણસં વા તિત્તિક્ક-
જોણિયં વા, ણેવ સયં મેઘુણં ગચ્છે, તં પેવ અદિપ્પણાદાણવત્તન્નવા આણિયન્ના જાવ વો-
સિરામિ । (૧૦૫૪)

તત્તિમાઓ પંચ માવળાઓ ભવંતિ:- (૧૦૫૫)

તત્થિમા પદમા માવળા:-ણો ગિમ્મથે અભિક્કલ્લ (૨) દ્વિત્થીણં કહં કહદ્દપ્પ સિયા;
કેવલી વૂયા-ગિમ્મથે ણ અભિક્કલ્લ (૨) દ્વિત્થીણં કહં કહમાણે સંતિમેદા, સંતિ-
વેવલિપ્પણાઓ ધમ્માઓ અંસેજા । ણો ગિમ્મથે અભિક્કલ્લ (૨) દ્વિત્થીણં કહં કહદ્દ સિય
તિ પદમા માવળા । (૧૦૫૬)

૧ શાન્તિમેદાવ

ચોથી ભાવના એ કે નિર્ઐયે અવગ્રહ માગતાં વારવાર હદ બાંધનાર થવું. કેમકે
કેવળી કહે છે કે વારવાર હદ નહિ બાંધનાર પુરૂષ અદત્ત લેનાર થઈ જાય. માટે વારવાર
હદબાંધનાર થવું એ ચોથી ભાવના. (૧૦૫૧)

પાંચમી ભાવના એ કે વિચારીને પોતાના સાધર્મિક પામેથી પણ પરિમિત અવગ્રહ
માગવો. કેમકે કેવળી કહે છે કે તેમ ન કરનાર નિર્ઐય અદત્ત લેનાર થઈ જાય. માટે સા-
ધર્મિકપામેથી પણ વિચારીને પરિમિત અવગ્રહ માગવો, નહિ કે વગરવિચારે અપરિમિત. એ
પાંચમી ભાવના. (૧૦૫૨)

એ ભાવનાઓથી મહાવ્રત રૂઢી રીતે યાવત્ આગા પ્રમાણે આરાધિત થાય છે. એ ત્રીજું
મહાવ્રત. (૧૦૫૩)

ચોથું મહાવ્રત-" સર્વ મૈથુન તણુ છુ એટલે કે દેવ મનુષ્ય તથા તિર્યચસબધી
મૈથુન હુ યાવજીવ ત્રિવિધે ત્રિવિધે કરે નહિ." ઇત્યાદિ અદત્તાદાન મારૂંકે બોલવું. (૧૦૫૪)

તેની આ પાંચ ભાવનાઓ છે - (૧૦૫૫)

ત્યાં પેહેલી ભાવના એ કે નિર્ઐયે વારવાર સ્ત્રીની કથા કહ્યા કરવી નહિ. કેમકે કેવળી
કહે છે કે વારવાર સ્ત્રીકથા કરતા શાંતિનો ભગ થયાથી નિર્ઐય શાંતિથી તથા કેવળિભાષિ-
ત ધર્મથી બ્રદ્ધ થાય માટે નિર્ઐયે વારવાર સ્ત્રીકથાકારક ન થવું એ પેલી ભાવના. (૧૦૫૬)

અહાવરા દોષા માવળા:-જો ગિર્ગંથે દ્વિયોન મળોહરાઈ દ્વિદ્યાઈ આલોપ્તપ્ત ગિજ્ઞા-
હત્તપ્ત સિયા; કેવલી વૃથા-ગિર્ગંથે જ મળોહરાઈ દ્વિદ્યાઈ આલોપ્તમાણે ગિજ્ઞાપ્તમાણે સંતિ-
મંચા સતિવિમળા જાવ ધમ્માભાં મંચેજા । જો ગિર્ગંથે દ્વિયોન મળોહરાઈ દ્વિદ્યાઈ આલો-
પ્તપ્ત ગિજ્ઞાહત્તપ્ત સિય ત્તિ દોષા માવળા । (૧૦૫૭)

અહાવરા તથા માવળા:-જો ગિર્ગંથે દ્વિયોન પુચ્ચરયાઈ પુચ્ચકીલિયાઈ સુમરિત્તપ્ત સિ-
યા; કેવલી વૃથા-ગિર્ગંથે જ દ્વિયોન પુચ્ચરયાઈ પુચ્ચકીલિયાઈ સરમાણે સંતિમંચા જાવ મં-
ચેજા । જો ગિર્ગંથે પુચ્ચરયાઈ પુચ્ચકીલિયાઈ સરિત્તપ્ત સિય ત્તિ તથા માવળા । (૧૦૫૮)

અહાવરા ચડત્યા માવળા:-જાતિમત્તપાળમોચનમોઈ સે ગિર્ગંથે, જો પળીયરસમોચન-
મોઈ; કેવલી વૃથા-અતિમત્તપાળમોચનમોઈ સે ગિર્ગંથે, પળીયરસમોચનમોચનમોઈ ય ત્તિ
સંતિમંચા જાવ મંચેજા । જો તિમત્તપાળમોચનમોઈ સે ગિર્ગંથે, જો પળીયરસમોચનમોઈ
ત્તિ ચડત્યા માવળા । (૧૦૫૯)

અહાવરા પંચમા માવળા:-જો ગિર્ગંથે દ્વિયોપસુપંડગસંસત્તાઈ સયળાસળાઈ સેવિત્તપ્ત
સિયા; કેવલી વૃથા-ગિર્ગંથે જ દ્વિયોપસુપંડગસંસત્તાઈ સયળાસળાઈ સેવમાણે સંતિમંચા
જાવ મંચેજા । જો ગિર્ગંથે દ્વિયોપસુપંડગસંસત્તાઈ સયળાસળાઈ સેવિત્તપ્ત સિય ત્તિ પંચમા
માવળા । (૧૦૬૦)

પુત્તાવચાવ મહાવચ સમ્મં કાણ જાવ આરાહિતે યા વિમવતિ । ચડત્યં મંતે મ-
હાવચ । (૧૦૬૧)

ખીજી ભાવના એ કે નિર્ઘેયે શ્રીઓની મનોહર ઇન્દ્રિયો જ્ઞેવી ચિત્તવતી નહિ કેમકે
કેવળી કહે છે કે તેમ કરતા શાંતિભગ થવાથી ધર્મબ્રહ્મ થવાય. માટે નિર્ઘેયે શ્રીઓની મ-
નોહર ઇન્દ્રિયો જ્ઞેવી તદાશ્રવી નહિ. એ ખીજી ભાવના. (૧૦૫૭)

ત્રીજી ભાવના એ કે નિર્ઘેયે શ્રીઓ સાથે પૂર્વે રમેલી રમનદીગઓ યાદ ન કરવી. કેમકે કેવ-
ળી કહે છે કે તે યાદ કરતાં શાંતિભગ થવાથી ધર્મબ્રહ્મ થવાય. માટે નિર્ઘેયે શ્રીઓ સાથે
પૂર્વે રમેલી રમનગમતો સભારવી નહિ એ ત્રીજી ભાવના. (૧૦૫૮)

ચોથી ભાવના એ કે નિર્ઘેયે અધિકખાનપાન ન વાપરવું, તથા કરતા રસવાળું ખાનપાન
ન વાપરવું. કેમકે કેવળી કહે છે કે અધિક તથા કરતા રસવાળું ખાનપાન ભોગવતાં શાંતિ-
ભગ થવાથી ધર્મબ્રહ્મ થવાય. માટે અધિક આહાર કે કરતા રસવાળો આહાર નિર્ઘેયે ન
કરવો એ ચોથી ભાવના. (૧૦૫૯)

પાંચમી ભાવના એ કે નિર્ઘેયે શ્રી, પશુ, તથા નપુંસકથી ઘેરાયક શય્યા તથા આ-
સન ન સેવવાં. કેમકે કેવળી કહે છે તેવા શય્યા-આસન સેવતાં શાંતિભગ થવાથી નિર્ઘેય
ધર્મબ્રહ્મ થાય. માટે નિર્ઘેયે શ્રીપશુપંડકથી ઘેરાયક શય્યાઆસન ન સેવવાં. એ પાંચમી
ભાવના. (૧૦૬૦)

એ રીતે મહાવ્રત રૂઢી રીતે ક્યાએ કરી અપરિત નથા યાવત આરાધિત થાય છે. એ
ચાથુ મહાવ્રત (૧૦૬૧)

અહાપરં પચમ મંત્રે, મહાજ્વય-સઘ પરિગ્રહ પચ્ચન્દ્રામિ, સં અપ્પ વાં વહું વા અણ્
વા થૂલ વા ચિત્તમતં વ અચિત્તમત વા ખેવ, સુય પરિગ્રહ ાગ્ગહેજ્ઞા, જવળ્લેણ પરિગ્રહ
ગિળ્લહંજ્ઞા, અણ્ણપિ પરિગ્રહં ગિળ્લહં જ સમ્મુજ્ઞાણેજ્ઞા જાવ વોસિરામિ । (૧૦૬૨)

તસ્સમાઓ પંચ ભાવનાઓ ભવંતિ:- (૧૦૬૩)

તથિમા પદમા ભાવના-સોતત્તેગં જીવે મણુણામણુણાહં મહાહં સુણેહ, મણુણામ-
ણુણેહિ સહેહિં જો સજ્જેજ્ઞા, જો રજ્જેજ્ઞા, જો ગિજ્જેજ્ઞા, જો મુજ્જેજ્ઞા, જો અજ્જોવજ્જેજ્ઞા,
જો વિણિગ્ગાય માવજ્જેજ્ઞા, કેવલીં વૂયા-ગિગ્ગથે જ મણુણામણુણેહિં સઙ્ગેહિં સઙ્ગમાણે જ વ
વિણિગ્ગાય માવજ્જમાણે સંતિભેયા સતિવિભગાસતિ-કેવલિં ણ્ણત્તાઓ ધમ્માઓ મંસેજ્ઞા । ૧૦૬૪

જ સક્કા જ સોતં સદા, સોયવિસય માગતા;

રાગદોસાઠ જે તથ્ય, તં ભિક્ખૂ પરિવજ્જપ્પ. ૧ (૧૦૬૫)

સોયઓ જીવો મણુણામણુણાહં સહાહં સુણેતિ ૦ પદમા ભાવના । (૧૦૬૬)

અહાવરા દાંત્ત્વા ભાવના:-ચક્કુઓ જીવો મણુણામણુણાહં રૂયાહં પાસહ, મણુણા-
મણુણેહિં રૂવેહિં જો સજ્જેજ્ઞા જો રજ્જેજ્ઞા જાવ જો વિણિગ્ગાય માવજ્જેજ્ઞા; કેવલીં વૂયા-
મણુણામણુણેહિં રૂવેહિં સઙ્ગમાણે રજ્જમાણે જાવ વિણિગ્ગાય માવજ્જમાણે સંતિભેયા સંતિવિ-
ભગા જાવ મંસેજ્ઞા । (૧૦૬૭)

જ સક્કા રૂઠ મદદું, ચક્કુવિસય માગરં;

રાગદોસા ડ જે તથ્ય, તં ભિક્ખૂ પરિવજ્જપ્પ. ૧ (૧૦૬૮)

પાંચમું મહાવ્રત-“સર્વે પરિગ્રહ તણ્ણું છું; એટલેકે થે:કુ કે થણ્ણું, નાનુ કે મોહું, સ-
ચિત્ત કે આચરત, હું પોને કલક નહિ, ખીમને લેવગવુ નહિ, અને સેતાને અનુભવ કરે નહિ.
યાવત્ તેવા અભાવને વોસશનુ છું. (૧૦૬૨)

તેની આ પાંચ ભાવનાઓ છે. (૧૦૬૩)

ત્યા પેલી ભાવના એ કે કાનથી જીવે ભક્ષા ભૂંડ શબ્દ સાંભળતાં તેમાં આસક્તિ,
રક્ષા, ગૃહ, મોહિત, તક્ષીન કે વિવેકબ્રહ્મ ન થવું કેમકે કેવળી કહે છે કે તેમ ચતાં શાં-
નિભગ થવાથી શાંતિ તથા કેવળિભાષિત ધર્મથી બ્રહ્મ થવાય છે. (૧૦૬૪)

કાને શબ્દ પડતાં તો, અટકાવાય ના કદિ,

કિંતુ ત્યા ગગદેખોને, પરિહાર કરે યાત. ૧ (૧૦૬૫)

એમ કાનથી જીવે ભક્ષાભૂંડ શબ્દ સાંભળી ગગદેખ ન કરે, એ પેલી ભાવના (૧૦૬૬)
ખીજ ભાવના એ કે ચક્કુથી જીવે ભક્ષાભૂંડ રૂપ દેખના તેમાં આમત્ત કે યાવત્
વિવેકબ્રહ્મ ન થવું કેમકે કેવળી કહે છે કે તેમ ચતાં શાંતિભગ થવાથી યાવત્ ધર્મબ્રહ્મ
થવાય છે. (૧૦૬૭)

આખે રૂપ પડતાં તો, અટકાવાય ના કદિ

કિંતુ ત્યા ગગદેખોને, પરિહાર કરે યાતિ ૧ (૧૦૬૮)

ચક્ષુઃ જીવો મણુણામણુણાદં રૂઢાદં પાસતિ ૦ દોષ્વા ભાવના । (૧૦૬૯)

અહાવરા તત્ત્વા ભાવના:-વાણતો જીવો મણુણામણુણાદં ગંધાદં અગ્વાયદ્; મણુણા-મણુણેહિં ગંધેહિં ણો સજ્જેજ્જા, ણો રજ્જેજ્જા, જાવ ણો વિણિગ્વાય માવજ્જેજ્જા; કેવલી વૂયા-મણુણામણુણેહિં ગંધેહિં સજ્જમાણે રજ્જમાણે જાવ વિણિગ્વાય માવજ્જમાણે સંતિમેદા સંતિવિ-મંગા જાવ મંસેજ્જા । (૧૦૭૦)

ણો સક્કા ગંધ મગ્વાદં, ણાસાવિસય માગયં;

રાગદોસો વ જે તત્થ, તં મિલ્લ પવિવજ્જપ્. ૧ (૧૦૭૧)

ઘાણઓ જીવો મણુણામણુણાદં ગંધાદ્ અગ્વાયતિ ૦ તત્ત્વા ભાવના । (૧૦૭૨)

અહાવરા ચચ્ચા ભાવના:-જિહ્વાઓ જીવો મણુણામણુણાદં રસાદં અસ્સાદેતિ, મણુ-ણામણુણેહિં રસેહિં ણો રજ્જેજ્જા, જાવ ણો વિણિગ્વાય માવજ્જેજ્જા; કેવલી વૂયા-ગિમ્મંથેણં મણુણામણુણેહિં રસેહિં સજ્જમાણે જાવ વિણિગ્વાય માવજ્જમાણે સંતિમેદા જાવ મંસેજ્જા । (૧૦૭૩)

ણો સક્કં રસ મળાસાતું, જીહ્વાવિસયં માગયં;

રાગદોસા વ જે તત્થ, તે મિલ્લ પવિવજ્જપ્. ૧ (૧૦૭૪)

જીહ્વાઓ જીવો મણુણામણુણાદં રસાદ્ અસ્સાદેતિ. ચચ્ચા ભાવના । (૧૦૭૫)

અહાવરા પંચમા ભાવના:-મણુણામણુણાદં ફાસાદં પદિસંવેદેતિ, મણુણામણુણેહિં ફાસેહિં ણો સજ્જેજ્જા, ણો રજ્જેજ્જા, ણો ગિજ્જેજ્જા, ણો મુજ્જેજ્જા, ણો અજ્જોવજ્જેજ્જા, ણો વિણિગ્વાય માવજ્જેજ્જા; કેવલી વૂયા-ગિમ્મંથે ણં મણુણામણુણેહિં ફાસેહિં સજ્જમાણે જાવ વિણિગ્વાય માવજ્જમાણે સંતિમેદા સંતિવિમંગા, સંતિકેવલ્લિપણ્ણત્તાઓ ધમ્માઓ મં-સેજ્જા । (૧૦૭૬)

એમ ચક્ષુથી જીવે ભક્ષા ભૂડાં રૂપ દેખી રાગદોષ ન કરવો. એ ખીજી ભાવના. (૧૦૬૯)

ત્રીજાભાવના એ કે નાકથી જીવે ભક્ષાભૂડાં ગંધ સૂંઘતાં તેમાં આસક્ત કે યાવત વિ-વેકબ્રહ્મ ન થવું. કેમકે કેવળી કહે છે કે તેમ થતાં શાંતિભંગ થવાથી યાવત ધર્મબ્રહ્મ થવા-ય છે. (૧૦૭૦)

નાકે ગંધ પડતાં તો, અટકાવાય ના કદિ;

કિંતુ ત્યાં રાગદોષોને, પરિહાર કરે યતિ. ૧ (૧૦૭૧)

એમ નાકથી જીવે ભક્ષાભૂડાં ગંધ સૂંઘી રાગદોષ ન કરવો એ ત્રીજી ભાવના. (૧૦૭૨)

ચોથી ભાવના એકે જીભથી જીવે ભક્ષાભૂડાં રસ ચાખતાં તેમાં આસક્ત કે વિ-વેકબ્રહ્મ ન થવું. કેમકે કેવળી કહે છે કે તેમ થતાં શાંતિભંગ થવાથી ધર્મબ્રહ્મ થવાય છે. (૧૦૭૩)

જીભે રસ ચડતાં તો, અટકાવાય ના કદિ;

કિંતુ ત્યાં રાગદોષોને, પરિહાર કરે યતિ ૧ (૧૦૭૪)

એમ જીભથી જીવે ભક્ષાભૂડાં રસ ચાખી રાગદોષ ન કરવો. એ ચોથી ભાવના. (૧૦૭૫)

પાંચમી ભાવના એ કે ભક્ષા ભૂડાં સ્પર્શ અનુભવતાં તેમાં આસક્ત કે વિવેકબ્રહ્મ ન થવું કેમકે કેવળી કહે છે કે તેમ થતાં શાંતિભંગ થવાથી ધર્મબ્રહ્મ થવાય છે. (૧૦૭૬)

જો સક્ષા ફાસ જ નેદેતું, ફાસં વિચય માગયં

રાગદોસાઝ જે તત્થ, તે મિલ્લુ પરિવજ્જણ. ૧ (૧૦૭૭)

ફાસઓ જીવો મળુણામળુણાઈ ફાસાઈ પહિસવેદેતિ. પચ્ચમા આવગા । (૧૦૭૮)

જ્ઞાવાયાવ મહવ્વતે સમ્મં કાણુ ફાસિણ પાલિણ તીરિણ કિટ્ઠિણ અહિટ્ઠિતે આણાણ
આરાહિયે યાવિ ભવતિ । પંચમં ભત્તે મહવ્વયં । (૧૦૭૯)

જ્ઞેસિં મહવ્વતેસિં પળવીસાઈં ચ આવગાઈં સંપળે અળગારે અહાસુયં અહાકપ્પં અ-
હામગ્ગં સમ્મં કાણુ ફાસિત્તા પાલિત્તા તીરિત્તા કિટ્ઠિત્તા આણાણ આરાહિયાવિ ભવતિ । (૧૦૮૦)

(ભાવના સમાપ્ત)

અપરોઢિયે સ્પર્શ આવે, અટકાવાય ના કરિ,

કિંતુ ત્યા રાગદોષોને, પરિહાર કરે યતિ (૧૦૭૭)

એમ સ્પર્શથી જીવે ભક્ષાજીવ સ્પર્શ અનુભવી રાગદોષ ન કરવો એ પાંચમી ભાવ-
ના. (૧૦૭૮)

એ રીતે મહાવ્રત રૂડી રીતે કાયાથી સ્પર્શિત, પાણિત, પારપહોઆડેલ, કીર્તિત, અવ-
સ્થિત, અને આરાધી આરાધિત પણ ધામ. એ પાંચમું મહાવ્રત. (૧૦૭૯)

એ મહાવ્રતોની પચીસ ભાવનાવડે સપત્ર અણુગાર સૂત્ર, કલ્પ, તથા માર્ગને યથાર્થ
પણે રૂડી રીતે કાયાથી સ્પર્શી, પાણી, પારપહોઆડી, કીર્તિત કરી આરાધનો આરાધક પણ
થાય છે. (૧૦૮૦)

વિમુક્તિ નામક પંચવિંશ મધ્યયનમ્.

(અનિત્યત્વાધિકારઃ)	અણિચ્ચ માવામ્ ^૧ મુવેંઙિ જંતુણાં, પલોયપ્ ^૨ મુચ્ચ ^૩ મિદં અણુત્તરે; વિકલિરે ^૪ વિદ્ધુ ^૫ અગામ વંધણં અમીરહ આરંમપરિગાહં ચપ્ ૧ (૧૦૮૧)
(પર્વતાધિકારઃ)	તહાગયં મિક્કુ મળંત ^૧ સંજયં અણેલિસં વિદ્ધુ ^૨ ચરંત ૩.મળં તુદંતિ વાયાહિં અમિહવં ^૩ ણરા સરેહિ સંગામગયં વ કુંજાં ૨ (૧૦૮૨) તહપ્પગારેહિં જણેહિં હીલિપ્, સમઙ્કાસા ફલસા વડીરિયા તિત્તિક્કપ્પ ણાણિ અદુદ્ધવેત્તસા, ગિરિચ્ચ વાતેણ ણ મંપવેવપ્. ૩ (૧૦૮૩)

૧ પ્રલોકયેત ૨ શ્રુત્વા ૩ પ્રવચનં ૪ વ્યુત્પન્નજેન્ ૫ વિજ્ઞઃ ૬ અનંતેષુ પૃથ્ઠદ્વિયાદિષુ-
સંયતં ૭ વિજ્ઞં ૮ અભિદ્રવંતિ લેપ્ટુપ્રહારાદિભિઃ

મધ્યયન પચીશમું.

વિમુક્તિ.

(ઉપભાષિતિ છંદઃ)

અનિત્યતા	અનિત્ય આવાસ ^૧ દુરેજા બંતુઓ મિદ્ધાં એ સાંભળીને વિચારે; અગામનું અંધન છેડી વિજે, પરિગ્રહારબ (સદા) નિચારે. ૧ (૧૦૮૧)
પર્વતાધિકાર	અગ અને અવદયાશુ મિદ્ધાઓ કુદ્ધુ ને વિજ દુરે તપાચીઃ નેને નરો વાળી તથા પ્રહારે સંગ્રામના દાર્પીપરે બ આરે. ૨ (૧૦૮૨) નેવા જનો જો અપપ્રાપ્તિ ઓલે, કેસર ગ્રામદિદ્ધી કબોલે ગાની અદુશાશયથી અદે ને, કેસર નાદિ પવન જેમ વાને ૩ (૧૦૮૩)

(રૂપદટ્ટાંતાધિકારઃ)

ઢવેહમાણે કુસલોદિ^૧ સંવસે,
અઢંત^૨-દુક્ષા તસ ગાવરા દુહી
અલ્હસપ્ સન્વસદે મહામુળી
તહાહિ સે સુસ્તમણે સમાહિપ્^૩ ૪ (૧૦૮૩)

વિદૂ^૪ જતે^૫ ધમ્મપયં અણુત્તર
વિળીયત્તપ્પહસ્સ મુળિસ્સ જ્ઞાયમો
સમાહિયસ્સ ગિસિહા વ તેયસા
તવો ય પળ્લા ય જસો ય વદ્ધતિ. ૫. (૧૦૮૫)

દિસોદિસિં જંતજિણે જ તાહ્ણા
મહન્વયા લેમપદા પવેદિતા
મહાગુરુ ણિસ્સયરા^૬ ઢકીરિતા
તસં વ તેઝ તિદિસં પગાસયા ૬ (૧૦૮૬)

સિતેદિ મિક્ષુ અસિતો પરિવ્વપ,
અસજ્જ મિલ્લોસુ ચણ્ણ પૂર્ણ

૧ ગીતાર્થેઃ સહ ૨ અકાંતદુઃખા અનભિપ્રેતદુઃખાઃ ૩ સમાધ્યાતઃ ૪ વિદ્વાન્ ૫ નતઃ
૬ નિઃસ્વકરાઃ-કર્માપનયનકરાઃ

૩ધ્યાધિકાર

મધ્યસ્થભાવે રહિ વિગ્રસાયે
હલ્લે ન દુ ખી તસ ધાવસ જે,
દુ ખોધી ખીતા ગણિ, તે મહામુનિ
ક્ષમાનીધિ ઉત્તમ સાધુ ભાખ્યો. ૪ (૧૦૮૪)

ત્રિહાન ને ધર્મપદાનુચારી
તૃપ્ત્યા તજી નિર્મળ ધ્યાનધારી
સમાધિવાળા મુનિના તપાદિ^૧
અર્શિલિખા જેમ વધે પ્રકાશી. ૫ (૧૦૮૫)

ત્રાતા અનતા જિનદેવ ભાળે
મહાત્રતો ક્ષેમ કરે અધાને,
મહાગુરુ કર્મે રૂર પ્રકાશે,
યથા બધે^૨ તેજથી આધ્ય^૩ નાશે. ૬ (૧૦૮૬)

બદ્ધો^૪ વિષે મિશ્રુ અબ્ધ આલે
સ્ત્રીમાં અસંગી રહિ માન વાલે;

૧ તપ, પ્રજ્ઞા, અને યશ. ૨ બધી દિશાઓમાં. ૩ અધાત ૪ ધરવાસમાં બધાજ

અણિત્તિઓ લોગ મિળં તહા પરં •
 ણ મજ્જતી કામગુણેહિં પંટિણ ૭ (૧૦૮૭)

તિહા વિમુક્કસ્સ પરિણ્ણચારિણો
 ધિર્તામત્તો દુક્કલ્લમસ્સ ભિક્ખુણો
 વિમુજ્જહ જં સિ મલં પુરેકલં
 સમીરિયં રુપ્પમલં વ જોદ્ધણા^૧ ૮ (૧૦૮૮)

(સુજગત્વાધિકાર) સે હુ પ્પારિણાસમયંમિ વદ્ધ
 ણિરાસસે સ્વચરયમેહુણે ચરે;
 સુજગમે જુણતતયં જહા જહે
 વિમુચ્છતી સે દુદ્ધસેજ્જ માદ્ધણે. ૯ (૧૦૮૯)

(સમુદ્ધાધિકાર) જ માહુ ઓહં સલિલ અપારગં^૨
 મહાસમુદ્ધં વ મુયાહિ દુત્તરં
 અહેવળં પરિજાણાહ પંડિત્ત
 સે હુ મુણી અંતકલે ત્તિ બુચ્છહ. ૧૦ (૧૦૯૦)

૧ જ્યોતિષા-અમ્મિના. ૨ અપારસલિલં

નિશ્ચા નિવારી ઇહિ અન્ય કોકની,
 ન સ્વીકરે^૧ કામગુણો (ન)જાની. ૭ (૧૦૮૭)

ધરી પરિણા^૨ત્રિવિધે વિમુક્ત
 દુઃખો સહેલે યતિ ધૈર્યયુક્ત
 તેના ટળે કર્મભજો કરેલ
 અમિથી રૂપાતાણું જમ મેલ. ૮ (૧૦૮૮)

જુનગાધિ. તે તો પરિણાકમમાંજ આવે
 આશંસ^૩ ને મૈથુન દર યાલે;
 જુનંગ મેલે જિમ છૂણું કાંચલી
 તથા મુનિ દર કરે દુઃખાવળી ૯ (૧૦૮૯)

સમુદ્ધાધિકાર અપારપાનીયપ્રવાહયોગે^૪
 દસ્તાર મહાસાગર^૫ જમ લાગે
 તેવોજ સંસાર વિચારી એહ
 ખરે મુનિ અત કરેજ તેહ. ૧૦ (૧૦૮૯૦)

જહાહિ વદ્દં હ્રદ માણવોહં,
જહાય તેસિં તુ વિમોક્ષ આહિઓ,
અહાતહાવંધવિમોક્ષ જે વિઝ
સે હુ મુળો અતકઠે સિ લુચ્છહ. ૧૧ (૧૦૯૧)

હ્રમંમિ લોણ પરતે ય દોસુવિ
ળ વિઝ્ઝહ વંધણં જસ કિંચિવિ
સે હુ રારલંચણે અપ્પતિદે
કલંકલો માવપહં^૧ વિમુચ્છહ. ૧૨
ત્તિ બેમિ। (૧૦૯૨)

इत्याचारसूत्रं नाम प्रथमांगं समाप्तं.

(ग्रंथाग्रं. २५००)

૧ સસારપર્યટનાત્.

યથા ઇહા માનવ બદ્ધ થાય,
યથા વળી બધ થકી મુકાય,
ખરે ખરો બધ વિમોક્ષ એહ,
જે એલખે અત કરેજ તેહ. ૧૧ (૧૦૯૧)

આ લોકમાને પરલોક માંહે
જેને નહિ બધન હોય કામ
નિરાશ ને અપ્રતિબદ્ધ જેહ
સસાર માર્ગે ભટકે ન તેહ ૧૨ (૧૦૯૨)

मूल पाठस्य शुद्धिपत्रम्.

(प्रथम श्रुतस्कंधः)

कलम	पंक्ति	अशुद्धं	शुद्धं	कलम	पंक्ति	अशुद्धं	शुद्धं
२	१	सपूणा	सण्णा	३२३	२	निरालवण०	निर.लवण०
	४	दिशाओ	दिसाओ	३४०	२	पडिसंवेदंति	पडिसंवेदंति
४	१	चं	च	३४८	१	त परक०	त परक०
९	१	वेमि	वेमि ^१	"	"	च याहि	चयाहि
११	१	"	"	"	"	अज्जोचनत्ता	अज्जोचनत्ता
१५	२	अप्पेग	अप्पेगे	३५०	१	वसु	वसु
	६	गवि	गीच		२	अणुचसु	अणुचसु
२६	१	सत्योह	सत्योहि	२५४	२	परिवण	परिवण
३५	४	उद्धायंति	उद्धायति	३५५	१	ए एते	एते
४४	४	विपरिणाम	विपरिणाम	३८३	१	नगरेसुवा	नगरेसुवा
५४	२	सपणु०	समणु०	४०५	१	दुडेमी	दुडेमी
५६	२	-रुवे	-रुवे	४०६	६	अभिहिड	अभिहिड
५७	२	मो यणाप्	मोयणाप्	४१८	२	दुहओ	दुहओ
५९	३	उद्धायति	उद्धायति	४२१	२	वत्याह	वत्याह
६२	१	अेत्यपि	अेत्यपि	४२३	२	मे	मे
७२	२	समुप्प०	समुप्प०		४	आणुमियं	आणुगामियं
८०	१	ममाया भा०	मनायमाणाणं	४२५	२	एगत्ताड	एगसादे
१०९	१	तुम चव	तुमचव	४२८	१	परिन्त्र	परिसं
१२२	४	ति	"	४२९	२	वत्थ	वत्थ
१२६	१	वा विणय०	विणय०	४३१	८	इत्तिरियं	इत्तरियं
१२९	१	लद्धुं	लद्धुं	४३२	३	इचेतं ।	। इचेतं
१३१	२	पिट्ठात	पिट्ठति	४३६	१	एणुपुब्बेण	अणुपुब्बेणं
१३३	१	इह	इह	४३७	३	इचेय ।	। इचेय
१३७	१	वडु०	वडु०	४७१	२	णायपुत्ते	णायपुत्ते
१४९	१	ओघत्तरे	ओघत्तरे	४७७	१	अतिवातियं	अतिवातियं
१५८	१	लिप्पती	लिप्पती	४७८	१	अदक्ख;	अदक्ख;
१६८	४	वेरोवरण	वेरोवरण	४८३	१	मइमया	मइमया
१९७	१	खुडिण्हि	खुडिण्हि	४८४	१	मइयाओ	मइयाओ
२७८	२	विप्पणोवल्लप	विप्पणाल्लप	४९३	२	अभिभूय	अभिभूय
२९१	३	मुण्णणा	मुण्णणा	४९६	२	तंसि	तंसि
३१२	३	आरओवरया	आरओवरया	५१७	२	घासे०	घासे०
३२२	१	निरुवट्ठाणे	निरुवट्ठाणे	५२२	२	रीयत्तिसेत्ति	रीयत्ति

(द्वितीय श्रुतस्कंधः)

क्रम	पंक्ति	लशुद्धं	शुद्धं	क्रम	पंक्ति	अशुद्धं	शुद्धं
५२३	३	मैस्त	मैस्त	५०४	३	आदात्रिय	अत्रात्रिय (०)
५२३	५	कफानुय	कफानुय	५०५	५	पुत्रेवदिहा	पुत्रेवदिहा
५२६	१	मे ज	मे ज	५०५	२	पयस्त्रिय	पयस्त्रिय
	२	अत्रिय	अत्रिय	५०६	१	मे शिक्व	मे शिक्व वा
५३७	१	पानुय	पानुय	५०६	१	पयस्त्रिय	पयस्त्रिय
५३३	३	युममहनु	युममहनु	५०६	१	मे शिक्व	मे शिक्व
५४०	३	रायस्त्रिय	रायस्त्रिय	५०६	१	विशाल	विशाल
५५१	२	पुत्र	पुत्र	५०७	१	नय वा	नय वा
	३	अगमणे	अगमणे	५०७	३	कन्य	कन्य
	८	कर्मधारिजा	कर्मधारिजा	५०७	१	पुत्रवय	पुत्रवय
५५४	७	रायस्त्रिय	रायस्त्रिय	५०८	२	द्वानिप	द्वानिप
५६३	१	माहनु	माहनु	५०८	१	पुत्र	पुत्र
५६६	१	पुत्र	पुत्र	५०८	८	मे	मे
५६७	५	विचनताप	विचनताप		१०	पानाह	पानाह
	११	पुत्र	पुत्र			पुत्र	पुत्र
५७१	३	पिप्पिलिय	पिप्पिलिय	५०९	३	पाने द्रव	पाने द्रव
५७४	३	अवाहने	अवाहने	५०९	३	द्विदिक्ते	द्विदिक्ते
६०२	१	पिप्पिलिवा	पिप्पिलि वा	५०९	४	पानाह	पानाह
६०८	२	पिप्पिलिवा	पिप्पिलिवा	५०९	५	न पिप्पिलि	न पिप्पिलि
६११	२	पिप्पिलि	पिप्पिलि	५०९	३	पानाह	पानाह
६३१	७	आलापुजा	आलापुजा			पुत्र	पुत्र
६३७	७	पदिगाहज	पदिगाहज	५१०	१	अवाहने	अवाहने
६३९	२	अवाहने	अवाहने	५१०	२	पदिगाहज	पदिगाहज
६४१	२	पानाह	पानाह	५१०	३	पाने	पाने
६४१	२	पुत्राह	पुत्राह	५१०	५	पाने वा	पाने वा
६५१	३	अपुरिमतर	अपुरिमतर			अमिकय	अमिकय
६५५	१	से आहव	से आहव	५१०	१	पिप्पिलि	पिप्पिलि
६५७	२	पिप्पिलि	पिप्पिलि	५१०	२	पदिगाहज	पदिगाहज
६५७	७			५१०	३	पुत्र	पुत्र
६५८	३	पिप्पिलि	पिप्पिलि	५१०	३	पदिगाहज	पदिगाहज
६५९	३			५१०	३	पदिगाहज	पदिगाहज
६६२	१	पाने	पाने	५१०	३	पदिगाहज	पदिगाहज
६६४	५	पाने	पाने	५१०	३	पदिगाहज	पदिगाहज
६७४	२	पाने	पाने	५१०	३	पदिगाहज	पदिगाहज
६८१	७	विशाले वा	विशाले वा	५१०	३	पदिगाहज	पदिगाहज
६८३	२	पाने वा	पाने वा	५१०	३	पदिगाहज	पदिगाहज
६८६	२			५१०	३	पदिगाहज	पदिगाहज
६८७	२	कर्मकारी	कर्मकारी	५१०	३	पदिगाहज	पदिगाहज
६९३	२	पदिगाहज	पदिगाहज	५१०	३	पदिगाहज	पदिगाहज
७०२	२	पुत्रवय	पुत्रवय	५१०	३	पदिगाहज	पदिगाहज

९२०	३५	वेतिस्सामि	चेतिस्सामि	१००३	१	तस्ससं	तस्ससं
९२१	३५			१००६	६	वसि	वासे
९२३	२	सेयामणं	सेयमिणं	१०१४	९	खात्तय	खात्तिय
९२०	२	अण्णयरसि	अण्णयरसि	१०१५	६	णाणमणि	णाणामणि
९३१	२	थंढिलसि	थंढिलसि	१०१७	१३	पसाहिण्णं	पसाहिण्णं
९३३	४	अतातो	अंतातो	१०१९	७	ठकेत्ता	ठवेत्ता
९३४	१	थंढिलसि	थांढिलसि	१०२०	३	मणसाणं	माणसाणं
९३६	४	थंढिल	थंढिल		१	मित्तण ह	मित्तणाह
९४५	१	वोसिरेज्जा	वोसिरेज्जा	१०२३	२	पाढविस०	पढिविस०
९४५	१	डागवच्चसि	डागवच्चंसि	१०२४	३	सम्म	सम्म
९४६	३	वएसुवा	वेएसु वा		१	भट्ट	भट्ट
९४७	५	सजयामेव	संजयामेव	१०३८	१	णिक्खवणा	णिक्खेवणा
९५०	४	अमिसंवा०	अमिसंवा०	१०४३	२	महव्वय	महव्वयं
९६४	२	अण्णयराहं	अण्णयराहं	१०५७	३	भय	भयं
९७२	४	मक्खेज्जा	मक्खेज्जा वा	१०६०	२	धम्माभा	धम्माओ
	६	विचडेण	वियडेण	१०६७	१	सेवमाण	सेवमाणे
	९	पादाह	पादाह	१०७४	१	मणुण्णा०	मणुण्णा०
९७३	५	णीहरेज्ज	णीहरेज्ज	१०८०	१	जीहाविसय	जीहाविसय
९७३	७	सीआदग०	सीआदग०	१०८८	३	इचेत्ति	इचेत्तेत्ति
९७५	३	आलिपेज्ज	आलिपेज्ज वा	१०९०	३	विसुज्झह	विसुज्झह
९९३	२	संवाहेज्ज	संवाहेज्ज	१०९१	४	परिजाणाह	परिजाणाहि
९९७	२	पक्ख	पक्खे			अंतकडे	अंतकडे
	२	गंधवास	गंधवासं				

न्यास शुद्धिपत्रम्

(फुटनीट)

(प्र० शु०)

(द्वि० शु०)

क्र०	न्यास	अशुद्धं	शुद्धं	क्र०	न्यास	अशुद्धं	शुद्धं
१०	२	नान्यत्	नान्यत्	१०६	३	रञ्जितकं	रञ्जितकं
२३	१	स्नेहः	स्निहः	१२६	३	कणुक	कणुकं
२४	२	शान्तिमरणं	शान्तिर्मरणं	८	कण्डल्याद्	कण्डल्यादि	
२९	५	रुक्मं	रुक्मं	१२८	७	—वक्रम्पति	—वनम्पति
३०	६	अणस्प	अणस्प	८	जपा	जपा	
		तस्प	तस्प	१४	स्तयकं	स्तयकं	
४७	४	लब्धान्	लब्धान्	१३६	६	रक्ष	रक्षः
	५	बहिश्चित्	बहिश्चित्	१४८	८	द्वावपि	द्वावपि
५७	१	पारंपर्येणं	पारंपर्येण	१९८	२	शातोदक	शातोदक०
	८	पराक्रमेया.	पराक्रमेयाः	२५१	२	अक्रांत०	अक्रांत
५९	२	मनोदृशं	मनोदृशं				
६०	२	लंपती०	लंपती०				
६३	११	निवाहक.	निर्वाहका०				
६४	१	तीर्थकृद्०	तीर्थकृद्०				
	५	श्रामण्यने	श्रामण्यन				
	७	बलादि	बलादि				
६६	५	आख्यातां	आख्यातं				
७१	२	पोढ्योद्देश०	सप्तोद्देश०	२१७		विशतिरि म० / विशतितम०	
७६	४	टौकयित्वा	टौकयित्वा				
७७	२	पारग्रह०	पारग्रह				
	३	सयमस्य	सयमस्य				
७९	३	उत्त.क्रिया	उत्त.क्रिया				
८०	६	जह्यात्	जह्यात्	२५०			
८२	५	भेदभिन्न	भेदभिन्नं				
८३	२	ही०	ही०				
९४	२	नकुलाय.	नकुलादयः				
९८	१	शक्नोति	शक्नोति				

शीर्षोच्छेद्य शुद्धिः
(हेदिग)

विशतिरि म० / विशतितम०

उपवृद्धिः
(वधारा)

“चतुर्थी चूला”
(इदं पत्रं आदौ वाच्यं)

ભાષાંતરનું શુદ્ધિ પત્ર.

(ખાસ જરૂરી.)

પૃષ્ઠ	ક્રમ	અશુદ્ધ	શુદ્ધ
૧	નોટ	છપ્પારમા ગણધર	છપ્પારમાના પાચમા ગણધર
૧૧	૪૩	પ્રમદિકના અર્થે	કીર્ત્યાદિકના અર્થે
૭૧	૦	સોલ ઉદ્દેશનુ-	સાત ઉદ્દેશનુ-
૧૯૭	૮૫૭	પિડેપણા	વચ્ચેપણા
૨૩૦	૯૯૫	સાડા આઠ દિન વીતે	સાડા સાત દિન વીતે
૨૩૩	૧૦૦૮	એક ફોડ આઠે સદસ	એક ફોડ તે આઠ લખ
	૧૦૧૦	એ સી હાનર મહોરની	એ સી લાખ મહોરની

સામાન્ય સૂચના.

૧ ન્યાં ન્યા “ વગેરે ” શબ્દ આવે ત્યાં “ વગેરે ” સમજવું.

૨ ન્યા ન્યા “ પોછ ” આવે ત્યાં “ પુછને ” સમજવું

પરચુરણ-પરિશોધન.

શ્રુતસ્કંધ પહેલો.

ક્રમ.	પકિત	અશુદ્ધ	શુદ્ધ	ક્રમ	પકિત	અશુદ્ધ	શુદ્ધ
૪૪	૬	બદતનો	બદતનુ	૩૭૮	૩	સમય	સમય
૪૫	૧	આરભ	આરભ	૩૮૨	૨	ઉપદેશને અને	ઉપદેશને
૪૬	૧	આડળ	આડળ	૩૯૫	૨	તમરે	તમારે
	૨	ઓપપાતિક	ઓપપાતિક	૮૦૭	૨-૪	આયુધ્યમાન	આયુધ્યમાન
૮૫	૩	કામલાપાણ	કામલાપાણ		૫	થયોછુ	થયોછુ
૧૨૮	૧	પરિચિત	પરિચિત	૬૦૯	૫	મોન	મોન
૧૬૭	૧	લોકો	લોકોનો	૪૧૬	૧	સકટો	સકટો
૨૬૪	હેડિંગ	કરનાદ	કરનાર	૪૨૮	૪	પડતા	પડતા
	નોટ	આવ	આવતી	૪૩૧	૮	રૂડી રતે	રૂડી રીતે
૨૬૭	૨	તેણે તેણે	તેણે	૪૮૨	૨	સક્રીયતા	સક્રીયતા
૨૯૯	૨	પરિમલ	પરિમલ	૫૦૪	૧	જગણ	જગલ
૩૬૬	૧	અસમ્પદ	અસમ્પદ	૫૦૫	૧	લોકો	લોકો
૩૬૪	૨	અપ્રિય	અપ્રિય		૧	બાળાની	બાળાની
૩૬૮	૧	ધમમા	ધમમા		૨	પોંકારે	પોંકારે
	૩	સમાળ	સમાળ				

શ્રુતસ્કંધ બીજો.

કલમ.	પકિત	અશુદ્ધ	શુદ્ધ.	કલમ.	પકિત	અશુદ્ધ.	શુદ્ધ.
૫૫૪	૪	આથે	સાથે	૮૪૫	૨	સીંગગડાના	સીંગગડાના
૫૫૯	૨	જીણા	ઝીણા	૮૭૦	૨	માલક	માલેક
૫૬૭	હેડિંગ.	નહિ લેવા	નહિ લેવો	૮૯૨	૧	સેળડી	સેલડી
૫૯૪	૧	ચોખ	ચોખા	૯૦૫	નોટ.	પ્રતિમા	પ્રતિમા
૬૭૩	૭	આયુખ્યન	આયુખ્યન	૯૦૮	૨	નો ત્યાં	તો ત્યાં
	"	નામની	નામની		૩	સામમી	સાતમી
૬૮૧	૨	નીકલતાં	નીકલતાં કે	૯૧૨	૪	પે થતાં	પેદા થતા
	"	પેસતા કે	પેસતા	૯૪૩	૧	તીર્થ સ્થાનામાં	તીર્થ સ્થાનોમાં
૬૮૭	૧	જે મકાન	જે મકાનમાં	૯૫૯	૨	સામળા	સામળવા
૭૨૮	૨	નામના	નામના	૧૦૦૧	૧	વિશેષ ગાન	વિશેષ ગાન
૭૪૬	૪	ચાળતા	ચાલતા	૧૦૧૬	૧	ભળી	ભલી
૭૫૩	૩	કિલ્લાઓ	કિલ્લાઓ		૨	જૂળતી	જૂળતી
૭૬૪	૩	ચાલતો	ચાલતો		૬	મૂળના	મૂલ્યના
૭૭૪	૧	ફેલાવનારી	ફેલાવનારી	૧૦૧૭	૯	શકુ	શક
૭૭૮	૨	હે ધાર્મિકા	હે ધાર્મિકા	૧૦૧૮	૨	વાજ્ર	વાજ્ર
૭૯૯	૩	યથાર્થપણુ	યથાર્થપણુ	૧૦૩૫	૨	વાપરનાર	વાપરનાર
૮૦૮	૫	મત્સ્ય તથા	તથા	૧૦૩૬	૨	અને અને	અને
૮૧૬	૮	જવાબ	જવાબ	૧૦૪૦	૩	બોળવું	બોલવું

સ્પષ્ટીકરણ.

. કલમ

(શ્રુતસ્કંધ પહેલો)

૨૦ અપલાપ ન કરવો=અસ્તિત્વ વિપેક્ષક ન લાવવી મિ જંઝાળી Do not deny એવા શબ્દો વાપરે છે.

૨૧ તદતર્થન=તેના અર્થ રહેલા.

૨૩ ન્યા ન્યા "બીજા વતી" શબ્દ આવેલા "બીજા પાસે" એમ સમજાવેલું.

૨૫ સપાતિમ જીવો=હિંમના નાનાં જીવો.

૪૦ વિપયો એવા છે-અર્થો મૂળપાદ એવો છે કે "દસ લોગે વિવાદિષ્ટ-એનો મિ જંઝાળી એમ અર્થ લખે છે કે "That is called the world" પરંતુ એનો ભાવાર્થ એ છે કે લોકને વિષે વિપયો એવા છે.

૪૪ કુટનોટમાં-સ્વાપ તથા પ્રભોધ=કરગાદિ નવું અને પ્રકૃષ્ટિત થયું. વધુ દાખલા તરીકે રીસામણીના છોડને હાથ લગાડતાં તે તુરત જ સંકેત પામી કરમાઈ જતી દેખાય છે,

૫૨ વસાઓ માટે=શરીરની અદરની રંગો કે જે રૂપીજાના મનજૂત તાંતણા તરીકે વપરાય છે તેમના માટે

૭૩ લાખા ચર્ધ ખેડે છે=તેનો ત્યાગ કરે છે એનો ભાવાર્થ ૭૧ મી કલમની છેલી લીટી પ્રમાણે સમજાવેલો.

૧૨૫ ક્ષય વિક્ષય ન કરવો=લેવડ દેવડ ન કરવી.

૧૨૬ નિરીહ રહી=દુઃખ રહિત પણે રહી (Without love and hate

૧૨૭ પાદ પુચ્છન=રજો હરણ (Brooms) વસતિ=રહેવાની જગ્યા-અવગ્રહ The ground or space which the house-holder allows the mendicant

૧૩૧ આ જગુ=આ પામર પ્રાણી.

૨૧૧ નમાવે છે=તાબે કરે છે (conquers)

૨૧૪ ક્ષપક શ્રેણિ=જે શ્રેણિ (પરિણામ ધારી) મા ચડનાં કર્મોનો સદતર નાશ થતો રહી અતે તરતમા મોક્ષ પ્રાપ્ત થાય છે એ શ્રેણિએ ચડતા પાણું પડવાનું રહેતું નથી.

૨૪૦ દુટ છે=ખોટું છે-(Wrong)

૨૪૮ એક રહિત=અગમ રહિત

(Unattached

૨૫૭ પરમેશ્વરી આગ્રાનો લાભ=સમ્યક્તરી પ્રાપ્તિ (Faith)

૨૭૨ પાર્શ્વચાદિક=પાશ્ચાત્યાદિક આચાર-હીન યતિઓ

૨૮૦ સમતાદી=નિષ્પક્ષપાત પણે (Without partiality

૩૦૭ આકુટિદી=જાણી જોધને.

૩૨૦ આ વાક્યનો એવો ભાવ છે કે પરને દુષ્કૃતિપન્થનાં પોતાનો વિચાર કરવો-એટલે કે આપણને કાંઈ દુઃખ ઉપજાવે તો કેવું લાગે ? એમ કહેવાના ત્રયમ પોતા ઊપરજ અજભાવવી જોઈએ.

૩૨૭ ન્યા ન્યાં જીવની આસક્તિ થાય છે=ન્યાં ન્યાં જીવ પોતાના મનથી બંધાયે ખેડે છે.

૩૪૦ કર્મના વશથીજ=મનુષ્ય કર્મ કરવાથી.

૩૪૭ શુદ્ધ શોણિત સયોગ=વીર્ય અને લોહીનો સયોગ,

૩૬૦ સ્ત્ર લાવવું છે=સીવવાનો ફોરો લાવવો છે.

૩૬૧ દસા=ડસ.

૩૬૪ ગુણુ વિશિષ્ટ=ગુણુ સ પત્ર

૩૬૪ ન્યાં ન્યાં "અશન-પાન-આદિમ-સ્વાદિમ" એ શબ્દો આવેલા "અન્ન-પાણી-મેવો મીક્ષક-અને મુખવાસ" એમ સમજાવેલું.

૩૬૮ વિવેક=તકાવત-મુકાબલો, (Distinction

૪૦૮ પુરૂષ વિશેષ વિચારી=સામા પુરૂષના સ્વભાવ વગેરેની ચોચાતાનો વિચાર કરી.

૪૧૬ કાતર જતો=ચસની મનુષ્યો (Men whose organs are failing

૪૬૭ અંગલાઓ=આગળિયા રૂપ-વિમ્બ કરનાર

૪૭૬ બે પ્રકારના કર્મ માટે મિ. જંઝાળી Present and futuro Karmas એટલે કે વર્તમાન અને ભાવિ કર્મો એમ બે પ્રકાર જણાવે છે

૫૧૩ મયુ=મિથિયા સહિત બોરનો બુઝા Founted jujubo

શ્રુતસ્કંધ બીજો.

૫૨૩ ઉલ્લિ=જેમ-છારી-લીલકુલ (Mildew)

૫૮૭ બખલ=ખાણી (Hand Mill)

૫૯૬ છસની પછલુ=છસની પરામ આમ

૫૯૯ અખાણતું પાણી=કરમલ જેવા ખટા-
શવાળા પદાર્થનું ધોવણુ. અખાણ=
Wood apple આ વાકામા તથા
ખીજ જગોએ મિ. જેઠાખી પાણીના બ
દલે Liquer શબ્દ વાપરેછે. મૂળ પાકમા
પાળવ એવો શબ્દ છે

૬૨૧ કસાયલુ=વૃઝ (Astringent)

૬૪૭ ધણુ થોડા=એટલે કે નહિ જેવા સમજી લેવા
(Only few)

૬૭૧ પ્રપાઓ=ભયાં પાણી રાખવામાં આવે
તેની જગ્યાઓ=પાનીય શાળાઓ=પરવ

૬૭૧ ચાનશાળાઓ=ગાડી ખાનાઓ.
Houses for building carriages

૬૭૧ વાઘાના કારખાનાઓ=ચામડાના કસકાઓને
વીટાળાને તેની વાધરો એટલે કે પાણીના
કેશ ખેચવામા વપરાતી બડી અને
મજબૂત રસ્તીઓ બનાવવાના કારખાના.

૭૮૦ વરસાદને ગયોદ કે બલાદક વરસ્યો
કહેવો=અર્થાત્ વાદળામાથી વરસાદ
પડ્યો એમ કહેવું.

A cloud has gathered or
come down, the cloud has
rained

૮૦૩ સાડીઓ=પછેડીઓ.

૮૫૭ સમગ્રદિ સર્વ આલાપક વસ્ત્રપણ
મુજબ બાણવા=વસ્ત્રપણા નામના, ચૌદમા
અધ્યયનમાંની કલમ ૮૨૧ થી ૮૩૦
લગીની કલમો પ્રમાણે ઇલા પણુ સર્વ
હકીકત બાણી લેવી.

૮૭૩ પિષ્પળકમૂળ પાકમાં પિષ્પળનં વા
એવો શબ્દ છે, તેની ટીકામાં કંઈ
વ્યાખ્યા નથી. બાળાવખોધકાર માત્ર
એટલુજ લખે છે કે પિષ્પળક એટલે
ઉપકરણવિશેષ-એ પરથી તે સી જા-
તતું ઉપકરણુ છે તે ચોક્કસ બાણી

શકતુ નથી ' છતાં એટલું સમજાય
છે કે તે કાંઈક જાનનો ચાલુ વખત
સના બરો હથીયાર હોવો જોઈએ.

૮૭૩ કણુ ગોધનિકા કે નખચ્છેદનિકા=કાન
ખાનરણી અને નેરણી.

Ear-picker and nail-parer

૮૮૩ વિમરો પૂરક=નિશ્ચય પૂરક (Having
reflected on his fitness

૮૮૫ આ કલમથી માડીને કલમ ૮૯૫ લ-
ગીમા આખા-રેરી-સંકલ્પી-લશણુ વીંચે
ભયાં આવે ત્યાં તે અચિત્ત હોય તોજ
વાપરવાનો બાવાર્થ સમજવો

૯૦૭ પલાળ=૮૮૧ ધર્મવગેરેનું પળન-છળતાં.

૯૧૭ સ્મશ્નુ=ઘાંટી (Beard)

૯૧૭ લોમ=રવાળં.

૯૧૭ નિ પ્રકપ પછે=હાથા ચાથા વિના.
(Perfectly motionless)

૯૨૪ માતક=ખરચુ પિશાચ કરવા માટે ગ-
ખેલુ માટીનું માતક (સરાવલું)
મિ જેઠાખી એનો અર્થ Broom શબ્દથી
લખે છે.

૯૨૭ આંદેશિક દોષ દુષ્ટ=આધારકમિકદોષથી
દૂષિત-સાધુના હિંદેશથી નીપજવલ.

૯૩૫ કુલત્થી=કળથી-એક જાનનું કોરબનાજ

૯૩૬ ગર્ગાઓ=ખાણવાળી જગાઓ

૯૪૨ લીલાગમા=કુખારના અખાણમાં.

૯૪૯ આ કલમથી કલમ ૯૫૨ સૂધીની ચાર
કલમોમા ચાર જાતના વાજીત્રો ગણા-
વેલા છે. વિનત=વિશેષ વિસ્તારના અ-
વાજવાળા, તત=સામાન્ય વિસ્તારના
અવાજવાળા, તાલ=તાલપરતા અવાજ
વાળા, શુષિત=પોક્ક અવાજ વાળા
એમ ચાર જાતના વાજીત્ર હોય છે.

૯૫૦ વિપચી, વર્ધાશક વગેરે વાજીત્રોના
નામ છે.

૯૫૬ પાનીયશાળા=પરવ. મૂળપાકમાં પલાણ
વા એવો શબ્દ છે તેનું સંસ્કૃત પ્રપા
શાય છે તે પરથી અમે પાનીયશાળા
એવો અર્થ કયો છે.

મિ જોડાળીએ આદી "વવાળિ"નો અર્થ	૧૦૧૫ દેવચ્છદક=કમાનદાર ધુમટવાળુ દિવ્ય
Wells એટલે કંવા એવો કયો છે .	આસનરથાન (Divine pavillion)
૯૫૭ ભમતી=દ્રવતી ચાલીઓ (Pathways)	૧૦૧૬ ક્ષેત્રિક વસ્ત્રો=નસલીનના વસ્ત્રો.
૯૫૭ ગોપુ=દરવાજા Town gates	૧૦૧૮ પુગલિત=રોમાચિત Joyful horripilation
૯૬૩ ૧૫ =દુષ્ટ (riots)	૧૦૨૦ અદિય શીશ=ખમીશ (Suffer)
૯૬૯ દુલ્લખી રંગેલ સ્વચ્છિત દિક=સાચીઆના	૧૦૪૦ વિભાસીને=મિથ્યા પૂર્વક With deliboration
આકારમા ગુથેલા જલોના ઘોટા કે તૂટા	
૯૭૧ લીંટ=ચસે 'Rubs)	૧૦૪૯ રમ મેળવીને=પોતાના ગુરૂ વગેરે વડે-રાની રમ લઇને
૯૭૨ લીંપે=લેપ કરે (Shampoos)	૧૦૫૭ સ્ત્રીઓની મનોદઃ ઉદ્વિગ્ન=સ્ત્રીઓનું મુંદઃરૂપ (Frenzy)
૯૭૬ અક્ષેપન=આંખના ચીપડા વગેરે.	૧૦૮૧ અગાર=ગર (Family)
૯૮૦ ઉરચ આભરણ=છાતીએ લટકતા ધરેણા	
૯૮૦ ઐયેય આભરણ=ઠોકે પહેરવાના ધરેણા	

શબ્દકોશ.

અ.

અકરમાત્તેતુ વગરનું.
અકિચન=સવે ત્યાગી.
અગીતાથે=અસાચનો અગાણ.
અગુપ્ત=મિત્ર પડેલગાર.
અગ્રિદાય=અગ્રિના જીવ,
અગ્ર ક્રમે=અગ્રિય આચરી ક્રિયા
અચિત્તનનિર્ણવ.

અચેતન=નિર્ણવ.
અચેત=વસ્તુ સ્થિત.
અચ્યુત કષ્ટપ=આરમો દેવસોક
અદતાદાન=વગર દીધેલું લેવું,
એરી લેવું.
અદુરાશય=પવિત્ર આશય.
અધિશાન=ગુણ પ્રદેશ.
અધ્યયન=અધ્યાય.
અધ્રુવ=અધિગ્રહ.
અનગા=ગૃહ ત્યાગી મુનિ.
અનુકંપા=દયા.
અનેપાણીય=તેવાને અપોગ્ય.
અનુસુક=એ કરકાર.
અન્યોન્ય=પરસ્પર.
અપકાપ=નામુકરર જતુ તે.
અપરમાર=વેલાપણું.
અપકાય=પાણીના જીવ.
અપ્રતિજ્ઞનિદાન સ્થિત.
અપ્રમત્ત=પ્રમાદ સ્થિત.
અપ્રામુદ્ધ=સચિત.
અભિગ્રહ=પ્રતિગ્રા.
અભ્યંતર=અંતરું.
અરુનિ=ઉદ્ભવ.
અરુણ=આકાશનું રંગ.
અવગ્રહ=મુકામ, સુકામમાં રહે.
વાની રમ.
અવધિ જ્ઞાન=દદવાળું દિવ્યજ્ઞાન
અવપ્રભ=અદર્શનું, રેકા
અવસપિણી=પડતી કાગરિઅનિ
અવરિચન=કાપન.
અવિનયુથેનિ=વાવ્યાથી ઊગે ને
અવ્યાહત=અનાધિત, અખંડ.

અશન=અજ વગેરે આહાર.
અશાશ્વત=પ્રતિજ્ઞાણ અદ્વતું.
અસચિનિ=અમાધુ
અસાંભેગિશ્ચ=જેની સાથે બેળી
જમી ન થકાય ને.
અસચિન્ન=અસાધુ.
અસરીકૃત=સરીકાર ન કરેલ.

આ.

આકુટિ=તળા, ખમર.
આકુચન પ્રસાગ્યુ=દેવકેર.
આચાર્ય=ગુરુ, ધર્માચાર્ય.
આનાપના=કષ્ટ સદન, તાપ
સદન
આત્મશુભ=સદા ઉપયોગ વન.
આત્મોત્કર્ષ વજન=પોતાની
બાજનો ત્યાગ.
આદ્યન નિષેપણુ=તેવા મેલ-
વાની રૂડી રીત.
આધાકર્મે=આધુના માટે કરેલું
તે દોષ ગણાય છે.
આધાકર્માદિ દોષ=આધ કર્મ
વગેરે દોષો.
આયનન=શામ । કાગ્ધ રથગા.
આરંભ=દિ સા.
આર્તધ્યાન=સાંસ્કારિક વિષયોનું
ધ્યાન.
આર્યા=સાધવી.
આળય=મકાન.
આવાસ=રહેવાનું સ્થળ.
આશંસા=અશા.
આશ્રવ=પાપના હેતુઓ.

ઈ.

ઈતરિકિચોળ વખતનું.
ઈમિતમરણુ=અમુક પ્રદેશમાં
રહી મરવું ને.

ઉં.

ઈચિ=ગાન.

ઈચો સમિતિ=દયવા અક્ષ
વાની સારી રીતિ.

ઉ.

ઉત્કૃષ્ટકામન=એ કુટુંબપર ઉત-
ત્ત એશ્વર્ય ને.
ઉચ્ચાત પ્રશ્નવચ્ચ=અરુ પિશાચ.
ઉદ્ભૂત=સર્વોત્તમ-શ્રેષ્ઠ.
ઉદ્ભૂત=વિભાગ, સાધ્ય, દેવ.
ઉદ્ભૂત નિહાનિ=ઉચ્ચ વિદ્યાર-
ઉદ્ભવવાનું મુનિ.
ઉદ્ભવન=કોઈનું કે પાત્ર કેરવનું.
ઉપકરણ=અ વગેરે સામાન.
ઉપચિન્ન=ઉપકરણ.
ઉપધાન=રેકા-ઉપકરણ, તપ.
ઉપધાન=કાપન.
ઉપવાસ=આહાર ત્યાગ.
ઉપશમ=જામા.
ઉપસર્ગ=આવી પળા મુંકર.
ઉપરિચિન્ન=અમ યજ્ઞેલ.
ઉપાધ્યાય=અસરથી બવનાર ગુરુ-
શિક્ષક.
ઉપાશ્રય=મકાન.
એ.
એકાંતવાદ=એક પક્ષને બે-
ચનાર વાદિ.
એકવ ભાવના=દું એકશેષ
છું એવું ધ્યાન.
એ.
એકેશિકાદોષપદ્ધતિ=આધા કર્મ
દોષથી દિવિન.
અ.

અગોપાંગ=અવચર
અંતક્રિયા=કરવું અંત લાવ-
નાર ઉછી ક્રિયા.
અત્યાગ=કીર્તનના.
અધ્યયન=અધ્યાયો અને અ-
દેરે.

કં.

કામન=કામસણું-એસવાનું
સાણીનું આમન.

કય કયા=વાતગીત
 કય શોધનિકા=કાન ખોન=શી
 કર્મ પશ્ચિમનિ=કર્મ પશ્ચિમન-
 કર્મની અસર
 કર્મભૂમિ=ગા કર્મ કરી શ-
 કાય એવુ કોમ, બા ન અમિ
 કર્મ સમાર ભ=કર્મના દેરા,
 પાપ બધ
 કયાલ=મળિન પરિભાગ,
 કામચિકિત્સા=કામ ચિકાર શ-
 માયવાના ઉપચાર
 કામ ભોગે=જાતિરપપ મુખની
 હૃદય
 કામ પરિભાગ=વિષય ભોગનો
 ભાગ
 કામ ધર્મન=મરી=ધી આક-
 ર્ષ તે
 કામપદ્ય=કામક્રમ
 કુલપદારી=કાનમાં કુલ પદના
 કેવળ જાન=પશ્ચિમુજાન, પદ્ય
 આભગાન,
 કાનુક કર્મ=મગી કર્મ.
 કય મિત્ય=વેદ દેવ.

ખ.

એક=અભ્યાસ,
 આદિમ=મીકાક, મેવા.

ગ.

ગાયુધ=પીચકના પાટો મેગ-
 નાર આશાય.
 ગાયુધ=કેટલ=ગાયુધો ગાયુક
 ભાગ મ ભાગનાર મુનિ
 ગાયાપિન=કાકા, ગાપી, કુમરાર
 ગીતાર્થ=શ્રવ અને અર્થના
 વાણ મુનિ.
 ગૃદવાસ=ગૃદવાસ
 ગૃદ ભાગી=૪૨ વિનાના કરતા
 મુનિ
 ગોચરી=નિદોષ તિથા.
 ગોત=કુળ
 ગોપાસન=ગાય દોષા જેવું
 આસન.

ગોદોરિ=ગોદોદાગમન.
 ગધકાપ પિક=મુગધ મપ વગર
 થી રંગેલા

ધ.

ધાયુ=નામિકા દંદિય, નાક,
 ધાનિ=મંજાન દર્શન આદિતર
 અટકાવનાર કર્મ.

ચ

ચક્ષુ=નેત્ર, આખ.
 ચતુર=ચોપગા.
 ચનચન=ચર્મ ચીપવાની
 ચારી
 ચારિત્ર=પવિત્ર આચાર ક્રિયા
 ચાત્ય=દેવાચર્ય.
 ચાત્રપદ=કરિ અધન વચ,
 કેવુ વચ.

છ.

છાત્ર=૨૨યા=મરાગપણ.
 છિમ ભવન=જેના ભાગ કયા-
 વયા હાય તે

જ.

જપાકુરુ=જપના યુગ.
 જગમગ=જગમગ આનો
 જમીનપર થવા
 જગ બુદ્ધ=ધાનુષી બગપર
 જયા પ્રભાપુ=માથલ પર
 જતિમંદ=પુત્રે જન્મનુ જાન.
 જિભાગમ=જન મિદાન, મેન.
 જિભાનુકળ=જનને પરની
 આજા પ્રમાણે.
 જન=જેવેલો આચાર-કરિ.

ત.

તગ=જાણા અવાજ જાણા
 વાણ.
 તદગમન=નેના અદર ગદેવ
 તાજ=તાજથી સધાતા અવાજ
 વાણ વાણ.
 તિનિશા=સદન મીઠવા.
 તીર્થક=તીર્થ સ્થાપન કર-

નાર, હિનેયર.
 તસ=તરતા, ધરતા છવો.

દ

દર્શન=દેખવું, સાધની શ્રદ્ધા
 કરી તે.
 દીધેલો=વતરપતિકાય.
 દુર્ગમા=ખરાબ વખત, પા-
 અમો આરો.
 દેવ=કેટલ=શુભ જેવા હમન-
 વાળા દેવ=૭૧-૭૨-૭૩.
 દિપ=મેળે પગા, આકર નકર.
 દિપલી=મેળે પગાણું.

ધ.

ધર્મપદ=મુદ્ધર્મ સાધનમાં કુ-
 મયોગી થવા વચ્ચાદિક.
 ધારી=ગાય.
 ધૂત=ધામ્યુ

ન

નપાકે=નિકા=નેરૂળી
 નિરૂપ=નનિ.
 નિગન=આદિ કારમ, પ્રતિજ્ઞા,
 નિવાણું.
 નિર્ભાન=જમીનમાં કાઢેલ ધન.
 નિરિન=જનન અમન્ય બાપા.
 નિયામ=જાન કર્મન આદિ.
 નિગા=બી=અર્ધિ=મુક
 નિચલ બનવા=પરમા પેકા વગર
 ચેતાનુજ ધ્યાન કરવું તે.
 નિર્થમ=સેવા દર્શાવી કર રહે-
 ના મુનિ.
 નિર્ગન=કર્મનો કાય.
 નિર્ગન=સંતાનરૂપા, મુનિ.
 નિર્ગન=કોપાદિક મદવાથી શાંત
 થએલો
 નિર્મમળાનિ પ્રાપ=મરથી નીક-
 બાવનો દરદો

પ.

પંચમુદિ=પાંચ મુદ્ધી સોચ
 કર્મ કરવું તે.
 પયોજ=આદળ, મેળ.
 પરપરિગ્રહીત=પીગતને દળવે
 રાખેલ.

પરસમય=પરમર્ત
 પરાક્રમુખ=વિમુખ.
 પરાનુકૃતિ=શ્રીમંતી શરમ
 પરિચલ=ધન દોલત, માલ
 મિલકત.
 પરિચિત=જાણીતું
 પરિણામાતર=રૂપાંતર, પરિણા-
 મની વારફેર.
 પરિમિત=પ્રમાણ સહિત, હદ-
 મા રહેલ.
 પરિણામ=સમજ
 પરીપદ=ચાલુ સકટો.
 પર્યાપ્ત=પરિપૂર્ણ.
 પર્યાય=ફેરફાર થતી સ્થિતિઓ
 પશ્ચાત્ પરિચિત=સ્ત્રી પક્ષના.
 પાદપીઠિકા=પગરાખવાનું આ-
 સન
 પાદપુછન=રજે હરણુ
 પાદપોગમન મરણ=ઝાડ મા-
 ફક સ્થિત રહી મરવું.
 પાન=પીવાની વસ્તુઓ, પાણી
 વગેરે.
 પાનૈપણા=પાણી લેવાની પ્રતિ-
 ગ્ઞાઓ.
 પાર્શ્વસ તાનીય=પાર્શ્વનાથની પ-
 ર પરાના.
 પાર્શ્વસ્થાદિક=આચાર હીન ય-
 તિઓ
 પિ કેપણા=આહાર લેવાની પ્રતિ-
 ગ્ઞાઓ
 પિમ્પળક=એક જાતનું હથિયાર.
 પુનરભિલાપા=ફરીને થતી ધમ્મજા
 પુરુષાતર કૃત-બીજ પુરુષકરેલું
 પૂત્ર પા=ચિત=રૂપક્ષના
 પૂર્વાનુભૂત=પૂર્વે અનુભવેલ
 પૂર્વોક્ત=પૂર્વે કહેલ
 પૃથક્ પૃથક્=જૂદા જૂદા.
 પૃથ્વીકાય=માટીના છવ.
 પ્રતિમા=પ્રતિમા, નકલ.
 પ્રદક્ષિણા=સવળે આટો ચોમેર
 ફરવું તે.
 પ્રબળ સત્ત્વ=સમૃદ્ધિમત
 વાન-હિમ્મત, બહાદુર
 પ્રબોધ=મર્ગવું કે ઉદ્ધવું તે.
 પ્રાણુ=શ્વાસ, શ્વાસ લેતા છવ.

પ્રાણુતિપાત=પ્રાણુધાત, છવ
 હિ સા
 પ્રાલ બ=લ ધ્યાન માળા.
 પ્રાસાદ=મહેલ.
 પ્રાચુક=નિર્ણય
 ફળક=પાટીઓ.

બ.

બળાહક=વાદળ, મેઘ.
 બહુ પર્યાપ્ત=વધી પડેલ
 બાળજનાચરિત=અજાણુ લો-
 કેએ આચરેલું
 બાલ-બાલુના
 બ્રહ્મ=નિર્વિકલ્પ સુખ.

ભ.

ભક્ત પરિગ્રા=ભોજન ત્યાગી
 મરવું તે
 ભસ્મક રોગ=અતિ ભૂખ લા-
 ગવાનો દરદ
 ભ ડોપકરણ=વસ્ત્ર પાત્ર.
 ભાવ=ચિત્તાભિપ્રાય
 ભાષા સમિતિ=મોલવાની રૂડી
 રીત
 ભૂત=એકે દિવ છવ.
 ભૂતિકર્મ=રક્ષા બધન

મ.

મન પર્યવ જ્ઞાન=મન જાણી
 લેવાનું જ્ઞાન
 માત્રક=પિશાબ કરવાનું વાસણ.
 માત્રા=વિભાગ
 માસ કલ્પ=એક એક માસ
 રહેવાનો આચાર
 માહન=મારો મા એમ બો-
 લનાર.
 મિટાત્વ=(જૂઠું-વહેમ.)
 મુનિત્વ=મૌન
 મૈથુન=સ્ત્રી સભોગ
 મોક્ષાગ=મોક્ષન સાધન.
 મોહનીય કર્મ=મોહ વધક કર્મ.

ય.

યમ=અહિ સા નગેરે પાંચયમ

યામ=મહાવત.
 યોનિ=અતિ
 યેનિધ્વ શ=ઉત્પાદક શક્તિનો
 નાશ.
 યત્નલક્ષિ=ગાઝની ઉપ

ર.

રૂતિ=પ્રીતિ.
 રસના=છમ

લ

લઘુનીતિ વડીનીતિ=પિશાબ
 ખરચું
 લાઘવ=અલ્પ ચિતા.
 લેશ્યા=પરિણામની ધારા, વિ-
 ચાર શ્રેણી
 લોક નિશ્ચ=લોકની અપેક્ષા,
 લોક લાજ.
 લોકાતિક=લોકના છેડામા રહે-
 નાર.

વ.

વનસ્પતિક્ષય=વનસ્પતિના છવ.
 વાચ્ય=કહેવા યોગ્ય
 વાતોત્સર્ગ=ગુણ માર્ગથી વાચુ
 નીકળે છે તે
 વાચુ કાય=વાચુના છવ.
 વાસ ક્ષેપ=મસ્તકપર મુગધિ
 વસ્તુ ભભરાવવી તે.
 વિમતીય=મૂઠી જાતના.
 વિગ્ન=સમજી
 વિગ્ન શક્તિ=ચાલાકી.
 વિતત=વધુ લખાતા અવાજ
 વાળા વાણ
 વિપયાસ=ઊંધી સમજ.
 વિમુક્ત=ચાગી.
 વિમોક્ષ=મોક્ષ
 વિરત=વિરમેલ, સાગી.
 વિસર્જિત=મોકલાવી આપવું તે
 વિક્રિય=વિક્રિયા જન્ય, વિચાર
 કરવાની સયેકત્વનચનાર.
 વૈયુદ્ધત્ય=ચાકરી.

વેશવણુ=એક જાતના દેવ •
 વૈદાનસ મરણુ=આકાશમા ચા-
 લી મરણુ તે
 વ્યક્રા=પ્રગટ.
 વ્યતિક્રાત=પસાર કરવું તે.
 વ્યાવાત રહિત=વિદ્ય રહિત.

૨૧.

શતપાક=સહસ્રપાક=સો અને
 હજાર યૌષ્ઠિવાળા તૈળ.
 શમ્પાતર=મુનિને મુકામ દેનાર.
 શમ્પાતર દોષ=મુકામ દેનાર
 પાસેથી આહાર લેતા લા-
 ગતો દોષ
 શિખિકા=પાલખી.
 શુક શોણિત સયોગ=વીર્ય
 અને લોહિતો સયોગ.
 શુપિન્નહિર વાણુ, પોકળ
 શ્મશુ=દહી
 શ્મશુ=શ્મ લેનાર સાધુ.
 શ્વત=શાસ્ત્ર, શબ્દ જન્ય જ્ઞાન.
 શ્વત કેવળી=ચૌદથી દશ પૂર્વના
 જ્ઞાનવાળા.
 શ્વતસ્કંધ=સૂત્રનો ભાગ.
 શ્રોત્ર=કર્ણદ્રિય
 શ્લીપદ=પગ અકર્ણ જવા-
 નો દરદ.
 શ્વાપદ=જ ગલી પશુઓ.

૨૨.

સચિત=જીવ સહિત.
 સત્તવ=જીવ, બળ,
 સર્માજ=યોનિ સહિત.
 સમાધિ=સ્વસ્થતા
 સમિતિ=પવિત્ર પથે વર્તવાની
 રીતિઓ
 સમુદ્ધાત=ઊઠાળો. ઊભરો.
 જુસ્સો, પ્રભાહ, જોર.
 સમ્યક્ત્વ=ચાર્ય પાણું, સત્યાહ
 સર્વગુ=અધુ જાણનાર.
 સર્વ દર્શિ=અધુ જોનાર.
 સખિ=જનમણુવાર.
 સચય=સંગ્રહ, સંધરી રાખ-
 વું તે.

સંમિ=સ ગાવાનું પ્રેરણા સ-
 ક્રિતવાળા.
 સંપન્ન=સહિત
 સપાતિમ=ઊડીને આવી પડતા
 જાતુઓ.
 સપાધન=ચ પી
 સયત=છદિયોને વશમાં રાખ-
 નાર મુનિ
 સલેખના=શરીર શોષણ.
 સવિમ્ન=મોક્ષાર્થી મુનિ
 સવિમ્ન ભાવિત=મુનિએ સમ-
 જાવેલા
 સંતારક=સૂતાની રાખા.
 સહરણુ=એક ઠેકાણેથી બીજા
 ઠેકાણે પોતાવડું તે.
 સાગરોપમ=દરિયા સમાન લાં-
 બો કાળ, અસંખ્ય કાળ.
 સાગારિક=ગૃહસ્થ.
 સાગારી અનશન=અમુક છૂટ
 રાખી કરેલ અણુસણ.
 સાધમિક=સમાન ધર્મવાળા,
 સરખા આચાર વાળા.
 સાંભોગિક=સાથે ખેડી જમ-
 નાર.
 સાવધ=પાપ ભરેલ.
 સિંહાસન=સીંધાસણ.
 સુપમા=સારો વખત, પહેલો
 આરો.
 સ્તપદ=ક દોર.
 સ્તૂપ=ધુમટ.
 સ્થવિર=વૃદ્ધ મુનિ.
 સ્થાવરસ્થિર રહેનાર, પૃથ્વી
 પાણી અગ્નિ વાયુને વન-
 સ્પર્શિના જીવ.
 સ્થાગિન=સ્થળ-ખરચુ પાણી જ
 વાની જગો.
 સ્થૂળી=લાકડાનું ટુકડું.
 સ્પર્શદ્રિય=ચામડી.
 સ્વયોચિતા=પોતાની યોગ્યતા,
 સ્વસમય=સ્વમત.
 સ્વાદિમ=મુખવાસ.
 સ્વાધ્યાય=જ્ઞાનાભ્યાસ.
 સ્વાપ=શયન, મીઠાવડું.
 સ્વેચ્છાચારી=પોતાની મરજી
 મુજબ ચાલનાર.

૨૩.

હિરણ્ય=સોનું રૂપ.

૨૪.

ક્ષણુ=સમય.
 ક્ષપક શ્રેણિ=કર્મોના સંપત્તિ
 નાશ કરનાર વિચાર પ્રવાહ.
 ક્ષાયોપશમિક=જેમાં કંઈ ક્ષય
 થાય અને કંઈક દુઝાય
 તેવી સ્થિતિ.

૨૫.

ગાત પુત્ર=ગાત જાતના રજ-
 પૂત સિદ્ધર્થ રાજાના.
 પુત્ર, મહાવીર.

અપરિચિત ક્રિયાપદો.

અપહરણુ=હરી લેવું.
 અદિપાસવું=સહેવું.
 કદપણું=ખપણું.
 ગરહણું=નિ દેવું.
 ગવેષણું=શોધવું.
 ચવણું=મરીને અવતરણું.
 પકિકમણું=પાછા હાંવું
 પરિણમણું=પરગમણું
 પરિણમાવણું=પરગમાવણું.
 પોજણું=પ્રમાણવું.
 ભાવણું=ચિંતવણું, વાસવું.
 વિદ્યવણું=તરતો તરત બનાવણું.
 વિચરણું=ફરવું.
 વીતણું=પસાર થવું.
 વોસરાવણું=મેલી દેવું.
 વોહોરણું=લેવું.
 વોહોરાવણું=આપણું
 સંહરણું=એક ઠેકાણેથી બીજા
 ઠેકાણે લઈ જવું.

आधांतरभां वपरायसां विशेष नाम.

सुधमं स्वामि-पांयभा गधुधर
जङ्घ-मुधमं स्वाभिता शि'य.
वीर
महावीर { योवीशभा
वर्द्धमान तीर्थहर
ज्ञातपुत्र
ज्ञानकुल-ज्ञानपदा
विद्वार्य-वीर प्रभुना पिता.
त्रिशला-वीर प्रभुनी माता
नदिचर्चन-वीर प्रभुना मोक्ष
भाष.
सुपाश्व-वीरप्रभुना हाश

सुदर्शना-वीरप्रभुनी जेन
यमोदा-वीर प्रभुनी श्री.
प्रियदर्शना-वीरप्रभुनी पुत्री.
यमोदनी-वीरप्रभुनी देहिनी.
पाश्व-वीरशभा तीर्थहर पाश्व-
नाथ.
ऋषभदत्त-वीरप्रभुना आदासु
पिता.
देवानंदा-वीरप्रभुनी आदासु
माता.

स्थगवायकनाम.
जङ्घ-ई.प.
नागन-ई.प.
महाविदेह-ई.प.
ठाट देश (मुन्नातने ई.प.
भाष.)
वज्र भूमि { ई.प. देश.
शुभ भूमि { विभाग.
हुडपुर नगर
जमिन्द आभ.
कालिक आभ (दहनासु)
कहुवालिक्का नदी.

જાહેર ખખર. નં. ૧

આ આચારાંગ સૂત્રના પુસ્તકની કીમત સ. ૧૯૫૬ ના કાર્તિક સુદિ ૧૫
ત્રીજી ખરીદનાર પાસેથી નીચે મુજબ લેવામાં આવશે.

ઇંગ્લિશ ફેશનનું લપકાદાર પાકું પૂકું રૂ. ૩૦

મૂળ સાથે લાપાંતર, પાકું પૂકું રૂ. ૩-કાચું પૂકું રૂ. ૨૦

એકલુ લાપાંતર, પાકું પૂકું રૂ. ૨-કાચું પૂકું રૂ. ૧૦

સદરહુ સુદત બાદ નીચે મુજબ કીમત લેવામાં આવશે.

મૂળ સાથે લાપાંતર, પાકું પૂકું રૂ. ૪-કાચું પૂકું રૂ. ૩૦

એકલુ લાપાંતર, પાકું પૂકું રૂ. ૨૦-કાચું પૂકું રૂ. ૨

એકદર પચોશથી વધુ પુસ્તકો ખરીદનારને થોડા કમીશન આપીશું.

જાહેર ખખર. નં. ૨

મારી તરફથી થોડી સુદતમાં શ્રી સૂત્રકૃતાંગ (સૂચકાંગ) સૂત્રનું મૂળ,
તે નીચે તેનું સંસ્કૃત અનુવાદ તથા તે નીચે તેનું ગુજરાતી લાપાંતર એમ
ત્રિપાડો પુસ્તક બહાર પડનાર છે. કીમત અગાઉથી રૂ. ૩૦ પાછળથી રૂ. ૪૦

પ્રોફેસર રવજીભાઈ દેવરાજ.

કચ્છ-કોડાય.

જાહેર ખખર. નં. ૩

મારી તરફથી શ્રીકલ્પ સૂત્રનું મૂળ તથા સંસ્કૃત અનુવાદ સાથે છટાદાર
લાપામાં તૈયાર કરેલું ગુજરાતી લાપાંતર બહાર પડનાર છે.

કીમત અગાઉથી રૂ. ૧૦ પાછળથી રૂ. ૨૦

પ્રોફેસર રવજીભાઈ દેવરાજ.

કચ્છ-કોડાય.

